

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Годишњи извјештај
о резултатима активности
Институције омбудсмена за људска права
Босне и Херцеговине за 2020. годину

Бања Лука, март 2021. године

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ
О РЕЗУЛТАТИМА АКТИВНОСТИ
ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2020. ГОДИНУ

Бања Лука, март 2021. године

Штампа:

ТМП Друштво за запошљавање слијепих и слабовидних лица д.о.о., Сарајево

Тираж:

80

САДРЖАЈ

I. ПРЕДГОВОР	7
II. САЖЕТАК.....	10
III. ПОДАЦИ О ПОСТУПАЊУ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У 2020. ГОДИНИ.....	19
IV. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА.....	21
4.1. Увод.....	21
4.2. Право на информацију vs. Заштита приватности за вријеме пандемије Ковид-19 ...	22
4.3. Приступ информацијама.....	23
4.4. Право на имовину.....	28
4.5. Полиција.....	30
4.6. Инспекције.....	31
4.6.1. Поступање инспекцијских органа по поднесеним захтјевима за приступ информацијама.....	35
4.6.2. Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини.....	36
4.7. Владина и министарска именованја.....	37
4.8. Миграције и азил.....	39
4.9. Слобода окупљања.....	40
4.9.1. Специјални извјештај о праву на слободу мирног окупљања.....	42
V. ПРАВОСУЂЕ И УПРАВА	46
5.1. Увод.....	46
5.2. Доступност закона и других општих правних аката.....	46
5.2.1. Висина затезне камате.....	47
5.3. Правосуђе.....	48
5.3.1. Дужина трајања поступка.....	48
5.3.2. Извршење над средствима буџета.....	50
5.4. Тужилаштво.....	52
5.5. Високи судски и тужилачки савјет.....	54
5.6. Адвокати.....	55
5.7. Управа.....	56
5.7.1. Поништење урбанистичке дозволе по праву надзора.....	59
5.8. Иницијативе за измјене закона.....	60
5.8.1. Иницијатива за измјене Закона о Уставном суду Републике Српске.....	60
5.8.2. Иницијатива за измјену чланова од 22. до 25. Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине који се односе на рад Комисије за избор и поуну упражњених радних мјеста намјештеника у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине.....	62
5.8.3. Иницијатива упућена Скупштини Унско-санског кантона за измјене Закона о начину финансирања Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица.....	64
VI. ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И КУЛТУРНА ПРАВА.....	65
6.1. Увод.....	65

6.1.1. Препоруке надлежним институцијама у односу на Ковид-19	65
6.2. Радни односи	66
6.3. Здравствена заштита	72
6.4. Пензије	76
6.4.1. Проблематика пензионисања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Републике Српске.....	79
6.4.2. Право ванбрачних партнера на породичну пензију	81
6.5. Социјална заштита	83
6.6. Образовање	86
6.7. Комуналне услуге	88
6.8. Екологија.....	89
VII. ПРАВА ЛИЦА ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ	93
7.1. Појам тортуре и успостављање превентивног механизма у Босни и Херцеговини ..	93
7.2. Праћење стања права лица лишених слободе	94
7.3. Права лица лишених слободе	95
7.3.1. Здравствена заштита.....	95
7.3.2. Услови смјештаја и особље завода	98
7.3.3. Коришћење ванзаводских погодности	100
7.3.4. Условни отпуст	104
7.3.5. Остала права.....	106
7.3.6. Статусна права осуђених лица	106
7.3.7. Комуникација са спољним свијетом.....	106
7.4. Утицај пандемије Ковид-19 на стање у области спречавања и превенције тортуре	107
VIII. ПРАВА ДЈЕЦЕ	112
8.1. Улога центара за социјални рад у остваривању права дјетета	115
8.2. Право дјетета на заштиту од насиља у породици, злостављања и занемаривања...	118
8.2.1. Насиље над дјететом	118
8.2.2. Вршњачко насиље	120
8.2.3. Забрана физичког кажњавања дјетета	122
8.3. Дјеца и Ковид-19.....	124
8.4. Положај дјеце миграната.....	129
8.5. Права дјеце у управним и судским поступцима	131
8.5.1. Право дјетета на живот у породици и на одржавање личних односа с родитељем с којим не живи	134
8.5.2. Право дјетета на издржавање	138
8.5.3. Проблем извршења одлука судова и органа управе.....	139
8.6. Здравствена заштита дјетета	142
8.6.1. Вакцинација дјеце.....	145
8.7. Образовање дјеце	146
8.8. Права дјеце с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју	148
8.9. Право дјеце на заштиту од економске експлоатације	151
8.10. Дјеца у сукобу са законом.....	152
8.11. Савјети за дјецу у Босни и Херцеговини	154
IX. ПРАВА ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ.....	156
9.1. Статусна питања лица с инвалидитетом.....	158
9.2. Права лица с инвалидитетом у области социјалне заштите	160

9.3. Финансирање и рад удружења лица с инвалидитетом	161
9.4. образовање лица с инвалидитетом	167
9.5. Право на запошљавање, професионална рехабилитација и оспособљавање лица с инвалидитетом.....	169
9.6. Лица с инвалидитетом и Ковид-19	169
9.7. Здравствена заштита лица с инвалидитетом	170
9.8. Архитектонски приступ објектима.....	172
9.9. Рад Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Босни и Херцеговини	173
X. ДИСКРИМИНАЦИЈА.....	178
10.1. Поступање по жалбама	179
10.1.1. Директна и индиректна дискриминација.....	180
10.1.2. Посебни облици дискриминације.....	192
10.1.3. Говор мржње	198
10.1.4. Остали случајеви дискриминације.....	198
10.1.5. Права жена.....	200
10.2. Активности промоције.....	202
10.3. Специјални извјештај о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура.....	203
10.4. Утицај пандемије Ковид-19 на спречавање дискриминације	204
10.5. Мањине.....	206
XI. САРАДЊА С МЕДИЈИМА.....	210
XII. САРАДЊА С ОРГАНИМА И ИНСТИТУЦИЈАМА, НВО И ЦИВИЛНИМ СЕКТОРОМ	213
12.1. Сарадња с органима и институцијама у Босни и Херцеговини.....	213
12.2. Сарадња с међународним организацијама и институцијама и поднесци УН комитетима.....	214
12.3. Сарадња са цивилним друштвом	220
XIII. ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМАНА	224
АНЕКС I. ПРЕГЛЕД БУЏЕТА ЗА 2020. ГОДИНУ	248
АНЕКС II. ПРЕГЛЕД ОБАВЕЗА ПО ЗАКОНУ О СЛОБОДИ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА 2020.	249
АНЕКС III. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА.....	255

I. ПРЕДГОВОР

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција) је независна институција која је успостављена са задатком да промовише добру управу и владавину права, односно да штити људска права и основне слободе. Основана је према Анексу IV и VI Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини¹ (у даљем тексту: Дејтонски споразум), а с радом је започела 1996. године.

Институција је акредитована у статусу "А" пред Глобалном алијансом националних институција за људска права (GANHRI), раније Међународним координационим комитетом националних институција за промоцију и заштиту људских права (ICC). Посљедња акредитација извршена је 24. новембра 2017. године, и потврда је независности и функционисања Институције у складу с Париским принципима², те даје омбудсменима могућност гласања у оквиру GANHRI-а.

Институција функционише на основу Устава Босне и Херцеговине и Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Закон о омбудсману)³ којим су загарантовани независност и оквири за структурално уређење Институције који се односе на промоцију и заштиту људских права и основних слобода. Законом о омбудсману је дефинисан мандат, надлежности, овлаштења, као и правила поступања омбудсмана Босне и Херцеговине. Мандат Институције је додатно утврђен сљедећим законима: Законом о забрани дискриминације Босне и Херцеговине, у којем је предвиђено да је Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине централна институција за заштиту од дискриминације, те да она може поступати према свим физичким и правним лицима⁴; законима о слободи приступа информацијама (за ниво Босне и Херцеговине, али и ентитетске нивое власти)⁵ по којима су омбудсмани надлежни за предузимање одговарајућих мјера које имају за циљ поштовање правила приступања информацијама и законима о владиним, министарским и другим именованима (за ниво Босне и Херцеговине, али и ентитетске нивое власти)⁶ по

¹ Усвојен 21. новембра 1995. године и ратификован 14. децембра 1995. године;

² Париски принципи које је 1993. године усвојила Генерална скупштина Уједињених нација на приједлог Комитета за људска права из 1992. године односе се на статус институција за људска права у погледу унапређења и заштите људских права и предвиђају широку надлежност истих у области заштите људских права. Ради се о минималним стандардима који пружају смјернице за оснивање, надлежности, дужности, састав, укључујући плурализам, независност, начин рада и квазисудске активности институција за заштиту људских права;

³ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 32/2000, 19/2002, 35/2004 и 32/2006. Закон о омбудсману донесен је 2000. године и до данас је мијењан и допуњаван три пута - 2002, 2004. и 2006. године.

⁴ Члан 7. Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 59/2009 и 66/2016;

⁵ Чл. 21 и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 и 100/2013; Чл. 21. и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, Службени гласник Републике Српске, број 20/2001; Чл. 21. и 22. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 32/2001 и 48/2011;

⁶ Чл. 16 и 17. Закона о министарским именованима, именованима Савјета министара и другим именованима Босне и Херцеговине, Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 7/2003 и 37/2003; Члан 16. и 17. Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 12/2003, 34/2003 и 65/2013 и чл. 16. и 17. Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 41/2003;

којима су омбудсмани надлежни за праћење провођења принципа приликом наведених именована, односно издавање мјера за поништавање одлука и сл.

Институција је организована према територијалном и функционалном принципу. Сједиште Институције је у Бањој Луци, а подручне канцеларије се налазе у Сарајеву, Мостару и Брчком, уз Теренску канцеларију у Ливну. По принципу организовања канцеларијских дана правници Институције раде три дана у седмици у Тузли и два пута мјесечно у непосредном су контакту са грађанима у Бијељини, Добоју, Грахову, Дрвару, Купресу, Гламочу и Бихаћу.

Према функционалном принципу, Институција је организована у осам одјељења, и то по областима људских права: Одјељење за праћење остваривања права дјете, Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом, Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина, Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права, Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права, Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације, Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе и Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи. С обзиром на велики број предмета који су регистровани ранијих година у Институцији, а односили су се на рад правосуђа и управе, омбудсмани су донијели одлуку да се унаприједи електронска база података Институције, тако да се предмети из ове области воде посебно и успостави ново Одјељење, па од 2019. године Институција има осам одјељења.

С циљем заштите права грађана, омбудсмани имају обавезу да поступају по појединачним и групним жалбама грађана или дјелују *ex officio*, проводе истражне поступке о повредама људских права, издају препоруке одговорним органима за отклањање кршења људских права, предузимају мјере на реализацији издатих препорука и отклањању евидентних кршења људских права и основних слобода, обавјештавају физичка и правна лица о њиховим правима и обавезама, упознају физичка и правна лица о могућностима судске и других облика њихове заштите, странама у истражном поступку предлажу покретање поступка медијације и др.

У складу са Законом о омбудсману, Институција почетком сваке календарске године доставља Предсједништву Босне и Херцеговине, Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Народној скупштини Републике Српске и Парламенту Федерације Босне и Херцеговине годишњи извјештај о резултатима активности Институције. Годишњи извјештај се јавно презентује и подноси стручној јавности, професионалним организацијама, домаћим и међународним организацијама, цивилном друштву, медијима и грађанима. У годишњем извјештају обавезно се наводи укупан број и природа примљених жалби, затим број жалби које омбудсмани нису узели у разматрање, као и разлози за то, те број жалби које су биле предмет истражног поступка, као и налази поступајућих правника о томе. У годишњем извјештају презентују се и подаци о броју издатих препорука омбудсмана које су прихваћене од стране одговорних органа власти, као и статистички подаци који се односе на број издатих препорука које одговорни органи нису прихватили, тзв. нереализоване препоруке.

Структуру Годишњег извјештаја о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину (у даљем тексту: Годишњи извјештај за 2020. годину) чине сљедећа поглавља у областима људских права, и то: Остваривање грађанских и политичких права - у оквиру овог поглавља дате су и основне информације које се тичу израде Специјалног извјештаја о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини и Специјалног извјештаја о праву на слободу мирног окупљања; Праћење и остваривање људских права у области правосуђа и управе; Остваривање економских, социјалних и културних права; Остваривање права лица лишених слободе; Остваривање права дјете; Остваривање права лица с инвалидитетом; Елиминација свих облика дискриминације у складу са Законом о забрани дискриминације Босне и Херцеговине - у оквиру овог поглавља укратко су презентовани и најважнији дијелови Специјалног извјештаја о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура и Остваривање права националних, вјерских и других мањина.

С обзиром на ограниченост финансијских ресурса, омбусмани су одлучили да у складу с одредбама Закона о забрани дискриминације, извјештај о појавама дискриминације уврсте као засебну цјелину у овом годишњем извјештају.

Уз наведена поглавља, Годишњи извјештај садржи и предговор, затим сажетак, те статистичке податке о поступању Институције у 2020. години (у оквиру овог поглавља презентовани су и подаци о броју издатих препорука), поглавље о сарадњи Институције с медијима, као и посебан дио који се односи на сарадњу Институције са органима и институцијама, НВО и цивилним сектором.

Омбудсмани у смислу овог годишњег извјештаја и Закона о омбудсману јесу три лица која чине Институцију. Ову дужност у времену које обухвата овај извјештај обављали су: проф. др Љубинко Митровић, др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић.

Омбудсмани Босне и Херцеговине

проф. др Љубинко Митровић

др Јасминка Џумхур

Нивес Јукић

II. САЖЕТАК

У 2020. години омбудсмани су регистровали највећи број жалби које се односе на кршење грађанских и политичких права укључујући правосуђе и управу, те економских и социјалних права. Поднесене жалбе указују да је грађанима отежан приступ ефикасном правосуђу, запослењу, социјалним правима, а често су ове повреде узроковане високим степеном сиромаштва⁷, корупције те миграција становништва. Када је ријеч о миграционим процесима, све је више индикатора који указују на одлазак младих и образованих грађана Босне и Херцеговине, што захтијева предузимање адекватних и хитних мјера у циљу заустављања овог процеса⁸. Босна и Херцеговина се и даље суочава као земља транзита са огромним приливом нерегуларних миграната⁹, што такође захтијева да власти у Босни и Херцеговини предузму ефикасније мјере у циљу унапређења стања у овој области.

Подаци с којим располажу омбудсмани указују да су данас у Босни и Херцеговини најугроженији млади, посебно због немогућности запошљавања, а затим пензионери¹⁰, лица с инвалидитетом, породице с једним родитељом, дјеца, посебно у одређеним животним ситуацијама попут конфликтних развода својих родитеља, те запослени у појединим гранама привреде са изузетно ниским примањима, као што су угоститељство, трговина, неке производне дјелатности и др.

Према евиденцији из базе података Институције, у току 2020. године укупно је регистровано 2.716 жалби што је у односу на 2019. годину када је регистровано 3.218 жалби смањење за 502 жалбе, односно 15,6%. У извјештајном периоду издато је укупно 270 препорука (у 312 предмета), што у односу на 2019. годину када су регистроване 304 препоруке у 374 предмета представља смањење од 62 жалбе или 16,6%, од чега је 98 у потпуности реализованих, шест дјелимично реализованих и 67 препорука по којима је остварена сарадња са Институцијом.

Најважније препоруке омбудсмана органима власти свих нивоа и надлежним институцијама односе се на хитно предузимање додатних (посебно пронаталитетних)

⁷ Као посљедица велике стопе незапослених, малих пензија, најмање, односно просјечне плате које су далеко испод званичне потрошачке корпе, стопе ПДВ којом су подједнако опорезиве и основне животне намирнице и најлуксузнија роба, великих социјалних разлика између највећег броја становника и мале групе грађана која имају изузетно велика примања, неједнаких социјалних давања која зависе од мјеста пребивалишта и др.;

⁸ Уз наведене, ту су и проблеми који се односе на потребу потпуне деполитизације процеса запошљавања, затим хитност реформе образовања, знатно подизање нивоа помоћи и подршке неразвијеним општинама;

⁹ Портпарол Агенције Уједињених народа за избјеглице UNHCR-а за Југоисточну Европу Невен Црвенковић дефинисао је мигранате и избјеглице који су у државу ушли на нерегуларан начин, без потребног одобрења или докумената који се траже у складу с прописима о имиграцијама као нерегуларне мигранте, а не илегалне, што има одређену, и нетачну, помало "криминалну" конотацију. Термин, нерегуларни мигрант, користе сви органи и институције УН-а, ЕУ и Савјета Европе. За највећи број ових лица омбудсмани су у Специјалном извјештају о стању у области миграција у Босни и Херцеговини усвојили термин нерегуларни мигранти, јер се у већини случајева ради о страним држављанима који су у Босну и Херцеговину ушли или улазе без икаквих идентификационих докумената, на мјестима која нису предвиђена за прелазак државне границе што представља кршење правних прописа Босне и Херцеговине и није у складу с процедурама надлежних органа у Босни и Херцеговини у погледу уласка странаца у земљу.

¹⁰ Тренд одласка младих, ова категорија становништва осјетиће нешто касније када фондови за пензије постану празни.

мјера које би имале за циљ обезбјеђење останка младих и образованих грађана у Босни и Херцеговини, и то: издвајање додатних средстава за запошљавање младих, односно подршка у њиховом запошљавању, њихово стамбено обезбјеђење, знатно већа давања друштва по основу родитељства, односно рођења двоје и више дјеце, за породице с више дјеце – повећање износа за дјечји додатак, односно укидање цензуса на дјечји додатак мора бити приоритет надлежних, подстицаји рађању морају бити дио популационе стратегије и демографије. Одређене препоруке, с обзиром на њихову сложеност захтијевају дужи период реализације. Међутим, омбудсмане забрињава чињеница да је и даље велик број препорука по којима нема реакције (141) одговорног органа.

У Одјељењу за праћење остваривања политичких и грађанских права регистровано је 785 жалби и издате 153 препоруке, а с обзиром на број предмета из претходних година одјељење је имало укупно у раду 1.508 предмета. Жалбе су регистроване према повреди права на коју се односе, и то: приступ информацијама 231, полиција 145, имовинско-правни односи 110, инспекције 84, владина и министарска именована 75, јавне исправе 31, миграције и азил 20, ратна штета 16, слобода окупљања 14, медији и слобода информисања 11, бесплатна правна помоћ девет, вјерске слободе и религија шест и предмети корупције три¹¹.

У овој години пандемије Ковид-19, од стране надлежних органа власти предузимане су мјере за сузбијање ширења вируса које су довеле и до ограничења људских права. Посљедице су се осјетиле у свим сферама живота због чега у овом извјештају сматрамо потребним све наше активности посебно приказати по поглављима. О свим генералним препорукама истовремено смо информисали јавност¹².

Током трајања пандемије, јавност је била посебно заинтересована за информације које су се односиле на одлуке које су органи доносили у вези са случајевима кршења обавезе самоизолације и грађана позитивних на вирус корона, као и на питања везана за прелазак границе земље. У овим предметима омбудсмани су, колико је то било могуће, промптно реаговали управо ради благовременог дјеловања помоћи грађанима, због одлука и мјера које су се предузимале у циљу заштите становништва.

Различити су фактори пораста броја жалби из области приступа информацијама: чешће кршење права на приступ информацијама од стране одговорних органа у Босни и Херцеговини, боља информисаност грађана о механизмима заштите права на приступ информацијама, али свакако и резултат дјеловања Институције омбудсмана, као органа који надзире примјену Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини.

Жалбе које су се односиле на кршење права на имовину, у највећој мјери су се односиле на неефикасност поступања државних механизма који су дужни да осигурају несметано уживање ових права, рада управних органа и правосуђа.

¹¹ Људска права припадају сваком лицу, без обзира на држављанство, пребивалиште, пол национално или етничко поријекло, боју коже, вјеру, језик или било који други статус;

¹² Објаве путем вебa (weba);

Жалбе на рад полиције су се односиле на непрофесионално поступање полицијских службеника према грађанима, односно на прекорачење полицијских овлашטיња приликом обављања службених радњи, те на рад механизма унутрашње контроле по поднесеним пријавама грађана против полицијских службеника.

Ту су и жалбе које су се односиле на непоступање инспекцијских органа по пријавама грађана, неблаговремено вршење инспекцијског надзора, непредузимање прописаних законских радњи од стране инспекцијских органа, неупућивање, односно достављање представке или жалбе грађанина надлежном органу у случају ненадлежности, неспровођење мјера утврђених донесеним рјешењима и неспровођења поступка принудног извршења.

У овој години, која је због епидемиолошких мјера ограничила могућност кретања, омбудсмани нису могли посјетити центре у којима су мигранти смјештени, а што су радили претходних година.

Истодобно, примјетно је све веће незадовољство грађана на понашање миграната, због чега су и омбудсманима подносили жалбе.

Одјељење за остваривање права у правосуђу и управи запримило је 701 предмет. С обзиром на број предмета пренесених из ранијих година, ово одјељење је имало укупно у раду 1.048 предмета.

У области правосуђа и даље је примјетно генерално неповјерење грађана према правосудним институцијама. Странке су своје незадовољство углавном усмјеравале на неефикасност судског система, неефикасног рада тужилаштва, неповјерења у рад Високог судског и тужилачког савјета, неадекватног поступања ВСТС-а када је у питању дисциплинска одговорност судија, дужина поступка именована судија.

Када су у питању судови, највећи број запримљених предмета односио се на дужину трајања поступака, најчешће пред кантоналним судовима, притужбе на рад поступајућих судија ради недоношења одлука и поступања по поднесцима странака, потешкоће у добијању информација о стању предмета, као и притужби на одлуке судова.

Омбудсмани већ дужи временски период¹³ истичу проблем отежаног реализовања правснажних судских пресуда, у ситуацијама када је извршилац општина, кантон или ентитет, у којим случајевима је извршење могуће провести само над средствима која су предвиђена за ту намјену, а у оној висини која је буџетом одређеног јавног органа предвиђена у ту сврху, за конкретну буџетску годину и у складу с утврђеним редосљедом наплате.

Омбудсмани такође наглашавају да Високи судски и тужилачки савјет и поред свих досадашњих предузетих активности на рјешавању дужине трајања поступка, треба ефикасније реаговати, извршити детаљну анализу пред судовима који имају велики број предмета у раду, и наложити ефикасније мјере рјешавања заосталих предмета.

¹³ Годишња извјешћа о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 2015-2019;

У извјештајном периоду запримљене су 292 жалбе које су се односиле на рад органа управе, издате су 33 препоруке. Жалбе су се односиле на трајање управног поступка, ћутање администрације, непоступање управних органа по рјешењима која су и с клаузулама извршности, непоступање управних органа по тражењима судова, неефикасност инспекцијских служби.

И даље је присутан проблем тзв. *пинг-понг лоптице*, због чега се предмети не завршавају дуги низ година.

Одјељење за економска, социјална и културна права запримило је 622 предмета. С обзиром на број предмета пренесених из ранијих година, ово одјељење је имало укупно у раду 1.089 предмета.

Запримљене жалбе односиле су се на повреду права из радног односа 211, затим слиједи жалбе које се односе на пензије 131, комуналне услуге 103, социјална заштита 68, здравство 53, образовање 36, екологија и заштита околине 15 и јавни приходи три.

Највећи број издатих препорука према категоријама односио се на повреду права из радних односа, повреду права из здравственог осигурања, мировинског осигурања, екологије и заштите околине, комуналних услуга, социјалне заштите и образовања.

Током трајања пандемије вируса корона Ковид-19, омбудсмани су у циљу заштите права и слобода рањивих категорија грађана, указали надлежним јавним органима¹⁴ на потребу повећаног надзора и предузимања што ефикаснијих мјера у односу на ризичне и осјетљиве групе грађана (старија лица, лица с инвалидитетом, дјецу, самохране родитеље), лица која због хроничних обољења, аутоимуних болести и/или других здравствених тешкоћа спадају у ризичну групу грађана.

Анализом жалби које се односе на кршења права из радног односа оцијењено је да се оне односе на повреду конкурсних процедура приликом запошљавања, незаконитости у вези с отказивањем уговора о раду, откази због престанка рада предузећа ради пандемије Ковид-19, проблеми приликом остваривања права на отпремнину, неуплаћивање доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, као и неисплаћивање плата радницима од стране послодаваца, ускраћивање права на накнаду због незапослености.

Независно од пандемије Ковид-19, Институција омбудсмана је разматрала жалбе у вези с доступношћу здравствене заштите, проблема у вези с рефундацијом трошкова лијечења у иностранству и других права из области здравственог осигурања. Посебно за вријеме марта и априла, када су биле опште мјере забране, грађани су тражили помоћ ради адекватног лијечења.

Жалбе из области пензија, најчешће су се односиле на спорост првостепених и другостепених органа у поступцима признавања права на пензију, како у случајевима када је жалилац радни стаж остварио у Босни и Херцеговини, тако и у случајевима када је исти

¹⁴ Акт број Ои-К-СА-55/20 од 31.3.2020. године;

остварен у другим државама, конкретније поступци у вези с признавањем сразмјерног дијела пензије, а који пада на терет различитих носилаца осигурања, у складу са споразумима о социјалном осигурању које је Босна и Херцеговина потписала с другим државама.

Стање у области социјалне заштите било је изузетно тешко у 2020. години, имајући у виду чињеницу да је ради пандемије Ковид-19, дошло до отпуштања већег броја радника у приватном сектору, престанка рада мањих предузећа, ограничавања рада објеката који се баве услужним дјелатностима, а што за циљ има спречавање и ограничавање ширења заразе, ипак има велик утицај на економски просперитет грађана и доводи их до стања социјалне потребе.

Регистроване жалбе из области комуналних услуга су се односиле на захтјеве за прикључење на водоводну мрежу, неблаговремено пружање комуналних услуга од стране предузећа и игнорисање захтјева грађана, а из области екологије на проблеме одлагања смећа, депоновање шљаке и пепела у околини Тузле и неријешене проблеме одвода фекалних вода.

Дјеловање Институције омбудсмана у области праћења остваривања права лица лишених слободе у 2020. години је у великој мјери било ограничено мјерама успостављеним у оквиру превенције пандемије изазване вирусом Ковид-19, што се првенствено односи на посјете установама за извршење кривичних санкција, установама за смјештај лица с интелектуалним и менталним тешкоћама и сл. У извјештајном периоду, Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе је запримило укупно 92 жалбе што представља смањење од 37 жалби или 28,68% у односу на 2019. годину. Према евиденцији жалбе су поднесене због: кориштења заводских погодности и посјета; здравствене заштите и хигијенских услова; смјештаја лица с менталним потешкоћама и инвалидитетом, незадовољства судским одлукама; незадовољства одлукама о условном отпусту; рјешавања статусних питања осуђених лица, а у одређеном броју предмета је тражена посјета представника Институције омбудсмана. У циљу превенције кршења људских права, омбудсмани су донијели неколико препорука које су упућене кризним штабовима и другим надлежним органима у којима је посебно скренута пажња на питање поступања с лицима лишеним слободе која се налазе у установама. Везано за лица која се налазе у установама за извршење кривичних санкција сачињено је посебно саопштење, те је прослијеђен акт Европског комитета за превенцију тортуре и нехуманог или деградирајућег третмана или кажњавања (СРТ) свим министарствима правде како би предузела мјере из своје надлежности и са истим упознала менаџменте свих казнено-поправних установа у Босни и Херцеговини.

Босна и Херцеговина још увијек није извршила обавезу из члана 15. Факултативног протокола уз Конвенцију против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања везано за успоставу независног тијела с мандатом који омогућава посјете свим мјестима гдје се налазе лица лишена слободе, у сврху побољшања положаја лица лишених слободе, посебно у погледу утврђивања евентуалног мучења и других облика нечовјечног и нехуманог поступања. Измјене и допуне Закона о омбудсману за људска права БиХ којим би се успоставио механизам, дефинисан одредбама Факултативног

протокола, у оквиру Институције омбудсмана за људска права БиХ, налазиле су се у парламентарној процедури скоро четири године. На сједници Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ од 26. 2. 2020. године, овај приједлог није прихваћен и нејасно је шта ће се даље дешавати у погледу извршења ове обавезе. Босна и Херцеговина је једина држава која није чланица Мреже националних превентивних механизма земаља Југоисточне Европе.

У Одјељењу за праћење остваривања права дјете током 2020. године регистровано је укупно 185 жалби што је у односу на 2019. годину када је регистровано 198 жалби смањење за 13 жалби или 6,57%. У 17 предмета у којима је утврђено кршење права дјетета омбудсмани су издали 16 препорука.

Анализирајући жалбе које су за примљене током извјештајне године евидентно је да су се жалбе најчешће односиле на рад центара за социјални рад, затим рад судова, тужилаштва, образовних установа, инспекцијских органа, али и других надлежних органа управе. Знатан број жалби у извјештајној години тицао се и остваривања права дјете у вријеме пандемије.

Омбудсмани у свом раду посебну пажњу посвећују заштити права дјетета кроз рад Одјељења за праћење остваривања права дјете. Рад овог одјељења у функцији је заштите, односно остварења и афирмације права и слобода дјете.

Каталог дјечјих права како су она утврђена УН конвенцијом уређује се и низом законских и подзаконских прописа донесених за нивое ентитета, Брчко дистрикта и кантона попут закона о основном, средњем и високом образовању, закона о здравственој заштити, закона о социјалној заштити, закона о поступању с дјецом и малољетницима у кривичном поступку, итд. Све то ствара додатне потешкоће у остваривању принципа једнаког приступа правима сваког дјетета у БиХ што је посебно изражено у Федерацији БиХ (највећи број права дјетета прописује се кантоналним законима).

У оквиру овог поглавља презентовали смо и двије иницијативе за измјену закона које, по нама, заслужују посебну пажњу.

У Одјељењу за праћење остваривања права лица с инавалдитетом у току 2020. године укупно је регистровано 40 предмета (током 2019. године регистровано је 48 жалби). У 13 предмета издато је 11 препорука.

Заштита лица с инавалдитетом један је од најосјетљивијих и најспецифичнијих елемената друштвено-развојне, економске и прије свега социјалне политике уопште. Данас се положај лица с инавалдитетом мора посматрати прије свега као питање људских права. Инавалдитет је сложен друштвени феномен који практично задире у све области савременог живота и изискује мултисекторски приступ и сарадњу различитих органа власти, локалних самоуправа, цивилног сектора и лица с инавалдитетом и њихових организација. Нагласак се ставља на гарантовање равноправности лица с инавалдитетом, на недискриминацију и њихово пуно учешћа у друштву.

Положај лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини уређен је бројним законским и подзаконским актима, те се тако одредбе везане за права лица с инвалидитетом сусрећу у свим важнијим законима које су парламенти свих нивоа власти у Босни и Херцеговини усвојили. Готово сваки законски акт у бар једном свом члану говори о неком праву лица с инвалидитетом. С друге стране, положај лица с инвалидитетом уређен је и међународним конвенцијама које је Босна и Херцеговина ратификовала, чиме су неке од њих постале дио унутрашњег права и као такве се могу непосредно примјењивати.

Предмети запримљени у извјештајном периоду односе се углавном на проблеме у остваривању права из области социјалне и здравствене заштите, затим права из пензијско-инвалидске заштите, права на образовање, запошљавање, смјештај у установе социјалне заштите, као и питање доступности јавног превоза. Великим бројем жалби грађани су по ко зна који пут изразили незадовољство радом Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине. Уз наведене, евидентни су и сљедећи проблеми: у Федерацији Босне и Херцеговине нема јединствене дефиниције инвалидитета, а терминологија је различита и није усклађена са УН конвенцијом; за ниво Федерације Босне и Херцеговине нема јединственог регистра података о лицима с инвалидитетом с релевантним подацима (старост, пол, социјално-економски статус, врста и степен инвалидитета, локалитет, образовни ниво, итд.); бројне баријере су присутне/неприступачност (грађевинске, информационе, психолошке у „глави“ људи, саобраћајне, итд.); услуге и сервиси подршке су недовољни/неадекватни, нарочито у руралним срединама; нема доступних формата ни технике за обезбјеђење приступа информацијама за лица с инвалидитетом, у складу с њиховим потребама што онемогућава комуникацију (школе, болнице, општине, апотеке, продавнице, итд.); ту спада и веб (web) приступачност; нема механизма мониторинга примјене УН конвенције, нити установљених казних мјера за оне који су одговорни за спровођење различитих међународних докумената; ријетки су звучни семафори у БиХ; у појединим кантонима лица с инвалидитетом се ријетко укључују у доношење политика, стратегија и других докумената.

Препоруке издате у извјештајном периоду односе се на питања отклањања приступачности образовним установана и наставном процесу, питање доступности и приступачности превоза у Кантону Сарајеву, извршења судских пресуда у којима је једна од странака лице с инвалидитетом, као и питање финансирања рада удружења која окупљају лица с инвалидитетом.

Постојање разлика и дискриминација лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини није новина, а њихов положај додатно је усложњен због пандемије вируса корона. Нажалост, и даље постоје проблеми у остваривању права лица с инвалидитетом као што су архитектонске баријере, неприступачност јавном превозу, неадекватна здравствена заштита, хронични недостатак радних мјеста, односно послова за лица с инвалидитетом, итд. Без системских рјешења, тешко је обезбиједити приступачност услуга лицима с инвалидитетом. Омбудсмани указују и на велик недостатак информација и комуникације с лицима са оштећењима слуха, вида, интелектуалним или физичким инвалидитетом, те из тих разлога ова лица су ускраћена о битним информацијама за превенцију и помоћ у односу на вирус Ковид-19. Такође, посебно забрињава што објекти који су предвиђени за карантин

или транспорт у вези с Ковид-19 не одговарају лицима с инвалидитетом. Омбудсмани истичу да остваривање права гарантованих УН конвенцијом, а коју је ратификовала Босна и Херцеговина, подразумијева обавезу државе да учини све да олакша живот лица с инвалидитетом и омогући потпуно учествовање у свим аспектима живота, рада и укључености у заједницу. Имајући у виду све наведено, омбудсмани позивају све надлежне органе власти у Босни и Херцеговини да уложи напоре и предузму конкретне мјере које ће омогућити једнак третман без дискриминације по било којем основу лицима с инвалидитетом.

У 2020. години у Институцији омбудсмана регистровано је укупно 288 предмета у којима су се грађани позивали на дискриминацију и кршење одредби Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини, што је у односу на 2019. годину када је регистровано 206 предмета, више за 82 жалбе ли 39,81%. Разлог овог повећања је садржан у чињеници да је у Сједишту Институције за људска права у Бањој Луци регистровано 113 појединачних жалби које се односе на град Приједор, а гдје је идентичан чињенични и правни основ. Према евиденцији Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине најчешће у жалбама наведени основ дискриминације јесте мобинг, 35 жалби, затим говор мржње, седам жалби и на основу језика четири жалбе. У бази је регистровано и 205 жалби с поткатегијом остало зато што се из жалбених навода није могао јасно дефинисати основ дискриминације.

У односу на жалбе које су регистроване у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације издате су 23 препоруке у односу на 31 предмет, али то не значи да је у свим овим предметима утврђена дискриминација зато што је истраживање које је спровела Институција омбудсмана показало да постоји повреда неког другог права, а да је предмет с обзиром на жалбене наводе регистрован у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације. Од укупног броја издатих препорука, у седам предмета је дошло до реализације; два дјелимичне реализације; у 14 је остварена сарадња с одговорним органом, у шест нема одговора, док у два предмета нема реализације од стране одговорног органа.

Омбудсмани указују да је положај жена током пандемије вируса Ковид-19 постао сложенији, јер економске посљедице пандемије диспропорционално погађају лица женског пола с обзиром да прелазак на пословање путем информационих технологија не одговара подједнако мушкарцима и женама, а посебно имајући у виду чињеницу да су жене доминантно запослене у услужном сектору, као што је трговина. Забрињавајући положај је и жена у руралним срединама, а држава није предузела никакве адекватне мјере у циљу њихове заштите током пандемије. Омбудсмани примјећују да су кризни штабови веома ограничено обављали консултације о планираним мјерама с ресорним министарствима, посебно унутрашњих послова, социјалне и здравствене заштите, центрима за социјални рад, те удружењима грађана, што би било од важности за остваривање права припадника најугроженијих група, укључујући и жене.

Законом о заштити права припадника националних мањина Босне и Херцеговине утврђена су права и обавезе припадника националних мањина у БиХ и обавезе органа власти у БиХ да поштују и штите, очувају и развијају етнички, културни, језички и вјерски идентитет сваког припадника националне мањине у БиХ, који је држављанин БиХ. Оквирна конвенција за

заштиту националних мањина Савјета Европе директно се примјењује и саставни је дио правног система БиХ и ентитета у БиХ. У одредби члана 3. наведеног закона даје се дефиниција националне мањине, те попис националних мањина. Сходно томе, национална мањина је дио становништва - држављана БиХ који не припадају ниједном од три конститутивна народа, а сачињавају је људи истог или сличног етничког поријекла, исте или сличне традиције, обичаја, вјеровања, језика, културе и духовности и блиске или сродне историје и других обиљежја.

У извјештајном периоду у овом одјељењу регистроване су три жалбе, а издата је једна препорука.

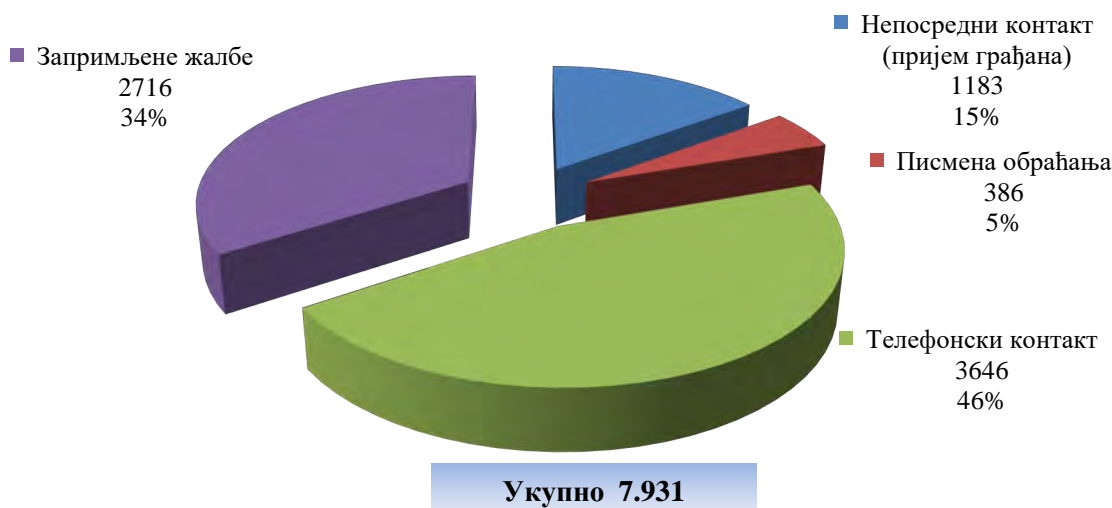

III. ПОДАЦИ О ПОСТУПАЊУ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСМАНА ЗА ЉУДСКА ПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У 2020. ГОДИНИ

Током 2020. године Институција је запримила укупно 2.716 жалби. У поређењу с 2019. годином регистроване су 502 жалбе мање. Током извјештајног периода, Институцији се обратило укупно 7.931 грађанин (директни контакти, телефонски позиви, електронска пошта и писане жалбе).

Заједно с предметима пренесеним из претходних година, у раду је евидентирано укупно 4.747 жалби. У 2020. години завршено је 2.859 предмета.

Највећи број жалби односи се на повреде грађанских и политичких права и то (785) предмета, затим слиједе жалбе које су се односиле на кршење права у правосуђу и управи (701), економских, социјалних и културних права (622), све облике дискриминације (288), кршења права дјете (185), повреде права лица лишених слободе (92), повреде права лица с инвалидитетом (40) и на крају, повреде права националних и вјерских мањина (три).

Графикон 1

У извјештајном периоду омбудсмани су издали 270 препорука у 312 предмета. Степен реализације препорука приказан је у табели 1.

Начин реализације препорука у предметима	Број предмета са издатом препоруком у 2020. години	Број предмета са издатом препоруком у 2019. години
Реализована	98	105
Остварена сарадња	67	7
Дјелимично реализована	6	9
Нема одговора	80	124
Није реализована	61	59
Укупан број предмета с издатом препоруком	312	374

Табела 1

СПЕЦИЈАЛНИ ИЗВЈЕШТАЈИ КОЈИ СУ УРАЂЕНИ У 2020. ГОДИНИ

- Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини
- Специјални извјештај о праву на слободу мирног окупљања
- Специјални извјештај о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним органима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура

Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини

Специјални извјештај о праву на слободу мирног окупљања

Специјални извјештај о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним органима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура

Иницијативе за измјене закона

1. Иницијатива за измјену и допуну Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине;
2. Иницијатива за измјене Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине;
3. Иницијатива за измјене Закона о Уставном суду Републике Српске;
4. Иницијатива за измјену чл. 22. до 25. Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине који се односе на рад Комисије за избор и поуну упражњених радних мјеста службеника у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине.
5. Иницијатива упућена Скупштини Унско-санског кантона за измјене Закона о начину финансирања Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и избјеглих лица

IV. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА

4.1. Увод

Међународним пактом о грађанским и политичким правима обавезује се Босна и Херцеговина да поштује грађанска и политичка права појединца, укључујући право на живот, слободу вјероисповијести, слободу говора, слободу окупљања, изборна права и право на правично суђење.

У 2020. години у оквиру Одјелења за праћење остваривања политичких и грађанских права регистровано је 785 жалби и издате 153 препоруке, што је за 193 предмета мање и 22 препоруке мање у поређењу са 2019. годином.

Из ранијих година пренесена су 723 предмета тако да их је укупно у раду било 1.508 предмета. Завршена су 943 предмета.

Регистроване жалбе разматране су према повреди права на коју се односе, и то: приступ информацијама 231, полиција 145, имовинско-правни односи 110, инспекције 84, владина и министарска именованања 75, јавне исправе 31, миграције и азил 20, ратна штета 16, слобода окупљања 14, медији и слобода информисања 11, бесплатна правна помоћ девет, вјерске слободе и религија шест и предмети корупције три¹⁵.

У овој години, години пандемије због Ковид-19, од стране надлежних органа власти предузимане су мјере за сузбијање ширења вируса које су довеле до ограничења људских права. Посљедице су се осјетиле у свим сферама живота ради чега сматрамо да је потребно све наше активности посебно приказати по поглављима у овом извјештју. О свим генералним препорукама истовремено смо информисали јавност¹⁶.

Повреда	Број предмета
Приступ информацијама	231
Полиција	145
Имовинско-правни односи	110
Инспекције	84
Владина и министарска именованања	75
Јавне исправе	31
Миграције и азил	20
Ратна штета	16
Слобода окупљања	14
Медији и слобода информисања	11
Бесплатна правна помоћ	9
Вјерске слободе/религија	6
Предмети корупције	3

¹⁵ Људска права припадају сваком лицу, без обзира на држављанство, пребивалиште, пол национално или етничко поријекло, боју коже, вјеру, језик или било који други статус;

¹⁶ Објаве путем веба (weba);

4.2. Право на информацију vs. Заштита приватности за вријеме пандемије Ковид-19

Пандемија вируса корона Ковид-19 у Босни и Херцеговини донијела је низ изазова, како за грађане, тако и за органе власти који су били дужни да реагују благовремено и ефикасно. Током трајања пандемије, јавност је била посебно заинтересована за информације које су се односиле на одлуке које су органи доносили, на случајеве кршења обавезе самоизолације и случајеве грађана позитивних на вирус корона, као и на питања везана за прелазак границе. У овим предметима омбудсмани су, колико је то било могуће, промптно реаговали управо ради благовременог дјеловања помоћи грађанима, због одлука и мјера које су се предузимале у циљу заштите становништва.

Омбудсмани су већ почетком априла 2020. године упутили Препоруку¹⁷ кризним штабовима на свим нивоима власти да у складу са својим овлаштењима предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб (web) страницама институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив свим грађанима Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења. Препорука је упућена на основу Закона о слободи приступа информацијама, а везано за праћење провођења обавеза из члана 10. Европске конвенције о људским правима.

Омбудсмани подсјећају да је у вези с објавом личних података лица обољелих од вируса корона Ковид-19 и лицима која се налазе у изолацији, Агенција за заштиту личних података издала Рјешење од 24. 3. 2020. године којим се забрањује надлежним органима на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, укључујући ентитетске и кантоналне штабове цивилне заштите као и другим органима, који дјелују у ванредној ситуацији у вези с пандемијом вируса корона, да објављују личне податке о лицима који су позитивни на вирус корона, као и лицима којима су одређене мјере изолације и самоизолације¹⁸.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁹ Удружења "БХ новинари" Сарајево да се размотре одлуке Кризног штаба Федерације Босне и Херцеговине, Кризног штаба Кантона Сарајево и Кризног штаба Херцеговачко-неретванског кантона, а које се односе на присуство новинара и медија на конференцијама за медије. Истакнуто је да је неспорна чињеница да је потребно предузети мјере ка заштити здравља како становништва тако и медијских радника, али организовање конференција без присуства новинара, као и искључивање могућности њиховог директног дијалога с јавним званичницима током трајања конференције, може довести до цензуре и непотпуног информисања грађана. Даље, навели су да и праксе кризних штабова варирају с времена на вријеме, од присуства, примјера ради, три новинара, слања питања путем имејла, па до потпуних забрана. Омбудсмани Босне и Херцеговине размотрили су овај предмет у контексту промовисања добре управе и владавине права, слободе изражавања као и проактивне транспарентности,

¹⁷ Ои-К-БЛ-114/2020 од 13.4.2020. године;

¹⁸ Рјешење Агенције за заштиту личних података од 24.3.2020. године, доступно на http://azlp.ba/rjesenja/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=149&pageIndex=1

¹⁹ Ж-СА-05-345/20;

те је наведеним органима упућена Препорука²⁰ којом су позвани да преиспитају своју праксу у вези с присуством новинара и медијских радника конференцијама за медије у смислу обезбјеђења што веће укључености новинара, те у том смислу размотре и могућност кориштења информационих технологија. При томе, на било какав начин не угрожавајући било чије здравље.

4.3. Приступ информацијама

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, у складу с одредбама Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине²¹ и важећим законима о слободи приступа информацијама²² поступа по жалбама које се односе на повреду права на приступ информацијама, проводи истраге по службеној дужности, а има надлежност и за израду и достављање водича и општих препорука које се односе на провођење и примјену закона из ове области. Омбудсман има и обавезу уврштавања у Годишњи извјештај посебног дијела који се односи на примјену Закона о слободи приступа информацијама на свим нивоима у Босни и Херцеговини.

Омбудсмани континуирно указују да је слобода приступа информацијама дио слободе изражавања, те као таква представља основ за изградњу демократског система у свакој држави и неодвојиви дио владавине права. Стога је важно указати на значај ефикасних механизма заштите права на приступ информацијама, који грађанима пружају адекватну могућност укључивања у процес контроле рада јавних органа, а што доприноси и јачању принципа транспарентности и отворености јавних органа према грађанима.

Када је ријеч о важећем законодавству, Омбудсмани указују да се ни у 2020. години нису десиле важне промјене у смислу побољшања у овој области законодавства. Наиме, упркос препорукама Омбудсмана из Специјалног извјештаја о искуствима у примјени закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини²³, Министарство правде Босне и Херцеговине још увијек није предузело конкретне активности у циљу усвајања новог закона о слободи приступа информацијама БиХ. Такође, још увијек није измијењен Закон о слободи приступа информацијама Републике Српске.

Као и претходних година биљежи се пораст броја жалби у Институцији омбудсмана, узрокован различитим факторима а то су: чешће кршење права на приступ информацијама од стране јавних органа у Босни и Херцеговини, бољу информисаност грађана о механизмима заштите права на приступ информацијама, али свакако и резултат дјеловања Институције омбудсмана, као органа који надзире примјену Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини.

²⁰ П-68/20 од 30.4.2020. године;

²¹ Закон о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Службени гласник БиХ 32/00, 19/02, 35/04 и 32/06;

²² Закон о слободи приступа информацијама БиХ, Службени гласник БиХ, бр. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 и 100/13, Закон о слободи приступа информацијама ФБиХ, Службене новине ФБиХ, бр. 32/01 и 48/11 и Закон о слободи приступа информацијама Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 20/01;

²³ Доступан на: https://www.ombudsman.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2020020515415139hrv.pdf

Током 2020. године запримљена је 231 жалба у овој области, издата је препорука у 82 предмета. Највећи број жалби односио се на област остало 185, док се 22 жалбе односе на неодлучивање у законском року, 20 на одбијање приступа информацијама и четири на право на двостепеност.

Омбудсмани прије указивања на недостатке у овој области, истичу позитивне примјере поступања након интервенције Институције. Такође, указујемо да и даље постоји позитивна пракса јавних органа да се обраћају Институцији у случају постојања дилема у вези с начином примјене прописа из ове области.

Примјер: Жалилац се обратио Институцији наводећи да је поднио захтјев за приступ информацијама Институту за метрологију Босне и Херцеговине којим су тражене информације у вези са законитошћу рада означене лабораторије. Институт је донио Рјешење дјелимично одобрен приступ информацијама, док је за тачку 1. захтјева одбијен приступ информацијама, уз позивање на члан 7. Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине (информације укључују повјерљиве комерцијалне интересе треће стране) и Водич за приступ информацијама Института за метрологију Босне и Херцеговине. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани су издали Препоруку²⁴ Жалбеном вијећу при Савјету министара Босне и Херцеговине, као другостепеном органу код којег је поступак био у току да, имајући у виду одредбе члана 7, 9. и 14. Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине, поништи Рјешење Института. Препорука је у цијелости реализована.

Примјер: Омбудсмани су запримили захтјев Универзитетског клиничког центра у Сарајеву²⁵ за издавање мишљења у вези с начином поступања по захтјевима за приступ информацијама које доставља International Institute for public procurment. Наиме, КЦУС је имао дилему у вези с начином примјене, наводећи да *„Захтјеви нису потписани и овјерени, а КЦУС је већ покушао контактирати пошиљаче захтјева гдје смо тражили да захтјеве треба да доставе потписане и овјерене путем поште или достављача на адресу КЦУС-а... Међутим, на наше захтјеве, International Institute for public procurment не одговара већ и даље упућује захтјеве за приступ информацијама и документацији за сваки објављени поступак јавних набавки“*.

Омбудсмани су у издатом мишљењу указали на услове које захтјев за приступ информацијама мора испунити у смислу члана 11. став 2. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине.

Надаље, омбудсмани су у мишљању истакли и да је *„чланом 13. став 1. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине прописано да, уколико јавни орган није у могућности да удовољи захтјеву због одсутности формалних услова, јавни орган, што је прије могуће, а најкасније у року од осам дана од дана пријема захтјева, рјешењем обавјештава подносиоца захтјева, када је такво обавјештавање могуће, да захтјев не може бити обрађен из наведеног разлога... Када је ријеч о захтјевима за приступ информацијама који се достављају електронским путем, истичемо да важећи закон не*

²⁴ Препорука број П-192/20 од 18.9.2020. године;

²⁵ Жалба број Ж-СА-05-419/20;

уређује наведено питање, али је досадашња пракса показала да велики број јавних органа прихвата захтјеве за приступ информацијама достављене на наведени начин. Међутим, истичемо да наведено, као и сва слична питања требају бити уређена Водичем за приступ информацијама који странкама треба бити јавно објављен и доступан грађанима."

Иако су Омбудсмани током 2020. године остварили изузетно добру сарадњу с јавним органима, и даље постоје случајеви у којима није остварена никаква, или је остварена неадекватна сарадња с јавним органима.

Примјер: Републичко јавно тужилаштво Републике Српске - Посебно одјељење за сузбијање корупције, организованог и најтежих облика привредног криминала (у даљем тексту: Посебно одјељење тужилаштва) прослиједило је Институцији жалбу у вези с наводном повредом права на приступ информацијама²⁶. У споменутом акту наводи се да у складу с одредбама члана 14. став 3. тачка б) Закона о слободи приступа информацијама, Посебно одјељење тужилаштва није надлежно за поступање по наведеној жалби, те да је из наведених разлога поменути жалбу прослиједило Институцији на поступање. Увидом у достављену документацију утврђено је да је подносилац жалбе одговорном органу поднио захтјев за приступ информацијама, поводом којег му је достављен одговор. Незадовољан поменути одговором, подносилац жалбе је одговорној страни поднио жалбу, а коју је одговорна страна на надлежно поступање прослиједила Институцији. Омбудсмани су издали Препоруку²⁷ да *одмах по добијању препоруке одговори подносиоцу жалбе у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској*. Препорука није реализована, одговорна страна није доставила одговор у вези са издатом препоруком.

Примјер: Омбудсмани БиХ су разматрали питање повреде права жалиоца на приступ информацијама у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине²⁸ од стране Оператора за обновљиве изворе енергије и ефикасну когенерацију²⁹. Током истражног поступка Институција омбудсмана у неколико наврата упућивала је дописе одговорном органу, но исти се није изјаснио о наводима из жалбе. Омбудсмани БиХ су Оператору издали Препоруку³⁰ којом је директор Оператора за обновљиве изворе енергије и ефикасну когенерацију позван да предузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадња с Омбудсманима Босне и Херцеговине. Како Препорука није реализована Омбудсмани су 28. 10. 2020. године упутили обавијест о нереализацији Препоруке Федералном министарству енергије, рударства и индустрије.

Примјер: Жалилац се обратио омбудсманима, наводећи да је Општини Рогатица поднио захтјев за приступ информацијама о износу плата општинских функционера и то: начелника општине, замјеника начелника, начелника свих одјељења, предсједника Скупштинског одбора и потпредсједника Скупштинског одбора. Општина Рогатица је жалиоцу доставила обавјештење у којем је наведено да информације не могу бити достављене, јер се ради о

²⁶ Жалба број Ж-БЛ-05-274/20;

²⁷ Препорука број П-111/20 од 1.6.2020. године;

²⁸ Службене новине ФБиХ, број 32/01, 48/11;

²⁹ Предмет број Ж-СА-05-270/20;

³⁰ Препорука број П-182/20 од 2.9.2020. године;

личним подацима, у складу са Законом о заштити личних података у Босни и Херцеговини. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани су начелнику општине Рогатица издали Препоруку³¹ да поново размотри захтјев за приступ информацијама и донесе нову одлуку у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, као и да службенику за информисање да овлаштење за одлучивање у првом степену, у у складу са чланом 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске. С обзиром да одговор није запримљен ни након упућивања ургенција, Омбудсмани су о нереализацији препоруке обавијестили Скупштину општине Рогатица.

Институција је запримала жалбе и у случајевима ћутања администрације, односно када одговорни органи не поступају по захтјевима, или у случају када поступају ван законом прописаног рока.

Примјер: Жалилац је указивао на кршење права приступа информацијама, у складу са Законом о слободи приступа информацијама Републике Српске³² од стране Града Тебиње. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани су издали градоначелнику Требиња Препоруку³³ којом је препоручено да одмах предузме ефикасне мјере и радње на доношењу одлуке по захтјевима за приступ информацијама; да именује службеника за информисање, у складу са чланом 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, те да одлуку о именовању достави Институцији омбудсмана на увид. Из запримљеног одговора Града Требиња³⁴ неспорно произилази да одговорни орган није поступио по препорукама Институције омбудсмана.

Омбудсмани Босне и Херцеговине сматрају да органи који поступају по захтјевима за приступ информацијама, своје одлуке треба да доносе у форми која испуњава законске услове, те да би се посебна пажња у том случају требала посветити при доношењу одлуке којом се приступ информацијама одбија, у цијелости или дјеломично, тако да се наведе законски основ за статус изузећа информације, као и обавјештење подносиоцу захтјева о праву подношења жалбе.

Примјер: Жалилац се обратио Институцији омбудсмана³⁵ наводећи да је Комисији за технички преглед пословних простора Града Ливна, поднио захтјев за приступ информацијама, којим је тражено достављање копије рјешења о проведеним заштитама од буке на основу мјерења овлаштеног мјериоца, а који обухваћа два мјерења: мјерење буке (пријављени извори буке-музика и сл.) и мјерење звучне изолације према прописаним формама, те и елаборате буке израђене на основу мјерења истих, а све у складу са Законом о заштити од буке³⁶. Према доступној документацији, одговорни орган није поступио у закону прописаном року, те су Омбудсмани издали Препоруку³⁷, након чега је запримљено рјешење Града Ливна из којег је видљиво да је наведена препорука реализована.

³¹ Препорука број П-88/20 од 28.5.2020. године;

³² Жалба број Ж-СА-05-863/19;

³³ Препорука број П-114/20 од 12.2.2020. године;

³⁴ Акт Града Требиња број 11-053-354/20 од 24.8.2020. године;

³⁵ Жалба број Ж-ЛИ-05-168/20;

³⁶ Службене новине Федерације БиХ, бр. 110/12;

³⁷ Препорука број П-194/20 од 21.9.2020. године;

Примјер: Институција је разматрала жалбу због недостављања информација по захтјеву за приступ информацијама, као и неодлучивања у законском року од стране Града Сребреника³⁸. Жалитељка је у жалби истакла да до дана обраћања Институцији омбудсмана по њеном захтјеву није поступљено. Увидом у достављену документацију утврђено је да је жалитељка Граду Сребренику уложила и жалбу због ћутања администрације. Омбудсмани Босне и Херцеговине су издали Граду Сребренику Препоруку³⁹, након чега је запримљен одговор Града Сребреника - Стручне службе градоначелника⁴⁰ из којег је видљиво да је наведена препорука реализована.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁴¹ у којој је као одговорна страна означено Предсједништво Босне и Херцеговине, а у вези с повредом права на приступ информацијама. У жалби се истиче да је поднесен захтјев за приступ информацијама по којем није одговорено до момента обраћања Омбудсману Босне и Херцеговине. Проводећи поступак истраживања, Омбудсман Босне и Херцеговине у два наврата обраћао се одговорној страни. Међутим, одговорна страна није доставила тражено изјашњење ни по једном од упућених захтјева. Предсједништву БиХ издата је Препорука⁴² да успостави сарадњу с Омбудсманом Босне и Херцеговине онако како је прописано чланом 25. Закона о омбудсману Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење, да подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама, те да у року од 30 дана обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији. Одговорна страна није доставила одговор на препоруку.

Приликом поступања по жалбама грађана, омбудсмани континуирано указују да су грађани дужни користити правне лијекове, иначе се не може утврдити повреда одређеног права.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁴³ којом се изражава незадовољство рјешењем којим је одлучено о приступу информацијама од стране Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине. Надлежни јавни орган одбио је приступ информацијама о запосленим у судовима, тужилаштвима и Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине који су брачно, родбински или на неки други начин повезани, јер се тражене информације не налазе у регистру информација под контролом ВСТС-а Босне и Херцеговине. Наводи се да „ВСТС БиХ не посједује тражене податке, нити је у складу са чланом 17. Закона о Високом судском и тужилачком савјету БиХ надлежан за њихово прикупљање“. Подносилац жалбе на ову одлуку није изјавио жалбу другостепеном органу, претпостављајући да правни лијек није ефикасан. Омбудсмани су донијели Одлуку о неприхватљивости предмета у којој је наведено да у конкретном предмету, није спорно да постоји регистар који не садржи информације које су тражене захтјевом, али је указано да прикупљање тражених информација није законски обавезујуће за надлежне јавне органе. Омбудсмани су закључили да пропуштање изјављивања правног лијека није оправдано.

³⁸ Жалба број Ж-БР-05-21/20;

³⁹ Препорука број П-132/20 од 12.6.2020. године;

⁴⁰ Акт број 07-45-305/20 од 11.12.2020. године;

⁴¹ Ж-БЛ-05-214/19;

⁴² П-52/20, од 25.2.2020. године;

⁴³ Жалба број Ж-БЛ-08-278/20;

4.4. Право на имовину

Свако физичко или правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права⁴⁴. У правном систему Босне и Херцеговине уживање овог права загарантовано је Уставом Босне и Херцеговине, уставима ентитета⁴⁵ и Статутом Брчко дистрикта БиХ⁴⁶.

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили 110 жалби које су се односиле на кршење права на имовину, и које су се у највећој мјери односиле на неефикасност поступања државних механизма који су дужни да обезбиједу несметано уживање ових права, рада управних органа и правосуђа. И даље се поступци пред мјеродавним органима воде неоправдано дуго, по жалбама се пониште одлуке због чега се предмет враћа на поновни поступак и све то траје годинама. То су предмети повратника чији откуп стана траје годинама. Имовинско-правни предмети се односе између осталог и на неиздавање потребних дозвола неопходних за осигурање несметаног коришћења и уживање имовине.

Примјер: Једна од жалби⁴⁷ се односила на повреду права на несметано уживање имовине због немогућности прибављања урбанистичке сагласности за рехабилитацију, реконструкцију и доградњу стамбено-пословног објекта у старом граду Почитељ. Федерално министарство просторног уређења, 13. 12. 2016. године, донијело је Закључак⁴⁸ којим се прекида поступак за издавање урбанистичке сагласности за рехабилитацију, реконструкцију и доградњу стамбено-пословног објекта у старом граду Почитељ, док се не ријеша претходно питање, односно до усвајања и доношења регулационог плана историјског градског подручја Почитељ. Омбудсмани БиХ су, имајући у виду досадашње поступање органа власти (Влада Федерације БиХ и Парламент ФБиХ), протек временског периода од подношења првобитног захтјева жалиоца, као и протек времена од када је Федерално министарство просторног уређења приступило активностима на припреми, изради и доношењу регулационог плана историјског градског подручја Почитељ, те чињеницу да се и након разматрања и доношења Регулационог плана 2008. до 2018. године, не би постигла сврха због које је поступак пред Институцијом омбудсмана покренут, оцијенили да је потребно приступити изради новог десетогодишњег плана, поштујући законске рокове, као и сврху његовог доношења. Због напријед наведеног, издата је Препорука⁴⁹ Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Влади ФБиХ, 25. 9. 2020. године. Увидом у видео линк онлајн преноса 15. редовне сједнице Представничког дома Парламента Федерације БиХ од 15. 10. 2020. године произилази да је Приједлог одлуке о доношењу Регулационог плана историјског градског подручја Почитељ за период од десет година усвојен на сједници са 57 гласова за, без гласова против и суздржаних⁵⁰.

⁴⁴ Члан 1. Протокола 1 Еуропске конвенције о људским правима;

⁴⁵ Члан II 3. к) Устава Федерације БиХ, члан 54. Устава Републике Српске;

⁴⁶ Члан 13. став 5. Статута Брчко дистрикта БиХ;

⁴⁷ Ж-СА-08-268/20;

⁴⁸ Број УПИ/03-23-2-354/16

⁴⁹ Препорука број П-183/20 од 13.8.2020. године;

⁵⁰ Праћено на основу обавијести достављене од стране Парламента Федерације, Заступничког дома, предсједавајућег, акт број 01/ц, 02/ц-02-972/20 од 5.10.2020. године ;

Примјер: Колико дуго може трајати поступак приказује и жалба⁵¹, Омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине која је запримљена још 2017. године, због незадовољства поступањем Општине Нови Град Сарајево у вези са захтјевом за откуп земљишта које се налази на подрјучу општине Нови Град. Подносилац жалбе је између осталог навео *“да је доношењем Просторног плана Кантона Сарајево за период 2003-2023. година у августу 2006. године, учињена повреда грађанских права свих власника земљишта”* које се резервише за Историјско-меморијални комплекс Жуч. Такође наводи *“да нису испоштовани сви рокови о спровођењу просторног плана, а намјена одређена 2006. година, те све до данас ништа није учињено”*. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани БиХ упутили су⁵² Скупштини Кантона Сарајево, Влади Кантона Сарајево, Општини Нови Град Сарајево и Заводу за планирање развоја Кантона Сарајево да уважавајући мишљење Омбудсмана из Препоруке предузму активности у оквиру своје надлежности на доношењу урбанистичког плана урбаног подручја Сарајево у складу са Одлуком број: 01-05-31248/16 од 26. 10. 2016. године; да предузму све друге радње које могу допринијет да се на ефикасан начин одлучи о захтјевима подносилаца жалбе; те да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове препоруке. Након издате Препоруке Омбудсмани БиХ запримили су одговор Завода за планирање развоја Кантона Сарајево. С обзиром да остали означени органи нису доставили тражено изјашњење Омбудсмани БиХ упутили су 7. 7. 2020. године, Обавијест о непоступању по препоруци Скупштини Кантона Сарајево и Општинском вијећу Нови Град Сарајево. Тражене одговоре Омбудсмани БиХ нису запримили.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁵³ која се односила на Град Тузла Службу за инспекцијске послове, ради непоступања по захтјеву станара у Улици Босне Сребрене у Тузли, за предузимање активних радњи и мјера из оквира своје надлежности. Жалиоци су извијестили Службу за инспекцијске послове да у Улици Босне Сребрене на броју: ... у Тузли, инвеститор градње стамбених објеката „Ценех“ д.о.о. Тузла, мимо важећих законских прописа трасира, односно гради пут преко зелене површине и непосредне близине стамбених објеката жалилаца, к новоизграђеном насељу Оаза. Оваквим поступањем не само да се крше позитивни законски прописи него доводи у питање безбједност и мирно уживање имовине жалилаца. Међутим, нису предузете законом прописане радње у циљу рјешавања овог проблема. Омбудсмани Босне и Херцеговине одлучујући по жалби упутили су Препоруку⁵⁴ Граду Тузла, Служби за инспекцијске послове: да без одлагања предузме неопходне мјере и радње, како би се спријечила незаконита поступања, тј. градња пута на предметном локалитету и станарима Ул. Босне Сребрене у Тузли осигурало мирно уживање имовине, како је то загарантовано Уставом Босне и Херцеговине и међународним документима људских права који се налазе у додатку Устава.

⁵¹ Ж-СА-05-206/17;

⁵² Дана 13.3.2020. године, Препорука број 62/20;

⁵³ Ж-СА-05-7/20;

⁵⁴ П-112/20 од 15.05.2020. године;

Град Тузла, Служба за инспекције послове Инспекторат урбанистичко-грађевинске, туристичко-угоститељске и путне дјелатности доставио је акт⁵⁵ којим информиса о начину поступања по препоруци.

4.5. Полиција

Заштита Уставом загарантованих права сваког грађанина, личне безбједности, одржавање јавног реда и мира, спречавање и борба против криминала, представља један од најважнијих задатака демократске државе, а полиција је најважнији инструмент којим држава располаже у ову сврху.

У 2020. години запримљено је 145 жалби, које су се односиле на рад полиције, а издато је девет препорука.

Жалбе запримљене у Институцији омбудсмана односиле су се на непрофесионално поступање полицијских службеника према грађанима, односно на прекорачење полицијских овлаштења приликом обављања службених дужности, те на рад механизма унутрашње контроле по поднесеним пријавама грађана против полицијских службеника.

Посебан проблем представља чињеница да након проведене контроле по притужби на поступање полицијских службеника, грађанин се о резултатима обавјештава актом на који не постоји могућност улагања жалбе. Омбудсмани напомињу да су у ранијем периодима⁵⁶ министарствима унутрашњих послова на свим нивоима власти указивали на неопходност унапређења рада и преиспитивања постојања стварне независности унутрашње контроле, те обезбјеђења двостепености у поступцима вођеним по притужбама грађана на поступање полицијских службеника. Међутим, настојања Омбудсмана нису уродила плодом.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁵⁷ која се односи на Полицијску станицу Теслић, Станично одјељење Блатница. Подносиатељка жалбе наводи да од 2013. трпи нападе од стране мјештанина, њеног комшије из Блатнице, који на разне начине угрожава безбједност и мир њој и њеној породици, обраћала се Полицијској станици, Станичном одјељењу у Блатници, али одговорни нису процесуирани и кажњени иако је редовно све догађаје пријављивала, због чега је изгубила повјерење у рад полиције на подручју општине Теслић. Омбудсмани су издали Препоруку⁵⁸ Полицијској станици Теслић да предузме све мјере из своје надлежности у циљу успостављања јавног реда и мира у мјесној заједници Блатница у складу са изнесеним мишљењем Омбудсмана Босне и Херцеговине. Подносиатељка жалбе је обавијестила да је обраћање Институцији дало значајне резултате, те је након препоруке дошло до смјене у Полицијској станици Блатница када је замијењен командир крајем 2019. године и стање јавног реда и мира по казивању мјештана је доста побољшано. Обављено је више разговора са садашњим командиром који је изразио спремност за сарадњу по предметном случају уз поштовање свих законских прописа Републике Српске.

⁵⁵ Акт Града Тузла, Службе за инспекцијске послове Инспекторат урбанистичко-грађевинске, туристичко-угоститељске и путне дјелатности број 08-19-с./20-ХМЗ;

⁵⁶ Годишњи извјештаји о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2015-2019. годину;

⁵⁷ Ж-БЛ-05-498/19;

⁵⁸ Препорука, број П-236/19 ОД 23.9.2019. године;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалбама⁵⁹ чланова породице из Фоче, а које се односе на поступање полицајских службеника Полицијске управе Фоча. Наводе да су у близини своје породичне куће у Фочи, били физички и вербално нападнути од стране два полицајска службеника ПУ Фоча, који ту ноћ нису били на дужности. Жалиоци су о нападу обавијестили Полицијску управу Фоча, односно полицајске службенике, који су дошли по пријави за узнемиравање, на лице мјеста. Полицијски службеници су им тада саопштили да ће сачинити службену забиљешку о наведеном узнемиравању и провокацијама, те да ће о свему обавијестити своје надређене полицајске службенике. Упутили су допис Министарству унутрашњих послова ПУ Фоча и Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Служби за заштиту интегритета и законитости у раду, којим су затражили да се истраже наведена поступања, полицајских службеника Фоча. Поводом жалбених навода затражено је изјашњење⁶⁰ од Јединице за професионалне стандарде у Служби за заштиту интегритета и законитости Министарства унутрашњих послова Републике Српске, те је запримљен одговор⁶¹ да је унутрашњи поступак у току.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалбама⁶² које су се односиле на непрофесионално понашање тројице полицајских службеника, везано за догађај од 1. 4. 2020. године на подручју општине Нови Град, у вези с којим су се притужбоци и одређен број других лица обратили притужбом на рад полицајских службеника. По проведеном истражном поступку запримљен је одговор⁶³ у којем се наводи да је проведеном унутрашњом истрагом утврђено да постоје основи сумње да је полицајски службеник.... својим радњама, починио тежу повреду службене дужности из члана 103. став 1 тачка а), (неизвршавање, несавјесно, неблаговремено или непажљиво извршавање службених задатака) Закона о полицајским службеницима Кантона Сарајево, па је истрага у наведеном дијелу у складу са чланом 35. став 2), тачка а), Правилника о раду Јединице за професионалне стандарде, Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево, закључена оцјеном „ОСНОВАНА“. Истрагом је утврђено да не постоји довољно чињеница на основу којих би се могло потврдити или одбацити да је од стране полицајских службеника... дошло до повреде радне дужности приликом интервенције. Одбор за жалбе јавности Скупштине Кантона Сарајево... потврдио је наведену оцјену проведене унутрашње контроле. Извјештај о спроведеној унутрашњој истрази с прикупљеним оперативним материјалом достављен је дисциплинском тужиоцу Управе полиције МУП-а Кантона Сарајево на надлежно поступање“.

4.6. Инспекције

Инспекцијски надзор представља посебан механизам управног надзора кроз који органи власти надзиру провођење прописа, отклањају евентуална кршења прописа и санкционишу одговорна лица. Без инспекцијског надзора немогуће је говорити о доброј управи, владавини права и заштити права појединца. Стога је од изузетне важности да управо

⁵⁹ Ж-СА- 05-692/20, Ж-СА- 05-693/20, Ж-СА- 05-694/20, Ж-СА- 05-695/20;

⁶⁰ Дана 6.11.2020. године;

⁶¹ Број ЦМ-1-059-515/20 од 17.11.2020. године;

⁶² Ж-СА-05-278/20 и Ж-СА-05-335/20;

⁶³ Акт Управе полиције Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево под бројем 02/7-1-29/20 од 7.8.2020. године;

поступање инспекцијских органа буде ефикасно, благовремено и у складу с позитивним законским прописима.

У извјештајном периоду омбудсмани су запримили 84 жалбе које су се односиле на непоступање инспекцијских органа по пријавама грађана, неблаговремено обављање инспекцијског надзора, непредузимање прописаних законских радњи од стране инспекцијских органа, неупућивање, односно достављање представке или жалбе грађанина надлежном органу у случају ненадлежности, неспровођење мјера утврђених донесеним рјешењима и неспровођења поступка принудног извршења.

Омбудсмани указују да је у случајевима нелегалне градње стамбених и пословних објеката битно да инспектори поступају благовремено и ефикасно, јер протеком времена, у којем нису предузете законите радње, завршавају се извођачки радови на објектима, њихови власници покрећу поступке легализације истих, који могу трајати и више година, што може произвести несагледиве посљедице и повреду права грађана.

Непровођење мјера принудног извршења донесених у поступку пред надлежним инспекторатом јесте предмет знатног броја жалби које су разматране од стране омбудсмана. Наиме, утврђено је да током поступка инспектори констатују повреду права, донесу рјешење којим се утврди пропуст, наложе законом прописану мјеру и ту завршавају свој рад. Међутим, само доношење рјешења, чије се извршење неће пратити, нити подузети све мјере предвиђене законом, не представља адекватну заштиту права грађана, чиме се с правом доводи у питање сврха инспекцијског надзора.

Такође, Институција омбудсмана је запримила жалбе у којима грађани наводе да нису обавијештени о резултатима инспекцијског надзора по поднесеној пријави, односно да им није омогућено да добију записник и да користе правни лијек уколико су незадовољни поступањем инспекцијског органа, с обзиром да подносилац пријаве нема статус странке у поступку.

Омбудсмани Босне и Херцеговине истичу да је у овој години донесен нови Закон о инспекцијама Републике Српске⁶⁴. Наведеним законом се, између осталог, уводи нова категорија - инспектор посебне и унутрашње контроле, те се уређује и начин и поступак вршења инспекцијског надзора, одлучивања по жалбама изјављеним на рјешење инспектора, извршења рјешења инспектора, посебни поступци у инспекцијском надзору, поступак посебне и унутрашње контроле, прекршајна одговорност и друга важна питања за обављање инспекцијског надзора у складу с важећим прописима Републике Српске.

Разлози обраћања грађана односе се на непоступање, неблаговремено и неефикасно поступање инспекцијских органа по поднесеним представкама, које су се односиле на пријаву нелегалне градње стамбених и пословних објеката.

⁶⁴ Службени гласник Републике Српске, број 18/20;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁶⁵ у којој се наводи да је Управи за инспекцијске послове Кантона 10, 31. 12. 2019. године поднесен захтјев за инспекцијски надзор по којем није поступано до дана обраћања Омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине. Одговорна страна је доставила обавијест у прилогу које се налази записник о извршеном инспекцијском надзору и Рјешење⁶⁶ којим се налаже Управи за путеве Кантона 10 да, у циљу отклањања утврђених недостатака, изврше чишћење одводних канала до цјевастог пропуста на регионалном путу Р 426, о чему је упозната жалитељка. Препорука је испоштована.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁶⁷ у којој је указивано на непоступања Владе Кантона Сарајево по Приједлогу за рјешавање сукоба надлежности између Кантоналне управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево – Инспектората рада, заштите на раду и социјалне заштите и Министарства правде и управе Кантона Сарајево – Управне инспекције, упућеног 22. 4. 2019. године Влади Кантона Сарајево, у складу са чланом 34. став 1. Закона о управном поступку⁶⁸. У предмету је, наконведеног поступка донесена Препорука⁶⁹ којом је премијеру Владе Кантона Сарајево предложено да размотри могућност поништења оспореног Закључка Владе Кантона Сарајево⁷⁰, те доношења нове одлуке. Из Обавијести Владе Кантона⁷¹ слиједи да је Влада Кантона Сарајево, у поступку оцјене чињеничног стања, нашла да у конкретном случају нема негативног сукоба надлежности између кантоналних органа управе, те да је на основу тога донијела Закључак од 10. 10. 2019. године. Предмет је одлуком Омбудсмана БиХ затворен, а странка је покренула и управни спор пред судом.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁷² у којој је као одговорна страна означен Град Добој, а наводи се да је код Одјељења за инспекцијске послове Града Добоја у току поступак извршења рјешења⁷³ од 5. 1. 2017. године, којим је наложено рушење надстрешнице која жалиоцу смета приликом обављања свакодневних послова. Градоначелник Добоја је доставио изјашњење⁷⁴ у којем се јасно види да нису предузете адекватне радње како би се на што лакши и ефикаснији начин спровеле мјере наложене рјешњем. Омбудсмани су упутили Препоруку⁷⁵ да се предузму одговарајуће мјере према надлежном Одјељењу за инспекцијске послове Града Добоја како би се предузеле све адекватне радње до извршња наложеног рјешња⁷⁶.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁷⁷ која се односи на Општину Рудо, а жалилац наводи да од половине 2012. године путем изнад њихове куће саобраћа тешка

⁶⁵ Ж-ЛИ-08-3/20;

⁶⁶ Бр. УП-1/19-03-23-1-0005/20-001 од 7.1.2020. г.;

⁶⁷ Ж-СА-08-873/19;

⁶⁸ Службени новине ФБиХ, број 2/98, 48/99;

⁶⁹ Препорука број П-1/20 од 11.12.2019. године;

⁷⁰ Број 02-05-9126/19 од 10.10.2019. године;

⁷¹ Број 02-05-9126/19 од 20.2.2020.;

⁷² Ж-БЛ-05-579/20;

⁷³ Број 09/362-Н-СЛ-761.10/15;

⁷⁴ Акт број: 02-022-1-296/20, од 11.2.2020. године;

⁷⁵ Препорука број П-107/20 од 3.6.2020. године;

⁷⁶ Број 09/362-Н-СЛ-761.10/15, од 5.1.2017. године;

⁷⁷ Ж-БЛ-05-369/19;

механизација аутопревозника „Сила“ из Рудог. Уским сеоским путем годинама саобраћају багери и камиони с двије и три осовине, који натоварени шљунком, пијеском или земљом теже и по 30 тона; ако је закачена приколица, чак и више. Услјед тога, асфалтни пут је уништен, водопропуст испод асфалта такође, од вибрација и потресања тла због кретања тешке механизације кућа је испуцала на много мјеста (фасада, унутрашњи зидови и плафони), кад је суво, камиони подижу велику прашину, а кад је мокро страхују да не проклизају и ударе у кућу, јер је кривина коју пут прави тачно изнад ње. Поменути превозник је багером срушио дио ограде до пута 22. 10. 2016. године. Плитке канале, који су били са страна некада асфалтног пута, затрпали су земљом и шљунком како би проширили пут и могли уз кривину излазити механизацијом. Због тога се вода, кад су јаке кише, слива на кућу и двориште. Наводи да су се због наведеног проблема обраћали свим надлежним органима али нико од надлежних није реаговао, те проблем није ријешен. Омбудсмани су у току истраживања утврдили да су наводи жалбе основани, те су упутили Препоруку⁷⁸ Општини Рудо и Републичкој управи за инспекцијске послове да предузму све мјере из своје надлежности, у циљу потпуног санирања асфалтног пута, прочишћавања канала и одводње површинских вода, на спорној улици Гојавске. Препорука је дјелимично испоштована.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁷⁹ због неизвршавања Рјешења о уклањању објекта и Закључка о дозволи извршења принудним путем инспекције Општине Бугојно у поступку уклањања бесправно изграђеног димњака и котловнице од стране једног предузећа. Након спроведеног поступка истраживања, омбудсмани су упутили Препоруку, урбанистичко-грађевинском инспектору Општине Бугојно, да у складу са чланом 128. Закона о организацији органа управе у Федерацији Босне и Херцеговине предузме све прописане мјере у циљу окончања поступка рушења бесправно изграђених објеката смјештених у близини некретнине у власништву подносиоца жалбе, те да у року од 30 дана обавијести омбудсмане о реализацији Препоруке⁸⁰. У вези с реализацијом наведене препоруке у Институцији је запримљен акт Општине Бугојно⁸¹ у којем је између осталог наведено да је „...Урбанистичко-грађевински инспектор, 9. 4. 2020. године, запримио је од странке Хифа-Петрол д.о.о. Сарајево поднесак у којем се наводи да је Рјешење о уклањању број 07-23-00952-11 од 13. 9. 2012. године у потпуности извршено, након чега је урбанистичко-грађевински инспектор Општине Бугојно контролним прегледом од 18. 5. 2020. године констатовао да је спорни димњак на локацији која се налази на адреси ... уклоњен како је и наложено рјешењем. Објекат који се тренутно користи као котловница, а који није планиран у инвестиционо-техничкој документацији на основу које је добивена дозвола у поступку је уклањања. Приликом контролног инспекцијског прегледа није забиљежена додатна бесправна градња на предметној локацији...“. Урбанистичко-грађевинска инспекторка Општине Бугојно доставила је Институцији акт у којем је између осталог наведено: „...Контролним прегледом од 12. 8. 2020. године констатовано је да је у потпуности испоштовано Рјешење о уклањању број: 07-23-00952-11 од 13. 9. 2012. године и да је у цијелости уклоњена котловница и димњак на адреси ... у Бугојну како је наложено

⁷⁸ Препорука број П-35/20 од 05.3.2020. године;

⁷⁹ Ж-СА-05-1232/18;

⁸⁰ Пепорука, број 77/19 од 24.4.2019. године;

⁸¹ Број 01-31-02630-17 од 26.6.2020. године;

*Рјешењем о уклањању број 07-23-00952-11 од 13. 9. 2012. године...*⁸² Овим је Препорука⁸³ реализована у цијелости будући да је након интервенције Омбудсмана Рјешење о уклањању⁸⁴ извршено у потпуности.

4.6.1. Поступање инспекцијских органа по поднесеним захтјевима за приступ информацијама

Омбудсмани су током 2020. године имали неколико жалби које се односе на поступање инспекцијских органа по захтјевима за приступ информацијама којима грађани траже копије записника о извршеном инспекцијском надзору. Притом је примијењена разлика у поступању инспекцијских органа кантона, али и инспекцијских органа унутар истог кантона, па и општине.

Примјер: Омбудсмани су по жалби⁸⁵ издали начелнику општине Ново Сарајево Препоруку да поново размотри захтјев за приступ информацијама и донесе рјешење у складу са чланом 14. а у вези са чланом 9. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. У препоруци омбудсмани су изнијели став да утврђивање изузетака не значи нужно да ће приступ информацијама бити одбијен или одобрен, него јавни орган приступа провођењу теста јавног интереса, који служи као вага у процјени разлога за одобравање, односно одбијање приступа информацијама. Јавни органи су дужни да докажу у сваком појединачном случају да ли постоји јавни интерес за објаву информације. Образложење рјешења мора садржати опис свих чињеница и разлога који су определијели јавни орган за доношење одлуке по захтјеву, укључујући и поуку о праву на приговор. Истом препоруком је указано да Закон о инспекцијама не може представљати искључиви разлог за ограничење права на приступ информацијама. Притом је истакнута позитивна пракса Кантоналне управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево.

Примјер: Жалилац се обратио Институцији наводећи да је Општини Центар поднијела захтјев за приступ информацијама којим је тражен увид у спис предмета Инспектората⁸⁶. Општина Центар је донијела рјешење којим је одобрен приступ информацијама тако да је у прилогу наведеног рјешења приложена Обавијест по захтјеву за доставу списка, у којој се истиче да је *„главна инспекторка свим инспекторима у Инспекторату Општине Центар 2. 11. 2018. године упутила имејл у којем је наведено да се у свим актима морају затамнити лични подаци подносилаца захтјева и субјеката инспекцијског надзора“*. У наведеној обавијести даље се наводи да упркос наведеној инструкцији не постоје законске основе за затамњивање личних података па Инспекторат не може омогућити копирање тражених списка, а све у циљу спречавања повреде Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине као и обавезе чувања службене и друге тајне прописане чланом 25. Закона о инспекцијама Кантона Сарајево. Омбудсмани, наконведеног поступка истраживања, издали су Општини центар Препоруку у циљу отклањања уочених

⁸² Урбанистичко-грађевински инспектор Општине Бугојно, акт број 07ТЧ-028 од 13.8.2020. године;

⁸³ Број П-77/19;

⁸⁴ Број 07-23-00952-11 од 13.9.2012. године;

⁸⁵ Жалба број Ж-СА-05-440/20;

⁸⁶ Жалба број Ж-СА-05-139/19;

недостатака⁸⁷. На основу одговора Општине Центар произлази да је Препорука у цијелости реализована.

4.6.2. Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини

У протеклих неколико година Институција региструје повећан број жалби у којим се као одговорни орган појављују инспекцијски органи. Ова чињеница, а и специфичност жалби је била разлог због чега су омбудсмани одлучили да сачине Специјални извјештај о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини.

Структурална комплексност инспекцијских органа, а посебно тематска и територијална подијељеност надлежности дјеловања инспекцијских органа одредили су и методолошки приступ код сачињавања извјештаја. Поред анализе важећег домаћег законодавства и других доступних докумената, за потребе израде Специјалног извјештаја сачињен је упитник⁸⁸ који је упућен инспекцијским органима на нивоу Босне и Херцеговине, Републике Српске и Федерације БиХ, свих десет кантона у систему Федерације БиХ, Брчко дистрикта БиХ, те на нивоу градова и општина.

Циљ извјештаја јесте да се на свеобухватан начин прикаже стање у области инспекцијског надзора са аспекта важећег законодавства, материјално-техничких и људских ресурса којима располажу инспекцијски органи свих нивоа власти у БиХ, дјелокруга рада, сарадње, те дефинишу препреке које онемогућавају ефикасније дјеловање инспекцијских органа.

Имајући у виду обимност материје која је обрађена овим извјештајем у наставку текста даје се кратка анализа поступања инспекцијских органа према подносиоцима пријаве, односно лицима која су тражила инспекцијски надзор, а која наводе да нису обавијештена о резултатима инспекцијског надзора по поднесеној пријави, односно да им није омогућено да добију записник и да користе правни лијек уколико су незадовољни поступањем инспекцијског органа. С тим у свези, у достављеним одговорима инспекцијских органа истакнуто је да лице, које поднесе захтјев да се обави инспекцијски надзор, није странка у поступку (није субјект надзора у поступку инспекцијског надзора, који ће инспектор покренути по службеној дужности), те због тога не добија записник о обављеном надзору, него информацију у форми обавијести да је надзор који је иницирао/ла обављен.

У случају да се странка, у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама, обрати службенику за информисање, службеник ће спровести поступак, у складу с наведеним законом, те у складу с тим, одлучити да ли ће доставити тражени записник. Могућност изјављивања правног лијека има само субјект надзора коме је инспектор рјешењем наложио одговарајућу управну мјеру⁸⁹.

⁸⁷ Препорука број П-124/20 од 3.7.2020. године;

⁸⁸ Акт Омбудсмана Босне и Херцеговине број Ж-СА-05-1042/19 од 7.10.2019. године;

⁸⁹ За више информација погледати: о улози инспекцијских органа у заштити људских права у Босни и Херцеговини, доступно на: <https://www.ombudsmen.gov.ba/Download.aspx?id=310&lang=HR>

Омбудсмани су Извјештајем упутили сет препорука: Савјету министара Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске, Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, владама свих кантона у Федерацији Босне и Херцеговине, градоначелницима у градовима Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске и начелницима у општинама Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске да:

- у складу са својим надлежностима и овлаштењима предузму потребне мјере у циљу отклањања слабости у функционисању инспекцијских органа, постизања ефикаснијег дјеловања инспекцијских органа и оснаживања инспекцијских органа;
- континуирано анализирају властита законодавства којима се уређује функционисање инспекцијских органа, те сходно томе раде на њиховом унапређењу;
- континуирано усклађују властита законодавства која уређују инспекцијски надзор, посебно имајући у виду питања надлежности органа надлежног за одлучивање у другостепеном поступку, те примјену позитивног законодавства са савременим међународним стандардима;
- усвоје законодавни оквир којим ће регулисати поступање инспекција у кантонима у којима није донесен закон на кантоналном нивоу;
- размотре могућност обезбјеђења финансијских средстава неопходних за оптимално и професионално функционисање инспекцијских органа, а у циљу јачања капацитета кроз запошљавање одређеног броја извршилаца ради ефикасног обављања послова и осавремењавање опреме,
- континуирано раде на унапређењу и успостављању нових информационих технологија, а посебно на увођењу електронских база података за све инспекцијске органе,
- уједначавање додатака на плату на свим нивоима власти;
- обезбиједи неопходна новчана средства у сврху организовања специјализованих едукација по управним областима за инспекторе, а у складу са исказаним потребама;
- радне просторе инспекцијских органа прилагоде броју запослених и омогуће приступ лицима с инвалидитетом.

Сврха извјештаја јесте да послужи као информативни инструмент доносиоцима политика и закона приликом креирања мјера чији циљ је унапређење функционисања инспекцијског надзора као елемента владавине права, те тиме осигурају и ефикаснију заштиту права грађана.

4.7. Влада и министарска именована

У извјештајном периоду Омбудсмани БиХ запримили су 75 жалби које се односе на повреду одредби Закона о министарским именованима, именованима Савјета министара и другим именованима БиХ, Закона о министарским, владиним и другим именованима Федерације БиХ и Закона о министарским, владиним и другим именованима Републике Српске. У извјештајном периоду Омбудсмани БиХ издали су 10 препорука.

Наводи у жалби односе се на повреду основних принципа приликом провођења поступка именовања и разрјешења чланова управних и надзорних одбора у јавним предузећима а и установама. Омбудсмани БиХ у извјештајном периоду запримили су одређен број приговора који се односе на процедуру именовања⁹⁰, прије него што је окончан поступак коначног именовања. Законом о министарским именовањима, именовањима Вијећа министара и другим именовањима БиХ, Законом о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ и Законом о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске Омбудсменима БиХ дато је само овлаштење преиспитивања законитости поступка наконведеног коначног именовања.

Примјетан је пораст броја жалби које се односе на разрјешења директора јавних предузећа те предсједника и чланова управних и надзорних одбора⁹¹. Посебно наглашен проблем јесте недоступности права на правни лијек у процедури разрјешење као и изостанак судске заштите и преиспитивања разрјешења у парничном поступку, јер према одредбама Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације БиХ за то преиспитивање није прописана судска заштита.

Примјер: Омбудсмани су запримили приговор⁹² на Рјешење о именовању Комисије за концесије Босанско-подрињског кантона Горажде⁹³. Као одговорну страну подносилац приговора означио је Владу Босанско-подрињског кантона па се обратио наводима да је противно одредбама члана 83. став 1. и 2. Закона о управном поступку Федерације БиХ (Службене новине Федерације БиХ, број 2/98) које се односе на лично достављање писмена онемогућено да учествује у поступку избора за предсједника или замјеника или члана Комисије за концесије БПК-а Горажде због чега је онемогућено уставно право да буде биран. Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани БиХ су упутили Препоруку⁹⁴, Влади Босанско-подрињског кантона Горажде - *Да поништи Рјешење о коначном именовању Комисије за концесије Босанско-подрињског кантона Горажде број 03-05-101/18, као и да предузму све неопходне мјере и радње којима ће обезбиједити да се цијели поступак (у свим фазама) поновног именовања на то радно мјесто обави уз досљедну примјену обавезујућих принципа из Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације Босне и Херцеговине.* Након издате Препоруке Омбудсмани БиХ запримили су одговор Владе Босанско-подрињског кантона Горажде 30. 1. 2020. године⁹⁵ у којем се наводи да је Влада БПК Горажде на 32. редовној сједници донијела Рјешење о разрјешењу предсједника и чланова Комисије за концесије БПК Горажде, те да је Закључком⁹⁶, задужила Министарство привреде БПК Горажде да покрене процедуру избора и именовања Комисије за концесије Босанско-подрињског кантона Горажде. Препорука је испоштована.

⁹⁰ Ж-СА-05-641/20;

⁹¹ Ж-СА-05-340/20; Ж-СА-05-201/20; Ж-СА-05-828/20;

⁹² Ж-СА-05-347/18;

⁹³ Број 03-05-101/18 од 29.1.2018. године;

⁹⁴ Препорука број П-277/19 од 26.11.2019. године;

⁹⁵ Акт број 03-05-2006-3/19 од 27.1.2020. године;

⁹⁶ Број 03-05-2006-2/19 од 19.12.2019. године;

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу⁹⁷ на избор директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо, гдје је као одговорна страна означено Министарство просвјете и културе Републике Српске. Након проведеног поступка истраживања Омбудсмани БиХ упутили су Препоруку⁹⁸ којом се налаже да по пријему ове препоруке без одлагања поништи Јавни конкурс за избор и именовање директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо, од 14. 10. 2019. године, објављеног у Службеном гласнику Републике Српске број 88/19 и рјешење о именовању директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо број 07.06/620-191-9/19, од 15. 11. 2019. године. Да без одлагања спроведе нови поступак за избор и именовање директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо, у складу с одредбама Закона о библиотечко-информационој дјелатности Републике Српске. Након издате препоруке Омбудсмани БиХ запримили су одговор Министарства просвјете и културе Републике Српске⁹⁹ којим обавјештавају Омбудсмане БиХ... да се пред Окружним судом у Бањој Луци води управни спор против рјешења Министарства о именовању директора број 07.06/620-191-9/19 од 15. 1. 2019. године, те да ће по окончању поступка поступити у складу с препоруком.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁰⁰ која се односила на праћење рада Општинског вијећа Дрвар, по изјављеном приговору на Рјешење о разрјешењу дужности председника Управног одбора Јавне установе Центар за културу и спорт Дрвар. Након покретања истражног поступка Општинско вијеће Дрвар је у поступку преиспитивања законитости донесених аката, донијело Рјешење о поништењу Рјешења о разрјешењу председника и чланова Управног одбора Јавне установе Центар за културу и спорт Дрвар од 17. 2. 2020. године. Жалилац је остварио право, предмет затворен.

4.8. Миграције и азил

У току 2020. године омбудсмани су регистровали укупно 20 предмета, који се односе на проблематику азила и миграција.

Подношене жалбе односе се на правни статус миграната, услове њиховог смјештаја, незадовољство грађана смјештајем миграната у њиховој околини, поступком по захтјевима за азил.

Подсећамо да су још у 2018. години омбудсмани урадили Специјални извјештај о стању у области миграције са сетом препорука упућених мјеродавним органима власти и на које континуирано понављамо у свом раду, како на предметима, тако и извјештавањем јавности. У овој години која је због епидемиолошких мјера ограничила могућност кретања, омбудсмани нису могли посјетити центре гдје су мигранти смјештени, а што су радили претходних година.

Примјетно је све веће незадовољство грађана на понашање миграната, због чега су и омбудсманима подносили жалбе.

⁹⁷ Ж-БЛ-05-927/19;

⁹⁸ Препорука број 175/20;

⁹⁹ Акт број 07.06/052-7763/20 од 9.10.2020. године;

¹⁰⁰ Ж-ЛИ-05-60/20;

Примјер: Жалба ¹⁰¹, у којој је одговорна страна Служба за послове са странцима Министарства безбједности Босне и Херцеговине, а у вези с проблематиком миграната на подручју општине Нови Град Сарајево. У згради, у наведеној улици илегално је смјештено преко 150 миграната који живе у нехуманим условима, без воде и гријања. У жалби се истиче, да мигранти свакодневно праве проблеме локалном становништву у овом насељу, да континуирано нарушавају јавни ред и мира, да полиција интервенише. Жалилац наводи да је крајем фебруара била акција полиције о којој су писали сви медији, да је у истом објекту пронађено и смјештено преко 150 миграната, да су се само након пар сати послје интервенције полиције вратили на поменућу локацију, да су становници овог насеља видно узнемирени и да због страха не смију да излазе на улицу, да у двије нове зграде већином живе млади брачни парови с малом дјецом, да имајући у виду надлазеће временске прилике (прољеће), неће моћи да користе паркове, зелене површине. Затражено је изјашњење Службе за послове са странцима Министарства безбједности Босне и Херцеговине, а одговор¹⁰² је запримљен 30. 6. 2020. године у којем је наведено да је више пута вршена контрола од стране Службе за послове са странцима уз подршку МУП-а Кантона Сарајево којом приликом су у објекту затечени мигранти који су смјештени у привремени прихватни камп Ушивак, а власнику објекта уручиван је прекршајни налог због почињеног прекршаја прописаног Законом о странцима. Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁰³, у којем је одговорна страна Служба за послове са странцима – Теренски центар Сарајево Министарства безбједности Босне и Херцеговине. У жалби се истиче да је породица¹⁰⁴, исказала намјеру за подношење захтјева за азил, да је Служба за послове са странцима - Теренски центар Сарајево издала потврду о исказаној намјери с роком важења до 27. 3. 2019. године, да до дана 25. 6. 2019. године Сектор за азил није запримио захтјев за азил, што је у супротности са чланом 35. Закона о азилу. У циљу провјере навода жалбе подносиоца 29. 7. 2019. године затражено је изјашњење Сектора за азил Министарства безбједности Босне и Херцеговине. Одговор је запримљен 14. 8. 2019. године¹⁰⁵, достављен подносиоцима жалбе 21. 10. 2019. године, тако да је обављен поступак запримања захтјева за азил и породица је регистрована 22. 7. 2019. године.

4.9. Слобода окупљања

Слобода окупљања (или слобода мирног окупљања) јесте основно људско право које може бити уживано самостално или као дио групе, нерегистрованих удружења, правних лица и корпоративних тијела. Окупљања могу служити многим сврхама, укључујући и изражавање различитих, непопуларних или мањинских ставова или мишљења. Ова слобода може бити један од важних начина за развој културе и за заштиту и чување мањинских идентитета. Заштита слободе мирног окупљања јесте од кључне важности за стварање толерантног и

¹⁰¹ Ж-СА-05-238/20;

¹⁰² Акт број 18.8-50-700/20 од 22.6.2020. године;

¹⁰³ Ж-СА-05-741/19;

¹⁰⁴ Жалба поднесена путем Удружења „Ваша права БиХ“, пуномоћника тражилаца азила, држављани Сирије, с пријављеним боравком у Босни и Херцеговини на адреси Вреоце до броја 3 Илица 13.3.2019. године;

¹⁰⁵ Акт број УП-1-07/1-41-1-5774-5/19/РМ од 7.8.2019. године;

плуралистичког друштва у којем групе с различитим увјерењима, праксама и политикама могу да живе заједно.

У Босни и Херцеговини слобода окупљања загарантована је Уставом БиХ¹⁰⁶, уставима ентитета¹⁰⁷, Статутом Брчко дистрикта БиХ, те великим бројем законских и подзаконских аката, и то законима о јавном окупљању на нивоу кантона (укупно 10, док је у Зеничко-добојском кантону поступак усвајања закона у току), на нивоу Брчко дистрикта БиХ и на нивоу Републике Српске.

Када говоримо о Федерацији Босне и Херцеговине потребно је напоменути да Федерално министарство унутрашњих послова ради на изради Преднацрта закона о јавном окупљању Федерације БиХ, а на који је Канцеларија ОЕБС-а за демократске институције и владавину права (ODIHR) припремила Коментаре. У Коментару се разматрају кључна питања и наводе области у којима постоје забринутости. У циљу остваривања прецизности, пажња је више усмјерена на оне одредбе које захтијевају унапређење него на позитивне аспекте Преднацрта закона. Препоруке 24 се заснивају на међународним стандардима и праксама у погледу јавних окупљања. Такође, у Коментару се тражи и да се према потреби нагласе добре праксе других држава чланица ОЕЕС-а у овој области.

Скупштина Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, на 66. редовној сједници, одржаној 29. 7. 2020. године, усвојила је нови Закон о мирном окупљању¹⁰⁸ који не регулише и окупљања ради остваривања одређених прихода. Како је претходни Закон о јавном окупљању Брчко дистрикта БиХ регулисао и ову област, то јест окупљања ради привређивања, а да би се у будућности избјегла правна празнина нерегулисањем наведених окупљања, Скупштина Брчко дистрикта БиХ, је донијела Закон о јавним приредбама Брчко дистрикта БиХ, којим је регулисан начин организовања јавних приредби на подручју Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

У извјештајном периоду омбудсмани су запримили 14 жалби које су се односиле на слободу мирног окупљања.

Примјер: Омбудсмани су током 2018. и 2019. године запримили више појединачних жалби грађана Бање Луке, као и припадника неформалне групе грађана „Правда за Давида“¹⁰⁹. У предметним жалбама, жалбени наводи грађана су се односили на *„повреду права на окупљање, прекомјерну употребу средстава принуде од стране полицијских службеника и ометање обављања професионалних дужности новинара од стране полицијских службеника“*. Након проведене истраге, Омбудсмани су 5. 2. 2020. године, упутили Препоруку¹¹⁰ Министарству унутрашњих послова Републике Српске. Препоруком се позива Министарство унутрашњих послова да: *„у свим будућим поступањима има у виду*

¹⁰⁶ Члан II ст. 3 и), Устав Босне и Херцеговине;

¹⁰⁷ Члан II А. 2. 1(л), Устав Федерације Босне и Херцеговине и члан 30, Устав Републике Српске;

¹⁰⁸ <https://skupstinabd.ba/3-zakon/ba/Zakon%20o%20mirnom%20okupljanju/01B29-20%20Zakon%20o%20mirnom%20okupljanju.pdf>, приступљено 10.11.2020. године;

¹⁰⁹ Ж-БЛ-05-12/19, Ж-БЛ-05-1032/18, Ж-БЛ-05-1034/18, Ж-БЛ-05-7/19, Ж-БЛ-05-17/19, Ж-БЛ-05-19/19, Ж-БЛ-05-20/19, Ж-БЛ-05-21/19, Ж-БЛ-05-32/19, Ж-БЛ-05-59/19, Ж-БЛ-05-70/19, Ж-БЛ-05-146/19, Ж-БЛ-05-1012/18, Ж-БЛ-05-461/19 и Ж-БЛ-05-655/19;

¹¹⁰ Број П-15/20;

међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлаштења; у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмана израженог у овој препоруци, односно да полицијски службеници приликом обављања својих овлаштења воде рачуна да не ометају обављање професионалне дужности представника било које медијске куће; још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. и 30. 12. 2018. године; у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима; обуке и усавршавања треба да обухваћају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о провођењу дате препоруке“. Министарство унутрашњих послова Републике Српске доставило је 9. 3. 2020. године одговор у којем се наводи да ће се приликом обављања редовних послова и задатака и провођења оперативно-тактичких мјера и радњи придржавати издатих препорука.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹¹¹ неформалне групе грађана „Правда за Давида“, у којој се наводи „да је њихова чланица у својству организатора и руководиоца мирне протестне шетње Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Бања Лука - Центар, предала захтјев за одржавања мирног јавног окупљања (протестне шетње) која је планирана за 10. 9. 2020. године. Као организатор, захтјев за одржавање јавног скупа поднијела је у складу са чланом 9. и 10. Закона о јавном окупљању¹¹², а имајући у виду тренутну епидемиолошку ситуацију у граду Бања Лука, у Републици Српској и Босни и Херцеговини, те поштујући све мјере које су донесене и које су на снази“¹¹³. Наводе „да је Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Бања Лука - Центар, до сада поднијела три захтјева за одржавање мирне протестне шетње али ниједан није одобрен од стране ПУ Бања Лука. Међутим, то је није обесхрабрило, те је поново поднијела захтјев за јавно окупљање, чији повод је обиљежавање тачно 900 дана од дана окупљања породице Драгичевић и других грађана на Тргу Крајине.“ У поступку истраживања у овом предмету, Институција омбудсмана је упутила акт Министарству унутрашњих послова Републике Српске, ПУ Бања Лука и затражила достављање информације какву је одлуку Полицијска управа Бања Лука донијела у конкретном случају. Предмет је и даље у раду.

4.9.1. Специјални извјештај о праву на слободу мирног окупљања

Омбудсмани БиХ сачинили су у току 2020. године Специјални извјештај о слободи мирног окупљања у Босни и Херцеговини, са циљем утврђивања стања у области слободе окупљања у Босни и Херцеговини, а што је укључивало и провјеру степена усклађености домаћег законодавства с међународним стандардима, као и приказ изазова с којим се

¹¹¹ Ж-СА-05-754/20;

¹¹² Службени гласник Републике Српске, број 118/08;

¹¹³ У захтјеву је прецизиран програм скупа, циљ мирне протестне шетње, траса протестне шетње, вријеме трајања, процјена броја учесника, одговорно лице, те мјере које организатор предузима за одржавање реда, мира и безбједности;

организатори јавних окупљања, с једне стране, те полицијско-безбједносне агенције, с друге стране, сусрећу приликом организовања и одржавања јавних окупљања.

Извјештај је сачињен анализом садржаја релевантних домаћих и међународних прописа, као и методом прикупљања информација путем посебних упитника који су упућени организацијама цивилног друштва и министарствима унутрашњих послова¹¹⁴.

У извјештају је утврђено, на основу анализе постојећих закона, који су на снази у Босни и Херцеговини, да постоје разлике у законским рјешењима који су на снази у Босни и Херцеговини, а које се огледају у садржају дефиниције јавног окупљања, пријави јавног окупљања, предвиђеним роковима, простору, препознавању спонтаних окупљања, предвиђеним забранама окупљања, кориштењу правних лијекова, као и неусклађеностима с међународним стандардима у области слободе окупљања.

Иако се ради о основном људском праву које је загарантовано Уставом БиХ и уставима ентитета и кантона, остваривање овог права зависи од законских рјешења и праксе која се разликује у појединим ентитетима и кантонима, гдје је евидентан рестриктиван приступ.

Већина закона у Босни и Херцеговини се код дефиниције јавног окупљања упућује на прикладно и приступачно мјесто, грађане као судионике и организаторе јавног окупљања. У уводним одредбама сви закони садрже терминологију да се законима уређује право на слободу мирног окупљања, док је по међународним стандардима ову област потребно што мање уређивати законима, а да истовремено држава има обавезу активног доприноса у остваривању права грађана на мирно окупљање.

Такође, у вези с догађајима који се одржавају на мјестима (просторима) која користе друге институције, односно правна лица, одржавање мирног окупљања се условљава сагласношћу оних који та мјеста користе и који сагласност дају на основу властите процјене ризика. Оваква пракса омогућава институцијама и правним лицима која немају надлежност да уређују слободу окупљања, да исту ограничавају и крше, позивајући се да су такву одлуку донијели на основу процјене о кршењу јавног реда, а што није њихов посао.

Омбудсмани су упутили сет препорука надлежним органима на свим нивоима власти, као и представницима невладиног сектора и то како слиједи:

Народној скупштини Републике Српске, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, Скупштини Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, скупштинама кантона у Федерацији Босне и Херцеговине:

- *Дефиниција окупљања би требало да буде усклађена са дефиницијом коју прописују међународни стандарди, а према којој се јавно окупљање дефинише као намјерно и привремено присуство два или више појединца на јавном мјесту с циљем изражавања заједничког мишљења.*

¹¹⁴ Министарству унутрашњих послова Републике Српске, министарствима унутрашњих послова десет кантона у Федерацији Босне и Херцеговине (Унско-сански кантон, Посавски кантон, Тузлански кантон, Зеничко-добојски кантон, Босанско-подрињски кантон, Средњобосански кантон, Херцеговачко-неретвански кантон, Западнохерцеговачки кантон, Кантон Сарајево и Кантон 10) и Полицији Брчко дистрикта БиХ.

- *Постојећи системи пријава и de facto одобрења не представљају адекватну примјену принципа пресумпције у корист одржавања скупа.*
- *Било шта што није експлицитно забрањено треба бити сматрано дозвољеним и од лица која желе да остваре ово право не би требало тражити посебне дозволе.*
- *Пресумпција у корист остваривања ове слободе требало би да буде јасно прописана законом и као таква препозната у пракси.*
- *Садржај пријаве и рокови пријаве су у свим законима претјерано бирократизовани, и у одређеном дијелу задиру у домену заштите личних података, а могу имати одвраћајући ефекат с обзиром на то да се од организатора тражи достављање документације као што је план безбједности, именованье организатора, спискови редара са свим личним подацима, обезбјеђивање санитарне, противпожарне и друге заштите, а недостављање свих потребних података може резултирати забраном тражених скупова.*
- *Потребно је поједноставити процедуре пријављивања тако да се уведу добре праксе и препоруке међународних тијела, а које укључују прописивање обрасца за пријаву и увођење имејл комуникације и именованье полицијског службеника који ће бити задужен за координацију и даљу комуникацију са организаторима и трећим лицима.*
- *У складу с међународним стандардима, рокови би требало да буду што краћи, али да дају довољно времена полицијским службеницима да предузму мјере у циљу обезбјеђења скупа.*
- *Простор за одржавање мирног окупљања је посебно важан, узимајући у обзир да је сврха окупљања често повезана са специфичном локацијом, односно да се скуп одржи и порука пошаље у видокругу циљане публике. Принцип „видика и слуха“ није адекватно заступљен у законима у Босни и Херцеговини, јер се не придаје значај локацији коју су организатори имали на уму приликом организовања јавног окупљања, и то тако да се одлукама града/општине, односно начелника/градоначелника прописује простор примјерен за јавно окупљање.*
- *Примјетна је пракса (коју треба избјећи) у неким дијеловима Босне и Херцеговине да је потребно прибавити сагласност мјесних заједница, односно јавних установа или приватних фирми за одржавање скупа на одређеној локацији. Сваки јавни простор, као и сваки приватни простор којем јавност има приступ је адекватан за одржавање јавног окупљања, а праксу којом се одлукама скупштине града/градоначелника, односно начелника општине, скупштине општине одређује који је простор прикладан и приступачан за јавна окупљања требало би преиспитати.*
- *Предвиђене санкције против учесника, организатора, водитеља и редара су строге и несразмјерне нарави пропуста. Такве законске одредбе би могле обесхрабрити људе да учествују у окупљањима и на тај начин ограничити њихово право.*
- *Потребно је ускладити политику санкција с циљем и сврхом права на слободу јавног окупљања, истовремено водећи рачуна о принципу индивидуалне одговорности у случају повреде закона или угрожавања имовине или безбједности других лица.*

Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Министарству унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, кантоналним министарствима унутрашњих послова:

- *Обезбиједити примјену стандарда који се односе на мирно окупљање, а који су презентовани у овом извјештају.*
- *Предузети мјере у циљу обезбјеђења системске и перманентне едукације полицијских службеника о праву на слободу окупљања и улози полиције у остваривању овог права и забране свих облика тортуре.*
- *Обезбиједити да употреба средстава принуде буде у складу са стандардима.*
- *Неопходно је, процијењујући сваку појединачну ситуацију зависно од околности случаја, укинути све врсте ограничења у смислу трајања јавног окупљања, као и ограничења окупљања на одређени период дана. Уједно, лица којима је изречена мјера забране јавног иступања, не могу аутоматски бити ускраћене у односу на остваривања права на организовање или учешће у јавним окупљањима.*

Тужилаштвима

- *Да у предметима који су везани за слободу окупљања узму у обзир ставове изнесене у овом извјештају.*

Организаторима јавних скупова, појединцима и невладиним организацијама

- *Да приликом организовања скупова воде рачуна о прописаним процедурама, те о потреби заштите права и интереса трећих лица.*

V. ПРАВОСУЂЕ И УПРАВА

5.1. Увод

Одјељење за остваривање права у правосуђу и управи запримило је 701 предмет. С обзиром на број предмета пренесених из ранијих година, ово одјељење је имало укупно у раду 1.048 предмета.

На основу запримљених предмета у Институцији омбудсмана, те непосредних контаката са странкама, у области правосуђа и даље је примјетно генерално неповјерење грађана према правосудним институцијама. Странке су своје незадовољство углавном усмјеравале у погледу неефикасности судског система, неефикасног рада тужилаштва, неповјерења у рад Високог судског и тужилачког савјета, неадекватног поступања ВСТС-а када је у питању дисциплинска одговорност судија, дужина поступка именована судија.

Када су у питању судови, највећи број запримљених предмета односио се на дужину трајања поступака, најчешће пред кантоналним судовима, притужбе на рад поступајућих судија ради недоношења одлука и поступања по поднесцима странака, потешкоће у добијању информација о стању предмета, као и притужби на одлуке судова.

Дошло је и до повећања броја захтјева за праћење, односно, мониторинг судских поступака, јер жалиоци сматрају да ће управо присуством представника Институције омбудсмана обезбиједити благовремен и непристрасан поступак.

Када је у питању рад тужилаштва, жалбе су се већином односиле на дужину трајања истражних поступака, недоношење одлука тужилаштва, неподизање оптужнице након проведеног поступка, као и необавјештавање странака о току поступка.

Повреда	Број предмета
Правосуђе	368
Управа	292
Тужилаштва	66
Правобранилаштва	2
Адвокати	7

5.2. Доступност закона и других општих правних аката

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су током августа и септембра 2020. године имали одређен број обраћања грађана као и удружења грађана, а који се тичу доступности закона и других општих правних аката¹¹⁵. Поменути субјекти обраћали су се Омбудсману Босне и Херцеговине упоредо са обраћањем Савјету министара Босне и Херцеговине, владама ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Општим правним актима на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини прописано је да ти акти не могу

¹¹⁵ Ж-БЛ-05-526/20, Ж-БЛ-05-561/20, Ж-БЛ-05-566/20, Ж-БЛ-05-567/20, Ж-БЛ-05-568/20, Ж-БЛ-05-574/20, Ж-БЛ-05-589/20;

ступити на снагу прије него што буду објављени у службеним гласницима. Сви службени гласници у Босни и Херцеговини основани су од стране органа извршне власти. Како би грађани могли да се придржавају прописа који се на њих односе, неопходно је да буду упознати с њиховом садржином. Издања службених гласника доступна су само оним лицима који су претплаћени на њихова штампана или електронска издања. Имајући у виду чињеницу да велики број грађана Босне и Херцеговине, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине живи на граници сиромаштва, а притом узимајући у обзир новонасталу ситуацију у вези с вирусом Ковид-19, већина њих није у могућности да себи приушти неки вид издања службених гласника. Службени гласници у Босни и Херцеговини оснивају се као јавна предузећа или као јавне установе. Њихова искључива дјелатност је од општег интереса. Општи интерес остварује се тако да се са законима, другим прописима и општим актима упознају сва физичка и правна лица, односно сви грађани. Поједини службени гласници средства за рад обезбјеђују из средстава која остварују својим пословањем. Међутим, и поред те чињенице, омбудсмани сматрају да у погледу њихове доступности много већу важност има општи интерес.

Имајући у виду наведено, омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнађу техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб (web) страницама. На основу наведеног, Савјету министара Босне и Херцеговине, владама ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине издата је Препорука¹¹⁶. По издатој препоруци достављен је одговор Савјета министара Босне и Херцеговине, број 04-02-2-807-3/20, од 30. 11. 2020. године. У поменутом акту, између осталог се наводи да их је ЈП НИО Службени лист Босне и Херцеговине, дописом број 4-0-04-1-388/2-20, од 18. 11. 2020. године, обавијестило да је у складу са Законом о службеном гласнику Босне и Херцеговине омогућено сваком заинтересованом лицу бесплатан приступ комплетном садржају електронских издања од 1. 1. 2010. године.

5.2.1. Висина затезне камате

Омбудсмани су у 2017. години упутили Иницијативу Представничком дому и Дому народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине¹¹⁷, којима је предложено: *„Да у року од 60 дана од дана пријема ове иницијативе приступе доношењу закона о измјени Закона о висини стопе затезне камате у смислу брисања става (3) у члану 2. који гласи: „Изузетно од става 1. овог члана на износ главнице одређене извршним исправама (судске пресуде и судска поравнања) и вансудским поравнањима из основа радног односа плаћа се затезна камата по стопи од 0,2 % годишње“.* Парламент Федерације Босне и Херцеговине није прихватио поднесену иницијативу.

У вези с овим проблемом, важно је истаћи да је Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине, одлучујући о захтјеву потпредседника Федерације Босне и Херцеговине, за оцјену уставности Закона о допуни Закона о висини стопе затезне камате, на основу члана IV.Ц.3.10.(2)а) Устава Федерације Босне и Херцеговине, на сједници одржаној 25. 9. 2018. године, донио пресуду којом се утврђује да Закон о допуни Закона о висини стопе затезне

¹¹⁶ П-176/20, од 16.09.2020. године;

¹¹⁷ Број иницијативе П-35/17:

камате (Службене новине Федерације БиХ, бр. 101/16) није у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, чиме је потврђен став омбудсмана у конкретном случају.

У међувремену новим законским одредбама ограничен је износ затезних камата до висине главнице (Службене новине Федерације БиХ, бр. 18/20) а на шта су као кршење права указале странке¹¹⁸. У свом одговору Федерално министарство финансија је указало да идентична одредба се примјењује већ низ година у Републици Српској, те да Уставни суд Босне и Херцеговине по том питању у пресуди АП 401/08 од 15. 6. 2010. године није утврдио кршење права.

Омбудсмани Босне и Херцеговине исказују забринутост оваквом одредбом, која иако у складу с одлуком Уставног суда БиХ, намеће питање одговорности власти. У конкретном случају намеће се питање у којем временском року требају бити извршене обавезе из радног односа у случају када је износ затезне камате постао једнак главном дугу. Омбудсмани Босне и Херцеговине наставиће да прате ово питање и према потреби указати власти на које начине треба да приступе рјешавању наведеног питања.

5.3. Правосуђе

Анализом 368 жалби за примљене у Институцији, које се односе на област правосуђа, може се закључити да се грађани обраћају омбудсманима због повреде сљедећих права и то:

- непримјерене дужине трајања судских поступака (57)
- неефикасног провођења судских одлука (39)
- жалби на рад судија због повреда одредби процесних закона (8)
- жалби које се односе на остале повреде права везаних за поступање судова (повреде начела непристраности, недоношење судских одлука на законом прописан начин и у року, неуједначеност судске праксе). (256)

5.3.1. Дужина трајања поступка

Највећи број жалби је због неразумне дужине трајања судских поступака. То су предмети гдје се поступци пред појединим судовима, због преоптерећености бројем предмета, у првом и другом степену воде дуги низ година.

Међутим, преоптерећеност појединих судова не може бити оправдање за прекомјерну дужину поступка.

Омбудсмани су писали и препоруке у овим предметима, јер сваком грађанину је загарантовано право на суђење у разумном року током утврђивања његових грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне тужбе.

¹¹⁸ Ж-СА-05-681/20

Држава је дужна да организује свој правни систем на такав начин да свим људима омогући, не само правичан поступак у вези с њиховим грађанским правима и обвезама, него и да гарантује „разуман рок“ у складу са чл. 6 Европске конвенције о људским правима и слободама.

Проблем ажурног рјешавања, односно нерјешавања предмета је присутан и у другим земљама. Међутим, у Босни и Херцеговини је годинама непоштовање рокова најчешћи разлог кршења права грађана што показују предмети, не само у Институцији, већ и одлуке Уставног суда БиХ и Европског суда за људска права.

На примјер, један управни спор пред Кантоналним судом у Сарајеву је коначно ријешен у овој години, 2020, а странка је управни спор покренула 2017. године¹¹⁹.

Колико се заправо дуго чека рјешавање по жалби код другостепених судова с великим бројем предмета и поред плана рјешавања старих предмета, показују управо наши предмети.

С друге стране, судови с великим бројем предмета, рјешавају их у складу с *Упутством Високог судског и тужилачког савјета БиХ. У складу с Планом рјешавања предмета суд је у обавези приоритетно рјешавати предмете према старости иницијалног акта којим је покренут поступак, осим ако се не ради о хитном предмету.*

Поставља се питања када ће доћи уопште на ред рјешавања, последије колико дуго времена или година ако суд као што је у једном предмету¹²⁰, Кантонални суд у Мостару, доставио одговор да рјешавају предмете из 2016, а жалба странке је заприљена 2018. године. Нико нема одговор.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹²¹, у којем је одговорна страна Кантонални суд у Тузли, ради повреде дужине трајања судског поступка. Предмет је код Кантоналног суда у Тузли регистрован¹²², у правној ствари ради накнаде штете. Општински суд у Лукавцу донио је првостепену пресуду¹²³. Жалба је разматрана у складу са чланом 6. став 1. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода. Подносилац је изјавио жалбу, која је Кантоналном суду у Тузли достављена на рјешавање 2. 2. 2018. године. Члан 6. Европске конвенције позитивно обавезује државу да организује свој правни систем на такав начин да свим људима омогући, не само правичан поступак у вези с њиховим грађанским правима и обвезама, него и да гарантује „разуман рок“ тока поступка. Одговор Кантоналног суда у Тузли је достављен¹²⁴ из којег произилази да одлука

¹¹⁹ Ж-СА-08-810/20;

¹²⁰ Ж-МО-05-122/18;

¹²¹ Ж-СА-08-1396/19;

¹²² Број предмета код Кантоналног суда у Тузли...

¹²³ Пресуда од 20.12.2017. године број: ...

¹²⁴ У одговору Кантоналног суда у Тузли гдје се између осталог наводи да „...овај суд има велики број неријешених предмета на грађанском реферату и да предмете рјешава у складу са *Упутством Високог судског и тужилачког савјета БиХ. У складу с Планом рјешавања предмета суд је у обавези приоритетно рјешавати предмете према старости иницијалног акта којим је покренут поступак пред Општинским судом, а у овој години и према старости иницијалног акта којим је покренут поступак пред Кантоналним судом, у истом размјеру броја предмета. То значи, да ће приоритет у рјешавању предмета имати стари*

Кантоналног суда у Тузли није донесена. Омбудсмани су у конкретној правној ствари закључили да је дошло до повреде људских права и основних слобода подносиоца жалбе, те су донијели Препоруку¹²⁵ која је испоштована тако да је предмет узет у рад код Кантоналног суда у Тузли.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹²⁶ у којем је одговорна страна Општински суд у Великој Кладуши и Кантонални суд у Бихаћу. Омбудсмани су запримили жалбу из које проистиче да се односи на мериторне одлуке Општинског суда Велика Кладуша и Кантоналног суда у Бихаћу. Омбудсмани су затражили допуну жалбе. У одговору жалиоца се наводи: „у спису предмета моје жалбе налазе се доказне исправе које недвосмислено указују на кршење мојих законских права на фер и правично суђење, како првостепеног суда у Великој Кладуши, тако и Кантоналног суда у Бихаћу, јер су исти судови доносили пресуде не на основу оригиналне документације, непозивањем свједока по жаличовом приједлогу, те одбијању суочавања с предложеним свједоцима...“ У складу с одредбом члана 4. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине¹²⁷, изван надлежности Институције омбудсмана је да преиспитује одлуке судова. Одлуке судова се могу преиспитивати само у поступцима по правним лијековима пред надлежним другостепеним судом, што је у конкретном случају и учињено.

Примјер: Омбудсмани БиХ поступали су по жалби¹²⁸ у којој је као одговорна страна означен Основни суд Бања Лука. Жалба се односи на дужину трајања парничног поступка ради повреде права из радног односа, по тужби поднесеној средином 2017. године. Омбудсмани БиХ су Основном суду у Бањој Луци упутили Препоруку¹²⁹ да предузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у наведеном предмету. Одржана су четири припремна рочишта и дванаест главних расправа, али до писања препоруке није донесена одлука.

5.3.2. Извршење над средствима буџета

Омбудсмани већ дужи временски период¹³⁰ истичу проблем отежаног реализовања правоснажних судских пресуда, у ситуацијама када је извршеник општина, кантон или ентитет, у којим случајевима је извршење могуће провести само над средствима која су предвиђена за ту намјену, а у оној висини која је буџетом предвиђена у ту сврху, за конкретну буџетску годину и у складу с утврђеним редосљедом наплате.

предмети у којима је иницијални акт поднесен у ранијим годинама у односу на иницијални акт којим је покренут поступак у конкретном предмету, у којем тражите ургентно рјешавање. Предмет овог суда ... дошао је у Кантонални суд у Тузли на рјешавање по жалби 2. 2. 2018. године, а иницијални акт у овом предмету поднесен је општинском суду 19. 8. 2014. године, па с обзиром на годину када је предмет инициран, нисмо у могућности тренутно процијенити када ће предмет бити стављен у рад, у складу с Планом рјешавања предмета који је обавезујући акт за овај суд када је у питању узимање предмета у рад, јер приоритетно рјешавамо предмете из ранијих година.“;

¹²⁵ П-47/20;

¹²⁶ Ж-СА-08-1281/19;

¹²⁷ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 19/02, 35/04, 32/06;

¹²⁸ Ж-БЛ-05-811/18;

¹²⁹ П-252 /20 од 26.11.2020. године;

¹³⁰ Годишњи извјештаји о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 2015- 2019;

Омбудсмани БиХ су у овим предметима инсистирали да одговорне институције доставе потребне информације, а које се односе на износ средстава осигураних за извршење правоснажних судских одлука, да ли постоји план исплата, те радно мјесто на којем се налази жалилац.

Омбудсмани траже већу транспареност ових података како би грађани имали цјеловите информације о реализацији судских одлука. Када је у питању реализација правоснажних судских одлука на терет буџета посебно општина потребно је много веће издвајање од тренутног, зависно од броја тражилаца који чекају исплату.

Посебно је забрињавајуће уколико постоје општине које у буџету општине немају предвиђена ни минимална средства прописана законом.

Примјер: Омбудсмани су по притужби¹³¹ која се односила на Општину Пале у Федерацији Босне и Херцеговине због одуговлачења поступка извршења и намирења тражилаца извршења наконведеног поступка истраживања донијели Препоруку¹³² којом је Општини Пале препоручено, да предузму све законом прописане активности, те планирају средства за исплату извршних судских одлука на терет буџета у износу најмање 0,3% укупно планираних прихода у буџету, сходно Закону о извршном поступку, а имајући у виду ову препоруку; да предузме све законом прописане мјере и активности како би се сачинио план исплате новчаних потраживања – накнаде за експрописане некретнине жалилаца. У одговору¹³³ на препоруку истакнуто је да Општина Пале сваке године, па тако и у буџету за 2021. годину, на име извршења судских одлука од укупно планираних прихода буџета, предвидјела је законски износ од 0,3 %, како је то прописано чланом 138. став 6. Закона о извршном поступку.

Примјер: Жалилац¹³⁴ је као одговорну страну означио Окружни суд у Бањој Луци везано за извршни поступак, број 71 0 И 300149 19 И. У току истраживања Институција омбудсмана запримила је одговор Основног суда у Бањој Луци¹³⁵ у којем се између осталог наводи: „*Овај суд је 27. 7. 2020. године доставио Министарству финансија Републике Српске Рјешење Окружног суда у Бањој Луци. Напомињемо, Министарство финансија Републике Српске врши исплате по утврђеном редосљеду пријема, односно кад дође на ред за наплату*“. Предмет је у раду.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹³⁶, у којем је одговорна страна Општински суд у Сарајеву и Влада Кантона Сарајево (Министарство финансија). У конкретном случају ради се о извршењу правоснажних судских одлука над средствима буџета¹³⁷. У жалби се истиче, да до дана подношења жалбе омбудсманима није поступљено по рјешењима суда, да у Јединственој бази извршних рјешења главног трансакционог рачуна Кантона Сарајево

¹³¹ Ж-СА-05-255/20;

¹³² П- 181/20 од 10.9.2020. године;

¹³³ Акт Општине Пале број 01-14-1-81-5/20 од 18.12.2020. године;

¹³⁴ Ж-БР-08-49/20;

¹³⁵ Акт Основног суда у Бањој Луци број: 071-0-Су-20-002299 од 27. 7. 2020. године;

¹³⁶ Ж-СА-08-41/20;

¹³⁷ Рјешења Општинског суда у Сарајеву, број 65 0 И 343367 13 И; 65 0 И 757083 19 И; 65 0 И 757081 19 И; 65 0 И 734291 18 И; 65 0 И 734288 18 И;

се налази шест извршних рјешења Општинског суда у Сарајеву на име жалитељке, да исплата није извршена. Одговор Министарства финансија је достављен жалитељки 10. 9. 2020. године (акт број 08-10-1018-3/19 од 18. 8. 2020. године) у којем се између осталог истиче „...Уважавајући законом прописану обавезу из члана 2. Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку ФБиХ (Службене новине ФБиХ, број 46/16) Влада Кантона Сарајево је у буџету Кантона Сарајево за 2020. годину за исплату судских извршних рјешења планирана средства у износу 2.907.405,26 КМ. Министарство финансија Кантона Сарајево је упутило захтјев ББИ банци за доставу података о наведеним рјешењима о извршењу. Према добијеним подацима од стране ББИ банке која води Јединствену базу судских извршних рјешења, на дан 18. 8. 2020. године, налазе се и рјешења тражиоца извршења... На основу достављених података видљиво је да је дошло до смањења редосљеда за исплату рјешења о извршењу на име... која се врше на основу позива за закључивање вансудске нагодбе, који Влада Кантона Сарајево објављује... Напомињемо да је Влада Кантона Сарајево расписала позив у току 2016. године за закључивање вансудске нагодбе и да су се поменута лица пријавила и да им је на основу Анекса Уговора о вансудској нагодби, број 02-14-29530-916 извршена исплата.“ Имајући у виду садржај достављеног одговора Министарства финансија, одредбе Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, број 46/16), омбудсмани су затворили предмет.

5.4. Тужилаштво

У извјештајном периоду за примљено је 66 жалби које се односе на рад тужилаштва, а издате су три препоруке, од којих су двије реализоване, а за једну није за примљен одговор. Поднесене жалбе односе се на непредузимање активности у вези с поднесеним кривичним пријавама и на трајање поступка до доношења тужилачке одлуке. Омбудсмани сматрају да грађани треба да имају благовремене информације, шта је урађено с пријавом, да ли је у раду као и друге могуће доступне информације, јер управо су то најчешћи разлози незадовољства радом тужилаштва.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹³⁸, у којем је одговорна страна Окружно јавно тужилаштво Бања Лука којем је 18. 6. 2019. године жалилац поднио кривичну пријаву против лица и других. До дана подношења жалбе, како наводи жалилац није за примио информацију о предузетим активностима тужилаштва. Након што је затражена информација о стању предмета, одговор је достављен¹³⁹. С обзиром да је тужилачка одлука у предмету жалбе донесена, да је поднесена притужба другостепеном органу 8. 7. 2020. године поново је затражено изјашњење Окружног јавног тужилаштва Бања Лука. Одговор је достављен омбудсманима 20. 7. 2020. године у којем се између осталог наводи „...притужба на наредбу о спровођењу истраге одбијена је као неоснована, у вези са чиме

¹³⁸ Ж-СА-08-526/20;

¹³⁹ За примљени су одговори, 15.11.2019. године, акт број Т13 0 КТА 0048775 19 те 6.3.2020. године, акт број Т13 0 КТА 0048775 19 у којем се наводи „Дана 17.1.2020. године Окружно јавно тужилаштво Бања Лука за примло је ваш акт у којем тражите да вам се достави информација да ли је у конкретной правној ствари донесена тужилачка одлука. С тим у вези вас обавјештавамо да сам 28.2.2020. године донијела наредбу о спровођењу истраге, а која ће путем поште бити достављена подносиоцу пријаве.“ Одговори су достављени жалиоцу. Подносилац жалбе поново се обратио Институцији омбудсмана, којом приликом је доставио копију притужбе поднесене Окружном јавном тужилаштво Бања Лука, поднесене 10.3.2020. године;

је донесено Рјешење о одбијању притужбе 11. 6. 2020. године, а које је уз попутни акт упућено подносиоцу притужбе.“

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁴⁰, у којем је одговорна страна Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево. Подносилац жалбе је 4. 10. 2018. године поднио кривичну пријаву против Јавне установе Центар за културу Сарајево, Министарства културе и спорта Кантона Сарајево и непознатих лица, због кривичног дјела крађе, несавјесног привредног пословања и злоупотребе овлаштења и то здруженим и индивидуалним дјеловањем руководног лица Јавне установе Центар за културу Сарајево и службеника ресорног министарства. Подносилац жалбе од Институтације омбудсмана затражио је да, у складу с кривично-процесним начелима проведе поступак по напријед наведеној кривичној пријави. Омбудсмани су затражили изјашњење Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево. Одговор је запримљен 12. 8. 2019. године, акт Кантоналног тужилаштва¹⁴¹, у којем се између осталог наводи „... да је поступајућа тужитељка у предметном спису предузела одређене радње, затражено је прикупљање материјалних доказа, као и саслушање свједока), у циљу доношења коначне тужилачке одлуке... Одговор је 7. 10. 2019. године достављен подносиоцу жалбе.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁴² групе студената Високе међународне школе Цазин. Због сумње у почињење кривичних дјела запечаћене су службене просторије школе те обустављен процес одвијања наставе на свим одсјецима. Због таквог стања, студентима је онемогућено да дођу у посјед својих докумената који су се затекли у просторијама те школе, због чега нису у могућности да наставе школовање. То је био разлог да су студенти својим поднеском од 30. 6. 2020. године, од Кантоналног тужилаштва Унско-санског кантона затражили помоћ при рјешавању овог проблема. У истражном поступку, а по налогу главне кантоналне тужитељке задужени тужилац је 10. 7. 2020. године, донио наредбу за враћање привремено одузетих предмета односно документације по наредби Кантоналног суда у Бихаћу приликом вршења претреса просторија Високе међународне школе Цазин. Иста наредба је достављена и Државној агенцији за истраге и заштиту БиХ, Регионална канцеларија Бања Лука, која заједно с Тужилаштвом проводи истрагу у овом предмету. Жалиоци су 11. 9. 2020. године, обавијестили Институтацију омбудсмана да су сви студенти преузели потребна увјерења и осталу документацију. Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁴³ којом се изражава незадовољство поступањем Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево по кривичној пријави коју је жалитељка поднијела против доктора, због несавјесног лијечења које је за посљедицу имало уклањање репродуктивних органа, а што је жалитељку довело до немогућности поновног зачећа. Жалитељка наводи да је почетком 2017. године Кантоналном тужилаштву Кантона Сарајево поднијела кривичну пријаву, те да до данас нема информацију у вези с током поступка, нити информацију у којем року се може очекивати доношење тужилачке одлуке. Омбудсмани су жалбу разматрали са аспекта дужине трајања истраге по кривичној пријави жалитељке. Предмет је разматран у складу са чланом 6, а у вези са чланом 13. Европске

¹⁴⁰ Ж-СА-05-101/18;

¹⁴¹ Акт број А-В-20/19 од 6.8.2019. године;

¹⁴² Ж-ЛИ-08-161/20;

¹⁴³ Ж-СА-05-1320/19;

конвенције о људским правима и основним слободама. Након проведеног поступка истраживања, Кантоналном тужилаштву Кантона Сарајево издата је Препорука¹⁴⁴ да интензивира рад у предмету, како би тужилачка одлука била донесена у разумном року, а у смислу гаранција из члана 6, а у свези са чланом 13. Европске конвенције о људским правима и основним слободама. Препорука је реализовна, тако што је издата наредба поступајућој тужитељки да приоритетно узме у рад предмет који је додијељен у рад стручном сараднику овог тужилаштва.

Примјер: Омбудсманима се обратила Канцеларија за пружање правне помоћи припадницима борацке популације при ГВ ХНС БиХ, у име... са жалбом¹⁴⁵ због дуготрајности истражног поступка, пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине, због ратног злочина који је почињен 4. 7. 1993. године, у Фојници, над оцем подносиоца жалбе. Институција омбудсмана за људска права, од Тужилаштва Босне и Херцеговине затражила је изјашњење. У изјашњењу Тужилаштва Босне и Херцеговине, број Т20 0 КТРЗ 0002487 11 од 5. 8. 2020. године, наводи се: *“обавјештавамо вас да се интензивно ради на наведеном предмету, те је предузето низ истражних активности, а у циљу откривања учинилаца кривичног дјела Ратни злочин против цивилног становништва почињен на штету ... и других оштећених у овом предмету. Ради заштите циљева истраге Тужилаштво БиХ није у могућности уступити податке о садржају проведених радњи нити радњи које се тренутно проводе.”*

5.5. Високи судски и тужилачки савјет

И у овој години омбудсмани су запримили осам жалби које су се односиле на Високи судски и тужилачки савјет. Грађани су врло често због незадовољства и неблаговременог рада судова на њиховим предметима подносили жалбе, како омбудсманима, тако и Високом судском и тужилачком савјету.

Омбудсмани такође наглашавају да Високи судски и тужилачки савјет, и поред свих досадашњих предузетих активности на рјешавању дужине трајања поступка, треба ефикасније да реагује, изврши детаљну анализу пред судовима који имају велики број предмета у раду, и наложи ефикасније мјере за рјешавања заосталих предмета.

Присутан је проблем и дужине трајања именовања носилаца правосудних функција.

Примјер: Један од таквих примјера је жалба у предмету¹⁴⁶ која се односила на дуготрајан поступак именовања судија у Општинском суду у Сарајеву и Кантоналном суду у Сарајеву, супротно члану 37. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине¹⁴⁷, као и на проблем обрачунавања годишње норме. У конкретном предмету проведено је поступак истраживања, те запримљен Одговор Високог судског и тужилачког савјета, број 08-12-656-2/2020 од 26. 2. 2020. године. Овим актом наведено је да је поступак

¹⁴⁴ П-84/20 од 28.5.2020. године;

¹⁴⁵ Ж-МО-08-99/20;

¹⁴⁶ Ж-СА-08-119/20;

¹⁴⁷ Службени гласник БиХ, бр. 55/13 до 41/18;

одабира и именована носилаца правосудних функција прописан Пословником ВСТС-а¹⁴⁸, док је поступак тестирања кандидата за позиције носилаца правосудних функција у Босни и Херцеговини прописан Правилником о квалификационом и писменом тестирању кандидата за позиције носилаца правосудних функција у правосуђу Босне и Херцеговине¹⁴⁹. Актом је такође наведено да је поступак именовања знатно усложњен, јер се одвија у неколико фаза, те је тренутно расписан већи број конкурса за пријем судија, додатних судија и стручних сарадника у Општинском суду у Сарајеву и Кантоналном суду у Сарајеву. У односу на друго питање које се јавило у току поступка, а односи се на обрачунавања годишње норме, актом је наведено да је оријентациона судска норма прописана као оптимални број предмета које је потребно обавити на годишњем нивоу, а обрачун се врши на основу података из система за управљање предметима у судовима и тужилаштвима и другим евиденцијама.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁵⁰, у којем је одговорна страна Окружни привредни суд у Добоју и Канцеларија дисциплинског тужиоца Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине. У жалби се наводи да су жалиоци 8. 4. 2008. године поднијели тужбу, да до дана подношења жалбе омбудсманима одлука првостепеног суда није донесена. Из достављене документације произилази да су жалиоци поднијели пријаву Канцеларији дисциплинског тужиоца Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине. Одговор нису запримили. Дана, 28.11.2019. године затражено је изјашњење Канцеларије дисциплинског тужиоца Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, 24. 2. 2020. године Окружног привредног суда у Добоју. Одговори¹⁵¹ су запримљени, те достављени подносиоцима жалбе 13. 1. и 8. 6. 2020. године. Из садржаја достављеног одговора, Окружног привредног суда у Добоју и Канцеларије дисциплинског тужиоца Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, произилази да су отклоњене повреде у вези с дужином парничног поступка. Предмет је затворен.

5.6. Адвокати

Омбудсманима се обраћају грађани незадовољни радом опуномоћених адвоката у смислу непостојања задовољавајућег контакта са адвокатима, недовољне информисаности о радњама које се предузимају у њиховим предметима. Осим наведеног, изражено је и незадовољство радом адвокатских комора, поводом притужби грађана, које се односи на непримјерено поступање адвоката.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁵², у којем се жалба односи на меритум судске одлуке (пресуда Општинског суда у Тешњу), на непрофесионалан и неетичан однос адвоката који су заступали жалиоца, те на друге учеснике у поступку. Жалилац је упућен да се обрати Адвокатској комори Зеничко-добојског кантона.

¹⁴⁸ Службени гласник БиХ, бр.: 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15, 46/15, 93/16, 48/17, 88/17, 41/18 и 64/18;

¹⁴⁹ Службени гласник БиХ, бр.: 78/14, 45/15, 48/16, 12/18 и 51/18;

¹⁵⁰ Ж-СА-05-1020/19;

¹⁵¹ Акт Окружног привредног суда Добој, број 60-0-Су-20-000 064-1 од 3.3.2020. године, те акт број 60 0 Пс 016504 19 Пс 3 од 2.3.2020. године, акт Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, број УДТ ДИ 009895 19 од 4.12.2019. године;

¹⁵² Ж-СА-08-1323/19;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁵³ у којој је као одговорна страна означена Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине. Наводи се да до дана подношења жалбе жалилац није добио одговор од Адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине на упит од 15. 5. 2019. године, нити је поступљено по приговору жалиоца од 9. 7. 2019. године, упућеног Адвокатској комори Федерације Босне и Херцеговине. С обзиром да је у току поступка изостала сарадња, омбудсмани су упутили Препоруку¹⁵⁴ Адвокатској комори Федерације Босне и Херцеговине, и то, *да одмах по пријему препоруке Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине онако како је прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине*. Одговор није запримљен.

5.7. Управа

У извјештајном периоду запримљене су 292 жалбе које су се односиле на рад органа управе, издате су 33 препоруке, од чега је осам реализовано, у седам остварена сарадња, осам није реализовано, једна дјелимично реализована и код девет препорука нема одговора.

Жалбе регистроване у Институцији односиле су се на трајање управног поступка, ћутњу администрације, непоступање управних органа по рјешењима која су и с клаузулама извршности, непоступање управних органа по тражењима судова, неефикасност инспекцијских служби.

И даље је присутан проблем тзв. *пинг-понг лоптице*, због чега се предмети не завршавају дуги низ година. Код враћања предмета на поновни поступак омбудсмани у препорукама указују управним органима на примјену Закона о управном поступку, гдје је првостепени орган дужан да отклони неправилности које је оцијенио другостепени орган и да донесу ново ријешење.

Омбудсмани такође указују и на начело ефикасности што је прописано чланом 6. Закона о управном поступку БиХ, који обавезује управне органе да обезбиједи ефикасно остваривање права и интереса грађана, предузећа, установа и других правних лица.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁵⁵ у којем је као одговорна страна наведена Служба за привреду и инспекцију Општине Томиславград, а везано за непоступање по рјешењу Управе за инспекцијске послове Кантона 10 који су уважили жалбу странке, поништили рјешење одговорне стране и предмет вратили на поновни поступак и одлучивање. У свом одговору омбудсменама, одговорна страна се изјаснила да је обавила контролу извршења првостепеног рјешења и констатовала да је оно у потпуности испоштовано. Омбудсмани су у поновном обраћању указали одговорној страни да је другостепени орган поништио првостепено рјешење и вратио на поновни поступак, те оцијенио да су у првостепеном поступку повријеђене одредбе Закона о грађењу Кантона

¹⁵³ Ж-СА-05-1066/19;

¹⁵⁴ Препорука под бројем П-133/20 од 20.7.2020. године;

¹⁵⁵ Ж-ЛИ-05-151/20;

10¹⁵⁶ и одредбе Закона о управном поступку ФБиХ¹⁵⁷. Будући да одговорна страна није поступила по упутству другостепеног органа, није провела поновни поступак и донијела ново рјешење, омбудсмани су донијели Препоруку¹⁵⁸ да се хитно проведе поновни поступак, те донесе ново рјешење у складу с датим упутствима Управе за инспекцијске послове Кантона 10. Препорука није реализована, предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁵⁹ у којој је указивано на неразумну дужину трајања поступка, поврата стана у посјед, који се водио пред Управом за стамбена питања Кантона Сарајево, као првостепеним органом и Министарством просторног уређења, грађења и заштите околине Кантона Сарајево, другостепеним органом¹⁶⁰. Пред Кантоналним судом у Сарајеву, 22. 5. 2017. године, жалилац је поново покренуо управни спор, који није окончан. Омбудсмани су упутили Препоруку¹⁶¹ којом је Кантоналном суду у Сарајеву предложено да, уважавајући жалбене наводе и дужину трајања поступка у предметној управној ствари донесе одлуку у меритуму, без враћања предмета на поновно одлучивање. У предмету су након издавања Препоруке, Кантоналном суду у Сарајеву упућене двије ургенције за поступање и реализацију Препоруке, но до данашњег дана није заprimљен одговор.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁶² која је изјављена на рад Општине Дрвар, која није одлучила о Захтјеву за издавање копије катастарског плана – скице од 2. 9. 2019. године. У истражном поступку Општина Дрвар је понудила доказе да је о поднесеном захтјеву одлучено и издата одговарајућа скица 2. 9. 2019. године.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу¹⁶³ у којој се наводи да је син жалитељке преминуо 24. 7. 2019. године, да је био припадник категорије ратних војних инвалида, с утврђеним процентом инвалидитета од 100% II категорије, на основу чега је био корисник инвалиднине и додатка за његу и помоћ другог лица. У жалби се наводи и да је након развода од супруге, преминули живио са жалитељком у заједничком домаћинству дужи низ година. Након смрти сина, жалитељки је Рјешењем Службе за општу управу и борачко-инвалидску заштиту признато право на породичну инвалиднину. У поступку ревизије по

¹⁵⁶ Народне новине ХБЖ, бр.3/16;

¹⁵⁷ Сл. новине ФБиХ, бр.2/98,48/99;

¹⁵⁸ П-162/20;

¹⁵⁹ Ж-СА-05-796/17;

¹⁶⁰ У овом предмету поступак се водио дуги низ година, првобитно по захтјеву оца (захтјев за поврат стана у посјед поднесен 15.9.1998. године), затим мајке која је наставила поступак након смрти супруга, а након њене смрти поступак је наставио жалилац. Након што је Рјешењем, број 23-04/И-23-280/05 од 10.1.2013. године, утврђено да је жалилац члан породичног домаћинства носиоца станарског права и да му припада право на враћање предметног стана у посјед, жалилац је поднио захтјев за доношење закључка о дозволи извршења наведеног рјешења, али је захтјев одбијен Рјешењем Управе за стамбена питања Кантона Сарајево, број 23-04/И-23-280/05 од 7.3.2013. године. Поступак се затим водио пред другостепеним органом, а потом и у управном спору пред Кантоналним судом у Сарајеву, који је предмет вратио управним органима на поновно одлучивање. Након тога поступак је поново вођен пред првостепеним, а затим и другостепеним органом који је предмет вратио на поновно одлучивање. Управа за стамбена питања Кантона Сарајево, Рјешењем број 23-04/И-23-280/05 од 9.2.2017. године поново је одбила захтјев жалиоца. Против овог рјешења жалилац је изјавио жалбу која је одбијена Рјешењем Министарства просторног уређења, грађења и заштите околине Кантона Сарајево, број 05/02-23-597/17 од 13.4.2017. године;

¹⁶¹ Препоруку број П-80/20 од 21.5.2020. године;

¹⁶² Ж-ЛИ-08-78/20;

¹⁶³ Ж-СА-05-251/20;

службеној дужности, Кантонална управа за питања бораца Травник донијела је Рјешење којим је поништено првостепено рјешење и одбијен захтјев жалитељке за признавање права с образложењем да, у складу са чланом 21а. Закона о правима бораца и чланова њихових породица Федерације Босне и Херцеговине, право на породичну инвалиднину иза смрти ратног војног инвалида има супруга и дјеца, односно наведено право не припада родитељима. Одлучујући о тужби, Кантонални суд у Новом Травнику, донио је пресуду којом је тужба усвојена, а рјешење поништено и предмет враћен Кантоналној управи за питања бораца Травник на поновни поступак уз јасна упутства о начину поступања у поновном поступку. Жалитељка се обратила Институцији омбудсмана наводећи да, до дана подношења жалбе Институцији, Кантонална управа Травник није провела поновни поступак и донијела ново рјешење по упутствима Кантоналног суда у Новом Травнику. Омбудсмани су издали Препоруку¹⁶⁴ Кантоналној управи за питања бораца да одмах по пријему препоруке поступи по пресуди Кантоналног суда Нови Травник и донесе ново рјешење којим ће жалитељки признати право на породичну инвалиднину. Омбудсмани су запримили акт¹⁶⁵ из којег је видљиво да је донесено рјешење којим је жалитељки признато право, те је Препорука у цијелости реализована.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби¹⁶⁶ у којој је као одговорна страна означено Одјељење за саобраћај и путеве Града Бања Лука (у даљем тексту: Одјељење). Жалиоци наводе да су се 23. 6. 2020. године, путем пуномоћника обратили Одјељењу, са захтјевом за реконструкцију – наставак радова на дијелу, односно на другој половини улице у којој живе. По поднесеном захтјеву, Одјељење им је доставило обавјештење¹⁶⁷ у којем се износе разлози ради којих неће бити настављени радови на другој половини улице, а како је тражено захтјевом. Проводећи поступак истраживања, Одјељењу је издата Препорука¹⁶⁸ *да предузме све неопходне радње како би се завршила комплетна санација Лазаричке улице у Бањој Луци, а како је предвиђено Програмом рада Одјељења за 2020. годину, те да у року од 30 дана обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији*. Одјељење је доставило обавјештење¹⁶⁹ у којем, између осталог, наводи да је у Нацрту програма заједничке комуналне потрошње за 2021. годину, планирало наставак радова инвестиционог одржавања на дијеловима улица Лазаричка, Јовице Савиновића, Голуба Бабића итд. Имајући у виду да се ради о нацрту акта за који не значи да ће као такав нужно бити и усвојен, а осим тога Програмом рада Одјељења за 2020. годину, већ је предвиђено обнављање асфалтног коловоза у Лазаричкој улици, а не њеним појединим дијеловима, издата препорука сматра се неиспоштованом.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁷⁰, у којем је одговорна страна означена Општина Центар/Инспекција, а обратила се због ћутње администрације на поднесени захтјев за инспекцијски надзор. Омудсмани су 8. марта и 3. априла 2019. године затражили информацију о извршеном инспекцијском надзору на назначеној адреси, као и копију

¹⁶⁴ П-65/20 од 17.3.2020. године;

¹⁶⁵ Акт Службе за општу управу и борачко-инвалидску заштиту Општине Фојница, број 06-37-сл/20 од 21.12.2020. године;

¹⁶⁶ Ж-БЛ-08-450/20;

¹⁶⁷ Обавјештење Одјељења за саобраћај и путеве Града Бања Лука, број 13-370-4384/2020, од 3.7.2020. године;

¹⁶⁸ П-148/20, од 3.8.2020. године;

¹⁶⁹ Акт Одјељења за саобраћај и путеве Града Бања Лука, број 13-370-4384/2020, од 21.9.2020. године;

¹⁷⁰ Ж-СА-05-1419/18;

записника о извршеном надзору на наведеној адреси. Након ургенције омбудсмани су запримили одговор¹⁷¹. Омбудсмани су затражили информацију да ли је окончан поступак извршења у предмету¹⁷². Одговор није запримљен. Омбудсмани су упутили Препоруку¹⁷³ којом је сугерисано да означени одговорни орган успостави сарадњу с Омбудсманима. Омбудсмани БиХ запримили су акт Владе Кантона Сарајево¹⁷⁴ с копијом извода из записника са 51. сједнице Владе Кантона Сарајево одржане 13. 12. 2019. године и 19. 12. 2019. године као и копију записника за тачку 28. усвојеног дневног реда и то Приједлог одлуке о покретању поступка за разрјешење директора Кантоналне управе цивилне заштите. Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету¹⁷⁵, у којем је одговорна страна Служба за послове са странцима Министарства безбједности Босне и Херцеговине, ради непоступања по захтјеву за стални боравак поднесеног у новембру 2018. године. Одговор је запримљен и достављен подносиоцу жалбе, акт број 18.1.1-50-791-2/20 од 8. 7. 2020. године у којем се између осталог наводи „... У току поступка одобрења сталног боравака за предметно лице, овом органу је од стране Државне агенције за истрагу и заштиту, достављена информација која може бити сметња одобрењу сталног боравака предметном лицу. С обзиром да је достављена информација означена степеном тајности, те да није довољно прецизирана, Служба за послове са странцима је надлежној агенцији поново упутила захтјев за безбједносним провјерама за предметно лице, а у циљу рјешавања захтјева. Након што овај орган добије одговор од надлежне агенције и у вези с предметним лицем, донијеће и коначну одлуку по захтјеву предметног лица за одобрење сталног боравака у Босни и Херцеговини.“ Поново је затражено изјашњење Службе за послове са странцима, 15. 9. 2020. године. Одговор је запримљен, акт број 18.1.1-50-791-4/20 од 28. 9. 2020. године из којег произилази да је након поступања Омбудсмана у предмету жалбе издато одобрење за стални боравак.

5.7.1. Поништење урбанистичке дозволе по праву надзора

Омбудсмани су поступали по жалби¹⁷⁶ регистрованој у Одјељењу за праћење остваривања економских, социјалних и културних права (екологија и заштита околине), по обраћању грађанина у име мјештана Малог Поља, Благај, поред Мостара, због илегалне градње на земљишту у водном подручју ријеке Буне. Инвенститор је на земљишту уз ријеку Буну, на основу рјешења Одјељења за урбанизам и грађење Града Мостара, започео градњу, која је неколико метара од ријеке, уз два изворишта питке воде. Институција омбудсмана провела је истражни поступак, у којем је утврђено да су издате дозволе добијене без водне сагласности надлежног министарства, а које су биле потребне у конкретном случају.

¹⁷¹ Акт број 06-23-1168/18 од 9.12.2019. године. У достављеном акту између осталог наводи се „... предмет број 06-23-9747/18 односи се на клима-уређај који је постављен на фасаду објекта у улици Мејташ бр. 3 (фасада објекта према улици Кеврин Поток). Инспектор је за предметни клима-уређај донио Рјешење о рушењу, број 06-23-9747/18 од 12.2.2019. године и Закључак о дозволи извршења, број 06-23-9747/18 од 18. 3.2019. године.“;

¹⁷² Број 06-23-9747/18;

¹⁷³ Препорука под бројем П-177/20;

¹⁷⁴ Број 16-45-37761/20 од 29.9.2020. године;

¹⁷⁵ Ж-СА-05-254/20;

¹⁷⁶ Ж-МО-04-165/19;

На тражење подносиоца жалбе, Институција омбудсмана за људска права поднијела је, Министарству грађења и просторног уређења Херцеговачко-неретванског кантона, 18. 2. 2020. године, захтјев за поништење рјешења по праву надзора, а на основу чл. 260. ст. 1. тачка 3. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, с обзиром да при доношењу урбанистичке и грађевинске дозволе, нису затражене сагласности другог органа – у конкретном случају водна сагласност Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства Херцеговачко-неретванског кантона.

Министарство грађења и просторног уређења Херцеговачко-неретванског кантона рјешењем¹⁷⁷, поништило је, по праву надзора, коначно рјешење Одјељења за урбанизам и грађење Града Мостара¹⁷⁸.

5.8. Иницијативе за измјене закона

У овој години из овог одјељења, Омбудсмани су упутили и сљедеће иницијативе:

5.8.1. Иницијатива за измјене Закона о Уставном суду Републике Српске¹⁷⁹

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, 24. 8. 2018. године, примили су жалбу¹⁸⁰ у којој подносилац наводи да је 18. 8. 2018. године Уставном суду Републике Српске поднио иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности и законитости Закона о легализацији бесправно изграђених објеката¹⁸¹.

Институција се након пријема жалбе обратила Уставном суду који је 5. 8. 2019. године доставио одговор Институцији у којем се наводи „...*Уставни суд је поводом предметне иницијативе на 243. сједници одржаној 22. маја 2019. године донио рјешење којим је обуставио поступак ради тога што је подносилац иницијативе преминуо...*“

Омбудсмани Босне и Херцеговине разматрајући предмет под горњим бројем запажају одређене контрадикторности.

Анализирајући Закон о Уставном суду Републике Српске омбудсмани запажају да у складу са чланом 57. Суд обуставља поступак ако д) у току поступка престану процесне претпоставке за вођење поступка... што је случај у конкретном предмету.

У рјешењу о обустављању поступка¹⁸² по иницијативи подносиоца жалбе, наводи се да се обуставља поступак за оцјењивање уставности и законитости Закона о легализацији бесправно изграђених објеката¹⁸³ јер је подносилац након подношења иницијативе преминуо и зато што су престале процесне претпоставке за вођење поступка.

¹⁷⁷ Број УП-2-09-02-19-25/20, од 29.5.2020. године;

¹⁷⁸ Број УПИ-07/2-25-9090/18, од 18.12.2018. године (урбанистичка дозвола);

¹⁷⁹ П-4/20 од 26.12.2019. године;

¹⁸⁰ Ж-БЛ-05-735/18;

¹⁸¹ Службени гласник Републике Српске, број 62/18;

¹⁸² Акт од 22.5.2019. године;

¹⁸³ Службени гласник Републике Српске, број 62/18;

Омбудсмани истичу да је други разлог предвиђен за обустављање поступка у чланку 57. тачка б) ако је у току поступка повучен приједлог или се одустало од иницијативе за оцјењивање уставности, односно законитости општег акта, а суд не нађе основа да по сопственој иницијативи настави поступак.

Омбудсмани су мишљења да уколико је код повлачења или одустанка од иницијативе предвиђен и други дио „... **а суд не нађе основа да по сопственој иницијативи настави поступак...**“ исто би требало бити предвиђено и под точком д) престанак процесних претпоставки.

Суштина повлачења, одустанка од иницијативе као и смрти странке има идентично значење у смислу да ће Уставни суд обуставити поступак, осим ако суд не нађе основа да по сопственој иницијативи настави поступак. У том смислу, Омбудсмани сматрају да је потребно измијенити постојећи закон, додавањем идентичне реченице и у случају престанка процесних сметњи.

С друге стране, Омбудсмани су мишљења да је Уставни суд и без наведене одредбе, био дужан да размотри да ли има основа да по сопственој иницијативи настави поступак како у конкретном предмету, тако и у осталим поднесеним иницијативама.

Улога Уставног суда Републике Српске је да штити уставност и законитости као врховна начела једног правног поретка и друштва у цјелини.

Омбудсмани су мишљења да је оцјењивање уставности и законитости општи циљ и да не смије бити везано за одустанак, повлачење или смрт странке. Посебно се не би смјело свести на улогу да се строго оцјењује да ли је странка одустала, повукла или умрла у току поступка и да је то једини разлог обустављања поступка и завршетка предмета, без упуштања у оцјену да ли има основа за настављање поступка. Такође, и сам члан 42. став (1) предвиђа... у поступку за оцјењивање уставности и законитости... Суд није ограничен захтјевом предлагача, односно подносиоца иницијативе (2). Ако предлагач, односно подносилац иницијативе одустане од приједлога, односно иницијативе, Суд ће наставити поступак за оцјену уставности, односно законитости општег акта, ако за то нађе основа.

Због истих разлога је и Законом о Уставном суду предвиђено да свако може дати иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности и законитости. Такође, и суд може сам покренути поступак за оцјењивање уставности и законитости.

Обустављање/прекид поступка због смрти странке, као и остале процесне сметње има одлучујући значај у поступцима у којима се одлучује о конкретним правима или обавезама странака као што су парнични, управни и други поступци, али у контексту одлучивања Уставног суда не би смјела имати пресудан значај. И у управном поступку је предвиђена могућност да, уколико странка одустане од свог захтјева, орган ће наставити вођење поступка ако је то у јавном интересу¹⁸⁴.

¹⁸⁴ Чл. 119. Закона о општем управном поступку;

Седамнаестог јануара 2020. године упућена је Препорука¹⁸⁵:

- Уставном суду Републике Српске да у свим будућим сличним случајевима приликом доношења рјешења о обустављању поступка/одбацавању приједлога наведе разлоге због којих није нашао основа за наставак поступка уставности, имајући у виду његову улогу у правном систему, као и чл. 42 ст. 1. Закона о Уставном суду Републике Српске који прописује да ...Суд није ограничен захтјевом предлагача, односно подносиоца иницијативе...и

- Народној скупштини Републике Српске, да ову препоруку узме у разматрање као Иницијативу за измјену Закона о Уставном суду Републике Српске у смислу прецизирања престанка процесних претпоставки, те овлашћења Уставног суда да настави поступак по службеној дужности, ако нађе основа за то.

Народна скупштина Републике Српске је у одговору од 21. 9. 2020. године навела да је Иницијатива достављена Одбору за политички систем, правосуђе и управу, као и надлежном скупштинском радном тијелу, те Законодавном одбору Народне скупштине и Влади Републике Српске.

5.8.2. Иницијатива за измјену чланова од 22. до 25. Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине¹⁸⁶ који се односе на рад Комисије за избор и попуну упражњених радних мјеста намјештеника у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине.

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине примила је жалбу¹⁸⁷ у којој подносилац жалбе наводи да се пријавио на Јавни конкурс Пореске управе Федерације Босне и Херцеговине за попуну упражњених радних мјеста намјештеника, објављен 25. 7. 2019. године, те је комисија за пријем намјештеника размотрила пристигле пријаве и сачинила листу кандидата који испуњавају све услове поменутог јавног конкурса и листе кандидата који не испуњавају све услове конкурса.

Институција се након пријема жалбе обратила Пореској управи Федерације Босне и Херцеговине, која је у достављеном одговору¹⁸⁸ навела да је чланом 25. Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине прописано да руководиоца органа државне службе одлучује о пријему намјештеника у радни однос с листе кандидата који испуњавају све услове јавног конкурса.

На основу достављених жалбених навода и документације у спису омбудсмани су извршили детаљнију анализу прописа који регулишу поступак избора намјештеника у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине.

Омбудсмани указују на чињеницу, да законско рјешење по којем поменути закон нису прописани критеријуми за избор кандидата за постављење, те руководиоца органа има

¹⁸⁵ Број П-4/20;

¹⁸⁶ Службене новине Федерације БиХ, број 49/05;

¹⁸⁷ Ж-БЛ-08-418/20;

¹⁸⁸ Од 12.8.2020. године;

могућност да постави било ког кандидата с листе успјешних кандидата, онемогућава остваривање сврхе провођења јавног конкурса.

Сврха провођења јавног конкурса требало би да буде да се изабере најбољи кандидат, а то је на овај начин онемогућено, јер се руководиоцу органа даје право да одлучи ког кандидата ће с листе успјешних кандидата изабрати, а без обавезе да свој избор образложи или оправда. Такође, не врши се никакво рангирање кандидата по било којем основу, сви кандидати који испуњавају тражене услове стављају се на листу успјешних кандидата, односно једини услов су потпуне пријаве. Наиме, како је тренутно дефинисано, руководилац има могућност да *поставља кандидата у радни однос с листе кандидата који испуњавају све услове јавног огласа*. Омбудсмани сматрају да је овако дефинисан члан 25. подложен злоупотреби, манипулацији и доводи до правне несигурности. Такође, према мишљењу Омбудсмана провођење конкурса онако како је то дефинисано у великој мјери умањује и важност Комисије за избор која је само овлаштена да утврди листу успјешних кандидата који испуњавају услове конкурса, односно листу неуспјешних кандидата, чије се пријаве одбацују, без провођења интервјуа или рангирања кандидата на било који други начин.

С обзиром на све наведено, а у циљу избора најуспјешнијег кандидата с листе приликом избора намјештеника у органима државне службе у Федерацији БиХ, омбудсмани су мишљења да је потребно измијенити чланове 22-25. Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине¹⁸⁹ тако да се детаљније регулишу обавезе Комисије за избор и дају мања овлаштења руководиоцу органа ради спречавања злоупотреба при избору намјештеника у органе државне службе у Федерацији БиХ.

Представнички дом Парламента Федерације Босне и Херцеговине, у одговору од 11. 11. 2020. године, навео је да је Влада Федерације Босне и Херцеговине доставила мишљење у вези с поменутом иницијативом које је упућено Законодавно-правној комисији Заступничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине. У наведеном мишљењу се, у битном, наводи да би се прихватањем иницијативе повећала транспарентност у процесу избора намјештеника и самим тим смањиле злоупотребе при избору намјештеника у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине. Осим тога постигла би се сврха јавног огласа, да се изабере најбољи кандидат, што је у интересу органа државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине и цјелокупном јавном интересу. Још се наводи да ће Федерално министарство правде у наредном периоду узети у разматрање ову иницијативу и предложити измјене Закона о намјештеницима у органима државне службе у Федерацији Босне и Херцеговине.

¹⁸⁹ Службене новине Федерације БиХ, број 49/05;

5.8.3. Иницијатива упућена Скупштини Унско-санског кантона за измјене Закона о начину финансирања Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица¹⁹⁰

Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине обратио се подносилац жалбом¹⁹¹ примљеном 19. 8. 2020. године која се односи на поступак приликом регистрације моторних возила у Унско-санском кантону.

У жалби се наводи да Министарство унутрашњих послова УС кантона већ дужи временски период приликом регистрације моторних возила тражи „доказ, уплатницу од 10,00 КМ (за физичка лица), односно 20,00 КМ (за правна лица), у корист ЈУ Кантонални фонд за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица“.

Према мишљењу омбудсмана јасно је предвиђен поступак регистрације моторних возила као и који докази се могу тражити приликом регистрације. Релевантни прописи у наведеним поступцима су Закон о основама безбједности саобраћаја на путевима Босне и Херцеговине, Закон о прекршајима и Правилник о регистрацији моторних возила у Босни и Херцеговини. Ни у једном релевантном пропису који регулише поступак регистрације моторних возила не наводи се доказ о уплати накнаде за финансирање ЈУ Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица као услов за регистрацију.

Неспорно је да обвезе које се грађанима Унско-санског кантона намећу приликом регистрације моторних возила у конкретном предмету нису обавезе везане за употребу моторних возила, нити су иста посљедица изречених прекршајних санкција. Омбудсмани су мишљења да успостављање ЈУ Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица хуманог карактера, али његово финансирање од стране лица која региструју моторна возила, има облигаторни карактер, што није оправдано. У складу с наведеним, финансирање фонда нема никакве везе с употребом возила, те се ни на који начин не може довести у везу нити служити као услов за регистрацију возила.

Узимајући у обзир напријед изнесено, Омбудсмани Босне и Херцеговине су мишљења да је неопходно измијенити Закон о начину финансирања Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилисаних бораца и расељених лица, тако да се у члану 2. бришу правна и физичка лица приликом регистрације моторних возила као обвезници доприноса. С тим у вези, члан 5. брише се.

Одговор није запримљен.

¹⁹⁰ Службени гласник Унско-санског кантона, број 5/2000;

¹⁹¹ Ж-БЛ-04-540/20;

VI. ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И КУЛТУРНА ПРАВА

6.1. Увод

Одјелење за економска, социјална и културна права запримио је 622 предмета. С обзиром на број предмета пренесених из ранијих година, ово одјелење је имало укупно у раду 1.089 предмета.

Запримљене жалбе односиле су се на повреде права из радног односа 211, затим слиједи жалбе које се односе на пензије 131, комуналне услуге 103, социјална заштита 68, здравство 53, образовање 36, екологија и заштита околине 15 и јавни приходи три.

Највећи број издатих препорука према категоријама односио се на повреду права из радних односа, повреду права из здравственог осигурања, пензионог осигурања, екологије и заштите околине, комуналних услуга, социјалне заштите и образовања.

Битно је истаћи да се све више грађана обраћа за помоћ у писању поднеска пред надлежним органима, што омбудсмани годинама указују на потребу бољег организовања бесплатне правне помоћи ради боље доступности свим грађанима на подручју БиХ.

Повреда	Број предмета
Радни односи	211
Пензије	131
Комуналне услуге	103
Социјална заштита	68
Здравство	53
Образовање	36
Екологија и заштита околине	15
Јавни приходи	3

6.1.1. Препоруке надлежним институцијама у односу на Ковид-19

Током трајања пандемије вируса корона Ковид-19, омбудсмани су у циљу заштите права и слобода рањивих категорија грађана, указали надлежним институцијама¹⁹² на потребу повећаног надзора и предузимања што ефикаснијих мјера у односу на ризичне и осјетљиве групе грађана (старија лица, лица с инвалидитетом, дјецу, самохране родитеље), лица која због хроничних обољења, аутоимуних болести и/или других здравствених тешкоћа спадају у ризичну групу грађана.

Омбудсмани су, такође, препоручили послодавцима да омогуће рад од куће, у свим ситуацијама у којима је то могуће за лица с инвалидитетом, родитеље дјеце и одраслих с потешкоћама у развоју, односно лица која се брину за њих, самохране родитеље. Уколико

¹⁹² Акт број Ои-К-СА-55/20 од 31.3.2020. године;

није могуће организовати рад од куће у појединим случајевима, препоручујемо да се омогуће најпримјеренији услови који ће обезбиједити заштиту здравља и превенцију.

Надлежне институције су упознате са ставом специјалне извјеститељке Уједињених нација за права лица с инвалидитетом, да: *“Ограничавање контаката с блиским лицима оставља лица с инвалидитетом у потпуности незаштићене од било којег облика насиља или занемаривања у институцијама”*. Стара и изнемогла лица, лица с инвалидитетом, често не могу самостално функционисати и приморани су да користе различите облике подршке, као што је достава хране, лијекова, различите облике асистенције, те је у складу с тим исказан став да је неопходно размотрити могућност и уложити додатне напоре да се свим наведеним категоријама омогући наставак пружања услуга. Лицима која пружају помоћ и подршку потребно је обезбиједити заштитну опрему.

6.2. Радни односи

Као и претходних година, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је велики број жалби које се односе на кршења права из радног односа, неправилности у вези с провођењем конкурсних процедура, проблема и у вези с нередовним уплаћивањем доприноса за пензионо и здравствено осигурање, незаконито отказивање уговора о раду, незаконитости у регулисњу права ради отказа уговора о раду (оптремнина, накнада за неискориштени годишњи одмор), дуготрајна вођења стечајних поступака од којих у завршници зависи остваривање пензије итд.

Иако је глобална пандемија Ковида-19 која је захватила цијели свијет првенствено здравствени проблем, у исто вријеме има огроман утицај на економску сферу, тржиште рада и капитала и у великој мјери се одразила на квалитет живота грађана Босне и Херцеговине. Раст незапослености је узрокован смањеном економском активношћу због пандемије Ковид-19, те се незапосленост од почетка пандемије повећала за 23.364 лица или 5,8%¹⁹³.

Како се надлежност Омбудсмана односи на органе власти у Босни и Херцеговини¹⁹⁴, а не приватна предузећа, Институција омбудсмана нема података о броју жалби које се односе на прекид радних односа због пандемије. Међутим, током периода у којем је дошло до смањења и обуставе рада угоститељских, услужних и туристичких објеката који су били највише погођени мјерама које су предузимане у циљу заштите од ширења вируса, примјетан је већи број телефонских обраћања грађана који су остали без посла. Такође, у вези с наведеним, као проблемом који је настао, може се истаћи и дужина чекања на остваривање припадајућих накнада за случај незапослености, а ради повећаног прилива захтјева према надлежним бироима за незапослене.

Постојеће радно законодавство у Босни и Херцеговини не предвиђа законска рјешења која би се примјењивала у вријеме кризних ситуација, као што су ванредна стања и стања природне несреће, а што је узроковала пандемија Ковид-19. Управо ради тога, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске, након проглашења стања

¹⁹³ <http://arz.gov.ba/statistika/mjesečni/default.aspx?id=4879&langTag=bs-BA>

¹⁹⁴ Члан 1. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине;

природне несреће, односно ванредног стања, донијеле су низ мјера и препорука како би обезбиједиле провођење наредби надлежних кризних штабова цивилне заштите у циљу спречавања ширења болести уз истовремене препоруке за послодавце и раднике. Ради забране обављања дјелатности/рада и смањеног обима посла, послодавци су организовали рад изван пословних просторија (рад од куће), кориштење годишњих одмора и/или одустава, те је у неким случајевима дошло до престанак уговора о раду. У Федерацији Босне и Херцеговине донесен је Закон о ублажавању негативних економских посљедица¹⁹⁵. Мјере за ублажавање штетних посљедица вируса корона на привреду Републике Српске донесене су у форми више уредби¹⁹⁶. У Брчко дистрикту Босне и Херцеговине донесен је Закон о ублажавању негативних економских посљедица изазваних стањем природне несреће због Ковид-19¹⁹⁷. До које мјере су наведених закони и уредбе одговорили потребама послодаваца, односно компанија и привредника, те у којој мјери су надлежне институције одговориле захтјеву да се сачувају радна мјеста и привреда, остаје да се види.

Савез самосталних синдиката Босне и Херцеговине је припремио Брошуру “Основна радничка права за вријеме пандемије”, која садржи основне информације о правима радника у односу према послодавцу¹⁹⁸.

Пресудом Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, која је објављена 3. 4. 2020. године¹⁹⁹ утврђено је да члан 9. Закона о измјенама и допунама Закона о раду²⁰⁰ није у сагласности са Уставом ФБиХ. Наведеним чланом регулисана је обавеза радника да од послодавца захтијева остваривање права које сматра да му је повријеђено и тек уколико послодавац не би удовољио захтјеву радника и не би био постигнут договор о мирном рјешавању спора, радник би тада имао право да поднесе тужбу надлежном суду. Изузетак од наведене обавезе представља случај отказа уговора о раду, када обраћање радника суду није условљено претходним обраћењем послодавцу. Суд је оцијенио да спорни члан ограничава раднику право на приступ суду, што није у складу с правом на правично суђење из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Објавом пресуде, члан 9. Закона о измјенама и допунама Закона о раду неће се примјењивати, те је дискреционо право радника да се прије обраћања суду, обрати послодавцу са захтјевом за остваривање права.

Представнички дом Парламента ФБиХ, 28. јула 2020. године, усвојио је Нацрт измјена и допуна Закона о раду. Влада Федерације Босне и Херцеговине задужена је да у року од 60 дана организује јавну расправу како би се израдио Приједлог измијена и допуна Закона о раду. Закон је првобитно био предложен по хитној процедури што посланици нису подржали, па је враћен у редовну процедуру. Током расправе већина посланика сматрала је да предложене измјене Закона о раду нарушавају положај радника.

¹⁹⁵ Службене новине ФБиХ, бр. 28/20;

¹⁹⁶ <https://www.vladars.net/sr-sp-cyrl/Pages/default.aspx>

¹⁹⁷ Службени гласник Брчко дистрикта БиХ, бр.17/20;

¹⁹⁸ <https://www.ssbih.com/wp-content/uploads/2020/04/Osnovna-radnicka-prava-u-vrijeme-pandemije-Korona-virusom.pdf>;

¹⁹⁹ Објављена у Службеним новинама ФБиХ, бр. 23/20;

²⁰⁰ Службене новине ФБиХ, бр. 89/18;

Представнички дом Парламента Федерације Босне и Херцеговине на 5. редовној сједници одржаној 24. септембра 2020. године усвојио је Приједлог закона о заштити на раду у ФБиХ, а што је потврдио Дом народа на 7. сједници одржаној 1. 10. 2020. године.

Током 2020. године, из области радних односа регистровано је 211 жалби, а издато је 25 препорука. Анализом жалби оцијењено је да се оне односе на повреде конкурских процедура приликом запошљавања, незаконитости у вези с отказивањем уговора о раду, откази због престанка рада предузећа због пандемије Ковид-19, проблеми приликом остваривања права на отпремину, неуплаћивање доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, као и неисплаћивање плата радницима од стране послодаваца, ускраћивање права на накнаду због незапослености.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби Удружења наргила барова и љубитеља наргиле - водене луле²⁰¹ којим је затражено мишљење у вези са издатим наредбама Федералног кризног штаба које се односе на рад наргила барова. Истиче се да се наредбом Кризног штаба од 1. 6. 2020. године забрањује рад наргила барова у затвореном простору, те да су наргила барови приморани од 1. 6. 2020. године да раде искључиво на отвореном простору. У представци се наводи да се ближи зимски период, што ће условљавати рад наргила барова. Омбудсмани су у одговору указали да свако ограничење права мора бити у складу са законом, слиједити неки од легитимних циљева и бити неопходно у демократском друштву. С тим у свези, Закон о заштити и спасавању људи и материјалних добара од природних и других несрећа у Федерацији Босне и Херцеговине²⁰² уређује систем заштите и спасавања људи и др. од природних непогода (члан 1), а да се под природном непогодом, између осталог, подразумевају и „масовне појаве људских, животињских и биљних болести“ (члан 3. става 1). Закон о заштити становништва од заразних болести у Федерацији Босне и Херцеговине²⁰³ утврђује које су заразне болести и мјере за заштиту становништва од тих болести. Наведени прописи указују да постоји законски основ за ограничења. Надаље, “заштита здравља већег броја људи и спречавање ширења епидемије у друштву“ може се прихватити као легитиман циљ за ограничавање права. Када је ријеч о критеријуму пропорционалности²⁰⁴, омбудсмани су истакли да Федерални кризни штаб сваких 14 дана ревидира издате наредбе, као и да постоји низ наредби које се односе, како на угоститељске објекте, тако и на образовне, здравствене установе, установе социјалне заштите и сл., а које су донесене у циљу заштите здравља већег броја људи и спречавања ширења епидемије у друштву. С тим у свези, није утврђено кршење права у предметном случају. Посебно је цијењена и околност да је наргила баровима забрањено послуживање само наргила у

²⁰¹ Жалба број Ж-СА-04-776/20;

²⁰² Службене новине Федерације БиХ, бр. 39/03, 22/06 и 43/10;

²⁰³ Службене новине Федерације БиХ, број 29/05;

²⁰⁴ У Одлуци Уставног суда Босне и Херцеговине о допустивости и меритуму по Апелацији број АП- 1217/20 од 22. априла 2020. године, наведено је следеће: “...доношења било које мјере морају водити рачуна о томе да се њима не нарушавају људска и уставна права у мјери већој него што је то неопходно, а нарочито да мјере буду ограниченог трајања, да се у разумним временским периодима преиспитују и прилагођавају тренутној ситуацији, те да не стављају прекомјеран терет на оне на које се односе. Мјере које се налажу, нарочито оне које знатно задиру у људска права гарантована Уставом Босне и Херцеговине и Европском конвенцијом, морају бити стриктно временски ограничене, односно могу трајати само онолико времена колико је то неопходно потребно. Осим тога, временско ограничење ставља обавезу на орган који налаже мјере, у конкретном случају Владу ФБиХ и Федерални штаб, да те мјере редовно преиспитује и да, у складу са ситуацијом, наложене мјере ублажи или потпуно укине”;

затвореном простору, али не и напитака. С обзиром на напријед наведено донесена је одлука о неприхватљивости жалбе, омбудсмани нису имали основ за поступање.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету²⁰⁵ у којем су се жалиоци обратили ради уочених неправилности приликом конкурса код субјекта ЈП Електропривреда ХЗ ХБ, д.д. Мостар, те су упутили Препоруку²⁰⁶, да приликом провођења конкурсних процедура, поступају у складу с начелом транспарентности, Уставом БиХ и међународним стандардима загарантованих Уставом БиХ. Наиме, жалиоци су истицали да конкурсна процедура није била транспарентна, да није испоштовано начело јавности, да жалиоци нису благовремено добијали релевантне информације, да су обавјештавани телефонским путем, да нису имали могућност коришћења правног лијека.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁰⁷ која се односила на провођење конкурса, за додјелу специјализације, објављеног од стране Универзитетског клиничког центра Републике Српске, јер се избор најбољег кандидата врши на основу критеријума који нису јасно прописани. Жалитељка тврди да се до сада пријавила за 31 специјализацију које је објављивао УКЦ Републике Српске, да ниједна није одобрена иако испуњава услове. Сматра да давање предности кандидату на основу „неписаних критеријума“ а то су радни однос и искуство стечено у УКЦ Републике Српске доводи у неповољнији положај све друге пријављене кандидате. Поступајући по жалби, Омбудсмани су донијели Препоруку²⁰⁸ упућену Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске да Правилником о плану и програму специјализација и субспецијализација дефинише критеријуме који се узимају у обзир приликом одабира кандидата за додјелу специјализације/ субспецијализације. У одговору на Препоруку²⁰⁹ наводи се да је у процедури израда наведеног правилника, тако да ће Министарство, у складу с тим, предметну препоруку размотрити, а у складу с одредбом члана 90. Закона о здравственој заштити Републике Српске.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету²¹⁰, у којем је одговорна страна Кантонално јавно комунално предузеће „РАД“ д.о.о. Сарајево, ради кршења прописа провођења јавног огласа за пријем у радни однос на одређено вријеме, у којем поступку као заинтересовани кандидат је учествовао и подносилац жалбе, те повреде прописа из области Закона о приступу информацијама. Жалилац истиче да се пријавио на јавни оглас за пријем радника у радни однос у КЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево на одређено вријеме од 26. 10. 2019. године, на позицију радног мјеста аутоелектричар – дефектатор за електронику. У жалби наводи да, након очочнања процедуре, писменог и усменог тестирања, обавијештен је да није примљен у радни однос. Жалилац је поднио захтјев за приступ информацијама. Истиче да је захтјеву за доставу информација удовољено дјелимично. Подносилац жалбе обратио се представком Кантоналној управи за инспекцијске послове Кантона Сарајево ради инспекцијског надзора, те да је с тим у свези обављен инспекцијски надзор. У предмету жалбе Омбудсмани

²⁰⁵ Ж-МО-04-82/19; Ж-МО-04-86/19 и Ж-МО-05-106/19;

²⁰⁶ Број П-220/20 од 5.11.2020. године;

²⁰⁷ Ж-БЛ-04-310/20;

²⁰⁸ Препорука број П-143/20 од 27.7.2020. године;

²⁰⁹ Запримљеном 31.8.2020. године;

²¹⁰ Ж-СА-08-68/20;

су донијели Препоруку²¹¹, којом су затражили од КЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево, да одмах, по пријему препоруке доведе у законске оквире, процедуру и пријем кандидата по јавном огласу за пријем радника у радни однос у КЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево на одређено вријеме до годину дана, објављеног 26. 10. 2019. године у дневним новинама „Дневни аваз“, на службеној интернет страници ЈУ Служба за запошљавање Кантона Сарајево и на службеној веб (web) страници предузећа, а на основу претходно прибављене сагласности Владе Кантона Сарајево (број 27-34-25586/19 од 1. 7. 2019. године), да о начину испоштовања ове препоруке обавијести омбудсмана у што краћем року, а најдуже у року седам дана. Одговор је запримљен²¹². Препорука није испоштована.

Примјер: Један од позитивних примјера обраћања и промптно дјеловање Институције омбудсмана јесте предмет²¹³ који се односи на конкурсну процедуру пред Тужилаштвом Босне и Херцеговине и пропуст у достави обавјештења у току конкурсне процедуре. Наиме, жалилац наводи да је аплицирао на Јавни конкурс Тужилаштва БиХ од 11. 10. 2019. године на позицију виши стручни сарадник - аналитичар. Дана 30.12.2019 године је добио Обавјештење Тужилаштва БиХ о завршеном писменом и усменом тестирању, као и који су кандидати одабрани. Надаље, жалилац наводи да није био обавијештен од стране Тужилаштва БиХ о датуму писменог и/или усменог тестирања ни путем фиксног телефона, ни путем мобилног телефона, ни есемесом, ни имејлом, а ни путем поште, иако је уредно доставио све контакт информације. Из достављеног изјашњења Тужилаштва Босне и Херцеговине²¹⁴ евидентно да је начињен ненамјеран пропуст према кандидату који није позван на писмено тестирање. Главни тужилац уважио је жалбу кандидата и донио одлуку да се пониште одлуке о пријему кандидата на позицију виши стручни сарадник - аналитичар - два извршиоца, те је наложено Комисији за пријем запосленика по јавном огласу да поново позову све кандидате с потпуном и благовремено достављеном документацијом и да поново обаве писмено и усмено тестирање.

У овој години већи број грађана у приватном сектору је добио отказе због престанка рада предузећа.

Примјер: Омбудсмани су поступали по двије жалбе²¹⁵, везано за престанак рада хотела „Парк“ Ливно а који је приватно власништво. Наиме, жалиоци су добили рјешења о престанку уговора о раду на неодређено вријеме, у којима нису регулисана права која жалиоцима припадају у оваквим случајевима (отпремнина, накнада за неискориштени годишњи одмор и др.), а у складу са Законом о раду ФБиХ²¹⁶. Жалиоци су упућени да уложе приговор на поменуто рјешење. Омбудсмани, у складу с одредбама Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине немају овлаштења за поступање према приватним предузећима. Након давања адекватног упутства странци на који начин ће остварити своја права, предмет је затворен.

²¹¹ Препорука број П-138/20;

²¹² Акт број 15046/20 од 31.8.2020. године КЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево;

²¹³ Ж-СА-04-19/20;

²¹⁴ Акт Тужилаштва Босне и Херцеговине, број А-24/20 од 29.1.2020. године;

²¹⁵ Ж-ЛИ-04-213/20, Ж-ЛИ-04-214/20;

²¹⁶ Службене новине Федерације БиХ, број 26/16 и 89/18;

Примјер: Омбудсмани су поступали по двије жалбе²¹⁷ које се односе на отказе уговора о раду у ЈУ Кантонална болница у Зеници ради одбијања жалилаца да раде у Ковид одјељењу које је уостављено у болници. По завршетку поступка истраживања, Институција омбудсмана је констатовала да су наводи из жалбе и изјашњења одговорне стране опречни, те да Институција омбудсмана у конкретним случајевима нема капацитете и механизам утврђивања основаности сваког појединачног навода, посебно имајући у виду сложеност предмета ради чега су жалиоци упућени да питање отказа уговора о раду рјешавају путем надлежног суда.

Примјер: Жалитељка²¹⁸ наводи да је докторанткиња на факултету у Кини, указује на проблем који има и који је везан за добијање настављања стеченог права новчане накнаде са Завода за запошљавање, односно ускраћивања и одузимања права на накнаду. Наводи да је прије годину дана прекинут њен радни однос, те се уредно јавила на Завод за запошљавање Кантон Сарајево и стекла право на новчану накнаду с обзиром да је радила 17 година и уредно плаћала све доприносе. По пријави на Завод за запошљавање Кантона Сарајево, добила је обавијест да је добила пуну стипендију за докторске студије у Кини. Међутим, због пандемије Ковид-19 морала се вратити у БиХ и самим тим је заустављено примање стипендије. Наводи да се одмах по повратку јавила у Завод за запошљавање Кантона Сарајево како би наставила своје већ стечено право на накнаду као и здравствену заштиту. Рјешавајући по њеном захтјеву, Завод доноси рјешење²¹⁹ којим се одбија њен захтјев за стицање права на примање новчане накнаде, на које жалитељка улаже жалбу Федералном заводу за запошљавање Сарајево. Поступајући по жалби жалитељке, Институција омбудсмана је тражила изјашњење од стране ЈУ Служба за запошљавање Кантона Сарајево и Федералног завода за запошљавање Сарајево. Из одговора Федералног завода за запошљавање²²⁰ и одговора ЈУ Служба за запошљавање Кантона Сарајево²²¹ евидентно је да је Федерални завод за запошљавање донио је рјешење²²² којим је поништио рјешење Јавне установе Служба за запошљавање Кантона Сарајево²²³ и предмет вратио на поновни поступак и одлучивање. Федерални завод за запошљавање је утврдио да је првостепени орган погрешно и непотпуно утврдио чињенично стање и погрешно примијенио одредбе материјалног и процесног права, с упутством да првостепени орган у обновљеном поступку утврди све релевантне чињенице за одлучивање о наставку кориштења права на новчану накнаду за преостали дио трајања те накнаде. Јавна установа Служба за запошљавање Кантона Сарајево, 29. 9. 2020. године, донијела је у поновном поступку рјешење²²⁴ којим је жалитељки признато право на наставак кориштења новчане накнаде.

Примјер: Омбудсмани такође истичу као позитиван примјер рад по жалби²²⁵ која је изјављена ради немогућности прибављања потврде о радном стажу од ЈУ ОШ „Хасан

²¹⁷ Ж-СА-04-653/20 и Ж-СА-04-654/20;

²¹⁸ Ж-СА-04-682/20;

²¹⁹ Акт број 06/3-35-6588-2/19 ДЈ од 5.8.2020. године;

²²⁰ Акт број 04/31-7652/20;

²²¹ Акт број 01/01-34-3653/20 од 29.9.2020. године;

²²² Акт број 04/1-31/1-453/20 од 25.9.2020. године;

²²³ Акт број 06/3-35-6588-2/19 ДЈ од 5.8.2020. године;

²²⁴ Акт број 06/3-35-6588-3/19 ДЈ;

²²⁵ Ж-БЛ-04-265/19;

Кикић“ у Санском Мосту. Омбудсмани су издали Препоруку²²⁶ да се жалитељки омогући издавање потврде везане за радни стаж од 1992. године до 1996. године што је и учињено.

Примјер: Жалиоцу²²⁷, који је био запослен ЈП “Комуналац” д.о.о. Гламоч престао је радни однос због одласка у пензију, али му већ неколико мјесеци није исплаћена отпремнина због неповољне финансијске ситуације, иако је у ранијим случајевима исплаћивана у року од мјесец дана. Након покретања истражног поступка жалиоцу је исплаћена отпремнина.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²²⁸ која се односила на повреде права из радног односа на Универзитету у Источном Сарајеву, Факултет физичког васпитања и спорта Пале, због неспровођења одлуке о именовању подносиоца жалбе у академско звање редовног професора на Факултету физичког васпитања и спорта у Палама. Наконведеног истражног поступка Омбудсмани Босне и Херцеговине су издали Препоруку²²⁹ декану Факултета физичког васпитања и спорта Пале да, одмах, предузме све активности у организацији састанка са жалиоцем, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Факултета физичког васпитања и спорта и жалиоца, тако да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације. Препорука упућена органу, а у вези с којом још није запримљен одговор.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²³⁰ у којој је подносилац навео да је имао потешкоће у вези с овјеравањем одлуке о административној забрани од стране послодавца. Након интервенције Институције омбудсмана жалиоцу је овјерена административна забрана, односно одобрен захтјев за кредит од стране послодавца с обзиром да је испуњавао законске услове.

6.3. Здравствена заштита

Пружање здравствених услуга и здравствене заштите у Босни и Херцеговини, за вријеме пандемије Ковид-19, представљало је посебан изазов. Поред чињенице да надлежне институције доносе мјере и препоруке у циљу спречавања ширења вируса, квалитет здравствене заштите, као и доступност услугама, отежана је и условљена мјерама које проводе надлежне здравствене установе.

Независно од пандемије Ковида-19, Институција омбудсмана је разматрала жалбе у вези с доступношћу здравствене заштите, проблема у вези с рефундацијом трошкова лијечења у иностранству и других права из области здравственог осигурања. Посебно за вријеме марта и априла, када су биле опште мјере забране, грађани су тражили помоћ ради адекватног лијечења.

У 2020. години, Одјељење је регистровало 68 предмета из области здравствене заштите, а у једном предмету је издата препорука.

²²⁶ Препорука број П-237/19;

²²⁷ Ж-ЛИ-04-179/20;

²²⁸ Ж-СА-04-868/18;

²²⁹ П-184/20 од 25.9.2020. године;

²³⁰ Ж-СА-04-102/20;

Овом приликом посебно желимо указати колика је важанст здравствене заштите која мора бити организована тако да се на најефикасније начин пружи заштита грађанину.

Слиједи приказ предмета који су заправо најбољи показатељ разлога обраћања и нашег дјеловања када је у питању право на здравствену заштиту, а посебно они који су се односили на Ковид-19 у овој години.

Примјер: Омбудсмани су, по службеној дужности, а на основу обраћања више лица, отворили предмет²³¹ под називом „Изолаторијум Ортијеш/Мостар – Ковид-19“. Жалбени наводи су се односили на смјештај у Изолаторијуму Ортијеш у Мостару у жеку пандемије вируса корона. Наиме, поједина лица су, након повратка из иностранства, и добијених упутстава од стране граничне полиције, ишла у самоизолацију, да би након неколико дана била доведена у Изолаторијум Ортијеш, иако су се држали мјера самоизолације у свом дому. Та лица су се жалила на услове у изолаторијуму, хигијену, смјештај више лица у исту просторију, лошу храну и неадекватну здравствену заштиту. Након интервенција Омбудсмана, истима је пружена здравствена скрб, тестирани су на Ковид-19, те су одвојени у засебне собе. Наредбом Кантоналног штаба цивилне заштите²³², затворени су сви изолаторијуми на подручју Федерације БиХ.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²³³ у којој подносиатељка наводи да је њен супруг доживио несрећу у Загребу, и да се већ два мјесеца налази у стању коме, на Одјељењу трауматологије КБЦ Сестре милосрднице. Истиче да је њен супруг, прије одласка у Заграб, одлазио код породичног љекара који га није упознао с обавезом да са собом мора носити двојезички образац БХ/ХРЗ, нити је дан након несреће љекар знао објаснити шта је потребно од документације. Актом Завода здравственог осигурања Зеничко-добојског кантона²³⁴ упућеног Хрватском заводу за здравствено осигурање, Регионална канцеларија Загреб: „...одбија давање сагласности да се накнадно изда образац БХ/ХРЗ ради регулисања његовог лијечења у КБЦ Сестре милосрднице почев од 8. 6. 2020. године до отпуста из болнице, с обзиром да именовани прије одласка у иностранство није прибавио наведени образац...“.

Завод здравственог осигурања Зеничко-добојског кантона обавијестио је Омбудсмане²³⁵: „...Увидом у службене евиденције Завода здравственог осигурања ЗДК утврђено је да је именованом у току календарске 2020. године издат образац БХ/ХРЗ од 9. 3. 2020. године у трајању од 21 дан (за раздобље од 5. 5. 2020. године до 25. 5. 2020. године), а по захтјеву поднесеном прије одласка у иностранство 12. 2. 2020. године. Сходно наведеном, именовани је био упознат с процедуром остваривања права на здравствену заштиту за вријеме боравка у иностранству, тако да не стоје наводи питујитељке „да је њен супруг прије одласка у Загреб одлазио код породичног љекара у Црквицама који га није упознао с обавезом да са собом мора носити двојезички образац БХ/ХРЗ“... Осим тога, истичемо да је именовани као високоризична особа у доби од 75 година у иностранство путовао у жеку

²³¹ Ж-МО-04-56/20;

²³² Акт број 12-40-6-148-144/20, од 24.4.2020. године;

²³³ Ж-СА-04-668/20;

²³⁴ Акт број под бројем 05/0-33-520/20 (У.С) од 28.7.2020. године;

²³⁵ Акт број 03-33-8728/20 (У.С) од 19.8.2020. године;

пандемије без претходног регулисања питања права на здравствено осигурање у иностранству, тако да се оно може сматрати путовањем на властити ризик. У протекле двије године поднесено је шест захтјева за накнадно издавање обрасца ХР/БХЗ, те је у свим случајевима након проведеног поступка осигураним лицима издат наведени образац, с тим што у 2020. години, с обзиром на епидемиолошку ситуацију изазвану вирусом корона Ковид-19 није издат ниједан образац.“ Предмет је затворен.

Примјер: Поступајући у предмету²³⁶ жалитељке, чија кћерка болује о церебралне парализе и којој је потребан пратилац ради инвалидности 100% за бањско лијечење, након проведеног истражног поступка према Фонду здравственог осигурања Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Институција омбудсмана упутила је Препоруку²³⁷ да фонд преиспита своју одлуку у вези с одобрењем за пратиоца приликом упућивања на стационарно-физикални третман у некој од установа које пружају наведене третмане. Фонд здравственог осигурања Брчко дистрикта Босне и Херцеговине доставио је Институцији омбудсмана одговор у којем наводе да је оправдано осигураном лицу одобрити пратњу другог лица (пратиоца) приликом одобравања стационарног физикалног третмана у интензивној њези за неуролошко обољење у уговорним здравственим установама и да ће одмах осигураницу контактирати да поново покрене процедуру упућивања на лијечење изван здравствених установа Брчко дистрикта БиХ, како би Комисија у најкраћем могућем року могла донијети одлуку²³⁸. Предмет је затворен.

Примјер: Жалитељка²³⁹ наводи да је мајка малољетне дјевојчице која је требало да буде здравствено осигурана као члан породице посредством мајке као осигураника, а која је пријављена на обавезно здравствено осигурање са 15. 7. 2020. године. Надаље, жалитељка наводи да је малољетна дјевојчица упућена на љекарски преглед у Клинички центар Универзитета у Сарајеву, те да је исти наплаћен за малољетно дијете уз образложење да није здравствено осигурана. Захтјев за изјашњење упућен је 24. 7. 2020. године Заводу здравственог осигурања Кантона Сарајево, односно тражена је информација због чега малољетна дјевојчица није била уведена у систем здравственог осигурања на дан 15. 7. 2020. године. Такође, тражен је податак на који начин је била осигурана до 15. 7. 2020. године. Жалитељка је 29. 7. 2020. године информисала Институцију омбудсмана да је одобрена пријава малољетног дјетета са 15. 7. 2020. године (датум који је првобитно био оспораван), односно да је остварила заштиту права малољетног дјетета.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу²⁴⁰ на Фонд здравственог осигурања Републике Српске у вези са захтјевом за рефундацију трошкова лијечења у здравственим установама од 8. 7. 2019. године. У току поступка пред Институцијом омбудсмана Фонд је обавијестио подносиоца жалбе и Институцију омбудсмана да је захтјев окончан доношењем рјешења од 3. 3. 2020. године.

²³⁶ Ж-БР-04-198/19;

²³⁷ П-296/19 од 23.12.2019. године;

²³⁸ Акт Фонда здравственог осигурања Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 015-180/1-1110/20 од 14. 4. 2020. год.;

²³⁹ Ж-СА-04-600/20;

²⁴⁰ Ж-БЛ-05-667/19;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁴¹ Стоматолошке коморе Кантона Сарајево у којој се наводи да је Инспекторат санитарне, здравствене и фармацеутске инспекције и инспекције за храну Кантона Сарајево, доставио Стоматолошкој комори Кантона Сарајево Информацију којом су обавијештени да услуге убризгавања дермалних филера и ботокса могу обављати само сопецијалисти из пластичне, естетске и реконструктивне хирургије, максилофацијалне хирургије, те субспецијалисти пластичне хирургије главе и врата, али не и доктори стоматологије, а која се заснива на мишљењу Федералног министарства здравства. Приликом разматрања жалбе, упућен је акт Федералном министарству здравства и извршен је увид у Закон о стоматолошкој дјелатности Федерације Босне и Херцеговине²⁴², као *lex specialis*. Утврђено је да тим законом није прописана забрана обављања инјектирања филера и/или ботокса ради корекције контура лица у естетске сврхе, али у закону су такстативно набројане стоматолошке дјелатности, међу којима није инјектирање филера и/или ботокса ради корекције контура лица у естетске сврхе, те се није могло закључити да је дозвољено обављање наведеног захвата²⁴³. У предметном случају није утврђена повреда права.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету²⁴⁴ гдје жалилац наводи да је корисник инвалидске пензије од 1991. године када му је утврђена 90% инвалидност, да је 1998. године оперисан у Љубљани због Кронове болести када му је уграђена терминална илеостома, коју је дуги низ година сам одржавао. Међутим, посљедњих година без туђе помоћи не успијева да је одржава, па му је ради тога потребна искључиво медицинска помоћ. Издата је Препорука²⁴⁵ директору ЈУ Дом здравља Витез да, на основу члана 86. и 87. Закона о здравственој заштити Федерације Босне и Херцеговине²⁴⁶, а имајући у виду међународне стандарде наведене у Препоруци, предузме све потребне мјере, како би се жалиоцу пружила медицинска помоћ, у циљу олакшавања замјене дискова на уграђеној терминалној илеостоми. Препорука је реализована.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету²⁴⁷ гдје се тражило праћење рада Комисије за права пацијената ЈУ Општа болница Бугојно, којој је упућена жалба гдје се наводи да здравствене услуге пацијентима пружају љекари који немају адекватно стручно звање. Комисија је, током истражног поступка обавијестила да није надлежна да се оглашава или предузима било какве мјере јер, у складу са чл. 46. Статута ЈУ Општа болница Бугојно, нема овлаштења над организацијом процеса рада ЈУ Општа болница Бугојно. Жалилац је обавијестио Институцију омбудсмана да ће о наведеном “упознати надлежне инспекцијске органе” те захтијевао да омбудсмани прате рад истих. Међутим, након тога није контактирао омбудсмани, те је предмет затворен.

²⁴¹ Ж-СА-04-339/18;

²⁴² Службене новине ФБиХ, број 37/12;

²⁴³ Чланом 2. става 1. Закона о стоматолошкој дјелатности Федерације Босне и Херцеговине, прописано је да „стоматолошка дјелатност, у смислу овог закона, јесте дио здравствене дјелатности од посебног интереса за Федерацију која се обавља на свим нивоима здравствене заштите и подразумева систем друштвених, групних и индивидуалних мјера, услуга и активности за очување и унапређење оралног здравља, спречавање обољења, рано откривање обољења, лијечење, те здравствену његу и рехабилитацију, као и примјену здравствених технологија у области стоматологије.”

²⁴⁴ Ж-СА-04-1316/19;

²⁴⁵ П-137/20 од 17.7.2020. године;

²⁴⁶ Службене новине ФБиХ, бр. 46/10 и 75/13;

²⁴⁷ Ж-ЛИ-04-124/20;

6.4. Пензије

У извјештајном периоду омбудсмани су запримили 131 жалбу које су се односиле на повреду права из пензијског осигурања, од чега је издато пет препорука.

Жалбе су се најчешће односиле на спорост првостепених и другостепених органа у поступцима признавања права на пензију, како у случајевима када је жалилац радни стаж остварио у Босни и Херцеговини, тако и у случајевима када је стаж остварен у другим државама. Конкретније, поступци у вези с признавањем сразмјерног дијела пензије, а који иде на терет различитих носилаца осигурања, у складу са споразумима о социјалном осигурању које је Босна и Херцеговина потписала с другим државама.

Слично, као и код остваривања неких других права, и у овом сегменту пандемија Ковид-19 донијела је неке потешкоће, односно забринутости²⁴⁸ пензионерима у остваривању њихових права, а које су се односиле на „подизање чекова у вријеме Ковид-19. Наиме, пензионери имају обвезу да подигну чекове у банци у року од 90 дана, уколико пензију примају путем текућег рачуна.

Омбудсмани су утврдили да је Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање, предузео мјере у циљу смањења гужви у банкама као великог ризика ширења заразе, те да је по проглашењу стања несреће, узроковане појавом вируса корона, на подучју Федерације, у циљу спречавања ширења вируса и заштите здравља пензионера, исплата пензија прилагођена новонасталој ситуацији. Издато је саопштење за јавност према којем корисници пензије до 31. 5. 2020. године нису обавезни да подижу чекове од пензија у банкама, а корисницима који у том периоду нису подигли чекове није обустављана исплата пензија.

По истеку овог рока, Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање обратио се новим саопштењем за јавност којим се рок продужава за још два мјесеца, тј., до 31. 7. 2020. године. Такође, на веб (web) страници Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање доступно је саопштење за јавности по питању подизања чекова²⁴⁹ у којем је између осталог наведено: *“...У циљу спречавања ширења вируса корона (Ковид-19) и заштите здравља пензионера, Федерални завод МИО/ПИО обавјештава кориснике пензије да се период у којем наши корисници нису обавезни да подижу чекове у банкама продужава за још три мјесеца, што значи да наши корисници до 31. 12. 2020. године нису у обавези да подижу чекова од пензија у банкама. Корисницима који у том периоду не подигну чекове неће бити обустављена исплата пензије...”*

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁵⁰ у којој је као одговорна страна означен Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске. Истакнуто је да је Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске – Филијала Приједор у поновном

²⁴⁸ Ж-СА-04-385/20;

²⁴⁹ https://www.fzmiopio.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=479%3A%3Asaoptenje-za-javnost-poritanju-podizanja-ekova&catid=35&Itemid=64&lang=ba

²⁵⁰ Ж-СА-04-109/19;

поступку донио рјешење којим је жалиоцу утврђен нови износ инвалидске пензије почев од 1. 2. 2012. године. Жалилац изражава незадовољство због чињенице да му је смањен износ пензије, чиме му је угрожено стечено право, те је ретроактивно примијењен накнадно измијењени законски пропис. На тражење Омбудсмана достављен је одговор Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске²⁵¹ у којем је наведено: „...од дана остваривања права на инвалидску пензију до дана доношења ожалбеног рјешења мијењан је Закон о ПИО РС више пута па су тако остварене бенефиције по основу статуса борца прве категорије укинуте што је разлог умањења обима оствареног права који је промјењива категорија. Одредбама чл. 172. став 4. Закона о ПИО РС (Сл. гласник РС, број 134/11) прописано је да ће се за корисника пензије која је одређена од пензијског основа у складу са чл. 87. Закона о ПИО РС (Сл. гласник РС, број: 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07, 33/08, 1/09, 71/09, 106/09 и 108/09) по службеној дужности донијети рјешење о утврђивању новог износа пензије од пензијског основа у складу са чл. 77-86. раније важећег закона...Сходно наведеној законској одредби жалиоцу је по службеној дужности одређен нови износ пензије...“ Омбудсмани су такође утврдили и да је спорно питање било и предмет разматрања Уставног суда Републике Српске. Том приликом Рјешењем Уставног суда Републике Српске²⁵² није прихваћена иницијатива за оцјену уставности члана 172. ст. 1, 2, 3. и 4. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, а у образложењу се наводи да је по оцјени Суда, прописивање као у члану 172. став 4. и став 5. Закона, ствар законодавне политике, односно одређивање за које кориснике пензије ће Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, након ступања закона на снагу, донијети рјешење о утврђивању новог износа пензије, а за које се неће поново одређивати пензија, ствар је цјелисходности, за чију оцјену Уставни суд није надлежан.²⁵³ У складу с наведеним, није утврђена повреда право на пензију.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁵⁴ у којој подносиатељка наводи да је 7. 3. 2015. године, напунила 65 година живота, и преко 20 година радног стажа, чиме је испунила услове за старосну пензију. Међутим, до подношења жалбе њој није признато право на пензију. У достављеном изјашњењу Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање, истичу да је жалитељка дужна ажурира обрасце М-4, за период кад је обављала самосталну трговачку дјелатност, од 1999. до 2009. године. С обзиром да је жалитељка изјавила да је у немогућности да поступи по тражењу Фонда, Фонд је дописом понудио жалитељки потписивање вансудског поравнања, за период у којем није измирила обавезу уплате доприноса.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁵⁵ у којој се наводи да је жалитељка, након смрти сина, поднијела Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање захтјев за остваривање трошкова сахране. Увидом у документацију утврђено је да је Федерални завод

²⁵¹ Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, акт број О-289/2019-14 од 22.5.2019. године;

²⁵² Рјешење Уставног суда Републике Српске, број У-20/12 од 26.6.2013. године;

²⁵³ Поред тога, Суд је у Рјешењу број У-58/05 од 27.2.2007. године, већ заузео став да Устав Републике Српске ниједном својом одредбом не гарантује обим права по основу социјалног осигурања, па тиме ни права на пензију, тако да прописивање начина усклађивања пензија, чиме се одређује њен износ, представља одраз цјелисходне процјене законодавца у уређивању ових правних односа и зависи од материјалних могућности друштва у одређеном периоду;

²⁵⁴ Ж-МО-04-31/20;

²⁵⁵ Ж-СА-05-251/20;

за пензијско и инвалидско осигурање - Кантонална административна служба Травник, донијела одлуку којом се не одобрава накнада трошкова сахране ради неиспуњавања услова прописаних Правилником о накнади трошкова сахране у случају смрти корисника пензије²⁵⁶. Истиче да, због великих трошкова лијечења, није редовно измиривала рачуне за комуналне услуге, испоруку електричне енергије и друге рачуне, те да јој сада пријети искључење воде и струје. Старије је животне доби, због чега још теже подноси проблеме с којима се суочава.

Омбудсмани су Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање и Влади Федерације Босне и Херцеговине издали Препоруку²⁵⁷ „да се у што краћем року приступи измијени Правилника о накнади трошкова сахране у случају смрти корисника пензије, како би се обезбиједила усклађеност одредби Правилника са чланом 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Породичним законом и Законом о насљеђивању Федерације Босне и Херцеговине²⁵⁸“. Омбудсмани Босне и Херцеговине су подјетили да се подзаконским актом не могу дерогирати одредбе закона, као акта веће правне снаге. Такође је истакнуто да је Породичним законом Федерације Босне и Херцеговине прописано да је породица животна заједница родитеља и дјеце и других крвних сродника, сродника по тазбини, усвојилаца и усвојеника и лица из ванбрачне заједнице ако живе у заједничком домаћинству. Осим наведеног, према одредбама Закона о насљеђивању Федерације Босне и Херцеговине, несумњиво је да су законски насљедници и родитељи, односно браћа и сестре умрлог. Препорука није реализовна²⁵⁹.

²⁵⁶ Правилник о накнади трошкова сахране у случају смрти корисника пензије број УОФЗ-554/18 од 27.2.2018. године;

²⁵⁷ Препорука број П-64/20 од 19.3.2020. године;

²⁵⁸ Омбудсмани су утврдили да жалитељки - мајци умрлог, као ни брату умрлог није одобрено право на накнаду трошкова сахране зато што чланом 3. Правилника о накнади трошкова сахране у случају смрти корисника пензије, родитељи, као ни браћа и сестре нису предвиђени као корисници који могу остварити ово право. С тим у вези, указано је да је чланом 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано да, у случају смрти корисника пензије с пребивалиштем у Федерацији или Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, насљеднику - члану уже породице, које измири трошкове сахране припада накнада погребних трошкова у висини просјечне пензије исплаћене у мјесецу прије смрти корисника пензије. С друге стране, Правилник о накнади погребних трошкова у случају смрти корисника пензије знанто сужава круг корисника ове накнаде, те је потпуно нејасно због чега су чланом 3. Правилника изостављени и други чланови уже породице, односно насљедници умрлог - корисника пензије.

²⁵⁹ Дана 1.4.2020. године запримљен је акт Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање број Ф33/5/1-49-9-6930-5/19 од 27.3.2020. године у којем је, између осталог, наведено: „...област пензијског и инвалидског осигурања у Федерацији Босне и Херцеговине цијеловито је уређена Законом о пензијском и инвалидском осигурању. Истим законом су у цијелости одређена и уређена права из пензијског и инвалидског осигурања и услови за остваривање тих права као и сви други елементи везани за остваривање тих права. Наводи се да исти закон није оставио неуређена питања за остваривање одређених и уређених права како би се примјењивала друга законска рјешења, изузев неких проведбених аката који су само административно-техничке нарави а не суштинске па да материјално уређују права из пензијског и инвалидског осигурања. Тако је чланом 39. Закон о пензијском и инвалидском осигурању одредио која су права из пензијског и инвалидског осигурања, те је под точком ц) изричито наведено „за случај смрти осигураника, односно корисника старосне или инвалидске пензије – породична пензија и право на накнаду погребних трошкова у складу с овим законом“. Чланом 4. став 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању је одређено да „права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се и користе под условима прописаним овим законом“. Чланом 5. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању је одређено да „права из пензијског и инвалидског осигурања су неотуђива, лична и материјална права и не могу се пренијети на другог нити се могу наслиједити“. Недвосмислено је да је Федерални завод поступио у складу с прописима који уређују област пензијског и инвалидског осигурања, те да није својевољно изоставио и друге чланове породице које обухвата Породични закон Федерације Босне и Херцеговине...”;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁶⁰ која се односила на поступање Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање, везано за захтјев за породичну пензију а који је 26. 11. 2019. године поднесен Кантоналној административној служби у Тузли. Након интервенције Институције омбудсмана жалитељка је остварила право.

У завршници, Омбудсмани истичу да генерално имају врло добру сарадњу с ентитетским заводима за пензијско и инвалидско осигурање, који на тражења Омбудсмана, или упућене препоруке у већини случајева промтно дјелују, отклоне уочена кршења људских права, како на обострано задовољство, тако и на задовољство корисника наших услуга, што је посебно важно имајући у виду чињеницу да се ради о остваривању права нужних за егзистенцију једне популације грађана Босне и Херцеговине. У прилог томе свједоче и сљедећа обраћања грађана:

„Обраћам вам се с великим поштовањем и захвалношћу што сте ми помогли да коначно добијем своју пензију. Уплата је извршена у петак, тачније 7. августа. Без вашег ангажовања и помоћи ово се никада не би десило. За многе од нас значи веома пуно да постоји институција која помаже нама, немоћним, да остваримо своја права и да се спријече незаконите радње...”²⁶¹

“Захваљујем на указаној помоћи у рјешавању предмета за признавање права на старосну пензију”²⁶².

„Захваљујем вам се што сте ми вашом препоруком омогућили остварење старосне пензије, јер и КС и ФПИО/МИО су ме упорно одбијали... Свакако ваша институција ми је помогла у најтежем тренутку у који су ме неправедно довели нестручно и неспособно особље ПИО завода и спасила ме...”²⁶³

6.4.1. Проблематика пензионисања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Републике Српске

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине упорно истичу проблем²⁶⁴ пензионисања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Републике Српске, који је актуелан већ дужи временски период. Наиме, припадници Министарства унутрашњих послова приликом пензионисања сусрећу се са сљедећим проблемима:

Проблем посебног стажа у двоструком трајању – ратног стажа, који се урачунава у пензиони стаж по најмањем коефицијенту:

Истакнуто је да „...борци - припадници Министарства унутрашњих послова Републике Српске стичу услове за пензионисање на основу стажа осигурања (година које су провели у радном односу у МУП-у Републике Српске) укључујући и ратни период, који се рачуна по најмањем коефицијенту, што има за посљедицу мањи износ пензије за ове припаднике МУП-а. Наводе да се ово односи само на оне полицијске службенике којима је утврђен посебан стаж (ратни), који су учествовали у одбрани Републике Српске, док полицијски

²⁶⁰ Ж-БР-04-113/20;

²⁶¹ Ж-СА-04-398/20;

²⁶² Ж-СА-04-393/20;

²⁶³ Ж-СА-04-770/19 П-168/20 од 25.8.2020. године;

²⁶⁴ Ж-БЛ-04-409/19;

службеници који немају утврђен ратни стаж остају у радном односу, остварују већи износ пензије у односу на полицијске службенике којима је утврђен посебан стаж. Наводе да је то омогућено измјенама Закона о пензијском и инвалидском осигурања Републике Српске из 2011. године према којем ратни стаж дође као терет, а не као бенефит...“.

Током истражног поступка, Министарство унутрашњих послова је доставило одговор у којем се наводи... *“чланом 132. став 1. тачка 2. Закона о полицији и унутрашњим пословима прописано је да полицијском службенику престаје радни однос када наврши 40 година пензијског стажа, без обзира на године живота. У смислу наведеног закона, основ престанка радног односа полицијског службеника по сили закона је навршених 40 година пензијског стажа, без обзира на године живота. Када је у питању посебан стаж у двоструком трајању, исти се полицијским службеницима рачуна у пензијски стаж само уколико постоји захтјев полицијског службеника, како је чланом 132. став 2. Закона о полицији и унутрашњим пословима прописано да ће на захтјев полицијског службеника, у поступку престанка радног односа, ради остваривања права на старосну пензију, Министарство полицијском службенику рачунати посебан стаж у двоструком трајању“...*

Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске је 18. 6. 2019. године доставило одговор у којем се наводи... *“начин одређивања износа пензије је исти за све осигуранике, за период посебног стажа се не узимају - најмањи коефицијенти - а посебан стаж не утиче негативно на износ пензије... Чланом 38. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да се период који је рјешењем утврђен у посебан стаж у двоструком трајању не рачуна у стаж осигурања без обзира на то да ли је унесен у матичну евиденцију Фонда. С обзиром на чињеницу да се годишњи лични коефицијент утврђује за осигураника, а да лице коме је утврђен посебан стаж у двоструком трајању нема статус осигураника, то значи да се плате, односно основице осигурања у периоду које је утврђено у посебан стаж у двоструком трајању, не могу рачунати приликом утврђивања годишњег личног коефицијента, без обзира на евентуалну уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање. Што се тиче навода жалбе у вези са условима за остваривање права на пензију и одређивању износа пензије као у Федерацији БиХ, ово министарство и Влада Републике Српске анализираће поменуте приједлоге, имајући у виду Стратегију реформе пензијског система у Републици Српској, изузетке од општег правила код одређивања износа пензије, прописе које би било неопходно измијенити и на који начин, финансијске ефекте евентуалних измјена прописа, финансијске могућности Републике, питање пензија полицијских службеника који су већ остварили право на пензију, као и друга питања релевантна за проналажење оптималних рјешења...“.*

Омбудсмани похваљују Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске које је у одговору изразило спремност да заједно с Владом Републике Српске анализира поменуте приједлоге имајући у виду Стратегију реформе пензионог система у Републици Српској, изузетке од општег правила код одређивања износа пензије, прописе које би било неопходно измијенити и на који начин, финансијске ефекте евентуалних измјена прописа, финансијске могућности Републике, питање пензија полицијских службеника који су већ остварили право на пензију, као и друга питања релевантна за

изналажење адекватних рјешења. Омбудсмани ће наставити праћење реализације ове проблематике.

Начин обрачунавања пензије полицијским службеницима у Републици Српској

Пензије полицијским службеницима у Федерацији Босне и Херцеговине обрачунавају се на основу просјека остварених личних доходака у задњих пет година стажа, што је око 70% у односу на просјечну плату коју су имали, док у Републици Српској износи око 40% од укупних примања с минулим и ноћним радом, и предлажу да се основ за обрачун пензија изједначи с пензијским основом у Федерацији Босне и Херцеговине.

У току истражног поступка, донесене су допуне Закона о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске²⁶⁵, у којем је додат члан 136а. којим је регулисано питање остваривања права на пензију, према којем се полицијском службенику лични коефицијент за остваривање права на пензију утврђује на основу пет годишњих плата које су за полицијског службеника најповољније, на који начин је предметни проблем ријешен.

6.4.2. Право ванбрачних партнера на породичну пензију

Омбудсмани указују на континуирано постојање проблема неједнаког третмана брачних и ванбрачних партнера по питању остваривања права на пензију у складу с одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ и Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске, упркос чињеници да према одредбама породичних закона и закона о наслеђивању Федерације БиХ и Републике Српске, брачни и ванбрачни партнери имају једнака права.

Наиме, Институција омбудсмана је у 2015. години упутила Иницијативу²⁶⁶ Парламенту Федерације БиХ, Федералном министарству рада и социјалне политике, Федералном заводу за пензијско и инвалидско осигурање за допуну члана 60. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине²⁶⁷. Институција омбудсмана је такође, 26. 12. 2016. године, упутила Иницијативу²⁶⁸ Народној скупштини Републике Српске и Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске да усклади Закон о пензијском и инвалидском осигурању с Породичним законом Републике Српске тако да се у члану 70. тачка а) Закона о пензијском и инвалидском осигурању иза ријечи „брачни супружник“ дода „и ванбрачни супружник“, те да се у тачки б) ријечи „или ванбрачни супружник“ бришу.

Омбудсмани су у годишњим извјештајима о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2015, 2016, 2018. и 2019. годину указивали на наведени проблем неједнаког третмана брачних и ванбрачних партнера. Међутим, упркос свим до сада предузетим активностима Омбудсмана, ентитетски закони о пензијском и инвалидском осигурању ванбрачним партнерима не обезбјеђују могућност на

²⁶⁵ Број 82/19;

²⁶⁶ П-134/15 од 29.6.2015. године;

²⁶⁷ Службене новине ФБиХ, бр. 29/98,49/00, 32/01,29/03,73/05,59/06 и 4/09;

²⁶⁸ Ж-БЛ-04-761/16;

остваривање права на породичну пензију ванбрачног друга, нити је та могућност предвиђена ступањем на снагу новог Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине.

Такође је битно поменути да је у међувремену Уставни суд Босне и Херцеговине у предмету АП-4077/16, на сједници одржаној 11. октобра 2018. године, донио Одлуку о допустивости и меритуму, у којој је закључио да су, и редовни суд и органи управе примјеном Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 1998. године, без уважавања одређења из Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине из 2005. године о досљедном изједначавању ванбрачне заједнице, која у конкретном случају траје 17 година, с брачном заједницом у свим правима и обавезама, укључујући и имовинска права, и одбијањем захтјева апеланткиње да јој, као члану породице умрлог носиоца осигурања, призна право на породичну пензију, прекршили забрану дискриминације из члана II/4. Устава Босне и Херцеговине и члана 14. Европске конвенције у вези с правом на имовину из члана II /3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу²⁶⁹, која се односи на неједнак третман брачних и ванбрачних партнера по питању остваривања права на породичну пензију у складу с одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ. Након окончања истражног поступка Институција омбудсмана упутила је Препоруку²⁷⁰ Влади Федерације Босне и Херцеговине да приступи допуни Закона о пензијском и инвалидском осигурању којом ће се ванбрачним партнерима обезбиједити једнака права по основу пензијско-инвалидске заштите као што је то учињено за брачне partnere, те да о предузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте Институцију омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.

Институција омбудсмана је 31. 12. 2020. године запримила акт Владе Федерације Босне и Херцеговине, број 03-04-1385/2020 од 29. 12. 2020. године у којем је наведено да је Влада Федерације Босне и Херцеговине на 249. сједници одржаној 28. 12. 2020. године примила к знању препоруку Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, број: П-226/20 и утврдила Изјашњење, број 1796/2020 од 28. 12. 2020. године које је достављено у прилогу, а у којем је између осталог наведено:

“...Што се тиче остваривања права на породичну пензију за ванбрачне partnere истичемо да је Федерално министарство рада и социјалне политике припремило измјене и допуне Закона о пензијском и инвалидском осигурању, у оквиру којих је и допуна члана 69. Наведени члан је допуњен тако да је и ванбрачним партнерима омогућено остваривање права на породичну пензију, уз прецизирање ко се сматра ванбрачним партнером. На овај начин биће изједначена права брачних и ванбрачних партнера код остваривања права на породичну пензију. Закон о измјенама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању упућен је на мишљење надлежним институцијама, те ће се након прибављања мишљења и њиховог евентуалног уграђивања у текст измјена и допуна, предузети активности са циљем упућивања закона у даљу процедуре...”

²⁶⁹ Ж-СА-04-344/19;

²⁷⁰ Препорука број П-226/20 од 7.12.2020. годне;

6.5. Социјална заштита

Стање у области социјалне заштите било је изузетно тешко у 2020. години имајући у виду чињеницу да је услед пандемије Ковид-19, дошло до отпуштања знатног броја радника у приватном сектору, престанка рада мањих предузећа, ограничавања рада објеката који се баве услужним дјелатностима, иако за циљ има спречавање и ограничавање ширења заразе, ипак има велик утицај на економски просперитет грађана и доводи их до стања социјалне потребе.

Осим наведеног, центри за социјални рад свакодневно се, у свом раду сусрећу с бројним потешкоћама, недостацима материјалних и људских ресурса, а о чему је било ријечи у Специјалном извјештају о стању и проблемима с којима се сусрећу центри за социјални рад у БиХ²⁷¹ из 2019. године.

Имајући у виду све напријед изнесено, није изненађујуће да су и у овој години Омбудсмани за људска права запримили 68 предмета који су се односили на остваривање права на социјалну заштиту.

Омбудсманима се грађани обраћају, телефонским путем, имејловима, са захтјевима за помоћ у унапређењу њиховог економског и социјалног статуса, рјешавања проблема незапослености, недостатка финансијских средстава, а што је последица лоше економске ситуације у држави. Чињеница је да омбудсмани, нажалост, немају адекватне механизме да овим грађанима изађу у сусрет, имајући у виду овлаштења дата у Закону о омбудсманима за људска права Босне и Херцеговине, те не могу пружати помоћ приликом тражења запослења, или дати одређена финансијска средства, али грађане упућују на установе социјалне заштите и кроз комуникацију с надлежним установама и органима покушавају изнаћи рјешење проблема.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁷² изјављеној против Општине Гламоч, јер није одлучено по поднесеном захтјеву за додјелу једнократне новчане помоћи. Током истражног поступка жалиоцу су одобрена и исплаћена новчана средства у висини од 100,00 КМ.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁷³ која се односила на захтјев за остваривање права на додатак и његу другог лица поднесен Јавној установи Центра за социјални рад у Вишеграду по којем је негативно одлучено. Изјављена је жалба 11. 6. 2020. године другостепеном органу, Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске и у поступку истраживања Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске²⁷⁴ извјестило је да је 25. 8. 2020. године донесено коначно рјешење и комплетан спис је достављен ЈУ Центар за социјални рад Вишеград.

²⁷¹ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2019112015101009cro.pdf;

²⁷² Ж-ЛИ-04-62/20;

²⁷³ Ж-БЛ-02-817/19;

²⁷⁴ Акт број 11/05-533-66/20 14.9.2020 године;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁷⁵ у којој жалилац наводи да има велики дуг за струју, стар више година и да се као једини запослени у вишечланој породици бори да се струја не искључи. Омбудсмани су имали увид у цјелокупну социјалну ситуацију породице, од стране надлежног центра за социјални рад из којег несумњиво произлази да се ради о породици тешког социјалног стања. У петорочној породици у којој је мајка лице с инвалидитетом, један брат лице са оштећеним видом (похађао школу у Дервенти за дјецу са оштећеним видом), двије малољетне сестре (обје са оштећеним видом), отац хронични алкохоличар (честа насиља у породици), једини је запослен (800 КМ плата). Иако је у конкретном случају у питању дуг који није споран, у циљу заштите лица која се налазе у тешкој материјалној ситуацији, Омбудсмани су Електрокрајини, а.д. Бањалука указали на механизме који су на располагању за наплату дуга, а који се не би односили на искључење електричне енергије, јер здравствено стање у којем се чланови ове породице налазе јесте специфично, те су позвали надлежно предузеће на разматрање проблема и са аспекта хуманости.

Омбудсмани често зазимају жалбе у којима грађани указују на потешкоће с комшијама, који испољавају одређени вид асоцијалног понашања, праве проблеме те својим понашањем угрожавају, како станаре, тако и себе. Ријеч је о изузетно комплексним проблемима, за чије рјешавање је потребан дужи временски период, имајући у виду чињеницу да се приликом рада на њиховом рјешавању морају имати у виду права и обвезе свих инволвираних.

Један од таквих примјера је и жалба²⁷⁶ етажних власника у Улици Града Бакуа, Сарајево а која се односила на поступање Службе социјалне заштите Нови Град, Кантоналног центра за социјални рад Сарајево, Јавне установе Дом здравља Нови Град Сарајево и Полицијске станице Нови Град Сарајево, а у вези с њиховим пријавама на комшију који је лице склоно уживању алкохола, ремећењу кућног реда и мира, нема никаквих примања, није у стању да се брине о себи, а својим понашањем угрожава себе и станаре наведене зграде (гласна музика, остављање отворених славина, укључене рингле шпорета, због чега су у више наврата реаговале и ватрогасне и полицијске службе). Омбудсмани су упутили Препоруку²⁷⁷ надлежним органима да у складу са својим надлежностима учине све неопходне мјере и радње у циљу заштите најбољег интереса и здравља Н.Н., као и права на дом и права на мирно уживање имовине станара на предметној адреси. Наведена препорука није реализована у току 2019. године. Међутим, имајући у виду озбиљност жалбених навода током 2020. године настављено је праћење предметног проблема. Након заједничких активности Омбудсмана, жалилаца и надлежних институција наведени проблем је ријешен средином 2020. године. Обезбијеђени су валидни идентификациони документи (лична карта), регулисано му је здравствено осигурања, обезбијеђена новчана помоћи, а именовани је, ради свега наведеног пристао и на лијечење од алкохола, те смјештен у одговарајућу установу.

²⁷⁵ Ж-БЛ-04-449/20;

²⁷⁶ Ж-СА-05-173/19;

²⁷⁷ Препорука под бројем П-192/19;

Примјер: Омбудсмани су путем имејла запримили апел за помоћ самохраној мајци, а у име које се обратио ванбрачни партнер. Ријеч о мајци троје малољетне дјеце која је остала без посла и има више здравствених проблема, а станодавац је жели избацити на улицу због неплаћене станарине и режијских трошкова. Омбудсмани су у више наврата упућивала акте Служби социјалне заштите општине Илиџа која је доставила своја изјашњења²⁷⁸ из којих је евидентно да су службеници подузимали радње у циљу превазилажења настале ситуације, да је поступак смјештаја усложњен с обзиром да постоји сумња да су мајка и дјеца позитивне на Ковид-19, али да су, након негативног теста дјеца, смјештена у Васпитни центар. За смјештај мајке разматрана је могућност смјештаја у КЈУ Геронтолошки центар. Међутим, ради здравствених проблема, жалитељка је била смјештена у болницу.

6.5.1. Имплементација Регионалног стамбеног програма

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁷⁹ у којој се наводи „да је послала релевантну документацију за Сарајево, све због изградње куће у селу“. Наводи и да је на лице мјеста излазила комисија. Актом²⁸⁰ Одјељење за комуналне и стамбене послове Града Градишка обавјештава омбудсмане да су, увидом у документацију Градске управе, која се тиче стамбеног збрињавања, утврдили да је у оквиру програма затварања колективних центара за становање на подручју града Градишка, исказана потреба за рјешавање случајева који нису стамбено збринуте. Појашњавају да је списак лица која треба да буду стамбено збринута прослијеђен УНХЦР и ЦРЦ. Теренска провјера је извршена 12. 8. 2019. године (између осталог и за Н.Н.), с представницима Министарства за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине и координатором пројекта у име Градске управе. Након тога, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине сачињава листу корисника потпројекта БХ6 (пројекат стамбеног збрињавања). На крају истичу да се чека потписивање споразума и његова реализација. Упућена је Препорука Граду Градишка²⁸¹ да одмах по пријему препоруке успоставе сарадњу с Институцијом омбудсмана и доставе тражене информације. Омбудсмани након издавања препоруке, запримају нове информације о имплементацији пројекта - Државног пројекта стамбеног збрињавања у оквиру Регионалног стамбеног програма. Што се тиче конкретног предмета након стварања свих потребних предуслова, Град је започео поступак легализације објекта.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁸² у којој жалитељка наводи да није корисник једне од стамбених јединица зграде Регионалног стамбеног програма²⁸³ у општини Билећа за расељена лица, али је на листи чекања, уколико се један од додијелиених станова ослободи. Странка такође тврди, да господин који је један од корисника станова на основу рјешења о додјели стамбене јединице на кориштење, никад није уселио у додијелиени стан, те да је кључеве свог стана предао другој госпођи, која се није налазила на списку корисника за додјелу станова, а није ни на листи чекања. Истиче, да се обраћала Секретеријату за расељена лица и миграције у Бањој Луци, те су јој дали повратне

²⁷⁸ Акти под бројем 35/В-09-530-849/20 од 14.5.2020. године и 35/В-09-545-888/20 од 22.5.2020;

²⁷⁹ Ж-БЛ-04-563/19;

²⁸⁰ Број 02-052-36/19 од 5.11.2019. године;

²⁸¹ Препорука, број П-174/20 од 16.9.2020. године;

²⁸² Ж-МО-04-42/20;

²⁸³ Сл. новине БиХ, број 18/16;

информације да има њихову пуну подршку у овом случају и да су се активно укључили у рјешавање насталог проблема. Поступак истраживања је у току.

6.6. Образовање

Право на образовање је од изузетне важности за уживање свих других права и слобода: грађанско-политичких, економско-социјалних и културних права и слобода сваког лица и има велику улогу у очувању културног и националног идентитета.

У извјештајном периоду запримљено је 36 жалби, а издато је осам препорука.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби просвјетне раднице²⁸⁴ која је навела да њена школа није примила Упутство о извођењу закључних оцјена и окончању наставне године уз примјену информационо-комуникационих технологија у основним и средњим школама на подручју Зеничко-добојског кантона²⁸⁵. Такође је указано на одређене недоследности у погледу начина оцјењивања, као и на неусклађеност поменутог упутства с важећим Правилником о напредовању, вредновању и оцјењивању ученика средњих школа. Након проведеног истражног поступка, Омбудсмани БиХ су утврдили основаност жалбених навода и донијели Препоруку²⁸⁶ у којој су Министарству указали да се јасније дефинишу санкције за ученике уколико без оправданог разлога не учествују у настави. У одговору²⁸⁷ Министарства на препоруку, између осталог, истиче се да ће приликом израде нових упутстава о оцјењивању ученика у новим ванредним околностима, препоруке Омбудсмана БиХ бити саставни дио донесених проведбених прописа.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁸⁸ која се односила на понашање појединих наставника у Јавној установи Основна школа „Турбе“ Турбе, које наводно није било професионално и васпитно, нити усмјерено на најбољи интерес дјетета, а што је дошло до изражаја током ванредног стања од 13. 3. 2020. године и реализације онлајн наставе. У жалби је наведено да се ђаци тек у шестом разреду сусрећу с предметом информатика, да се од ђака очекивало врло добро познавање вјештина рада на рачунару, а при томе нису обављене никакве припреме и обука ђака за онлајн наставу, нити им је током реализације наставе пружена било каква подршка. У вези с наведеним тражено је изјашењење надлежног Министарства образовања, науке, младих, културе и спорта - главног кантоналног инспектора у акту²⁸⁹ у којем се наводи сљедеће: *„Дана, 17. 6. 2020. године обављен је непосредан инспекцијски надзор и директорки школе наређено отклањање уочених пропуста. Дана, 29. 6. 2020. године запримили смо Извјештај школе број 270/20, од 22. 6. 2020. године о поступању и отклањању пропуста“*. Предмет је затворен.

²⁸⁴ Ж-СА-04-317/20;

²⁸⁵ Акт број 10-34-4124-7/20 од 11.5.2020. године;

²⁸⁶ П-155/20 од 20.7.2020. године;

²⁸⁷ Акт број: 10-34-4124-7-05/20 од 16.9.2020. године;

²⁸⁸ Ж-СА-04-445/20;

²⁸⁹ Акт број 07-34-471/2020-2, од 22.7.2020. године;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁹⁰ која се односила на наводну повреду права од стране Владе Брчко дистрикта БиХ, а везано за основно образовања одраслих лица на подручју Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У жалби се наводи: „жалба због проблема за упис у основну школу у граду Брчко за образовање одраслих лица... за проблем завршавања 7, 8. и 9. разреда основне школе...“ Током истраге, Институција омбудсмана за примила је 6. 7. 2020. године одговор²⁹¹ у којем се наводи: „Одјељење за образовање Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине као и Влада Брчко дистрикта БиХ су донијели подзаконске прописе који произилазе из Закона о образовању одраслих у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. Одјељење за образовање је за примило два захтјева за утврђивање испуњености услова за оснивање организатора образовања одраслих на подручју Брчко дистрикта БиХ. Шеф Одјељења за образовање Владе Брчко дистрикта БиХ је Одлуком број предмета 37-001162/18, број акта 07-1154С0-007/20 од 23. 4. 2020. године именовано Експертну комисију која тренутно проводи поступак утврђивања испуњености услова за оснивање организатора за образовање.“ Скупштина Брчко дистрикта БиХ, 30. 10. 2018. године, на својој 35. редној сједници усвојила је Закон о образовању одраслих у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине²⁹². Влада Брчко дистрикта БиХ, Одјељење за образовање²⁹³, 29. 12. 2020. године обавјештава Институцију омбудсмана да је успостављен систем образовања одраслих на подручју Брчко дистрикта БиХ.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁹⁴ у којој се указује на потешкоће приликом аплицирања на редован студиј Факултета здравствених студија Универзитета у Сарајеву, смјер: Здравствени нутриционизам и дијететика и смјер: Бабичарство/примаљство, због техничке грешке у генерисању ревидираних коначних ранг-листи путем система онлајн уписа. Жалитељка која се пријавила на редован студиј (финансирање из буџета) због грешке у систему, није примљена на жељени студиј, иако је остварила већи број бодова од студената који су се пријавили на редован студиј - самофинансирајући. У овом предмету сачињена је Препорука²⁹⁵, поводом које је за примљен одговор Универзитета у Сарајеву²⁹⁶ из којег произилази „...да је нађено рјешење за жалитељку ... и да ће она бити уписана на жељени студиј Факултета здравствених студија УНСА.“

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби²⁹⁷ у којој жалилац указује на потешкоће у вези с полагањем стручног испита за магистра фармације, истичући да надлежни орган у Федерацији БиХ не жели признати диплому стечену у другом ентитету у циљу полагања стручног испита. Наиме, жалилац је указивао да је поднио захтјев за полагање стручног испита за магистра фармације Федералном министарству здравства, но да овај орган није донио одлуку по захтјеву. Наконведеног истражног поступка, те обраћања Институције омбудсмана надлежном органу, Институција омбудсмана за примила је акт Федералног

²⁹⁰ Ж-БР-04-172/19;

²⁹¹ Акт Владе Брчко дистрикта БиХ, Одјељења за образовање, број 37-000370/20 од 22. 6. 2020. године;

²⁹² Закон о образовању одраслих лица у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, Службени гласник Брчко дистрикта БиХ;

²⁹³ Одговор број 37-001089/20 од 11. 12. 2020. године;

²⁹⁴ Ж-СА-04-761/20;

²⁹⁵ П-196/20 од 9.10.2020. године;

²⁹⁶ Акт број 0101-8775-1/20 од 12.10.2020. године;

²⁹⁷ Ж-СА-04-1331/19;

министарства здравства²⁹⁸ у којем је наведено да је жалиоцу одобрено полагање стручног испита у звању магистар фармације пред Испитном комисијом Федералног министарства здравства, о чему је именовани путем свог пуномоћника био обавијештен.

6.7. Комуналне услуге

У 2020. години, регистрована су 103 предмета која се односе на проблеме комуналних услуга. Издато је девет препорука.

Регистроване жалбе су се односиле на захтјеве за прикључење на водоводну мрежу, неблагоприятно пружање комуналних услуга од стране предузећа и игнорисање захтјева грађана.

Омбудсмани напомињу да људско право на воду још увијек није довољно препознато као самостално људско право, већ право које је подређено грађанским, политичким, привредним, социјалним и другим правима - односно право које је неопходно за остварење других људских права.

Тако је група мјештана у насељу Домановићи поднијела жалбе²⁹⁹ јер већ дуги низ година чекају на прикључак воде у насељу Домановићи уз коју и прилажу уговоре о прикључењу на водоводну мрежу као и обрачун радног налога од Јавног комуналног предузећа Чапљина. Издата је Препорука³⁰⁰ Граду Чапљина да успостави сарадњу с Институцијом омбудсмана те Граду и Јавном комуналном предузеће Чапљина д.о.о. Чапљина да искоординирају активности и рад на рјешавању конкретних проблема, приступе планирању и улагању проширења система водоводне мреже, односно прикључивања на водоводну мрежу.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³⁰¹ у вези с проблемом старијих и болесних комшија жалитељке због нефункционисања лифта. У току провођења истражног поступка Министарство просторног уређења, грађења и заштите околине Кантона Сарајево доставило је Институцији омбудсмана Информацију³⁰² у којој је наведено да је реконструкција постојећег лифта извршена 12. 6. 2020. године, а након одобрења предрачуна радова од стране представника и дате позајмице од стране Сарајевостана као управника. Надлежна инспекција за лифтове извршила је ванредни технички преглед, те је након добијања позитивног налаза лифт пуштен у функцију.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³⁰³ у којој подносилац наводи да се 17. 12. 2019. године обратио Електропривреди Босне и Херцеговине, Подружница Електродистрибуција Зеница, захтјевом за измјештање каблова електричне енергије који су постављени на адреси у Зеници на који није одговорено. Омбудсмани су, поступајући у

²⁹⁸ Акт број: 02-30-6239/20 од 15.7.2020. године;

²⁹⁹ Ж-МО-04-64/20, Ж-МО-04-65/20;

³⁰⁰ Препорука, бр. П-223/20;

³⁰¹ Ж-СА-04-452/20;

³⁰² Акт број 05/10-20236-4/20-пз од 15.7.2020;

³⁰³ Ж-БЛ-05-10/20;

предмету запримили одговор у којем се наводи да је: “...извршена провјера на терену и упућен је допис фирми Аутоцесте Федерације Босне и Херцеговине и у прилогу смо доставили жалбу ... “Као реакцију на допис упућен према Аутоцестема Федерације Босне и Херцеговине 28. 1. 2020. године добили смо усмено обећање од извођача радова Еуроасфалт да ће у наредном периоду ријешити спорну ситуацију³⁰⁴. Жалилац је 24. 2. 2020. године обавијестио омбудсмане да је његов проблем ријешен, односно да су измјештени каблови електричне енергије.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³⁰⁵ која се односи на лоше стање магистралног пута Костајница - Кнежица - Приједор. У жалби забринуте грађани Републике Српске истичу да се обраћају омбудсменима како би се након неколико година ријешило проблем или барем започело с његовим рјешавањем. Жалбом се указује да је „магистрални пут који води од Костајнице преко Кнежице до Приједора у потпуности запуштен, да се на путу до Кнежице налазе огромне рупе/клизишта још од посљедњих поплава (2015. и 2016. године) и да се ни након неколико година ништа није учинило, чак се нису поставили знакови упозорења за возаче и да је заправо чиста срећа што до сада није било повријеђених или настрадалих“. Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“ путем електронске поште, 11. 6. 2020. године, у прилогу којег доставља обавијест предузећа „Приједор путеви“³⁰⁶ из којег произлази да се жалба не односи на магистрални пут, већ на локални пут Бачвани - Кнежица дужине око 13 км и који се цијелом дужином налази на подручју општине Козарска Дубица. Како закључују, евентуална одговорност за одржавање и санацију спада под обавезу општине Козарска Дубица, односно извођача радова (предузећа напријед истакнута), а не ЈП „Путеви Републике Српске“. Омбудсмани су упутили Препоруку³⁰⁷ Влади Републике Српске и општини Козарска Дубица да у наредном периоду заједничким дјеловањем и предузетим напорима пронађу начин да обезбиједи финансијска средства за санацију локалног пута Бачвани – Кнежица, на подручју општине Козарска Дубица.

6.8. Екологија

Омбудсмани су у извјештајном периоду запримили 15 жалби које су се односиле на област екологије, односно заштите околине, а издата је једна препорука. Босна и Херцеговина ратификовала је бројне конвенције и протоколе, као што су: Оквирна конвенција УН-а о климатским промјенама, Протокол из Кјота, Конвенција о контроли прекограничног кретања опасног отпада и његовог одлагања, Конвенција УН-а о биолошкој разноликости, Архушка конвенцију, Протокол из Картагине о биолошкој безбједности, Протокол о води и здрављу итд.

Предмети запримљени у Институцији односили су се на проблеме одлагања смећа, депоновање шљаке и пепела у околини Тузле и неријешене проблеме одвода фекалних вода.

³⁰⁴ Акт Електротривреде БиХ д.д. Сарајево, Подружница Електродистрибуција Зеница, број 03-6-206-338/20 од 30.1.2020. године;

³⁰⁵ Ж-БЛ-04-77/20;

³⁰⁶ Акт број број 03-345-829/20 од 7.5.2020. године (допис упућен ЈП „Путеви Републике Српске“);

³⁰⁷ Препорука под бројем П-215/20;

Омбудсмани напомињу да се уз процес препознавања права на воду, као људског права, развија и идеја о препознавању људског права на одводњу отпадних вода, као права које претпоставља приступ уређајима за одводњу отпадних вода у свим сферама живота који су безбједни, хигијенски и социјално прихватљиви, омогућавају приватност и обезбјеђују људско достојанство. Ово посебно зато што је изостанак приступа, односно неадекватан приступ канализационим мрежама, тј. одводњи отпадних вода један од примарних разлога контаминације воде и ширења заразних болести, како међу људима, тако и животињама.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³⁰⁸ анонимне групе грађана из Костајнице поводом проблема депоније смећа у селу Горња Слабиња, у шуми Бал. Појашњавају да је општина у складу с позитивним прописима одредила локацију депоније. Земљиште је као такво и обиљежено и ограђено, али сматрају забрињавајућим да се већ дужи временски период смеће оставља (од стране несавјесних грађана) одмах до пута, поред депоније. Начелник општине Костајница обавјештава Омбудсмане да је правилником, који је још у припреми, потребно уредити комплетан видео-надзор на подручју општине (усагласити локације на којима већ постоји видео-надзор и на којима ће се постављати видео-надзор). Додају да је прилаз депонији у континуираном надзору од јуна 2019. године, од стране Комуналне полиције и КП „Комунално“ Костајница. Такође се позивају на Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о управљању отпадом, а којим је предвиђен рок за прилагођавање заједничких депонија до 2026. године, односно проблем депоновања на подручју општине Костајница биће ријешен успостављањем регионалне депоније у Приједору.

Упућена је Препорука³⁰⁹ надлежним органима општине Костајница да у наредном периоду врше континуиран надзор на спорном мјесту, Скупштини општине Костајница да у што краћем року донесе одговарајући подзаконски пропис како би се ставиле у функцију све камере на подручју општине и омогућио видео-надзор на свим оним локацијама како је то раније и процијењено од стране стручног кадра и одговорних надлежних органа. О препоруци је упознато и надлежно ресорно министарство и Фонд за заштиту животне средине, како би у складу са својим законским овлашћењима и обавезама, размотрили могућност да помогну општини у реализацији препоруке, цијенећи права грађана општине Костајница.

Након издавања Препоруке, Општина Костајница обавијестила је омбудсмане да је на локалној депонији постављен видео-надзор и да је прилаз депонији у континуираном надзору од стране комуналне полиције и надлежног комуналног предузећа. Појашњавају да су Одлуком о прикупљању и одвожењу комуналног отпада прописани услови и начин обављања комуналне дјелатности прикупљања комуналног отпада из стамбених, пословних и других објеката. Надлежни се позивају и на Одлуку о комуналном реду, а у складу с препорученим мјерама, усвојена је Одлука о постављању видео-надзора и усвојен је и Правилник о кориштењу система видео-надзора.

³⁰⁸ Ж-БЛ-04-365/19;

³⁰⁹ Препорука под бројем П-70/20 од 20.5.2020. године;

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³¹⁰ УГ „ЕКО СПОРТ“ из Тузле у којој се наводи да се у протеклих 18 година локално становништво МЗ Шићки Брод супротставља невиђеном притиску Електропривреде БиХ да на локалитету ове мјесне заједнице формира одлагалиште за депоновање шљаке и пепела, продуката сагоријевања из Термоелектране "Тузла" и то на подручју изнад језера Коп. Омбудсмани су упутили препоруку Федералном министарству животне средине и туризма Сарајево и Министарству просторног уређења и заштите околине Тузланског кантона Тузла да искључе сваку могућност да се на простору мјесне заједнице Шићки Брод Тузла, односно, рекултивисаног земљишта изнад језера Коп, формира одлагалиште за депоновање шљаке и пепела, продуката сагоријевања из Термоелектране "Тузла", да у оквиру своје надлежности, предузму мјере које ће грађанима на предметном локалитету омогућити уживање права на живот у здравом окружењу подобном за здравље и благостање, уз изостанак опасности по здравље људи, али и околине; Министарство просторног уређења и заштите околине Тузланског кантона Тузла доставило је акт³¹¹ број 12/1-05-23-2693/19 од 29. 5. 2019. године у којем се наводи: *„Поступајући по наведеној препоруци обавјештавамо вас да ће Министарство просторног уређења и заштите околине, у складу са својим надлежностима и расположивим могућностима, узети у обзир наведену препоруку.“*

Федерално министарство животне средине и туризма доставило је акт³¹² у којем се наводи: *“Оператор, ЈП „Електропривреда БиХ“ д.д. Сарајево Термоелектрана „Тузла“ није овом министарству поднијела захтјев за издавање еколошке дозволе за депонију шљаке и пепела на локацији Шички Брод Тузла, нити је ово министарство, осим дозволе за рекултивацију, издало било које друге дозволе за наведену локацију. У случају подношења захтјева од стране оператора за издавање еколошке дозволе за предметну локацију ово министарство ће узети у обзир Препоруку Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине број П-120/19.“*

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби³¹³ изјављеној на рад Општине Бановићи, Службе за буџет, финансије и инспекцијске послове, Комуналне инспекције. Жалилац наводи да на путној комуникацији Гај - Делићи, МЗ Туловићи, због нелегалне градње стамбених објеката и неријешеног питања одвођења падавинских и фекалних вода долази до плављења и загађења његовог земљишта на којем се налази башта и стамбени објекат. Истовремено отпадне воде директно одлазе у поточић који иде поред основне школе Гњечковац, а који се даље улијева у рјечицу Драгања. У поступку пред овом институцијом утврђено је да проблем одвођења отпадних вода на подручју цијеле општине Бановићи представља неријешено питање у области комуналних дјелатности ове општине, као и да сеоске мјесне заједнице немају уређену канализациону мрежу. Према наводима надлежне службе: *„Одвођење отпадних вода у сеоским домаћинствима се рјешава од случаја до случаја, а већина отпадних вода завршава у локалним водотоцима. У градској зони гдје је највећа концентрација становништва постоји канализациона мрежа, али због непостојања пречистача, сва та отпадна вода се директно излијева у рјечице Оскову,*

³¹⁰ Ж-БР-04-12/19, Препорука број 120/19 од 24.4.2019. године;

³¹¹ Акт Министарства просторног уређења и заштите околине Тузланског кантона број 12/1-05-23-2693/19 од 29.5.2019. године;

³¹² Федерално министарство животне средине и туризма;

³¹³ Ж-БР-4-70/18;

Литву и Радински поток. Исто важи и за отпадну воду из индустријских објеката.“ Омбудсмани Босне и Херцеговине упутили су Препоруку³¹⁴ Општини Бановићи да без одлагања предузме неопходне мјере и радње у циљу системског рјешења питања одвођења отпадних вода на подручју цијеле општине Бановићи, да успостави систем за управљање, развој, заштиту и кориштење водних ресурса, укључујући примјену препознате добре праксе на сузбијању загађења извора свих врста, предузме хитне мјере како би се у цијелости искључила могућност испуштања индустријских отпадних вода у околину и загађење простора, те успостави механизам контроле и надзора, и да у року 30 дана доставе повратну информацију Институцији омбудсмана за људска права БиХ о provedби дате препоруке. Одговор на препоруку није запримљен.

Примјер: Институцији омбудсмана обратио се подносилац жалбе³¹⁵ наводећи да је од Одјелења за финансије Града Градишка добио опомену пред искључење воде због неплаћених рачуна за одвоз отпада. Наводи да никада није закључио никакав уговор о одвозу отпада, није користио услуге одвоза отпада, те да је све рачуне за воду уредно плаћао и да не види разлог да се пријети искључењем воде када се ради о потпуно двије различите услуге. Није спорно да се води систем обједињене наплате Градске управе Градишка, која показује постојање дуга, али није јасно, уколико има уплатнице да је вода уредно плаћена зашто се пријети искључењем воде.

Након проведеног поступка, Омбудсмани су доставили Препоруку³¹⁶ с мишљењем да означено јавно предузеће није доставило изјашњење на наводе подносиоца жалбе, да не постоји закључен уговор, нити копију уговора којим би се регулисао облигациони однос с купцем³¹⁷.

Омбудсмани су мишљења да је Законом о комуналним дјелатностима јасно и прецизно утврђено које су комуналне услуге, и да се комунална услуга не може ускратити осим у изузетним случајевима.

Препоруком је тражено уздржавање од искључивања воде у свим сличним случајевима и досљедном примјеном релевантних прописа приступити утврђивању и наплати неспорног дуга.

Запримљен је одговор³¹⁸ на Препоруку да је примљена к знању.

³¹⁴ Препорука број П- 159/20 од 13.8.2020. године;

³¹⁵ Ж-Бл -04-615/20;

³¹⁶ П-212/20;

³¹⁷ У достављеној документацији налази се обавијест КП „Градска чистоћа“ а.д. Градишка од 26.12.2019. године којом се подносилац жалбе позива на закључивање уговора о одвозу отпада - подносилац жалбе тврди да се никада није одазвао позиву;

³¹⁸ Број 0.10-2313/20 од 16.12.2020. године;

VII. ПРАВА ЛИЦА ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ

7.1. Појам тортуре и успостављање превентивног механизма у Босни и Херцеговини

Питање остваривања права грађана на слободу је уређено УН конвенцијом против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака (у даљем тексту: Конвенција против тортуре) и њеним протоколима, те Европском конвенцијом о спречавању мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања³¹⁹, као регионалним механизмом. Босна и Херцеговина је ратификовала оба документа³²⁰, укључујући и Факултативни протокол уз Конвенцију против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања (у даљем тексту: Факултативни протокол)³²¹. УН конвенција против тортуре дефинише тортуру као:

“сваки акт којим се једном лицу намјерно наноси бол или тешке физичке или менталне патње у циљу добијања од њега или неког трећег лица обавјештења или признања или његовог кажњавања за дјело које је то или неко треће лице извршило или за чије извршење је осумњичено, застрашивања тог лица или вршења притиска на њега или застрашивања или вршења притиска на неко треће лице или из било којег другог разлога заснованог на било којем облику дискриминације ако тај бол или те патње наноси службено лице или било које друго лице које дјелује у службеном својству или на његов подстицај или с његовим изричитим или прећутним пристанком. Тај израз се не односи на бол или патње које су резултат искључиво законитих санкција, неодвојивих од тих санкција или које те санкције проузрокују” (члан 1).

Свака држава потписница Конвенције против тортуре, дужна је да предузме законске, административне, судске или друге ефикасне мјере како би спријечила извршење радњи тортуре на територији под својом јурисдикцијом и никаква изузетна околност, било да се ради о ратном стању или опасности од рата, унутрашњој политичкој нестабилности или било којем другом ванредном стању, не може се наводити као оправдање за тортуру (члан 2).

Спречавање и превенција тортуре захтијева негативан приступ органа власти тако да се суздрже од било које радње којом могу повриједити права грађанина, односно, позитиван приступ, предузимање радњи у случају када су права грађана угрожена од стране трећих лица. Како су могућности за тортуру повећане у мјестима у којима се налазе лица ограничена у слободи кретања, као што су затвори, установе за смјештај лица с менталним тешкоћама и сл. то постоји потреба да се путем посјета лицима лишеним слободе испитује како се према њима поступа са циљем да, уколико је потребно, повећа заштиту тих лица од мучења и нечовјечних или понижавајућих казни или поступака.

³¹⁹ Европски уговори - број 126. Текст измијењен Протоколима број 1 (ЕТС број 151) и број 2 (ЕТС број 152), који су ступили на снагу 1. марта 2002. године, <https://rm.coe.int/16806dbabf>

³²⁰ УН конвенција, сукцесијом је ступила на снагу 1.9.1993. године;

ВЕ конвенција против тортуре 12.7.2002. године потпис и ратификација, ступила на снагу 1.11.2002. године;

³²¹ Ратификован 24. октобра 2008. године;

Према одредбама Факултативног протокола: „Свака држава странка одржаваће, именовати или основати, најкасније једну годину након ступања овога протокола на снагу или његове ратификације или приступања, један или неколико независних националних механизма за спречавање мучења на националној основи. Механизми које су утемељиле децентрализоване јединице могу бити проглашени националним механизмима за спречавање у смислу овога протокола, ако су у складу с његовим одредбама” (члан 17).

Босна и Херцеговина још увијек није извршила обавезу везано за успоставу независног тијела с мандатом који омогућава посјете свим мјестима гдје се налазе лица лишена слободе, у сврху побољшања положаја лица лишених слободе, посебно у погледу утврђивања евентуалног мучења и других облика нечовјечног и нехуманог поступања. Посјете мјестима на којима се налазе лица којима је на било који начин ограничена слобода кретања представљају ефикасан начин да се изврши превенција и сузбијање тортуре. Измјене и допуне Закона о омбудсману за људска права БиХ којим би се успоставио механизам дефинисан одредбама Факултативног протокола у оквиру Институције омбудсмана за људска права БиХ, налазиле су се у парламентарној процедури скоро четири године. На сједници Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ од 26. 2. 2020. године, овај приједлог није прихваћен и нејасно је шта ће се даље дешавати у погледу извршења ове обавезе. Босна и Херцеговина је једина држава која није чланица Мреже националних превентивних механизма земаља Југоисточне Европе³²², али њени представници се редовно позивају и присуствују састанцима ове мреже, како би се Институција припремила за преузимање овог мандата након што се усвоје предвиђене измјене и допуне Закона о омбудсману.

7.2. Праћење стања права лица лишених слободе

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, стање права лица везано за спречавање тортуре и превенцију, прати кроз поступање три одјељења и то: Одјељења за праћење остваривања права лица лишених слободе, Одјељења за праћење остваривања права лица с инвалидитетом, уколико се ради о лицима смјештеним у установе за смјештај лица с интелектуалним и менталним тешкоћама, те Одјељења за праћење остваривања права дјете, уколико се ради о дјечи смјештеној у установе. У овом дијелу извјештаја приказано је поступање Одјељења за праћење права лица лишених слободе, који прате стање у установама за извршење кривичних санкција, полицијским станицама, те миграционом центру. Одјељење поступа по жалбама и *ex officio* покреће истражне поступке у свим предметима који се односе на евентуалну повреду права лица лишених слободе.

Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе ускладило је свој рад у односу на новонастало стање изазвано вирусом корона, те с обзиром на мјере које су доносили надлежни органи и што ће бити приказано као засебна цјелина у овом поглављу извјештаја. Посјете казнено-поправним установама су ограничене, односно сведене на минимум ради спречавања ширења епидемије и строгог придржавања мјера надлежних институција. Сарадња установа за извршење кривичних санкција с Институцијом

³²² Зато што још увијек нема успостављен механизам за превенцију тортуре у складу са Факултативним протоколом;

омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у случају поступања по жалбама у 2020. години и поред ванредних околности изазваних пандемијом вируса Ковид-19 је била добра.

У извјештајном периоду, Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе запримило је укупно 92 жалбе што представља смањење од 37 жалби или 28,68% у односу на 2019. годину када је у Институцији омбудсмана било регистровано 129 предмета. У Подручној канцеларији у Сарајеву запримљене су 74 жалбе, у Сједишту Институције у Бањој Луци 15 жалби, Подручној канцеларији Мостар двије, те једна жалба у Теренској канцеларији Ливно. Према евиденцији, 13 жалби је поднесено због коришћења заводских погодности и посјета; десет жалби због здравствене заштите и хигијенских услова; једна жалба због смјештаја лица с менталним потешкоћама и инвалидитетом, док се 68 жалби односи на различита питања везана углавном за незадовољство судским одлукама, захтјев за посјетом представника Институције омбудсмана и др.

У току 2020. године издата је само једна препорука која се односи на кориштење ванзаводских погодности.

Знатан број жалби које су запримљене у Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине односи се на захтјеве осуђених лица за посјету по којим је Институција до почетка пандемије редовно поступала³²³. Углавном у току посјете, осуђена и притворена лица траже информације о процедурама везаним за судске поступке пред редовним судовима и Уставним судом Босне и Херцеговине, здравственој заштити, ванзаводским погодностима и сл. Одређени број жалби се односи и на правоснажно окончане судске поступке гдје према одредби члана 4. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине³²⁴: „Омбудсман се неће мијешати у процес одлучивања судова...“³²⁵. Везано за информације о правним питањима, особље Институције омбудсмана може одговорити на захтјеве осуђених/притворених лица док се проблеми појављују у случајевима питања везаним за здравствену и психолошку заштиту с обзиром да Институција омбудсмана нема ангажовано особље медицинске струке.

Поступајући по жалбама осуђеника и притвореника, као и по службеној дужности, представници Институције, током 2020. године посјетили су Притворску јединицу Суда БиХ и Казнено-поправни завод Зеница³²⁶.

7.3. Права лица лишених слободе

7.3.1. Здравствена заштита

Највећи број запримљених жалби односи се на здравствену заштиту осуђених/притворених лица. Жалбени наводи указују на неадекватност пружене здравствене заштите у виду

³²³ Предмети: Ж-СА-07-246/20; Ж-СА-07-318/20; Ж-СА-07-330/20; Ж-СА-07-342/20; Ж-СА-07-364/20; Ж-СА-07-376/20; Ж-СА-07-808/20; Ж-СА-07-939/20; Ж-СА-07-1018/20; Ж-БЛ-07-269/20;

³²⁴ Закон о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Службени гласник БиХ, бр. 19/02, 35/04, 32/06;

³²⁵ Предмети: Ж-СА-07-373/20; Ж-СА-07-771/20;

³²⁶ Посјета шефице Одјељења Ведране Павловић Притворској јединици Суда БиХ обављена 17.7.2020. године, а Казнено-поправном заводу Зеница 21.7.2020. године;

оне могућавања обављања здравствених прегледа, посебно специјалистичких или дијагностичких за које жалиоци сматрају да су им неопходни или неадекватне терапије. Европска затворска правила посвећују важну пажњу здравственој заштити³²⁷, те указују да здравствена заштита затвореницима мора бити омогућена без дискриминације по основу њиховог статуса. Одређен број казнено-поправних установа у Босни и Херцеговини и даље нема запосленог љекара опште праксе на неодређено вријеме, како то прописују Европска затворска правила^{328,329}. Установе које немају стално запосленог љекара опште праксе, ангажују љекаре по уговору о дјелу, који имају обавезу да редовно пружају здравствене услуге лицима која су лишена слободе. Управе установа за извршење кривичних санкција у својим изјашњењима углавном презентују сва поступања у односу на жалбене наводе и прилажу медицинску документацију. У Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине нема запослених стручњака медицинске струке, тако да у ситуацији када постоје опречни наводи из жалбе и из изјашњења установа за извршење кривичних санкција који траже медицинску експертизу, немогуће је утврдити чињенично стање без ангажовања стручњаке из медицинске области³³⁰. Управо овакви случајеви указују на важност успостављања механизма у складу са Факултативним протоколом уз Конвенцију УН против тортуре. Примјери везано за здравствену заштиту су презентовани у наставку текста.

Примјер³³¹: Подносиатељка жалбе наводи да је здравствено стање њеног братића забрињавајуће, јер му у КПЗ Зеница није успостављена адекватна дијагноза, а самим тим није му омогућено адекватно лијечење. У достављеном одговору Казнено-поправног завода Зеница, акт број 01-09-2659/20 од 20. 3. 2020. године који садржи информацију о здравственом стању осуђеника између осталог наведено је:

„... Именовани је од стране специјалисте неуропсихијатра прегледан први пут 17. 1. 2018. године, након чега је осуђеник био под амбулантним надзором специјалисте неуропсихијатра у смислу дијагнозе дисоцијалног поремећаја личности. Осуђени је манифестовао упадљиво понашање, одбијао је правила кућног реда, наредбе службених лица, одбијао да спава на кревету, спавао је на поду, сједио на бетону, одбијао купање, бријање, шишање, узимање хране итд. Именовани је у том периоду поред наведених поремећаја у понашању елементе сумњичавости и назнака болесног размишљања тј. параноидних интерпретација (не треба он бити у затвору, то му је неко смјестио) због чега му је упостављена горе наведена психијатријска дијагноза. У том периоду појавиле су се тегобе уролошке природе, тј. уринарне тегобе. Именовани је био под редовним амбулантним надзором специјалисте уролога вањског сарадника, те му је прописивана адекватна уролошка терапија. У

³²⁷ Европска затворска правила у Дијелу III уређују питање здравства, тачка 40.3;

³²⁸ Европска затворска правила у Дијелу III уређују питања здравства, тачка 41.1;

³²⁹ Установе које имају запосленог љекара у сталном радном односу у Федерацији Босне и Херцеговине јесу: Казнено-поправни завод Зеница, Казнено-поправни завод Тузла и Казнено-поправни завод Сарајево, а у Републици Српској: Казнено-поправни завод Фоча, Казнено-поправни завод Бања Лука и Казнено-поправни завод Источно Сарајево.

Казнено-поправни завод Мостар, Казнено-поправни завод Орашје, Казнено-поправни завод Бихаћ и Казнено-поправни завод Бусовача у Федерацији БиХ ангажују љекара опште праксе из најближих здравствених установа по уговору о дјелу, а Казнено-поправни завод Требиње, Казнено-поправни завод Добој и Казнено-поправни завод Бијељина у Републици Српској ангажују љекаре по уговору о повременим и привременим пословима;

³³⁰ Предмети: Ж-СА-07-215/20; Ж-СА-07-427/20; Ж-МО-07-129/20;

³³¹ Предмет Ж-СА-07-215/20;

међувремену, психијатријско стање именованог се знатно побољшало, именовани не троши никакву психијатријску терапију, већ дуже вријеме понаша се усклађено, неупадљиво, радно је ангажован као редар у затворском кругу. Што се уролошких тегоба тиче, његово здравствено стање се такође битно поправило и он је под повременим амбулантним надзором специјалисте уролога вањског сарадника...“

Представници Институције омбудсмана посјетили су Казнено-поправни завод Зеница, 21. 7. 2020. године и одржан је кратак информативни састанак с директором који је изјавио да је здравствено стање осуђеника стабилно, те да је под сталном контролом уролога. О свему наведеном обавијештена је подносиатељка жалбе која је захвалила на информацијама о здравственом стању њеног братића.

Примјер³³²: Подносилац жалбе се обратио Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, јер је незадовољан пруженом заштитом у Казнено-поправном заводу у Мостару. У свом изјашњењу на наводе жалбе Казнено-поправни завод Мостар је таксативно навео датуме прегледа жалиоца уназад два мјесеца. На прегледу од стране неуропсихијатра од 31. 8. 2020. године стоји „*одбија терапију и налазе*“. Посебно је истакнуто да је подносилац жалбе наручен у КБЦ Мостар у другој половини 10. мјесеца на два термина. Дакле, подузимају се све одговарајуће мјере у циљу адекватне заштите, те нема потребе за даљим поступањем Омбудсмана.

Предмет је затворен због незаинтересованости странке за даље вођење поступка.

Везано за здравствену заштиту осуђених/притворених лица посебан проблем представља обезбјеђење *скупих медицинских захвата* којима је неопходно за осуђена/притворена лица да буду подвргнута у условима када су планирана буџетска средства у установама за извршење кривичних санкција за здравствену заштиту, ограничена.

Примјер³³³: Институцији омбудсмана, 7. 1. 2020. године, обратило се осуђено лице, држављанин Републике Хрватске, које се налазило на издржавању казне у Казнено-поправном заводу полуотвореног типа Добој, а у вези са здравственим проблемима који би требало да буду третирани операцијом срца у Тузли. Институција омбудсмана је 4. 2. 2020. године затражила изјашњење КПЗ Добој на жалбене наводе и сву релевантну медицинску документацију за осуђеника. Тражено изјашњење је достављено 17. 2. 2020. године, као и медицинска документација. Из приложене документације произилази да је осуђеник двојни држављанин (БиХ и Република Хрватска) али да у БиХ нема пријављено мјесто пребивалишта, нити има осигурање, те да живи и ради у Славонском Броду гдје постоји и пријава боравка и осигурање гдје је већ био у заказивању операције на срцу у Клиничкој болници Дубрава у Загребу. Истичу да се налази под сталним надзором љекара и терапијом те упркос томе, здравствено стање осуђеника се погоршало због блажег инфаркта који је доживио 9. 3. 2020. године када је хитно пребачен у болницу за кардиологију, гдје је установљено да нема потребе за хоспитализацијом. КПЗ Добој је обавијестио Институцију омбудсмана да операција срца осуђенику није изведена због пандемије изазване Ковид-19,

³³² Предмет Ж-МО-07-129/20;

³³³ Предмет Ж-СА-29/20;

те поступак за заказивање термина операције слиједи када се у болници испуне сви епидемиолошки услови. Институција омбудсмана је 7. 9. 2020. године, у разговору с помоћником директора КПЗ Добој, затражила ново изјашњење о здравственом стању осуђеника које је тренутно стабилно, али и даље није оперисан, због тренутне епидемиолошке ситуације. У међувремену је подносилац жалбе поднио захтјев за трансфер у Републику Хрватску како би тамо завршио операцију. Осуђеник се након тога није обраћао Институцији омбудсмана.

Када се говори о здравственој заштити осуђених лица потребно је указати и на специфичности везано за *издржавање санкција осуђених лица с инвалидитетом*. Тако је у Институцији омбудсмана регистрована жалба осуђеног лица које има ортопедску протезу на нози која му ствара проблеме, те да је протезу потребно промијенити.

Примјер³³⁴: Подносилац жалбе је навео да је инвалид коме је ампутирана лијева потколјеница, те да има одређене проблеме с протезом тј. силиконом који држи протезу на нози, јер је силикон пукао и протеза му може спасти. Због наведеног се отежано креће, помоћу штака и страхује да ће се повриједити падом низ степенице, јер се налази у колективу гдје има велики број степеница. Подносилац жалбе истиче да је добио писано одобрење од доктора ортопеда за замјену наведеног силикона, али да то није учињено, него је чак одбијена његова молба за боравак у стационару установе до рјешења проблема. Актом број '01-09-2046/20 од 13. 1. 2020. године Казнено-поправни завод Зеница обавјештава Омбудсмане о сљедећем:

...“На накнадном прегледу, 13. 3. 2020. године, ортопед се изјаснио да је на батаљку ноге осуђеног лица потребно урадити нови оперативни захват и тек након тога ићи у даљу процедуру измјене ортопедских помагала, на шта осуђено лице није пристало. Именовани је 1. 6. 2020. године добио условни отпуст од стране директора...”

Предмет је затворен.

7.3.2. Услови смјештаја и особље завода

Лица која су лишена слободе имају право на адекватан смјештај који одговара савременим стандардима у складу с Европским затворским правилима³³⁵. У претходним годишњим извјештајима, Омбудсмани за људска права су указивали да је дошло до знатног побољшања везано за услове смјештаја осуђених/притворених лица, а што је резултат издвајања знатних финансијских средстава за ову намјену од стране ентитетских власти. У 2020. години, без обзира на све потешкоће изазване пандемијом вируса корона Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ званично је стављен у функцију 22. 7. 2020. године. Изградња и функционисање овог затвора у потпуности су усклађени с Европским затворским правилима и стандардима. Након кадровског попуњавања, те завршетка обука за новозапослене завод је примио прве затворенике и

³³⁴ Предмет Ж-СА-29/20;

³³⁵ Европска затворска правила у Дијелу II Упућивање и смјештај 18.1.

притворенике³³⁶. Динамика премјештања затвореника из безбједносних разлога обавља се постепено како би се омогућило заводском особљу, али и затвореницима и притвореницима да се адаптирају. Отварањем овог затвора створен је простор за даље унапређење услова смјештаја у установама за извршење кривичних санкција на ентитетском нивоу. Ипак, без посјете и мониторинга стања, у установама за извршење кривичних санкција, немогуће је стећи потпуну и објективну слику, због чега један од приоритета Омбудсмана, након окончања кризе изазване пандемијом вируса корона Ковид-19, јесте организовање посјете овим установама.

Примјер³³⁷: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је жалбу групе притвореника из Притворске јединица завода за извршење кривичних санкција и других мјера БиХ. У жалби су навели да су због лоших услова у Притворској јединици Војковићи почели штрајк глађу и да ће одбијати храну до испуњења њихових захтјева. У притвору се налазе у самоизолацији, у ћелијама проводе по 22 сата, без дневне штампе, без књига, библиотеке, без транзистора, без телевизора, телефонска веза са адвокатом и родбином слабо да и функционише, а у ћелијама им је забрањено пушење. У жалби указују да не добијају никаква хигијенска средства за чишћење ћелија, а храна је углавном сува, без супе. Подносиоци жалбе траже да им се обезбиједи дневна штампа и поставе телевизори по собама или да им се омогући да сами купе телевизоре које би по изласку оставили установи.

У изјашњењу Притворске јединица завода за извршење кривичних санкција и других мјера БиХ³³⁸ наведено је да се одбијање затворске хране не сматра штрајком глађу, те да нико од притвореника није изјавио да је ступио у штрајк глађу у складу с позитивним законским прописима. Максимално вријеме које притвореник проводи у ћелији је 19 сати, а вријеме проведено ван ћелије се састоји од обавезна минимална два сата боравка на свјежем ваздуху. Остало вријеме ван ћелије притвореници проводе у просторијама за заједничке активности или фитнес сали најмање у четири наврата, припрема и конзумација топлих напитака, конзумација дуванских производа, гледање ТВ програма, читање штампе, играње друштвених игара. Притвореници могу сами одлучити да ли ће користити фитнес салу која је опремљена тракама за трчање, собним бициклом и дијелом ситног инвентара за вјежбање или ће боравити у просторији за заједничке активности. До окончања тендерске процедуре за набавку штаме, у просторију за заједничке активности достављају се двоје дневне новине, а притвореници који желе могу на властити рачун путем кантине набављати дневну и периодичну штампу по властитом избору. Проводе се активности на попуњавању библиотеке књижном фондом. ТВ уређај је у складу с Правилником инсталиран у просторији за заједничке активности гдје притвореници могу да прате 24 различита домаћа и инострана канала. Притвореницима није дозвољено користити лични ТВ уређај у соби као ни друге уређаје за дистрибуцију звука и слике (транзистор, камера, видео-рикордер, плеј-стејшн и сл). Инсталирање ТВ уређаја у ћелији може дозволити управник Завода у посебно оправданим случајевима. Телефонска веза функционише несметано, притвореници путем инсталираних телефонских говорница, несметно остварују телефонске контакте на бројеве за које посједују одобрење Суда БиХ. У просторијама Притворске јединица су

³³⁶ Смјештајни капацитет 348 мјеста, од чега је 298 намијењено за осуђенике и 50 за притворенике;

³³⁷ Предмет Ж-СА-07-825/20;

³³⁸ Акт број 05-15-1-444-1/20 од 16.10.2020. године;

инсталиране укупно четири машине за прање веша и двије машине за сушење веша. Притвореници, у складу с унапријед достављеним распоредом термина, могу сваких 15 дана опрати и осушити веш и постелину. За прање веша и постелине притвореницима су осигурана хигијенска средства, а остала додатна средства могу купити из властитих средстава путем кантине. Забрањена је конзумација дуванских производа притвореницима у собама гдје бораве. Конзумација дуванских производа је дозвољена на простору за боравак на свјежем ваздуху, те на простору (балкону) који је у оквиру просторије за заједничке активности притвореника. Рад на предмету је у току.

7.3.3. Коришћење ванзаводских погодности

Успјешност институционалног преваспитног третмана осуђених лица изузетно је важна приликом одобравања ванзаводских погодности. Послије испуњавања свих законских аспеката, односно издржаног дијела затворске казне, стичу се услови када лице може поднијети молбу управи завода за одобравање коришћења ванзаводских погодности (викенд одсуство, излазак у град, годишњи одмор). Приликом доношења одлуке о одобравању ванзаводских погодности анализирају се сви аспекти институционалног преваспитног третмана: испуњавање законских услова за подношење молбе, однос према казни, владање и понашање за вријеме издржавања казне, радно ангажовање, учешће у слободним активностима, однос према службеним лицима. С друге стране, врши се заједничка процјена службе за третман и службе обезбјеђења о степену ризика да ли ће лице злоупотријевити ванзаводске погодности. Ова процјена³³⁹ се врши детаљно и приликом њеног доношења траже се подаци и с терена (мишљење надлежне полицијске управе и мишљење надлежног центра за социјални рад). За лица осуђена од стране Суда БиХ коначну одлуку о одобравању ванзаводских погодности даје директор установе у складу са Законом³⁴⁰ и Правилником о коришћењу погодности и годишњем одмору затвореника који издржавају казну у заводу за извршење кривичних санкција и других мјера Босне и Херцеговине³⁴¹. За лица осуђена од стране ентитетских судова, одлуку о кориштењу ванзаводских погодности доноси директор или лице које он овласти у складу са Законом³⁴² и правилником о кућном реду установе.

³³⁹ Члан 154. став 3) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера, Службени гласник БиХ, бр. 13/2005, 53/2007, 97/2007, 37/2009 и 12/2010 гласи: Процјена ризика бјекства–безбједносних услова, најмање укључује: пријетњу јавности у случају да затвореник побјегне, претходно понашање, покушај бјекства, раније лишење слободе по потјерници, приступ вањској помоћи, ранија осуђиваност, личне и породичне прилике, ранији боравак ван БиХ, склоност сталним путовањима, тј. кретању из мјеста у мјесто или често мијењање мјеста пребивалишта, односно боравишта, лично учешће у остваривању програма третмана, природа кривичног дјела због којег је затвореник осуђен, дужина изречене казне затвора, могућа пријетња другим затвореницима, као и друге околности које могу бити од значаја за процјену безбједносног ризика.

³⁴⁰ Закон Босне и Херцеговине о извршењу казних санкција, притвора и других мјера, Службени гласник БиХ, бр. 13/2005, 53/2007, 97/2007 и 37/2009 и 12/2010.

³⁴¹ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 67/2009 и 20/2012.

³⁴² Закон о извршењу кривичних санкција у Федерацији Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације БиХ, бр. 44/98, 42/99, 12/2009 и 42/2011; Закон о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 63/2018; Закон о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, Службени гласник Брчко дистрикта БиХ, број 31/2011;

Анализирајући предмете које је запримила Институција омбудсмана, утврђено је да се знатан број³⁴³ односи на питање одобравања ванзаводских погодности. Одобравање ванзаводских погодности представља могућност коју осуђено лице може остварити искључиво својим добрим понашањем и владањем, а не право, односно обавезу установе која се мора испоштовати.

Ова могућност није условљена позитивним мишљењем полицијске управе, али директори установа приликом доношења одлука о коришћењу ванзаводских погодности цијене мишљења полицијских управа и често управо на тим мишљењима заснивају своју одлуку. Међутим, омбудсмани уочавају да полицијски службеници често приликом давања мишљења за коришћење погодности, уопште не провјеравају или су те провјере формалне, што изазива неповјерење код лица лишених слободе, указује на неједнако поступање, те отвара простор за разне врсте злоупотреба.

Омбудсмани су мишљења да је потребно извршити измјене и допуне: Закона о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине; Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција Републике Српске и Закона о извршењу кривичних санкција Федерације БиХ како би се прецизније уредило питање везано за мишљење које се прибавља од стране полицијских структура везано за коришћење ванзаводских погодности осуђених лица, те утврдиле јасне процедуре провјера које обављају полицијски службеници.

Примјер³⁴⁴: Подносиатељка жалбе је истакла да је стекла услове за коришћење ванзаводских погодности, те да исте не користи искључиво због негативног мишљења Министарства унутрашњих послова Кантона Сарајево, Полицијске управе Нови Град Сарајево. Подносиатељки није јасно на основу чега је надлежна полицијска управа формирала мишљење, када је она путем свог адвоката дошла до сазнања да су све комшије сагласне да она користи викенде. Такође, има позитивно мишљење Центра за социјални рад, те тврди да оштећене у њеном поступку немају ништа против да она излази на викенде.

У свом изјашњењу Полицијска управа Нови Град Сарајево је навела да је тачно да су полицијски службеници обавили разговоре с појединим комшијама и да они нису имали ништа против да осуђеница користи ванзаводске погодности. Међутим, полицијски службеници су обављали и друге одговарајуће провјере, којом приликом су, цијенећи тежину и врсту почињеног кривичног дјела, начин и околности извршења, констатовали да постоје чињенице које указују да се ради о вишеструком повратнику у вршењу кривичних дјела, те да нису у могућности гарантовати безбједност, те на тај начин процијенили да постоји ризик изласка осуђеног лица на ванзаводске погодности и да њихово мишљење не зависи само од сагласности комшија.

Из изјашњења Казнено-поправног завода Тузла произилази да пенолошки третман осуђенице није имао континуирано позитиван ток. Неколико пута је дисциплински

³⁴³ Ж-СА-07-383/19; Ж-СА-07-443/19; Ж-СА-07-479/20; Ж-СА-07-862/20; Ж-СА-07-701/20; Ж-СА-07-225/20; Ж-СА-07-275/20; Ж-СА-07-864/20;

³⁴⁴ Предмет Ж-СА-07-479/20;

третирана због чега су јој изричане дисциплинске казне самице. Осим тога извршила је злоупотребе прекида казни затвора, јер се није вратила с прекида у Завод на даље издржавање казне, те да је том приликом учинила и ново кривично дјело што су важне чињенице које се разматрају приликом процјене безбједносног ризика. Поновно разматрање захтјева за кориштење ванзаводских погодности вршиће се када се постигну позитивни токови пенокшког третмана у континуитету, те задовољавајућа процјена на терену. У конкретном случају, осуђена не користи погодности, не због негативног мишљења ПУ, него због дисциплинског кажњавања и извршења новог кривичног дјела. Подносиатељка жалбе није доставила своје коментаре на изјашњење КПЗ Тузла, те је предмет затворен.

Примјер³⁴⁵: Подносилац жалбе наводи да су му ускраћене ванзаводске погодности по члану 174. тачка 9. и члану 175. став (2) Закона о извршењу кривичних санкција БиХ. Наведени законски основи подразумевају да се осуђеницима могу укинути погодности ако се налазе у болници или стационару. Међутим, он се не налази ни у стационару, а ни у болници на лијечењу, те му није јасно како су му могле бити укинуте погодности по том основу. Рјешењем Министарства правде БиХ пребачен је из Казнено-поправног завода Зеница у Казнено-поправни завод Мостар, ради операције кука и уградње протезе, зато што Кантонална болница Зеница није имала одговарајуће протезе. Иако још увијек није оперисан, укинуте су му погодности, коришћење викенда. Жалилац, нарочито, истиче да је стекао право на коришћење викенда. До сада је два пута користио викенде, јер је добио позитивно мишљење Полицијске управе Груде, као и Центра за социјални рад и КПЗ ПТ Мостар. Радно је ангажован на више послова у заводу, квалификован у А групу. Отац је шесторо дјеце, од чега је четворо малолетно. Жалилац тврди да су његова права нарушена од стране управника завода, јер се наводно од њега очекује да плати одређену новчану суму како би му биле враћене погодности.

Омбудсмани Босне и Херцеговине запримили су изјашњење, Казнено-поправног завода полуотвореног типа Мостар³⁴⁶ у којем је наведено да је жалилац по рјешењу Министарства правде БиХ привремено пребачен из КПЗ ЗТ Зеница у КПЗ ПТ Мостар ради рјешавања здравствених проблема. У том периоду КПЗ Мостар није могао вршити процјену нити одобравати ванзаводске погодности за затвореника, након чега му је сторнирано коришћење ванзаводских погодности до даљег. Међутим, завод је 21. 9. 2020, запримио нови службени акт Министарства правде БиХ број УП07-15-3-364/19 од 14. 9. 2020. године у којем се наводи да се укида привременост премјештаја, те се затворенику утврђује редован наставак издржавања казне затвора у КПЗ ПТ Мостар ради ефикасније реализације третмана, здравственог стања и епидемиолошке ситуације изазване вирусом Ковид-19. Самим тим овај завод постаје матична установа за овог затвореника гдје ће се наставити процес његовог третмана и ресоцијализације. Након што је КПЗ ПТ Мостар постала матични завод предметном затворенику, директор завода је на молбу затвореника 23. 9. 2020. године поново дозволио коришћење ванзаводских погодности. С обзиром да је затвореник остварио своје право, предмет је окончан одлуком о затварању.

³⁴⁵ Предмет Ж-СА-07-701/20;

³⁴⁶ Акт број 03-2-09-2435/20 од 15.10.2020. године;

Примјер³⁴⁷: Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине 29. 10. 2019. године, са жалбом се обратила осуђеница из Казнено-поправног завода полуотвореног типа Тузла, због немогућности кориштења ванзаводских погодности, искључиво због негативног мишљења надлежне полицијске управе.

Проводећи поступак истраживања, омбудсмани су утврдили да је Законом о извршењу кривичних санкција ФБиХ прописано да је доношење одлуке као и реализација кориштења ванзаводских погодности у надлежности установе у којој осуђено лице издржава казну затвора и да није условљена мишљењем надлежног полицијског органа. С обзиром на наведено, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су 20. 2. 2020. године, издали Препоруку број: П-26/20, Казнено-поправном заводу полуотвореног типа Тузла:

1. *Директору Казнено-поправног завода Тузла да поново размотри захтјев за кориштење ванзаводских погодности уз обавезан надзор за осуђеницу, будући да се ради о примјерној осуђеници, класификованој у А групу, радно ангажованој и која је стекла потребан размјер издржане казне затвора за кориштење ванзаводских погодности;*
2. *Да се у року од 15 дана достави повратна информација о provedби дате препоруке Институцији омбудсмана за људска права БиХ.*

Након издате препоруке Казнено-поправни завод полуотвореног типа Тузла је актом број: 01-04-09-1412-2/20 од 4. 11. 2020. године обавијестио Институцију омбудсмана за људска права да је осуђеница, након што је заprimљена позитивна провјера надлежне полицијске управе, почела с кориштењем ванзаводских погодности. Препорука је у цијелости реализована.

Примјер³⁴⁸: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине 21. 9. 2020. године, запримили су жалбу у којој је као одговорну страну подносилац жалбе означио Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево – Полицијску управу Стари Град Сарајево, а обратио се због заштите права на кориштење ванзаводских погодности од стране КПЗ Сарајево–Миљацка. Подносилац жалбе наводи... *„да се његов син налази на издржавању затворске казне у Казнено-поправном заводу Сарајево–Миљацка. Осуђен је на казну затвора у трајању од 38 мјесеци (тренутно издржава тридесети мјесеци). Стекао је услове за кориштење ванзаводских погодности, те је путем Казнено-поправног завода упутио молбу за кориштење викенда. Међутим, Полицијска управа Стари Град је дала негативно мишљење за кориштење ванзаводских погодности. Омбудсмани БиХ провели су поступак истраживања, те 5. 11. 2020. године, затражили изјашњење од стране Полицијске управе Стари Град Сарајево. Омбудсмани БиХ запримили су, 18. 11. 2020. године, одговор Полицијске управе Стари Град Сарајево у којем се између осталог наводи:*

...Полицијски службеници Прве полицијске управе, извршили су тражене провјере, те установили да постоји могућност да би кориштење ванзаводских погодности могло изазвати негативно реакцију средини у којој би осуђено лице користило погодности. Такође, 16. 10. 2020. године, од стране Казнено-поправног завода полуотвореног типа Сарајево, Одјељење у Устиколини, Прва полицијска управа је запримила акт од

³⁴⁷ Предмет Ж-СА-07-1160/19;

³⁴⁸ Предмет СА-07-864/20;

11. 10. 2019. године, којим се траже теренске провјере у вези с тим да ли би долазак осуђеног лица на ванзаводске погодности могао изазвати негативну реакцију средине у којој би користио ванзаводске погодности. Полицијски службеници Прве полицијске управе, извршили су тражене провјере, и установили да постоји могућност да би кориштење ванзаводских погодности, подносиоца жалбе, могло изазвати негативну реакцију средине у којој би користио ванзаводске погодности или средине у којој би боравио за вријеме њиховог кориштења.

Наведени одговор прослијеђен је подносиоцу жалбе на коментар 30. 11. 2020. године. Подносилац жалбе је благовремено, 14. 12. 2020. године, доставио коментар на изјашњење Полицијске управе Стари Град из којег се може закључити да остаје код навода изнесених у жалби. Поступак истраге у наведеном предмету је у току.

7.3.4. Условни отпуст

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је у 2020. години запримила жалбе осуђених лица које се односе на кориштења права на условни отпуст³⁴⁹. У својим жалбама осуђена лица наводе да су им захтјеви одбијени чак и када имају позитивно мишљење управе установе за извршење кривичних санкција.

Примјер³⁵⁰: Осуђеник Казнено-поправног завода затвореног типа Зеница жали се на одлуку Комисије за условни отпуст, Министарства правде Босне и Херцеговине. Подносилац у жалби наводи да је пресудом Суда Босне и Херцеговине број С1 2 К 008645 Квл од 8. 6. 2018. године, осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 8 (осам) година и 10 (десет) мјесеци, те да је до истека казне остало још 8 (осам) мјесеци. По стицању законског размјера, Комисији за условни отпуст обраћао се у више наврата за одобравање условног отпуста. Комисија је, како наводи, све његове молбе одбила, без реалног сагледавања тока постпеналног третмана у Казнено-поправном заводу Зеница. Достављена мишљења КПЗ ЗТ Зеница, Комисија уопште није узимала као релевантна за одлучивање. Сматра да мишљење стручних лица Службе третмана, Комисија свакако мора цијенити, приликом доношења рјешења, јер су они ти који свакодневно, 24 сата, прате успјех у третману осуђеника, односно степен њихове ресоцијализације. Жалилац истиче да је током третмана и боравка у КПЗ Зеница, увидјевши свој ранији живот, схватио да није живио на исправан начин. Коначно уз свој труд и напор свих служби у Заводу, има сасвим другачији поглед на живот, након изласка из Завода. С одличним успјехом завршио је средњу школу за инсталатера централног гријања, радно је ангажован и уредно користи ванзаводске погодности. У посљедњем мишљењу КПЗ Зеница од 20. 7. 2020. године, које је достављено Комисији за условни отпуст децидно стоји: „...Сходно наведеном, издржаном и преосталом дијелу казне, тока третмана затвореника, чињенице да осуђеник уредно користи погодности ван круга завода, мишљења смо да му се треба одобрити условни отпуст у мањем дијелу преостале казне затвора...“

³⁴⁹ Предмети Ж-СА-07-607/20; Ж-СА-07-779/20;

³⁵⁰ Предмет Ж-СА-07-779/20;

Подносилац жалбе истиче, да је рјешење којим се одбија његова молба за условни отпуст дискриминаторско и депримирајуће за њега. Комисија има двоструке аршине у доношењу својих одлука, у шта се и сам увјерио у разговору с неким осуђеницима, који су прије добијања рјешења знали датум свог условног отпуста.

У изјашњењу Комисије за условни отпуст, акт број 18.5-50-7449-13/20 од 28. 10. 2020. године, наведено је између осталог сљедеће:

„ ...Чланом 194. ЗИКС-а прописано је да при доношењу одлуке о условном отпусту Комисија се мора ограничити на сљедеће критеријуме:

- 1. ранија осуђиваност*
- 2. понашање у заводу;*
- 3. учествовање у програму третмана;*
- 4. став према жртви;*
- 5. ризик поновног чињења кривичних дјела;*
- 6. адекватност приједлога за измјештање.*

Важно је нагласити, да управо тачке 1. и 5. цитиране норме представљају највећу сметњу за одобравање условног отпуста осуђеника, јер, како је то наведено и у извјештају Управе КПЗ Зеница, именовани затвореник је вишеструки повратник у чињењу кривичних дјела, што указује на чињеницу да досадашње кажњавање није у довољној мјери утицало да би се постигла сврха кажњавања и да би се могло тврдити да је отклоњен ризик од поновног чињења кривичних дјела. Такође, у списима предмета постоји и податак да се против осуђеника води кривични поступак у Републици Словенији, што све указује да се ради о затворенику који представља опасност по заједницу, због склоности ка вршењу кривичних дјела... Наводи осуђеног лица су неосновани...

Предмет је затворен због незаинтересованости странке за даље вођење поступка.

Примјер³⁵¹: Странка је указивала на повреду права на условни отпуст, а као одговорну страну означила је Казнено-поправни завод Сарајево. У свом изјашњењу КПЗ Сарајево је навео да је у свом мишљењу указао да *„гледано у цјелини довољно је показатеља на основу којих се може закључити да је казна позитивно утицала на осуђеног, да је завршен третман и процес ресоцијализације, кажњавање нема своју сврху имајући у виду животну доб и здравствено стање странке.*

Комисија за условни отпуст је донијела рјешење којим се одбија молба странке за условни отпуст зато што је Комисија закључила да још нема конкретних показатеља на основу којих се поуздано може тврдити да су испуњени услови за одобрење условног отпуста, а посебно узимајући у обзир размјер издржаног и неиздржаног дијела казне и однос према кривичном дјелу. Такође, Комисија за условни отпуст је става да нису испуњени услови из члана 45. Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине³⁵² нити се указује да је постигнута

³⁵¹ Предмет Ж-СА-07-607/20;

³⁵² Службене новине Федерације БиХ, број 3603, 37/09, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 22/11, 59/14, 76/14 и 46/16;

сврха кажњавања. Омбудсмани примјећују да рјешење Комисије за условни отпуст не садржи даља образложења изнесеног становишта, посебно у погледу показатеља према којим се поуздано може закључити да су испуњени услови за условни отпуст, а имајући у виду изнесено мишљење КПЗ Сарајево.

Предмет је затворен.

7.3.5. Остала права

У Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине регистроване су и жалбе везано за извршавање казни кућног затвора са електронским надзором. Подносиоци жалбе углавном се жале због поступања органа након што су подносиоци жалбе напустили мјесто у којем су требали бити током извршења казне, а што често правдају потребом посјете љекару или другим разлозима или негирају напуштање мјеста. Провјером код надлежних органа углавном се не потврде жалбени наводи осуђеног лица³⁵³. Сва лица која користе могућност за извршавање казни кућног затвора, са електронским надзором, упозната су с процедуром кориштења ове казне и својим обавезама.

7.3.6. Статусна права осуђених лица

У току 2020. године омбудсмани су запримили одређен број жалби који се односио на рјешавање статусних питања лица лишених слободе, као што је прибављање личне карте, пријава и промјена пребивалишта на одређеној адреси, помоћ приликом прибављања документације око остваривања права на пензију и сл. Омбудсмани су уочили да одређене проблеме која имају лица лишена слободе, а односе се на приступ документима, као и пријаву и промјену пребивалишта, углавном су везани с промјенама унутар породица или прометовања некретнина у којима је осуђено лице имало пребивалиште.

7.3.7. Комуникација са спољним свијетом

Омбудсмани указују на велику важност одржавања доброг контакта са спољним свијетом свих лица лишених слободе. Европска затворска правила³⁵⁴ прописују да: *“...На комуникацију и посјете могу се примјењивати ограничења и посматрања неопходна ради потреба постојеће кривичне истраге, за одржавање доброг реда, безбједности затвореника и обезбјеђења затвора, спречавања кривичних дјела, али та ограничења, укључујући специфична ограничења од судске власти, у сваком случају ће омогућити прихватљив најмањи ниво контакта.”*

Веома је важно нагласити да ће већина затворених лица једног дана бити на слободи, зато их треба подржавати и треба им дозволити да одржавају што више веза са спољним свијетом. Жалбе запримљене у Институцији омбудсмана за људска права указују и на проблем остваривања контаката с ванбрачним партнером или дјецом из ванбрачних заједница. Често у овим случајевима и сама осуђена/притворена лица доприносе проблему

³⁵³ Предмети: Ж-СА-07-223/20; Ж-МО-08-109/20;

³⁵⁴ Европска затворска правила, дио II Комуникација са спољним свијетом;

зато што код пријема у установу не наведу чињенице везано за постојање ванбрачне заједнице или дјеце из ванбрачне заједнице, те не доставе доказе за дијете, као што је родни лист³⁵⁵. У овим ситуацијама је веома важна добра сарадња између установа за извршење кривичних санкција, како у мјесту пребивалишта осуђеног/притвореног лица, тако и у мјесту пребивалишта ванбрачног партнера или дјетета. Ово питање заслужује и да буде детаљно уређено подзаконским актима којим се уређује извршење санкција и права осуђених/притворених лица, те да буде саставни дио процедуре код пријема осуђеног /притвореног лица у установу.

Примјер³⁵⁶: Институцији омбудсмана се обратио, 4. 2. 2020. године, затвореник који је на издржавању казне у Казнено-поправном заводу полуотвореног типа Добој, а у вези са остваривањем контаката с дјететом из ванбрачне заједнице. Институција омбудсмана је 7. 2. 2020. године затражила изјашњење КПЗ Добој на жалбене наводе. Тражено изјашњење је достављено 17. 2. 2020. године, те се из приложене документације може закључити да је КПЗ Добој, по сазнању да се ради о осуђенику који живи у ванбрачној заједници, упућен да се обрати центру за социјални рад ради потврде о постојању ванбрачне заједнице, те му је и омогућен телефонски разговор с ванбрачном супругом. Такође, осуђеник је 23. 2. 2020. године имао посјету ванбрачне супруге и њиховог дјетета због чега је изразио захвалност Институцији омбудсмана на благовременом предузимању активности и мјера.

Омбудсмани подсећају да писана комуникација осуђених лица с Институцијом не смије подлијегати никаквим ограничењима нити надзору. Нажалост, и у 2020. години настављена је пракса, у неким установама, да не обезбјеђују повјерљивост у комуникацији осуђених лица с Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те и даље достављају писане пошиљке у отвореним ковертама уз попутно писмо установе које садржи одређене податке осуђеног лица³⁵⁷. КПЗ Фоча је током друге половине 2020. године промијенила ранију праксу, тако да се жалбе достављају у затвореним ковертама уз попутно писмо³⁵⁸.

7.4. Утицај пандемије Ковид-19 на стање у области спречавања и превенције тортуре

Пандемија заразе вирусом корона, Ковид-19 представља ванредне изазове за све органе власти. Лица лишена слободе припадају осјетљивој категорији становништва, јер њихов положај има утицај на физички, психолошки, социјални, правни и сваки други аспект њиховог живота. Специфични су и интензивни изазови за особље које ради у различитим мјестима лишења слободе, укључујући просторије за полицијско задржавање, казнено-поправне установе, центре за имиграциони притвор, психијатријске болнице и домове социјалног збрињавања, као и у различитим новоуспостављеним просторијама/зонама у којима бораве лица смјештена у карантин.

³⁵⁵ Предмет Ж-СА-07-115/20;

³⁵⁶ Предмет Ж-СА-115/20;

³⁵⁷ КПЗ Фоча, жалба Ж-БЛ-07-236/20; КПЗ Бањалука, жалбе: Ж-БЛ-07-309/20, Ж-БЛ-07-424/20;

³⁵⁸ Предмети: Ж-СА-07-959/20, Ж-СА-07-940/20, Ж-СА-07-906/19, Ж-СА-07-461/19;

У оквиру свог мандата Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, а у циљу заштите људских права је пратила реализацију донесених мјера од стране надлежних органа свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, укључујући и установе за извршење кривично-правних санкција, везаних за третман лица лишених слободе у току пандемије заразе вирусом корона, Ковид-19.

У циљу превенције кршења људских права, омбудсмани су донијели неколико препорука које су упућене кризним штабовима и другим надлежним органима, те издали саопштења у којим су указали на потребу обезбјеђења права посебно угроженим категоријама као што су дјеца, лица с инвалидитетом, стара лица и др. Посебно је скренута пажња на питање поступања с лицима лишеним слободе а која се налазе у установама. Везано за лица која се налазе у установама за извршење кривичних санкција сачињено је посебно саопштење³⁵⁹, те је прослијеђен акт Европског комитета за превенцију тортуре и нехуманог или деградирајућег третмана или кажњавања (ЦПТ) свим министарствима правде како би предузели мјере из своје надлежности и с њима упознали менаџменте свих казнено-поправних установа у Босни и Херцеговини.

Институција омбудсмана је упутила акт свим казнено-поправним установама/заводима у Босни и Херцеговини и затражила достављање информација које мјере су предузели у циљу заштите лица лишених слободе од заразе вирусом корона³⁶⁰.

Из достављених одговора закључено је да мјере, које су прописали, Влада Републике Српске, Влада Федерације Босне и Херцеговине, Влада Брчко дистрикта БиХ, надлежна министарства, републички, кантонални и општински кризни штабови, примјењују се у свим установама у којима се налазе лица лишена слободе. Све казнено-поправне установе предузеле су цијели сет хигијенско-епидемиолошких мјера како би се лица лишена слободе заштитила од инфекције вирусом корона, као и мјере којим би се компензовала ограничења наметнута због заштите здравља становништва.

У том смислу, установе у својим изјашњењима наводе да је већа примјена алтернативних мјера, као што су условне казне/одлагање извршења казне, већи број одобрених условних отпуста, привремени отпуст, замјена казне затвора кућним затвором. Предузет је цијели низ мјера с циљем олакшавања контаката притвореника и затвореника с вањским свијетом како би се избалансирала ограничења наметнута због заштите здравља јавности. Те мјере обухватају алтернативне начине одржавања контаката у виду повећања броја, трајања и учесталости телефонских позива, испоруке писама и пакета, и сл..., јер су привремено укидане све посјете осуђеницима и притвореницима. Обезбијеђено је да лица лишена слободе што више свог времена проводе напољу у шетњи. Службе третмана су појачале активности дјеловањем разних секција (информатичка секција, теретане, разне друштвене игре, гледање емисија едукативног садржаја итд.). Омогућено је да чланови породица и даље достављају храну и друге потрепштине осуђеницима, с тим да се поштују упутства надлежних којим се препоручује достављање творнички затворене хране. У већини установа је повећан асортиман производа у заводским кантинама и продавницама како би

³⁵⁹ (<https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1515&lang=BS>);

³⁶⁰ ОИ-К-СА-60/20 од 16.04.2020. год.;

лица лишена слободе имала што бољу понуду хране (воћа, поврћа и сл.). У наставку су презентоване неке од жалби осуђених лица везано за остваривање права током пандемије вируса Ковид-19.

Примјер³⁶¹: Омбудсмани су поступали по жалби осуђеника Казнено-поправног завода полуотвореног типа Орашје, у којој се наводи да су осуђеници овог завода упутили акт и затражили преиспитивање и измјену Наредбе Кризног штаба Федералног министарства здравља³⁶² којом се свим кризним штабовима кантоналних министарстава здравства тражи да обезбиједи обуставу посјета у Казнено-поправним установама. Слиједом ове наредбе обустављене су све посјете и кориштење ванзаводских погодности у Казнено-поправном заводу Орашје од 11. 7. 2020. године. Осуђеници сматрају да су овакве мјере донијете без сагледавања и процјене комплетне епидемиолошке ситуације у Федерацији Босне и Херцеговине као и сагледавања посљедица таквих наредби на осуђенике и чланове њихових породица, цијели поступак ресоцијализације осуђеника, као и постизања сврхе кажњавања. У циљу испитивања навода из жалбе Омбудсмани су затражили изјашњење Федералног министарства здравства и Министарства здравства Посавског кантона.

Федерално министарство здравства³⁶³ је обавијестило омбудсмане да је Кризни штаб Федералног министарства здравства већ размотрио и уважио иницијативу казнено-поправних завода Федерације БиХ. Сваки завод је дужан развити и усвојити интерни план за посјете и изласке из установе, као и кризни план у случају појаве заразне болести Ковид-19, а у односу на специфичности како унутар завода, тако и у смислу епидемиолошке ситуације на подручју кантона у којем се завод налази. Дакле, посјете осуђеницима, као и дозвола ванзаводских погодности нису забрањене наредбама Кризног штаба Федералног министарства здравства. Свим кризним штабовима надлежних министарстава здравства кантона дозвољено је увођење рестриктивнијих и другачијих мјера на подручју кантона на основу процјене епидемиолошке ситуације, о чему се Федерално министарство обавјештава. Међутим, строже мјере морају бити оправдане епидемиолошким стањем на подручју кантона.”

У изјашњењу Министарства здравства Посавског кантона наведено је да је у сарадњи с мјеродавним кантоналним министарствима обустава посјета уведена само у установама социјалне заштите које збрињавају и смјештају старије особе, те да посјете у КПЗ Орашје нису забрањене.

Наведена изјашњења су достављена подносиоцима жалбе на увид и доставу коментара, који у остављеном року нису доставили своје коментаре, након чега је донесена одлука о затварању предмета.

Примјер³⁶⁴: Омбудсмани су запримили жалбу осуђеника који се налази на издржавању затворске казне у Казнено-поправном заводу полуотвореног типа Сарајево, по пресуди Суда Босне и Херцеговине. У жалби наводи да се 13. 9. 2020. године навршило два мјесеца

³⁶¹ Предмет Ж-СА-07-674/20;

³⁶² Број 01-33-4486/20 од 6.8.2020. године;

³⁶³ Акт број 05-37-5424/20 од 1.10.2020. године;

³⁶⁴ Предмет Ж-СА-07-774/20;

откако му је укинуто кориштење викенда. Наиме, наредбом Кризног штаба Федералног министарства здравства од 20. 8. 2020. године, укинута је забрана излазака, те наређено да Федерално министарство правде обезбиједи доношење интерних планова казнено-поправних завода о посјетама и изласцима. У складу с наредбом Кризног штаба, КПЗ ПТ Сарајево је направио интерни план који садржи мјере о посјетама које су дозвољене, али није обухваћен план излазака. У жалби се наводи “...с обзиром да члан 175. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ и у екстремном стању епидемије ограничава вријеме излазака осуђеника до два мјесеца, незаконитом примјеном Наредбе Кризног штаба настала је повреда права на правну безбједност и права на психофизичко здравље због институционалне самовоље...”. Од КПЗ Сарајево затражено је изјашњење о жалбеним наводима, као и Интерни план установе који садржи мјере о посјетама и изласцима из установе.

У достављеном изјашњењу КПЗ Сарајево³⁶⁵ наводи се да су, с обзиром на новонасталу ситуацију, наредбе и препоруке Кризног штаба Федералног министарства здравства у Заводу предузете активности које су се окончале обуставом коришћења ванзаводских погодности, ограничењима везаним за посјете и контакте с примарном социјалном средином, а све у циљу превенције и ширења евентуалне заразе вирусом корона међу осуђеним лицима.

У погледу кориштења ванзаводских погодности, „Заводи ће поступати сходно Интерном плану за посјете и изласке из казнено-поправних установа у ФБиХ број 04-45-986-2120 од 27. 8. 2020. године и Кризном плану у случају појаве заразне болести Ковид-19 у казнено-поправним заводима на подручју ФБиХ, број 04-45- 986-1.110 од 27. 8. 2020. године...“ Дакле, ванзаводске погодности се реализују по измијењеним околностима.

Казнено-поправни завод Сарајево искључиво поступа по упутствима и наредбама Федералног министарства правде, те одлуке о обуставама ванзаводских погодности и посјета не доноси самоиницијативно. Све предузете радње и активности на спречавању заразе биле су благовремене и захваљујући предузетим мјерама и поред велике концентрације лица на малом и затвореном простору, у Казнено-поправном заводу Сарајево до сада није било случајева заражених лица.

По питању навода из жалбе која се односе на повреду права на правну безбједност и права на психофизичко здравље осуђеника ради наводно институционалне самовоље, због незаконите примјене Наредбе кризног штаба у изјашњењу се наводи:

“Пандемија Ковид-19 је задесила цијели свијет и нешто што се у овом обиму није могло предвидјети и уврстити у Закон о извршењу кривичних санкција према члану 175. који цитирате у акту у стању епидемије којом се ограничава излазак осуђених лица у трајању до два мјесеца. Ово је пандемија која узима људски живот и као такву је треба озбиљно схватити, а не испред интереса појединца...”

Предмет је затворен због незаинтересованости странке за даље вођење поступка.

³⁶⁵ Акт број 01-09-164/14 од 5.10.2020. године;

Примјер³⁶⁶: Подносилац жалбе је адвокат оптуженог који наводи да је у својству браниоца 27. 7. 2020. године био у посјети оптуженом који се налази у притвору. Притвореник је тада истакао да већ дуже вријеме има здравствених проблема који су се интензивирали за вријеме трајања притвора, да је због епидемиолошке ситуације одгођена хитна операција усљед чега трпи велике болове. Тврди да му недостају потребни медикаменти који би му помогли да лакше поднесе болове до неопходне операције. Изјашњење запримљено 17. 8. 2020. године од КПЗ Тузла, заводског љекара, прослијеђено је подносиоцу жалбе на коментар. У изјашњењу је детаљно описано здравствено стање притвореника, медикаменти који се користе, као и чињеница да је тренутна епидемиолошка ситуација условила отказивање заказане операције, јер се сматра тзв. хладним случајем. Наводи се и да притвореници немају приоритет у односу на друга болесна лица, те да хитност и редосљед операција врши искључиво надлежна установа.

Предмет је затворен.

³⁶⁶ Предмет Ж-БЛ-07-502/20;

VIII. ПРАВА ДЈЕЦЕ

Одјељење за праћење остваривања права дјеце у току 2020. године запримило је 185 жалби. У 17 предмета у којима је утврђено кршење права дјетета омбудсмани су издали 16 препорука. Анализирајући жалбе које су запримљене током извјештајне године евидентно је да су се жалбе најчешће односиле на рад центара за социјални рад, затим рад судова, тужилаштва, образовних установа, инспекцијских органа, али и других надлежних органа управе. Знатан број жалби у извјештајној години тицао се и остваривања права дјеце у вријеме пандемије.

Омбудсмани у свом раду посебну пажњу посвећују заштити права дјетета кроз рад Одјељења за праћење остваривања права дјеце које дјелује од 2009. године. Рад Одјељења за праћење остваривања права дјеце превасходно је у функцији заштите, остварења и афирмације права и слобода дјеце у складу с датом Конвенцијом УН, а на простору Босне и Херцеговине. Посебна пажња посвећена је уклањању препрека за досљедну примјену како овог, тако и других међународних аката ратификованих од стране Босне и Херцеговине, те анализи кључних узрока нефункционисања структура власти код доношења одлука које се тичу дјеце.

Када су у питању међународни документи који уређују права дјетета, за поступање и активности овог одјељења најважнија је Конвенција УН о правима дјетета (у даљем тексту: УН конвенција), усвојена од стране Генералне скупштине Уједињених нација 20. 11. 1989. године. Босна и Херцеговина је УН конвенцију преузела нотификацијом о сукцесији 23. 11. 1993. године, те се тако обавезала да је имплементира у домаће законодавство. Четири најважнија начела из Конвенције су: дјеца не смију бити изложена дискриминацији по било којем основу; дјеца имају право на живот и развој у свим видовима живота, укључивши тјелесни, емотивни, психосоцијални, когнитивни, друштвени и културни; најбољи интерес дјетета мора имати приоритет приликом доношења одлука које се тичу дјеце и дјецци се мора омогућити активно учешће у рјешавању свих питања која утичу на њихов живот и допустити им слободу изражавања мишљења.

С друге стране, Каталог дјечјих права како су она утврђена УН конвенцијом уређује се низом законских и подзаконских прописа донесених за нивое ентитета, Брчко дистрикта и кантона попут закона о основном, средњем и високом образовању, закона о здравственој заштити, закона о социјалној заштити, закона о поступању с дјецом и малољетницима у кривичном поступку, итд. Све то ствара додатне потешкоће у остваривању принципа једнаког приступа правима сваког дјетета у БиХ што је посебно изражено у Федерацији БиХ (највећи број права дјетета прописује се кантоналним законима).

У уводном дијелу овог поглавља презентоваћемо и двије иницијативе за измјену закона које, по нама, заслужују посебну пажњу.

Иницијатива за измјену и допуну Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине

Омбудсмани су, истражујући по службеној дужности³⁶⁷, оцијенили да је неопходно омогућити усвојиоцима право на плаћено одсуство, односно право на накнаду плате за вријеме трајања „адаптационог периода“ и руководећи се одредбама члана 159. Пословника Представничког дома Федерације Босне и Херцеговине предсједавајућем Представничког дома, доставили су иницијативу за измјену и допуну Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине, у дијелу који се тиче права усвојиоца и то тако да усвојилац има право на накнаду плате за вријеме трајања адаптационог периода. Адаптациони период траје шест мјесеци од дана смјештаја дјетета у породицу, уважавајући специфичности института усвојења, који је јасно дефинисан Породичним законом Федерације Босне и Херцеговине. Приликом подношења ове иницијативе, омбудсмани су се руководили најбољим интересом дјетета, сматрајући да је проблем финансирања овог права, са аспекта заштите права дјетета, ирелевантан и да је на надлежним органима у Федерацији Босне и Херцеговине обавеза да то питање ријеше. При томе, и овом приликом наглашавају да је усвојење најпожељнији и најадекватнији облик заштите дјетета без родитеља или одговарајућег родитељског старања, јер се њиме заснива родитељски, односно сроднички однос између дјетета и лица која га усвајају.

Парламент Федерације Босне и Херцеговине³⁶⁸ обавјештава Омбудсмани да иницијатива тренутно није прихватљива. Како појашњавају, *Влада Федерације БиХ изражава спремност да ријешити ово питање, и покрене иницијативу за измјене и допуне релевантних прописа, и упути их у парламентарну процедуру како би се проблем системски ријешити. Међутим, у конкретном случају потребне су додатне анализе и процјене утицаја прописа, јер је у питању системско питање у надлежности више институција, које се не може ријешити кроз измјену или допуну једног прописа. Ако би се кроз радно законодавство и утврдило право на плаћено одсуство, и даље би постојао проблем финансирања овог права, тј. питање је на чији терет би била накнада. Истичу да то право не би могло нужно произићи из области социјалне заштите, већ би финансирање требало бити везано за изворе у које усвојиоци/будући усвојиоци редовно уплаћују порезе и доприносе, као и да уградња овог права у прописе из области социјалне заштите не би била могућа без консултација с кантонима. Све у свему, сматрају да се ово питање мора разматрати на вишем нивоу, измјенама и допунама већег броја прописа, како би се системски ријешити проблем.*

³⁶⁷ Иницијатива регистрована под бројем Ж-БЛ-01-402/17;

³⁶⁸ Акт број 01-02-1657/20 од 27.11.2020. године;

Иницијатива³⁶⁹ за измјене Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине³⁷⁰

Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине обратила се странка из Брчког жалбом³⁷¹ примљеном 21. 2. 2020. године која се односи на остваривање права на дјечји додатак у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

У жалби се наводи да *грађани Брчко дистрикта БиХ немају право на остваривање права на дјечји додатак, односно немају право на увећани дјечји додатак у Брчком, а којима је Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске утврдио инвалидност, а све због неусклађености Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта Босне и Херцеговине с ентитетским прописима којима се одређује инвалидност осигураника.*

Подноситељка жалбе наводи да је *Законом о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ прописано да њено инвалидско рјешење мора имати одређену категорију (од I до VI групе -категорије), а што је у њеном случају немогуће, јер је њену инвалидност³⁷² према важећим законским прописима Републике Српске утврдио Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске - и утврђена је у процентима.*

У наведеном предмету, Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Пододјелење за социјалну заштиту, 20. 8. 2020. године, доставило је изјашњење³⁷³ Институцији омбудсмана у којем се наводи да је *Законом о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ прописано да је један од услова остваривање права на додатак за дјецу између осталог и то ако су оба или један од родитеља инвалиди од I до VI (завршно са VI) групе - категорије и да им по том основу припада право на дјечји додатак увећан за 50%, без обзира на имовинске услове, као и да Пододјелење није надлежно да доноси процјену да ли неко због инвалидности испуњава услове за одређивање категорије инвалидности него је то у надлежности Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске за пензионере из Републике Српске, а за пензионере из Федерације Босне и Херцеговине надлежан је Институт за медицинско вјештачење здравственог стања Федерације Босне и Херцеговине.*

Како је уређење пензијског система у Босни и Херцеговини комплексно, те је уређено путем два фонда и ентитетским законодавством, грађанима Брчко дистрикта БиХ је дата могућност остваривања права из овог подручја *бирањам* једног од фондова/завода.

Дакле, приликом доношења Закона о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ, којим се као један од услова прописује постојање категорије/групе инвалидности, а не узимајући у обзир различитост, односно, неусклађеност ентитетских прописа приликом утврђивања инвалидности у Босни и Херцеговини у великој мјери се усложњава остваривање права или

³⁶⁹ Иницијатива је регистрована под бројем П-268/20 и упућена је градоначелнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и посланицима Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине;

³⁷⁰ Службени гласник Брчко дистрикта БиХ, број 18/20;

³⁷¹ Предмет регистрован под бројем Ж-БР-04-35/20;

³⁷² Налазом, оцјеном и мишљењем Одјелења за оцјену радне способности у првом степену Орган вјештачења у Бијељини, број ОРС-51/19 од 14.2.2019. године;

³⁷³ Одговор број 05.4-3557/20 (27) од 5.8.2020. године;

се уопште не остварује право на додатак за дјецу, односно, остваривање права на увећани дјечји додатак за 50%, без обзира на имовинске услове, те доводи до неуједначеног третмана лица истих категорија на подручју Брчко дистрикта БиХ.

Узимајући у обзир напријед изнесено, Омбудсмани Босне и Херцеговине су мишљења да је неопходно измијенити Закон о дјечјој заштити Брчко дистрикта БиХ тако што се:

Члан 21. мијења и гласи: *“Дјетету без оба или једног родитеља, дјетету без родитељске заштите, породици која има дијете ометено у психичком или физичком развоју, породици у којој су оба или један родитељ инвалиди од I до VI (завршно са VI) групе/категорије или с тјелесним оштећењем у проценту не мањем од седамдесет одсто и самохраном родитељу припада право на увећан дјечји додатак, без обзира на имовинске услове, увећан за 50% (педесет одсто).”*

У току је праћење реализације наведене иницијативе.

8.1. Улога центара за социјални рад у остваривању права дјетета

У остваривању социјалне правде, социјалних права, смањивању друштвених неједнакости и општој хуманизацији друштва посебну улогу има социјална политика и социјални рад. Установе социјалне заштите треба да буду препознатљиве по својој стручности, иницијативности, креативности, развоју услуга примјерених потребама корисника, те да буду носиоци истраживања, планирања, реализовања социјалних активности у локалним заједницама за задовољавање појединачних и заједничких социјалних потреба и развоја система социјалне заштите.

Центри за социјални рад, у остваривању своје дјелатности, треба да сарађују, развијају партнерства с органима државе, ентитета, кантона и локалне заједнице, јавним службама, удружењима грађана и невладиним организацијама, мјесним заједницама, вјерским организацијама, предузећима, установама, медијима, породицама и појединцима. Социјални рад је професија која се заснива на хуманистичким идеалима и људским правима како су она конципирана у најважнијим међународним документима. Социјални рад се примарно бави људским правима, а њихово испуњавање је уско везано за ниво поштовања људских права у једном друштву.

Заговарање људских права је саставни дио социјалног рада, што даје омбудсманима право да констатују да је мандат Институције и центара за социјални рад у много чему идентичан, а то је у најширем смислу ријечи - поштовање и заговарање људских права. Центри за социјални рад су најважније установе у систему социјалне заштите, а уважавајући бројне међународне и домаће прописе, заштита права дјецe у систему социјалне заштите има приоритетно мјесто. Имајући у виду мандат и надлежности Омбудсмана, често се у поступцима, као одговорне стране, односно стране на које се жале грађани, јављају центри за социјални рад.

У годишњим извјештајима посебна се пажња увијек посвећује центрима за социјални рад. Велики обим послова у овим установама и велика очекивања од њих која превазилазе могућности и ресурсе доводе до повећаног ризика од професионалне погрешке. У том правцу стручни радници центара често захтијевају професионалну помоћ и правне савјете правника у Институцији, јер стручном особљу центара потребна су брза и практична рјешења, а могло би се очекивати да ће се у центрима послови у будућности само усложњавати³⁷⁴.

Омбудсмани заговарају јачање капацитета центара за социјални рад, због већ истакнутих разлога, али и због недовољне кадровске оспособљености, лоших услова за рад, одговорности и осјетљивости, изложености професионалном стресу и сагоријевању, као и питању перцепције професије од стране грађана и корисника. У том правцу било би изузетно корисно, цијенећи, прије свега, потребу заштите људских права, да се стручном особљу у центрима обезбиједи супервизија³⁷⁵ као професионална подршка и да се, гдје год је то могуће, изврше специјализоване подјеле послова и да се обезбиједи континуирана едукација запосленог особља, уз пуну подршке локалне заједнице и обезбјеђивање адекватних новчаних средстава како за сва призната права која подразумевају новчана давања, али и за многа друга права која не подразумевају новчана давања и друге активности³⁷⁶.

Предмети регистровани у Институцији, а у којима се грађани жале на рад центара за социјални рад, углавном се тичу права дјетета, економских и социјалних права и права лица с инвалидитетом.

У многим предметима у Одјељењу за праћење остваривања права дјетета и у многим случајевима када се жалбени наводи не односе на центре за социјални рад, Омбудсмани у поступак истраживања укључују центре, цијенећи да све најрелевантније чињенице и околности о породици и правима дјетета морају бити познате центрима. Притом, истовремено, сматрамо да поред достављања познатих информација, изузетно је важно да стручни радници центара доставе стручна мишљења о уоченим проблемима с приједлозима за унапређење заштите права дјетета³⁷⁷.

Омбудсмани су генерално задовољни сарадњом са центрима за социјални рад, иако има примјера када су центри за социјални рад поприлично пасивни, раде искључиво по захтјевима субјеката, изузетно ријетко предузимају активности и покрећу поступке по службеној дужности, а што могу и треба да раде чешће или се стриктно држе законских одредаба и погрешно тумаче законске одредбе које су у већини случајева поприлично

³⁷⁴ Уважавајући трендове глобализације, кризу породице и поремећен систем вриједности;

³⁷⁵ „Супервизија је посебна едукативна, развојна и подржавајућа метода која омогућава појединцу да путем властитог искуства дође до нових стручних спознаја и прошири спознаје о себи самом, да интегрише практична искуства с теоретским знањем, да се ослободи напетости и тјескобе, па чак и стреса, и да континуирано изграђује свој стручни идентитет.” Коболт, А., Жорга, С. (2000). Супервизија. Љубљана: Универза в Љубљани;

³⁷⁶ Омбудсмани су током 2019. године израдили Специјални извјештај о стању и проблемима с којима се сусрећу центри/службе за социјални рад у Босни и Херцеговини, а раније, односно 2013. године израђен је и Специјални извјештај: Улога центара за социјални рад у заштити права дјетета у Босни и Херцеговини;

³⁷⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-723/20;

застарјеле, а најбољи интерес дјетета подразумијева много више ангажмана управо центара/служби за социјални рад као централне институције, када је ријеч о заштити права дјетета³⁷⁸.

Примјер: Подносиатељка жалбе се Институцији обратила³⁷⁹ ради заштите најбољег интереса малољетног дјетета, њене кћерке, с обзиром на то да Центар за социјални рад Јабланица, упркос позиву суда, није донио привремено рјешење с којим ће родитељем дијете живјети, до доношења правоснажне пресуде. Након интервенције Омбудсмана, писаним путем и телефонски, Центар за социјални рад Јабланица донио је привремено рјешење којим се, до доношења правоснажне пресуде о разводу брака, малољетно дијете повјерава на бригу, васпитање и чување мајци, те су региласани и сусрети оца с малољетним дјететом, као и издржавање.

Примјер: У наведеном предмету³⁸⁰ се ради о грубом кршењу права дјете у току бракоразводне парнице. Привременим рјешењем којим је уређен начин одржавања контаката и личних односа између мајке, родитеља с којим дјеца не живе, издатим од стране Центра за социјални рад у Широком Бријегу, није обезбијеђена заштита дјете и њихових права. Жалитељка је мајка троје малољетне дјете којој је од стране супруга онемогућен сваки непосредни контакт с дјецом, чиме се нарушава и угрожава интерес као и добробит малољетне дјете. Брачни пар се налази у бракоразводној парници у Општинском суду у Широком Бријегу. Отац је својим поступцима повриједио одредбе Породичног закона као и права утврђена Конвенцијом о праву дјетета, гдје постоји велика могућност проблема адаптације, који би негативно утицали на будући психифизички развој малољетне дјете. Институција је у више наврата тражила од Центра да предузме додатне напоре у циљу извршавања привременог рјешења. Међутим, поменути центар се огласио ненадлежним за његову provedбу и истиче да је Служба за општу управу и друштвене дјелатности надлежна по том питању. По сазнању истог, из Институције је послат допис Министарству рада, здравства и социјалне политике у Западнохерцеговачком кантону, који је прогласио да је за provedбу привременог рјешења надлежан Центар. Док су трајале преписке о надлежности, дјеца су изложена немјерљивим посљедицама, те је једно од њих било свједок у физичком сукобу мајке и оца (након чега је супругу издата и мјера забране приласка), гдје је појам “најбољи интерес дјетета” изгубио сваки смисао.

Кроз рад у Институцији, по питању права дјете, уочили смо да центри за социјални рад не поступају адекватно у оваквим ситуацијама те се држе примјене “шаблонског” принципа. Дјеца се доводе у изразито неповољан положај, јер у овом конкретном случају родитељи својим понашањем дјечи додатно отежавају проживљавање тог искуства. Евидентно је да недостаје *благовремено и адекватно реаговање центра, којим би се спријечиле негативне појаве.*

³⁷⁸ Ж-МО-01-144/19, Ж-БЛ-01-645/19;

³⁷⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-01-144/19;

³⁸⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-01-84/20;

8.2. Право дјетета на заштиту од насиља у породици, злостављања и занемаривања

8.2.1. Насиље над дјететом

Насиље у породици, посебно и опасно тешко насиље над дјететом представља универзалну, глобалну социопатолошку појаву и криминолошки феномен који прожима све културе, сва друштва и све регионе свијета. Оно што се појављује као императив: насиље у породици, а посебно насиље над дјецом коначно мора да пређе из фазе интима и међусобних односа повјерења чланова породице, односно приватне сфере функционисања најважније ћелије друштва, у фазу потпуне отворености, односно, оно мора да буде у жижи интересовања не само правничке, већ и свеукупне друштвене јавности.

У овом дијелу извјештаја, изнијећемо појединачне примјере жалби у којима смо дјеловали, а жалбени наводи су се односили на право на заштиту дјетета од насиља у породици, злостављања и занемаривања.

Примјер: Омбудсмани су 10. 4. 2019. године одлучили да, у складу са чланом 2. став 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, дјелују по службеној дужности и да региструју предмет, а поводом медијског извјештавања о случају сексуалног злостављања дјетета³⁸¹. Омбудсмани су у поступак истраживања укључили све надлежне органе (полиција, тужилаштво и суд) и од надлежних органа тражили да, ради остваривања најбољег интереса дјетета, буду што ефикаснији и да у што краћем временском периоду донесу одлуке. Када су омбудсмани обавијештени да је у конкретном предмету подигнута оптужница због кривичног дјела искориштавање дјече за порнографију из члана 185. став 1. Кривичног законика Републике Српске, надлежном Основном суду у Котор Варошу упућена је Препорука³⁸² да у што краћем времену окончају првостепени поступак. Препорука Омбудсмана је у потпуности испоштована тако што је Суд окончао поступак и донио одлуку.

Примјер: Омбудсмани су активно били укључени у предмету по жалби мајке дјече, због изузимања дјече из породице, с приоритетом уређивања и одржавања контаката дјече с мајком³⁸³. Након утврђивања свих релевантних чињеница и околности у комуникацији с надлежним Центром за социјални рад Бањал Лука и Окружним јавним тужилашвом Бања Лука, утврђено је да су дјеца рјешењима Центра изузета из породице, да су, након тога, против родитеља дјече обустављене истраге због кривичног дјела запуштање и злостављање дјетета из члана 187. став 1. Кривичног законика Републике Српске. Центар је на наредбе тужилаштва изјавио притужбе, као једини правно могући начин да се евентуално измијене тужилачке одлуке, али су притужбе одбијене од стране Колегијума тужилаца. Центар је обавијештавао омбудсмане да родитељи сарађују са Центром и да су испунили очекивања стручног особља како би се створили услови за повратак дјече у породицу. С обзиром да су се стекли услови за повратак дјече у породицу, Центар доноси рјешења о

³⁸¹ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-304/19;

³⁸² П - 286/19 од 24.12.2019. године;

³⁸³ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-354/20;

престанку права на смјештај малољетне дјеце у установи социјалне заштите и родитељи су „преузели“ дјецу.

Примјер: Омбудсмани су одлучили, да у складу са Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, отворе предмет по службеној дужности, поводом писања једног онлајн медија (портала)³⁸⁴ у вези с кривичним дјелом насиља у породици³⁸⁵. У складу са законским овлашћењима, цијенећи првенствено права и интерес дјетета, омбудсмани су жељели установити да ли су, прије свега тачни медијски наводи, а потом, уколико јесу, да размотре сваку могућност свог дјеловања. У конкретном случају, надлежни органи унутрашњих послова, тужилаштво, суд и центар за социјални рад су предузимали мјере и радње из своје надлежности, те је „насилнику“ суд изрекао кривичну санкцију ради извршења кривичног дјела „Насиља у породици или породичној заједници“ из члана 190. Кривичног законика Републике Српске.

Примјер: Поступајући по жалби мајке дјетета да је њен садашњи супруг вршио сексуално насиље над њеном старијом кћерком, Омбудсмани су се одмах обратили свим надлежним органима³⁸⁶. Надлежни органи достављају релевантне информације омбудсманима који прате све предузете мјере од стране надлежних органа. Учиниоцу кривичног дјела судило се због основане сумње да је починио продужено кривично дјело, полни однос с дјететом, из члана 207. став 4. у вези са ставом 1. у стицају с кривичним дјелом упознавање дјетета с порнографијом из члана 212. став 1. и све у вези са чланом 55. Кривичног закона Федерације БиХ. Надлежни суд је донио осуђујућу пресуду и огласио оптуженог кривим за наведено кривично дјело на штету дјетета, а мајка дјетета је задовољна ангажманом стручног особља Центра, ради превазилажења потешкоћа и траума дјетета, жртве кривичног дјела.

Примјер: Поступајући по жалби дједа дјетета³⁸⁷, размотрена је свака могућност да се у што већој мјери заштите права и интереси дјетета, жртве кривичног дјела. Омбудсмани су све вријеме пратили поступке надлежних органа. Надлежни другостепени суд је преиначио пресуду првостепеног суда тако што је оптуженом за кривично дјело „Упознавање дјетета с порнографијом“ из члана 212. став 1. Кривичног закона Федерације БиХ утврдио казну затвора у трајању од осам мјесеци умјесто раније утврђене казне од пет мјесеци, а за кривично дјело „Блудне радње“ из члана 208. став 2. Кривичног закона Федерације БиХ утврдио је казну затвора у трајању од три године и шест мјесеци умјесто раније утврђене казне затвора од двије године, те се на основу одредбе члана 54. Кривичног закона Федерације БиХ оптужени осуђује на јединствену казну затвора у трајању од четири године, умјесто раније јединствене казне затвора у трајању од двије године и три мјесеца.

Примјер: Отац дјетета се обратио Омбудсманима³⁸⁸ наводећи да га је супруга напустила и одвела заједничког малољетног сина, што је пријавио Министарству унутрашњих послова Тузланског кантона и Центру за социјални рад Тузла, како би они у оквиру својих надлежности предузели неопходне мјере у циљу остваривања његовог контакта с дјететом.

³⁸⁴ Писања медија од 24.8.2019. године (српскаинфо):

³⁸⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-645/19;

³⁸⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-974/18;

³⁸⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-1020/18;

³⁸⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БР-01-166/20;

У досадашњем току поступка истраживања, омбудсмани сазнају да је супруга пријавила насиље у породици, наводећи да су и она и дијете дуг временски период трпјели насиље, али да до сада насиље није пријављивала. Мајка се с дјететом преселила на подручје друге општине и надлежни центри су на тражење Омбудсмана успоставили сарадњу, изашли на терен и дошли од важних сазнања која се тичу заштите права дјетета. У складу с тим, подносилац жалбе је од стране надлежних органа савјетован како да оствари заштиту својих права (путем редовног суда, да покрене бракоразводну парницу, прије тога поступак посредовања и сл.). Омбудсмани посебно указују да су у конкретном предмету стручни радници обавили разговор с дјететом и дијете је потврдило наводе мајке да су трпјели насиље. Такође, дијете је истакло да са оцем у овом тренутку жели комуницирати само путем телефона, а што је у потпуности уважено и саопштено оцу. Омбудсмани ће и даље пратити поступак заштите права дјетета у конкретном предмету.

8.2.2. Вршњачко насиље

У Босни и Херцеговини је и даље изражен проблем вршњачког насиља што је видљиво из предмета регистрованих у Институцији. Из заprimљених жалби произилази да се у већини случајева ради о вербалном насиљу у основним и средњим школама. Најчешће се дешава у школи, за вријеме одмора, у учионицама, на ходницима или у дворишту. Улога одраслих који су одговорни за дјецу је од кључне важности да се на адекватан начин одреагује и спријечи насиље. Ријеч је о специфичном облику насиља над дјететом, које се најчешће дефинише као физичко или психичко насилно понашање усмјерено к дједи од њихових вршњака, које се чини с циљем повређивања и укључује понављање истог обрасца и одражава неравноправан однос снага који је својствен на двјема равнима: јачи против слабијих или група против појединца. Сваки од тих свјесних поступака може се разликовати по облику, тежини, снази и трајању.

Вршњачко насиље разликује се од краткотрајних инцидената и дјечјих свађа. Основна разлика управо је у намјерној жељи да се другом дјетету нанесе зло, као и у понављању таквог поступања током одређеног времена и доминацији силе на индивидуалном или групном плану. Ово насиље односи се на различите врсте понашања које најчешће класификујемо као: вербално (омаловажавање, добацивање, пријетње, уцјене и сл.), социјално (игнорисање, оговарање и сплеткарење, избјегавање и сл.), психичко (крађа, узимање и/или изнуда новца, пријетећи погледи, праћење, оштећење имовине и сл.) и физичко (пљуске, ударци рукама, ногама и предметима, нагуравање, рушење и сл.)

Врло је важно да имамо јасно дефинисана правила шта чинити када се деси вршњачко насиље. Судаћи по предметима регистрованим у Институцији, Република Српска и поједини кантони у Федерацији Босне и Херцеговине имају протоколе и успостављене механизме за реакцију у ситуацијама када се деси насиље (у изради ових протокола учествују сви надлежни органи - образовање, социјална заштита, унутрашњи послови који се онда обавезују и на њихову примјену), а у одсуству адекватног протокола за поступање у ситуацијама када се насиље деси, омбудсмани се позивају на Конвенцију УН о правима дјетета, Смјернице за поступање у случају насиља над дјецом у Босни и Херцеговини и Смјернице за утврђивање најбољег интереса дјетета. Поред тога, у свакој ситуацији када оцијенимо да је у питању вршњачко насиље, захтијевамо мултидисциплинарни приступ и

реакцију свих надлежних органа (образовна установа, центар за социјални рад, центар за ментално здравље, полиција, тужилаштво).

Примјер: Поступајући по жалби родитеља да је њихово дијете жртва вршњачког насиља и дискриминације по разним основама³⁸⁹, Омбудсмани су позвали све релевантне факторе да се поводом забрињавајућих жалбених навода изјасне. Установљено је да је извршен инспекцијски надзор којим нису утврђене наведене неправилности у поступању наставног кадра, односно, није било евидентираних пријава и обраћања од стране родитеља или дјецe. Омбудсмани су све вријеме одржавали комуникацију с родитељима и надлежним органима и инсистирали на разумијевању, јер су наводи родитеља и надлежних били супротни и било је немогуће правилно и непосредно утврдити чињенично стање и сходно томе заузети коначан став и мишљење да ли је дијете у конкретном случају било жртва вршњачког насиља. Међутим, временом су се постојећи проблеми ријешили мирним путем. Такође је јасно да, када је у питању дискриминација по било којем основу, често веома компликовано и незахвално утврђивати право стање ствари, имајући у виду различит сензибилитет и субјективни доживљај сваког понаособ. Вршњачко насиље, а и насиље уопште морају бити предмет свеобухватне и континуиране сарадње свих надлежних органа и заинтересованих лица, како би се свака стварна и потенцијална жртва заштитила и сачувала од трајних посљедица које с насиљем долазе. Свјесни чињенице да овако нешто није могуће постићи у апсолутно сваком случају, Омбудсмани истичу да је неопходно радити на томе да се сваки облик насиља предуприједи. Један од начина јесте константан разговор са ученицима свих узраста, едуковање и упознавање са цјелокупном проблематиком и старање о томе да се сваки ученик осјећа заштићено и безбједно у својој околини. Што повољнија и што позитивнија атмосфера за сваког ученика и наставника, посебно у овом, за све изазовном, периоду изазваним вирусом Ковид-19, основни је циљ сваког члана наставног кадра. Омбудсмани су констатовали да су у овом случају сви актери уложили велике напоре како би се превазишли постојећи проблеми и у на крају добио исход који је у најбољем интересу дјецe.

Примјер: Подносилац жалбе наводи да је његов син трпио вршњачко насиље у школи, да је насиље било, како физичко, тако и вербално и са сексуалним конотацијама³⁹⁰, што је довело до тога да дијете одбија да иде у школу и оставило је психичке посљедице које су се одразиле кроз учестале кошмаре. Током поступка истраживања, Омбудсмани су установили да је надлежна полицијска станица поводом спорних догађаја на које се позива подносилац жалбе, надлежном тужилаштву упутила службени извјештај, те су се Омбудсмани обратили надлежном тужилаштву. Надлежно тужилаштво је донијело наредбу о неспровођењу истраге против малољетног Ј.Л., јер постоје околности које искључују кривично гоњење, док је против подносиоца жалбе такође истрага обустављена. Како појашњавају, не постоје основи сумње да је подносилац жалбе учинио кривично дјело, већ је починио прекршај. Надлежни центар за социјални рад обавјештава омбудсмане да су покушали са оцем обавити разговор како би сазнали мишљење у вези са спорним догађајима, али да са оцем није могуће успоставити адекватну сарадњу. С тим у вези, омбудсмани су у више наврата позивали оца дјетета да оствари пуну сарадњу с центром за социјални рад, како би центар

³⁸⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-386/20;

³⁹⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-89/20;

цијелој породици пружио подршку и помоћ у превазилажењу евентуалних конфликта и проблема. Школа у вези са жалбеним наводима не спори да се током фебруара 2020. године десио инцидент између дјетета подносиоца жалбе и још једног ученика, али истовремено напомињу да су у школи покренуте све мјере како је то прописано Протоколом о поступању у случајевима насиља међу дјецом и младима у васпитно-образовном систему Републике Српске и важећим законима и подзаконским прописима. Школа истиче да је конфликт, нажалост, настављен ван школе и да су о свему упознати надлежни органи унутрашњих послова. Подносилац жалбе је Омбудсмане обавјештавао о томе да је незадовољан радом надлежних органа и да надлежни не раде свој посао, али своје наводе током поступка није ничим доказао или барем учинио вјероватним.

8.2.3. Забрана физичког кажњавања дјетета

Омбудсмани су крајем 2019. године израдили и јавности презентовали Специјални извјештај о забрани физичког кажњавања дјетета у Босни и Херцеговини. Препоручено је Влади Републике Српске, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и владама кантона да у складу са својим законским овлашћењима и надлежностима, путем својих надлежних министарстава, у наредном периоду предложе надлежним парламентима усвајање законских одредби којим ће се, тамо гдје то до сада није учињено, изричито забранити физичко кажњавање дјетета у свим срединама, укључујући и породицу, као и да путем својих надлежних министарстава, предузму све неопходне активности чији је циљ подизање свијести јавности кроз увођење образовних програма, укључујући и кампање, у циљу промоције позитивних и алтернативних облика дисциплине и поштовања дјечјих права, уз учешће дјеце, истовремено подижући свијест о штетним посљедицама које узрокује физичко кажњавање дјетета.

Након достављања Специјалног извјештаја на знање и поступање, како владама ентитета, Брчко дистрикта БиХ и кантонима, тако и Народној скупштини Републике Српске, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, Скупштини Брчко дистрикта БиХ и скупштинама кантона, Институција омбудсмана запримила је само један одговор, и то из Средњобосанског кантона, 18. 5. 2020. године, у којем се наводи да је Сабор Кантона Средња Босна закључком примио на знање Специјални извјештај Институције омбудсмана о забрани физичког кажњавања дјетета у Босни Херцеговини с препорукама које су дате носиоцима извршне власти.

Дакле, узимајући у обзир да у остављеном року, односно до 30. 11. 2020. године, Институцију омбудсмана, владе ентитета, Брчко дистрикта БиХ и кантона, нису обавијестиле о реализацији наведених препорука, њима је упућен акт Ж-БР-01-154/19 од 30. 11. 2020. године којим је тражено да доставе изјашњење на околности о предузетим мјерама на извршењу наведених препорука.

До 8. 1. 2021. године Институција омбудсмана запримила је девет одговора и у само једном одговору односно, одговору Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Одјељења за

здравство и остале услуге³⁹¹ је наведено да ће радна група³⁹² за израду текста Закона о измјенама и допунама Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине уврстити препоруке из Специјалног извјештаја о физичком кажњавању дјетета у БиХ у смјернице за израду текста и да ће о исходу и свим осталим поступцима извијестити Институцију омбудсмана.

Средњобосански кантон информисао³⁹³ је Институцију омбудсмана да је већ доставио Институцији омбудсмана информацију³⁹⁴ и да до 15. 12. 2020. године у скупштинску процедуру није упућен приједлог закона који садржи одредбе о изричитој забрани физичког кажњавања дјетета нити располажу информацијом о евентуалној припреми/изради таквог закона од стране ресорних министарстава.

С друге стране, из неколико достављених одговора³⁹⁵ Институцији омбудсмана утврђено је да у 2020. години надлежне владе нису предузимале никакве мјере и радње везано за препоруке у смислу да сходно својим законским овлаштењима и надлежностима, путем својих надлежних министарстава, предложе надлежним парламентима усвајање законских одредби којим ће се, тамо гдје то није учињено, изричито забранити физичко кажњавање дјетета у свим срединама, укључујући и породицу, тако и да путем својих надлежних министарстава, предузму све неопходне активности чији је циљ подизање свијести јавности кроз увођење образовних програма, укључујући и кампање, у циљу промоције позитивних и алтернативних облика дисциплине и поштовања дјечјих права, уз учешће дјеце, подижући истовремено свијест о штетним посљедицама које узрокује физичко кажњавање дјетета.

Из осталих заprimљених одговора влада³⁹⁶ утврђено је да оне предузимају активности искључиво на подизању свијести у циљу промоције позитивних и алтернативних облика дисциплине и поштовања дјечјих права, те подижући свијест о штетним посљедицама које узрокује физичко кажњавање дјетета као једном од препорука из Специјалног извјештаја.

До 8. 1. 2021. године Институцији омбудсмана одговор о предузетим мјерама на извршењу наведених препорука из Специјалног извјештаја о забрани физичког кажњавања дјетета у БиХ нису доставили: Влада Западнохерцеговачког кантона, Влада Херцеговачко-неретванског кантона, Влада Кантона 10 и Влада Босанско-подрињског кантона.

³⁹¹ Број предмета 34-000500/20, број акта 05-1367АП-0002/20 од 15.12.2020. године;

³⁹² Одлука градоначелника број 34-000375/18 од 28.9.2018. године;

³⁹³ Одговор број 03-45-876-1/20 од 15.12.2020. године;

³⁹⁴ Закључак Скупштине Кантона број 01-04-209/20 од 17.3.2020. године;

³⁹⁵ Одговор Владе Тузланског кантона - Канцеларија Владе број 02/3-05-026201-1/20 од 23.12.2020. године; Одговор Владе Републике Српске, Министарства здравља и социјалне заштите број 11/05-533-151/19 од 15.12.2019. године; Одговор Унско-санског кантона, Министарство здравства, рада и социјалне политике број 09-45-15175-2 20 од 15.12.2020. године; Одговор Посавског кантона, Министарства унутрашњих послова, Јединице за професионалне стандарде, број 02-2/1-3-03- 448/20 од 11.12.2020. године;

³⁹⁶ Одговор Федералног министарства унутарњих послова Сарајево број 01-03-02-4-114 од 21.12.2020. године; Одговор Зеничко-добојског кантона, Министарства за рад, социјалну политику и избјеглице број 09-02-18833-1/20 од 18.12.2020. године; Одговор Кантона Сарајево, Министарства за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице број 13-01-02/1-10-43311-4/19 од 17.12.2020. године; Одговор Федералног министарства образовања и науке број 02-45-3525-1/20 од 15.12.2020. године;

Примјер: Омбудсмани су поступајући по жалби баке дјетета³⁹⁷, препоручили надлежном Окружном јавном тужилаштву Приједор да у што краћем року донесе тужилачку одлуку по пријави ради основане сумње да је бака (подносиатељка жалбе) починила кривично дјело насиље у породици³⁹⁸, а надлежном Центру за социјални рад Нови Град да до доношења тужилачке одлуке прате остваривање права дјетета и да подносиатељки жалбе/баки пруже сваку врсту помоћи како би остварила контакте са својом унуком. Наиме, након извршеног кривичног дјела, дијете је смјештено у установу, с обзиром да искључиво бака, као старатељ, води бригу о дјетету.

Омбудсмани констатују да су надлежни органи поступили по Препоруци, односно надлежно тужилаштво је донијело тужилачку одлуку и подигло оптужницу против подносиатељке жалбе ради кривичног дјела насиља у породици из члана 190. став 3. Кривичног законика Републике Српске и кривични поступак је у току. Подносиатељки жалбе је појашњено да мора чекати правоснажно окончање кривичног поступка и да не може очекивати да ће надлежни органи одговарајућим правним актима њу именовати као старатеља малолетне унуке.

8.3. Дјеца и Ковид-19

У вријеме пандемије изазване вирусом корона, пред омбудсменима се појавио низ изазова у свакодневном раду и у испуњавању свог задатка са циљем заштите права дјетета: рад од куће, ограничен рад са странкама, немогућност остваривања директног контакта с дјецом (посјете образовним установама и/или невладиним организацијама), немогућност надзирања (мониторинга) у установама у којима су смјештени малолетници у сукобу са законом или у установама гдје су смјештена дјеца с потешкоћама у развоју) итд. Уколико томе додамо да омбудсмани нису посјећивали локалне заједнице у којима се не налазе канцеларије Институције те нису држали састанке с представницима надлежних органа с циљем заговарања испуњавања и поштовања раније упућених препорука, ова година се показала изузетно тешком за реализацију свих циљева и планова Омбудсмана.

Посебно је велики изазов штитити права дјетета у ванредним ситуацијама и у ситуацијама када се доносе рестриктивне мјере, које увелико утичу на дјецу (само неколико примјера: организовање наставе на даљину, одгађање свих екскурзија, излета, престанак ваннаставних активности итд.). Рањиве групе дјеце, попут сиромашне дјеце, дјеце у руралним срединама, у установама или с потешкоћама у развоју, постале су само изложеније већем ризику да постану још рањивије и у тежем положају.

Омбудсмани су, цијенећи права и интересе свих грађана, а посебно рањивих категорија, у вези с новонасталом ситуацијом изазваном епидемијом, упутили низ препорука надлежним органима током трајања пандемије, а прије свега надлежним кризним штабовима свих нивоа власти у Босни и Херцеговини³⁹⁹.

³⁹⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-430/19;

³⁹⁸ Физички казнила дијете;

³⁹⁹ Доступно на: www.ombudsmen.gov.ba;

У области права дјетета, **Омбудсмани су Препоруком број 92/20 од 1. 6. 2020. године⁴⁰⁰, коју су упутили свим надлежним кантоналним, ентитетским кризним штабовима и Кризном штабу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, похвалили мјере које су предузете од стране свих надлежних образовних институција како би се школска година завршила, посебно у облику извођења наставе на даљину. Међутим, истовремено су надлежне упозорили да морају водити рачуна о начину вредновања рада дјече у различитим условима и ситуацијама, а посебно у погледу дјече с потешкоћама у развоју, дјече која живе у сиромаштву и на маргинама друштва, попут ромске дјече или дјече лишене слободе у установама (притвори, затвори, васпитно-поправни домови) и дјече која живе у институцијама (нпр. дјеца без родитељског старања). Потребно је предузети додатне напоре и заштитити дјецу која су постала још рањивија због посебних услова узрокованих пандемијом.**

Омбудсмани су подржали постепени повратак и нормализацију живота, али никако на штету дјече. Препоруком су настојали на вријеме упозорити да школе треба да добију јасне смјернице како би обезбиједиле све неопходне потребне услове за евентуално извођење наставе у школама. Прије доношења одлуке о евентуалном повратку дјече у школе мора се провјерити да ли су испуњене све претпоставке за заштиту здравља дјече, односно да ли су испуњени сви хигијенски, просторни, кадровски и други безбједносни услови. Посебно је важно обезбиједити механизме контроле придржавања смјерница и препорука надлежних здравствених органа, уз предвиђене санкције за њихово непоштовање. Опреза ради, Омбудсмани су посебно упозорили на сложеност ситуације у вези с дјецом с потешкоћама у развоју и да ће се вјероватно појавити низ отворених питања као нпр. да ли ће асистенти у настави помагати дјецу уколико морају бити на удаљености од два метра или ако је физички контакт неизбјежан у раду са слијепом дјецом, дјецом са аутизмом и сл. Руководећи се најбољим интересом дјетета, Омбудсмани желе указати на обавезу надлежних органа да се приликом доношења одлука, у вези с правима дјетета на образовање, мора извршити стручна процјена свих ризика и морају се обезбиједити потпуне и јасне препоруке стручњака, јер надлежни органи на себе преузимају одговорност за безбједност дјече. Омбудсмани су упозорили и да надлежни органи морају водити рачуна и обезбиједити рјешења која ће омогућити да се у дјечјим вртићима и школама организују програми за ону дјецу коју запослени родитељи не могу збринути на други начин, те да их заштите од потенцијалних ризика, додатних оптерећења и несигурности. Такође је изузетно важно обезбиједити да се учењем путем интернета (настава на даљину) не погоршају постојеће неједнакости и да оно не буде замјена за интеракцију дјетета и просвјетног радника, јер учење путем интернета креативно је рјешење кад није могуће учење у учионици, али ствара проблеме дјечи која немају приступ или имају ограничен приступ технологији или немају одговарајућу родитељску подршку. У том случају, дјечи треба обезбиједити доступност других, алтернативних рјешења⁴⁰¹.

⁴⁰⁰ Напомена да је препорука упућена 5.5.2020. године на језицима конститутивних народа у Босни и Херцеговини под бројем ОИ-К-БЛ-127/20 од 5.5.2020. године, а да је тек по успостављању уобичајеног радног времена, узет број за Препоруку и формиран предмет, како би се предмет могао узети у обзир за потребе Годишњег извјештаја и при томе трајно чувати;

⁴⁰¹ Препоруке УН Комитета за права дјетета у вези с новонасталом ситуацијом;

У времену у којем је рад надлежних органа реорганизован и усклађен с мјерама у вези с проглашеном епидемијом Ковид-19, дјеца су због ванредних околности изложена повећаним ризицима од насиља. Ванредне прилике, страх и забринутост због очувања здравља, радних мјеста и обезбјеђења основних егзистенцијалних питања, представљају околности због којих се мијењају начини живота породица. Ограничени социјални контакти, нажалост, могу бити и окидач за ширу појаву насиља у породици. Истовремено, рад надлежних органа, посебно центара за социјалну заштиту одвија се уз ограничења, што може отежати заштиту дјеце у ризичним породичним ситуацијама.

Омбудсмани указују да је УН Комитет за права дјетета позвао државе да ограничења уведе само када је то нужно, те да ограничења буду пропорционална и минимална. Уколико би пандемија Ковид-19 имала битан и неповољан утицај на расположивост финансијских средстава, те потешкоће не би требало да се сматрају препреком да се поштује *Конвенција о правима дјетета, односно увијек и у свим ситуацијама* морамо се руководити начелом најбољег интереса дјетета⁴⁰². Имајући у виду наведено, Омбудсмани су препоручили свим надлежним органима у Босни и Херцеговини да воде посебно рачуна и обезбиједи ефикасно дјеловање свих надлежних органа у случајевима интервенција у породици, посебно приликом изрицања хитних/заштитних мјера издвајања из породице. Поред тога, омбудсмани су препоручили да се за све стручне раднике који ступају у непосредне контакте с корисницима обезбиједи адекватна заштитна опрема (за представнике центара за социјалну заштиту, правосуђа, полиције). Омбудсмани су сматрали и да је било потребно предвидјети капацитете за смјештај жртава насиља у породици (дјеце, али и родитеља с дјецом) за вријеме трајања епидемије, с обзиром на ионако ограничене капацитете установа, хранитељских породица и склоништа за жртве насиља у породици, а при чему треба водити рачуна и о могуће изреченим мјерама самоизолације.

Омбудсмани указују да је и УН Комитет за права дјетета управо препознао да, због ограниченог кретања, дјеца могу бити изложена појачаном физичком и психичком насиљу код куће и у том правцу упутио препоруке државама чланицама. У вези са заштитом права дјетета на заштиту од насиља и занемаривања, посебно је важно обезбиједити ажурност судова у поступцима који се тичу дјеце. Стога, омбудсмани су позивали надлежна министарства правде да ускладе и унаприједи рад судова у новонасталим околностима у интересу дјеце. Сасвим је јасно и оправдано да ситуација захтијева прилагођавање организације рада свих надлежних органа (полиције, тужилаштва, центара за социјални рад, адвоката, установа за извршење малољетничких кривичних санкција), с тим да се у судовима (посебно у поступцима који су хитни, а то су свакако поступци у којима се штите права малољетника, поступци с елементима насиља, поступци везани за притвор и задржавање дјеце итд.) мора обезбиједити пуна ажурност у поступању у свим ситуацијама када су дјеца угрожена (случајеви насиља, те осим кривичноправне заштите дјетета, ажурност је потребна и када је ријеч о поступању по приједлозима за доношење **привремених мјера**, али и рјешавање других питања која се односе на дјецу у којима одлуку доноси суд, нарочито у висококонфликтним родитељским односима). На крају, без обзира на ванредно стање, Омбудсмани су оцијенили да је изузетно важно одржати континуирани рад судова ради заштите права дјеце и остваривања њихових права

⁴⁰² Препоруке Комитета доступне на www.ombudsmen.gov.ba;

и интереса. Надлежни органи су позвани да се руководе Смјерницама Савјета Европе „Поштовање демократије, владавине закона и људских права у контексту здравствене кризе изазване Ковидом-19 - Алати за државе чланице”⁴⁰³. Мјере без преседана које се предузимају у одговору на Ковид-19 могу да утичу на способност државе да гарантује право на слободу и сходно томе да измијене редовно функционисање правосудног система. Мјере које имају за циљ прилагођавање начина приступа суду требало би да буду осмишљене на начин који је компатибилан са чланом 6. ЕКЉП, нарочито у случајевима који захтијевају посебну процедуралну пажњу, а што свакако подразумијева породичне спорове и спорове који се тичу права дјете.

У наставку текста, омбудсмани указују на поједине специфичне жалбе током трајања пандемије, а у вези с правима дјетета.

Примјер: Отац дјетета⁴⁰⁴ у својој жалби наводи немогућност остваривања непосредних контаката с дјететом до чега је дошло усљед мјере забране кретања за лица млађа од 18 година, односно доношењем наредбе Федералног штаба Цивилне заштите⁴⁰⁵. Одмах је подносилац жалбе контактиран телефонским путем ради промтног дјеловања, а како телефонски контакт није остварен, подносиоцу жалбе је упућен писани упит да ли је у могућности остваривати непосредне контакте с дјететом с обзиром да је донесена наредба Федералног штаба Цивилне заштите да се малољетна лица могу превозити аутомобилом. Након тога, подносилац жалбе је захвалио на поступању, те потврдио да је несметано остварио контакт с малољетним дјететом.

Примјер: Уважавајући новонасталу ситуацију, проузроковану вирусом корона, отац дјете се обратио Омбудсменима наводећи да мајка користи насталу ситуацију и брани контакте дјете са оцем, о чему је одмах обавијестио надлежни Центар за социјални рад Приједор⁴⁰⁶. Центар је посредовао између родитеља и постигнут је договор да отац виђа дјетцу једном седмично у трајању од два сата и да посредством телефона једном седмично остварује контакт. Отац је био веома незадовољан, те се обратио омбудсменима за помоћ.

Омбудсмани су свјесни чињенице да поједина дјета у насталим ванредним околностима наилази на потешкоће у остваривању непосредних, личних односа с родитељима с којима не живе, на основу одлука судова, односно центара за социјални рад. Омбудсмани су путем саопштења за јавност⁴⁰⁷ и медија искористили прилику и упутили молбу свим родитељима и другим члановима породице да воде рачуна о потребама и интересима дјете, те да без обзира на нарушене и поремећене односе уложе додатне напоре како би се избјегло додатно узнемиравање или трауматизација дјете, руководећи се најбољим интересима дјетета. Важно је да одрасли у овим кризним временима дјетци буду подршка и пруже осјећај сигурности. С тим у вези, цијенећи ванредне околности, родитељи су замољени и да користе све технолошке могућности и да контактирају с дјетцом путем дигиталних уређаја и/или телекомуникационих средстава. Што се тиче конкретног случаја, Центар је обавијестио

⁴⁰³ Смјернице достављене у прилогу Препоруке;

⁴⁰⁴ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-284/20;

⁴⁰⁵ Број 12-40-6-148-34/20 од 20.3.2020. године;

⁴⁰⁶ Ж-БЛ-01-311/20;

⁴⁰⁷ Саопштење за јавност Ои-К-БЛ-127/20 од 5.5.2020. године;

Омбудсмане да су родитељи дјече постигли договор и да је закључен споразум родитеља о моделу одржавања личних односа оца с дјецом, а што је подносилац жалбе и потврдио.

Примјер: Подносиоци жалбе (представници родитеља 64-оро дјече) су у својим наводима указали да су њихова дјеца уписана у Дјечји вртић „Пчелице“ Ливно за педагошку, 2020/2021. годину, али према информацији директорке, вртић не могу похађати, ради новонастале ситуације везано за Ковид-19 до даљег⁴⁰⁸. Наиме, као разлог наведено им је да је смањен капацитет, до којег је дошло ради упутстава датих Препоруком за рад предшколских установа Завода за јавно здравство Федерације БиХ, а које је Завод за јавно здравство Кантона 10 доставио Министарству рада, здравства, социјалне заштите и расељених Кантона 10, 20. 5. 2020. године. У жалби је такође истакнуто да су доведени у незавидну ситуацију, јер су запослени, те немају гдје остављати дјецу на чување. Нису имали потребе раније бринути о збрињавању дјече, јер су њихова дјеца примљена у Дјечји вртић „Пчелице“ Ливно за педагошку, 2020/2021. годину. Након покренутог поступка истраживања, омбудсмани су дошли до сазнања да, од 64-оро дјече која су примљена Одлуком Дјечјег вртића „Пчелице“ Ливно бр. 105/20 од 14. 7. 2020. године, њих 18-оро је смјештено у просторије Народног свеучилишта Ливно, од 1. 9. 2020. године. Родитељи преостале дјече (жалиоци), њих 46-оро су „на чекању“ до даљег. Разлог за пролонгирање похађања вртића је према изјави директорке Вртића, Препорука Завода за јавно здравство Кантона 10, од 20. 5. 2020. године, којом се између осталог, кад је у питању организација рада поменутих установа, препоручује формирање васпитно-образовних група дјече с мањим бројем, увијек исте дјече у групи и један васпитач, што укупно даје, по могућности 10 лица. Након сазнања да је Препорука Завода за јавно здравство Кантона 10 донијета 20. 5. 2020. године, а Дјечји вртић „Пчелице“ Ливно је донио Одлуку број 105/20, којом су дјеца жалилаца примљена од 14. 7. 2020. године, Омбудсмани су указали одговорној страни да су приликом доношења поменуте одлуке морали узети у разматрање расположиви простор, имајући у виду услове који су прописани поменутом препоруком Кризног штаба у вези са спречавањем ширења Ковид-19, те на вријеме, прије доношења поменуте одлуке, наћи адекватан простор у координацији са оснивачем, Градом Ливном.

Омбудсмани су анализирали начин функционисања осталих вртића у Кантону 10, те основних и средњих школа, за које такође вриједи поменута препорука Кризног штаба. Чињеница је да је Завод за јавно здравство Кантона 10 донио сличну препоруку и за основне и средње школе. Међутим, школе похађају сва уписана дјеца, у установама у којима се придржавају свих мјера с циљем спречавања ширења Ковид-19, док Дјечји вртић „Пчелице“ Ливно, није нашао никакво рјешење. У циљу рјешавања насталог проблема, Омбудсмани су се обратили свим компетентним институцијама и установама (Дјечји вртић „Пчелице“ Ливно, Град Ливно, као оснивач, Кризни штаб Министарства рада, здравства, социјалне заштите и расељених Кантона 10, Министарство науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10 и Завод за јавно здравство Кантона 10), с иницијативом да се организује заједнички састанак како би се изнашло рјешење за овај проблем. Изналажењем адекватног простора за смјештај новоуписане дјеце, сва дјеца би била збринута и равноправна. Директорка Дјечјег вртића „Пчелице“ Ливно, обавијестила је 30. 10. 2020. године омбудсмане да су

⁴⁰⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-ЛИ-01-268/20;

након покренуте иницијативе, донијели одлуку да сва новоуписана дјеца, њих 46-оро, пођу у вртић од 3. 11. 2020. године, што су потврдили и подносиоци жалбе.

8.4. Положај дјеце миграната

Омбудсмани су запримили поднесак, 15. 1. 2020. године, у вези са заштитом малољетника без пратње од стране међународних и домаћих невладиних организација и надлежних органа (Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона, УНХЦР, УНИЦЕФ, Данско вијеће за избјеглице, Save the Children, Удружење „Ваша права БиХ“ и Центар за социјални рад Бихаћ). Према одлуци Омбудсмана, поднесак је регистрован у Одјељењу за праћење остваривања права дјеце и предмету се приступило цијенећи најбољи интерес дјетета. Поднесак исте садржине⁴⁰⁹ упућен је Савјету министара Босне и Херцеговине, Министарству безбједности Босне и Херцеговине, Министарству спољних послова Босне и Херцеговине, Делегацији ЕУ у БиХ, Федералном министарству рада и социјалне политике, премијеру Владе Унско-санског кантона, Министарству унутрашњих послова Унско-санског кантона и Служби за послове са странцима. Наведене организације и надлежни органи указују поднеском на податке Међународне организације за миграције „да у привременом прихватном центру Бира у Бихаћу борави 2.016 лица, од којих је 1.528 мушкараца, а 352 малољетника без пратње“, а наведеним статистичким подацима желе указати на постојање евидентног проблема тзв. мушких породица. Како појашњавају, „међународне невладине организације које пружају подршку институцијама власти у Босни и Херцеговини, између осталог процијењују⁴¹⁰, да је ријеч о тзв. лажним породицама⁴¹¹, што представља изложеност малољетника и повећан ризик од разних злоупотреба (кријумчарење, сексуална експлоатација, навођење на вршење кривичних дјела итд.)“. Указују и на то „да су све тзв. мушке породице смјештене у привременом прихватном центру Бира у Бихаћу и да су регистроване у Служби за послове са странцима у Тузли“. Надаље, изражавају и забринутост „што је Центар за социјални рад у Тузли био присутан при регистрацији 15 малољетника без пратње од почетка мигрантске кризе, док је нпр. на подручју Унско-санског кантона у посљедња два мјесеца 400 нових малољетника прошло кроз привремене прихватне центре, што указује на очигледан несразмјер, односно на чињеницу да надлежна Служба за послове са странцима у поступак регистрације малољетника не укључује Центар за социјални рад Тузла, како је то регулисано домаћим прописима и међународним стандардима и како то ради Центар за социјални рад и надлежна служба у Бихаћу. На терену имамо ситуацију да одрасли чланови тзв. мушких породица остављају малољетне чланове приликом преласка државне границе и Центар за социјални рад у Бихаћу у таквим ситуацијама мора малољетнику без пратње одредити законског старатеља, а без адекватне документације што ствара додатни проблем, јер је у надлежној служби за послове са странцима у Тузли дијете (малољетник) регистровано као члан 'мушке породице' те се на тај начин отежава промјена регистрационог документа дјетета.

⁴⁰⁹ Број 09-35-15002-1/19 од 24.12.2020. године;

⁴¹⁰ Од укупно 82 „мушке породице“ само је 11 пристало на разговор;

⁴¹¹ На то указује податак да нису жељели разговарати с представницима ових организација, који на терену уочавају да уопште не говоре исти језик и слично;

Комплетна ситуација у привременом прихватном центру Бира Бихаћ у то вријеме била је изузетно тешка и сложена. Поред лоших смјештајних услова, проблем је било и то што су се и зона која је означена као заштитно подручје за малољетнике и зона за смјештај „мушких породица“ налазиле једна до друге. У неколико наврата затечени су одрасли мушкараци да спавају с малољетником без пратње у истом кревету“. Поред истакнутих проблема, истичу „да је недостатак благовремене регистрације дјече без пратње посљедица и непостојања раздвојеног предрегистрационог подручја у привременом прихватном центру Бира Бихаћ, што представља ризик и требало би да се ријеша ради заштите права и интереса дјече у покрету“.

Сви потписници документа сматрају да се посебна пажња мора посветити питању дјече без пратње, поред свих постојећих проблема у контексту мигрантске кризе, тако да се обезбиједи посебан смјештај за дјецу без пратње и 24-часовни надзор над њима на подручју цијеле Босне и Херцеговине, а не само на подручју Унско-санског кантона.

Уважавајући све истакнуто, Омбудсмани су позвали Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Центар за социјални рад Тузла, Центар за социјални рад Бихаћ и Службу за послове са странцима у Тузли да се о истакнутим проблемима изјасне.

Министарство безбједности Босне и Херцеговине се у свом акту број 07/1-41-1-1625-1/20 од 17. 3. 2020. године позива на члан 31. Закона о азилу и на надлежности Службе за послове са странцима и Сектора за азил, као организационе јединице Министарства.

Центар за социјални рад Тузла актом број 04-05-1-1298/2 од 26. 2. 2020. године обавјештава да у потпуности поступају у складу са својим законским обавезама и да малољетницима без пратње на основу захтјева одређују и постављају старатеље, на позив службеника Службе за послове са странцима. Центар за социјални рад Бихаћ, актом број 011-31-2125-15-И/20 од 14. 10. 2020. године, обавјештава Омбудсмани да поступају у потпуности у складу с одредбама члана 197. и 199. Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са чланом 123. став 4. Закона о странцима, те да малољетним страним држављанима без пратње именује старатеље за посебан случај привремено. Такође и износе податак да су од јануара 2018. године именовали старатеље за око 2.500 малољетних страних држављана. Наводе и да присуствују регистрацији малољетника у Служби за послове са странцима – ТЦ Бихаћ, узимању изјава од малољетника од стране Министарства безбједности – Сектора за азил, заступају малољетнике код Министарства унутрашњих послова, кантоналног тужилаштва, Општинског суда у Бихаћу и врше пратњу малољетника до УКЦ Сарајево и Имиграционог центра Сарајево. Служба за послове са странцима ТЦ Тузла актом број 18.12-50-87/20 од 3. 3. 2020. године упознаје Омбудсмани са статистичким подацима у вези с повећањем прилива миграната од половине 2018. године, посебно током 2019. године⁴¹². На подручју Тузланског кантона нема установе намијењене за прихват и смјештај тражилаца азила, јер су крајем 2019. године обавијештени да протокол Министарства безбједности са MF Еттаус није више на снази, да су у посљедњих шест евидентираних случајева малољетника без пратње, уз сагласност Центра за социјални рад Тузла, малољетнике смјестили у Центар за прихват

⁴¹² Током 2019. године дневни прилив странаца износио је преко 180;

Ушивак у Хаџићима, од стране ИОМ-а. Додају да је уочена појава, у координацији са Службом за странце ТЦ Бихаћ, да страни држављани који исказују намјеру подношења захтјева за азил не дају тачне податке, при томе немају идентификационе документе, мијењају своје изјаве у вези с датумом рођења. Своје наводе и поткријепљују одговарајућим доказима и посебно истичу да инспектори за странце ТЦ Тузла посвећују максималну пажњу код евидентирања малољетника без пратње.

Надлежни органи свих нивоа власти у Босни и Херцеговини упознати су да је крајем 2018. године урађено свеобухватно истраживање које је резултирало Специјалним извјештајем о стању у области миграција у Босни и Херцеговини у којем је посебна пажња посвећена збрињавању дјече без родитељске пратње. Извјештајем су омбудсмани исказали забринутост, између осталог, и због чињенице што нису довољно заштићена и безбједна дјеца без родитељске пратње, јер су евидентирана и дјеца која се налазе у Босни и Херцеговини, а којима није именован старатељ у складу са законом. Омбудсмани су упутили одговарајуће препоруке Савјету министара Босне и Херцеговине.

Омбудсмани су свјесни бројних проблема у овој области и констатују да се активности Омбудсмана не завршавају израдом извјештаја, већ ће и даље инсистирати на реализацији својих препорука, те указивати на многобројне проблеме у Годишњем извјештају о активностима Институције омбудсмана за 2020. годину који се подноси и презентује Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и парламентима ентитета, а све у складу са својим мандатом и надлежностима. Омбудсмани такође истичу да имају у плану⁴¹³, кроз активности Одјелењаа за праћење остваривања права дјече, током сљедеће године да изврше мониторинг и истраживање у вези с правима дјече миграната.

8.5. Права дјече у управним и судским поступцима

УН Конвенцијом о правима дјетета прописано је да лична права дјетета укључују: право на живот, право на сазнање властитог поријекла, право на пријаву рођења, право на име, право на стицање држављанства, право на очување идентитета, право на живот у породици и родитељску бригу, право на личне односе и непосредне контакте с родитељем с којим не живи, право на посебну заштиту и алтернативну бригу, право на приватност, право на част и углед и право на заштиту од незаконитог одвођења. С обзиром да се највећи број жалби односи на повреде личних права дјетета, о њиховим правима се одлучује у управним и судским поступцима, и то од стране надлежних центара/служби за социјални рад, правосудних органа, органа јединица локалне самоуправе, министарстава, фондова, институција и јавних установа. Управо је ријеч о надлежним органима које родитељи или групе родитеља или други грађани означавају као одговорне стране, односно жале се на њихова поступања, односно непоступања.

Примјер: Поступајући по молби Центра за социјални рад Орашје⁴¹⁴, ради заштите права дјетета утврђено је да дијете није уписано у матичне књиге у Босни и Херцеговини и сходно томе не остварује ниједно право (право на здравствену заштиту или било које право из

⁴¹³ Омбудсмани су усвојили Програм рада за сљедећу, 2021. годину;

⁴¹⁴ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-542/19;

социјалне заштите итд.)⁴¹⁵. Омбудсмани су процијенили да је дјетету потребна помоћ свих надлежних у Босни и Херцеговини. Након инсистирања Омбудсмана и комуникације са свим надлежним органима (Пододјелење за матичну евиденцију, Пододјелење за социјалну заштиту – Центар за социјални рад Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Министарство спољних послова Босне и Херцеговине и Центар за социјални рад Орашје) за дијете је прибављен интернационални извод из матичне књиге рођених који је прослијеђен надлежном Пододјелењу за матичну евиденцију у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, након чега је извршен упис дјетета у матичне књиге рођених.

Примјер: У предмету⁴¹⁶ подносиатеља жалбе је исказала незадовољство радом Центра за социјални рад Источно Ново Сарајево током бракоразводног поступка. Поступајући по жалби подносиатељке, упућен је акт Центру за социјални рад општина Источно Ново Сарајево и потом је надлежни орган детаљно образложио све радње које је Центар предузео у вези с правима дјете, као и да је Основни суд у Сокоцу заказао припремно рочиште. Такође су навели и да ће Центар посјетити породицу, процијенити потребу психолошке и педагошке обраде брачних партнера, донијети закључак стручног тима Центра, те да ће након обављених радњи доставити сву потребну документацију Основном суду у Сокоцу. Омбудсмани нису нашли основа за интервенцију према надлежним органима (суд и орган старатељства).

Примјер: Подносиатеља жалбе се обратила Омбудсменима због немогућности подизања путне исправе у Конзулату Републике Хрватске за своје дијете, с обзиром да је отац дјетета недоступан⁴¹⁷. Након развода брака, одлуком суда је дијете повјерено њој на бригу и васпитање, тако да већ 13 година нема контакта са оцем дјетета, нити отац одржава контакт с дјететом. Обратила се Центру за социјални рад Мостар, који су ступили у контакт са оцем дјетета, а који се налази у Њемачкој. У току интервенције Омбудсмана, Центар за социјални рад је честим позивањем оца дјетета, издејствова да достави писани акт којим даје своју сагласност за преузимање путне исправе, након чега је жалитеља успијешно преузела путну исправу.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу⁴¹⁸ којом се указује на немогућност остваривања права на породичну пензију због непоступања Општине Илица у поступку исправке обрасца МИП-1023. У жалби се наводи да је жалиочева супруга изненада преминула у 34-ој години живота, те да жалилац има троје малољетне дјеце (седам година, двије године и беба шест мјесеци). Жалилац је код Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање покренуо поступак за остваривање права на породичну пензију за дјецу у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине⁴¹⁹. Након предаје захтјева, подносилац жалбе је обавијештен да постоји проблем у вези с уплатом доприноса за 2012, 2013, 2017. и 2018. годину и то за период док је жалиочева супруга била на породичном одсуству и док је, од Општине Илица и

⁴¹⁵ Током 2015. године родитељи с дјететом депортовани из Њемачке у БиХ, мајка је по доласку у БиХ напустила ванбрачног супружника и дијете;

⁴¹⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-163/20;

⁴¹⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-01-91/20;

⁴¹⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-1390/19;

⁴¹⁹ Службене новине Федерације БиХ, број 13/2018;

Општине Ново Сарајево, примала накнаду умјесто плате за породиље које су у радном односу. Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање је обавијестио жалиоца да не прихватају доприносе које су Општина Ново Сарајево и Општина Илиџа уплаћивале, јер нису достављале МИП обрасце (мјесечни извјештај плата), а МИП обрасци које су доставили, погрешно су попуњени и није евидентирана уплата доприноса за период док је жалиочева супруга била на породилском одсуству и док је од надлежних општина примала накнаду.

Омбудсмани су провели поступак истраживања и издали Препоруку⁴²⁰ да се одмах по пријему препоруке предузму мјере у циљу отклањања проблема у вези са исправком обрасца МИП-1023, а ради остваривања права на породичну пензију за малољетну дјецу.

Омбудсмани су цијенили протек времена од момента подношења захтјева за остваривање права на породичну пензију, те су указали на неразумно дуго трајање поступка који се води код Општине Илиџа, и закључили да немогућност остваривања права на породичну пензију за малољетну дјецу дјелимично произилази из поступања надлежне општинске службе и компликованих административних поступака који често дуго трају.

Праћење реализације препоруке и даље је у току.

Примјер: У предмету⁴²¹ подносилац жалбе је указивао на кршење његових родитељских права. Институција је у току истражног поступка затражила изјашњење Општинског суда у Високом, с обзиром да се предмет водио пред овим судом. Општински суд у Високом је, у току поступка, одлучио да у поступак укључи орган старатељства у Брези, којем је наредио да уради социјалну анамнезу за тужиоца и дијете, будући да жалилац (тужилац) живи с дјететом након фактичког прекида брачне заједнице, као и орган старатељства у Илијашу, како би исти дао социјалну анамнезу за тужену (мајку). Суд је, на основуведеног доказног поступка, те увидом у социо-анамнестичке податке за оба родитеља и дијете утврдио да су оба родитеља подобра, односно способна да се старају за малољетно дијете. Међутим, надлежни суд је у овом предмету нашао, цијенећи све околности које би допринијеле најбољем интересу дјетета, да мајка може боље од жалиоца, и у потпуности, одговорити овој обавези. Суд је посебно цијенио чињеницу да се мајка дјетета прије напуштања брачне заједнице бринула за дијете, да је овим поступком доказала жељу и потребу за старатељством над дјететом, да је отац, иако способан да брине за дијете, често одсутан од куће због посла, што би на крају довело да се родитељи жалиоца брину за унуче. Омбудсмани су у конкретном предмету указали на надлежности прописане *Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине*, да се Институција неће мијешати у рад правосудних инстанци, односно према којима Институција нема могућност разматрања и уласка у меритум ствари, утврђивања чињеница и преиспитивања донесених одлука у смислу оцјене доказа.

Предмет је затворен одлуком Омбудсмана.

⁴²⁰ Препорука број П-119/20 од 2.7.2020. године;

⁴²¹ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-156/20;

Примјер: У предмету⁴²² подносилац жалбе је указивао на међународну отмицу малољетног дјетета, с обзиром да се мајка дјетета иселила у другу државу, без његове сагласности и одобрења, одвела дијете, те тиме нарушила његова људска права као родитеља, проузроковала душевну бол, чиме је поступила супротно судској одлуци. Омбудсмани су 28. 2. 2020. године упутили обавијест жалиоцу, којом је он упућен да размотри могућност обраћања Министарству правде Босне и Херцеговине, према Конвенцији о грађанско-правним аспектима међународне отмице дјете. Жалилац је такође упућен да све детаљније информације о самом поступку подношења захтјева за виђање дјетета или захтјев за враћање дјетета може пронаћи на званичној веб (web) страници Министарства правде Босне и Херцеговине – међународне отмице дјете – поступање у случају отмице дјете. Предмет је затворен одлуком Омбудсмана.

8.5.1. Право дјетета на живот у породици и на одржавање личних односа с родитељем с којим не живи

Од оснивања Одјељења за праћење остваривања права дјетета у Институцији⁴²³, Омбудсмани у својим извјештајима⁴²⁴ указују на повреде права дјетета у породици по различитим основама, посебно у поступку развода брака или прекида ванбрачне заједнице, у поступцима повјеравања дјетета једном од родитеља, уређењу виђања дјетета и родитеља с којим не живи и обезбјеђења права дјетета на издржавање.

Бројни проблеми с којима се сусреће породица данас одражавају се непосредно на дјецу и остваривање њихових права. Често се омбудсмани увјере, пратећи поступке других надлежних органа, по жалбама родитеља дјете, да дјеца из разведених бракова дуго времена покушавају да остваре своја основна права - од права на издржавање, остваривање контакта с родитељем с којим не живи, контакта с блиским сродницима и сл. Кршење и угрожавање права дјетета се наставља и након развода брака, прекида ванбрачне заједнице и повјеравања дјетета једном од родитеља, а често изостаје ефикасна реакција надлежних институција која ће заиста и довести до престанка кршења права дјетета и отклањања свих проузрокованих негативних посљедица по дјецу.

На истакнуте проблеме Омбудсмани указују годинама, али у тренутном систему породичне и дјечје заштите Републике Српске нису направљени помаци што проузрокује рјешавања конфликтних ситуација од случаја до случаја, у зависности од сензибилитета, спремности и знања (субјективне околности) првенствено центара/служби за социјални рад, али и других надлежних органа. Центри за социјални рад у Републици Српској годинама указују на бројне проблеме с којим се сусрећу, по питању, контаката дјете с родитељем с којим не живе и његовим блиским сродницима, као и у предметима повјеравања дјетета послјије прекида ванбрачне заједнице⁴²⁵.

⁴²² Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-165/20;

⁴²³ Од 1.6.2009. године;

⁴²⁴ Годишњи извјештаји о активностима Институције и специјални извјештаји;

⁴²⁵ Током сачињавања специјалних извјештаја - Улога центара за социјални рад у заштити права дјетета, Дјеца у конфликтним разводима и Специјалног извјештаја о стању и проблемима с којима се сусрећу центри за социјални рад у Босни и Херцеговини, али и других бројних активности, као и у раду по појединачним предметима/жалбама јасно су уочени недостаци;

Омбудсмани при томе посебно истичу да Породични закон Републике Српске, једини у региону прописује и предвиђа да је у надлежности центара за социјални рад да одлучују о уређењу виђања дјетета и родитеља с којим не живи после развода брака. Омбудсмани сматрају да су неопходне измјене Породичног закона којим ће се утврдити да суд у истом поступку одлучује о разводу брака, повјеравању дјетета једном од родитеља и уређењу виђања с другим родитељем и његовој обавези да доприноси издржавању дјетета. Омбудсмани се првенствено руководе најбољим интересом дјетета, јер би се на овај начин избјегле ситуације, што се у пракси врло често дешава, да се одлуке центара/служби о уређењу виђања не извршавају или извршавају без постизања сврхе извршења⁴²⁶.

Иницијатива за измјене Породичног закона Републике Српске

Када је у питању прекид ванбрачне заједнице и остваривање права дјецe у овим поступцима приступ је потпуно другачији, јер о повјеравању дјетета једном од родитеља, након прекида ванбрачне заједнице, одлучује центар/служба за социјални рад. Омбудсмани подсјећају да постоји уставна одредба да дјеца рођена ван брака имају једнака права и дужности као и дјеца рођена у браку, али постојеће законско рјешење у Републици Српској доводи дјецу рођену ван брака у ситуацију да у односу на дјецу која су рођена у браку, немају иста права. Руководећи се најбољим интересом дјецe, УН Конвенцијом о правима дјетета, Уставом Републике Српске, Омбудсмани указују на обавезу свих надлежних институција у Републици Српској да дјеци из ванбрачних заједница омогуће да имају права, под истим условима, као и њихови вршњаци из брачних заједница, на судску заштиту. За рјешавање овог питања неопходне су измјене Породичног закона којима ће повјеравање дјецe бити у надлежности суда⁴²⁷.

Имајући у виду наведено, Омбудсмани су мишљења да је неопходно измијенити Породични закон Републике Српске тако што би судови, умјесто центара/служби за социјални рад одлучивали о повјеравању дјецe из ванбрачних заједница и о начину одржавања личних односа дјетета с родитељем с којим не живи. Имајући у виду све истакнуто, у складу са чланом 186. Пословника Народне скупштине Републике Српске, Омбудсмани су Народној скупштини Републике Српске упутили Иницијативу за доношење, односно измјену Породичног закона Републике Српске⁴²⁸. Омбудсмани ће и у 2021. години наставити с праћењем реализације наведене иницијативе.

Примјер: Поступајући по жалби мајке дјетета, због немогућности остваривања контаката с дјететом, након развода брака⁴²⁹, уважавајући релевантно законодавство и утврђено чињенично стање, Омбудсмани су препоручили⁴³⁰ Округном суду у Бањој Луци „да у што краћем року одлучи о жалби на пресуду Основног суда у Котор Варошу, цијенећи

⁴²⁶ Нпр. у поступку административног извршења према Закону о општем управном поступку дешавало се да родитељ дјетета плаћа изречене новчане казне, али и даље не поступа по одлуци о извршењу и чини све како дијете не би виђало другог родитеља;

⁴²⁷ У пракси се показало да поједини центри (нпр. на подручју које покрива Округни суд у Добоју) не одлучују о повјеравању дјетета из ванбрачних заједница, већ то чине судови; ови проблеми указују и на неуједначену судску праксу што не доприноси правној сигурности грађана;

⁴²⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-42/20, Иницијатива од 7.9.2020. године;

⁴²⁹ Ж-БЛ-01-882/18;

⁴³⁰ Препорука број П-207/19 од 7.10.2019. године;

првенствено најбољи интерес дјетета, Центру за социјални рад Котор Варош да и даље у што већој мјери и што квалитетније подузима радње из своје надлежности како би родитељи дјетета успоставили комуникацију, а о чему се, поред родитеља, упознаје и Општина Котор Варош, како би у што већој мјери пружили подршку Центру (помоћ Дома здравља Котор Варош - Центра за ментално здравље и сл.)“. Окружни суд у Бањој Луци је поступио по Препоруци Омбудсмана, жалба је одбијена и потврђена је одлука првостепеног суда којом се дијете повјерава оцу. Подносиатељка жалбе је изгубила спор, с обзиром да је тужбом захтијевала да се дијете повјери њој, као мајци. Центар за социјални рад Котор Варош је такође у складу са својим надлежностима, донио рјешење и уредио одржавање личних односа дјетета с мајком, односно поступио по Препоруци Омбудсмана.

Примјер: Омбудсманима се обратио отац дјече⁴³¹, јер је био приморан да пријави мајку дјече која је њихову заједничку малољетну дјецу одвела у Њемачку, а притом он, као отац, није имао никаква сазнања. Сазнаје од дјече, путем телефона, да су у Њемачкој у тренутку када су се већ налазили на територији Њемачке. Након обраћања надлежном Центру за социјални рад Жепче, установљено је да је мајка дјече обавијестила Центар о својим намјерама, као и о намјери да ће о свему обавијестити оца дјече. Из надлежног центра су такође јасно указали да су у складу са чланом 142. став 8. Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине испунили своју обавезу и мајку упозорили на њену законску обавезу да оца о свему обавијести. Имајући у виду чињеницу да се мајка с дјецом налази на територији друге државе, Омбудсмани су савјетовали оца да се обрати Министарству правде Босне и Херцеговине, као органу надлежном за комуникацију између правосудних органа у Босни и Херцеговини и иностранству у случајевима међународних отмица дјече. Подносиоцу жалбе је указано и шта се под међународним отмицама дјече све подразумева (незаконито одвођење и/или задржавање дјетета у другој држави), а све у складу с Конвенцијом о грађанско-правним аспектима међународне отмице дјече.

Примјер: Омбудсманима се обратила мајка због чињенице што не виђа своју дјецу, која се налазе код оца, након фактичког прекида брачне заједнице⁴³². Одмах по пријему жалбе, Омбудсмани су се обратили надлежном Центру за социјални рад Србац. Центар обавјештава омбудсмане о свим подузетим радњама и омбудсмани нису установили неправилности или пропусте од стране надлежних органа. Потом мајка дјече обавјештава омбудсмане да се помирила са оцем дјече и да жели да повуче тужбу и приједлоге/захтјеве за извршење код општине, као и жалбу код Омбудсмана. Подносиатељка жалбе је правно савјетована о повлачењу тужбе пред надлежним судом, а Омбудсмани су одмах о томе обавијестили надлежне органе (суд, центар и општину), с обзиром да је поднесена тужба у бракоразводном поступку и да је било у току извршење рјешења Центра о контактима дјече с мајком (административно извршење).

Примјер: Поступајући по жалби тетка дјетета, због чињенице што мајка и други блиски сродници не виђају дијете, које живи са оцем, те након поступка истраживања, Омбудсмани су свим надлежним органима на подручју града Високо упутили Препоруку⁴³³. Омбудсмани

⁴³¹ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-549/20;

⁴³² Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-524/20;

⁴³³ Број препоруке П-156/19 од 5.7.2019. године, број предмета Ж-БЛ-01-185/19;

су током 2020. године констатовали да Центар за социјални рад у конкретном случају није поступио по препорученим мјерама Омбудсмана, *да у случају утврђења спријечености оба родитеља или њихове неспособности да остварују родитељско старање/врше родитељско право (члан 142. став 5. ПЗ ФБиХ) и ако је то потребно ради заштите најбољег интереса дјетета, размотре доношење одлуке о смјештају дјетета и повјеравању његовог чувања и васпитања другом лицу или установи* или то барем не произлази из одговора и аката Центра. Омбудсмани у предметима који се тичу ове проблематике указују на своје мишљење да у многим ситуацијама, када је ријеч о правима дјетета, центри за социјални рад имају шире надлежности/овлаштења и могућности, односно обавезе да заштите право и интерес дјетета у односу на судове. У овом случају, дијете се и даље налази у изузетно тешкој позицији и његова права и његови интереси нису у довољној мјери заштићени, како од стране родитеља, тако од стране институција система. Омбудсмани су одлуком од 24. 7. 2020. године позвали родитеље да покрену поступак посредовања код надлежног центра, те покушају и пронађу начин да постигну минимум договора и компромисна рјешења у вези с питањима која се тичу дјетета, а што би свакако било у његовом најбољем интересу. Међутим, Омбудсмани заступају нову жалбу блиских сродника (тетак) дјетета⁴³⁴, из које јасно произлази да нема помака у конкретном случају, јер тетке дјетета обавјештавају Омбудсмане да дијете и даље не виђа мајку. На тражење Омбудсмана да доставе податке о психолошком стању дјетета, Центар за социјални рад наводи *да то нису у могућности, јер је посљедњи пут психолог/психотерапеут из Центра за ментално здравље обавио разговор с дјететом 25.2. 2020. године, све због пандемије проузроковане вирусом корона*. Центар за ментално здравље је потом одмах позван да размотри могућност што бржег дјеловања и наставка рада с дјететом и како би се јасно установило тренутно психофизичко стање дјетета, у оној мјери у којој је то могуће због настале пандемије и поступак је у току.

Примјер: Како мајка дјетета наводи, након развода брака, пресудом Општинског суда у Калесији дјеца су повјерена оцу, а пресудом је уређен начин остваривања контаката дјецe с мајком, али јој је без обзира на то, онемогућен контакт с дјецом од стране оца⁴³⁵. Како наводи, више пута се обраћала Центру за социјални рад Калесија, да предузме неопходне радње из оквира своје надлежности по том питању, али ништа није предузето. Након проведеног поступка по жалби и увида у податке списка, анализом података уз примјену домаћих правних аката и међународних докумената заштите људских права, односно права дјецe, Омбудсмани су закључили да је током поступка извршења пресуде дошло до повреде права дјецe. Стога је препоручено Центру за социјални рад Калесија да у оквиру својих надлежности и овлашћења предузме активне мјере надзора родитељских права и у законским оквирима предузме неопходне мјере имајући у виду налазе ове препоруке, као и да предузимањем континуираних радњи из оквира своје надлежности обезбиједи успостављање неопходне комуникације и контаката мајке с дјецом. По препорученим мјерама Омбудсмана је поступљено, а мајка дјецe је у међувремену новом тужбом измијенила ранију пресуду у дијелу који се тиче контаката дјецe с мајком, као с родитељем с којим дјеца не живе.

⁴³⁴ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-672/20;

⁴³⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-БР-01-117/19;

Примјер: Поступајући по жалби мајке, установљено је да је пресудом Општинског суда у Тузли разведен брак између подносиоце жалбе и оца дјетета, да је заједничко малољетно дијете парничних странака повјерено на даљу бригу и васпитање оцу као законском заступнику, али је њој онемогућено одржавање непосредних контаката с дјететом⁴³⁶. Током поступка истраживања Омбудсмана, а захваљујући подузетим радњама надлежних органа, првенствено Центра за социјални рад Тузла, проблеми у родитељској комуникацији су ријешени и родитељи се нису више обраћали надлежним органима, због истакнутих проблема.

Примјер: Отац дјетета се обратио Омбудсманима⁴³⁷ наводећи да га је супруга напустила и одвела заједничког малољетног сина, што је пријавио Министарству унутрашњих послова Тузланског кантона и Центру за социјални рад Тузла, како би они у оквиру својих надлежности предузели неопходне мјере у циљу остваривања његовог контакта с дјететом. У досадашњем току поступка истраживања, омбудсмани сазнају да је супруга пријавила насиље у породици, наводећи да су и она и дијете дуг временски период трпјели насиље, али да до сада насиље није пријављивала. Мајка се с дјететом преселила на подручје друге општине и надлежни центри су на тражење Омбудсмана успоставили сарадњу, изашли на терен и дошли од важних сазнања која се тичу заштите права дјетета. Сходно томе, подносилац жалбе је од стране надлежних органа савјетован како да оствари заштиту својих права (путем редовног суда, да покрене бракоразводну парницу, прије тога поступак посредовања и сл.). Омбудсмани посебно указују да су у конкретном предмету стручни радници обавили разговор с дјететом и дијете је потврдило наводе мајке да су трпјели насиље. Такође, дијете је истакло да са оцем у овом тренутку жели комуницирати само путем телефона, а што је у потпуности уважено и саопштено оцу. Омбудсмани ће и даље пратити поступак заштите права дјетета у конкретном предмету.

Примјер: Пред надлежним општинским судом у току је парнични поступак ради измјене одлуке о контакту оца и двоје заједничке малољетне дјеце, а на иницијативу дјеце. Институцији се обратила мајка дјеце⁴³⁸, у њихово име, с обзиром да дјеца (2004. и 2002. годиште), нису довољно зрела да пред судом изнесу своје мишљење. Омбудсмани су надлежном суду указали на одредбе Породичног закона Федерације БиХ, којима је прописано да ће се уважавати мишљење дјетета, те је суд дјецу позвао ради саслушања.

8.5.2. Право дјетета на издржавање

Омбудсмани континуирано указују надлежним органима свих нивоа власти, и то кроз специјалне и годишње извјештаје да је потребно посебну пажњу посветити категорији тзв. самохраних родитеља (једнородитељским породицама) како би они уживали посебну правну заштиту и сваку другу врсту заштите која је потребна, у складу с најбољим интересом дјеце, те да у исту сврху (пружање помоћи самохраним родитељима, односно дјеци) приступе озбиљним анализама и реалним процјенама с циљем оснивања и рада алиментационих фондова. Без обзира на заговарања Омбудсмана до оснивања

⁴³⁶ Ж-БР-01-232/19;

⁴³⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БР-01-166/20;

⁴³⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-01-28/20;

алиментациних фондова у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине није дошло, те се омбудсмани користе приликом и ове године да надлежна законодавна тијела упознају с том чињеницом.

Као и претходних година, у Одјелењу за праћење остваривања права дјецe регистровано је неколико предмета који се тичу права дјетета на издржавање.

Примјер: Поступајући по жалби мајке дјецe⁴³⁹, пресудом је оцу изречена условна осуда којом му је утврђена казна затвора у трајању од три мјесеца и истовремено одређено да се утврђена казна неће извршити уколико оптужени у року од двије године (вријеме провјеравања) не почини ново кривично дјело. Пресуда је постала правоснажна 23. 2. 2019. године. По приједлогу надлежног тужилаштва од 23. 10. 2019. године за опозив условне осуде, јер осуђени није измирио доспјеле обавезе и није уредно плаћао издржавање, суд доноси рјешење 28. 8. 2020. године и оставља осуђеном додатни рок од три мјесеца да исплати све доспјеле рате издржавања по пресуди суда. У својој молби мајка дјецe наводи да већ губи стрпљење и жели помоћ надлежних институција и благовремену реакцију свих надлежних органа. Омбудсмани су позвали надлежне (суд и тужилаштво) да поступају у складу с позитивним прописима и у најбољем интересу дјецe истовремено, у настојању да се обезбиједи дјетету право на адекватан животни стандард и натјерати оца да извршава своју законску обавезу. Истовремено је похваљен приједлог Окружног јавног тужилаштва Бања Лука да се осуђеном опозове условна осуда, јер Омбудсмани су често приморани у другим предметима да предлажу тужилаштвима да предложe судовима опозиве условних осуда, јер осуђени и након пресуђења је важан Омбудсманима како би се путем извјештавања према надлежним законодавним тијелима, али и органима извршне власти указало на добру праксу.

Примјер: Подносиатељка жалбе, поред бројних истакнутих недаћа, такође износи и проблем што отац дјецe уопште не доприноси издржавању дјецe и чини све да своју законску обавезу избјегне. Омбудсмани су правно савјетовали подносиатељку жалбе да надлежном тужилаштву поднесе кривичну пријаву због кривичног дјела избјегавања давања издржавања⁴⁴⁰. Пријава је поднесена надлежном тужилаштву 8. 6. 2020. године⁴⁴¹ и омбудсмани прате поступања надлежног тужилаштва.

8.5.3. Проблем извршења одлука судова и органа управе

У овом дијелу извјештаја чини нам се важним истаћи један тежак проблем који се јавља приликом тзв. висококонфликтних развода брака. Наиме, имајући у виду значај редовних контаката за дијете и то да су они дугорочно у најбољем интересу дјетета, одржавање ових односа и контаката може се ограничити или забранити само када се на други начин не могу заштитити интереси дјетета. Омбудсмани указују да, уз сексуално, физичко и емоционално злостављање дјецe, постоји и оно узроковано висококонфликтним разводом брака. Родитељи првенствено, али и стручна лица, морају водити рачуна о томе да заштите дијете

⁴³⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-657/20;

⁴⁴⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-193/19;

⁴⁴¹ Странка је Омбудсманима доставила примјерак с пријемним печатом надлежног органа.

да не би носило трајне посљедице кроз живот. Омбудсмани се у свом раду скоро свакодневно сусрећу с екстремним кршењем права дјете, у којима родитељи **манипулишу с дјететом и надлежним институцијама (свјесно или подсвјесно), а при томе испашта само дијете. Партнерски конфликти и обрачуни се и те како одражавају на дијете. Надлежни органи, при томе подразумјевајући и Институцију**, треба да предузму све из своје надлежности, што подразумјева поступање у складу с позитивним прописима како би омогућили дјетету да има оба родитеља и у том правцу треба помоћи и дјетету и родитељима дјетета. Родитељи дјетета би требало да предузму додатне напоре и превазиђу партнерске конфликти и обрачуна. У многим случајевима, родитељи дјетета морали би кориговати своје ставове и учинити све како би се у будућности избјегло евентуално манипулативно понашање родитеља.

Примјер: Омбудсманима се обратила мајка дјетета захтијевајући заштиту права дјетета, јер како наводи, без обзира што је дијете повјерено њој, као мајци, правоснажном пресудом суда и што је покренут и извршни поступак ради предаје дјетета, дијете од јула 2017. године до дана обраћања Институцији (11. 11. 2019. године) отац није предао мајци⁴⁴². Имајући у виду одредбе УН Конвенције о правима дјетета, Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине⁴⁴³, Закона о извршном поступку Републике Српске⁴⁴⁴, Омбудсмани су Препоруком⁴⁴⁵ сугерисали Основном суду у Бањој Луци да одмах предузме све радње и размотри сваку правну могућност да оконча судски поступак и преда дијете мајци. Након тога, суд обавјештава да је отац дјетета у новом парничном поступку промијенио ранију пресуду у дијелу који се тиче повјеравања и да је дијете сада повјерено њему, као оцу. Суд прилаже и првостепену и другостепену пресуду, односно јасно је да је правна ствар правоснажно окончана, те суд више није заказивао рочишта за одузимање и предају дјетета. Из документације коју суд доставља произлази да је и надлежни центар активно учествовао у поступку и јасно је установљено да је дијете изразило жељу да живи са оцем, те је суд, руководећи се мишљењем дјетета, дијете повјерио оцу. Омбудсмани су јасно указали у конкретном случају да суд није прекршио законе и да је суд с омбудсманима сарађивао, те су на тражења достављана изјашњења. Међутим, констатовано је да поступања суда нису у најбољем интересу дјетета, јер дијете је и даље незаштићено и сигурно сноси посљедице по своје психофизичко здравље ради трајања родитељских сукоба. Намјера Омбудсмана никако није било мијешање у одлучивање судије, већ, руководећи се најбољим интересом дјетета, жељело се утицати и допринијети ефикаснијем поступку. Цијенећи мандат и надлежност Омбудсмана, посебно превентивно дјеловање са искључивим циљем унапређења остваривања права грађана, омбудсмани су констатовали да је у конкретном случају вријеме представљало важан фактор. Наиме, дијете остаје код оца, противно договору у јуну 2017. године, поступци код надлежних органа трају и не окончавају се, мијењају се разне животне околности, што је оправдано, те је било сасвим оправдано очекивати да ће дијете изразити жељу да живи са оцем, а не с мајком и сестром, јер је ријеч о дугом временском периоду током којег нема контакта с мајком. Омбудсмани су Препоруком хтјели обезбиједити брзо и ефикасно дјеловање суда, односно Препоруком

⁴⁴² Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-820/19;

⁴⁴³ Службени гласник Босне и Херцеговине, бр. 32/2000, 19/2002, 35/2004 и 32/2006;

⁴⁴⁴ Службени гласник Републике Српске, бр. 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014 и 66/2018;

⁴⁴⁵ Препорука број П-8/20 од 10.1.2020. године;

евентуално покушати да отклоне штетне посљедице поступања родитеља, а у интересу дјетета. Без обзира на рад свих надлежних органа у наслову, укључујући и рад Омбудсмана, остаје велико питање да ли ће и какве посљедице по дијете имати поремећен однос с мајком током периода адолесценције, а отац је заправо награђен и није сносио никакве породично-правне санкције, због игнорисања и непоступања по одлукама суда, јер је дијете повјерено њему одлукама надлежног органа и дијете је још јасно изразило своје мишљење да жели живјети код оца. Мајка је поднијела приједлог за извршење код надлежног суда, 13. 10. 2017. године и омбудсмани постављају и себи и другима питање да ли би се ствари другачије окончале по све, да је нпр. суд извршио пресуду почетком 2018. године, уважавајући све отежавајуће околности у раду суда, на које суд и сам указује или план поступања сачињен од стране Високог судског и тужилачког савјета, који је, без обзира на све домаће и међународне стандарде и принципе, најрелеватнији параметар за заказивање рочишта и поступање по предмету.

Омбудсмани су предмет затворили и констатовали да је суд по Препоруци поступио.

Примјер: Поступајући по жалби мајке⁴⁴⁶, која се Омбудсманима обратила, јер не може у складу с правоснажном пресудом виђати дијете које је додијелено оцу, а при томе живи на подручју друге општине и другог центра за социјални рад. Предмет по жалби је у раду и Омбудсмани су се обратили надлежним центрима за социјални рад, али и другим надлежним органима, (ресорном министарству, тужилаштву, суду), јер су против оца покренути кривични поступци због непоступања по правоснажној пресуди.

Примјер: Мајка дјеце се обратила Омбудсманима⁴⁴⁷, те у жалби наводи да су брачни односи између ње и оца дјеце (брачног друга), тешко и трајно поремећени, што је резултирало и подношењем тужбе за развод брака и фактичким прекидом брачне заједнице. Међутим, дјеца се налазе код оца, односно код његових родитеља. Отац живи и ради у Аустрији, бака и дјед о дјечи воде рачуна, а при томе мајка нема никаквог контакта с дјецом. У конкретном случају омбудсмани су констатовали да је надлежни орган старатељства све вријеме поступао у складу са својим овлашћењима и надлежностима, цијенећи и отежавајуће околности рада, због трајања пандемије проузроковане вирусом корона. Центар за социјални рад Пелагићево донио је рјешење којим се малољетна дјеца привремено повјеравају на заштиту и васпитање мајци, до одлуке надлежног суда о разводу брака и о повјеравању дјеце. Проблем је настао у поступку извршења рјешења Центра, у складу са чланом 259. Закона о општем управном поступку Републике Српске. Руководећи се искључиво најбољим интересом дјетета, позвана је подносиатељка жалбе да одмах поднесе приједлог за дозволу извршења рјешења Центра надлежном општинском органу управе, а надлежни општински органи управе су позвани да у сарадњи и координацији са Центром што ефикасније дјелују у поступку извршења, те да по доношењу закључка општински орган управе, уколико је потребно, затражи и асистенцију полиције. Поступак извршења рјешења је трајао дуже (седам мјесеци), али су надлежни органи управе, посебно радници Центра, предузели бројне активности како би дошло до предаје дјеце мајци у октобру 2020. године, док је судски поступак још у току.

⁴⁴⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-01-134/19;

⁴⁴⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-291/20;

Примјер: Омбудсменима се обратила мајка дјетета⁴⁴⁸ са захтјевом да јој дијете буде враћено и настави да живи с мајком, након прекида ванбрачне заједнице, а са оцем да редовно контактира. У тренутку обраћања Омбудсменима, отац је задржао дијете приликом контактирања и дијете није вратио мајци. Поводом жалбе Омбудсмани су указали надлежним органима (Центар за социјални рад Костајница, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске и Окружно јавно тужилаштво Приједор) на своје мишљење и јасно истакли да од надлежних очекују да процедуре и процеси који се односе на дјецу или имају утицај на њих буду у приоритету и завршени у што краћем могућем року. Указано је надлежним органима да се морају руководити најбољим интересом дјетета и да првенствено у фокус свог рада и дјеловања поставе дијете, јер дијете у великој мјери, готово у потпуности зависи од родитеља, због узраста, а, при томе, родитељи дјетета немају успостављен ни минимум комуникације и имају апсолутно различите погледе у вези с одлукама и питањима која се тичу дјетета. Центар је, у управном поступку, дијете повјерио мајци, уредио начин одржавања личних и непосредних контаката дјетета са оцем и оцу одредио износ издржавања. У међувремену, прије коначности и извршности одлуке Центра, мајка је успјела „вратити“ дијете и сада се прибојава да допусти оцу контакте с дјететом, јер ће дијете задржати.

Што се тиче конкретног случаја, ситуација се неће ријешити у интересу дјетета док год родитељи не успоставе барем минимум комуникације, јер дијете има право на оба родитеља с тим да родитељи у том правцу треба да затраже помоћ Центра. Није ријеткост, то да Омбудсмани са сигурношћу могу констатовати, да надлежна тијела у Босни и Херцеговини нису пронашла одговарајући начин да манипулативним понашањима родитеља стану на крај, те заштите права дјетета.

8.6. Здравствена заштита дјетета

Здравствена заштита дјеце, без обзира на огромне напоре власти свих нивоа претходних година, још увијек није на потребном нивоу. Подсећамо да је право на здравствену заштиту дјетета уређено ентитеским прописима, прописима Брчко дистрикта и кантоналним прописима. Према важећем законодавству, право на здравствену заштиту дјетета, у правилу, условљено је статусом родитеља/старатеља или се то право везује за чињеницу редовног образовања дјетета. Омбудсмани годинама заговарају једино рјешење које би било у потпуности у складу са УН конвенцијом – бесплатна и безусловна здравствена заштита за сву дјецу.

Омбудсмани се користе приликом да истакну забринутост због чињенице да у оквиру здравствене заштите дјеце у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ није обезбијеђен једнак приступ и једнаке могућности, уз обезбјеђење једнаких услова за сву дјецу, при томе посебно наглашавајући да нису успостављене додатне мјере укључивања нпр. дјеце с психофизичким потешкоћама или дјеце из маргинализованих група као што су Роми. Уложени напори на креирању минимума стандарда у вези са здравственом заштитом дјеце у ентитетима и Брчко дистрикту нису у довољној мјери резултирали да услуге здравствене заштите дјеце буду прилагођене потребама развијеног друштва.

⁴⁴⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-434/20;

Омбудсмани поздрављају сва законска рјешења која се тичу побољшања квалитета и доступности здравствене заштите за сву дјецу, али и даље инсистирају на успостављању безусловне и бесплатне здравствене заштите за сву дјецу до навршене 18. године. Управо је то била једна од препорука из Специјалног извјештаја „Здравствена заштита дјеце у Босни и Херцеговини“ из 2012. године, јер се само на тај начин може обезбиједити досљедна примјена УН Конвенције о правима дјетета.

Међутим, анализирајући важеће прописе, односно поступајући по жалбама грађана, Омбудсмани констатују да су обавезно осигурана дјеца до 15 година живота и дјеца која се налазе на редовном школовању до 26. године, без обзира на статус осигурања њихових родитеља, под условом да су дјеца пријављена у систему, чиме се најчешће у пракси јављају проблеми који се тичу остваривања овог права за дјецу у узрасту од 15 до 18 година.

Према одлуци Фонда здравственог осигурања Републике Српске, а у сарадњи с Владом Републике Српске из марта 2020. године, односно од тренутка од када је почела пандемија вируса корона финансирају се здравствене услуге за све грађане (па према томе и сву дјецу), и осигурани и неосигурани, у јавним здравственим установама и није потребно овјеравати здравствену књижицу. С друге стране, према информацијама добијеним од одговорних у Министарству здравља Федерације Босне и Херцеговине дјеца у Федерацији БиХ имају безусловно приступ здравственој заштити током пандемије.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁴⁴⁹ родитеља малољетне дјевојчице који указују да им је онемогућено ефикасно лијечење кћерке на Клиничком центру Универзитета у Сарајеву (у даљем тексту: КЦУ Сарајево) – Дисциплина за здравље дјетета – Клиника за педијатрију 1. Институција омбудсмана конкретни предмет је посматрала кроз више аспеката и то: доступност здравствене заштите, приступ ефикасном правном лијеку и заштиту личних података, а нарочито цијенећи да се у конкретном случају ради о дјетету као посебно рањивој категорији. Након окончања поступка истраживања, Институција омбудсмана је Клиничком центру Универзитета у Сарајеву и Федералном министарству здравства упутила Препоруку⁴⁵⁰. Омбудсмани су јасно указали да недореченост и непоступање по процедурама могу довести у питање и добар квалитет здравствене заштите како је то предвиђено међународним стандардима, као и да је изостала примјена Правилника о условима и поступку упућивања осигураних лица на лијечење у иностранство. Свака дјелимична, односно селективна примјена одредаба овог правилника, без јасног и прецизног образложења не обезбјеђује правну сигурност као кључни елемент код правног нормирања, а исказана је и додатна забринутост, због изостанка дужне пажње и сензибилности због чињенице да је пацијент дијете које би требало да ужива посебан ниво заштите. Без задирања у питања медицинског третмана и лијечења, указано је на потребу да све процедуре буду јасне и доступне пацијентима, да све процедуре треба да резултирају актом на који би пацијент, уколико није задовољан исходом одговора, имао правни лијек односно право жалбе и поновно разматрање од стране вишег органа. У препоруци је констатовано, полазећи од принципа међународних стандарда и домаћег законодавства, да није обезбијеђен у потпуности принцип доступности здравствене заштите, јер није

⁴⁴⁹ Ж-СА-01-1284/19;

⁴⁵⁰ П-105/20;

осигурана доступност информацијама о могућности лијечења, да жалиоцима није писаним путем одговорено на захтјеве за измјештање ради лијечења, да Клинички центар Универзитета у Сарајеву у овом и будућим случајевима поклони додатну пажњу заштити права приватности и података у вези с лијечењем када је у питању обрада осјетљивих података, а посебно дјече, поштујући одредбе Закона о правима, обвезама и одговорности пацијената и Конвенције о заштити права дјетета, те да Федерално министарство здравства изврши допуну Правилника о условима и поступку упућивања осигураних лица на лијечење у иностранство, тако да се додатно прецизира поступак у околностима када здравствена установа не поднесе приједлог за упућивање на лијечење у иностранству, водећи рачуна о обавези да пацијенту, у складу са законодавством у БиХ и међународним стандардима, мора бити обезбијеђено право на ефикасан правни лијек.

Након издавања препоруке, Федерално министарство здравства је обавијестило Омбудсмане да ће приступити измјени и допуни Правилника о условима и поступку упућивања осигураних лица на лијечење у иностранство имајући у виду овај случај и најбоље интересе дјетета и омбудсмани ће у наредном периоду пратити активности овог надлежног органа. Клинички центар Универзитета у Сарајеву, поводом одговора на препоруку, обавијестио је Институцију омбудсмана да сматрају да су у довољно наврата тражили од родитеља малољетног дјетета путем њиховог пуномоћника, да доставе комплетну релевантну медицинску документацију, али да Дисциплина за здравље дјетета никада није запримила тражену документацију. У погледу дијела препоруке која се односила на заштиту личних података, Клинички центар Универзитета у Сарајеву је обавијестио Институцију омбудсмана да су поступили по истом и уклонили саопштење Педијатријске клинике КЦУС-а од 18. 11. 2019. године.

Примјер: У наведеном предмету⁴⁵¹ ради се о жалби директорке ЈУ Дјечји вртићи „Цицибан“ (државни вртићи) у Мостару на основу апела родитеља за ревидирањем прописаног броја дјече у вртићким групама у школској, 2020/2021. години, у којем је наведено да родитељи преузимају пуну одговорност за здравље своје дјече, тражећи да дјеча у вртичке групе крену с пуним капацитетом, те сматрају да досадашња поступања од надлежних органа, нису била благовремена нити усклађена са стварним потребама родитеља и дјече. Од надлежних органа достављени су одговори у смислу да се родитељи позивају да се поштују све мјере које су издате од надлежних органа, као да у примарном фокусу треба да буде здравље дјече. Родитељи вртичке дјече тврде, да су препуштени сами себи, да конкретних упутстава и смјерница упућених вртићима није ни било.

Примјер: Наведени предмет⁴⁵², отворен је по службеној дужности – *ex officio* под називом „Парк Зрињевац“. Годинама се овај парк налази у фокусу медија, те је од стране родитеља путем медија више пута апеловано на надлежне да се предузме нешто по том питању. Парк, односно мобилијар у парку је у врло лошем стању, опасан по здравље дјече. Родитељи су у више наврата тражили да се обнови комплетан мобилијар унутар парка, међутим безуспјешно. Након интервенције Омбудсмана, достављено је изјашњење Града Мостара, у којем тврде да су расписали тендер за нови мобилијар, те ће се ускоро приступити изградњи

⁴⁵¹ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-04-118/20;

⁴⁵² Предмет регистрован под бројем Ж-МО-04-70/20;

новог. Такође, затражили смо изјашњење по питању који орган констатује да изграђено игралиште испуњава све потребне услове и да може бити у функцији, јер по садашњем стању, игралиште је предмет вандалских понашања, те је и оправдано упитати се, да ли ће постављањем новог мобилијара бити постављена одговарајућа заштита и обезбјеђење у парку, које је уназад двије године укинута, јер је обављена рационализација утrophка средстава. Предмет је и даље активан, те се прати и очекује позитиван помак.

8.6.1. Вакцинација дјете

Према члану 24. Конвенције УН о правима дјетета државе странке (међу којима је и Босна и Херцеговина) признају дјетету право на уживање највишег могућег нивоа здравља и на кориштење олакшица за оздрављење и опоравак, те се обавезују да ће настојати обезбиједити да ниједном дјетету не буде ускраћено његово право на кориштење здравствених услуга. У остварењу тог права државе се обавезују да учину доступнима технологије (лијекове, опрему и интервенције) међу којима је и имунизација против уобичајених дјечјих болести, како је наведено у Општем коментару УН-овог Одбора за права дјетета бр. 15 (2013) о праву дјетета на уживање највишег могућег нивоа здравља. Стога, све док постоје недвосмислени стручни и научни докази, да корист од вакцинисања (спречавање болести, компликација и посљедица болести, те смрти) надмашује ризике од вакцинисања (настанак и посљедице нуспојава), право на вакцинацију сматра се правом дјетета на здравствену заштиту према највишим здравственим стандардима, у складу са чл. 24. Конвенције о правима дјетета. У расправи која се води између стручњака - заговарача вакцинисања и родитеља који се противе вакцинацији сматрамо да у фокусу расправе мора бити право њиховог дјетета на заштиту здравља и право друге дјете с којима је њихово дијете у контакту, посебно оне дјете која због здравствених разлога не могу примити вакцину.

Примјер: Омбудсмани су у вези с питањем вакцинације дјетета запримили жалбу⁴⁵³ родитеља због чињенице што их је једна предшколска установа одбила да њихово дијете похађа предшколско васпитање и образовање, јер „*дијете није вакцинисано*“. Родитељи сматрају да је њихово дијете у потпуности здраво, да не постоје никакве сметње, а посебно замјерају надлежној здравственој установи што је открила податке о „*вакциналном статусу дјетета*“. Наконведеног поступка истраживања, констатовано је да је упис дјете у дјечји вртић условљен уредним вакцинисањем против болести из Програма обавезних имунизација Федерације БиХ. Приликом уписа, дјечји вртићи морају провјерити документацију о вакцинисању дјетета, те упутити родитеља, старатеља или усвојитеља на обавезу вакцинисања дјетета, ако оно није обављено. Сматрамо да досљедно поступање према наведеном програму, донесеном у складу са законом и подзаконским прописима доприноси заштити здравља све дјете у колективу, укључујући дјету која због здравствених разлога не могу примити вакцину. Тај принцип заснивамо на мишљењима здравствених стручњака, као и на информацијама из Европске мреже правобранилаца за дјету о начинима на које друге земље покушавају обезбиједити вакцинисање дјете и постићи задовољавајуће ефекте вакцинисања како би ефикасност вакцине у заједници била што већа. Један од тих начина јесте да вакцинисање дјетета буде предуслов за упис у дјечји вртић, као што је

⁴⁵³ Предмет регистрован под бројем Ж-ЛИ-01-224/20;

пракса у бројним земљама (нпр. у Хрватској). Дакле, Омбудсмани у конкретном случају нису установили кршење права дјетета, те су позвали родитеље да своју дјецу у наредном периоду вакцинишу.

8.7. Образовање дјеце

Образовање дјеце и право дјетета на образовање у свакој иоле савременој држави треба да буде један од најважнијих приорета. Уз игру и слободно вријеме, културне активности, информисање, слободу мишљења, изражавања, вјере, право на образовање дјетета спада у тзв. развојна права, односно права која обезбјеђују дјетету најбољи могући развој. Право на образовање имају сви независно о способности, расној, етничкој, вјерској, полној, класној и националној припадности, сексуалној оријентацији или било којој другој основи. Ово право подразумејева доступност васпитно-образовних установа, квалитет васпитно-образовног рада, могућност избора васпитања и образовања према властитим жељама и потребама, али и право на безбједно и подстицајно васпитно-образовно окружење у којем се поштују права дјеце, наставника, родитеља и свих других учесника у овом процесу.

Примјер: Институција је запримила жалбу родитеља, ради заштите права дјетета "од самовоље појединаца у поступку избора и проглашења ученика генерације у ОШ 'Бранко Радичевић' Братунац"⁴⁵⁴. Након запримања жалбе јасно је утврђено да је Окружни суд у Бијељини поништио одлуку Школског одбора, те је суд дао јасна упутства школи како да умјесто поништеног акта донесу други акт. Школа је у потпуности поступила у складу с упутством суда. Донијели су нови управни акт и у поновљеном поступку, дијете подносиоце жалбе је проглашено за ученика генерације. У конкретном случају, није било основа за евентуалну реакцију Омбудсмана, јер је странка судским путем заштитила своја права, а школа потом поступила у потпуности у складу с упутством суда.

Примјер: Институција је запримила анонимну пријаву на рад Основне школе "Пале" Пале⁴⁵⁵. Јасно је установљено да је анонимна жалба истовремено упућена и бројним другим надлежним органима, а не само Омбудсменима. Жалбом се указивало на непрофесионално поступање једног наставника према дјец/ђацима, Школа је негирала истакнуте жалбене наводе и истакла да се нико од родитеља није жалио школи онако како се то наводи у анонимној жалби. Такође је установљено да је, у вези с овим случајем, извршена и интервентна контрола од стране надлежног Републичког педагошког завода Републике Српске. Омбудсмани нису нашли основа за евентуалну интервенцију у складу са својим мандатом и надлежностима, али су, опреза ради, позвали надлежне органе да их обавијесте о томе да ли су у свом раду установили евентуално другачије чињенице и околности. Министарство просвјете и културе Републике Српске, Републички педагошки завод обавјештава Омбудсмане да нема нових сазнања и да ће на свако ново сазнање о било каквом непримјереном понашању наставника реаговати благовремено и професионално. Полицијска управа Источно Сарајево обавјештава Омбудсмане о свим предузетим радњама у вези са истакнутим случајем и јасно наводе да нису надлежни да преиспитују рад наставника, да су поступили по пријави, али да нису утврдили постојање елемената

⁴⁵⁴ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-640/20;

⁴⁵⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-344/19;

кривичног дјела, али је комплетна документација прослијеђена надлежном тужилаштву. Окружно јавно тужилаштво у Источном Сарајеву обавјештава да су запримили службени извјештај, прибавили сву неопходну документацију и на основу предузетих радњи донијели наредбу о неспровођењу истраге. Омбудсмани су констатовали да нису установили неправилности у раду надлежних органа и да су жалбени наводи неосновани и предмет су затворили о чему су обавијестили надлежне.

Примјер: Омбудсманима се обратила Лабуристичка странка Босне и Херцеговине⁴⁵⁶ захтијевајући *предузимање активности које ће резултирати стављањем ван снаге рјешења Министарства образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона којим је извршена измјена и допуна Наставног плана и програма за девети разред основне деветогодишње школе у дијелу који се односи на наставни предмет повијест/хисторија/историја увођењем посебних тема које се односе на настанак агресије на Босну и Херцеговину*⁴⁵⁷. Лабуристичка странка сматра да се увелико ради о политичком питању, без јасно утврђених историјских чињеница које доказују изречене пресуде на домаћим и међународним судовима, те судски процеси који су у току. Сматрају да ратна превирања не могу бити предмет изучавања ученика у школама, јер нису довољно истражени и историјски обрађени. Након поступка истраживања, прихваћено је образложење надлежног кантоналног органа да је у надлежности кантона у Федерацији Босне и Херцеговине образовање, односно доношење наставних планова и програма и да та чињеница није спорна. Међутим, Омбудсмани сматрају да дугорочно посматрано, и то за подручје цијеле Босне и Херцеговине увођење и изучавање ратних дешавања у протеклом рату у Босни и Херцеговини за све ђаке основних школа неће допринијети стварању друштва заснованог на владавини закона и поштовању људских права, те неће допринијети економском развоју који ће обезбиједити најбољи животни стандард за све грађане Босне и Херцеговине. Такође, дјеца и млади у Босни и Херцеговини тешко ће превазићи бројна спорна и неријешена питања из протеклог рата, а што ће у крајњој мјери само шкодити њима и што може резултирати потешкоћама у прихватању општеприхваћених, универзалних вриједности демократског друштва, те властитих вредносних система заснованих на специфичностима националне, историјске, културне и вјерске традиције народа и националних мањина које живе у Босни и Херцеговини. Уважавајући све специфичности конкретног предмета, Омбудсмани са истакнутим недоумицама и забринутостима упознају законодавне органе свих нивоа власти у Босни и Херцеговини, путем Годишњег извјештаја о резултатима активностима Институције омбудсмана за 2020. годину.

Примјер: Поступајући по жалби једног родитеља⁴⁵⁸, препоручено је Општини Шамац⁴⁵⁹ да јасно установи који су родитељи ученика који похађају средњу школу платили овлаштеном превознику трошкове превоза за јануар 2020. године, те да уколико се установи да су родитељи то учинили, да се истим тим родитељима, рефундирају трошкови превоза у

⁴⁵⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-147/19;

⁴⁵⁷ У тој допуни уведене су сљедеће тематске цјелине: „Агресија на Бихаћки округ изолација и окружење – Војно-политички аспект, стварање и проглашење тзв. АП Западна Босна, сукоб међу Бошњацима, улога Србије и Хрватске, страдање становништва и хуманитарна криза у Бихаћком округу;

⁴⁵⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-01-351/20;

⁴⁵⁹ Препорука број П-158/20 од 26.8.2020. године;

наредном периоду, а најкасније у року од 60 дана од дана пријема препоруке. Омбудсмани прате реализацију наведене препоруке.

Примјер: Поступајући по жалбама родитеља⁴⁶⁰ који желе да њихова дјеца престану похађати часове вјеронауке, а што није тренутно могуће према Закону о основном васпитању и образовању Републике Српске⁴⁶¹, Омбудсмани су донијели Препоруку⁴⁶². Препоручено је Министарству просвјете и културе Републике Српске да у што скорије вријеме размотре да се прецизније и јасније кроз примјену законских рјешења и усвајањем подзаконских аката обезбиједи равноправан третман дјеце која више не желе да похађају часове вјеронауке у основним школама у Републици Српској, а у складу са изнесеним мишљењем Омбудсмана. Међутим, Министарство⁴⁶³ остаје код свих раније истакнутих навода, те додају да *школе треба схватити као озбиљне установе и да давање могућности за одустајање од појединих наставних предмета за собом повлачи многе недоумице: уписивање и исписивање података у педагошку документацију и евиденцију, начин формирања одјељења, распоред часова, норма радника итд.* Наводе да је *Законом дата могућност избора прије похађања предмета вјеронауке, као једина могућа у пракси, те да се након учињеног избора, одлука не може промијенити. Законом није предвиђено да се доносе подзаконски акти којима се регулише ово питање, јер је дефинисано Законом.* О одговору су упознати подносиоци жалбе, као и Влада Републике Српске, с обзиром да по Препоруци Омбудсмана није поступљено.

Примјер: На питање одборника Општинског вијећа Илића⁴⁶⁴, Омбудсмани су јасно уочили да законодавац, односно Парламент Федерације Босне и Херцеговине, у Закону о играма на срећу није у односу на кладионице предвидио услов да морају бити 100 метара удаљени од школа и вјерских објеката, као што је у члану 59. наведеног закона предвидио за касина. Такође су установили да су се у претходном периоду појављивале одређене иницијативе у вези с прописивањем тог услова, па чак и строжих облика. Исто, само по себи, без помне анализе, не би упућивало на кршење права дјеце и интереса дјетета, али су омбудсмани указали да постоји низ фактора који упућује да постоји оправдана забринутост. О мишљењу Омбудсмана упознато је Општинско вијеће Илиће који су се сложили са ставом Омбудсмана и одговор је усвојен од стране одборника.

8.8. Права дјеце с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју

Крајем 2010. године Институција је презентовала Специјални извјештај о стању права дјеце с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју. У том извјештају издато је и низ препорука надлежним органима које, нажалост, све до данас нису реализоване. Интересантно би било у наредној години урадити нови извјештај, те подробније обрадити тренутно стање у овој области, с посебним освртом на све оно што је/није урађено у претходних десет година. Оно што се свакако да примијетити јесте чињеница да у

⁴⁶⁰ Предмети регистровани под бројем Ж-БЛ-01-660/19 и Ж-БЛ-01-767/19;

⁴⁶¹ Службени гласник Републике Српске, број 44/2017;

⁴⁶² Препорука број П-50/20 од 3.3.2020. године;

⁴⁶³ Актом број 07.041/052-1974/20 од 23.6.2020. године;

⁴⁶⁴ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-986/19;

Институцији није регистрован велик број жалби које се тичу дјеце која припадају овој категорији, што опет упућује на закључак да су претходних година остварени знатни помаци.

Примјер: Поступајући по жалби мајке дјетеа с посебним потребама и сметњама, а имајући у виду релевантно законодавство и утврђено чињенично стање током поступка истраживања, Омбудсмани су препоручили⁴⁶⁵ Центру за социјални рад Фоча да одмах спроведе поступак процјене услова живота и стања корисника и његовог окружења, те да сагледају све могућности збрињавања у установу која ће представљати њацјелисходнији облик заштите за дијете подносиоце жалбе, уважавајући мишљење Омбудсмана изнесено у Препоруци. Након издавања препоруке, Центар за социјални рад Модрича⁴⁶⁶ обавјештава Омбудсмани да су покренули поступак процјене на захтјев Центра из Фоче, као и да је препорука првостепене комисије за утврђивање способности лица у поступку остваривања права из социјалне заштите и утврђивање функционалног стања корисника да је К. Д. потребан смјештај у ЈУ Дом за мушку дјецу и омладину са сметњама у развоју – Приједор, а на чему је мајка све вријеме и инсистирала.

Омбудсмани констатују да су надлежни Центри за социјални рад Фоча и Модрича поступили по Препоруци Омбудсмана.

Примјер: Након пријема жалбе мајке дјетета обољелог од ријетке болести, Омбудсмани су препоручили⁴⁶⁷ Влади Кантона Сарајева и надлежном Министарству за образовање, науку и младе: *"Да у што краћем року спроведу реформске активности у складу са Законом о основном васпитању и образовању; Да што прије усвоје Стратегију о основном васпитању и образовању на подручју Кантона Сарајева; Да одмах, ради заштите права и интереса дјетета у конкретном предмету, помогну ОШ 'Ковачићи' тако што ће пружити пуну материјалну и сваку другу врсту подршке, а посебно да се дјетету обезбиједи асистент у настави како би што успјешније завршило основно образовање."* Надлежно Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајева обавјештавало је Омбудсмани о свим подузетим мјерама. У каснијој писаној и усменој кореспонденцији, мајка дјетета, подносиоца жалбе, наводи да је *дијете уписало Школу за средње стручно образовање и радно оспособљавање у Сарајеву, али да нема асистента и да њено школовање без асистента губи смисао.* На поновно обраћање Омбудсмана, Министарство за образовање, науку и младе обавјештава Омбудсмани да ће у сарадњи са школом наћи начин да се дјетету обезбиједи право на адекватно образовање. У складу с Правилима поступка Институције омбудсмана, подносиоца жалбе је одмах упозната о одговору надлежног органа. Међутим, како је здравствено стање дјевојчице погоршано, мајка је све своје снаге усмјерила да дјетету помогне да се здравствено опорави и није било времена да размишља о њеном образовању. Појашњава да, како се сада чини, дијете неће моћи похађати наставу у школи, уважавајући њено здравствено стање. Сходно томе, поставља се питање потребе ангажовања асистента у настави током средњошколског образовања. Цијени да би било најцјелисходније да се, као што је то био случај током њеног основног

⁴⁶⁵ Препорука број П-21/20 од 24.1.2020. године;

⁴⁶⁶ Акт број 01/2-545-1-19/20 од 30.6.2020. године;

⁴⁶⁷ Препорука број П-69/18 од 9.3.2018. године;

образовања – да јој се обезбиједи подршка у настави и учењу, кроз тзв. школу у кући. *Наставни кадар Основне школе "Ковачићи" се трудио максимално да се проблем образовања дјетета ријеши у најбољем интересу дјетета, иако су били свјесни свих проблема, потешкоћа и упитног квалитета пруженог знања.* ЈУ Школа за средње стручно образовање и радно оспособљавање Сарајево⁴⁶⁸, обавјештава Омбудсмани да је дијете уписано у други разред за занимање рекламни графичар, да је само једном присуствовала настави у пратњи мајке, да је постојао договор да ће у школу доћи на наставу када год јој то дозволи здравствено стање, али здравствено стање дјетета је лоше. Наводе да су у контакту с мајком, да су дијете посјећивали код куће и да је постојао план посјета наставника и да је планирано да се спроведе вид наставе "школа у кући", али тај вид наставе није спроведен, због здравственог стања дјетета. У разговору с мајком долазе до закључка да је дјетету неопходан лични асистент који ће јој бити на располагању. Појашњавају да имају два асистента који су преко потребни ђацима у цјелокупном наставном процесу за рад с тежом групом ђака, из аутистичног спектра, те су то разлози због којих ти исти асистенти не могу бити ангажовани и радити с дјететом подносиоце жалбе. Поред Омбудсмани, овај акт/одговор школа је прослиједила и надлежном министарству. На крају констатују да би било најбоље рјешење да се анагажује лични асистент за подршку у одвијању образовног процеса дјетета. Омбудсмани су поставили питање надлежном министарству - да ли је могуће да се у што краћем року обезбиједи подршка и школи и дјетету, односно да се ангажује лични асистент. Министарство⁴⁶⁹ обавјештава Омбудсмани да није усвојена стратегија о основном васпитању и образовању на подручју Кантона Сарајева, а није усвојена ни стратегија за укључивање дјеце с потешкоћама у развоју у образовању са седмогодишњим планом имплементације у Кантону Сарајево. Поред тога, обавјештавају и да је ЈУ Школа за средње стручно образовање и радно оспособљавање Сарајево одобрено ангажовање три асистента у настави за ову школску годину, али да је за њихово распоређивање на конкретне послове и задатке искључиво надлежан директор школе.

С обзиром да је предмет из 2016. године, да је Препорука издата током 2018. године, омбудсмани констатују да по њиховој препоруци није поступљено, односно да препорука није реализована, о чему је у складу са законским овлашћењима обавијештена Влада Кантона Сарајева. Међутим, цијенећи промијењене околности, Омбудсмани су позвали школу да заједно с мајком дјетета, размотре сваку могућност да се дјетету обезбиједи што квалитетније право на образовање, посебно цијенећи посљедње информације од Министарства у вези са асистентима, али само у оној мјери у којој је то могуће због здравственог стања дјетета.

Примјер: Омбудсмани су запримили жалбу ЈУ ОШ "Мехмедалија Мак Диздар" из Сарајева⁴⁷⁰ због дјетета/ђака коме је дијагностификована епилепсија. Породица је обавијестила школу да је препорука љекара да уз дјечака у учионици стално неко треба да сједи због тога што користи терапију и не смије заспати. Од тренутка саопштавања информација о здравственом стању дјетета, почињу изостанци из школе, у почетку први

⁴⁶⁸ Акт број 8-53-1/20 од 30.1.2020. године;

⁴⁶⁹ Акт број 11/03-10-24530-11/19 од 28.9.2020. године;

⁴⁷⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-1060/19;

часови, а касније и по цијеле дане. Протоком периода од двије године, школа позива породицу дјетета на сарадњу и констатују да више нема потребе за великим бројем изостанака и да нема потребе да тетка дјетета стално сједи на часовима, јер на тај начин ђак не остварује контакте с другом дјецом и уз стално је присуство тетке. Породица никада није доставила поменути препоруку љекара. Организовани су састанци на којима се појашњавало да школа предузима све у оквир својих могућности, али и да не разумију родитеље зашто је проблем доставити тражену препоруку, која би била од користи свима – породици и школи. У конкретан случај били су укључени и представници службе за социјалну заштиту, надлежног Министарства за образовање, науку и младе Кантона Сарајево и представници Дома здравља на приједлог Министарства. Омбудсмани су јасно установили да школа није учинила пропуст у односу на дијете и да су у процесу заштите најбољег интереса дјетета биле укључене све надлежне институције. Такође је јасно констатовано да ће приликом сваког евентуалног наредног пропуста родитеља у родитељском старању бити предузете адекватне мјере и радње од стране надлежне службе социјалне заштите, а предмет су Омбудсмани затворили.

Примјер: Отац дјетета се обратио Омбудсманима, наводећи да је његов син похађао први разред средње школе - Гимназије "Maarif" све до момента изрицања васпитно-дисциплинске мјере искључење ученика из школе⁴⁷¹. Током поступка истраживања Омбудсмани су упознати од стране родитеља дјетета да су се обратили надлежном Министарству за образовање, науку и младе Кантона Сарајево захтјевом за хитно давање сагласности за пребацивање дјетета из "Maarif Schools" of Sarajevo - Средња школа Гимназија "Maarif" у Трећу гимназију Сарајево. Министарство је дало сагласност за упис именованог у Трећу гимназију у први разред у школској, 2019/2020. години, а омбудсмани су установили да је дијете почело похађати редовну наставу у Трећој гимназији. Међутим, оно што је најзначајније, успостављена је сарадња са Центром "Владимир Назор" с циљем опсервације ученика и пружања помоћи наставницима у изради индивидуалног плана и програма за рад с учеником, а све због чињенице што је дијете у раном дјетињству имало хроничну упалу оба средња увета што је резултирало тоталном глувоћом. Тек након медицинског третмана и операције оба увета дијете је поново чуло, али је проговорио с пет година. Истина, слух му се јесте вратио у цијелости, али је почео говорити и комуницирати тек касније.

Конкретан предмет био је повод да Омбудсмани⁴⁷² одрже састанак с министарком за образовање, науку и младе Кантона Сарајево о функционисању инструмената успостављених због заштите права дјете, те је током састанка разговарано и о питању инклузије у школама, вршњачком насиљу, радно-правном статусу наставника, као и правилницима и законима које доноси ово министарство.

8.9. Право дјете на заштиту од економске експлоатације

Просјачење дјете представља глобални проблем који је данас све распрострањенији. О просјачењу дјете, а посебно о оном које је организовано, веома мало се говори у јавности.

⁴⁷¹ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-01-1144/20;

⁴⁷² Омбудсман др Јасминка Џумхур са сарадницима, састанак одржан 1.11.2019. године;

У многим земљама оно представља врло уносан бизнис (примјера ради Италија, земље Латинске Америке, Мексико).

Слично стање је и у Босни и Херцеговини. Премда смо сви често у прилици да на улазима у веће градове или већим раскрсницима примијетимо, или чак и разговарамо с дјецом која се баве овим занимањем, тешко је да ћете наћи озбиљнију анализу, детаљнији извјештај или чак било какву информацију о овој дјечи и посебно онима који том дјецом управљају.

8.10. Дјеца у сукобу са законом

Омбудсмани су у сарадњи са УНИЦЕФ-ом у Босни и Херцеговини, током 2016. године посјетили све установе у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом и након тога сачинили документ под називом "Анализа стања у установама у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом у Босни и Херцеговини"⁴⁷³. У 2018. години, сарадња с УНИЦЕФ-ом је настављена и резултирала је документом под називом: Извјештај о реализацији препорука из документа под називом "Анализа стања у установама у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом у Босни и Херцеговини" и оцјена тренутног стања⁴⁷⁴. Омбудсмани су задовољни сарадњом са установама, те истичу да су постигнути знатни помаци у периоду од двије године и да су дјелимично реализоване препоруке Омбудсмана. Реализацију препорука које су упућене надлежним органима омбудсмани су пратили у току 2019. године, те су затражили достављање информација од установа и надлежних органа. Омбудсмани констатују извјесне помаке.

Омбудсмани су препоручили управи Казнено-поправног завода Сарајево да обезбиједи адекватне услове за извршење мјере притвора за малољетнике, као и да обезбиједи третман малољетника за вријеме трајања мјере притвора. Ова установа је обавијестила Омбудсмане да је одлуком Федералног министарства правде одређено да се сви малољетници упућују у притвор у Казнено-поправни завод Орашје и да се у ову установу више неће упућивати малољетници⁴⁷⁵. Федерално министарство правде је обавијестило Омбудсмане⁴⁷⁶ да је у претходном периоду извршен пријем 30 службеника и намјештеника у Васпитно-поправном дому и Малољетничком затвору при Казнено-поправном заводу Орашје, чиме су знатно побољшани услови за третман малољетника. Такође су истакли да су у оквиру ИПА фондова предвиђена средства за изградњу физкултурне сале и објеката за радионице. Како наводе, у наредном периоду именоване комисију за праћење и унапређење рада кривичног поступка и извршења кривичних санкција према малољетницима.

Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је поступио по Препоруци Омбудсмана и доставио Извјештај Омбудсмана назначеним судовима у Босни и Херцеговини⁴⁷⁷.

⁴⁷³ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2018111912083431bos.pdf;

⁴⁷⁴ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2016100610154998bos.pdf;

⁴⁷⁵ Акт КПЗ Сарајево број 01-12-597/19 од 18.11.2019. године;

⁴⁷⁶ Акт број 04-49-4191-18 од 6.12.2019. године;

⁴⁷⁷ Акт број 06-12-3541-3/2019 од 2.12.2019. године;

Што се тиче рада Васпитног центра за малољетнике у Сарајеву, Омбудсмани су препоручили Министарству за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево и Васпитном центру за малољетнике Сарајево да у функцију ставе Дијагностичко-опсервациони центар као организациону јединицу Васпитног центра Кантона Сарајево. Васпитни центар Кантона Сарајево предузео је активности на успостављању дјелатности дијагностичко-опсервационог центра, кроз Службу за дијагностику, али ће реализација зависити од обезбјеђења буџетских средстава⁴⁷⁸. Препорука није реализована.

Када је у питању рад Васпитног центра Тузланског кантона омбудсмани констатују да су у потпуности испоштоване препоруке које се односе на издвајање финансијских средстава за набавку психолошких тестова и замјену вањске столарије у просторијама Васпитног центра⁴⁷⁹.

Казнено-поправни завод Источно Сарајево – Малољетнички затвор је поступио по препоруци Омбудсмана и опремио дневни боравак намјештајем погодним за кориштење и боравак малољетника⁴⁸⁰.

Што се тиче реализације осталих препорука: Препорука Министарству правде Републике Српске и Казнено-поправном заводу Источно Сарајево - да обезбиједи 24-часовно присуство стручног особља током свих седам дана у седмици у раду с малољетницима; Препорука Федералном министарству правде и Казнено-поправном заводу Орашје да у потпуности раздвоје, просторно и кадровски, Одјељење за извршење малољетничког затвора и Одјељење васпитно-поправног дома, да дневни рад буде структуриран, с циљем остварења сврхе кривичноправне санкције, те да се врши досљедна примјена законских и подзаконских прописа који се односе на погодности и дисциплинске поступке према малољетницима; Препорука Заводу за васпитање мушке дјеце и омладине Сарајево да обезбиједи потпуно раздавајање двије различите категорије корисника који су упућени у установу по различитим правним основама и да у потпуности уклоне решетке на прозорима и вратима завода; Препорука Министарству правде Републике Српске и Казнено-поправном заводу Бања Лука да измјесте Одјељење Васпитно-поправног дома из круга КПЗ Бања Лука; Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Кантона Сарајево и Влади Тузланског кантона да изврше издвајања буџетских средства ради запошљавања додатног кадра у Јавној установи Завод за васпитање мушке дјеце и омладине, Васпитни центар Кантона Сарајево, и Васпитни центар Тузланског кантона; владама ентитета и надлежним министарствима да се успоставе посебне установе за лијечење и оспособљавање малољетника, да би се омогућило изрицање и извршење ове заводске мјере, као и мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења или да у оквиру постојећих услова успоставе посебна одјељења у којима би се извршавала ова васпитна мјера; Препорука Федералном министарству правде да у циљу додатног стручног оспособљавања и усавршавања свих запослених у установама који су укључени у третман малољетника организују континуиране, специјализоване и лиценциране обуке које ће задовољити

⁴⁷⁸ Акт Министарства број 13-02/1-10-40834/19 од 27.11.2019. године и акт Васпитног центра Кантона Сарајево број 35-01-10-766-01/19 од 18.11.2019. године;

⁴⁷⁹ Акт Васпитног центра ТК број 04-814/19 од 5.12.2019. године;

⁴⁸⁰ Акт број: 08/1.04/240-1340/19 од 18.11.2019. године;

највише домаће и међународне стандарде; Препорука Министарству правде Републике Српске да предузме неопходне активности на оснивању васпитног центра за малољетнике. Омбудсмани нису задовољни и у складу са својим мандатом и надлежностима наставиће и у наредном периоду да заговарају реализацију свих наведених препорука.

Омбудсмани Босне и Херцеговине су 11. 8. 2020. године усвојили Програм рада Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2021. годину и у раду Одјељења за праћење остваривања права дјетета предвиђено је да се током 2021. године поново посјете све установе у којима су смјештени малољетници у сукобу са законом.

8.11. Савјети за дјецу у Босни и Херцеговини

Актом од 7. 10. 2020. године Омбудсмани су се обратили Министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, Министарству породице, омладине и спорта Републике Српске и Федералном министарству рада и социјалне политике (Федерација Босне и Херцеговине). Наведеним актом затражили смо информације о тренутном статусу савјета за дјецу у Босни и Херцеговини. Из до сада достављених одговора произилази сљедеће:

Министарство за људска права и избјеглице БиХ⁴⁸¹:

Савјет за дјецу БиХ формиран је Одлуком о формирању Савјета за дјецу БиХ (Службени гласник БиХ, бр. 04/13 и 66/19). Замишљен је и основан као стручно, интерресорно, савјетодавно и координирајуће тијело Савјета министара Босне и Херцеговине, при Министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине, а задужен је за промоцију и заштиту права дјете у Босни и Херцеговини, с посебним акцентом на Акциони план за дјецу Босне и Херцеговине.

Одлука о именовању чланова Савјета за дјецу Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 95/13) детаљно одређује састав и начин именовања чланова првог сазива Савјета. Први сазив Савјета се састојао од 13 чланова (осам из реда државних службеника које именују надлежна министарства, два из реда невладиних организација које именује мрежа "Снажнији глас за дјецу", и три из реда академске заједнице, односно Универзитета у Сарајеву, Бањој Луци и Мостару). Чланови именовани од стране државних министарстава и агенција координирају размјену информација с ентитетским министарствима.

По истеку мандата првог сазива Савјета, Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине покренуло је у 2018. и 2019. години процес именовања новог сазива, али нису прикупљена сва именовања. Након тога, Министарство је у току 2020. године поново покренуло процес именовања, те су државне институције и невладине организације доставиле имена својих представника, а представници академске заједнице изабрани су путем јавног позива овог министарства. На основуведеног, сачињена је Одлука о именовању Савјета за дјецу БиХ, те је иста упућена Канцеларији за законодавство БиХ и Министарству финансија и трезора БиХ. Након јавних консултација и прикупљања позитивних мишљења, Одлука ће бити упућена на усвајање Савјету министара БиХ.

⁴⁸¹ Акт број 07-37-1-1952-2/20 од 2.11.2020. године;

Федерално министарство рада и социјалне политике Федерације БиХ⁴⁸²:

На 13. редовној сједници Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине, 28. 7. 2020. године, од стране заступнице Алме Кратине, предложено је доношење закључка којим се Влада Федерације БиХ обавезује да у року од 90 дана формира савјет за дјецу Федерације БиХ који ће дјеловати при овом федералном министарству, а као стручно, савјетодавно, интерресорно и координационо тијело, и у чијем ће саставу бити представници надлежних министарстава, невладиних организација и академске заједнице.

Овај приједлог закључка упућен је актом⁴⁸³ Влади Федерације БиХ с циљем прибављања мишљења, а како би се о истом могао изјаснити Представнички дом Парламента Федерације БиХ, те је потом актом⁴⁸⁴ Владе Федерације БиХ прослијеђен Федералном министарству рада и социјалне политике. Поступајући по датом акту, а поштујући релевантно законодавство, Министарство је припремило и доставило позитивно Мишљење које је Влада Федерације БиХ усвојила на 235. сједници од 10. 9. 2020. године, те га прослиједила Представничком дому Парламента Федерације БиХ на даље поступање.

Министарство породице, омладине и спорта Републике Српске

До дана израде овог годишњег извјештаја, Министарство није послало одговор.

⁴⁸² Акт број 05-31/10-2324/20 МЈ од 15.10.2020. године;

⁴⁸³ Акт број 01-02-1399/20 од 28.7.2020. године;

⁴⁸⁴ Акт број 03-04-980-8/20 од 10.8.2020. године;

IX. ПРАВА ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ

Заштита лица с инвалидитетом је један од најосјетљивијих и најспецифичнијих елемената друштвено-развојне, економске и прије свега социјалне политике уопште. Данас се положај лица с инвалидитетом мора посматрати прије свега као питање људских права. Инвалидност је сложен друштвени феномен који практично задире у све области савременог живота и изискује мултисекторски приступ и сарадњу различитих органа власти, локалних самоуправа, цивилног сектора и лица с инвалидитетом и њихових организација. Нагласак се ставља на гарантовање равноправности лица с инвалидитетом, на недискриминацију и њихово пуно учешћа у друштву.

Положај лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини уређен је бројним законским и подзаконским актима, те се тако одредбе везане за права лица с инвалидитетом сусрећу у свим важнијим законима које су парламенти свих нивоа власти у Босни и Херцеговини усвојили. Готово сваки законски акт у бар једном свом члану говори о неком праву лица с инвалидитетом. С друге стране, положај лица с инвалидитетом уређен је и међународним конвенцијама које је Босна и Херцеговина ратификовала, чиме су неке од њих постале дио унутрашњег права и као такве се могу непосредно примјењивати.

Најзначајнији документ међународног јавног права јесте Конвенција Уједињених нација о правима лица с инвалидитетом (у даљем тексту: УН Конвенција). Ова конвенција представља први свеобухватни документ који лицима с инвалидитетом гарантује права и основне слободе⁴⁸⁵. Од регионалних, односно европских докумената, нарочито је важна ревидирана Европска социјална повеља, која у одредби члана 15 лицима с инвалидитетом гарантује право на самосталност, социјалну интеграцију и укљученост у друштвену заједницу.

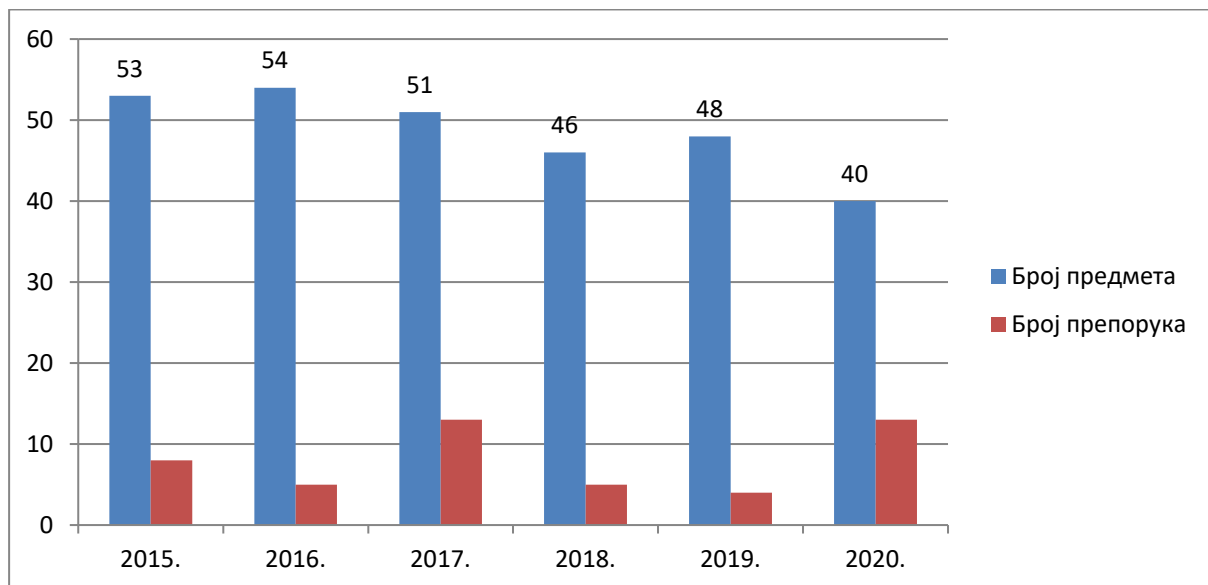
УН Конвенција не ствара нова права за лица с инвалидитетом већ предвиђа мјере које ће државе уговорнице предузимати како би лицима с инвалидитетом омогућиле да у пракси ефикасно остварују грађанска, политичка, економска, социјална, културна и сва друга права која им припадају. УН Конвенција прописује мјере које државе уговорнице морају да предузму како би лицима с инвалидитетом омогућиле пуно и равноправно учешће у свим областима друштвеног живота на основу једнакости с другима.

Постојање разлика и дискриминација лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини није новина, а њихов положај додатно је усложњен усљед пандемије вируса корона. Нажалост, и даље постоје проблеми у остваривању права лица с инвалидитетом као што су архитектонске баријере, неприступачност јавном превозу, неадекватна здравствена заштита, хронични недостатак радних мјеста, односно послова за лица с инвалидитетом, итд.. Без системских рјешења, тешко је обезбиједити приступачност услуга лицима с инвалидитетом. Омбудсмани указују и на велик недостатак информација и комуникација

⁴⁸⁵ Конвенција Уједињених нација о правима лица с инвалидитетом и Факултативни протокол, Резолуција А/РЕС/61/106 од 13. децембра 2006. године. Босна и Херцеговина је ратификовала Конвенцију УН о правима лица с инвалидитетом Уједињених нација, као и Опциони протокол 12. марта 2010. године, а Конвенција је ступила на снагу 11. априла 2010. године.

лицима са оштећењима слуха, вида, интелектуалним или физичким инвалидитетом, те из тих разлога ова лица су ускраћена о кључним информацијама о превенцији и помоћи у односу на вирус Ковид-19. Такође, посебно забрињава то што објекти који су предвиђени за карантин или транспорт у вези с Ковид-19 не одговарају лицима с инвалидитетом. Омбудсмани истичу да остваривање права гарантованих УН Конвенцијом, а коју је ратификовала Босна и Херцеговина, подразумијева обавезу државе да учини све да олакша живот лицима с инвалидитетом и омогући потпуно учествовање у свим аспектима живота, рада и укључености у заједницу. Имајући у виду све наведено, Омбудсмани позивају све надлежне органе власти у Босни и Херцеговини да уложе напоре и предузму конкретне мјере које ће омогућити једнак третман без дискриминације по било којем основу лицима с инвалидитетом.

Током 2020. године у Институцији је регистровано 40 предмета у овој области, а у 13 предмета издато је 11 препорука. Поређења ради, у наставку се даје приказ броја запримљених жалби и издатих препорука за период 2015-2020. година.

Предмети запримљени у извјештајном периоду односе се углавном на проблеме у остваривању права из области социјалне и здравствене заштите, затим права из пензијско-инвалидске заштите, права на образовање, запошљавање, смјештај у установе социјалне заштите, као и питање доступности јавног превоза. Знатним бројем жалби грађани су по ко зна који пут изразили незадовољство радом Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине. Уз наведене, евидентни су и сљедећи проблеми: у Федерацији Босне и Херцеговине нема јединствене дефиниције инвалидитета, а терминологија је различита и није усклађена са УН Конвенцијом; за ниво Федерације Босне и Херцеговине нема јединственог регистра/базе података о лицима с инвалидитетом с релевантним подацима (доб, пол, социјално-економски статус, врста и степен инвалидитета, локалитет, образовни ниво, итд.); бројне баријере су присутне/непрístupачност (грађевинске, информационе, психолошке у "главама" људи, саобраћајне, итд.); услуге и сервиси подршке су недовољни/неадекватни, нарочито у руралним срединама; нема доступних формата ни технике за обезбјеђење приступа информацијама за лицима с инвалидитетом, у складу с њиховим потребама што

ономогућава комуникацију (школе, болнице, општине, апотеке, продавнице, итд.); ту спада и веб (web) приступачност; нема механизма мониторинга примјене УН конвенције, нити установљених казних мјера за оне који су одговорни за спровођење различитих међународних докумената; ријетки су звучни семафори у БиХ; у појединим кантонима лица с инвалидитетом се ријетко укључују у доношење политика, стратегија и других докумената...

Препоруке издате у извјештајном периоду односе се на питања отклањања приступачности образовним установама и наставном процесу, питање доступности и приступачности превоза у Кантону Сарајеву, извршења судских пресуда у којима је једна од странака лице с инвалидитетом, као и питање финансирања рада удружења која окупљају лица с инвалидитетом.

Слично претходним, и у 2020. години, мада тешко оптерећеној пандемијом, примјетни су позитивни помаци у Босни и Херцеговини, посебно када је ријеч о реализацији одређених активности предвиђених стратешким документима који се односе на остваривање и заштиту права лица с инвалидитетом⁴⁸⁶. Но, и поред тога, препоруке из Извјештаја Радне групе о Универзалном периодичном прегледу (УПР) из новембра 2019. године⁴⁸⁷, као и Препоруке Комитета Уједињених нација за права лица с инвалидитетом из априла 2017. године⁴⁸⁸ указују да је неопходно континуирано радити на подизању свијести јавности, односно промоцији и заштити права лица с инвалидитетом.

Представници Институције, много мање него ранијих година, чему је свакако узрок тешка епидемиолошка ситуација, а током цијеле године и немогућност путовања, односно смањен обим одржавања низа активности, учествовали су на конференцијама, радним састанцима и округлим столовима на којима се разговарало о стању права лица с инвалидитетом. Током 2020. године континуирано је остваривана комуникација с међународним тијелима, посебно у погледу остваривања права лица с инвалидитетом у вријеме пандемије.

9.1. Статусна питања лица с инвалидитетом

Према УН Конвенцији, државе стране уговорнице прихватају да обезбиједи и унаприједи пуно остваривање свих људских права и основних слобода за сва лица с инвалидитетом без дискриминације било које врсте по основу инвалидитета (члан 4). Такође, државе су дужне да предузму мјере како би питања положаја лица с инвалидитетом укључиле у све релевантне опште прописе и политике (члан 4). Државе су дужне да лицима с инвалидитетом обезбиједи ефикасну правну заштиту од дискриминације (члан 5).

⁴⁸⁶ Стратегија за унапређење права и положаја лица с инвалидитетом у Федерацији Босне и Херцеговине 2016-2021. и Стратегија унапређења друштвеног положаја лица с инвалидитетом у Републици Српској 2017-2026;

⁴⁸⁷ Извјештај Радне групе о Универзалном периодичном прегледу (УПР) из 2019. године, доступан на <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Zakljucna%20zapazanja%20na%20Treci%20ciklus%20UPR-a.pdf>;

⁴⁸⁸ Закључна разматрања на иницијални извјештај Босне и Херцеговине од 12. 4.2017. године http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuk%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf;

УН Конвенција предвиђа обавезе држава да предузму мјере како би женама с инвалидитетом (члан 6) и дјечи с инвалидитетом (члан 7) омогућиле да уживају сва права под једнаким условима.

УН Конвенција, у одредби члана 8. предвиђа мјере које државе уговорнице предузимају ради подизања нивоа свијести о правима лица с инвалидитетом. Државе су такође дужне да предузму одговарајуће мјере како би отклониле баријере и лицима с инвалидитетом обезбиједиле приступ физичком окружењу, јавном превозу, информацијама и комуникацијама, услугама намијењеним јавности (члан 9).

Примјер: Наведени предмет је отворен по службеној дужности под називом "Акциони план у области инвалидности у ХНК"⁴⁸⁹. Примарни циљ Акционог плана јесте уважавање и остваривање људских права, основних слобода и достојанства свих људи без дискриминације на основу инвалидитета, као и побољшање статуса лица с инвалидитетом кроз унапређење законодавног оквира и обезбјеђење правне подршке и заштите права лица с инвалидитетом на територији ХНК. За област професионалне рехабилитације и запошљавања надлежан је првенствено Фонд за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица с инвалидитетом, затим Влада ХНК као и кантонална министарства рада и социјалне политике и Кантонални завод за запошљавање. Достављени су одговарајући акти од Владе ХНК о одређеним помацама, те омбудсмани прате методологију, приликом израде Акционог плана, као и активно учешће Владе ХНК.

Примјер: Омбудсмани су запримили неколико жалби⁴⁹⁰ лица с инвалидитетом незадовољних јавним иступима једног народног посланика у Народној скупштини Републике Српске, у контексту кориштења израза „лица с посебним потребама“⁴⁹¹ у свом обраћању током скупштинске сједнице, и касније дајући телевизијску изјаву. У жалби упућеној од стране Савеза удружења за помоћ ментално недовољно развијеним лицима Републике Српске наводи се да *"кориштење компарација, којима једно лице окарактерисамо у потпуно негативном смислу и поистовјетимо га с једном цијелом популацијом лица с инвалидитетом, односно лица с интелектуалним тешкоћама, је срамно и недопустиво"*.

Од Омбудсмана је тражен став о наведеним изјавама. Тим поводом Омбудсмани су издали саопштење за јавност које је достављено и подносиоцима жалбе у којем је јасно изражен став Омбудсмана о кориштењу терминологије која се може односити на све рањиве категорије становништва, а посебно лица с инвалидитетом у било којем негативном контексту којим се доводи у питање достојанство људи с инвалидитетом.

Омбудсмани су мишљења да су народни посланици, у свим парламентима у Босни и Херцеговини, као изабрани представници народа и те како важне и утицајне личности свакако због посла који обављају, те због тога користе прилику да их позову да искористе свој утицај како би се промовисала права рањивих категорија становништва, а посебно лица

⁴⁸⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-02-81/20;

⁴⁹⁰ Предмети регистровани под бројем Ж-БЛ-02-359/20; Ж-БЛ-02-258/20;

⁴⁹¹ Кориштени израз не одражава нужно мишљење Омбудсмана;

с инвалидитетом и побољшао њихов положај кроз приближавање позитивног законодавства међународним стандардима.

9.2. Права лица с инвалидитетом у области социјалне заштите

Одређен број жалби запримљених у Институцији односио се на тешку економску и социјалну ситуацију лица с инвалидитетом. Социјална несигурност и сиромаштво посебно погађају рањиве категорије становништва због ограничених могућности, односно другачијих потреба ових лица, па самим тим и начин пружања помоћи није исти. У овим случајевима Омбудсмани обавезно траже од надлежних центара за социјални рад излазак на лице мјеста и предузимање свих радњи из њихове надлежности.

Примјер: Подносилац жалбе⁴⁹² је лице коме је рјешењем надлежног органа трајно утврђен проценат инвалидитета у висни од 70% - V група и ортопедски додатак II степена, али је након проведене ревизије проценат инвалидитета умањен за 10%. Након проведене ревизије, подносиоцу жалбе се здравствено стање знатно погоршало, те смо у телефонском разговору с његовом супругом обавијештени да се не зна хоће ли то лице дочекати сљедеће медицинско вјештачење од стране Института. Подносиоцу жалбе је остављен рок од осам дана да уложи приговор који није успио благовремено предати због лошег здравственог стања, те му је приговор одбијен као неблаговремен. У пракси се дешавају различити проблеми, јер комисије дају различита мишљења, па чак и с обзиром на то с којег подручја долази подносилац захтјева. Имајући у виду Годишњи извјештај од 2019. године у којем је наведено: "Омбудсмани ће током 2020. године размотрити наведене проблеме и даље инсистирати на примјени приципа на којима се заснива Конвенција Уједињених нација о правима лица с инвалидитетом".

Примјер: Инцијативу Удружења мултипле склерозе региона Источна Херцеговина, Омбудсмани прате кроз жалбу⁴⁹³, а она се тиче измјене одредбе члана 35. Закона о социјалној заштити Републике Српске⁴⁹⁴, којом је прописано да право на личну инвалиднину остварују, између осталог, лица која су зависна од помоћи и њега другог лица приликом задовољавања основних животних потреба и којима је оштећење/обољење настало у развојном периоду (наступило у периоду до навршених 18 година).

Усвајањем наведених одредби дошло је до искључивања из права на личну инвалиднину оних лица чији инвалидитет није настао у развојном периоду, односно до 18. године живота. Различито поступање према лицима с инвалидитетом, а с обзиром на вријеме у којем је инвалидитет настао није у складу с међународним правом у области људских права као ни с домаћим законодавством, прије свега са Законом о забрани дискриминације, ради чега се предметна инцијатива тренутно налази пред Уставним судом Републике Српске ради оцјене уставности наведене законске одредбе.

⁴⁹² Предмет регистрован под бројем Ж-МО-02-112/20;

⁴⁹³ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-06-58/20;

⁴⁹⁴ Закон о социјалној заштити Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, број 42/2020;

Примјер: Подносиатељка жалбе⁴⁹⁵ наводи да живи у тешким условима и да је њен син лице с инвалидитетом. Наводи да углавном имају средстава за живот захваљујући помоћи коју добијају од људи. Имајући у виду наведено, од Центра за социјални рад у Градишци затражено је достављање информације о социјалном статусу угрожене породице, да ли је Л.Б., или његова мајка корисник услуга социјалне заштите, те евентуално која права по том основу остварују.

Надлежни центар доставио је изјашњење о социјалном статусу породице Л.Б. у којем се између осталог наводи *да је овој породици донаторским средствима изграђена породична кућа, да је по рјешењу ЈУ Центар за социјални рад од 7. 6. 2017. године Л.Б. корисник додатка за помоћ и његу другог лица у износу од 181,20 КМ на мјесечном нивоу, те да је рјешењем надлежног центра Л.Б. признато право на субвенцију дијела трошкова комуналних услуга водоснабдијевања.* Наводи се и *да су чланови домаћинства корисници повремених једнократних новчаних помоћи, као и да је мајка Л.З. корисник породичне пензије.*

Примјер: Подносиатељка жалбе⁴⁹⁶ наводи да је старатељ кћерке којој је одузета пословна способност и да живи од 200 КМ мјесечних примања. Подносиатељка жалбе наводи да је тешког и материјалног и здравственог стања. Омбудсмани су тражили од надлежног центра за социјални рад да предузме мјере из своје надлежности у циљу утврђивања социјалног стања породице и евентуалног одобравања социјалне помоћи.

Омбудсмани су у својим извјештајима наглашавали да су породице у којима се налазе лица с инвалидитетом посебно угрожене и да је подршка овим породицама неопходна, притом не мислећи само на материјалну подршку него и на друге видове подршке (савјетодавне, моралне и сл.).

9.3. Финансирање и рад удружења лица с инвалидитетом

Према УН Конвенцији, државе уговорнице су дужне да ову конвенцију и све друге прописе и одлуке које се тичу лица с инвалидитетом спроводе уз консултације с овим лицима и њиховим репрезентативним организацијама.

Посебан сегмент у раду Институције представља сарадња с невладиним организацијама које заговарају права лица с инвалидитетом. Управо кроз дјеловање удружења која окупљају и заговарају права лица с инвалидитетом омбудсмани долазе до сазнања о обиму остваривања права лица с инвалидитетом, као и о њиховој укључености у осмишљавање, планирање, реализацију и оцјењивање услуга подршке.

Током 2020. године разматрали смо неколико жалби којима се указивало на озбиљне пропусте, како Фонда за професионалну рехабилитацију, оспособљавање и запошљавање лица с инвалидитетом Федерације БиХ, тако и других органа који врше надзор над праћењем намјенске потрошње новца који се додјељује из јавних буџета. Жалбе су

⁴⁹⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-02-411/20;

⁴⁹⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-04-712/20;

садржавале податке о наводно незаконитим радњама у оквиру удружења која су била корисници различитих пројеката, а притом су јавни органи пропустили да предузму брзе, ефикасне и јасне мјере, како би се евентуалне незаконитости отклониле и спријечиле у будућности.

Примјер: Подносилац жалбе се обратио Омбудсманима⁴⁹⁷, наводећи да је као лице с инвалидитетом био запослен у привредном друштву на неодређено вријеме по основу јавног позива Фонда за професионалну рехабилитацију, оспособљавање и запошљавање лица с инвалидитетом за додјелу новчаног стимуланса из априла 2018. године. Подносилац жалбе је према наведеном уговору о раду био распоређен на пословима помоћног радника на паковању готових производа, а истим уговором је предвиђено да ће за обављање послова остваривати основну мјесечну плату у износу од нето 450 КМ. Међутим, подносилац жалбе наводи да од момента ступања на рад није радио на уговореним пословима, него је распоређен на послове одржавања расадника и бербу малина без претходне љекарске провјере која би потврдила да ли је способан за обављање наведених послова.

Подносилац жалбе наводи и да је у јануару 2020. године користио годишњи одмор који је у документацији уведен као плаћен, али да је након тога, под изговором да је "административна радница погријешила", био дужан директорки вратити износ плате од 400 КМ. Након тога, пракса враћања новца је настављена, али у мањем износу од 200 КМ, како се у жалби наводи, са изговором "да се напуни каса за наредни мјесеци". Такође, у жалби се истиче да је подносиоцу жалбе 17. 4. 2020. године отказан уговор о раду након што је његова мајка, као законски старатељ, упутила приговор и тражила писани доказ за наведено.

Омбудсмани су провели поступак истраживања, након чега је издата Препорука⁴⁹⁸. Омбудсмани су утврдили да је том привредном друштву, у периоду септембар 2017. године до септембар 2019. године исплаћено 374.978,00 КМ. Даље, утврђено је да је и Фонд уочио одређени мањи износ ненамјенски утрошених средстава, те је позвао привредно друштво да изврши поврат новца. Фонду се обратило више лица с инвалидитетом, наводећи неправилности у начину реализације уговора, након чега је Фонд предложио Управном одбору доношење одлуке којом се обуставља исплата по захтјеву за исплату новчане надокнаде и субвенцију нето плате за јануар.

Омбудсмани су утврдили да је Фонд тек у марту 2020. године и то у моменту када се у медијима појавила информација о могућим злоупотребама и када су се и Фонду почела јављати лица наводећи одређене злоупотребе, усвојио пратеће подзаконске акте, који садрже и разрађене критеријуме и услове под којима се врши додјела новчаних средстава на име запошљавања лица с инвалидитетом. Омбудсмани су указали и да обавезни дио обрасца требају бити и фотографије сачињених производа, уприличених догађаја, извршених реновирања, извјештаји о раду запосленика и слично. Такође, истакнуто је да Фонд у дијелу надлежности које се односе на надзор, треба проводити обавезан, континуиран и ненајављен надзор над сваким субјектом којем су средства додијелена, без

⁴⁹⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-425/20;

⁴⁹⁸ Препорука број П-245/20 од 6.11.2020. године;

обзира на то да ли су пристигле пријаве о незаконитостима или не. Такође, Фонд је пропустио прописати механизам заштите и поступак у случају приговора запослених лица с инвалидитетом.

У току је поступак праћења реализације Препоруке.

Примјер: Омбудсменима се обратио подносилац жалбе⁴⁹⁹, указујући на злоупотребе приликом запошљавања лица с инвалидитетом од стране Савеза РВИ Средњобосанског кантона, те привредних друштава за запошљавање лица с инвалидитетом Апел промет и РВИ превоз.

Подносилац жалбе је уз жалбу доставио записник Савеза ратних војних инвалида Средњобосанског кантона број 01-171-11/16 од 29. 11. 2016. године и истиче да је из наведеног записника, јасно видљиво да ће се запошљавати лица с инвалидитетом уз подстицаје Фонда и да поједине групе тих лица неће бити стварно ангажоване, те да ће разлику између 100,00 КМ и износа плате која им буде уплаћена, враћати привредним друштвима у сврху даљег развоја тих привредних друштава. У истом записнику је наведено да ће у случају незадовољства појединих радника са истима бити прекинут радни однос. Исти записник достављен је Омбудсменима на увид. Наконведеног поступка издата је Препорука⁵⁰⁰ с циљем отклањања уочених недостатака у поступцима правдања утрошених новчаних средстава.

Омбудсмани су истакли као забрињавајућу околност чињеницу што је Фонд тек у марту 2020. године (када су о истом почели писати и медији) донио проведбене акте (правилнике) с јасним критеријумима, мјерилима и условима за остваривање права, иако се већ дуже вријеме указује на евентуалне злоупотребе. Поставља се питање на основу којих критеријума су новчана средства додјеливана до марта 2020. године?

Подсјетили су и да Фонд има карактер јавне установе, а новчана средства која се додјељују, у складу са чланом 59. Закона о професионалној рехабилитацији, оспособљавању и запошљавању лица с инвалидитетом, представљају буџетска средства, која издвајају и грађани, те се свако поступање Фонда мора заснивати на начелу транспарентности и отворености уз основни циљ, а то је разумна адаптација за лица с инвалидитетом. Стога контрола Фонда мора бити строга и јасно прописана, како би се спријечиле све могуће незаконитости укључујући и ненамјенско трошење новца. Истом препоруком, указано је и на обавезу Финансијске полиције да изврши контролу по поднесеној пријави, те је с тим у вези истакнуто да до дана сачињавања ове препоруке, поступак контроле није обављен, нису издате конкретне мјере, нити је позната информација у којој фази је наведени поступак и када се може очекивати његово окончање.

У току је праћење реализације наведене препоруке.

⁴⁹⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-525/20;

⁵⁰⁰ Препорука број П- 245/20 од 6.11.2020. године;

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу којом је затражена заштита идентитета⁵⁰¹. Жалбом се указује на нетранспарентно трошење новчаних средстава додијељених Удружењу слијепих Унско-санског кантона, по основу накнада за приређивање игара на срећу. У жалби се наводи да је Удружењу слијепих Унско-санског кантона током 2017. године додијељено 30.000 КМ за провођење активности на пројекту "Пут ка самосталности", а истом удружењу је за исти пројекат у 2018. години додијељено 22.000 КМ.

Пројектом "Пут ка самосталности" предвиђена је обука на компјутеру, кретање с бијелим штапом у микро и макро простору, као и течај кувања. Подносиоци жалбе истичу да су се пријавили на поменути пројекат, али да ниједна од наведених активности, предвиђених пројектом није извршена. Документација коју су поједини чланови на основу Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, наводно прибавили од Федералног министарства рада и социјалне политике, указује на низ неправилности у провођењу активности предвиђених пројектом, међу којима је наведено да нико од едукатора није обављао предвиђене обуке. Истиче се и да су Министарству достављене уплатнице на којима се не налази печат банке, те се изражава сумња у то да су уплатнице реализоване. Надаље, као прилог наведеној тези, истиче се да је посљедња скупштина Удружења одржана током 2016. године.

Омбудсмани су провели поступак истраживања, након чега је Федералном министарству рада и социјалне политике издата Препорука⁵⁰² с циљем отклањања уочених недостатака.

Омбудсмани су наведеном препоруком указали да су досадашњим поступањем континуирано подржавали све облике укључивања лица с инвалидитетом и удружења која окупљају лица с инвалидитетом, у токове друштвеног живота. Сматрамо да овај вид финансирања и подржавања креативних и корисних пројеката знатно доприноси и побољшању положаја и видљивости лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини. Омбудсмани ће својим радом наставити да подржавају све афирмативне мјере које надлежни органи предузимају с циљем унапређења положаја лица с инвалидитетом и њиховог изједначавања у сфери друштвеног, социјалног, економског и радно-професионалног живота.

Омбудсмани су истакли као забрињавајућу околност што Федерално министарство рада и социјалне политике, иако је у ранијим годинама запримало пријаве којима је указивано на евентуалне незаконитости, тек у фебруару 2020. године донијело наведено упутство с циљем уређења поступка и начина намјенског правдања средстава корисника којима су додијељена новчана средства по основу накнада за приређивање игара на срећу. Омбудсмани подсјећају да средства која се додјељују удружењима и организацијама јесу средства из буџета Федерације Босне и Херцеговине, те је управо због тога од изузетне важности да се поступак додјеле и поступак правдања утрошеног новца заснива на начелу транспарентности и отворености. Стога, контрола надлежног министарства мора бити строга

⁵⁰¹ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-508/19;

⁵⁰² Препорука број П-243/20 од 13.11.2020. године;

и јасно прописана, како би се спријечиле све могуће незаконитости укључујући и ненамјенско трошење новца.

У конкретном случају, омбудсмани сматрају да обавезни дио обрасца требају бити и фотографије уприличених догађаја, радионица, едукација и слично, извјештаји едукатора, евалуације учесника пројекта. Такође, омбудсмани сматрају да Федерално министарство рада и социјалне политике треба проводити континуиран и *ад хок (ad hoc)* надзор тако да у сваком моменту може тражити и имати приступ документацији удружења које је корисник новчаних средстава.

У току је праћење реализације наведене препоруке.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу⁵⁰³ Координационог одбора кантоналних удружења и савеза лица с инвалидитетом Унско-санског кантона, којом је указано на проблем нетранспарентног финансирања удружења лица с инвалидитетом с подручја Унско-санског кантона, као и проблем надзора над потрошњом средстава додијелих удружењима из буџета Унско-санског кантона.

Омбудсмани су, наконведеног поступка истраживања, издали Влади Унско-санског кантона и Министарству здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона Препоруку⁵⁰⁴ да се у циљу јачања транспарентности процеса расподјеле новчаних средстава из буџета Унско-санског кантона, убудуће објављује јавни позив за додјелу средстава невладиним организацијама и удружењима грађана, да усвоји и јавно објави критеријуме и услове за додјелу грантова из буџетских средстава за невладине организације и удружења грађана и то тако да свим невладиним организацијама и удружењима грађана омогући учешће у процедури на равноправној основи. Препоручено је и да се одмах по пријему препоруке усвоји и јавно објави образац за извјештавање о утрошку додијелих грантова из буџета Унско-санског кантона, те да се континуирано ради на јачању сарадње и социјалног дијалога с удружењима лица с инвалидитетом, посебно приликом израде прописа и доношења одлука у вези с лицима с инвалидитетом.

Омбудсмани су запримили акт Министарства здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона из којег произлази да је ово министарство током 2018. и 2019. године обавило скоро 20 вишесатних састанака с Координационим одбором кантоналних удружења и савеза лица с инвалидитетом Унско-санског кантона, да је Координационом одбору достављена на мишљење и Одлука о критеријумима и поступку додјеле средстава за удружења лица с инвалидитетом. У истом акту је наведено: *"...доношењем Одлуке о критеријумима и поступку додјеле средстава за удружења лица с инвалидитетом за 2019. годину (Службени гласник УСК, број 19/19) направљен је знатан напредак у погледу транспарентности поступка додјеле средстава за удружења лица с инвалидитетом, те да ћемо поступак додјеле средстава у 2020. години додатно унаприједити"*⁵⁰⁵.

⁵⁰³ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1293/19;

⁵⁰⁴ Препорука број П-277/19 од 11.12.2019. године;

⁵⁰⁵ Акт Министарства здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона број 09-14-14575-2/19 од 24.1.2020. године;

Препорука⁵⁰⁶ Омбудсмана је реализована.

Примјер: Институцији се жалбом обратило Удружење родитеља хендикепиране дјеце и омладине "Лептир" Сребреница⁵⁰⁷. Циљ обраћања је благовремена и потпуна заштита дјевојке (20 година) с интелектуалним потешкоћама из Братунца, гдје постоје основе сумње да је жртва сексуалног насиља почињеног од стране блиског рођака породице. По захтјеву Удружења родитеља хендикепиране дјеце и омладине "Лептир" Сребреница, Омбудсмани су током поступка истраге обратили се и запримили изјашњење надлежног центра за социјални рад, полицијске станице и надлежног тужилаштва, у циљу успостављања свеобухватне заштите жртве.

С обзиром да у Босни и Херцеговини, без обзира који ниво власти је у питању, није потписан протокол у вези са заштитом жртава сексуалног насиља, Омбудсмани су дали подршку пројектним активностима које ово удружење настоји да реализује у наредном периоду, а односе се на заштиту жртава насиља - жена с инвалидитетом и мајки дјеце с потешкоћама у развоју.

Омбудсмани посебно заговарају постојање и пружање специјализоване помоћи и подршке лицима с инвалидитетом као жртвама кривичних дјела, када постојање кривичног дјела није само изоловани инцидент него напад на идентитет (бирање жртве због њених карактеристика).

Значај организација цивилног друштва посебно је видљив у вријеме трајања пандемије Ковид-19, те процесу деинституционализације лица смјештених у установе о чему су омбудсмани извјештавали у Специјалном извјештају о стању права лица с интелектуалним и менталним потешкоћама.

Примјер: Поднесак Удружења грађана за помоћ лицима с посебним потребама Шамац је, уз Институцију, истовремено упућен и Законодавном одбору при Народној скупштини Републике Српске⁵⁰⁸. Разлог обраћања Омбудсманима и Законодавном одбору при Народној скупштини Републике Српске јесте чињеница што подносиоци сматрају да надлежне власти крше родитељима, који воде цјелодневну бригу о немоћном дјетету, право на рад, јер је немогуће да се било гдје запосле. Наводе да *заступају права и интересе рањиве категорије грађана, у првом реду дјецу и омладину с комбинованим сметњама у развоју. Дјеца и омладина су прошла кроз поступак категоризације и ријеч је у највећем броју случајева о дјеци и омладини с менталним потешкоћама. Дјеца и родитељи, односно породице остварују своја права у складу с позитивним прописима Републике Српске (лична инвалиднина, мјесечна накнада од 80 КМ, што све укупно износи 180 КМ). Опште је познато да овај износ није довољан ни изблиза да се задовоље основне животне потребе. Удружење сматра да је неправедно цијели терет пребацити на породицу, односно за родитеље ове дјеце потребно је имати више сензибилитета и слуха. Указују на праксу појединих земаља у окружењу, да се једном родитељу дјетета с посебним потребама*

⁵⁰⁶ Препорука број П-277/19 од 11.12.2019. године;

⁵⁰⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-02-469/20;

⁵⁰⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-02-889/19;

обезбиједе примања и то право на мјесечну бруто плату. Према писању Удружења, обраћали су се надлежном ресорном министарству, које се позива на одредбе Закона о социјалној заштити. Од законодавног органа и од Омбудсмана траже правни савјет, односно тумачење домаћих и међународних прописа, како би родитељи дјече с посебним потребама остварили своје право на рад.

Удружењу је указано да тренутно у Републици Српској постоји прописано право на рад с једном половином пуног радног времена ради појачане његе и старања о дјетету са психофизичким сметњама у развоју (право из области дјечје заштите). У току истражног поступка, Омбудсмани су позвали надлежно министарство да их обавијести о евентуалним новим плановима, како би се, између осталог, побољшао положај и повећала права дјече с посебним потребама/сметњама у психофизичком развоју, а самим тим и за њихове породице. Министарство је одговорило на упит Омбудсмана⁵⁰⁹, након чега је Удружењу достављен акт надлежног министарства (истовремено су упознати да на изјашњење надлежног министарства могу доставити коментар). Такође су позвани да Омбудсмани обавијесте о томе да ли су, евентуално, од Законодавног одбора Народне скупштине Републике Српске добили одговор. Поред тога, Удружењу је указано да у оквиру Институције постоји и ради Одјељење за праћење права лица с инвалидитетом, те да Одјељење ради и предузима активности по жалбама физичких и правних лица, али и по службеној дужности.

9.4. Образовање лица с инвалидитетом

Обавеза је надлежних органа власти у Босни и Херцеговини да континуирано улажу напоре и проводе активности како би се лицима с инвалидитетом обезбиједио несметан приступ образовању. Право на образовање је предвиђено и чланом 24. Конвенције Уједињених нација о правима лица с инвалидитетом.

Примјер: Омбудсмани су, у складу са законским овлашћењима, по службеној дужности, а на основу сазнања из медија, регистровали предмет⁵¹⁰ у вези са случајем студенткиње Правног факултета у Сарајеву, којој је, због архитектонских баријера, онемогућен приступ згради Правног факултета у Сарајеву.

Омбудсмани су Влади Кантона Сарајево и Универзитету у Сарајеву издали Препоруку⁵¹¹ у којој су истакли да, када је ријеч о приступачности, лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини суочавају се с низом потешкоћа, управо због чињенице што питања која су од значаја за лица с инвалидитетом нису системски ријешена тако да надлежни органи, путем конкретних мјера, лицима с инвалидитетом пружају подршку у остваривању људских права. Одлагање да се проблем приступачности ријешити у најбољем интересу лица с инвалидитетом, свакако отежава унапређење њихових права и остваривање принципа једнакости, недискриминације и равноправности.

⁵⁰⁹ Актом број 11/05-533-153/19 од 19.12.2019. године;

⁵¹⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1251/18;

⁵¹¹ Препорука број П-284/19 од 11.12.2019. године;

Универзитет у Сарајеву доставио је информацију Канцеларије за подршку студентима у којој се наводи преглед мјера предузетих у циљу омогућавања несметаног приступа образовном процесу за лица с инвалидитетом. С тим и вези, наводи се: *"...Канцеларија за подршку студентима реализовала је током 2019. и 2020. године низ активности с циљем рјешавања архитектонских, информационо-комуникационих и психосоцијалних баријера за све студенте, укључујући студенте с инвалидитетом на Универзитету у Сарајеву. Академско и административно особље није искључено из ових процеса. Континуирано се ради на детекцији баријера и трага за позивима на које би могли аплицирати у циљу уклањања истих."*⁵¹².

Као неке од најважнијих активности које је Канцеларија за подршку студентима реализовала, истакнуто је сљедеће: истраживање стања на Универзитету у Сарајеву, детекција и рјешавање отежаног приступа библиотеци на Правном факултету, обезбијеђени су скенери за прилагођавање стручне литературе и говорни програми, пројектна апликација према Бугарској амбасди за уклањање архитектонских баријера, апликација у оквиру јавног позива Министарства за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево за рјешавање архитектонских баријера на 11 организационих јединица, укључујући и Правни факултет у Сарајеву. Такође, сачињена је брошура "Имаш право да знаш", намијењена лицима с инвалидитетом, а у акту се наводи да Универзитет посједује асистативну технологију из различитих области која се користи у настави, те да је 2018. године Универзитету у Сарајеву дониран Браилов штампач.

Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево доставило је информацију у којој је наведено да се континуирано улажу напори и проводе активности како би се лицима с инвалидитетом обезбиједио несметан приступ образовању. У истом акту је наведено да је члан 67. Закона о високом образовању Кантона Сарајево⁵¹³ нормирао права студената с инвалидитетом тако да се студентима с потешкоћама у развоју и инвалидитетом признаје право на индивидуализацију у поступку реализације наставног процеса, односно присуствовања настави, учествовање у извођењу појединих наставних садржаја као и на провјерама знања студената⁵¹⁴.

Омбудсмани констатују да је Препорука⁵¹⁵ дјелимично реализована. С обзиром да се ради о комплексној области која захтијева корјенте реформе и сталну подршку органа власти, Омбудсмани су наставили праћење мјера које надлежни органи предузимају у циљу увођења инклузивног образовања у образовни процес у Кантону Сарајево.

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу⁵¹⁶ Удружења грађана оштећеног вида Тузла која се односила на поступање Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица с инвалидитетом у поступку спровођења јавног позива за подршку школовању лица с инвалидитетом. У жалби се наводи да у оквиру јавног позива који два пута расписује Фонд, постоји и ЛОТ за подршку школовању за лица с инвалидитетом. Међутим, Удружењу се

⁵¹² Универзитет у Сарајеву, акт број 0101-5030/20 од 18.5.2020. године;

⁵¹³ Службене новине Кантона Сарајево, број 33/17;

⁵¹⁴ Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево, акт број 11/05-34-44666-3/19 од 20.5.2020. године;

⁵¹⁵ Препорука број П-284/19 од 11.12.2019. године;

⁵¹⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1206/19;

јавило више студената Универзитета у Тузли, који су указали на проблем с којим се сусрећу приликом пријаве на наведени јавни позив. Пријаве студената наведеног универзитета се одбијају зато што Универзитет у Тузли не уплаћује Фонду порез у износу од 0,5%. Удружење у жалби наводи да је неприхватљиво да посљедице због наведеног поступања Универзитета у Тузли сносе студенти с инвалидитетом, те сматрају да постоје други механизми које Фонд може искористити за наплату потраживања.

Омбудсмани су провели поступак истраживања и прибавили информацију Универзитета у Тузли⁵¹⁷ у којем је наведено да Универзитет у Тузли у складу са законским прописима мјесечно обрачунава и уплаћује у Фонд за подстицање рехабилитације и запошљавање лица с инвалидитетом новчани износ у висини 25% просјечне плате у Федерацији Босне и Херцеговине за свако лице које је био дужан да запосли. Уз наведени акт достављена је и аналитичка картица конта 613979 из које се наведено може потврдити, а о чему су Омбудсмани обавијестили Фонд.

Подносици жалбе су након тога доставили допис у којем наводе да су чланови Удружења, након интервенције Омбудсмана, остварили право на подршку у школовању и да је Фонд промијенио свој однос.

9.5. Право на запошљавање, професионална рехабилитација и оспособљавање лица с инвалидитетом

Лица с инвалидитетом имају право на запослење (право на рад и запошљавање прописано је одредбом члана 27. Конвенције Уједињених нација о правима лица с инвалидитетом. Запошљавање лица с инвалидитетом у Републици Српској спроводи се уз посредништво, односно уз помоћ Фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање, те уз подстицаје за покретање сопственог бизниса, а у посљедње вријеме све активније и социјално предузетништво или радионице у оквиру којих и лица с тежим обликом инвалидитета могу наћи своје мјесто.

9.6. Лица с инвалидитетом и Ковид-19

Вријеме пандемије Ковид-19 свакако је утицало на права лица с инвалидитетом посебно лица с интелектуалним и менталним потешкоћама. Наиме, чести су позиви у вријеме психичке кризе, али и позиви старатеља у вези са збрињавањем штићеника који имају одређених интелектуалних и менталних проблема⁵¹⁸. С друге стране, омбудсмани нису могли проводити редовне активности које су по потреби укључивале и посјете установама у којима су смјештена лица с интелектуалним и менталним тешкоћама, чиме је било отежано и праћење препорука Специјалног извјештаја о стању права лица с интелектуалним и менталним тешкоћама. Опште погоршање менталног здравља отворило је питање квалитета постојећих услуга подршке, односно обавезе да услуге подршке морају бити широко доступне и у вријеме ванредних ситуација. Мјере којима се ограничавају људска

⁵¹⁷ Универзитет у Тузли, акт број 01-6541-1/19 од 17.12.2019. године;

⁵¹⁸ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-02-510/20;

права морају имати јасан циљ, бити сразмјерне са сврхом која се жели постићи и морају бити неопходне.

Омбудсмани посебно апострофирају на велики недостатак информација и комуникација лицима са оштећењима слуха, вида, интелектуалним или физичким инвалидитетом, те су зато ова лица ускраћена за кључне информације о превенцији и помоћи за вирус Ковид-19. Такође, посебно забрињава то што објекти који су предвиђени за карантин или транспорт у вези с Ковид-19 не одговарају лицима с инвалидитетом.

Примјер: Институција је 1. 4. 2020. године запримила жалбу⁵¹⁹ Друштва за запошљавање слијепих и слабовидих лица д.о.о. Сарајево. У жалби се наводи да су због тренутне ситуације с вирусом корона морали затворити Центар за физикалну терапију, угоститељску дјелатност, а дјелатност штампарије свели на минимум због чега се, као и већина компанија, налазе у тешкој финансијској ситуацији. Даље, наводе с обзиром да за Центар за физикалну терапију није прецизно одређено, а могу организовати рад на начин на који упућују све надлежне службе (социјална дистанца, рад у смјенама, константна дезинфекција, рад под маскама итд.) обратили су се Кантоналној, Федералној инспекцији као и Федералном штабу цивилне заштите захтјевом да се још једном сагледа могућност да с минималним капацитетима организују рад, јер је запосленост 11 лица од којих 10 лица с инвалидитетом, међу њима девет слијепих, доведена у питање. Наводе да мартовску плату могу исплатити због резерве коју су остварили домаћинским пословањем. Међутим, уколико се не допусти да бар мало раде, април и остали мјесеци биће врло упитни. Иначе, постоје 51 годину и тренутно запошљавају 45 лица од којих 36 лица с инвалидитетом. Истичу да на наведене акте није одговорено.

Омбудсмани су се обратили Федералној управи за инспекцијске послове, Кантоналној управи за инспекцијске послове Кантона Сарајево и Федералном штабу цивилне заштите са захтјевом за достављање информација. Након пристиглих изјашњења, и посебно дописом подносиоца жалбе потврђено је да је дозвољен рад удружења и да нема потребе за даљом реакцијом Омбудсмана.

9.7. Здравствена заштита лица с инвалидитетом

Здравствена заштита је организована и свеукупна дјелатност друштва заснива се на очувању и унапређењу здравља грађана, спречавању, сузбијању и раном откривању болести, повреда и других поремећаја здравља и благовременом и ефикасном лијечењу и рехабилитацији. Ради обезбјеђивања права грађана на здравствену заштиту оснивају се здравствене установе.

Здравствена заштита и систем здравства уређени су законима о здравственој заштити, који, поред осталог предвиђају и обезбјеђење права лица с инвалидитетом на здравствену заштиту.

⁵¹⁹ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-02-276/20;

Примјер: Омбудсмани су разматрали жалбу⁵²⁰ Савеза удружења глувих и наглувих Федерације Босне и Херцеговине, којом се изражава незадовољство због често незадовољавајућег третмана глувих и наглувих лица у систему здравства у Федерацији Босне и Херцеговине, насталог као посљедица инвалидитета лица која се суочавају с комуникационом блокадом. Подносиоци жалбе наводе да се лош третман прије свега огледа у ускраћивању основне здравствене заштите тако да се она пружа споро (често остају међу посљедњим чекајући у реду прозивку код доктора) или никако (због немогућности комуницирања са особљем здравствених установа). Жалиоци истичу да су у неколико наврата покушали ријешити проблем у појединим здравственим установама у Федерацији Босне и Херцеговине, указујући на конкретне установе, али осим обећања да ће се проблем ријешити, укупно стање није се промијенило боље. На то указују и жалбе глувих и наглувих лица које Савез свакодневно заприма.

Омбудсмани, свјесни проблема (не)приступачности с којима се суочавају генерално лица с инвалидитетом, провели су поступак истраживања са циљем сагледавања стања у Федерацији Босне и Херцеговине, те је од Федералног министарства здравства и кантоналних министарстава здравства у Федерацији Босне и Херцеговине, прибављена информација у вези с начином поступања према лицима с инвалидитетом, односно глувим и наглувим лицима. Након тога, Омбудсмани су издали Препоруку.⁵²¹

Омбудсмани су у Препоруци истакли да не праве разлику између појединих категорија лица с инвалидитетом, те указали на важност предузимања афирмативних мјера од стране надлежних органа у циљу разумног прилагођавања и побољшања положаја свих лица с инвалидитетом и њиховог изједначавања у друштву. Указано је и на то да се лица с инвалидитетом у Босни и Херцеговини суочавају с низом потешкоћа, а одлагање рјешавања проблема приступачности свакако отежава унапређење свих других права лица с инвалидитетом и остваривање принципа једнакости, недискриминације и равноправности. Примјеђено је и да постоји несразмјер у поступању унутар истог кантона, а највећи број достављених одговора показује да у кантонима у Федерацији Босне и Херцеговине, глува и наглува лица приликом доласка у здравствену установу, комуникацију с љекаром и другим здравственим особљем, најчешће врше уз помоћ пратње (пријатељи, родитељи, рођаци и сл.), путем гестикулације, читањем са усана и слично. Одговори надлежних органа указују да здравствени радници нису имали прилику едуковати се на тему начина поступања према лицима с инвалидитетом, па тако и према глувим и наглувим лицима, уз спорадичне позитивне примјере, који се јављају више као изузетак, а не правило. Такође, не постоје протоколи/процедуре за поступање према лицима с инвалидитетом, нити је прописана обавеза њиховог сачињавања, иако сматрамо да би наведене процедуре, морале бити јавно и видно истакнуте и/или учињене доступним за лицима с инвалидитетом, а чија би примјена била обавезна, те би тако могле знатно допринијети бољој информисаности ове категорије грађана.

Истакнуто је и да је пандемија вируса корона Ковид-19 додатно погоршала стање у овој области, посебно због обавезе ношења заштитних маски, на који начин је глувим и

⁵²⁰ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1391/19;

⁵²¹ Препорука број П-248/20 од 18.11.2020. године;

наглувим лицима одузета скоро свака могућност комуникације приликом пружања здравствених услуга.

У току је праћење имплементације наведене препоруке.

Примјер: Подносилац жалбе се обратио Омбудсманима наводећи да болује од Кронове болести и да му је уграђена терминална илеостома, коју је дуги низ година сам одржавао⁵²². Међутим, посљедњих година без туђе помоћи не успијева да је одржава, а супруга с којом живи је такође старије животне доби и с великим здравственим проблемима. Жалилац наглашава да му је потребна искључиво медицинска помоћ, с обзиром да најмање три пута седмично мијења дискове са врећицама, те наводи да му то ствара велике проблеме и тешкоће у припреми и постављању помагала. Од Омбудсмана је затражио помоћ у рјешавању проблема и укључивање у предметни случај.

Наконведеног поступка истраживања, Омбудсмани су издали директору ЈУ Дом здравља Витез, Препоруку⁵²³ да, у смислу члана 86. и 87. Закона о здравственој заштити Федерације Босне и Херцеговине⁵²⁴, а имајући у виду међународне стандарде, предузме све потребне мјере, како би се жалиоцу пружила медицинска помоћ, у циљу олакшавања замјене дискова на уграђеној терминалној илеостоми. ЈУ Дом здравља Витез доставио је акт у којем се наводи: "*...у траженом року вас обавјештавамо да ћемо у потпуности испоштовати вашу Препоруку у вези са жалбом, а у складу са Законом о здравственој заштити...*"⁵²⁵.

9.8. Архитектонски приступ објектима

Децембра 2016. године Омбудсмани су презентовали Извјештај о реализацији препорука Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине из Специјалног извјештаја под називом: Приступачност радних простора законодавних тијела у Босни и Херцеговини лицима с инвалидитетом. Постојање системског проблема у физичкој приступачности објектима, посебно објектима у којима се обављају јавна овлашћења који је тада констатован, евидентно је више-мање и данас.

Но, за разлику од претходних година, у 2020. години није било жалби физичких лица, односно удружења грађана која окупљају лица с инвалидитетом које су се односиле на ово право наведених лица. То свакако не значи да је омогућен приступ свим објектима у којима се обављају јавна овлашћења лицима с инвалидитетом.

⁵²² Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1316/19;

⁵²³ Препорука број П-137/20 од 17.07.2020. године;

⁵²⁴ Службене новине Федерације БиХ, бр. 46/10 и 75/13;

⁵²⁵ Акт ЈУ Дом здравља Витез број 11-01-2333-1/2020 од 1.9.2020. године;

9.9. Рад Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Босни и Херцеговини

Иако сарадња с Институтом ни у протеклим годинама није била на високом нивоу, ове године је од стране менаџмента Института прекинута свака комуникација с омбудсменима. Током истраживања у три предмета, никада ниједан одговор није заприљен, чак ни након упућивања препоруке о несарадњи. У наставку, навешћемо предмете који се односе на рад Института:

Примјер: У предмету регистрованом по службеној дужности⁵²⁶, под називом Реализација Закључка Владе Федерације БиХ Омбудсмани су издали Препоруку⁵²⁷ којом је Институту за медицинско вјештачење здравственог стања препоручено да одмах прекине с примјеном Упутства за примјену листе инвалидитета, као апсолутно ништавог акта и да примјењује Листу инвалидитета као акта који је на правној снази, који је донесен у законској процедури од надлежног органа и у складу је с међународним стандардима. Истом препоруком, Институт је позван да процедуру оцјене физичког оштећења и степена инвалидности врати у законске оквире, престане са уцјењивачким праксама манифестиованим кроз наплату трошкова унапријед и ограничавањима права на жалбу кроз додатне трошкове.

У вези са издатом препоруком, Влада Федерације Босне и Херцеговине је Закључком број 822/2015 од 2. 7. 2015. године наложила директору и Управном одбору Института за медицинско вјештачење здравственог стања да одмах приступе усклађивању Правилника о критеријумима и поступку медицинског вјештачења здравственог стања и доношењу нове листе инвалидитета, која ће поштовати принципе о јединственим критеријумима и недискриминацији лица с инвалидитетом

Институција је у циљу праћења имплементације напријед наведеног закључка Владе Федерације Босне и Херцеговине, регистровала 17. 12. 2018. године жалбу под бројем Ж-СА-02-1353/18. Током провођења поступка истраживања, прибављена је информација Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине, Федералног министарства за питања бораца и инвалида посљедњег рата у БиХ и Федералног министарства финансија. Из садржаја достављених одговора произлази да је Институт припремио Приједлог правилника, на који су одређене примједбе имали Федерално министарство за питања бораца и инвалида посљедњег рата у БиХ и Федерално министарство финансија које није дало сагласност на поменути правилник, наводећи следеће:

"...у информацији у вези с пројеном ступања на снагу Правилника о критеријумима и поступку медицинског вјештачења здравственог стања, која је достављена у прилогу дописа од стране Института за медицинско вјештачење здравственог стања, наведено је повећање броја запослених љекара-вјештака што за собом повлачи и повећање осталих трошкова. Наведено би утицало на финансијску стабилност Института као и потребу повећања издвајања из буџета кантоналних и федералних министарстава, а посебно оних надлежних за питања социјалне политике. Такође, Листа инвалидитета која би се почела

⁵²⁶ Предмет регистрован под бројем број Ж-СА-02-1353/18;

⁵²⁷ Препорука број П-154/14 од 6.8.2014. године;

примјењивати усвајањем и ступањем на снагу поменутог правилника, изискује потребу за повећањем буџетских давања Федералног министарства рада и социјалне политике, као и одређеног броја давања из кантоналних министарстава надлежних за социјалну политику."⁵²⁸.

Препорука Омбудсмана до данас није реализована.

Примјери: Омбудсмани су поступали по жалбама грађана⁵²⁹ којима се изражава незадовољство поступањем Института за медицинско вјештачење здравственог стања Федерације Босне и Херцеговине у поступку вјештачења здравственог стања. Код једног од жалилаца је у одређеном временском периоду проценат инвалидитета смањен са 100% на 70% и на тај начин је жалилац изведен из права која је до тада остваривао по основу прописа из области социјалне заштите.

Омбудсмани су, наконведеног поступка истраживања, утврдили да и даље постоји проблем примјене Листе инвалидитета и Упутства за примјену Листе инвалидитета, те су Институту издали Препоруку⁵³⁰. Препоруком је указано да за поједина обољења/оштећења организма, Упутство не предвиђа проценат, док је за исто обољење/оштећење организма, Листом инвалидитета предвиђен проценат. У поступцима вјештачења здравственог стања, Институт без јасних критеријума, у одређеним случајевима примјењује Упутство, а у одређеним случајевима Листу инвалидитета, те на тај начин неједнако поступа према подносиоцима захтјева и одређивањем мањег процента, изводи из права подносиоце захтјева. С тим у вези, Институт је позван да преиспита налаз, оцјену и мишљење, издате за жалиоце, да у што краћем року престане с примјеном Упутства за примјену Листе инвалидитета број 120/10 од 23. 4. 2010. године и да у поступцима вјештачења здравственог стања примјењује Листу инвалидитета У.О. 16/10 од 31. 3. 2010. године као акта који је донесен у законској процедури од надлежног органа и у складу је с међународним стандардима и да на службеној веб (web) страници објави Листу инвалидитета број У.О. 16/10 од 31. 3. 2010. године, како би листа била доступна грађанима.

С обзиром да одговор на препоруку није достављен ни након упућивања ургенције, Омбудсмани су актом од 28. 10. 2020. године обавијестили Владу Федерације Босне и Херцеговине као непосредно виши орган.

Примјер: Омбудсмани су поступали по жалби⁵³¹ којом се изражавало незадовољство поступањем Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине, а у вези с поступком утврђивања степена инвалидитета. Институција је у три наврата затражила информацију Института у вези с предметним случајем. С обзиром да Институт у остављеном року није доставио тражене информације, издата је Препорука⁵³² да Институт одмах по пријему препоруке успостави сарадњу с омбудсменима, онак како је

⁵²⁸ Акт Федералног министарства финансија број 06-14-3-7490/18 од 1.2.2019. године;

⁵²⁹ Предмети регистровани под бројем Ж-СА-02-534/19 и Ж-СА-02-1330/19;

⁵³⁰ Препорука број П-85/20 од 28.5.2020. године;

⁵³¹ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-672/19;

⁵³² Препорука број П-122/20 од 29.6.2020. године;

прописано Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информације у вези с предметним случајем. Међутим, сарадња није успостављена ни након издавања препоруке, о чему је обавијештена Влада Федерације Босне и Херцеговине као непосредно виши орган.

Примјер: У предмету⁵³³ Омбудсмани су поступали по жалби подносиоца у име малољетног дјетета, којом је подносилац указивао на повреду права дјетета по основу инвалидитета на остваривање права на туђу његу и помоћ. Омбудсмани су наконведеног поступка утврдили да је, у конкретном случају, повријеђено право малољетног лица с инвалидитетом, тако да приликом одлучивања о остваривању права таквог лица, у обзир није узето начело најбољег интереса дјетета инкорпорирано у Конвенцији УН о правима дјетета и УН Конвенцији о правима лица с инвалидитетом. Препоруком⁵³⁴ је предложено директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања да, имајући у виду најбољи интерес дјетета, те заштиту и обезбјеђење пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода лица с инвалидитетом, преиспитају налаз, оцјену и мишљења број ДОВ-НИ-СА-443/19 од 28. 6. 2019. године Одјелења за другостепени поступак медицинског вјештачења, Института за медицинско вјештачење здравственог стања, доношењем новог налаза, оцјене и мишљења у складу с Препоруком; да на службеној веб (web) страници објаве Листу инвалидитета број У.О. 16/10 од 31. 3. 2010. године, како би листа била доступни грађанима; те да у складу с Препоруком обуставе примјену Упутства за примјену листе инвалидитета број 120/10 од 23. 4. 2010. године.

Како није за примљено изјашњење у вези с предузетим активностима на реализацији Препоруке број П-37/20 од 6. 2. 2020. године, Омбудсмани су утврдили да одговорни орган није реализовао Препоруку, те је *19. 10. 2020. године упућена обавијест о нереализацији Препоруке од 6. 2. 2020. године Влади Федерације Босне и Херцеговине*. Институција ни по овом акту до данашњег дана није за примила изјашњење.

Примјер: Омбудсмани су у предмету⁵³⁵ разматрали да ли је у поступку пред Институтутом за медицинско вјештачење здравственог стања дошло до повреде права малољетног дјетета по основу инвалидитета. Наконведеног поступка истраживања, те изјашњења одговорног органа Омбудсмани су, у сврху отклањања уочених повреда људских права заштићених Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима који чине саставни дио Устава, донијели Препоруку⁵³⁶. Овом препоруком се министру Федералног министарства рада и социјалне политике предлаже да, предузме адекватне активности из своје надлежности усмјерене на измјену постојеће законске регулативе у области заштите лица с инвалидитетом, тако да припреми и предложи измјене Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице с дјецом, и то члана 18. д), како би се обезбиједила заштита лица с инвалидитетом, посебно дјете, у складу с њиховим стварним потребама. Истом препоруком предложено је директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања да, имајући у виду најбољи интерес дјетета, те заштиту и обезбјеђење пуног и равноправног уживања свих људских права и основних

⁵³³ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-1108/19;

⁵³⁴ Препорука број П-37/20 од 6.2.2020. године;

⁵³⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-02-845/19;

⁵³⁶ Препорука број П-94/20 од 6.3.2020. године;

слобода лица с инвалидитетом, преиспита налаз, оцјену и мишљења број ДОВ-НИ-СА-558/19 од 4. 9. 2019. године Одјељења за другостепени поступак медицинског вјештачења, Института за медицинско вјештачење здравственог стања, доношењем новог налаза, оцјене и мишљења у складу с Препоруком; да у складу са истом препоруком обуставе примјену Упутства за примјену листе инвалидитета број 120/10 од 23. 4. 2010. године; те да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмана о реализацији њихове препоруке.

С тим у вези, 28. 8. 2020. године Федерално министарство рада и социјалне политике доставило је Изјашњење број 06-35/18-1009/19 од 25. 8. 2020. године у којем је наведено: *"... Већ дужи временски период ово министарство предузимало је и предузима активности усмјерене против дискриминације која се огледа у врстама и узроку настанка инвалидитета, као и да се омогући доступност и једнак третман у остваривању права лица с инвалидитетом. С тим циљем Парламенту Федерације Босне и Херцеговине предложен је био и закон о јединственим начелима и оквиру материјалне подршке лица с инвалидитетом који није добио подршку. Такође, ово министарство, заједно с другим федералним органима и Институтом за медицинско вјештачење здравственог стања, ради на доношењу правилника и јединствене листе медицинског вјештачења физичког оштећења. Напомињемо, да измјене законске регулативе, као и доношење правилника и јединствене листе медицинског вјештачења, не зависи само од овог министарства него и од других институција. Наведене препоруке које сте дали узете се у обзир приликом измјене Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице с дјецом."*

Институт за медицинско вјештачење здравственог стања није доставио своје изјашњење о предузетим активностима у вези с препорукама Омбудсмана.

Предмет је одлуком Омбудсмана затворен.

Примјер: Омбудсмани су поступали у предмету⁵³⁷ у којем је подносилац жалбе указивао на немогућност остваривања права која му као лицу с инвалидитетом припадају. Омбудсмани су након проведеног поступка истраживања, издали Препоруку⁵³⁸ директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања да, у циљу заштите и обезбјеђења пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода лица с инвалидитетом, предузме мјере на што ефикаснијем рјешавању појединачних предмета уважавајући наводе ове препоруке, те да на службеној веб (web) страници објаве Листу инвалидитета број У.О. 16/10 од 31. 3. 2010. године, како би листа била доступна грађанима. Министру Федералног министарства рада и социјалне политике да актуелизује поновну успоставу права инвалидима с признатим физичким оштећењем мањим од 90%. С тим у вези, Федерално министарство рада и социјалне политике доставило је Институцији 9. 6. 2020. године Информацију број 06-02/1-2644/19 ББ од 4. 6. 2020. године којом је наведено да је Федерално министарство рада и социјалне политике још од 2014. године предузимало активности за доношење и усвајање јединствених правила поступка, јединствених критеријума за медицинско вјештачење здравственог стања у поступцима утврђивања

⁵³⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-СА-04-1119/19;

⁵³⁸ Препорука број П-81/20 од 28.5.2020. године;

оштећења организма лица с инвалидитетом. Актом је, такође, наведено да листа инвалидитета, сачињена од стране комисије, коју треба да усвоји Управни одбор Института за медицинско вјештачење здравственог стања, још није усвојена, иако је обавеза њеног усвајања садржана у Закључку Владе Федерације Босне и Херцеговине В. број 1515/19, а Институту је наложено хитно усвајање правилника о критеријумима и поступку медицинског вјештачења здравственог стања и јединствене листе инвалидитета, која чини његов саставни дио. Истим закључком је Федералном министарству рада и социјалне политике, Федералном министарству финансија, Федералном министарству за питање бораца и Федералном министарству правде наложено *формирање комисије која ће утврдити стварно и чињенично стање, предложити најбоља правна рјешења, у погледу постојећег различитог третирања лица с инвалидитетом зависно од узрока настанка инвалидитета*. Актом је наведено да су у току активности на проналажењу рјешења.

Омбудсмани су 4. 8. 2020. године Влади Федерације Босне и Херцеговине упутили обавјештење о нереализацији Препоруке број П- 81/20 од 28. 5. 2020. године. Институција је, 7. 8. 2020. године, запримила акт Владе Федерације Босне и Херцеговине број 05-31-344/2020 од 6. 8. 2020. године, прослијеђен Федералном министарству рада и социјалне политике, у којем је наведено: *"...Као што сте упознати, у току су активности на проналажењу рјешења из предметне материје, а што је констатовано и у обавијести Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те вам у складу с надлежностима наведену обавијест достављамо на знање и даље поступање."*

Предмет је затворен у складу с одлуком Омбудсмана.

X. ДИСКРИМИНАЦИЈА

Пинцип равноправности и недискриминације саставни је дио свих међународних уговора и декларација о људским правима, као и Устава Босне и Херцеговине (члан II. став 4), устава ентитета – Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине и устава свих десет кантона у Федерацији Босне и Херцеговине, а значај Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини је немјерљив.

Законом је дефинисан правни и институционални оквир за борбу против дискриминације у Босни и Херцеговини, а Институцији је повјерен статус "централне институције надлежне за заштиту од дискриминације". Важни помаци у имплементацији Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини су направљени, али кључни механизми и институционални актери још увијек се суочавају с бројним изазовима и проблемима.

Измјенама Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини из 2016. године⁵³⁹ унапријеђен је законски оквир за заштиту од дискриминације, а предвиђена је и знатно већа улога омбудсмана у активностима промоције антидискриминационе заштите која се огледа у информисању јавности, подизању свијести, провођењу кампања и другим облицима превенције дискриминације (члан 7. став 2. тачка л. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини).

У овом поглављу Годишњег извјештаја⁵⁴⁰ биће презентоване активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у области спречавања и превенције дискриминације, а у складу с обавезама које Институција омбудсмана има у складу са чланом 7. Закона о забрани дискриминације⁵⁴¹. Овом одредбом Омбудсману Босне и Херцеговине је дат широк мандат: **реактивни** који укључује поступање по појединачним и групним жалбама у вези с дискриминацијом, те пружање потребних обавјештења физичким и правним лицима која су поднијела жалбу о њиховим правима и обавезама, те могућностима судске и друге заштите и **проактивни** који за циљ има превенцију дискриминације која укључује: прикупљање и анализирање статистичких података о случајевима дискриминације (тачка е); информисање јавности о појавама дискриминације (тачка г); на властиту иницијативу, провођење истраживања у области дискриминације (тачка х); давање мишљења и препорука с циљем спречавања и сузбијања дискриминације, предлагање одговарајућих законских и других рјешења надлежним институцијама у Босни и Херцеговини (тачка и); праћење законодавства и давање савјета законодавним и извршним органима (тачка к); промоција Закона о забрани дискриминације, информисање јавности, подизање свијести, провођење кампања и на друге начине активно промовисање

⁵³⁹ Закон о забрани дискриминације, Службени гласник Босне и Херцеговине, број 66/2016;

⁵⁴⁰ Чланом 7. став 2. тачка ф) Закона о забрани дискриминације прописано је да ће Омбудсман за људска права Босне и Херцеговине подносити годишњи, а према потреби и ванредне извјештаје о појавама дискриминације Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, Народној скупштини Републике Српске и Скупштини Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У циљу обезбјеђења компактности у процесу извјештавања, а због рационалности, Омбудсмани БиХ Извјештај о појавама дискриминације сачињавају у оквиру Годишњег извјештаја о резултатима активности рада;

⁵⁴¹ Службени гласник БиХ, бр. 59/09, 66/16;

борбе против дискриминације у сврху њене превенције (тачка л), те унапређење политика и пракси које имају за циљ да осигурају једнако поступање (тачка м).

Омбудсман Босне и Херцеговине у оквиру поступања по жалбама странака може предложити покретање поступка медијације у складу с одредбама Закона о медијацији (тачка д), те има право да покреће и учествује у поступку за заштиту од дискриминације за прекршаје прописане овим законом (тачка ј).

У циљу обезбјеђења извршења надлежности утврђених у Закону о забрани дискриминације, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су у 2009. години донијели одлуку о успостави Одјелења за елиминацију свих облика дискриминације.

10.1. Поступање по жалбама

У циљу вођења евиденција о пријављеним случајевима дискриминације, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине успоставила је електронску базу података у којој се региструју све запримљене жалбе и разврставају према основу дискриминације који је наведен у жалби, када се ради о директној или индиректној дискриминацији⁵⁴², односно према осталим облицима дискриминације: узнемиравање, сексуално узнемиравање, мобинг, сегрегација, издавање налога и помагање другима приликом дискриминације, подстицање на дискриминацију и говор мржње.

У 2020. години у Институцији омбудсмана регистровано је укупно 288 предмета у којима су се грађани позивали на дискриминацију и кршење одредби Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини, што је у односу на 2019. годину, када је регистровано 206 предмета, више за 82 жалбе или 39,81%. Разлог овог повећања је садржан у чињеници да је у Сједишту Институције за људска права у Бањој Луци регистровано 113 појединачних жалби које се односе на Град Приједор, а гдје је идентичан чињенични и правни основ⁵⁴³. Запримљене жалбе по канцеларијама: у Сједишту у Бањој Луци 170 жалби; Подручна канцеларија Сарајево 102 жалбе, Подручна канцеларија Мостар десет жалби; Подручна канцеларија Брчко дистрикт БиХ четири жалбе и двије жалбе у Теренској канцеларија Ливно.

⁵⁴² Раса, боја коже, језик, вјера, етничка припадност, национално или социјално поријекло, веза с националним мањинама, политичко или друго увијерење, имовно стање, чланство у синдикату или другом удружењу, образовање, друштвени положај и пол, сексуална оријентација, родни идентитет, полне карактеристике, животна доб и инвалидитет.

⁵⁴³ Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, 28.2.2020. године, запримили су 113 жалби, у којима је као одговорна страна означен Град Приједор, а обратили су се наводима о кршењу људских права због ускраћивања могућности изјашњења по Иницијативи за оснивање општине Омарска. Наводе ... *да је Скупштина града Приједора одлучила, већином гласова подржати наведену иницијативу, иако је Савјет мјесне заједнице Камичани доставио примједбе на исту. Даље наводи да усвојену иницијативу не подржава већина мјештана наведеног краја, од којих је њих 106 изјавило жалбу Институцији омбудсмана, због повреда њихових људских права и слобода, образложених у примједбама на Иницијативу.* Омбудсмани БиХ провели су поступак истраживања, те 9.3.2020. године, затражили изјашњење од стране Скупштине града Приједора. С обзиром да Омбудсмани БиХ нису у остављеном року запримили одговор 29.6.2020. године, упућена је Ургенција Скупштини града Приједора. Дана 3.7.2020. године, Омбудсмани БиХ запримили су одговор Скупштине града Приједора. Наведени одговор прослијеђен је подносиоцима жалбе на коментар 13.7.2020. године. Предмети су у раду;

У односу на жалбе које су регистроване у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације издате су 23 препоруке у односу на 31 предмет, али то не значи да је у свим овим предметима утврђена дискриминација зато што је истраживање које је спровела Институција омбудсмана показало да постоји повреда неког другог права, а да је предмет с обзиром на жалбене наводе регистрован у Одјељењу за елиминацију свих облика дискриминације. Од укупног броја издатих препорука, у седам предмета је дошло до реализације; два дјелимичне реализације; у 14 је остварена сарадња с одговорним органом, у шест нема одговора, док у два предмета нема реализације од стране одговорног органа.

10.1.1. Директна и индиректна дискриминација

Најкраће речено, дискриминација је сваки различит третман, односно стављање у неповољан положај лица или више лица, само због одређене личне особине, односно због тога што је то лице одређеног пола, расе, доби, инвалидитета, језика, вјере, боје коже итд. Полазећи од наведене дефиниције, у циљу утврђивања дискриминације неопходно је да постоје два елемента: *основ по којем странка сматра да је дискриминисана* (пол, етничка припадност, доб и др.), те *компаратор* – навођење лица које је повољније третирано у односу на подносиоца жалбе, а имајући у виду основ дискриминације.

Према евиденцији Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине најчешће у жалбама наведени основ дискриминације је мобинг, 35 жалби, затим говор мржње, седам жалби и на основу језика, четири жалбе. У бази је регистровано и 205 жалби с поткатегијом остало, зато што се из жалбених навода није могао јасно дефинисати основ дискриминације. Наиме, изражена карактеристика поднесених жалби, у којима се странке позивају на дискриминацију, јесте њихова уопштеност и непрецизност. Жалбе најчешће садрже реченицу: *"Ја сам дискриминисан-а..."*, а даље се не наводи основ те дискриминације, нити лице које је повољније третирано у односу на подносиоца/тељку жалбе. У поступцима које спроводе омбудсмани и који нису судски поступци врло је тешко утврдити поједине облике дискриминације као што је на примјер мобинг, јер не постоје механизми за утврђивање спорних чињеница. У наредним примјерима жалбе указујемо управо на недостатке везано за основ или ненавођење компаратора.

Примјер⁵⁴⁴: У конкретном предмету, странка је уложила жалбу због непоступања Града Горажде у циљу извршења Општинског суда Горажде и навела дискриминацију по националној основи, без навођења лица у односу на које је неповољније третирана. Град Горажде, који је надлежан, подносиоци жалбе упутио је дубоко извињење због кашњења и навео да је реализација њеног рјешења планирана у 2020. години али да је каснила због слабе реализације прихода у буџету и да је иста стављена у приоритет. Странка није достављала одговор на достављено изјашњење Града Горажда.

Предмет је затворен.

⁵⁴⁴ Предмет Ж-СА-06-8/20;

Примјер⁵⁴⁵: Подносилац жалбе наводи да му је одређено да прима 35,478 КМ од Федералног завода ПИО, као сразмјерни дио пензије и 285,15 КМ од Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, као старосна пензија, што је у укупном износу мање од минималне пензије у Федерацији БиХ. Жалилац сматра да овај поступак одговорних службеника има елементе сегрегације, односно дискриминације по основу његове припадности српском народу и православној вјери. Омбудсмани су утврдили да је жалилац, уколико је био незадовољан донесеним рјешењима, којима му је признато право на пензију/сразмјерни дио пензије и која датирају из 2014. и 2015. године имао могућност благовремено изјавити жалбе, односно покренути управне спорове ради поништења другостепених рјешења, а наводи који се односе на дискриминацију по основу вјерске и националне припадности, цијене да су паушално истакнути, као и да жалилац није пружио ниједну чињеницу која би указивала на стварну дискриминацију према њему.

Предмет је затворен.

Примјер⁵⁴⁶: Омбудсмани су поступали по жалби која се односила на Министарство образовања и науке Тузланског кантона, а у вези с додјелом бесплатних уџбеника за ђаке основних школа од првог до четвртог разреда, из које су изостављени ученици који похађају Јавну установу Основна школа "Свети Фрањо" у Тузли. У току истражног поступка изостала је сарадња Министарства с Омбудсманима. Упућена Препорука⁵⁴⁷ под бројем П-190/20 да се успостави сарадња с Институцијом омбудсмана онако како је прописано *Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине* и достави тражено изјашњење, те је скренута пажња да право дјетета на образовање мора имати првенство над свим другим правима, с обзиром на то да је оно од изузетне важности за уживање свих других права и слобода: грађанско-политичких, економско-социјалних, културних права и слобода сваког човјека, те има велику улогу у очувању културног и националног идентитета, а принцип најбољег интереса дјетета захтијева од свих органа надлежних за процесе образовања у Босни и Херцеговини да предузму напоре који ће резултирати успоставом окружења које подржава личност ученика, уз одсуство било каквог облика дискриминације, или сумње на постојање дискриминације. У запримљеном одговору Министарства⁵⁴⁸ након издате Препоруке истакнуто је да је оснивач предметне установе Надбискупски ординаријат Врхбосански, а не Тузлански кантон и да Министарство, у складу са законом, није у могућности покренути поступак набавке уџбеника за ученике наведене школе, јер је набавка уџбеника обавеза оснивача.

Рад на предмету је у току.

С обзиром да је чланом 15. став 1. Закона о забрани дискриминације прописано да у свим поступцима предвиђеним Законом *терет доказивања* да није дошло до дискриминације лежи на супротној страни, под условом да лице или група лица, на основу њима расположивих доказа, учину вјероватним да је дошло до дискриминације, то је веома важно

⁵⁴⁵ Предмет Ж-СА-06-212/20;

⁵⁴⁶ Предмет Ж-СА-07-719/20;

⁵⁴⁷ Препорука под броје П-190/20 од 2.10.2020. године;

⁵⁴⁸ Акт Министарства образовања и науке Тузланског кантона, под бројем 10/1-04-20549-1/20 од 30.10.2020. године;

да жалба буде прецизна и да садржи што више доказа. Уколико је поднесена жалба за дискриминацију уопштена и не садржи чињенице или доказе који чине вјероватним да је дошло до дискриминације то има висок утицај на ефикасност у доказивању дискриминације и олакшава супротној страни доказивање да није било дискриминације. Ово је посебно важно с обзиром на недостатак статистичких показатеља, неупостављеност база података, те непостојање других показатеља који се могу користити у процесу доказивања дискриминације.

Како се често у жалбама које су запримљене у Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине позива на дискриминацију у процесу конкурских процедура, запошљавања, унапређења и генерално права из области рада, а као основ се наводи национална или полна припадност, то отвара и питање који подаци су основа за утврђивање постојања дискриминације, да ли статистички подаци о заступљености која је предмет утврђивања дискриминације у оквиру организационе јединице у којој жалилац тражи остваривање права или субјекта у цјелини, под условом да је у жалби наведен компаратор⁵⁴⁹.

У знатном броју жалби поднесених Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине везано за дискриминацију садржане су и **чињенице које указују на друге повреде људских права** које се често кроз поступак истраживања Институције омбудсмана потврде због чега се одговорној страни упућује препорука. Ово се најчешће односи на процедуралне пропусте, као што је запошљавање без расписивања конкурса, необавјештавање о избору кандидата, недостатак правног лијека или његова неефикасности и др., што указује генерално на недостатак транспарентности у овој области. Изнесено је важно зато што се код евидентирања предмета из области дискриминације у базу, као основа узимају наводи из жалбе, без обзира што се касније, кроз поступање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине не утврди постојање дискриминације, већ повреда неког другог права, због чега се одговорном органу упућује препорука, или уопште није дошло до повреде, због чега се предмет одлуком затвара.

Генерално, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине суочени су с проблемом поступања субјеката који су означени у жалби као кршиоци људских права у случајевима када се ради о наводима жалбе који указују на дискриминацију и повреду неког другог права кумулативно. Одговорне стране, што је посебно својствено за органе управе, често не обраћају пажњу на наводе из жалби који се односе на дискриминацију, већ се изјашњавају само о наводима жалбе који указују на повреду неког другог права (запошљавање, право на пензију, социјалну заштиту и сл.) док у потпуности игноришу наводе жалбе везане за дискриминацију или дају површне и типске одговоре. Дакле, игноришу обавезу везано за терет доказивања да није почињена дискриминација утврђена у члану 15. став 1. Закона о забрани дискриминације. Сљедећи примјери показују присутне праксе.

⁵⁴⁹ У пракси се дешава да субјекат има обезбијеђену националну или полну заступљеност у цјелини, али не и унутар организационе јединице у којој жалилац тражи остваривање права;

Примјер⁵⁵⁰: Омбудсмани БиХ су разматрали жалбу у којој жалитељка указује на повреде права и то: права на једнакост грађана пред законом, неједнако поступање код повећања плате и осталих накнада из радног односа, остваривања нематеријалних права из радног односа, те сматра да је поступањем послодавца она дискриминисана у односу на друге запослене. У овом предмету Омбудсмани БиХ донијели су Препоруку број: П-67/20 од 28. 4. 2020. године којом је Предсједништву Управног одбора Савеза самосталних синдиката Босне и Херцеговине предложено да размотре могућност измјене оспореног члана 26. Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Савезу самосталних синдиката Босне и Херцеговине, и то радног мјеста под редним бројем 2.4 Служба за заједничке и оперативно-техничке послове 1.1 Административно-технички секретар осталих кантоналних одбора ССС БиХ, у дијелу који се односи на радно вријеме, тако да убудуће стоји "пуно радно вријеме", умјесто досадашњег "непуно (пола радног времена)". Истом препоруком предложено је предсједнику Савеза самосталних синдиката Босне и Херцеговине, да одмах предузме активности, у циљу измјене члана 6. Уговора о раду број 01-III-240/19, закљученог 17. 7. 2019. године, између Савеза самосталних синдиката Босне и Херцеговине и жалитељке, а који се односи на дужину радног времена, тако да умјесто "20 сати седмично" стоји "40 сати седмично"; да, одмах, предузме потребне радње и мјере, а како би се осмислио план активности које ће жалитељка извршавати, у складу с Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Савезу самосталних синдиката Босне и Херцеговине и описом послова за наведено радно мјесто. С тим у вези, Савез самосталних синдиката Босне и Херцеговине је 4. 6. 2020. године доставио Обавијест број 01-III-100/20 од 2. 6. 2020. године којом је Омбудсмане Босне и Херцеговине, између осталог, обавијестио о сљедећем:

"...да су на сједници Предсједништва Управног одбора Савеза самосталних синдиката БиХ одржаној 28. 5. 2020. године пажљиво разматране препоруке Институције омбудсмана за људска права БиХ у настојању да се испоштују препоруке или да се за жалитељку изнађе друго одговарајуће рјешење. Том приликом констатовано је да се Савез самосталних синдиката тренутно налази у врло незавидној позицији по питању финансија, да је појавом Ковид-19 и огромним губитком радних мјеста у Федерацији БиХ знатно опао прилив, како чланарине, тако и других прихода из којих се исплаћују плате запосленицима Савеза самосталних синдиката БиХ међу којима је и жалитељка, да је у Савезу самосталних синдиката БиХ посљедња плата исплаћена за март 2020. године што може потврдити и жалитељка, те да је потпуно неизвјесно када ће бити исплаћена плата за април 2020. године. У том контексту ССС БиХ ће предузети додатне активности на уштеди финансијских средстава како би измирио обавезе према запосленицима и трећим лицима, а уколико то не уроди плодом, у наредном периоду, Предсједништво Управног одбора ССС БиХ ће највјероватније разматрати могућност нове реорганизације рада с циљем сустизања обавеза према запосленицима.

Имајући у виду све напријед наведено, Предсједништво Управног одбора ССС БиХ није успјело изнаћи одговарајуће рјешење како би се измијениле одредбе Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ССС

⁵⁵⁰ Предмет Ж-СА-04-1312/19;

БиХ и тиме испоштовале препоруке у пуном капацитету. Самим тим ни предсједник ССС БиХ није могао испоштовати препоруку која се на њега односи, јер су радње узајамно повезане, односно неопходно је прије свега измијенити наведени правилник, а потом и уговор о раду жалитељке. Уколико се ситуација стабилизује, што не зависи ни од органа нити од предсједника ССС БиХ, за жалитељку ће бити изнађено адекватно рјешење."

Предмет је затворен 5. 8. 2020. године, а странка је подучена да ће информација о неиспоштовању Препоруке број П-67/20 бити уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину. Према информацијама из списка, странка је покренула управни спор пред надлежним судом.

Примјер⁵⁵¹: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, 12. 3. 2020. године, примила је жалбу И.Ј. из Бихаћа поводом навода о дискриминацији којој је била изложена у ЈУ ОШ "Каменица", Бихаћ. Из достављеног акта означене образовне установе од 17. 1. 2020. године проистиче да иста усваја захтјев за заштиту права из радног односа и захтјев за заштиту од дискриминације поменуте раднице. С обзиром на чињеницу да је послодавац позитивно одговорио на захтјев подносиољке жалбе, не постоји основ за дјеловање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, па је донесена одлука да се предмет затвори.

Примјер⁵⁵²: Жалитељка наводи да је дискриминисана јер је онемогућена да учествује у процедури избора директора у основној школи зато што има I степен по болоњском процесу, а конкурсом је прописан услов да кандидат има II степен. Жалитељка наводи да је овакво поступање надлежних органа кршење људских права и дискриминација. У конкретном предмету Омбудсмани су након увида у жалбене наводе оцијенили да нема основа за покретање поступка истраживања, јер је подносиољка жалбе искључена из конкурсне процедуре по основу рјешења Кантоналне управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево – Инспектората рада, заштите на раду и социјалне заштите број УП-1-14-09-34-19535/19-09/18-004, од 29. 10. 2019. године којим се *"наређује субјекту надзора ЈУ ОШ 'Хамдија Крешевљаковић' да проведбу процедуре за избор директора усклади с одредбом члана 2, став 1, тачка ц) Правилника о избору, именовану и разрјешењу директора основних школа Кантона Сарајево"*. У записнику о инспекцијском надзору, број УП-1-14-09-34-19535/19-09/18-003, од 16. 10. 2019. године који је претходио доношењу наведеног рјешења је констатовано сљедеће:

"...независно од тога да ли академско стручно звање А.О.(оп.а) јесте или није еквивалент VII степену предболоњског система студирања, Правилник императивно и дословно захтијева да кандидати који су високо образовање стекли болоњским системом студирања морају имати завршен најмање II циклус болоњског високообразовног процеса. Због напријед наведеног, поступајући инспектор закључно утврђује да према одредбама члана 2, став 1 тачка ц)

⁵⁵¹ Предмет Ж-БЛ-06-251/20;

⁵⁵² Предмет Ж-СА-06-493/20;

Правилника, кандидаткиња не испуњава прописани услов да може бити именована за директорку школе зато што је према приложеној дипломи завршила први степен (циклус) болоњског високообразовног процеса. Поступајући инспектор ће посебном управном мјером наредити да школа конкурсну процедуру усклади с констатацијама из овог записника."

Предмет је затворен одлуком о неприхватљивости жалбе.

Примјер⁵⁵³: Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, 21. 5. 2020. године, обратила се странка у име апотеке, поводом подјеле подстицаја у привреди Републике Српске. Према позитивним прописима ово право могу остварити само привредни субјекти (привредна друштва и самостални предузетници), а не и други облици организовања, попут апотека, што се према наводима из жалбе сматра дискриминаторским поступањем. Наконведеног поступка истраге, Омбудсмани су заузели став да је потребно постојећи закон измијенити тако да се у члан 3. став 1. Закона под привредним субјектима осим привредних друштава и самосталних предузетника уврсте и апотеке као облици организовања правних лица, будући да по основу уговора о раду имају одређени број запослених радника. Народна скупштина Републике Српске је потврдила пријем иницијативе 1. 9. 2020. године, те ју је, у складу с Пословником Народне скупштине Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, број 66/20), прослиједила Законодавном одбору, Одбору за привреду, Одбору за финансије и буџет, Одбору за трговину и туризам, те Влади Републике Српске у даљу процедуру.

Рад на предмету је у току.

Примјер⁵⁵⁴: Странка из Мостара обратила се 6. 8. 2020. године Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, наводећи мобинг и повреде права из радног односа. Подносиатељка жалбе се налази у радном односу на неодређено вријеме код послодавца Premier world sport, д.о.о. Читлук, од којег су Омбудсмани, 19. 10. 2020. године, затражили изјашњење на жалбене наводе, који се тичу права на годишњи одмор као и непријатељског става послодавца према подносиатељки жалбе због умањеног износа плате на основу кривичног дјела крађе, док је подносиатељка жалбе била у смјени. Дана, 28. 10. 2020. године, достављен је акт послодавца број 721-10/2020 Б.Л. у којем наводи да су сви набројани жалбени наводи нетачни и неосновани и да се запосленица никада није обраћала послодавцу за заштиту поводом било каквих проблема од стране шефа или било кога од других радних колега или клијената, као и да је искористила своја права на годишњи одмор у складу са Законом о раду. Што се тиче навода о смањењу плате, послодавац наводи да је у тренутку почињеног кривичног дјела у смјени била подносиатељка жалбе, која је противно упутствима послодавца дневни пазар држала високо на радном пулту, а не у сефу с временском одгодом отварања. Иста није санкционисана за овакво поступање на радном мјесту, нити јој је смањена плата. Након достављеног изјашњења подносиатељки жалбе, она није достављала одговор ни додатну документацију за даље поступање.

⁵⁵³ Предмет Ж-БЛ-06-340/20;

⁵⁵⁴ Предмет Ж-МО-06-139/20;

Предмет је затворен.

Примјер⁵⁵⁵: Омбудсмани су поступали по жалб која се односила на Управу за индиректно опорезивање, везано за мобинг који се огледа у издавању налога царинском инспектору - државном службенику за привремено обављање послова радног мјеста стручни сурадник - царински инспектор у Царинској испостави Сарајево, мимо одредби Закона о управи за индиректно опорезивање, одредби Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине и одредби интерног акта - Правилника о премјештају запослених у Управи за индиректно опорезивање и то: налогом, без образложења и без могућности изјављивања жалбе.

Омбудсмани су Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине упутили препоруку да одмах по пријему ове препоруке прекине с праксом издавања налога за *"привремено обављање послова на другом радном мјесту истог нивоа, у одређеном временском периоду, на период од мјесец дана"*- донесеним на основу тзв. овлаштења број 01-34-2-75-64/18 од 8. 2. 2018. године; да одлуке о премјештају доноси у складу с *Правилником о премјештају запослених у Управи за индиректно опорезивање* којим се и уређује поступак премјештаја запослених у Управи за индиректно опорезивање и да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о начину испоштовања исте.

10.1.1.1. Жалбе због дискриминације по основу доби

У извјештајном периоду омбудсмани су поступали у предметима у којима је као основ дискриминације наведена *доб*⁵⁵⁶.

Примјер⁵⁵⁷: У предмету који је запримљен на крају 2019. године, Влада Кантона 10 је Позитивном листом лијекова Кантона 10 прописала, да Xarelto лијек могу користити лица доби до 65 година, што представља дискриминацију пацијената старијих од наведене добне границе. У овом предмету је издата Препорука⁵⁵⁸ којом се предсједнику Владе Кантона 10, препоручује:

1. да одмах по пријему ове препоруке предузме адекватне мјере и радње те Одлуку о измјени и допуни Одлуке о листи лијекова који се могу прописивати и издавати на терет средстава обавезног здравственог осигурања Кантона 10 (Позитивна листа лијекова Кантона 10) бр. 01-02-3-1/19 од 16. 1. 2019. године, а у дијелу који се односи на прописивање лијека Ривароксабан филм тбл. 15 и 20 мг, Влада Кантона 10 усклади с одредбама Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини.
2. Да најкасније у року од 30 дана обавијести Институцију омбудсмана о предузетим мјерама и радњама на реализацији препоруке.

⁵⁵⁵ Предмет Ж-СА-06-800/20;

⁵⁵⁶ Предмет бр. Ж-ЛИ-06-223/19; Ж-МО-06-58/20;

⁵⁵⁷ Предмет Ж-ЛИ-06-223/19;

⁵⁵⁸ Препорука П-272/19 од 6.12.2019. године;

Влада није обавијестила Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине о реализацији препоруке ни по издатој ургенцији, па су омбудсмани поднеском од 12. 3. 2020. године обавијестили Скупштину Кантона 10 о неизвршавању препоруке од стране Владе Кантона 10, чиме су испуњена сва законска средства за поступање.

Примјер⁵⁵⁹: Институција омбудсмана за људска права БиХ, прати иницијативу Удружења мултипле склерозе регије Источна Херцеговина, а ради измјене одредбе члана 35. Закона о социјалној заштити Републике Српске⁵⁶⁰ којом је прописано да право на личну инвалиднину остварују, између осталог, лица која су зависна од помоћи и њега другог лица приликом задовољавања основних животних потреба и којима је оштећење/обољење настало у развојном периоду (наступило у периоду до навршених 18 година). Усвајањем наведених одредби дошло је до искључивања из права на личну инвалиднину оних лица чији инвалидитет није настао у развојном периоду, односно до 18. године живота. Различито поступање према лицима с инвалидитетом, а с обзиром на вријеме у којем је инвалидитет настао није у складу с међународним правом у области људских права као ни с домаћим законодавством, прије свега са Законом о забрани дискриминације, ради чега се предметна иницијатива тренутно налази пред Уставним судом Републике Српске ради оцјене уставности предње наведене законске одредбе.

10.1.1.2. Жалбе због дискриминације по основу употребе језика и писма

У 2020. години Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине запримила је више жалби које се односе на питање права на кориштење језика и назива језика. У извјештајном периоду регистроване су и жалбе које се односе на питање равноправне употребе службених језика у државним органима, односно, права запослених да користе матерњи језик у раду, а с обзиром на чињеницу да су руководиоци органа издали инструкцију свим запосленицима да се акти на потпис могу достављати искључиво на језику и у писму руководиоца органа⁵⁶¹ Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине имала је отворен и предмет⁵⁶² поводом питања која се односе на право на употребу језика и писма који се користе код израде интерних одлука у Министарству одбране Босне и Херцеговине. Цијенећи важност овог питања за остваривање људских права у Босни и Херцеговини, као и у свим јавним институцијама, омбудсмани су подносиоца жалбе упутили на претходно израђени и објављени "Специјални извјештај о употреби службеног језика и писма у Босни и Херцеговини". Извјештајем је третирано и питање које је предмет овог обраћања и том приликом је утврђено да:

"...у погледу издавања званичних докумената и образаца на сва три службена језика и писма у Босни и Херцеговини постоји неуједначена пракса у земљи, иако кориштење сва три службена језика у Босни и Херцеговини предвиђају ентитетски уставни, као и други правни акти. Устав Републике Српске предвиђа да су службени језици у Републици Српској језици српског, хрватског и бошњачког народа, а службена писма ћирилица и латиница, док Устав Федерације Босне и Херцеговине и Статут Брчко

⁵⁵⁹ Предмет Ж-МО-06-58/20;

⁵⁶⁰ Службени гласник Републике Српске, бр. 42/2020;

⁵⁶¹ Предмети: Ж-СА-06-269/20; Ж-СА-06-797/20;

⁵⁶² Предмет Ж-БЛ-06-1/20;

дистрикта предвиђају да су службени језици у Федерацији Босне и Херцеговине и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине хрватски, босански и српски језик, а службена писма ћирилица и латиница, што се односи и на штампање и издавање званичних докумената и образаца".

Битно је истаћи да се ниједним позитивним прописом који је на снази у Босни и Херцеговини, Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској не утврђују критеријуми на који начин ће се, у пракси, обезбиједити равноправна употреба службених језика и писама, као и да у погледу издавања званичних докумената и образаца на сва три службена језика и писма у Босни и Херцеговини постоји неуједначена пракса, иако кориштење службених језика у Босни и Херцеговини прописују сви уставни, али и нижи правни акти. Такође, питање равноправне употребе језика и писма у органима власти се појавило као питање које тражи да буде нормативно уређено како би се избјегле различите праксе у примјени.

Примјер⁵⁶³: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за примила је 24. 9. 2020. године жалбу жалитељке из Брчког, а због информативног семинара који се због епидемиолошке ситуације доставља на кућну адресу незапосленим у евиденцији Завода са свим потребним информацијама. Жалитељка је инсистирала да јој се информативни семинар достави у ћириличкој верзији, те је на основу тога обавијештена да исто не посједују. У циљу провјере жалбених навода, Институција омбудсмана је 25. 9. 2020. године упутила захтјев за изјашњење Заводу за запошљавање Брчко дистрикта БиХ, те је у вези с тим 1. 10. 2020. године за примљен одговор у којем се наводи да је запосленица Завода утврдила да је жалитељка превасходно дошла с намјером да региструје редовно здравствено осигурање, а да при томе није донијела здравствену књижицу, жалитељки рекла да ће писани образац информативног семинара добити на ћирилици приликом новог доласка са здравственом књижицом коју је потребно попунити. Жалитељка у овом случају у потпуности игнорише чињеницу да сва акта, обрасци, обавјештења и сви повезани документи, унутар Завода постоје у оба, статутарно гарантована званична писма, односно три званична језика Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, не само у писаном облику, већ и у електронској верзији, што је видљиво на званичној интернет страници. Жалитељка је путем електронске поште, обавијестила Институцију омбудсмана да је добила тражену документацију на ћириличком писму.

Предмет је затворен.

Примјер: Омбудсмани поступају по жалби⁵⁶⁴ представника родитеља дјете која похађају Основне школе Липље, Снагово, Каменица, Кула Град и Крижевићи.

У жалби се истиче: *"да је дјечи која похађају наведене основне школе онемогућено изучавање босанског језика, односно оспорава им се право на назив језика кроз неиздавање свједочанстава и ћачких књижица с називом босански језик, с обзиром да се дјеца школују према Наставном плану и програму Тузланског кантона, а сходно Привременом споразуму*

⁵⁶³ Предмет Ж-БР-06-171/20;

⁵⁶⁴ Предмет Ж-СА-06-54/18;

о задовољењу посебних потреба и права дјеце повратника који су 5. марта 2002. године потписали министри образовања Републике Српске и Федерације БиХ и према којем је ово званичан назив језика".

Представник родитеља је 15. 1. 2018. године упутио свим медијима, Министарству просвјете и културе Републике Српске саопштење:

"На састанку представника родитеља наведених школа одржаном 12. 1. 2018. године у Зворнику утврђено је да је алармантно стање у сегменту школства на подручју Зворника. Наиме, повратничка дјеца у Зворнику не могу да изучавају босански језик тј. оспорава им се право на назив језика. Такође, представници родитеља се не позивају на састанке већ три године од стране школа. Затим се врше дискриминације по разним основама, примјер школа у Крижевићима која је подручна школа Челопека, иако постоји централна школа у Каракају, гдје би по свој логици и требала да припада. Присутна су вјерска обиљежја (иконе) у школама иако је таквим стварима мјесто у вјерским објектима. У сусједном Малом Зворнику дјеца имају право да извучавају босански језик и не оспорава им се право на назив језика и такође не постоје никаква вјерска обиљежја у школама. Родитељи су одлучили да више овако не може и да ће кренути у радикалне протесте. Подручна школа у Липљу је већ у штрајку и настава је обустављена прије завршетка полугодишта. Родитељи не прихватају да им се дјеци умјесто босанског језика уписује 'језик бошњачког народа'. Овим путем позивамо све надлежне институције и организације да дођу и да се увјере у кршење људских права и права дјетета, и да се увјере у стање у којем се налазимо и да сходно законима доведете ред у школство у Зворнику."

Дана, 19. октобра 2020. године запримљен је поднесак у име представника родитеља дјеце из Липља којим је указано да проблем везано за кориштење назива језик још увијек није ријешен те истичу:

"Обавјештавамо јавност да Министарство није испоштовало договор између ОХР-а, ОСЦЕ-а и родитеља дјеце из Липља. Наиме, договор је био да родитељи упуте захтјев с двије тачке: 1. Ко је наредио да се исправљају матичне књиге и да умјесто босанског језика пише језик бошњачког народа? 2. Министарка која је тврдила да нам је сваки пут одговорила на наш упит, требало је да пошаље те копије одговора, јер ми нисмо ниједан одговор добили. Ниједна тачка није испоштована. Само су нам послали старе одговоре, из периода претходног штрајка, када смо били принуђени трајковати глађу, да бисмо добили документе. Кад смо их добили, упутили смо упозорење да, ако нам не омогуће упис босански језик, ми ћемо поднијети тужбу, те претходни министар омогућио да се уписује босански језик. То је трајало до школске, 2018. године..."

Омбудсмани Босне и Херцеговине 27. октобра 2020. године одржали су онлајн састанак са амбасадорком Kathleen Kavales, шефицом Мисије ОСЦЕ-а у Босни и Херцеговини, на којем је, између осталог, разговарано и о овом проблему.

Предмет је у току.

Примјер⁵⁶⁵: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине запримили су жалбу у којој је као одговорна страна означено Министарство науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10. Подносилац жалбе живи у Новом Саду, а исту подноси у име сународника који живе на територији општине Гламоч, који не могу користити право на учење и кориштење матерњег/српског језика, као и учење писма ћирилице. У жалби је истакнуто:

"Обраћам се у име својих сународника који живе на територији општине Гламоч у којој су Срби већински народ, а ускраћено им је право на учење и кориштење матерњег (српског) језика и учење и писање писма који уз њега иде (ћирилица). Обраћао сам се председнику Владе Кантона 10, објаснио проблем и молио да предузме неопходне радње из своје надлежности, да се српском народу омогући учење матерњег језика и писма ћирилице (послао е-пошту 22. 9. 2018) и министру науке, просвјете, културе и спорта господину Петру Галићу (3. 3. 2018 и 9. 6. 2018) али од њих нисам добио одговор нити су шта предузели. У прилогу вам шаљем сва три дописа која сам поменутој господи слао."

Омбудсмани су 23. 9. 2020. године покренули истражни поступак, а министар просвјете поднеском бр. 06-01-38-749/18 од 12. 10. 2020. године, обавјештава Институцију омбудсмана, како слиједи:

"На основу вашег дописа број Ж-ЛИ-04-249/20 од 23. септембра 2020. године, дужни смо вас извијестити како се именовани овом министарству није службено обраћао захтјевом како наводите у свом допису. У свом допису наводите како се именовани обраћао овом министарству путем имејла захтјевом за увођење српског језика и ћирилице српском народу у Гламочу. Министарство не може потврдити да је допис запримиле на службеним имејл страницама. Министарство такав начин обраћања, у оваквим битним питањима, сматра крајње неозбиљним и непримјереним. Мишљења смо како овако важна питања није примјерено рјешавати путем имејла. У истом допису постављате питање везано за Закон о уибеницима што такође сматрамо непримјереним. Везано за исти желимо вас упознати како ово министарство припрема Нацрт закона о уибеницима, те ће исти упутити у процедуру у сврху доношења закона."

Рад на предмету је у току.

10.1.1.3. Жалба због дискриминације по основу националне или етничке припадности

Омбудсмани су у току 2020. године запримили одређени број жалби које садрже наводе о дискриминацији по основу националне или етничке припадности. Највећи број жалби се односи на процес запошљавања, јер грађани очекују да ће се примијенити уставна одредба о националној заступљености конститутивних народа и осталих у односу на попис. Углавном у жалбама није наведен компаратор у односу на кога је лице дискриминисано, већ се само наводи да лице осјећа да је другачије третирано због своје националне или етничке припадности. У неким од жалби отворено је и питање примјене члана 5. Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине којим су дефинисани изузеци од принципа једнаког поступања. Према наведеној одредби *"законске мјере и радње неће се сматрати*

⁵⁶⁵ Предмет Ж-ЛИ-04-249/20;

дискриминаторским када се своде на неповољно разликовање или различито поступање ако су засноване на објективној и разумној оправданости. Сљедеће мјере неће се сматрати дискриминаторским када се њима остварује легитиман циљ и ако постоји разуман однос пропорционалности између средстава која се користе и циља који се настоји реализовати и када: а) произилазе из провођења или доношења привремених посебних мјера осмишљених било да се спријечи или надокнади штета коју лица трпе, а која је одређена основама наведеним у члану 2. овог закона и то нарочито за припаднике угрожених група, као што су: инвалидна лица, припадници националних мањина, жене, труднице, дјеца, омладина, старија лица и друга друштвено искључена лица, цивилне жртве рата, жртве у кривичним поступцима, расељена лица, избјеглице и азиланти; односно да се омогући њихово пуно учешће у свим областима живота". Дакле, Закон о забрани дискриминације БиХ представља правни основ за увођење афирмативних мјера у циљу побољшања положаја одређених категорија грађана, уз поштовање свих услова прописаних Законом.

Примјер⁵⁶⁶: Омбудсмани су поступали по жалби у којој је као одговорна страна означена Општина Нови Град Сарајево, везано за проблеме при упису чињенице рођења жалиоачеве кћерке, који су се односили на наводно онемогућавање да се у рубрици националност упише Босанка и Херцеговка. По проведеном истражном поступку за примљен је одговор у којем се наводи: *"На основу извршеног увида у службену евиденцију Службе за општу управу Општине Нови Град Сарајево утврђено је да је мајка Г-Ћ. Е. подносилац захтјева за упис чињенице рођења лица Ћ.У. и да је истој 18. 9. 2020. године приликом преузимања првог извода из матичне књиге рођених у издатом изводу у рубрици националност уписано Босанка и Херцеговка како се мајка изјаснила да жели да стоји у наведеном документу"*.

Предмет је затворен.

Примјер⁵⁶⁷: Подносилац жалбе је између осталог навео да Градска управа Бијељине већ осам година приликом расписивања и спровођења конкурса за додјелу стипендија студентима, искључује могућност додјеле стипендија студентима факултета друштвених наука. Међутим, подносилац жалбе наводи да се ипак конкурсом предвиђа додјела стипендије за једног студента *"филозофског факултета, права, економије и осталих факултета друштвених и природних наука који припадају мање заступљеним конститутивним народима"* као и додјела стипендија за два студента *"механичких наука, технологије, информатике, медицине, фармације, стоматологије и ветерине који припадају мање заступљеним конститутивним народима"*. Подносилац жалбе сматра спорним постављање услова за додјелу стипендије припадање *"мање заступљеним конститутивним народима"* те с тим у вези наведену одредбу сматра дискриминаторском по основу националности. Подносилац жалбе појашњава да нпр. студент правног факултета српске националности, који при томе нема једног родитеља, не може ни да се пријави на предметни конкурс, док нпр. студент друге националности може, иако је бољег имовинског стања.

⁵⁶⁶ Предмет Ж-СА-04-730/20;

⁵⁶⁷ Предмет Ж-СА-06-142/20;

Након спроведеног истражног поступка, цијенећи садржај запримљеног изјашњења, односно да је дато основано образложење у вези с расписивањем услова и то да су узети у обзир различити фактори као што су: дефицитарне струке, просјек оцјена, припадност борацкој популацији, студенти без оба родитеља, те на крају предвиђање одређеног броја стипендија за мање заступљене конститутивне народе и остале, Омбудсмани нису оцијенили основаним даље предузимање мјера у овом предмету.

Оцијењено је да издвајање свих претходно наведених категорија може се сматрати примјеном афирмативних мјера које су предвиђене у члану 5. (Изузеци од принципа једнаког поступања) Закона о забрани дискриминације у којем се наводи: *"Законске мјере и радње неће се сматрати дискриминаторским када се своде на неповољно разликовање или различито поступање ако су засноване на објективној и разумној оправданости."*

10.1.2. Посебни облици дискриминације

Најчешће пријављени посебни облик дискриминације јесте мобинг гдје за разлику од директне и индиректне дискриминације, није потребно да се у жалби наводи основ дискриминације ни компаратор. Мобинг представља облик нефизичког узнемиравања на радном мјесту који подразумијева понављање радњи које имају понижавајући ефекат на жртву чија је сврха или посљедица деградација радних услова или професионалног статуса запосленог.

У жалбама поднесеним Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине као узнемиравајуће радње наводи се премјештај на друге послове и радне задатке, посебно након измјене аката о унутрашњој организацији и систематизацији, које доводе до укидања или промјене радног мјеста на којем је радио подносилац жалбе; оцјењивање с мањом оцјеном у односу на процјену подносиоца жалбе да заслужије, давање налога за обаљање послова који нису у опису послова и радних задатака жалиоца, покретање дисциплинског поступка за које жалилац сматра да је неоснован и друго⁵⁶⁸. Ово је посебно изражено у јавним органима и установама. У жалбама странке износе становиште да такве радње за њега имају понижавајући ефекат, јер је сврха или посљедица деградација радних услова или професионалног статуса запосленог.

Примјер⁵⁶⁹: Наводи притужбе односе се на мобинг, притиске, шиканирање притужиоца од стране директора КЈКП Водовод и канализација, д.о.о. Сарајево. Утврђено је да притужилац истиче да је запримио дисциплинску пријаву коју је против њега поднио директор предузећа, за коју именовани сматра да је неоправдана и у потпуности неоснована. Увидом у достављену документацију утврђено је да је предметни дисциплински поступак покренут против притужиоца зато што је био предсједник Комисије за провођење конкурсне процедуре по јавним конкурсима за пријем у радни однос на одређено вријеме, када је у конкурсној процедури учествовао, а затим и изабран брат притужиоцеве супруге. Притужилац није тражио изузеће, иако је био обвезан по члан 10. став 1. *Уредбе о поступку пријема у радни однос у заводима, агенцијама, дирекцијама и управним организацијама, а*

⁵⁶⁸ Предмети: Ж-БЛ-06-509/20; Ж-БЛ-06-656/20; Ж-МО-06-139/20; Ж-МО-06-157/20;

⁵⁶⁹ Предмет Ж-СА-06-286/20;

правним лицима с јавним овлаштењима на територији кантона, града или општине у јавним установама и јавним предузећима чији су оснивачи кантон, град или општина, те у привредним друштвима у којима кантон, град или општина учествују с више од 50% укупног капитала (Службене новине Кантона Сарајево, број 9/19 и 21/19). Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине истичу да позитивним радним законодавством није прописана забрана и ограничење за послодавца, када и под којим условима, може или смије сматрати да постоје околности због којих ће покренути питање испитивања одговорности радника и тражити да се изјасни о таквим околностима, с тим да ризик неоснованог или погрешно адресираног покретања питања утврђивања одговорности радника, сноси послодавац због отворене и изгледне могућности да у даљем поступку код послодавца, или евентуално пред надлежним судом, радник буде ослобођен од одговорности за околности које су му стављене на терет. С тим у вези, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, истичу да немају овлаштење улазити у меритум ствари конкретних дисциплинских поступака у циљу оцјењивања чињеница и преиспитивања донесених одлука, већ се искључиво баве питањима да ли је у конкретном предмету дошло до процедуралних пропуста, који би за посљедицу могли да имају повреде права жалилаца.

У складу с правилима поступка, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине тражи изјашњење супротне стране која углавном у цијелости негира наводе из жалбе, указујући да су промјене које су спроведене неопходне за дјеловање субјекта, засноване на закону, а када се ради о жалби због мобинга везаној за оцјењивање да ли је подносилац жалбе имао могућност правног лијека који је у неким случајевима и користио. У случају када су наводи жалбе и изјашњење одговорне стране у супротности, Омбудсмани немају механизам путем којег би могли да утврде спорне чињенице.

Примјер⁵⁷⁰: Ради се о жалби двају радника Зависног предузећа "Рудник и термоелектрана Гацко", који су се омбудсманима обратили ради дискриминације и мобинга на радном мјесту. У жалбама се истиче да су незадовољни премјештањем на друго радно мјесто, да су искључени и ограничени у остваривању својих права у областима за које су компетентни, те да су због другачијег мишљења и увјерења изложени дискриминацији. Предузеће у потпуности негира истакнуте жалбене наводе, образлажући премјештања реорганизацијама унутар друштва, те да су премјештања била у складу са законом, с обзиром да су радници премјештени у складу са својим образовањем и радним искуством.

Поступање Институције омбудсмана у овом предмету је у току.

Примјер⁵⁷¹: Институција омбудсмана, примила је 6. 8. 2020. године жалбу, запосленице при Одјељењу за инспекцијске послове Града Бања Лука, поводом навода о мобингу и повреди права из радног односа. Жалитељка тврди, да је савјетник начелника Одјељења за инспекцијске послове поднио иницијативу за покретање дисциплинског поступка против ње. Суштину жалбе представљају наводи да се подносиоци жалбе нарушава дигнитет, самосталност и незаконито утицање на њен рад од стране надређених, те истиче различита поступања у истим ситуацијама, а које се тичу рјешавања сукоба надлежности. Наводи да

⁵⁷⁰ Предмети: Ж-МО-06-105/19 и Ж-МО-06-24/20;

⁵⁷¹ Предмет Ж-БЛ-06-509/20;

су јој упућиване непримјерене ријечи, рушење њеног угледа, као и наводе о томе да оцјене њеног рада нису резултат њених стварних постигнућа, него злоупотребе положаја и прекорачења овлашћења, те је Институција омбудсмана у вези с тим затражила изјашњење 13. 8. 2020. године. Град Бања Лука је доставио тражено изјашњење 28. 8. 2020. године у којем истичу, да по члану 6. Правилника о дисциплинској и материјалној одговорности запослених у Градској управи, било које лице може дати образложену иницијативу за покретање дисциплинског поступка против запослених, а да о иницијативи одлучује градоначелник. Сматрају да су остали наводи о кршењу достојанства жалитељке и уништавању репутације исте, нетачни. Наведено изјашњење достављено је жалитељки на увид, која је 7. 9. 2020. године обавијестила Институцију омбудсмана, да је градоначелник Бање Луке одбацио иницијативу за покретање дисциплинске одговорности жалитељке, која је уједно покренула иницијативу за покретање дисциплинске одговорности савјетника начелника Одјељења за инспекцијске послове.

Рад на предмету је у току.

Примјер⁵⁷²: Подносилац је у својој жалби указивао на виктимизацију, дискриминацију и мобинг којим је изложен већ дужи временски период, а што се огледа између осталог и покретањем новог дисциплинског поступка против њега као запосленика Централне банке Босне и Херцеговине. У овом предмету донесена је Препорука⁵⁷³ којом је предложено гувернеру ЦБ БиХ да одмах предузме све активности у организацији састанка са жалиоцем, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Централне банке Босне и Херцеговине и жалиоца, тако да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације. Институција омбудсмана је 7. 7. 2020. године запримила Обавјештење⁵⁷⁴, о разлозима непредузимања активности на реализацији Препоруке, у којем је наведено:

"...Наиме, Централна банка Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Централна банка), као институција БиХ, поступа у складу с позитивним законским прописима и интерним прописима, у свим областима у којима ради и извршава своје законске обавезе. Међутим, у периоду од непуне три посљедње године, институција је суочена с непримјереним дјеловањем и различитим неоснованим активностима предузетим од стране службеника... Међутим, код службеника и даље, већ скоро трећу годину континуирано, постоје одређена девијантна понашања на радном мјесту, а што знатно утиче и на рад саме институције, чиме... апсолутно не показује вољу и тежњу ка поправљању односа с институцијом и њеним овлаштеним представницима... Узимајући у обзир чињеницу бројних судских спорова са службеником који су тренутно у току, а у којима је Централна банка тужена страна, вријеме трајања свих напријед побројаних активности које су резултирале нарушавањем међуљудских односа, као и све друге околности напријед наведене, налазимо да организација посебног заједничког састанка са службеником ..., за коју сте нам упутили препоруку, а у ситуацији и односу који тренутно имамо

⁵⁷² Предмет Ж-СА-06-1075/19;

⁵⁷³ Препорука П-103/20 од 12.6.2020. године;

⁵⁷⁴ Акт Централне банке, број 104-25-1-1394-2/20 од 6.7.2020. године;

с наведеним службеником, није сврсисходна у овом моменту, нити се овако грубо и трајно нарушени односи са службеником могу поправити организацијом заједничког састанка..."

Након пријема изјашњења одговорног органа Омбудсмани БиХ су затворили предмет, с обзиром да се из дописа неспорно може закључити да Централна банка БиХ у конкретном предмету није поступила по препорукама Омбудсмана Босне и Херцеговине, сматрајући да поступање по истој није сврсисходно, нити да се нарушени односи са жалиоцем могу поправити кроз организацију заједничког састанка.

Примјер⁵⁷⁵: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине примила је, 7. 10. 2020. године, жалбу поводом заштите права на радном мјесту и мобинга у Општини Сребреница.

Подносилац жалбе је навео да трпи притиске и узнемиравање тако што шеф Кабинета начелника на огласну таблу ставља списак радника који напуштају радно мјесто без сагласности претпостављених, а на којем се налази и његово име, да је он оправдано повремено одсутан због активности пројекта и обавеза присуства на терену, да након завршетка пројекта на којем је био ангажован није добио ниједан радни задатак, да је био принуђен да шаље извјештај о раду иако није имао на основу чега да га напише, да је добио и платни коефицијент мањи од осталих запосленика са истом стручном спремом, да је остао без основне опреме за рад у канцеларији (рачунара и штампача), као и да је добијао непристојне, недоличне и пријетеће поруке од начелника општине.

Одговорна страна је у изјашњењу од 23. 10. 2020. године навела да нису тачни наводи о притисцима шефа Кабинета, јер од његове стране није објављен никакав списак радника на огласној табли у вези с непоштовањем радне дисциплине или било који други списак. Такође је наведено да подносилац жалбе никада није обавијестио начелника о било каквим незадовољствима, а поготово о томе да у својој радној просторији нема основну опрему за рад (рачунар и штампач), да је платни коефицијент одређен у складу с Посебним колективним уговором, да је преписка између начелника општине и подносиоца жалбе постојала, али да се није десила у радном времену него после, као и да није извршена ниједна радња или облик понашања који би указао на психичко злостављање или понижавање са циљем угрожавања угледа, части, људског достојанства или интегритета подносиоца жалбе.

Наконведеног поступка истраге упућена је препорука начелнику општине Сребреница да предузме мјере на поправљању радне атмосфере, елиминисању вријеђања и других видова нарушавања личног достојанства, све са циљем побољшања међуљудских односа између запослених, укључујући подносиоца жалбе и начелника општине.

Примјер⁵⁷⁶: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, 21. 9. 2020. године запримили су жалбу, у којој је као одговорну страну подносилац жалбе означио Полицијску

⁵⁷⁵ Предмет Ж-БЛ-06-656/20;

⁵⁷⁶ Предмет Ж-СА-06-785/20;

станицу Зворник, а обратио се због заштите права из радног односа дискриминације и мобинга од стране непосредног руководиоца командира Полицијске станице Зворник. Омбудсмани БиХ провели су поступак истраживања 8. 10. 2020. године, те затражили изјашњење од Полицијске станице Зворник и Службе за заштиту интегритета и законитости Министарства унутрашњих послова Републике Српске. Одговоре Министарства унутрашњих послова Републике Српске, Омбудсмани БиХ су запримили 22. 10. 2020. и 6. 11. 2020. године. Одговор Полицијске станице Зворник није запримљен, након чега је упућена ургенција.

Поступак по жалби је у току.

Примјер⁵⁷⁷: Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине поступали су по жалби која се односила на наводна кршења Закона о забрани дискриминације у смислу мобинга који над притужитељком проводи градоначелник Сарајева. Омбудсмани су констатовали да је у конкретном предмету, током поступка, истакнут велики број притужбених навода, те достављен већи број доказне грађе и документације. Омбудсмани БиХ напомињу да Институција омбудсмана нема капацитете утврђивања основаности сваког појединачног навода, посебно имајући у виду сложеност предмета, као и опречност навода притужитељке и одговорног тијела у овом предмету, стога су ови наводи посматрани у цјелини. Институција омбудсмана нема овлаштење улажења у меритум ствари конкретних рјешења о распореду притужитељке, у циљу оцјењивања чињеница и преиспитивања донесених одлука. Ово посебно цијенећи да је у предметној правној ствари свака промјена радног мјеста притужитељке праћена доношењем рјешења, изјављивањем правног лијека и одлучивања о истом од стране надлежног тијела - Одбора државне службе за жалбе Федерације Босне и Херцеговине. Чињеница јесте, да је у протекле двије године радно-правни статус притужитељке промијењен пет пута, што је имало директан утицај на њен положај у органу управе као запосленика, довело до нарушених међуљудских односа и нарушавања комуникације између градоначелника и притужитељке, а што код именоване изазива осјећај кршења права и деградације њеног професионалног статуса, али се не може доказати да је притужитељка жртва мобинга.

Омбудсмани Босне и Херцеговине сматрају да Град Сарајево има капацитете да самостално ријешити проблеме интерно, унутар своје институције, дакле да детаљно сагледа цјелокупну ситуацију, утврди праве узроке проблема, а затим и мјере које ће се предузети, уколико сматра да постоје одређене повреде дисциплине у смислу неизвршавања радних задатака, а како се то наводи у посљедњем акту градоначелника Сарајева, али у исто вријеме да омогући притужитељки да користи сва права уколико није задовољана поступањем послодавца, те да то не буде на њену штету. Граду Сарајеву је упућена Препорука да предузме све активности у организацији састанка с притужитељком, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Града Сарајева и притужитељке, тако да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације.

У предмету је остварена сарадња, али препорука није испоштована.

⁵⁷⁷ Предмет Ж-СА-06-708/19;

Управо због ситуација у којим постоје опречне информације из жалбе и изјашњења одговорног органа у члану 7. став 2. тачка д) Закона о забрани дискриминације прописано је да *Омбудсмани предлажу покретање поступка медијације у складу с одредбама Закона о медијацији*⁵⁷⁸. Према члану 4. наведеног закона странке заједнички бирају медијатора с листе медијатора коју утврђује удружење. Неефикасност у имплементацији Закона о медијацији индикретно се одражава и на поступање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, због чега Омбудсмани у својим препорукама све више корисите могућности прописане допуном члана 24. Закона о забрани дискриминације којом се обавезују све јавне институције, те остала правна лица да у своје опште правне акте, или кроз посебне правне акте, регулишу начела и принципе једнаког поступања, те да обезбијед ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације.

Примјер⁵⁷⁹: Омбудсменима се обратио жалилац ради мобинга на радном мјесту – Управи за цивилну заштиту и ватрогаство Херцеговачко-неретванског кантона. Жалилац наводи, да већ двије године редовно долази на посао, али да му се ускраћује било који стручни рад. Такође истиче, да колеге унутар посла, не комуницирају с њим, те да је искључен из плаћених и неплаћених комисија.

Након истражног поступка, Омбудсмани су издали Препоруку број П-186/20, руководилац Управе за цивилну заштиту и ватрогаство ХНК, да у циљу обезбјеђења механизма унутар ове управе, за рјешавање и превенцију оваквих и сличних ситуација, подузме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини, у року од 30 дана. Управа за цивилну заштиту и ватрогаство ХНК је благовремено донијела Правилник о заштити од дискриминације у Управи за цивилну заштиту и ватрогаство ХНК, који је ступио на снагу 12. 10. 2020. године чиме се препорука сматра испоштованом.

Потребно је указати и на *жалбе које наводе мобинг а који је везан за промјене управљачких структура* (управни и надзорни одбори) у јавним установама, у којима одређени број чланова се бира из реда запосленика. Промјена владајућих политичких опција често доводи и до промјене управљачких структура у установама и јавним предузећима, најчешће кроз неусвајање извјештаја о раду. Како су смијењени чланови управљачких структура бирани и из реда запослених остају да раде у установи, а често одређена поступања новог руководства доживљавају као мобинг. Истовремено, новоизабрани и "смијењени" чланови управљачких структура су као запосленици дужни да извршавају своје радне обавезе према уговору о раду, што је у неким случајевима отежано због нарушених међуљудских односа узрокованих промјенама управљачких структура. Ова чињеница се у израженој мјери одражава на функционисање установе и извршење основног мандата због којег је успостављена, што има директни утицај на квалитет услуга које треба да пруже грађанима.

⁵⁷⁸ Службени гласник БиХ, бр. 37/04;

⁵⁷⁹ Предмет МО-06-136/18;

Примјер: Предмети везано за Породично савјетовалиште⁵⁸⁰

Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су у току 2020. године запримили и разматрали више жалби запосленика Кантоналне јавне установе Породично савјетовалиште у којим странке наводе као основ мобинг и повреду права из радног односа. Након спроведеног поступка истраживања, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине упутили су Препоруку⁵⁸¹:

1. *Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ Породично савјетовалиште;*
2. *Да се одмах, предузму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима тако да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације;*
3. *Да се у циљу обезбјеђења механизма унутар КЈУ Породично савјетовалиште предузму мјере у циљу имплементације члана 24. став. 4. Закона о забрани дискриминације према којем су сви органи власти, те остала правна лица дужни да у својим општим правним актима, или посебним правним актима, регулишу принципе једнаког поступања, те да обезбиједи ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације;*
4. *Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмани БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.*

10.1.3. Говор мржње

У току извјештајног периода у Институцији омбудсмана за људска права регистровано је неколико предмета у којим се жалбени наводи односе на говор мржње⁵⁸². Како Институција омбудсмана, у оквиру пројекта Савјета Европе који је подржан од стране Европске уније, у оквиру програма "Horizonatl Facility" за Западни Балкан и Турску 2019-2022 – Промоција једнакости и различитости у Босни и Херцеговини, припрема специјални извјештај о говору мржње у Босни и Херцеговини, то ће ови предмети бити приказани у овом извјештају.

10.1.4. Остали случајеви дискриминације

Грађани упућују и жалбе позивајући се на дискриминацију у којем је генерално садржано незадовољство животним околностима, законом неуређеним статусним питањима припадника одређене категорије грађана, као што су цивилне жртве рата, чланови шехидских породица и породица погинулих, општим поступањима због којих се одређене

⁵⁸⁰ Предмети: Ж-СА-06-227/20, Ж-СА-06-231/20, Ж-СА-06-289/20, Ж-СА-05-588/20, Ж-СА-05-596/20, Ж-СА-04-595/20, Ж-СА-06-583/20, Ж-СА-06-603/20 и Ж-СА-06-645 /20;

⁵⁸¹ Препорука П-/20;

⁵⁸² Предмети: ЖА-СА-06-684/20; Ж-Са-06-717/20; Ж-СА-06-684/20; Ж-СА-06-942/20; Ж-МО-06-111/20; Ж-БЛ-06-627/20; Ж-СА-06-453/20;

групације осјећају дискриминисаним и сл.⁵⁸³. Тако су поднесене и жалбе позивањем на дискриминацију и код расподјеле финансијских средстава удружењима⁵⁸⁴.

Све чешће су жалбе незапослених лица која су регистроване на заводима за запошљавање и у којима се истиче да им се не рачунају бодови по основу времена чекања на посао уколико се налазе на евиденцији завода за запошљавање другог кантона⁵⁸⁵.

Примјер⁵⁸⁶: Омбудсмани су поступали по жалби у којој је као одговорна страна означено Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево, везано за процедуру по јавном огласу за пријем радника - васпитача на неодређено вријеме¹ у ЈУ Дјеца Сарајева. Жалитељка истиче да је према њој учињена дискриминација при запошљавању, јер вријеме проведено на евиденцији Службе за запошљавање која се бодује у поступку пријема није прихваћено, само зато што се налазила на евиденцији Зеничко-добојског кантона, а не на евиденцији Кантона Сарајево. Омбудсмани су извршили увид у *Правилник с критеријумима за пријем радника у радни однос у предшколским установама, основним и средњим школама, као јавним установама, на подручју Кантона Сарајево* и констатовали да, лица која су на евиденцији Службе за запошљавање Кантона Сарајево, зависно о времену проведеном на истом, могу у односу на сва лица која конкуришу за посао, и која се налазе у истој ситуацији – евиденцији службе за запошљавање, али другог кантона, остварити 0,20 па до 24 бода више. Утврђено је да поједине одредбе Правилника нису у складу с Европском социјалном повељом, која прописује начело недискриминације приликом запошљавања, Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода, ни Законом о раду Федерације Босне и Херцеговине и Законом о забрани дискриминације, и да су у неравноправан положај стављена лица која су пријављена на евиденцији незапослених ван Кантона Сарајево, те се истим даје предност, односно већи број бодова у односу на лица која су такође пријављена на евиденцији незапослених, али у неком другом кантону. У складу с наведеним Министарству за образовање, науку и културу упућена је Препорука¹:

"да одредбу члана 7. Правилника с критеријумима за пријем радника у ради однос у предшколским установама, основним и средњим школама као јавним установама на подручју Кантона Сарајево усклади с одредбама Закона о раду Федерације БиХ, којим је прописана забрана дискриминације лица која траже запослење; да се у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Институција омбудсмана за људска права БиХ о реализацији препоруке".

Одговор на препоруку није запримљен.

Грађани се обраћају Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине и због назива јавних установа који у свом називу садрже етнички предзнак с којим се не могу идентификовати грађани који не припадају том етницитету⁵⁸⁷.

⁵⁸³ Предмет Ж-СА-06-555/20;

⁵⁸⁴ Предмети: Ж-СА-06-847/20; Ж-СА-06-853/20; Ж-СА-06-861/29;

⁵⁸⁵ Предмет Ж-СА-659/20;

⁵⁸⁶ Предмет Ж-СА-04-403/20;

⁵⁸⁷ Предмет Ж-СА-06-10/20;

Питање различитог *третирања странаца под супсидијарном заштитом*, појавило се као проблем код отварања банковног рачуна⁵⁸⁸. Агенција за банкарство Федерације БиХ, поступајући по допису Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, упутила је 7. 9. 2020. године акт свим банкама у Федерацији БиХ у којем је указала да је ускраћивање права и непружање услуга лицима под међународноправном заштитом незаконито.

10.1.5. Права жена

У 2020. години мушкарци су уложили укупно 137, а жене 126 жалби на дискриминацију, а када говоримо о мобингу као најзаступљенијем облику дискриминације у структури жалби запримљених у 2020. години мушкарци су уложили 17, а жене 16 жалби због мобинга.

Када говоримо о укупном броју предмета у 2020. години Институцији се обратило жалбом укупно 966 жена, у односу на 1.513 мушкараца, док у 237 предмета пол није био наведен.

У предметима у којима није одређен пол ради се о случајевима када Институција отвара предмет по службеној дужности (*ex officio*), о анонимној жалби или жалби у којој подносилац изричито наводи да не жели открити свој идентитет.

Омбудсмани указују да је положај жена током пандемије вируса Ковид-19 постао сложенији, јер економске посљедице пандемије диспропорционално погађају лица женског пола с обзиром да прелазак на пословање путем информационих технологија не погодује у једнакој мјери мушкарцима и женама, а посебно имајући у виду чињеницу да су жене доминантно запослене у услужном сектору, као што је трговина. Забрињавајући положај је и жена у руралним срединама, а држава није предузела адекватне мјере у циљу њихове заштите током пандемије. Омбудсмани примјећују да су кризни штабови веома ограничено вршили консултације о планираним мјерама с ресорним министарствима, посебно унутрашњих послова, социјалне и здравствене заштите, центрима за социјални рад, те удружењима грађана, што би било од важности за остваривање права припадника најугроженијих група, укључујући и жене.

У Босни и Херцеговини насиље у породици (и посебно насиље над женама) огледа се као један од основних видова кршења људских права, али истовремено представља и кривично дјело. Правни оквир који уређује питање насиља у породици у Босни и Херцеговини је: Закон о заштити од насиља у породици Републике Српске; Закон о заштити од насиља у породици Федерације Босне и Херцеговине, Закон о заштити од насиља у породици Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, те кривично законодавство: Кривични законик Републике Српске, Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине и Кривични закон Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У случају полног насиља, Законом о равноправности полова БиХ прописано је кривично дјело.

⁵⁸⁸ Предмет Ж-СА-06-487/20;

Као предуслов за превенцију насиља над женама, на нивоу ентитета усвојени су бројни акти којима се имплементирају начела садржана у Закону о забрани дискриминације у БиХ⁵⁸⁹ и Закону о равноправности полова БиХ⁵⁹⁰. Ова два закона иначе представљају оквир за остваривање једнаких права и могућности свим лицима у Босни и Херцеговини и уређују систем заштите од дискриминације, између осталог, на основу пола.

У Републици Српској је 17. септембра 2019. године усвојен Закон о измјенама и допунама Закона о заштити од насиља у породици⁵⁹¹ који је усуглашен с одредбама Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулске конвенције). Посебно важно је указати на значај измјена члана 42. гдје је брисана одредба којом је прописано да ће се починилац насиља у породици казнити за прекршај чиме је загарантовано да се кажњавање за насиље у породици у Републици Српској искључиво третира као кривично дјело у складу с одредба члана 190. Кривичног законика Републике Српске. У Федерацији Босне и Херцеговине постоји иницијатива за измјене и допуне Закона о забрани насиља у породици која је још увијек у фази јавне расправе. Када се говори о положају жртава неспорно да постоји потреба усаглашавања законодавства с Европском директивом о жртвама из 2012. године⁵⁹².

Омбудсмани на основу мониторинга и консултација са цивилним друштвом закључују да је евидентан пораст насиља у породици и насиља над женама, нарочито због мјера којима се ограничава кретање или окупљање, жртве нису у равноправној мјери биле у прилици да позову у помоћ лица од повјерења (чланове своје породице) или представнике органа за провођење закона, а додатан проблем представља и мобилизација институција које се баве питањем насиља у породици да поступају у циљу спровођења мјера везаних за спречавање пандемије прописаних од стране кризних штабова, као што је надзор над кретањем, ношењем маски и сл.

Примјер⁵⁹³: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине примила је жалбу Н.Ј. из Градишке поводом вербалних напада и насиља у породици које трпи као лице с инвалидитетом од стране свекрве која живи у истом домаћинству.

У поступку истраге, омбудсмани су се 6. 8. 2020. године обратили Центру за социјални рад Градишка, који је у изјашњењу навео да су полицијски службеници Полицијске станице Градишка изашли на терен гдје су утврдили да је дошло до породичних несугласица између подносиоце жалбе и њене свекрве и да је дежурни тужилац утврдио да нема елемената кривичног дијела. Након тога, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, 6. 11. 2020. године, обратила се Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске, које је доставило изјашњење 26. 11. 2020. године, према којем је у складу са својим надлежностима ово министарство предузело радње у смислу потраживања

⁵⁸⁹ Закон о забрани дискриминације БиХ, Службене новине БиХ, бр. 59/2009 и 66/2016;

⁵⁹⁰ Закон о равноправности полова БиХ - пречишћени текст, Службене новине БиХ, број 32/2010;

⁵⁹¹ Службени гласник Републике Српске, број 84/2019, који је ступио на снагу 1. јануара 2020. године;

⁵⁹² ДИРЕКТИВА 2012/29/ЕУ ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И САВЈЕТА од 25. октобра 2012. о успостави минималних стандарда за права, подршку и заштиту жртава кривичних дјела те о замјени Оквирне одлуке Савјета

2001/220/ПУП, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=BG>

⁵⁹³ Предмет Ж-БЛ-06-496/20;

информација од ЈУ Центар за социјални рад Градишка по наводима из пријаве као и да је приговор подносиољке жалбе на поступање полицијских службеника прослијеђен Министарству унутрашњих послова на надлежно поступање. С обзиром на чињеницу да су сви надлежни органи поступали по пријавама које су упућене, да нису утврђене повреде закона које би оправдале вођење кривичног или прекршајног поступка нити изрицање законом предвиђених санкција, Институција омбудсмана је донијела одлуку о затварању предмета, 22. 12. 2020. године.

Примјер: Институција омбудсмана за људска права БиХ, 3.2. 2020. године, примила је жалбу, Д.С. из Бање Луке, поводом насиља у породици које трпи од невјенчаног супруга, Д.Б., а која је регистрована под бројем Ж-БЛ-06-46/20. Подносиољка жалбе наводи да се поводом напада и пријетњи обраћала полицији, да прекршајни поступак против нападача није покренут с обзиром да је поступајући судија констатовао да се ради о кривичном дјелу насиља у породици или породичној заједници, али да тај предмет није добио судски епилог, да њен невјенчани супруг никада није платио алиментацију за дјецу о чему постоји евиденција у Центру за социјални рад Бања Лука што такође представља кривично дјело, те да живи у страху за живот нарочито због чињенице да му због посљедњег напада ускоро истиче притвор.

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине је 5. 2. 2020. године тражила информацију од надлежног тужилаштва о предузетим мјерама по пријавама подносиољке жалбе, у складу са чланом 30. Закона о омбудсману за људска права који прописује да ће "Омбудсман обавијестити надлежне органе тужилаштва... када у провођењу својих дужности сазна за понашања или радњу која представља кривично дјело." Окружно јавно тужилаштво доставило је информацију, 7. 2. 2020. године, о предузетим мјерама из оквира своје надлежности, о чему је обавијештена и подносиољка жалбе, након чега је предмет затворен.

10.2. Активности промоције

Ограничење кретања, те самим тим и окупљања у знатној мјери због пандемије вируса Ковид-19 се одразило и на провођење промотивних активности у циљу спречавања дискриминације. Тако је прије проглашења пандемије вируса Ковид-19 у Бањој Луци 5. 3. 2020. године одржан састанак Радне групе за израду ЛГБТИ акционог плана за Босну и Херцеговину. Носиоци овог пројекта су Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине и Савјет Европе, а пројекат је подржан од стране Европске уније у оквиру програма "Horizontal Facility" за Западни Балкан и Турску 2019-2022 – Промоција једнакости и различитости у Босни и Херцеговини. Поред организатора, у радионици су учествовали представници Министарства правде Босне и Херцеговине, Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, Министарства унутрашњих послова Републике Српске, Министарства унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, Владе Брчко дистрикта, Гендер центра Владе Републике Српске, Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске, Министарства здравства Федерације Босне и Херцеговине, Федералног министарства здравства и социјалне политике и невладиних организација Сарајевски отворени центар и КВАРТ Приједор. Представници Институције омбудсмана

представили су активности проведене на промоцији права ЛГБТИ популације с нагласком на степен провођења препорука из Специјалног извјештаја из 2017. године.

10.3. Специјални извјештај о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура

С циљем сагледавања стања, односно националне структуре запослених у јавним тијелима на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине донијели су 21. 6. 2019. године одлуку о изради Специјалног извјештаја о заступљености конститутивних народа и осталих у институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура⁵⁹⁴.

Основ за израду извјештаја представљале су жалбе у којима су грађани указивали на дискриминацију на националној основи приликом процедуре запошљавања и остваривања права по основу радног односа. У сврху израде овог извјештаја, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су, због мањка финансијских и људских ресурса, провели истраживање ограниченог карактера, које се састојало у достављању акта - упитника надлежним органима са захтјевом за доставу података о структури запослених, са стањем на дан 30. септембра 2019. године. Том приликом тражени су подаци о структури кадрова према Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста; национална структура руководних радника и полна структура запослених.

У изради овог извјештаја Омбудсмани су примијенили методологију која је базирана на анализи релевантних одредби Устава Босне Херцеговине, Устава Федерације Босне и Херцеговине и устава кантона, Устава Републике Српске и Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Такође, омбудсмани су приликом израде овог извјештаја извршили анализу законодавства којим се утврђује заступљеност конститутивних народа у институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине (према буџетским јединицама), са изузетком полицијско-безбједоносних структура које су претходно обрађене другим Специјалним извјештајем. У Анкесу Извјештаја налази се приказ заступљености конститутивних народа у свим институцијама, управним организацијама и регулаторним тијелима у Босни и Херцеговини која су доставила попуњен упитник Институцији. У тексту Извјештаја приказани су збирни подаци по нивоима власти.

⁵⁹⁴ Извјештај је доступан на:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2020072012451914bos.pdf

Након анализе запримљених података може се констатовати да није постигнута равноправна заступљеност конститутивних народа и осталих због чега је препоручено руководиоцима свих институција, органа управе и регулаторних тијела у Босни и Херцеговини да у оквиру својих овлаштења подузму адекватне мјере које ће резултирати правичном заступљеношћу конститутивних народа и осталих у структури запослених, у складу с одредбама устава и позитивних прописа који регулишу ово питање; као и да у оквиру својих овлаштења предузму потребне мјере које ће за резултат имати адекватну заступљеност мушкараца и жена у структури запослених властите институције, органа управе или регулаторног тијела.

10.4. Утицај пандемије Ковид-19 на спречавање дискриминације

Институција омбудсмана за људска права запримила је и одређени број предмета у којим је наведена дискриминација узрокована мјерама које су предузете у циљу сузбијања пандемије вируса Ковид-19. Ове жалбе су указивале на питање објављивања имена лица којим је издато рјешење о самоизолацији гдје подносиоци сматрају да су на тај начин обиљежени и стигматизовани у заједници⁵⁹⁵; смјештаја у одређене просторе који не задовољавају минималне хигиенско-здравствене услове⁵⁹⁶; ограничења кретања за лица млађа од 18 и старија од 65 година⁵⁹⁷ и др. Поводом наведеног, али и сродних захтјева, омбудсмани су упутили акт, свим надлежним органима у Босни и Херцеговини, који садржи захтјев да предузете мјере буду пажљиво одмјерене и минималне за заштиту јавног здравља, посебно рањивих категорија грађана, да надлежни органи власти имају повећану одговорност према рањивим категоријама становништва. Уважавајући до сада издате наредбе кризних штабова, водећи се упутствима и препорукама стручњака из области јавног здравства, указано је да постоји потреба повећаног надзора и предузимања што ефикаснијих мјера у односу на ризичне и осјетљиве групе грађана (старија лица, лица с инвалидитетом, дјецу, самохране родитеље), лица која због хроничних обољења, аутоимуних болести и/или других здравствених тешкоћа спадају у ризичну групу грађана. У акту је наглашено да уважавајући намјеру надлежних власти да прописивањем одређених ограничења сузбију ширење епидемије Ковид-19, истовремено рестриктивна ограничења у односу на одређене рањиве категорије, могу довести до одређених посљедица по исте због чега су надлежни органи власти дужни предузети мјере заштите као што је организовање радних процеса у циљу заштите лица с инвалидитетом, омогућавање одржавања контакта дјете с родитељем с којим не живи, појачан надзор лица старијих од 65 година, у смислу њихових потреба за храном и лијековима и слично. Омбудсмани Босне и Херцеговине су препоручили послодавцима да омогуће рад од куће у свим ситуацијама у којима је то могуће за лица с инвалидитетом, родитеље дјете и одраслих с потешкоћама у развоју, односно лица која се брину за њих, самохране родитеље, а уколико није могуће организовати рад од куће

⁵⁹⁵ Предмет Ж-БЛ-06-281/20;

⁵⁹⁶ Предмет Ж-БЛ-06-284/20;

⁵⁹⁷ Институцији омбудсмана, 2.4.2020. године, обратило се Удружење грађана "Мост" Зеница, тражећи обуставу или измјену мјере забране кретања за лица старија од 65 година и млађа од 18 година. Подносиоци захтјева наводе да је наведена мјера дискриминаторска јер онемогућава једнако уживање права и слобода на основу доби лица млађим од 18 година и старијим од 65, без да је ово ограничење "објективно и разумно оправдано", да Федерални кризни штаб цивилне заштите није покушао имплементирати мјере које би биле мање рестриктивне, прије но што су се одлучили на ову мјеру и да је потпуно ограничење кретања непропорционалан напад на права и слободе ових старосних група, и самим тим дискриминаторски;

у појединим случајевима, препоручено је да се омогуће најпримјеренији услови који ће обезбиједити заштиту здравља и превенцију. Коначно, препоручено је да се лицима с потешкоћама, посебно глумим и наглумим лицима омогући несметан приступ информацијама, односно препорукама кризних штабова, те је препоручено да најважније препоруке и информације буду доступне на знаковном језику.

Примјер⁵⁹⁸: Омбудсману се 1. априла 2020. године обратила странка поводом јавног објављивања имена лица која крше мјере кућне изолације. Након прелиминарног испитивања жалбе утврђено је да је Институција омбудсмана већ раније заузела став о ограничењима права грађана у изолацији према којем је у складу с међународним стандардима постављеним Пактом о грађанским и политичким правима начелно могуће ограничити уживање основних права, укључујући слободу кретања, са циљем заштите јавног здравља (члан 12. став 3. Пакта). Подносилац жалбе је уједно обавијештен да све акте Омбудсмана, укључујући и саопштења за јавност и поменуће међународне стандарде, може користити као званичан став Институције по овом питању, укључујући и у комуникациони с надлежним институцијама, према којима све мјере забране и ограничења требају бити предмет повремених преиспитивања.

Примјер⁵⁹⁹: Омбудсманима се обратио жалилац⁶⁰⁰ због начина – праксе Јавног предузећа БХ Пошта д.о.о. Сарајево, приликом уручења поштанских пошиљки лицима зараженим вирусом Ковид-19. Тужилац наводи како је његова супруга, током јула, била у контакту с лицем зараженим вирусом Ковид-19. Супружници су тестирани на присуство Ковид-19, и једно од њих добило је позитиван налаз. У складу с праксом, обавијестили су све контакте, послодавце и самоизоловане. Запосленик Јавног предузећа БХ Пошта д.о.о. Сарајево донио им је, 22. 7. 2020. године, рјешење о самоизолацији, издато од Министарства здравства Кантона Сарајево, према притужбеним наводима без маске и испред стамбене зграде у Сарајеву у којој живе притужиоци, гласним тоном рекао да ће оставити коверту испред врата, јер су заражени. Притужиоцима није било јасно на који начин запосленик ЈП Поште д.о.о. Сарајево може бити упознат с њиховим здравственим стањем, док нису видјели коверту (у којој је достављено рјешење о изолацији). У лијевом углу коверте налази се наљепница на којој је наштампано великим словима: ОПРЕЗ !!! ОСОБА ЗАРАЖЕНА КОРОНА ВИРУСОМ. Омбудсмани су у предметном случају издали Препоруку⁶⁰¹ и утврдили повреду: права на приватност пацијента, незаконито објављивање посебне категорије личних података, података који откривају здравствено стање, одавање службене тајне, као и дискриминацију лица по основу њиховог здравственог стања. Одговор надлежног органа запримљен у Институцији омбудсмана указује да је препорука дјелимично реализована. У истом је наведено да се уручење наведених поштанских пошиљака врши у складу с поступком уручења датим од стране Вијећа Агенције за поштански промет. *Евентуалне жалбе корисника да се уручење пошиљака не врши на горе наведени начин спремни смо преиспитати, те ускладити сва одступања с важећим прописима*⁶⁰².

⁵⁹⁸ Предмет Ж-БЛ-06-281/20;

⁵⁹⁹ Предмет Ж-СА-06-627/20;

⁶⁰⁰ Предмет Ж-СА-06-627/20;

⁶⁰¹ Препорука број П-136/20 од 6.8.2020. године;

⁶⁰² ЈП Поште д.о.о. Сарајево, акт број 01-4-1-10197-3/20 од 17.8.2020;

10.5. Мањине

Законом о заштити права припадника националних мањина Босне и Херцеговине утврђена су права и обавезе припадника националних мањина у БиХ и обавезе органа власти у БиХ да поштују и штите, очувају и развијају етнички, културни, језички и вјерски идентитет сваког припадника националне мањине у БиХ, који је држављанин БиХ.

Оквирна конвенција за заштиту националних мањина Савјета Европе директно се примјењује и саставни је дио правног система БиХ и ентитета у БиХ.

У одредби члана 3. наведеног закона даје се дефиниција националне мањине те попис националних мањина. Сходно томе, национална мањина је дио становништва - држављана БиХ који не припадају ниједном од три конститутивна народа, а сачињавају је људи истог или сличног етничког поријекла, исте или сличне традиције, обичаја, вјеровања, језика, културе и духовности и блиске или сродне историје и других обиљежја.

Закон даље наводи да ће БиХ штитити положај, равноправност и права 17 националних мањина присутних у БиХ, и то: Албанаца, Црногораца, Чеха, Италијана, Јевреја, Мађара, Македонаца, Нијемаца, Пољака, Рома, Румуна, Руса, Русина, Словака, Словенаца, Турака и Украјинаца.

У извјештајном периоду у овом одјељењу регистроване су три жалбе, а издата је једна препорука.

Примјер: Омбудсманима се обратило Вијеће националних мањина Скупштине Унско-санског кантона поводом заступљености националних мањина у основној изборној јединици 002 - Цазин⁶⁰³. Подносиоци жалбе су навели *"да је Одлуком о расписивању и одржавању локалних избора 2020. године, Централна изборна комисија Босне и Херцеговине пропустила да гарантује заступљеност националних мањина код утврђивања броја одборника. У изјашњењу Централне изборне комисије наводи се да су подаци добијени од Градског вијећа Цазин, према којима се бира укупно 30 одборника, те да није предвиђено гарантовано мјесто за припаднике националних мањина и да у укупном броју становништва изборне јединице Цазин према посљедњем попису становништва националне мањине не учествују с више од 3%, због чега им се не гарантује мандатно мјесто у Градском вијећу Цазин"*. Омбудсмани су наконведеног поступка истраге утврдили да постоји неусаглашеност око тога који је проценат националних мањина на подручју града Цазина према посљедњем попису становништва и да од овог податка зависи постојање гарантованог мјеста за њихове представнике на предстојећим изборима.

На основу свега Омбудсмани су издали Препоруку⁶⁰⁴ Централној изборној комисији да самостално и на недвосмислен начина утврди податке о саставу становништва на подручју основне изборне јединице 002 - Цазин, да утврди листу одборника за предстојеће изборе и овјери коначну листу у складу с прибављеним подацима, налазима из ове препоруке и првенствено чланом 13.14 ст. 1. и 2. Изборног закона Босне и Херцеговине. Препорука је

⁶⁰³ Предмет регистрован под бројем Ж-БЛ-03-467/20;

⁶⁰⁴ Препорука број П-172/20 од 13.8.2020. године;

реализована (извршена је провјера података), а након тога омбудсмани су затворили предмет.

Примјер: Институцији се жалбом обратио подносилац жалбе⁶⁰⁵ ради тога што се мора иселити из простора који је добио као алтернативни смјештај, а наведени објект се руши у складу с Регулационим планом Града Мостара, гдје живи са својом породицом од 12 чланова. Обратио се Граду Мостару, да му додијеле други одговарајући смјештај по основу статуса расељеног лица.

Служба за социјалне и стамбене послове, здравство, расељена лица и избјеглице Града Мостара доставила је одговор 17. 3. 2020. године, у којем истиче *"да је жалиоцу и његовом сину, Град Мостар, 2012. године, додијелио двије стамбене јединице у ромском насељу на Бишићу пољу, који су они напустили својом вољом, након чега им је Град Мостар, на њихов поновљени захтјев, додијелио једну већу просторију у објекту Сјеверни логор на привремено кориштење, док се не снађу за други смјештај"*. Надаље истичу да је *"провјером у службеним евиденцијама утврђено да подносилац жалбе нема статус расељеног лица, те не испуњава услове за додјелу алтернативног смјештаја"*. Град Мостар наглашава, да, *"без обзира на формалне претпоставке и услове који су законски прописани, нема ниједну слободну стамбену јединицу, поготово не квадратуре у коју би се смјестило 12 лица"*. О предњем је жалилац уредно обавијештен, након чега се Институцији више није обраћао.

Имајући у виду изнесено чињенично стање, омбудсмани су одлучили да у складу са чланом 35. став 5. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет.

Примјер: Подносилац жалбе⁶⁰⁶, Српска православна црквена општина мостарска, обратила се Средњој угоститељско-туристичкој школи у Мостару с упитом зашто у тој образовној установи није омогућено похађање наставе из предмета православна вјеронаука или ванредна настава, ученицима који су изабрали овај ванредни наставни предмет.

У изјашњењу Средње угоститељско-туристичке школе у Мостару, од 18. 3. 2020. године, директор наведене школе истиче *"како, до сада, нису имали захтјев за извођењем православног вјеронаука, осим од стране мајке, која је тражила да њена кћерка, умјесто изабраног предмета – етике, на крају 2. образовног периода полаже православно вјеронауку. Школа је предузела кораке (сазвано је Наставничко вијеће, те је донијета одлука како би се од надлежног министарства затражила сагласност да се у 2. образовном периоду омогући полагање православне вјеронауке умјесто етике, а сагласност је стигла 21. 2. 2020. године, након чега је предочена мајци ученице), да би се поменутој предњи захтјев омогућио. Међутим, она је, у међувременом, својом изјавом, одустала од тражене замјене наставног предмета"*.

⁶⁰⁵ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-03-29/20;

⁶⁰⁶ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-03-16/20;

Омбудсмани су будућим истражним поступком, од предње наведене школе, тражили изјашњење да ли је у новој наставној, 2020/2021. години, било захтјева за извођењем православне вјеронауке, те колики број ученика се одлучио за тај предмет.

Изјашњењем Средње угоститељско-туристичке школе у Мостару, од 18. 11. 2020. године, обавијештена је Институција како је *"школа, на почетку ове школске године, као и сваке, спровела процедуру у складу са Законом о средњошколском васпитању и образовању ХНК, а у вези са извођењем вјеронауке у школи. Родитељи су на родитељским састанцима потписали анкетне листиће, те нико у анкети није одлучио за похађање православне вјеронауке. Слиједом предњег, школа је поступила у складу са законом, те је ученицима дата могућност и право на похађање православне вјеронауке"*.

Подносилац жалбе уредно је обавијештен о свим радњама Институције, међутим, осим првог обраћања приликом подношења жалбе, и упркос позиву да учествује у поступку, жалилац се више није обраћао Институцији.

Примјер: Из навода жалбе⁶⁰⁷ произлази да су *"подносилац жалбе (Љ.Р. као и остали мјештани села Јабука, општина Груде), у задњих неколико мјесеци онемогућени у обављању вјерских обреда у Цркви Велике Госпе, у оквиру које се налази и гробље за мјештане села Јабука. Предметна црква и гробље се налазе на територији Босне и Херцеговине, а исти, више од 100 година служе за вјерске обреде мјештана села Јабука (БиХ) и села Мијаца (Република Хрватска). Од села Јабука до цркве и гробља води макадамски пут, којег мјештани користе, а искључиво се налази на територију Босне и Херцеговине. Почетком 2020. године, службеници граничне полиције из Полицијске станице Вргорац, на макадамском путу према цркви, поставили су камеру и ознаку државне границе Републике Хрватске, све на територији Босне и Херцеговине"*. Подносилац жалбе, као и други мјештани, *"више пута до сада, били су изложени непријатним застрашивањима од стране полицијских службеника Полицијске станице Вргорац, који често контролишу управо на мјесту гдје је постављена камера, уз упутство држављанима Босне и Херцеговине, да се не крећу тим путем према цркви, с обзиром да неовлаштено прелазе државну границу, те да ће бити санкционисани"*. Према наводима подносиоца жалбе, исти, ни у једном тренутку нису прешли државну границу и кретали су се искључиво путевима на територији Босне и Херцеговине.

У истражном поступку, Омбудсмани су затражили изјашњење од Граничне полиције Босне и Херцеговине, а понајприје у погледу информација да ли је дошло до промјене у територији Босне и Херцеговине, због којих би било оправдано постављање камера и предње описане мјере у жалби.

У изјашњењу директора Граничне полиције БиХ, од 13. 11. 2020. године, истиче се *"како је Гранична полиција БиХ, информисана о поступцима полицијских службеника Министарства унутрашњих послова Републике Хрватске, те се предузимају радње како би се у наведеном периоду отклониле евентуалне неправилности, као и да је на приједлог мјесно мјеродавне организационе јединице Граничне полиције БиХ, предвиђено предузимање*

⁶⁰⁷ Предмет регистрован под бројем Ж-МО-03-138/20;

радњи у вези с унапређењем међуграничне сарадње с посебним освртом рјешавања истакнутог у жалби".

О предњем изјашњењу обавијештен је жалилац, уз позив да Институцију обавијести о стању на терену, те се изјасни о даљњим радњама по овој жалби. Жалилац је своје изјашњење Институцији доставио 11. 12. 2020. године, у којем истиче *"да је проблематика и даље актуелна на терену, да камере и даље стоје на територији Босне и Херцеговине, као и да сахране, те посјете цркви и гробљу мјештана села Јабука зависе о доброј вољи припадника Граничне полиције Републике Хрватске"*.

Омбудсмани настављају истражни поступак.

XI. САРАДЊА С МЕДИЈИМА

Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине посебну пажњу посвећује информисању и сарадњи с медијима, истовремено његујући партнерски однос с представницима средстава јавног информисања, а све у најбољем интересу грађана и грађанки Босне и Херцеговине.

Циљеви сарадње Омбудсмана с медијима су:

- промоција људских права и креирање свијести о потреби превенције њиховог кршења
- информисање грађана о механизмима заштите њихових права кроз рад Омбудсмана
- подстицање и афирмација заштите људских права и основних слобода
- систематично, континуирано, благовремено и тачно информисање јавности (путем штампаних и електронских медија) о релевантним активностима Омбудсмана
- креирање и промовисање позитивне слике Омбудсмана у јавности
- константно и систематично праћење јавног мњења, квантитета и квалитета медијског простора у штампаним и електронским медијима посвећеног темама од значаја за остваривање људских права са аспекта рада Омбудсмана

Ради реализације циљева, Институција омбудсмана за сарадњу с медијима:

- примјењује стандардне процедуре у односима с медијима
- провјерава чињенице о догађајима који захтијевају поступање Институције омбудсмана, на основу којих отвара предмете по службеној дужности
- одговара на захтјеве новинара и објављује саопштења за јавност
- организује редовне и ванредне конференције за новинаре на којима обавјештава јавност о активностима и питањима из надлежности Омбудсмана
- омогућава и реализује сусрете представника Институције омбудсмана с представницима медија
- информише јавност учешћем представника Институције омбудсмана у медијима (интервјуи, изјаве, гостовања у ТВ и радио-емисијама...)
- презентује на интернету активности Омбудсмана
- представља активности Омбудсмана, посебно превентивног карактера, пропагандним материјалима - плакатима, памфлетима...
- одржава сарадњу с медијским кућама
- контактира и проводи активности у сарадњи с портпаролима из других институција
- учествује у припреми и промовисању превентивних и других кампања у сарадњи с другим институцијама и организацијама
- анализирајући начин на који медији презентују активности Институције омбудсмана, стиче увид у мишљење јавности, као и проблеме с којима се сусрећу грађани у остваривању својих права.

На интернет страници Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине - www.омбудсмен.гов.ба грађани могу да се информишу о активностима омбудсмана, својим правима и поступцима за остваривање права, те осталим информацијама из надлежности ове институције, као и да онлајн поднесу жалбу Институцији.

У току 2020. године на веб (web) страници Институције објављено је више од 258 информација о активностима омбудсмана. О њеном значају довољно говори информација

да је у том периоду веб (web) страница посјећена 39.780 пута, приликом чега је прегледано више од 112.000 страница са садржајима који су објављени. Највише посјета је забиљежено из Босне и Херцеговине, затим САД, Србије, Хрватске, Њемачке, а веб (web) страница посљедњих година биљежи и знатан број посјета из Аустрије, Уједињеног Краљевства, Кине, Француске и Словеније.

Због новонастале ситуације с пандемијом вируса корона, Институција омбудсмана је привремено прекинула активности на пројекту "Омбудсман у вашем граду" чији је саставни дио и промоција рада ове институције у локалним заједницама. Такође, и друге промотивне теренске активности које су ризичне са аспекта здравља учесника одложене су за наредни период. По стварању повољних услова, планиран је наставак ових активности.

У међувремену, настављене су активности које доприносе промоцији рада Институције и њеног приближавања грађанима, учешћем омбудсмана у радио-емисијама, реализованог у сарадњи с Мисијом ОЕБС-а у БиХ, што је била пракса и у претходним годинама. Сходно томе, остварена су гостовања на Радио Зениту (Радио Витез, Друкчији Радио Нови Травник и Радио Маглај) УПС Сребреница и Магиц радију Милићи, Радио Добоју, Радио Великој Кладуши, те РТВ Слон Тузла.

Без обзира на тренутну ситуацију и измијењене услове рада, на све захтјеве медија одговорено је на вријеме и у цијелости.

У извјештајном периоду Институција омбудсмана је одговорила на 119 захтјева медија. С обзиром на околности, највећи број изјава дат је телефонски или путем скајпа, те у писаној форми, док су у мањем броју случајева изјаве реализоване у студију или пред камером односно уживо.

У том погледу остварена је сарадња с великим бројем медијских кућа у Босни и Херцеговини, од којих наводимо неке: БХРТ, БНТВ, ТВ СА, Нова БХ, Н1, АТВ, Al Jazeera Balkans, РТВУСК, РТВТК, Nayat ТВ, Радио Слободна Европа, Дневни аваз, Ослобођење, Независне новине, Бука Магазин и др. Поред домаћих, изјаве су реализоване и за медије као што су VOA, DW и Радио-телевизија Војводине.

Узимајући у обзир актуелне трендове у области информисања, из године у годину, све је већи број изјава које омбудсмани дају за веб (web) портале. Тако је у извјештајној години, на различите теме, одговарано за портал etrafika.net, faktor.ba, frontal.ba, bljesak.info, portal-udar.net и др.

У изјавама за медије омбудсмани или други представници Институције говорили су о готово свим областима људских права и основних слобода, те презентовали теме из опште надлежности Институције, што подразумева њену улогу и функцију, конкретне предмете који се налазе у њеном раду, препоруке омбудсмана, али и остале показатеље којима се оцјењује опште стање људских права у Босни и Херцеговини.

Тематски посматрано, највећи удио у укупном броју наступа омбудсмана у медијима, заузеле су теме из области грађанских и политичких права.

Посебно мјесто у медијском простору, узимајући у обзир актуелну ситуацију, заузела су питања која се односе на проблематику азила и миграције, о чему су омбудсмани говорили са аспекта предузетих радњи у оквиру мониторинг мандата ове институције.

Када је ријеч о медијским наступима, у области дискриминације, омбудсмани су најчешће говорили о мобингу, говору мржње, те дискриминацији по различитим основама.

У домену права дјетета, омбудсмани су за медије говорили о образовању, вршњачком насиљу, здравственој заштити дјецe, употреби дјецe у политичке сврхе и др.

У погледу остваривања права лица с инвалидитетом, омбудсмани су се у својим медијским иступима осврнули на стање у Заводу за збрињавање ментално-инвалидне дјецe и омладине Пазарић и другим установама сличног типа, те указали и на друга питања од значаја за остваривање права ове категорије становништва.

Посебну пажњу медија побудио је утицај пандемије на остваривање/кршење права грађана. На ову тему омбудсмани су говорили са аспекта објављивања личних података, ограничења кретања и осталих мјера које (не)угрожавају основна људска права, као и извођења наставе у вријеме пандемије, здравствене заштите грађана, положаја дјецe с потешкоћама у развоју, али и положаја новинара и новинарки у новонасталој ситуацији и сл.

У извјештајној години омбудсмани нису организовали конференције за новинаре, те су информације од значаја за рад ове институције, посебно када су у питању годишњи или специјални извјештаји Институције, пласирали онлајн путем саопштења за јавност. На исти начин омбудсмани су поступали када је ријеч о обиљежавању важнијих датума из области људских права и других актуелности.

Када је ријеч о промотивном материјалу, Институција омбудсмана, у сарадњи с Канцеларијом координатора за реформу јавне управе, у оквиру Програма јачања јавних институција у Босни и Херцеговини, који се реализује уз подршку ГИЗ-а у Босни и Херцеговини, израдила је брошуру "Улога и значај независних институција – Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине". Ова брошура има за циљ државне службенике у институцијама Босни и Херцеговини упознати са основним начелима и принципима рада ове институције, а у складу с којима омбудсмани проводе свој мандат. Нарочито, брошуром се промовише одговорно поступање по издатим препорукама и појашњава директна повезница између поступања по издатим препорукама и јачања одговорности, транспарентности и ефикасности надлежних органа власти.

Како је 2020. година по много чему била специфична, тако је и у погледу промоције поставила нове и неочекиване изазове, а сходно томе дошло је и до пада у укупном броју активности повезаних с медијима у односу на претходне године. Ипак, у први план истакнуте су управо теме повезане с утицајем који оваква ситуација може имати на остваривање права и основних слобода грађана, а с тим у вези и улоге независних институција за људска права.

ХИ. САРАДЊА С ОРГАНИМА И ИНСТИТУЦИЈАМА, НВО И ЦИВИЛНИМ СЕКТОРОМ

12.1. Сарадња с органима и институцијама у Босни и Херцеговини

Епидемија вируса Ковид-19, нажалост, утицала је и на интензитет и обим сарадње Институције с органима и институцијама у Босни и Херцеговини. Због лимитираности могућности путовања, те одржавања састанака, сарадња се углавном ограничила на активности сарадње са законодавним и извршним органима власти кроз редовно присуство сједницама на којима су разматрана питања из надлежности Институције, те сарадњу у виду иницијатива, консултација и размјена искустава.

Тако су омбудсмани у току 2020. године присуствовали 3.⁶⁰⁸, 5.⁶⁰⁹, 8.⁶¹⁰, 9.⁶¹¹ и 12.⁶¹² сједници Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, као и 4.⁶¹³ и 7.⁶¹⁴ сједници Дома народа Парламентарне скупштине БиХ.

У оквиру својих редовних активности омбудсмани су такође присуствовали 2.⁶¹⁵, 3.⁶¹⁶, 4.⁶¹⁷, 5.⁶¹⁸, 6.⁶¹⁹ и 8.⁶²⁰ сједници Заједничке комисије за људска права Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Такође, омбудсманка Нивес Јукић је присуствовала сједници Уставноправне комисије Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, док је омбудсманка др Јасминка Џумхур присуствовала 19. сједници Одбора за унутрашњу политику Савјета министара БиХ, као и 23. сједници Савјета министара БиХ.

Омбудсман проф. др Љубинко Митровић присуствовао је 10. сједници Народне скупштине Републике Српске, као и сједницама Одбора за борачко-инвалидску заштиту, Одбора једнаких могућности, Одбора за представке, приједлоге и друштвени надзор и Одбора за политички систем Народне скупштине Републике Српске.

У оквиру сарадње са законодавним тијелима Федерације БиХ омбудсмани су присуствовали 6. сједници Дома народа Парламентарне скупштине Федерације БиХ⁶²¹,

⁶⁰⁸ омбудсман Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶⁰⁹ омбудсманка др Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶¹⁰ омбудсманка др Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶¹¹ омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶¹² омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶¹³ омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶¹⁴ омбудсманка др Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶¹⁵ омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶¹⁶ омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶¹⁷ омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶¹⁸ омбудсманка др. Јасминка Џумхур, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶¹⁹ омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶²⁰ омбудсманка Нивес Јукић;

⁶²¹ омбудсманка Нивес Јукић;

сједници Одбора за рад и социјалну заштиту Парламента Федерације БиХ⁶²², те сједницама клубова посланика из реда бошњачког⁶²³, хрватског⁶²⁴ и српског народа⁶²⁵.

У циљу унапређења сарадње и размјене искустава омбудсмани су у току 2020. године одржали и низ билатералних састанака. Тако се омбудсман проф. др Љубинко Митровић сусрео с предсједником Скупштине града Бања Лука, директорком ЈУ Агенција за реакредитацију високошколских установа Републике Српске, генералним секретаром Владе Републике Српске, директором Републичког секретаријата за расељена лица и миграције Републике Српске, генералним директором УКЦ Републике Српске, омбудсманком за права дјете Републике Српске, директором КПЗ Бања Лука, помоћником министра правде у Влади Републике Српске, секретаром Народне скупштине Републике Српске, предсједником Окружног суда у Бањој Луци, те директором полиције Републике Српске. Омбудсманка др Јасминка Џумхур је обавила радну посјету Полицијској управи Ново Сарајево, те састанке с министром безбједности Босне и Херцеговине и начелником општине Центар-Сарајево. Омбудсманка Нивес Јукић одржала је онлајн радни састанак с министарком екологије и туризма Владе Федерације БиХ, госпођом Едитом Ђапо.

12.2. Сарадња с међународним организацијама и институцијама и поднесци УН комитетима

Институција омбудсмана Босне и Херцеговине је током 2020. године успјешно наставила, онако и у мјери колико су то епидемиолошке околности дозвољавале, на континуираном унапређењу сарадње с међународним организацијама и институцијама које дјелују у Босни и Херцеговини, региону и шире.

Свјесни смо чињенице да је пандемија Ковид-19 у овој календарској години прерасла у једну од највећих свјетских криза, носећи са собом изазове с којима се човјечанство треба изборити предузимајући свакодневно хитне мјере и ограничавајући опасности које нам свима подједнако пријете. С тим у вези, и Институција омбудсмана је прилагодила своје текуће активности како би се у крајњем постигли зацртани циљеви.

Наставили смо сарађивати с организацијом Save the Children са чијим представницима је одржан конструктиван радни састанак⁶²⁶. Сусрет је био прилика за разговор о партнерској организацији годишње конференције Мреже омбудсмана за дјецу Југоисточне Европе (CRONSEE) који је требало да се организује у септембру ове године и који је, због проглашења пандемије убрзо након одржаног састанка, одгођен за условнији период.

Омбудсмани Босне и Херцеговине су 2020. годину почели званичном посјетом Институцији омбудсмана за људска права Републике Словеније (Варух човекових права Република

⁶²² омбудсман проф. др Љубинко Митровић, омбудсманка Нивес Јукић;

⁶²³ омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶²⁴ омбудсманка Нивес Јукић;

⁶²⁵ омбудсманка др Јасминка Џумхур;

⁶²⁶ Омбудсмани БиХ са сарадницима 12.2.2020. године у Сједишту Институције омбудсмана БиХ у Бањој Луци;

Словенија)⁶²⁷ у циљу размјене искустава и примјера најбоље праксе као и јачања регионалне сарадње ове двије институције.

Успјешан наставак дугогодишње сарадње Институције омбудсмана и с Мисијом ОЕБС-а у Босни и Херцеговини као стратешким партнером је потврђен на неколико онлајн састанака са амбасадорком Kathleen Kavalec⁶²⁸.

Посебан акценат су обје институције дале на праћење слободе медија и обезбјеђењу уживања слободе изражавања у доба пандемије. Због проглашења пандемије, стопирана је до даљег реализација заједничког пројекта одржавања канцеларијских дана. Пројекат *"Омбудсман у вашем граду"* је реализован посјетом општини Нови Град у фебруару⁶²⁹. Како је пракса показала, велики је значај ове активности за све локалне заједнице, и нема сумње да ће се она наставити чим то епидемиолошка ситуација буде дозвољавала.

У марту 2020. године представници Институције омбудсмана су учествовали на конференцији *"Хајде да разговарамо о дискриминацији!"* у организацији Мисије ОЕБС-а и тиме заједнички обиљежили 21. марта, Међународни дан за елиминацију расне дискриминације⁶³⁰. Учествовали смо и на видео-конференцији о сарадњи институција власти и организација цивилног друштва по еколошким питањима⁶³¹. У мају 2020. године пратили смо и онлајн вебинар (webinar) на којем се расправљало о дискриминацији у Босни и Херцеговини, након што је Мисија ОЕБС-а спровела опсежно истраживање у циљу вредновања опште преоцбе о дискриминацији, степена у којем се појединци сматрају дискриминисаним, броја случајева дискриминације које су уочили учесници/це у истраживању, те социјалне дистанце као генератора предрасуда и стереотипа⁶³². У оквиру рада у области дискриминације, Мисија ОЕБС-а креирала је трогодишњи план активности у спречавању родно-засноване дискриминације на раду у Босни и Херцеговини, чији је саставни елемент унапређење знања о овом облику дискриминације у области рада код релевантних актера. Како смо заједничког мишљења да је едукација један од најважнијих инструмената за борбу против родно-засноване дискриминације на радном мјесту, дали смо свој допринос у процјени потреба за обукама релевантних актера, а ради развоја едукацијских модула у поменутој области⁶³³.

У организацији Мисије ОЕБС-а, Омбудсмани БиХ су одржали и низ онлајн учешћа у радијским емисијама посвећеним тренутним актуелностима⁶³⁴ и учествовали на видео конференцији о сарадњи институција власти и организација цивилног друштва по еколошким питањима⁶³⁵.

⁶²⁷ Посјета Љубљани реализована 27/28.2.2020. године;

⁶²⁸ Онлајн састанци одржани 12.6. и 27.10.2020. године;

⁶²⁹ Омбудсманке др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић са сарадницима 13.2.2020. године;

⁶³⁰ Одржана 20.3.2020. године у Сарајеву;

⁶³¹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић се обратио учесницима онлајн конференције на тему јачања заштите животне средине и досадашњим препорукама Институције на ову тему; онлајн конференција одржана 8.12.2020. године;

⁶³² Одржан 27.5.2020. године;

⁶³³ Рад на упитнику реализован до 3.8.2020. године;

⁶³⁴ Радијске емисије реализоване телефонским укључењима/онлајн у периоду септембар–децембар 2020. године;

⁶³⁵ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 8.12.2020. године;

Започет је и процес израде програма стручног оспособљавања и усавршавања запосленика Институције омбудсмана, који би требало да буде реализован уз подршку Мисије ОЕБС-а у БиХ у току 2021. године.

Чињеница да су Омбудсмани крајем 2019. године усвојили Матрицу за сарадњу с Мисијом ОЕБС-а у БиХ за период 2019–2021, довела је и до заједничког рада на активности ситуационог тестирања⁶³⁶.

Успјешна сарадња са Савјетом Европе у Босни и Херцеговини у току 2020. године наставља се кроз активности на неколико пројеката, који заједно чине наставак Заједничког програма Европске уније/Савјета Европе Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску – фаза II, и то:

- Јачање принципа третмана лица лишених слободе заснованих на људским правима, европским стандардима и најбољој пракси у Босни и Херцеговини⁶³⁷,
- Промоција различитости и једнакости у Босни и Херцеговини⁶³⁸,
- Промоција различитости и једнакости на Западном Балкану⁶³⁹ и
- Квалитетно образовање за све⁶⁴⁰.

Омбудсмани БиХ су одржали и онлајн састанке с новоименованом шефицом Савјета Европе у БиХ у Сарајеву, Бојаном Урумовом⁶⁴¹, с посебним освртом на реализацију заједничких пројеката који су у току.

Институција омбудсмана је с великим задовољством учествовала и на неколико конференција и округлих столова у организацији Савјета Европе у БиХ, од којих посебно истичемо:

- Округли сто "Препоруке за измјене закона о слободи изражавања у БиХ, са циљем хармонизације са стандардима Савјета Европе⁶⁴²",
- Округли сто "Видео-конференције у судским поступцима: стандарди људских права⁶⁴³" и
- Регионални округли сто "Утицај Ковид-19 пандемије на људска права и владавину закона⁶⁴⁴".

⁶³⁶ Радна група из Одјељења за елиминацију свих облика дискриминације приступила изради правила о начину вођења евиденције о ситуационом тестирању у Институцији омбудсмана БиХ;

⁶³⁷ Одржан 20.2.2020. године у Сарајеву. Институција омбудсмана БиХ у својству посматрача активности Управног одбора;

⁶³⁸ У оквиру и у сврху пројекта Институција омбудсмана БиХ сачинила Специјални извјештај о говору мржње у БиХ; Омбудсманка др Јасминка Џумхур чланица Управног одбора пројекта;

⁶³⁹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур чланица Управног одбора пројекта;

⁶⁴⁰ Омбудсманка Нивес Јукић у својству посматрача активности Управног одбора;

⁶⁴¹ Омбудсманка Нивес Јукић 2.6.2020, омбудсманка др Јасминка Џумхур 3.6.2020, омбудсман проф. др Љубинко Митровић 4.6.2020. године;

⁶⁴² Одржан 17.2.2020 године у Сарајеву;

⁶⁴³ Омбудсманке др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић онлајн 18.6.2020. године;

⁶⁴⁴ Омбудсманке др Јасминка Џумхур и Нивес Јукић онлајн 28.4.2020. године;

У извјештајном раздобљу одржан је низ успјешних састанака с представницима дипломатског кора у Босни и Херцеговини, и то:

- Њ.е. Халдун Коџ, амбасадор Републике Турске у БиХ⁶⁴⁵,
- Њ.е. Августина Тзветкова-Карабасцхева, амбасадорка Републике Бугарске у БиХ⁶⁴⁶,
- Њ.е. Петар Иванцов, амбасадор Руске Федерације у БиХ⁶⁴⁷,
- госпођа Мина Ноог, замјеница амбасадора Краљевине Холандије у БиХ⁶⁴⁸,
- др Рут Вајсман, замјеница амбасадора Велике Британије у БиХ⁶⁴⁹.
- резидентна координаторка УН-а за Босну и Херцеговину и резидентна представница УНДП-а за Босну и Херцеговину, Ingrid McDonald и Steliana Nedera о главним показатељима о стању људских права у БиХ⁶⁵⁰.

Редовни састанци одржавани су и с омбудсменима земаља региона⁶⁵¹, од којих с већином такође имамо потписане меморандуме о сарадњи који су се показали успјешним на неколико примјера у пракси.

Заједничка активност с Делегацијом Европске уније у Босни и Херцеговини, Пројекат удвајања "Јачање институционалних капацитета Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за ефикасно провођење Националног превентивног механизма/Превентивног механизма", је у току 2020. године стављен на стенд-бај. Ни након постигнутог договора обје стране око садржаја текста пројекта нису се створили услови за приступ реализацији истог. Наиме, до данас није покренута иницијатива за измјену Закона о омбудсману БиХ и стога НППМ/ПМ још увијек није оперативан. Искрено се надамо да ће се у 2021. години испунити сви неопходни услови како би Пројекат удвајања постао оперативан.

У оквиру свог мандата и редовног извјештавања према УН тијелима, Институција омбудсмана је у току 2020. године сачинила и Поднесак УН Комитету за права лица с инвалидитетом⁶⁵² (CRPD).

Успјех на пољу сарадње с институцијама омбудсмана из региона наставља се и у текућој години потписивањем Меморандум о сарадњи⁶⁵³ с Канцеларијом пучке правобранитељке

⁶⁴⁵ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 20.1.2020. године;

⁶⁴⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 10.6.2020. године;

⁶⁴⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 12.8.2020. године;

⁶⁴⁸ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 16.9.2020. године;

⁶⁴⁹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 16.9.2020. године;

⁶⁵⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 29.9.2020. године у Сарајеву;

⁶⁵¹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић разговарао 4.9. и 7.12.2020. године са заштитником грађана Републике Србије мр Зораном Пашалићем;

⁶⁵² CRPD извјештај прослијеђен УН Комитету 6.4.2020. године;

⁶⁵³ Текст члана 2. Меморандума о разумијевању гласи: Стране ће остваривати сарадњу у следећим областима: Размјена искустава, најбољих примјера из праксе и информација које се односе на поступање по жалбама и друге активности страна које оне проводе у оквиру својих мандата и надлежности, укључујући информације о законодавним активностима и важним одлукама које донесе свака држава; Међусобно информисање и помоћ у случајевима кршења права и слобода држављана Републике Хрватске на територији Босне и Херцеговине и држављана Босне и Херцеговине на територији Републике Хрватске о чему стране сазнају из жалби поднесених њиховој институцији; Пружање међусобне помоћи у промоцији и заштити људских права и слобода грађана у оквиру надлежности страна; Стране ће размјењивати информације у складу с важећим законодавством у њиховим државама; Међусобно позивање на релевантне конференције, радионице, састанке

Републике Хрватске чиме се оснажио и верификовао заједнички рад и будуће залагање на пољу заштите и промоције људских права и слобода свих грађана држава потписница⁶⁵⁴.

Омбудсмани су у току 2020. године одржали и неколико онлајн интервјуа и телефонских састанака с представницима међународних организација и институција, чији преглед слиједи:

- Dominique Danau, ENNHRI Team consultant for Result-Oriented-Monitoring (ROM), SAGO Research⁶⁵⁵ о мандату, координацији, комуникацији, умрежавању, узајамном учењу и заједничким активностима наше институције са ENNHRI и осталим међународним актерима, примјенама закона и политика ЕУ,
- Институт за Данубе регион и Средњу Европу (IDM) онлајн интервју на тему утицаја пандемије Ковид-19 на људска права⁶⁵⁶,
- Swisspeace организација о координацији између трагања и криминалистичке истраге везано за нестала лица⁶⁵⁷,
- Наталиа Шушак, службеница за људска права у Америчкој амабасади у Босни и Херцеговини на тему актуелне епидемиолошке ситуације у погледу остваривања људских права и слобода⁶⁵⁸.

Остварена су бројна учешћа и на међународним вебинарима (webinarima), онлајн конференцијама, округлим столовима и едукацијама, од којих наводимо:

- УНИЦЕФ у БиХ конференција о приступу дјецe правди⁶⁵⁹,
- Конференција у организацији Савјета за регионалну сарадњу у сарадњи с Координационим центром за сузбијање насилног екстремизма из Тиране на тему Дијалог заједнице с младима у ризику⁶⁶⁰,
- ENNHRI вебинар (webinar) о правима старијих лица⁶⁶¹,
- Вебинар (webinar) у организацији Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана о правима лица с инвалидитетом и дјецe са сметњама у развоју у ванредном стању⁶⁶²,
- GANHRI Webinar о заштити присилно расељених лица у контексту с Ковидом-19: Улога и искуство NHRI-а и могућности сарадње с UNHCR-ом,

и друге догађаје у области промоције и заштите људских права, заштите грађана и других тема које спадају у надлежност Омбудсмана, а које стране организују; Одржавање заједничких догађаја на платформама Међународног института омбудсмана и других организација и Провођење заједничких пројеката и програма, организовање узајамних посјета, стажирања, обука и радионица на којима учествују представници обје стране у оквиру размјене искустава и пружања практичне помоћи у области заштите грађана, поступања по жалбама и других активности страна које оне обављају у оквиру свог мандата и надлежности и на тај начин доприносе заштити људских права и слобода. Потписан у децембру 2020. године;

⁶⁵⁴ Бања Лука/Сарајево/Загреб, децембар 2020. године;

⁶⁵⁵ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 2.3.2020. године;

⁶⁵⁶ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 30.4.2020. године

⁶⁵⁷ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 8.7.2020. године

⁶⁵⁸ Омбудсмани БиХ 14.12.2020. године;

⁶⁵⁹ Омбудсмани БиХ у периоду 25-27.2.2020. године у Сарајеву;

⁶⁶⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур изложила реферат на тему: Превенција насилног екстремизма и заштита људских права, 5.3.2020. године у Тирану;

⁶⁶¹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 28.4.2020. године;

⁶⁶² Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 2.6.2020. године;

- ENNHRI онлајн састанак о размјенама искустава по питању бројних изазова с којима се сусрећу националне институције за људска права (NHRI) у вријеме пандемије Ковид-19 и посљедицама по људска права у конфликтним и постконфликтним ситуацијама⁶⁶³,
- Webinar у организацији FRA/Савјет Европе/ENNHRI/Equinet Платформа о социјалним правима - равноправности и приступу са аспекта људских права у кризи изазваној пандемијом Ковид-19,
- ENNHRI webinar о праћењу на терену права лица с инвалидитетом током пандемије Ковид-19,
- MFS - EMMAUS и Институција националног извјештача Холандије онлајн конференција о унапређењу механизма приступа правди за лица жртве трговине људима и њиховом третману у правосудном систему комбиновањем кривично-правних одговора на проблем трговине људима те приступу који у фокусу има положај жртава и поштовање људских права, а у складу са ЕУ директивом о жртвама⁶⁶⁴,
- ECRI (Европска комисија за борбу против расизма и нетолеранције) онлајн семинар на тему истраживања начина на које сви који су укључени у борбу против расизма, а и нетолеранције могу ефикасније комуницирати и удруженим снагама повећати утицај комуникације на промоцију једнакости и борбу против расизма и нетолеранције⁶⁶⁵,
- Мрежа институција НПМ Југоисточне Европе НПМ (SEE) организовала је двије онлајн радионице под називом Јачање превенције тортуре у Југоисточној Европи о Праћењу гаранција у првим сатима задржавања у полицији – Праћење и реаговање на изазове везане за Ковид-19⁶⁶⁶ и Јачању превенције тортуре у Југоисточној Европи: Надгледање заштитних мјера у првим сатима полицијског притвора – Праћење и одговарање на изазове повезане с Ковид-19⁶⁶⁷,
- Учествовали смо и у раду Седмог регионалног форума о владавини права за Југоисточну Европу на тему Ковид-19 и права загарантована Европском конвенцијом о људским правима, чији су домаћини били AIRE Centar и Civil Rights Defenders⁶⁶⁸, као и на онлајн представљању Извјештаја о индикаторима медијских слобода у Босни и Херцеговини 2019⁶⁶⁹,
- Equinet онлајн Годишња⁶⁷⁰ скупштина,
- Центар за интердисциплинарну медијацију Берлин, Савјет за регионалну сарадњу (RCC) и Међународно удружење медијатора из Југоисточне Европе (IAMCEE) онлајн конференција о медијацији и правди на Западном Балкану – јачање повезница⁶⁷¹,

⁶⁶³ Омбудсмани БиХ 4.6.2020. године;

⁶⁶⁴ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 10.9.2020. године;

⁶⁶⁵ Омбудсмани БиХ 28-29.9.2020. године;

⁶⁶⁶ Одржана 12-13.10. 2020. године;

⁶⁶⁷ Одржана 7.12.2020. године;

⁶⁶⁸ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 15. и 16.10.2020. године;

⁶⁶⁹ Омбудсманка др Јасминка Цумхур изложила реферат на тему: Слобода медија и заштита новинара из перспективе Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, 20.11.2020. године;

⁶⁷⁰ Омбудсмани БиХ 16.10.2020. године;

⁶⁷¹ Омбудсманка др Јасминка Цумхур изложила реферат на тему: Укључивање судова, агенција за провођење закона и управе – подизање свијести и сензибилизација за медијацију, 29. и 30.10.2020. године;

- Покрајински заштитник грађана – омбудсман и Институт за криминолошка и социолошка истраживања из Београда организатори IV међународне научно-стручне видео конференције⁶⁷²,
- Висока комесарка за људска права Руске Федерације, IV онлајн међународна конференција на тему заштите људских права у Евроазији: размјена најбољих практичних примјера из рада омбудсмана у провођењу одредаба Конвенције о заштити људских права и основних слобода из 1950. године и новим стварностима димензије људских права у контексту пандемије Ковид-19 и фазно укидање рестриктивних мјера⁶⁷³,
- ENNHRI онлајн Генерална скупштина⁶⁷⁴,
- Европска мрежа омбудсмана за дјецу (ENOC) онлајн конференција о утицају пандемије на дјечја права, али и дјечјој партиципацији у раду омбудсмана⁶⁷⁵,
- Онлајн Регионална конференција о Приступу правди за жене жртве и преживјеле насиља на Западном Балкану и Турској у вријеме пандемије Ковид-19 у организацији UN Women и Центар женских права⁶⁷⁶,
- ENNHRI онлајн годишњи састанак о Изградњи бољег заједништва за људска права, демократију и владавину права у Европи: Препознавање улоге NHRI⁶⁷⁷,
- GAHNRI онлајн годишњи састанак⁶⁷⁸,
- Покрајински заштитник – омбудсман онлајн округли сто⁶⁷⁹ и
- Омбудсман Косова* онлајн регионална конференција о Људским правима у периоду пандемије и улогама националних институција за људска права⁶⁸⁰,

12.3. Сарадња са цивилним друштвом

Слиједећи усвојене програме активности из Стратегије дјеловања Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за период 2016–2021. година, континуиран је процес унапређења сарадње с представницима невладиних организација и цивилним сектором у Босни и Херцеговини и у 2020. години.

Слиједом наведеног, представник Институције учествовао је на конференцији у организацији удружења Ваша права Босне и Херцеговине у оквиру пројекта "Борба против насиља над женама кроз пружање заштите и помоћи жртвама с посебним фокусом на

⁶⁷² Омбудсман проф. др Љубинко Митровић изложио реферат на тему: Право на људско достојанство за вријеме пандемије, 30.10.2020. године;

⁶⁷³ Омбудсмани проф. др Љубинко Митровић и Нивес Јукић 17.11.2020. године;

⁶⁷⁴ Омбудсмани БиХ 18.11.2020. године;

⁶⁷⁵ Представници Институције омбудсмана БиХ 23.11.2020. године;

⁶⁷⁶ Омбудсманка др Јасминка Џумхур изложила реферат на тему: Криза узрокована пандемијом и насиље над женама, питања (не)функционисања система заштите у земљама Западног Балкана и Турске у контексту пандемије Ковид-19; унапређење институционалног одговора на насиље над женама, у условима са и без криза, 26-27.11.2020. године;

⁶⁷⁷ Омбудсмани БиХ 2.12.2020. године;

⁶⁷⁸ Омбудсмани БиХ у периоду 30.11–4.12.2020. године;

⁶⁷⁹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић излагао на тему: Пандемија и људска права – изазови и дилеме, 9.12.2020. године;

⁶⁸⁰ Омбудсманка др Јасминка Џумхур изложила реферат на тему: Улога NHRI-а и цивилно друштво у времену пандемије – регионално искуство, 10.12.2020. године;

*овај назив употребљава се без прејудуцирања статуса и у складу с Резолуцијом 1244 УНСЦР и мишљењу ИЦЈ о Декларацији о независности Косова;

питања родно-заснованог насиља уз активно учешће локалних невладиних организација, представника локалних заједница и владиних службеника"⁶⁸¹.

На позив ученика Треће гимназије, омбудсманка БиХ је учествовала на онлајн дебати поводом обиљежавања Дана људских права⁶⁸².

У организацији невладиних организација Центар женских права Зеница, Удружење за подршку жртвама и свједоцима Вуковар и Одјељењем за подршку жртвама и свједоцима при Жупанијском суду у Вуковару боравили смо у студијској посјети Хрватској. Поред размјене добрих пракси с институцијама и невладиним организацијама које директно примјењују Особе од повјерења, циљ студијске посјете је био да се директније упозна и с пропустима уоченим током примјене, како би се у законским и процедуралним рјешењима у Босни и Херцеговини ти пропусти превенирали⁶⁸³.

С представницима Алцхајмер (Alzheimer) удружења Сарајево разговарали смо о положају и правима дементних лица и заједнички планирали конференцију о положају старијих лица с посебним фокусом на положај лица обољелих од деменције на којој би се размијенила искуства и добре праксе земаља проширеног Дунавског региона који обухвата 19 земаља од којих је 12 чланица ЕУ⁶⁸⁴.

У организацији Центра за истраживање Бања Лука, Института за упоредно право Београд и Фондације Friedrich Ebert Stiftung остварили смо онлајн учешће и на Четвртој међународној научној конференцији о Усаглашавању правне регулативе с правним тековинама Европске Уније – стање у Босни и Херцеговини и искуства других⁶⁸⁵.

Научно-стручну конференцију наслова "Уставни суд Босне и Херцеговине – разговор за договор" организовало је Удружење Центар за лобирање Бања Лука и имао је и нашег представника⁶⁸⁶.

Разматрајући сложено питање деменције, те дјелујући у циљу формирања Форума представника земаља чланица овог региона који би појединачно представили спремност друштва за прилагођавање и могућност успоставе система "Друштво пријатељски оријентисано према лицима с деменцијом", те адаптације и прилагођавања животне средине старијим лицима, учествовали смо и на видео конференцији "Њега и политике деменције проширеног Подунавља"⁶⁸⁷.

⁶⁸¹ У Сарајеву 14.2.2020. године;

⁶⁸² Омбудсманка Нивес Јукић 9.12.2020. године;

⁶⁸³ Омбудсманка др Јасминка Џумхур, у својству чланице Експертске радне групе у оквиру иницијативе за увођење Особе од повјерења у систем подршке жртвама и свједоцима насиља у кривичним и другим поступцима, у периоду 19-21.2.2020. године у Вуковару;

⁶⁸⁴ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 10.3.2020. године у Подручној канцеларији у Сарајеву;

⁶⁸⁵ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић изложио реферат на тему: Комуникацијске процедуре уз Конвенцију Уједињених нација о правима дјетета 24.5.2020. године;

⁶⁸⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић изложио реферат на тему: Услови за избор, састав и мандат судија уставних судова 22.8.2020. године;

⁶⁸⁷ Омбудсманка др Јасминка Џумхур изложила реферат на тему: Оцјена радне способности и утврђивање инвалидности, 31.8.2020. године;

Узимајући у обзир ранију сарадњу и цијенећи постигнуте успјехе, позвани смо да учествујемо и на онлајн семинару Центра женских права на тему Друштвена маргинализација проблема насиља над женама у ситуацијама присилне изолације, хитних околности и рестриктивних мјера као наставку активности, а у оквиру друге фазе "ЕУ-УН Women регионалног програма за заустављање насиља над женама у земљама Западног Балкана и Турској – Спровођење норми, мијењање ставова"⁶⁸⁸.

Разговарали смо и с представницима Центра за животну средину, и то о актуелним питањима важним за рад и о модалитетима будуће сарадње⁶⁸⁹ и учествовали на Другој међународној конференцији коју је организовало Удружење грађана Пут правде из Бање Луке⁶⁹⁰.

У организацији Центра за безбједносне студије дискутовали смо о полицији и поштовању људских права у БиХ⁶⁹¹, а са Асоцијацијом ХУ и у сарадњи са ентитеским министарствима здравства о пројекту менталног здравља у БиХ⁶⁹².

Права за све и Женска заговарачка група нас је позвала да размијенимо искуства и мишљења на онлајн Јавном форуму на тему: "Босна и Херцеговина је у Европи, а када ће у ЕУ? Из угла цивилног друштва и женске перспективе"⁶⁹³, као и Институт за развој младих и заједнице Перпетуум мобиле из Бање Луке на тему политичке едукације младих⁶⁹⁴.

Обиљежавајући 25. новембра, Међународни дан борбе против насиља над женама, одржан је онлајн Округли сто на тему "Пандемија насиља над женама у организацији Фондације ЦУРЕ и групе невладиних организација"⁶⁹⁵.

Разговарали смо и с представницима Центра за животну средину о актуелним питањима из области заштите животне средине⁶⁹⁶ те с представником удружења Green Team о проблемима с којима се сусрећу грађани поводом изградње одлагалишта нуклеарног и радиоактивног отпада Черкезовац на локалитету Трговска гора, Република Хрватска⁶⁹⁷.

Онлајн смо излагали и на научно-стручној конференцији у организацији Удружења Центар за лобирање у Бањој Луци, посвећеној обиљежавању 25 година од потписивања Дејтонског мировног споразума⁶⁹⁸ као и на вебинару (webinaru) у организацији шведске Фондације

⁶⁸⁸ Омбудсманка др Јасминка Цумхур 1. и 2.9.2020. године;

⁶⁸⁹ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 1.9.2020 у Сједишту Институције у Бањој Луци;

⁶⁹⁰ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 12.9.2020 у Бањој Луци

⁶⁹¹ Омбудсманке др Јасминка Цумхур и Нивес Јукић 30.6.2020. и представници Институције 17.9.2020 у Сарајеву;

⁶⁹² Омбудсманка др Јасминка Цумхур 14.10.2020. године у Сарајеву;

⁶⁹³ Представник Институције омбудсмана 15.10.2020. године;

⁶⁹⁴ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић изложио реферат у форми дијалога с модератором о релевантној теми 14.11.2020 године;

⁶⁹⁵ Представник Институције омбудсмана 25.11.2020. године;

⁶⁹⁶ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 1.9.2020. године;

⁶⁹⁷ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић 15.12.2020. године;

⁶⁹⁸ Омбудсман проф. др Љубинко Митровић изложио реферат на тему: Људска права у Босни и Херцеговини и Дејтонски мировни споразум 12.12.2020. године;

Kvinna Till Kvinna на тему "25 година Дејтона: Како изградити инклузиван, одржив и родно праведан мир?"⁶⁹⁹.

⁶⁹⁹ Омбудсманка др Јасминка Џумхур 17.12.2020. године;

ХИИ. ПРЕПОРУКЕ ОМБУДСМАНА

Омбудсмани, у складу са чланом 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине након проведеног поступка истраживања одговорном тијелу могу дати препоруке с циљем отклањања уочених повреда људских права. Тијела, која добију такве препоруке дужна су писмено да одговоре и извијесте Омбудсмани о ефекту препорука у року који су Омбудсмани одредили.

Ако одговорно тијело не предузме мјере из препоруке, или ако не извијести Омбудсмани о разлозима њиховог непредузимања, Омбудсмани непосредно вишем тијелу указују на ток предмета и на даље препоруке. Слиједи табеларни приказ препорука упућених у прошлој години и начин њиховог реализовања:

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПРЕПОРУКА

БРОЈ ПРЕПОРУКЕ	БРОЈ ЖАЛБЕ	УПУЋЕН ОРГАНУ	ПОВРЕДА ПРАВА	ДАТУМ ИЗДАВАЊА ПРЕПОРУКЕ	РЕАЛИЗАЦИЈА	ЗАПРИМЉЕН ОДГОВОР
П-1/20	Ж-СА-08-873/19	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	6.1.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-2/20	Ж-СА-05-835/19	ЈАВНА УСТАНОВА КАНТОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД СЛУЖБА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ ЦЕНТАР САРАЈЕВО	05 - ПОЛИЦИЈА	6.1.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-3/20	Ж-СА-06-626/19	СЕНАТ УНИВЕРЗИТЕТА У БИХАЋУ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	13.1.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-4/20	Ж-БЛ-05-735/18	УСТАВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	09 - ПРАВОСУЂЕ	16.1.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-5/20	Ж-СА-04-1172/19	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ЗА КАНТОН САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	16.1.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-6/20	Ж-СА-04-1025/19	ГРАД ВИСОКО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИЦЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	16.1.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-7/20	Ж-СА-08-1058/19	ОПШТИНА БУГОЈНО Н/Р НАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	16.1.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-8/20	Ж-БЛ-01-820/19	ОСНОВНИ СУД У БАЊОЈ ЛУЦИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЊА ЛУКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	17.1.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-9/20	Ж-БЛ-05-701/19	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.1.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-10/20	Ж-БЛ-04-584/19	ЈУ СШЦ "ПЕТАР ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ" ЧАЈНИЧЕ МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-3 - СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ	28.1.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-11/20	Ж-СА-06-990/16 Ж-СА-08-838/19	ЉЕКАРСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ СКУПШТИНА ЉЕКАРСКЕ КОМОРЕ ЗЕНИЦА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА, 19 - УПРАВА	29.1.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-12/20	Ж-СА-05-779/19	ОПШТИНА ЗАВИДОВИЋИ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	30.1.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-13/20	Ж-СА-06-1409/18	МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ И МЛАДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	30.1.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-14/20	Ж-СА-05-1073/19	ЈАВНА ЗДРАВСТВЕНА УСТАВОВА УНИВЕРЗИТЕТСКИ КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР ТУЗЛА Н/Р В.Д. ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	31.1.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-15/20	Ж-БЛ-05-1012/18 Ж-БЛ-05-1032/18 Ж-БЛ-05-1034/18 Ж-БЛ-05-12/19 Ж-БЛ-05-146/19 Ж-БЛ-05-17/19 Ж-БЛ-05-19/19 Ж-БЛ-05-20/19 Ж-БЛ-05-21/19 Ж-БЛ-05-32/19 Ж-БЛ-05-461/19 Ж-БЛ-05-59/19 Ж-БЛ-05-7/19 Ж-БЛ-05-70/19	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	05 - ПОЛИЦИЈА, 19 - УПРАВА	6.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-16/20	Ж-БЛ-05-589/19	ЛПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" а.д. СОКОЛАЦ ШУМСКА УПРАВА КОЗАРСКА ДУБИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-17/20	Ж-БЛ-08-721/19	ГРАД ДОБОЈ	19 - УПРАВА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-18/20	Ж-БЛ-05-806/19	М:ТЕЛ а.д. БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-19/20	Ж-БЛ-01-716/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ЈАВНИ ФОНД ЗА ДЈЕЧЈУ ЗАШТИТУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ЈУ ЦЕНТАР "ЗАШТИТИ МЕ" БАЊА ЛУКА, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЊА ЛУКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	5.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-20/20	Ж-БЛ-01-430/19	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО ПРИЈЕДОР, МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА ПРИЈЕДОР, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НОВИ ГРАД	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-21/20	Ж-БЛ-01-639/19	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ФОЧА, ДОМ ЗА МУШКУ ДЈЕЦУ И ОМЛАДИНУ ОМЕТЕНУ У РАЗВОЈУ У ПРИЈЕДОРУ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-22/20	Ж-БЛ-08-712/19	ОПШТИНА ТЕСЛИЋ	19 - УПРАВА	5.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-23/20	Ж-БЛ-05-844/19	ЕКО ТОПЛАНЕ БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-24/20	Ж-СА-05-1258/19 Ж-СА-05-1269/19	УНИВЕРЗИТЕТСКИ КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР У САРАЈЕВУ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА УПРАВНОГ ОДБОРА, Н/Р РУКОВОДИОЦА ПРАВНЕ СЛУЖБЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-25/20	Ж-БЛ-08-803/19	КАНТОНАЛНИ СУД У БИХАЋУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	5.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-26/20	Ж-БЛ-06-706/19	ЈКП "ИЗВОР" ФОЧА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	6.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-27/20	Ж-БЛ-05-793/19	ЈП ЗАВОД ЗА ИЗГРАДЊУ ГРАДА ПРИЈЕДОР	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	7.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-28/20	Ж-ЛИ-05-341/19	УПРАВА ЗА ПИТАЊА БОРАЦА И ЖРТАВА РАТА ХВО ТОМИСЛАВГРАД	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	12.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-29/20	Ж-СА-08-615/19	ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО, Н/Р ОПШТИНСКОГ НАЧЕЛНИКА	19 - УПРАВА	13.2.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-30/20	Ж-СА-06-257/19	МИНИСТАРСТВО СПОЉНИХ ПОСЛОВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	25.2.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-31/20	Ж-СА-04-281/19 Ж-СА-04-575/19	ТУРИСТИЧКА ЗАЈЕДНИЦА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	17.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-32/20	Ж-СА-05-95/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА, ГРАЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИНЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО, ОПШТИНА ИЛИЦА СЛУЖБА ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ ИЛИЦА	19 - УПРАВА	17.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-33/20	Ж-СА-04-836/18	КЈКП "ГРАС" д.о.о. САРАЈЕВО НА ЗНАЊЕ: ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА САРАЈЕВО, ЈУ СЛУЖБА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ КАНТОНА САРАЈЕВА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	17.2.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-34/20	Ж-СА-05-1261/19	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-35/20	Ж-БЛ-05-369/19	ОПШТИНА РУДО РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	11.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-36/20	Ж-БЛ-02-638/19	ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗА ПИТАЊА БОРАЦА И РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	25.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-37/20	Ж-СА-02-1108/19	ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА САРАЈЕВО Н/Р: ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	25.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-38/20	Ж-СА-04-820/19	МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ И МЛАДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО, ЈАВНА УСТАНОВА СРЕДЊА ШКОЛА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ПРЕХРАНЕ, ВЕТЕРИНЕ И УСЛУЖНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ САРАЈЕВО - ШКОЛСКИ ОДБОР САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	25.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-39/20	Ж-БЛ-01-541/19	МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УСК	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	27.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-40/20	Ж-БЛ-05-835/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	27.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-41/20	Ж-БЛ-05-769/19	ОПШТИНСКО ПРАВОБРАНИЛАШТВО САНСКИ МОСТ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	26.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-42/20	Ж-БЛ-05-183/19	ОПШТИНА ПРЊАВОР	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	27.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ

П-43/20	Ж-БЛ-05-359/19	ЈАВНО КОМУЛНО ПРЕДУЋЕЋЕ "ЧИСТОЋА" д.о.о. ЦАЗИН	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	27.2.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-44/20	Ж-БЛ-05-331/19	ГРАД БАЊА ЛУКА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	27.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-45/20	Ж-БЛ-08-569/19	ТУЖИЛАШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	26 - ТУЖИЛАШТВА	27.2.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-46/20	Ж-СА-05-978/19	ВЛАДА УСК БИХАЋ Н/Р ПРЕМИЈЕРА УСК, МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УСК БИХАЋ Н/Р МИНИСТРА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	3.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-47/20	Ж-СА-08-1396/19	КАНТОНАЛНИ СУД У ТУЗЛИ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	4.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-48/20	Ж-СА-05-124/18	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА СУДА	19 - УПРАВА	4.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-49/20	Ж-СА-05-218/19	ГРАД ВИСОКО ГРАДСКО ВИЈЕЋЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	4.3.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-50/20	Ж-БЛ-01-660/19 Ж-БЛ-01-767/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	6.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-51/20	Ж-БЛ-08-561/19	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ, РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ, ИНСПЕКТОРАТ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	09 - ПРАВОСУЂЕ	6.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-52/20	Ж-БЛ-05-214/19	ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	9.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-53/20	Ж-БЛ-05-814/19	"КОСМОС" а.д. БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	9.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-54/20	Ж-БЛ-06-646/19	СКУПШТИНА УСНКО-САНСКОГ КАНТОНА МИНИСТАРСТВО ПРАВОСУЂА И УПРАВЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	6.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-55/20	Ж-СА-05-855/19	УНИВЕРЗИТЕТ У САРАЈЕВУ САРАЈЕВО Н/Р РЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	9.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-56/20	Ж-СА-07-1160/19	КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД ПОЛУОТВОРЕНОГ ТИПА ТУЗЛА Н/Р ДИРЕКТОРА	07 - ЗАТВОРИ -- 07-1 - КОРИШТЕЊЕ ЗАВОДСКИХ ПОГОДНОСТИ И ПОСЈЕТЕ	9.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-57/20	Ж-БЛ-05-462/19	ОСНОВНИ СУД У ДОБОЈУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.4.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-58/20	Ж-БЛ-05-649/19	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.4.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-59/20	Ж-БЛ-05-750/19	КОМИСИЈА ЗА ОЧУВАЊЕ НАЦИОНАЛНИХ СПОМЕНИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	13.4.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-60/20	Ж-БЛ-01-381/19	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЈАВНИ ФОНД ЗА ДЈЕЧЈУ ЗАШТИТУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БАЊА ЛУКА, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БИЈЕЉИНА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	12.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-61/20	Ж-БЛ-05-6/19	СЛУЖБА ЗА УПРАВУ ЕКОНОМКИХ ПОСЛОВА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО ОПШТИНЕ ЗАВИДОВИЋИ	19 - УПРАВА	12.3.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-62/20	Ж-СА-05-206/17	СКУПШТИНА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ЗАВОД ЗА ПЛАНИРАЊЕ РАЗВОЈА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	15 - ИМОВИНСКО-ПРАВНИ	13.3.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-63/20	Ж-БЛ-08-567/19	ОСНОВНИ СУД У ТЕСЛИЋУ ПРАВОБРАНИЛАШТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	09 - ПРАВОСУЂЕ	16.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-64/20	Ж-СА-04-251/20	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ Н/Р ДИРЕКТОРА, ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	19.3.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-65/20	Ж-СА-04-251/20	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА БРАНИОЦЕ ТРАВНИК Н/Р ДИРЕКТОРА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	19.3.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-66/20	Ж-ЛИ-04-85/20	СРЕДЊА ТЕХНИЧКА ШКОЛА БУГОЈНО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	2.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-67/20	Ж-СА-04-1312/19	САВЕЗ САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	28.4.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-68/20	Ж-СА-05-345/20	КРИЗНИ ШТАБ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, КРИЗНИ ШТАБ КАНТОНА САРАЈЕВО, КРИЗНИ ШТАБ ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА	02 - МЕДИЈИ И СЛОБОДА ИНФОРМИСАЊА	27.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-69/20	Ж-БЛ-05-57/20	ОПШТИНА НЕВЕСИЊЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-70/20	Ж-БЛ-04-365/19	РЕПУБЛИКА СРСПКА МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ, ФОНД ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ, ОПШТИНА КОСТАЈНИЦА, КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЊЕ "КОМУНАЛНО" КОСТАЈНИЦА	14 - ЕКОЛОГИЈА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	20.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-71/20	Ж-БЛ-05-740/19	ОПШТИНА ПЕТРОВО	33 - БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ	20.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-72/20	Ж-БЛ-06-749/19 Ж-БЛ-06-818/19	СКУПШТИНА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	20.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-73/20	Ж-БЛ-05-834/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-74/20	Ж-БЛ-05-840/19	МИНИСТАРСТВО РАДА И БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-75/20	Ж-БЛ-05-867/19	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА СРБАЦ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-76/20	Ж-БЛ-05-116/19	ГРАД БИХАЋ КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ БИХАЋ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	20.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-77/20	Ж-БЛ-05-757/19	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ БИХАЋ, ИНСТИТУТ ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЈКП "САНА" д.о.о. – У СТЕЧАЈУ ТУЖИЛАШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	20 - РАТНА ШТЕТА	20.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-78/20	Ж-СА-08-1262/19	ОДБОР ДРЖАВНЕ СЛУЖБЕ ЗА ЖАЛБЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	21.5.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-79/20	Ж-СА-05-864/19	ХИДРОЕЛЕКТРАНЕ НА ТРЕБИШЊИЦИ ТРЕБИЊЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	21.5.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-80/20	Ж-СА-05-796/17	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	19 - УПРАВА	21.5.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-81/20	Ж-СА-04-1119/19	ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-82/20	Ж-СА-05-341/19	УНИВЕРЗИТЕТ У САРАЈЕВУ, ОРИЕНТАЛНИ ИНСТИТУТ КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	28 - ПРЕДМЕТИ КОРУПЦИЈЕ	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-83/20	Ж-СА-05-82/20	МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ ХНК МОСТАР	19 - УПРАВА	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-84/20	Ж-СА-05-1320/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-85/20	Ж-СА-02-1330/19 Ж-СА-02-543/19	ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ФБиХ	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-86/20	Ж-СА-05-1242/19	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА Н/Р СЛУЖБЕНИКА ЗА ИНФОРМИСАЊЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-87/20	Ж-СА-05-599/19	САВЈЕТ МИНИСТРА БиХ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.5.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-88/20	Ж-СА-05-373/19	ОПШТИНА РОГАТИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.5.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-89/20	Ж-СА-08-1361/19	ОПШТИНСКИ СУД У САРАЈЕВУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	29.5.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-90/20	Ж-СА-04-183/20	КАНТОНАЛНИ СУД У ЗЕНИЦИ Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	29.5.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-91/20	Ж-СА-06-1009/18	ОПШТИНСКИ СУД У САРАЈЕВУ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	29.5.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-92/20	Ж-БЛ-01-333/20	ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ/РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ, ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ/ФЕДЕРАЛНИ ШТАБ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ КАНТОНА САРАЈЕВО, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ БОСАНСКО-ПОДРИЊСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ КАНТОНА 10, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ПОСАВСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА, КРИЗНИ ШТАБ ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	1.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ

П-93/20	Ж-СА-05-865/19	ОПШТИНА ГАЦКО Н/Р НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ ГАЦКО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	1.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-94/20	Ж-СА-02-845/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ Н/Р МИНИСТРА САРАЈЕВО, ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	1.6.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-95/20	Ж-СА-06-293/20	ОРГАНИ ВЛАСТИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-22 - НА ОСНОВУ ЖИВОТНЕ ДОБИ	8.6.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-96/20	Ж-СА-08-984/19	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	10.6.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-97/20	Ж-СА-05-65/20	ЈУ ОСНОВНА ШКОЛА "ЧЕНГИЋ ВИЛА I" САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-98/20	Ж-БЛ-05-722/19	ГРАД БИХАЋ СЛУЖБА ЗА ИМОВИНСКО- ПРАВНЕ, ГЕОДЕТСКЕ И КАТАСТАРСКЕ ПОСЛОВЕ, СЛУЖБА ЗА КОМУНАЛНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ, ВОДЕ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ЈУ ЗАВОД ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	11.6.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-99/20	Ж-БЛ-05-942/19	ГРАД БАЊА ЛУКА - ОДЈЕЉЕЊЕ КОМУНАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ Н/Р НАЧЕЛНИКА Н/З ОДЈЕЉЕЊА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ Н/Р НАЧЕЛНИКА Н/З ОКРУЖНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	11.6.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-100/20	Ж-БЛ-08-597/19	ГРАД БАЊА ЛУКА	19 - УПРАВА	11.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-101/20	Ж-БЛ-05-2/20	ПОРЕСКА УПРАВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ПОДРУЧНИ ЦЕНТАР БАЊА ЛУКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-102/20	Ж-БЛ-05-304/20	ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ/РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ, ФЕДЕРАЛНИ ШТАБ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ КАНТОНА САРАЈЕВО, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ БОСАНСКО-ПОДРИЊСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ КАНТОНА 10, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ПОСАВСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА, КАНТОНАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА, КРИЗНИ ШТАБ ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ БРЧКО ДИСТРИКТА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.5.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-103/20	Ж-СА-06-1075/19	ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ГУВЕРНЕРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	16.6.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-104/20	Ж-ЛИ-08-86/20	ОПШТИНСКО ЈАВНО ПРАВОБРАНИЛАШТВО ТОМИСЛАВГРАД	19 - УПРАВА	17.6.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-105/20	Ж-СА-01-1284/19	КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈЕВУ, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	23.6.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-106/20	Ж-СА-04-481/19	"БОСНАЛИЈЕК" д.д. САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	23.6.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-107/20	Ж-БЛ-05-579/19	ГРАД ДОБОЈ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	30.6.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-108/20	Ж-БЛ-05-782/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЕКОЛОГИЈЕ И ТУРИЗМА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	3.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-109/20	Ж-БЛ-05-922/19	МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	1.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-110/20	Ж-БЛ-05-47/20	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА, ИНСПЕКТОРАТ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ, КУЛТУРУ И СПОРТ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	1.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-111/20	Ж-БЛ-05-274/20	РЕПУБЛИЧКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО ПОСЕБНО ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ, ОРГАНИЗОВАНОГ И НАЈТЕЖИХ ОБЛИКА ПРИВРЕДНОГ КРИМИНАЛА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	3.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-112/20	Ж-БР-05-7/20	ГРАД ТУЗЛА СЛУЖБА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	1.7.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-113/20	Ж-БЛ-05-69/20	ГРАД БИХАЋ	15 - ИМОВИНСКО - ПРАВНИ	8.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-114/20	Ж-СА-05-863/19	ГРАД ТРЕБИЊЕ Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА ТРЕБИЊА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	2.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-115/20	Ж-СА-04-714/19	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	7.7.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-116/20	Ж-СА-05-1283/19	ОБАВЈЕШТАЈНО-БЕЗБЈЕДНОСНА АГЕНЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	7.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-117/20	Ж-СА-05-333/20	УНИВЕРЗИТЕТСКИ КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР САРАЈЕВО, Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА УПРАВНОГ ОДБОРА, Н/Р ГЕНЕРАЛНЕ ДИРЕКТОРКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	7.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-118/20	Ж-СА-06-751/18	УНИВЕРЗИТЕТ У САРАЈЕВУ ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈЕВУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	9.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-119/20	Ж-СА-01-1390/19	ОПШТИНА ИЛИЦА Н/Р НАЧЕЛНИКА НА ЗНАЊЕ: ПОРЕСКА УПРАВА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	9.7.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-120/20	Ж-СА-05-303/19	ВЛАДА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р ПРЕМИЈЕРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	9.7.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-121/20	Ж-СА-05-311/20	ЈП БХ ПОШТА д.о.о. САРАЈЕВО Н/Р ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	9.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-122/20	Ж-СА-02-672/19	ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	9.7.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-123/20	Ж-БЛ-05-400/19	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОМИСИЈА ЗА ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА УПРАВНИ ОДБОР АГЕНЦИЈЕ ЗА ПРИВАТИЗАЦИЈУ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	10.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-124/20	Ж-СА-05-139/19	ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО Н/Р НАЧЕЛНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-125/20	Ж-СА-04-1341/19	КЈКП "ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА" д.о.о. САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.7.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-126/20	Ж-ЛИ-08-65/20	СЛУЖБА ЗА ГЕОДЕТСКЕ, ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕНТИНА ТОМИСЛАВГРАД	19 - УПРАВА	27.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-127/20	Ж-ЛИ-08-111/20 Ж-ЛИ-08-112/20	УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	27.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-128/20	Ж-БЛ-05-83/20	ГРАД ДОБОЈ	20 - РАТНА ШТЕТА	24.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-129/20	Ж-СА-06-926/19	ЈАВНА УСТАНОВА ЗА ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ "МЛАДОСТ" КАКАЊ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-15 - НА ОСНОВУ ИМОВИНСОГ СТАЊА	24.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-130/20	Ж-МО-04-133/19	АГЕНЦИЈА ЗА ДРЖАВНУ СЛУЖБУ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО ГРАД МОСТАР МОСТАР	10 - РАДНИ ОДНОСИ	29.7.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-131/20	Ж-МО-05-7/20	ЗАВОД ЗА ШКОЛСТВО МОСТАР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	29.7.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-132/20	Ж-БР-05-21/20	ГРАД СРЕБРЕНИК СТРУЧНА СЛУЖБА ГРАДОНАЧЕЛНИКА СРЕБРЕНИКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	3.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-133/20	Ж-СА-05-1066/19	АДВОКАТСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БиХ	31 - АДВОКАТИ	6.8.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-134/20	Ж-СА-06-708/19	ГРАД САРАЈЕВО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА НА ЗНАЊЕ ОДБОР ДРЖАВНЕ СЛУЖБЕ ЗА ЖАЛБЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-01 - УЗНЕМИРАВАЊЕ	6.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-135/20	Ж-СА-06-709/19	ГРАД САРАЈЕВО Н/Р ГРАДОНАЧЕЛНИКА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-01 - УЗНЕМИРАВАЊЕ	6.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-136/20	Ж-СА-06-627/20	ЈАВНО ПОДУЗЕЋЕ БХ ПОШТА д.о.о. САРАЈЕВО Н/Р ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	7.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-137/20	Ж-СА-02-1316/19	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКУ КАНТОНА ТРАВНИК Н/Р МИНИСТРА ЈУ ДОМ ЗДРАВЉА ВИТЕЗ Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	11.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-138/20	Ж-СА-08-68/20	КАНТОНАЛНО ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ "РАД" д.о.о. Н/Р ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	12.8.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-139/20	Ж-БР-08-223/19	АДВОКАТСКА КОМОРА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	31 - АДВОКАТИ	13.8.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-140/20	Ж-БР-04-197/18	ОПШТИНИ БАНОВИЋИ -НАЧЕЛНИК	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	13.8.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-141/20	Ж-СА-04-406/20	ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКИ КАНТОН ГРАД ЗЕНИЦА ЗЕНИЦА	25 - ПЕНЗИЈЕ	18.8.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-142/20	Ж-СА-05-317/20	МИНИСТАРСТВО УНУТАРЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	19.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-143/20	Ж-БЛ-04-310/20	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-5 - ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ	3.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-144/20	Ж-БЛ-01-408/18	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	19.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-145/20	Ж-БЛ-01-447/20	ОКРУЖНИ СУД У ПРИЈЕДОРУ, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ПРИЈЕДОР	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	19.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-146/20	Ж-БЛ-05-260/20	ГАРАНТНИ ФОНД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ а.д.. БАЊА ЛУКА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	19.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-147/20	Ж-БЛ-05-94/20	ЈП ЕЛЕКТОПРИВРЕДА БиХ д.д. САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	19.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-148/20	Ж-БЛ-08-450/20	ГРАД БАЊА ЛУКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА САОБРАЋАЈ И ПУТЕВЕ	19 - УПРАВА	19.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-149/20	Ж-БЛ-04-8/20	ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА ДОМ ЗДРАВЉА ЦАЗИН	10 - РАДНИ ОДНОСИ	19.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-150/20	Ж-БЛ-05-366/20	ГРАД ДОБОЈ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	19.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-151/20	Ж-БЛ-05-338/20	ГРАД ГРАДИШКА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	7.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-152/20	Ж-БЛ-05-45/20	УПРАВНА ИНСПЕКЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	19.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-153/20	Ж-СА-05-21/20	КЈКП "ВОДОДВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА" д.о.о. САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	20.8.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-154/20	Ж-БЛ-06-340/20	НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ И ПРЕДУЗЕТНИШТВА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	31.8.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-155/20	Ж-СА-04-371/20	ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКИ КАНТОН МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ, КУЛТУРУ И СПОРТ ЗЕНИЦА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	21.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-156/20	Ж-БР-05-136/17	ГРАДУ ТУЗЛА - СЛУЖБИ ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ И ЗАШТИТУ ОКОЛИНЕ	19 - УПРАВА	26.8.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-157/20	Ж-ЛИ-08-146/20 Ж-ЛИ-08-147/20	ЖАЛБЕНО ВИЈЕЋЕ ВЛАДЕ КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	14.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-158/20	Ж-БЛ-01-351/20	ОПШТИНА ШАМАЦ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	4.9.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-159/20	Ж-БР-04-70/18	ОПШТИНА БАНОВИЋИ	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	7.9.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-160/20	Ж-БР-05-135/18	ЈУ ПРВА ОСНОВНА ШКОЛА ЖИВИНИЦЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-161/20	Ж-БР-05-218/18	ГРАД ТУЗЛА ГРАДОНАЧЕЛНИКУ	19 - УПРАВА	14.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-162/20	Ж-ЛИ-05-151/20	СЛУЖБА ЗА ПРИВРЕДУ И ИНСПЕКЦИЈУ ТОМИСЛАВГРАД	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	14.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-163/20	Ж-ЛИ-08-191/20	МИНИСТАРСТВО НАУКЕ, ПРОСВЈЕТЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	14.9.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-164/20	Ж-СА-08-404/20	ОПШТИНА ЦЕНТАР Н/Р НАЧЕЛНИКА, СЛУЖБА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ, СЛУЖБА ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ И КОМУНАЛНЕ ПОСЛОВЕ	19 - УПРАВА	14.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-165/20	Ж-СА-04-685/18	СЛУЖБА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ ОРГАНА И ТИЈЕЛА ФБиХ Н/Р ДИРЕКТОРА САРАЈЕВО	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.9.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-166/20	Ж-СА-05-730/19	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ПОЛИЦИЈЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-167/20	Ж-МО-05-60/20	ОПШТИНА СТОЛАЦ СЛУЖБА ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО, ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ЗАШТИТЕ ОКОЛИНЕ И ОБНОВЕ СТОЛАЦ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	14.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-168/20	Ж-СА-04-770/19	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ЗА КАНТОН САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА ДИРЕКТОРА КАС-а ШЕФ СЕКТОРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-169/20	Ж-СА-08-1372/19	ГРАД МОСТАР ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ФИНАНСИЈЕ И НЕКРЕТНИНЕ СЛУЖБА ЗА НЕКРЕТНИНЕ МОСТАР Н/Р ШЕФА СЛУЖБЕ	19 - УПРАВА	14.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-170/20	Ж-СА-05-619/20	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ И УПРАВЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО ЈП ТЕЛЕВИЗИЈА КАНТОНА САРАЈЕВО д.о.о. САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ СКУПШТИНЕ	02 - МЕДИЈИ И СЛОБОДА ИНФОРМИСАЊА	14.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-171/20	Ж-СА-06-686/20	КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈЕВУ Н/Р ДИРЕКТОРКЕ	08 - РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА	15.9.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-172/20	Ж-БЛ-03-467/20	ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ГРАД ЦАЗИН	18 - МАЊИНЕ	16.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-173/20	Ж-БЛ-08-264/20	ТУЖИЛАШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	26 - ТУЖИЛАШТВА	16.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-174/20	Ж-БЛ-04-563/19	МИНИСТАРСТВО УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ГРАД ГРАДИШКА	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	16.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-175/20	Ж-БЛ-05-927/19	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	21.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-176/20	Ж-БЛ-05-526/20 Ж-БЛ-05-561/20 Ж-БЛ-05-566/20 Ж-БЛ-05-567/20 Ж-БЛ-05-568/20 Ж-БЛ-05-574/20 Ж-БЛ-05-589/20	САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	28.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-177/20	Ж-СА-05-1419/18	ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО СЛУЖБА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ Н/З ОПШТИНСКОГ НАЧЕЛНИКА САРАЈЕВО	19 - УПРАВА	22.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-178/20	Ж-СА-05-981/19	ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ЧЛАНОВА ПРЕДСЈЕДНИШТВА, ЖАЛБЕНИ САВЈЕТ ПРИ САВЈЕТУ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	25.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-179/20	Ж-СА-05-526/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА И ИЗБЈЕГЛИЦА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	25.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-180/20	Ж-СА-06-684/20	ТУЖИЛАШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА КОМУНИКАЦИЈЕ САРАЈЕВО ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ПОЛИЦИЈЕ САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-24 - ГОВОР МРЖЊЕ	25.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-181/20	Ж-СА-05-255/20	БОСАНСКО-ПОДРИЊСКИ КАНТОН ГОРАЖДЕ ОПШТИНА ПАЛЕ ФБиХ Н/Р НАЧЕЛНИКА ОПШТИНЕ, ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ	15 - ИМОВИНСКО - ПРАВНИ	25.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-182/20	Ж-СА-05-270/20,	ОПЕРАТОР ЗА ОИЕИЕК – ОПЕРАТОР ЗА ОБНОВЉИВЕ ИЗВОРЕ ЕНЕРГИЈЕ И ЕФИКАСНУ КОГЕНЕРАЦИЈУ МОСТАР Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	25.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-183/20	Ж-СА-08-268/20	ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО, ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ	25.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-184/20	Ж-СА-04-868/18	ФАКУЛТЕТ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СПОРТА ПАЛЕ Н/Р ДЕКАНА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	25.9.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-185/20	Ж-ЛИ-08-205/20	МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗДРАВСТВА, СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И РАСЕЉЕНИХ КАНТОНА 10	19 - УПРАВА	5.10.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-186/20	Ж-МО-06-136/18	УПРАВА ЗА ЦИВИЛНУ ЗАШТИТУ И ВАТРОГАСТВО ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МОСТАР	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИНГ	29.9.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-187/20	Ж-МО-05-36/20	ВЛАДА КАНТОНА 10 Н/Р МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ ЛИВНО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	29.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-188/20	Ж-БЛ-04-309/19	ГРАД БАЊА ЛУКА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	1.10.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-189/20	Ж-БЛ-04-540/20	СКУПШТИНА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА	06 - ЈАВНИ ПРИХОДИ	24.11.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-190/20	Ж-СА-06-719/20	МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА Н/Р МИНИСТАРКЕ	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-12 - НА ОСНОВУ НАЦИОНАЛНОГ ИЛИ СОЦИЈАЛНОГ ПОРИЈЕКЛА	2.10.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-191/20	Ж-СА-05-1181/18	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ КОМИСИЈА ЗА ДАВАЊЕ СТРУЧНОГ МИШЉЕЊА РАДИ УТВРЂИВАЊА СТАТУСА ПОСЕБНЕ КАТЕГОРИЈЕ ЦИВИЛНИХ ЖРТАВА РАТА САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И ПОВРАТАК ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА Н/Р МИНИСТРА	19 - УПРАВА	2.10.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-192/20	Ж-СА-05-732/20	ЖАЛБЕНО ВИЈЕЋЕ ПРИ ВИЈЕЋУ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА; ИНСТИТУТ ЗА МЕТРОЛОГИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	2.10.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-193/20	Ж-СА-04-639/19	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕМИЈЕРА НА ЗНАЊЕ: ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ЗА КАНТОН САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	6.10.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-194/20	Ж-ЛИ-05-168/20	ГРАД ЛИВНО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	8.10.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-195/20	Ж-СА-04-574/20	УНИВЕРЗИТЕТ У ТУЗЛИ Н/Р РЕКТОРКЕ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У ТУЗЛИ Н/Р ДЕКАНА, КАНТОНАЛНИ ИНСПЕКТОРАТ ЗА НАУКУ ОБРАЗОВАЊЕ И СПОРТ ТУЗЛА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	15.10.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-196/20	Ж-СА-04-761/20	УНИВЕРЗИТЕТ У САРАЈЕВО ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО	11 - ОБРАЗОВАЊЕ -- 11-4 - ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	14.10.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-197/20	Ж-ЛИ-05-330/17	СВЕ РЕЛЕВАНТНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У КАНТОНУ 10	05 - ПОЛИЦИЈА	11.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-198/20	Ж-СА-08-438/20	МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	19 - УПРАВА	15.10.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-199/20	Ж-ЛИ-08-219/20 Ж-ЛИ-08-220/20	МИНИСТАРСТВО ПРАВОСУЂА И УПРАВЕ КАНТОНА 10 - КАНТОНАЛНА УПРАВНА ИНСПЕКЦИЈА	19 - УПРАВА	26.10.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-200/20	Ж-ЛИ-08-212/20	СЛУЖБА ЗА ГЕОДЕТСКЕ, ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕТНИНА ТОМИСЛАВГРАД	19 - УПРАВА	26.10.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-201/20	Ж-СА-04-403/20	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКУ И МЛАДЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	5.11.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-202/20	Ж-БЛ-05-770/19	МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, СЛУЖБА ЗА ЗАШТИТУ ИНТЕГРИТЕТА И ЗАКОНИТОСТИ У РАДУ, БИРО ЗА ПРЕДСТАВКЕ ГРАЂАНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-203/20	Ж-БЛ-05-488/20	ЗП "РУДНИК И ТЕРМОЕЛЕКТРАНА УГЉЕВИК" а.д. УГЉЕВИК	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-204/20	Ж-БЛ-05-421/20	ГРАД ГРАДИШКА, ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТУ УПРАВУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.11.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-205/20	Ж-БЛ-05-271/20	АГЕНЦИЈА ЗА ОСИГУРАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	5.11.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-206/20	Ж-БЛ-04-9/20	ЈЗУ ДОМ ЗДРАВЉА ЦАЗИН	10 - РАДНИ ОДНОСИ	20.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-207/20	Ж-СА-05-440/20	ОПШТИНА НОВО САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	9.11.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-208/20	Ж-МО-08-101/20	ОПШТИНСКИ СУД У МОСТАРУ	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	13.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-209/20	Ж-БЛ-05-611/20	ОПШТИНА КОТОР ВАРОШ, ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТУ УПРАВУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	24.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-210/20	Ж-СА-04-595/20 Ж-СА-05-596/20 Ж-СА-06-227/20 Ж-СА-06-231/20 Ж-СА-06-289/20 Ж-СА-06-583/20 Ж-СА-06-603/20 Ж-СА-06-645/20 Ж-СА-05-588/20	МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ИЗБЈЕГЛИЦЕ Н/Р МИНИСТАРКЕ САРАЈЕВО, КЈУ "ПОРОДИЧНО САВЈЕТОВАЛИШТЕ" САРАЈЕВО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИНГ, 10 - РАДНИ ОДНОСИ, 22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	2.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-211/20	Ж-СА-05-792/18	СКУПШТИНА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ, ВЛАДА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р ПРЕМИЈЕРА	19 - УПРАВА	7.9.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-212/20	Ж-БЛ-04-615/20	КП "ВОДОВОД" а.д. ГРАДИШКА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	24.11.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-213/20	Ж-БЛ-05-504/20	ГРАД БАЊА ЛУКА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	24.11.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА

П-214/20	Ж-БЛ-05-587/20	ОПШТИНА БРАТУНАЦ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	24.11.2020.	НИЈЕ РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-215/20	Ж-БЛ-04-77/20	ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ОПШТИНА КОЗАРСКА ДУБИЦА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	1.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-216/20	Ж-СА-04-76/20	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗА ПИТАЊА БОРАЦА И РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА САРАЈЕВО	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	27.11.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-217/20	Ж-СА-04-74/20	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ, КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ЗА КАНТОН САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА, ПОРЕСКА УПРАВА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	27.11.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-218/20	Ж-СА-05-1228/19	ОПШТИНА ЦЕНТАР САРАЈЕВО Н/Р ОПШТИНСКОГ НАЧЕЛНИКА, ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ ЦЕНТАР САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ОВ	15 - ИМОВИНСКО- ПРАВНИ	27.11.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-219/20	Ж-СА-05-796/20	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р ПРЕМИЈЕРА НА ЗНАЊЕ: ЈАВНА УСТАНОВА ИСТОРИЈСКИ АРХИВ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	30.11.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-220/20	Ж-МО-04-82/19 Ж-МО-04-86/19 Ж-МО-05-106/19	ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА ХРВАТСКЕ ЗАЈДЕНИЦЕ ХЕРЦЕГ-БОСНЕ д.д. МОСТАР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ, 10 - РАДНИ ОДНОСИ	30.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-221/20	Ж-МО-05-123/19	ОПШТИНА ЈАБЛАНИЦА ОПШТИНСКИ НАЧЕЛНИК ЈАБЛАНИЦА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	30.11.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-222/20	Ж-МО-06-105/19 Ж-МО-06-24/20	ЗАВИСНО ПРЕДУЗЕЋЕ "РУДНИК И ТЕРМОЕЛЕКТРАНЕ ГАЦКО" Н/Р ДИРЕКТОРА ГАЦКО	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИНГ	30.11.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-223/20	Ж-МО-04-64/20 Ж-МО-04-65/20	ГРАД ЧАПЉИНА ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ д.о.о. ЧАПЉИНА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	2.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-224/20	Ж-СА-04-868/20	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ МОСТАР Н/Р ДИРЕКТОРА	25 - ПЕНЗИЈЕ	2.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-225/20	Ж-СА-08-1407/19	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО	26 - ТУЖИЛАШТВА	7.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-226/20	Ж-СА-04-344/19	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО	25 - ПЕНЗИЈЕ	7.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-227/20	Ж-СА-08-230/19	ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	09 - ПРАВОСУЂЕ -- 09-2 - ДУЖИНА ТРАЈАЊА ПОСТУПКА (ЧЛАН 6)	7.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	ДА
П-228/20	Ж-СА-05-858/18	СКУПШТИНА ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МОСТАР, ВЛАДА ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МОСТАР, МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ХЕРЦЕГОВАЧКО-НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МОСТАР	05 - ПОЛИЦИЈА	7.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-229/20	Ж-СА-04-604/20	ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОПШТИНА ФОЧА УСТИКОЛИНА Н/Р НАЧЕЛНИКА УСТИКОЛИНЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	7.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-230/20	Ж-СА-08-1077/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА САРАЈЕВО	09 - ПРАВОСУЂЕ	7.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-231/20	Ж-СА-02-1050/19	ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ САРАЈЕВО, ИНСТИТУТ ЗА МЕДИЦИНСКО ВЈЕШТАЧЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	7.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-232/20	Ж-СА-05-1256/19	ГРАД СРЕБРЕНИК СРЕБРЕНИК Н/Р ГРАДСКОГ ВИЈЕЋА	22 - ВЛАДИНА И МИНИСТАРСКА ИМЕНОВАЊА	7.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-233/20	Ж-БЛ-05-427/20	ОПШТИНА СРБАЦ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	8.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-234/20	Ж-БЛ-05-661/20	ЛПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" а.д. СОКОЛАЦ ШГ "ДРИНА" СРЕБРЕНИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	8.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-235/20	Ж-СА-01-885/20	ОПШТИНА НОВИ ГРАД СЛУЖБА ЗА УРБАНИЗАМ, СТАМБЕНЕ, ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ И ГЕОДЕТСКЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕТНИНА СЛУЖБА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ САРАЈЕВО	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	11.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-236/20	Ж-БЛ-01-475/20	ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ЗЕНИЧКО-ДОБОЈСКИ КАНТОН, МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ОПШТИНА КАКАЊ, ЈУ ДОМ ЗДРАВЉА КАКАЊ, ОПШТИНСКИ СУД У ТРАВНИКУ ОСНОВНА ШКОЛА "ХАМДИЈА КРЕШЕВЉАКОВИЋ"	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА	11.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-237/20	Ж-БЛ-08-337/20	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	19 - УПРАВА	11.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-238/20	Ж-БЛ-05-525/20	ГРАД ГРАДИШКА ОДЈЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈЕ	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	15.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-239/20	Ж-БЛ-05-626/20	ЈУ МАШИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	15.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-240/20	Ж-БЛ-05-737/20	ТУРИСТИЧКА ЗАЈЕДНИЦА ГРАДА БИХАЋА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	15.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-241/20	Ж-БЛ-02-492/20	МИНИСТАРСТВО ОБРАЗОВАЊА, НАУКЕ, КУЛТУРЕ И СПОРТА УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА ЈУ ОПШТА ГИМНАЗИЈА "БОСАНСКА КРУПА" БОСАНСКА КРУПА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	14.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-242/20	Ж-БЛ-05-39/20	ОПШТИНА ВЛАСЕНИЦА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	11.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-243/20	Ж-СА-02-508/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-244/20	Ж-СА-04-64/20	ЈУ ПЕТА ГИМНАЗИЈА САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-245/20	Ж-СА-02-425/20 Ж-СА-02-525/20	ФОНД ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ЗАПОШЉАВАЊЕ ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ САРАЈЕВО, Н/Р ДИРЕКТОРА, Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА УПРАВНОГ ОДБОРА, Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА НАДЗОРНОГ ОДБОРА, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА, ФИНАНСИЈСКА ПОЛИЦИЈА САРАЈЕВО Н/Р ГЛАВНОГ ИНСПЕКТОРА НА ЗНАЊЕ: ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА, Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ДОМА НАРОДА, ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕМИЈЕРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-246/20	Ж-СА-05-929/20	ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ д.д. САРАЈЕВО ПОДРУЖНИЦА "ТЕРМОЕЛЕКТРАНА" ТУЗЛА БУКИЊЕ Н/Р ДИРЕКТОРА, ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ д.д. САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА УПРАВЕ ДРУШТВА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-247/20	Ж-СА-05-599/19	ЖАЛБЕНО ВИЈЕЋЕ ПРИ САВЈЕТУ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ НА ЗНАЊЕ: СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ УПРАВНО ОДЈЕЉЕЊЕ САРАЈЕВО	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.12.2020.	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-248/20	Ж-СА-02-1391/19	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА ТУЗЛА Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ УНСКО-САНСКОГ КАНТОНА БИХАЋ Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ПОСАВСКОГ КАНТОНА ОРАШЈЕ Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗА СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ, ЗДРАВСТВО, РАСЕЉЕНА ЛИЦА И ИЗБЈЕГЛИЦЕ ГОРАЖДЕ Н/Р МИНИСТРА МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА ЗЕНИЧКО- ДОБОЈСКОГ КАНТОНА ЗЕНИЦА Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ХЕРЦЕГОВАЧКО- НЕРЕТВАНСКОГ КАНТОНА МОСТАР Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА, РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА ГРУДЕ Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗДРАВСТВА, СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И ПРОГНАНИХ КАНТОНА 10 ТОМИСЛАВГРАД Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ СРЕДЊОБОСАНСКОГ КАНТОНА ТРАВНИК Н/Р МИНИСТРА НА ЗНАЊЕ, АГЕНЦИЈА ЗА КВАЛИТЕТ И АКРЕДИТАЦИЈУ У ЗДРАВСТВУ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ДИРЕКТОРА	12 - ЛИЦА С ИНВАЛИДИТЕТОМ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА

П-249/20	Ж-СА-05-547/20	ЈП ХРВАТСКЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ д.д. МОСТАР Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА УПРАВЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-250/20	Ж-БЛ-04-583/20	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ УПРАВНА ИНСПЕКЦИЈА, САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ОДБОР ДРЖАВНЕ СЛУЖБЕ ЗА ЖАЛБЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-251/20	Ж-БЛ-04-512/20	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ИНСПЕКЦИЈА РАДА	10 - РАДНИ ОДНОСИ	14.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-252/20	Ж-БЛ-05-811/18	ОСНОВНИ СУД БАЊА ЛУКА	09 - ПРАВОСУЂЕ	15.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-253/20	Ж-СА-05-1285/16	САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ, МИНИСТАРСТВО БЕЗБЈЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА, МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА ПРАВА И ИЗБЈЕГЛИЦЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	23 - ЗДРАВСТВО	14.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-254/20	Ж-СА-06-383/20	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА	16.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-255/20	Ж-БР-05-58/20	ЈАВНОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ, УНИВЕРЗИТЕТСКО-КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ У ТУЗЛИ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	18.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-256/20	Ж-БР-05-226/19	ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, КАНЦЕЛАРИЈА ГРАДОНАЧЕЛНИКА-СЛУЖБЕНИК ЗА ЕТИКУ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-2 - ОДБИЈАЊЕ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА	18.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-257/20	Ж-БР-04-283/19	ЗЕДП "ЕЛЕКТРО-БИЈЕЉИНА" БИЈЕЉИНА, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БИЈЕЉИНА	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	25.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ
П-258/20	Ж-БР-08-10/19	ОПШТИНСКИ СУД У ЛУКАВЦУ	09 - ПРАВОСУЂЕ	25.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-259/20	Ж-МО-04-137/19	ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА ХЗ ХБ д.д. МОСТАР Н/Р ИЗВРШНОГ ДИРЕКТОРА МОСТАР	21 - КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	22.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ

П-260/20	Ж-МО-05-135/20	ЈУ VI ОСНОВНА ШКОЛА У МОСТАРУ Н/Р В.Д. ДИРЕКТОРКЕ ШКОЛЕ	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА -- 03-1 - НЕОДЛУЧИВАЊЕ У ЗАКОНСКОМ РОКУ	22.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	ДА
П-261/20	Ж-БЛ-04-560/20	УПРАВА ЗА ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	29.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-262/20	Ж-БЛ-01-505/20 Ж-БЛ-05-677/20	МИНИСТАРСТВО БЕЗБЈЕДНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, ГРАД БИХАЋ, ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД БИХАЋ СЛУЖБА ЗА СТРАНЦЕ	13 - ПРАВА ДЈЕТЕТА, 17 - ЈАВНЕ ИСПРАВЕ	30.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-263/20	Ж-БЛ-06-656/20	ОПШТИНА СРЕБРЕНИЦА	01 - ДИСКРИМИНАЦИЈА -- 01-03 - МОБИЊГ	30.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-264/20	Ж-БЛ-05-430/20	АСОЦИЈАЦИЈА КОМПОЗИТОРА - МУЗИЧКИХ СТВАРАЛАЦА АМУС	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	29.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-265/20	Ж-БЛ-05-511/20	ГРАД ЦАЗИН СЛУЖБА ЗА ИМОВИНСКО- ПРАВНЕ, ГЕОДЕТСКЕ И КАТАСТАРСКЕ ПОСЛОВЕ	15 - ИМОВИНСКО- ПРАВНИ	29.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-266/20	Ж-БЛ-05-562/20	ОПШТИНА САНСКИ МОСТ СЛУЖБА ЗА ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ, ГЕОДЕТСКЕ ПОСЛОВЕ И КАТАСТАР НЕКРЕТНИНА	03 - ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	29.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	ДА
П-267/20	Ж-БЛ-04-858/19	РЕПУБЛИКА СРПСКА РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ	10 - РАДНИ ОДНОСИ	29.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-268/20	Ж-БР-04-35/20	ГРАДОНАЧЕЛНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - СКУПШТИНА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - ПОСЛАНИЦИМА СКУПШТИНЕ	24 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	29.12.2020.	РЕАЛИЗОВАНА	НЕ
П-269/20	Ж-БР-04-28/20	МИНИСТАРСТВУ ОБРАЗОВАЊА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА	11 - ОБРАЗОВАЊЕ	29.12.2020.	НЕМА ОДГОВОРА	НЕ
П-270/20	Ж-БР-05-46/20	ГРАД ТУЗЛА, МИНИСТАРСТВО ЗА БОРАЧКА ПИТАЊА ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА	32 - ИНСПЕКЦИЈЕ	29.12.2020.	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НЕ

АНЕКС I. ПРЕГЛЕД БУЏЕТА ЗА 2020. ГОДИНУ**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА**

Институција: Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине

Сједиште: Бања Лука

ИД: 4403087410007

Шифра дјелатности: 69.10

Образац 2.

Организациони код: 0304

Фонд: Општи фонд (10)

Пројектни код: 0

Збирни образац: x

Преглед расхода и издатака по економским категоријама

Период извјештавања: од 1. 1. 2020. до 31. 12. 2020.

БУЏЕТ

Редни број	Опис	Екон. код	Буџет	Измјене и допуне (ребаланс, реструктура, прерасподјела, резерва, намјенска средства и др.)	Кориговани буџет	Остварени кумулативни износ укупних расхода и издатака	Остварени кумулативни износ истог периода претходне године	Процент 7/6 x 100	Процент 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Укупни расходи и издаци (2+16)		2.482.000		2.482.000	2.346.212	2.367.515	95	99
2	Укупни текући расходи (3+6)	610000	2.474.000	-45.200	2.428.800	2.294.728	2.348.831	94	98
3	Плате и накнаде трошкова запослених (4+5)	611000	2.193.000	-14.200	2.178.800	2.089.926	2.051.878	96	102
4	Бруто плате и накнаде плата	611100	1.944.000	0	1.944.000	1.868.945	1.852.978	96	101
5	Накнаде трошкова запослених	611200	249.000	-14.200	234.800	220.981	198.900	94	111
6	Издаци за материјал, ситан инвентар и услуге (7+.....+15)	613000	281.000	-31.000	250.000	204.802	296.953	82	69
7	Путни трошкови	613100	55.000	-26.000	29.000	16.557	88.402	57	19
8	Издаци телефонских и поштанских услуга	613200	49.000	-4.000	45.000	40.554	45.834	90	88
9	Издаци за енергију и комуналне услуге	613300	6.000	0	6.000	4.320	4.370	72	99
10	Набавка материјала и ситног инвентара	613400	33.000	7.000	40.000	39.508	35.686	99	111
11	Издаци за услуге превоза и горива	613500	23.000	-8.000	15.000	6.603	14.904	44	44
12	Унајмљивање имовине и опреме	613600	13.000	0	13.000	12.800	12.800	98	100
13	Издаци за текуће одржавање	613700	27.000	0	27.000	18.261	24.825	68	74
14	Издаци осигурања, банкарских услуга и услуга платног промета	613800	6.000	0	6.000	4.186	4.700	70	89
15	Уговорене и друге посебне услуге	613900	69.000	0	69.000	62.013	65.432	90	95
16	Укупни капитални издаци		8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276
17	Издаци за набавку сталних средстава	821000	8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276
18	Набавка опреме	821300	8.000	45.200	53.200	51.484	18.684	97	276

АНЕКС II. ПРЕГЛЕД ОБАВЕЗА ПО ЗАКОНУ О СЛОБОДИ ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА 2020.

1. Јавна тијела на нивоу Босне и Херцеговине која су испунила обавезу именовања службеника за информисање и доставила Водич и Индекс регистар у складу са члановима 19. и 20. ЗОСПИ:

1. Агенција за полицијску подршку Босне и Херцеговине;
2. Агенција за државну службу Босне и Херцеговине;
3. Агенција за форензичка испитивања Босне и Херцеговине;
4. Агенција за идентификационе документе, евиденцију и размјену података Босне и Херцеговине;
5. Агенција за јавне набавке и Канцеларија за разматрање жалби Босне и Херцеговине;
6. Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине;
7. Агенција за надзор над тржиштем Босне и Херцеговине;
8. Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине;
9. Агенција за осигурање у Босни и Херцеговини;
10. Агенција за поштански промет Босне и Херцеговине;
11. Агенција за предшколско, основно и средње образовање Босне и Херцеговине;
12. Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције Босне и Херцеговине;
13. Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине;
14. Агенција за развој високог образовања, и осигурање квалитета Босне и Херцеговине;
15. Агенција за сигурност хране Босне и Херцеговине;
16. Агенција за статистику Босне и Херцеговине;
17. Агенција за школовање и стручно усавршавање кадрова Босне и Херцеговине;
18. Агенција за унапређење иностраних инвестиција Босне и Херцеговине;
19. Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине;
20. Архив Босне и Херцеговине;
21. Центар за информисање и признавање докумената из подручја високог образовања Босне и Херцеговине;
22. Центар за уклањање мина Босне и Херцеговине;
23. Централна банка Босне и Херцеговине;
24. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине;
25. Дирекција за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине;
26. Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине-БХДЦА;
27. Дирекција за економско планирање Босне и Херцеговине;
28. Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине;
29. Државна агенција за истраге и заштиту Босне и Херцеговине;
30. Државна регулативна агенција за радијацијску и нуклеарну безбједност Босне и Херцеговине;
31. Државна регулаторна комисија за електричну енергију Босне и Херцеговине;
32. Електропренос Босне и Херцеговине;
33. Фонд за повратак Босне и Херцеговине;
34. Гранична полиција Босне и Херцеговине;
35. Институција омбудсмана за заштиту потрошача Босне и Херцеговине;
36. Институт за акредитацију Босне и Херцеговине;
37. Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине;
38. Институт за стандардизацију Босне и Херцеговине;
39. Комисија за концесије Босне и Херцеговине;

40. Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
41. Комисија за рачуноводство и ревизију Босне и Херцеговине;
42. Комисија за уклањање мина Босне и Херцеговине;
43. Конкуренијско вијеће Босне и Херцеговине;
44. Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине;
45. Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине;
46. Министарство комуникација и промета Босне и Херцеговине;
47. Министарство одбране Босне и Херцеговине;
48. Министарство правде Босне и Херцеговине;
49. Министарство безбједности Босне и Херцеговине;
50. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине;
51. Министарство спољних послова Босне и Херцеговине;
52. Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине;
53. Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине;
54. Одбор државне службе за жалбе Босне и Херцеговине;
55. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине;
56. Правобранилаштво Босне и Херцеговине;
57. Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине;
58. Предсједништво Босне и Херцеговине;
59. Служба за послове са странцима Босне и Херцеговине;
60. Служба за заједничке послове институција Босне и Херцеговине;
61. Суд Босне и Херцеговине;
62. Тужилаштво Босне и Херцеговине;
63. Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља и биља;
64. Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине;
65. Канцеларија координатора за реформу јавне управе Босне и Херцеговине;
66. Канцеларија за ревизију финансијског пословања институција Босне и Херцеговине;
67. Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине;
68. Канцеларија за законодавство Босне и Херцеговине;
69. Уставни суд Босне и Херцеговине;
70. Спољнотрговинска комора Босне и Херцеговине;
71. Савјет министара Босне и Херцеговине;
72. Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине.

2. Јавна тијела на нивоу Босне и Херцеговине која су током 2020. године достављала статистичке податке у складу са чланом 20. ЗОСПИ:

1. Агенција за државну службу Босне и Херцеговине
2. Агенција за идентификациона документа, евиденцију и размјену података БиХ;
3. Агенција за јавне набавке Босне и Херцеговине;
4. Агенција за надзор над тржиштем Босне и Херцеговине;
5. Агенција за осигурање у Босни и Херцеговини;
6. Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине;
7. Агенција за превенцију корупције и координацију борбе против корупције
8. Агенција за сигурност хране БиХ;
9. Агенција за заштиту личних података у Босни и Херцеговини
10. Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине-БХДЦА;
11. Дирекција за економско планирање Босне и Херцеговине;
12. Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине;
13. Државна регулаторна комисија за електричну енергију;

14. Електропривреда Босне и Херцеговине;
15. Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука;
16. Фонд за повратак Босне и Херцеговине;
17. Гранична полиција Босне и Херцеговине;
18. Институт за интелектуално власништво Босне и Херцеговине;
19. Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине;
20. Конкуренијско вијеће Босне и Херцеговине;
21. Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине;
22. Министарство комуникација и промета Босне и Херцеговине;
23. Министарство спољних послова БиХ;
24. Министарство одбране Босне и Херцеговине;
25. Министарство правде Босне и Херцеговине;
26. Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине;
27. Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине;
28. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине /Канцеларија за ветеринарство БиХ, Управа БиХ за заштиту здравља биљака, Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ/;
29. Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине;
30. Правобранилаштво Босне и Херцеговине;
31. Предсједништво Босне и Херцеговине – Секретаријат;
32. Тужилаштво Босне и Херцеговине;
33. Канцеларија координатора за реформу јавне управе Босне и Херцеговине;
34. Канцеларија за разматрање жалби Босне и Херцеговине;
35. Уставни суд Босне и Херцеговине;
36. Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине;
37. Савјет министара Босне и Херцеговине – Генерални секретаријат.

У погледу достављања статистичких података од стране јавних тијела на државном нивоу, Институција омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине констатује да је 37 јавних тијела редовно испуњавају своју обавезу у извјештајној години, што је идентична ситуација као 2019. године.

3. Јавна тијела на нивоу Федерације Босне и Херцеговине која су током 2020. године достављала статистичке податке у складу са ЗОСПИ:

1. Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине;
2. Федерални хидрометеоролошки завод;
3. Федерално министарство здравства;
4. Федерално министарство унутрашњих послова;
5. Федерално министарство просторног уређења;
6. Федерално тужилаштво ФБиХ;
7. Федерални завод за запошљавање;
8. Град Мостар;
9. Град Горажде;
10. ЈП Међународни аеродром "Сарајево" д.о.о.
11. ЈП Олимпијски базен "Отока";
12. Кантонални суд у Зеници;
13. Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево;
14. Кантонална управа за инспекцијске послове Зеничко-добојског кантона;
15. Кантонално тужилаштво Кантона Сарајево;

16. Кантонално тужилаштво Зеничко-добојског кантона;
17. Кантонално јавно комунално предузеће "Рад" д.о.о.;
18. Комисија за вредносне папире Федерације Босне и Херцеговине;
19. Министарство за правосуђе и управу Зеничко-добојског кантона;
20. Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево;
21. Министарство за грађење, просторно уређење и заштиту околине Унско-санског кантона;
22. Општина Грачаница;
23. Општина Сански Мост;
24. Општина Какањ;
25. Општина Кључ
26. Општина Фоча;
27. Општина Хаџићи;
28. Општина Стари Град Сарајево;
29. Општина Ново Сарајево;
30. Општина Нови Травник;
31. Општински суд у Лукавцу;
32. Општински суд у Високом;
33. Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине;
34. Универзитет у Сарајеву;
35. Влада Федерације Босне и Херцеговине.

У извјештајној години, обавезу достављања статистичких података у складу са ЗОСПИ испунило је 35 јавних тијела на подручју Федерације Босне и Херцеговине, што је за 5 више него претходне године. На нивоу Федерације Босне и Херцеговине десет јавних тијела редовно су испуњавала своју обавезу достављања статистичких података Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, док је исту обавезу на нивоу кантона испунило једанаест јавних тијела.

У истом периоду, ову обавезу испуњавало је и четрнаест јавних тијела на општинском нивоу.

4. Јавна тијела на нивоу Републике Српске која су током 2020. године доставила статистичке податке у складу са ЗОСПИ:

1. Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске
2. Град Градишка;
3. Јавна установа "Воде Српске" Бијељина;
4. Округно јавно тужилаштво Бања Лука;
5. Округни суд у Добоју;
6. Округни привредни суд Добој;
7. Основни суд у Теслићу;
8. Општина Угљевик
9. Предсједник Републике Српске – Служба предсједника;
10. Републичко тужилаштво Републике Српске;

У 2020 години, обавезу достављања статистичких података испунило је десет јавних тијела на нивоу Републике Српске, те није било знатнијих промјена у односу на претходну годину.

5. Током 2020. године сљедећа јавна тијела су испунила обавезу достављања рјешења о службенику за информисање, Водич и Индекс Регистра у складу са ЗОСПИ:

1. Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (Обавјештење о именовану службеника за информисање);
2. Агенција за осигурање Републике Српске (Обавјештење о именовану службеника за информисање, Водич)
3. Агенција за јавне набавке БиХ (Водич, Индекс регистар, Рјешење о именовану службеника за информисање)
4. Архив Федерације Босне и Херцеговине (Одлука о именовану службеника за информисање)
5. Брчко дистрикт Босне и Херцеговине, градоначелник (Обавијест о именовану службеника за информисање)
6. Електротехничка школа Приједлор (Водич);
7. Федерално министарство здравства (Обавјештење о именовану службеника за информисање, Водич за приступ информацијама и Индекс регистар);
8. Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства (Рјешење о именовану службеника за информисање);
9. Федерално министарство енергије, рударства и индустрије (Рјешење о одређивању службеника за информисање);
10. Хеликоптерски сервис Републике Српске (Водич, Индекс регистар, Рјешење о именовану службеника за информисање);
11. ЈУ Центар за социјални рад Бијељина (Рјешење о именовану службеника за информисање, Водич);
12. ЈУ Историјски архив Сарајево (Водич, Индекс регистар, Обавјештење о именовану службеника за информисање);
13. ЈУ "Воде Српске" Бијељина (Рјешење о именовану службеника за информисање, Водич, Индекс регистар);
14. ЈП Међународни аеродром "Сарајево" (Одлука о именовану службеника за информисање - промјена);
15. Кантонална управа за инспекцијске послове Зеничко-добојског кантона (Рјешење о именовану службеника за информисање);
16. Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице (Рјешење о именовану службеника за информисање);
17. Министарство комуникација и промета Босне и Херцеговине (Водич и Индекс регистар);
18. Министарство за људска права и избјеглице БиХ (Одлука о именовану службеника за информисање);
19. Министарство спољних послова БиХ (Водич подаци о службенику за информисање);
20. Општина Илијаш (Обавјештење о именовану службеника за информисање);
21. Општина Бановићи (Обавјештење о измјени и допуни Рјешење о одређивању службеника за информисање);
22. Општински суд у Орашју (Одлука о именовану службеника за информисање);
23. Полиција Брчко дистрикта (Одлука о именовану службеника за информисање);
24. Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине (Обавјештење о именовану службеника за информисање);
25. Регулаторна агенција за комуникације (Рјешење о именовану службеника за информисање);
26. Тужилаштво Босне и Херцеговине (Обавијест о именовану службеника за информисање);

27. Тужилаштво Босне и Херцеговине (Обавијест о именовану службеника за информисање);
28. Завод за планирање развоја Кантона Сарајево (Рјешење о именовану службеника за информисање);
29. Завод за информатику и статистику Кантона Сарајево (Рјешење о именовану службеника за информисање и Водич);
30. Западнохерцеговачки кантон, Канцеларија за европске интеграције (Обавјештење о именовану службеника за информисање).

АНЕКС III. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТАТИСТИЧКИХ ПОКАЗАТЕЉА

ОДЈЕЉЕЉЕ	Запримљено у 2020.	Пренесено из ранијих година	Укупно рађено у 2020.	Укупно завршено у 2020.	Пренесено у 2021.г.
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете	185	162	347	208	139
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом	40	37	77	52	25
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	3	5	8	7	1
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	622	467	1.089	714	375
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права	785	723	1.508	943	565
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације	288	201	489	168	321
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе	92	89	181	93	88
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	701	347	1.048	674	374
УКУПНО	2.716	2.031	4.747	2.859	1.888

Рад по жалбама по одјељењима у 2020. год.

Назив одјељења	Број предмета
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете // Бања Лука	90
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете // Брчко	6
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете // Ливно	3
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете // Мостар	6
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете // Сарајево	80
01 - Одјељење за праћење остваривања права дјете	185
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Бања Лука	18
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Мостар	5
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом // Сарајево	17
02 - Одјељење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом	40
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина // Бања Лука	2
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина // Брчко	0
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина // Сарајево	1
03 - Одјељење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	3
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Бања Лука	164
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Брчко	95
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Ливно	33
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Мостар	48
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права // Сарајево	282
04 - Одјељење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	622
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Бања Лука	232
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Брчко	81
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Ливно	101
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Мостар	62
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права // Сарајево	309
05 - Одјељење за праћење остваривања политичких и грађанских права	785
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Бања Лука	170
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Брчко	4
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Ливно	2
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Мостар	10
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације // Сарајево	102
06 - Одјељење за елиминацију свих облика дискриминације	288
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Бања Лука	15
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Ливно	1
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Мостар	2
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе // Сарајево	74
07 - Одјељење за праћење остваривања права лица лишених слободе	92
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Бања Лука	136
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Брчко	47
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Ливно	205
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Мостар	46
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи // Сарајево	267
08 - Одјељење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	701
УКУПНО	2.716

Број жалби по канцеларијама у 2020. год.

Број предмета за примљених // поткатегорија 2020.

Повреда права	Поткатегорија	Број предмета
01 - Дискриминација	00 - Остало	205
01 - Дискриминација	01-02 - Сексуално узнемиравање	2
01 - Дискриминација	01-03 - Мобинг	35
01 - Дискриминација	01-04 - Сегрегација	1
01 - Дискриминација	01-09 - На основу језика	4
01 - Дискриминација	01-10 - На основу вјере	3
01 - Дискриминација	01-11 - На основу етничке припадности	1
01 - Дискриминација	01-12 - На основу националног или социјалног поријекла	9
01 - Дискриминација	01-13 - На основу везе с националном мањиношћу	1
01 - Дискриминација	01-14 - На основу политичког или другог увјерења	2
01 - Дискриминација	01-17 - На основу образовања	1
01 - Дискриминација	01-19 - На основу сексуалне оријентације	1
01 - Дискриминација	01-21 - На основу полних карактеристика	1
01 - Дискриминација	01-22 - На основу животне доби	2
01 - Дискриминација	01-24 - Говор мржње	7
01 - Дискриминација	СУМА	275
02 - Медији и слобода информисања	СУМА	11
03 - Приступ информацијама	00 - Остало	185
03 - Приступ информацијама	03-1 - Неодлучивање у законском року	22
03 - Приступ информацијама	03-2 - Одбијање приступа информацијама	20
03 - Приступ информацијама	03-3 - Право на двостепеност	4
03 - Приступ информацијама	СУМА	231
04 - Вјерске слободе / религија	СУМА	6
05 - Полиција	00 - Остало	98
05 - Полиција	05-1 - Жалба на рад полиције	44
05 - Полиција	05-2 - Жалбе полицијских службеника	3
05 - Полиција	СУМА	145
06 - Јавни приходи	СУМА	3
07 - Затвори	00 - Остало	68
07 - Затвори	07-1 - Кориштење заводских погодности и посјете	10
07 - Затвори	07-2 - Здравствена заштита и хигијенски услови	13
07 - Затвори	07-3 - Смјештај лица с менталним поремећајима и инвалидитетом	1
07 - Затвори	СУМА	92
08 - Равноправност полова	СУМА	4
09 - Правосуђе	00 - Остало	256
09 - Правосуђе	09-1 - Жалбе на рад судија	8
09 - Правосуђе	09-2 - Дужина трајања поступка (члан 6)	57
09 - Правосуђе	09-3 - Извршење пресуда	39

09 - Правосуђе	09-4 - ВСТС	8
09 - Правосуђе	СУМА	368
10 - Радни односи	СУМА	211
11 - образовање	00 - Остало	16
11 - образовање	11-1 - Предшколско васпитање	2
11 - образовање	11-2 - Основно образовање	3
11 - образовање	11-3 - Средње образовање	1
11 - образовање	11-4 - Високо образовање	13
11 - образовање	11-5 - образовање одраслих	1
11 - образовање	СУМА	36
12 - Лица с инвалидитетом	СУМА	39
13 - Права дјетета	00 - Остало	172
13 - Права дјетета	13-1 - Центри за социјални рад	11
13 - Права дјетета	СУМА	183
14 - Екологија заштита околине	СУМА	15
15 – Имовинско-правни	СУМА	110
16 - Насиље	00 - Остало	3
16 - Насиље	16-1 - Насиље у породици	7
16 - Насиље	СУМА	10
17 - Јавне исправе	СУМА	31
18 - Мањине	СУМА	3
19 - Управа	СУМА	292
20 - Ратна штета	СУМА	16
21 - Комуналне услуге	СУМА	103
22 - Владина и министарска именованја	СУМА	75
23 - Здравство	СУМА	53
24 - Социјална заштита	СУМА	68
25 - Пензије	СУМА	131
26 - Тужилаштва	СУМА	66
27 - Правобранилаштва	СУМА	2
28 - Предмети корупције	СУМА	3
29 - Миграције и азил	СУМА	20
30 - Слобода окупљања	СУМА	14
31 - Адвокати	СУМА	7
32 - Инспекције	СУМА	84
33 - Бесплатна правна помоћ	СУМА	9
СУМА	СУМА	2.716

Број жалби примљених по поткатегоријама 2020. год.

Р.бр.	Начин окончања	Предмети 2020.	Предмети из ранијих година	Укупно
1	У току интервенције омбудсмана	460	421	881
2	Препоруком омбудсмана	54	256	310
3	Незаинтерасираност странке за даље вођење поступка	201	188	389
4	Неприхватљива жалба	456	164	620
5	На други начин	240	353	593
6	Ненадлежност и уступање предмета надлежном органу	38	8	46
7	Прослијеђен другој Канцеларији омбудсмана	7	0	7
8	Специјалним извјештајем	2	6	8
9	Поновни поступак	3	2	5
10	Укупно	1.461	1.398	2.859

**НЕПРИХВАТЉИВА ЖАЛБА –
ПОТКАТЕГОРИЗАЦИЈА**

00 - Остало	97	30	127
01 - Анонимна жалба	1	2	3
02 - Злонамјерна жалба	1	0	1
03 - Неоснована жалба	278	112	390
04 - Жалба не садржи никакав захтјев	6	1	7
05 - Нарушавање легитимних права треће стране	0	1	1
06 - Кашњење подносиоца од 1г. након чињеница, догађаја или одлуке	11	0	11
07 - Нису исцрпљена сва правна средства	33	7	40
08 - Жалба непотпуна или неразумљива (није накнадно допуњена)	12	6	18
09 - Подносилац одустао од жалбе	2	4	6
10 - Жалба с већ разматраним чињеницама (дуплирање жалбе)	15	1	16
11 - Чињенично стање прије 14. децембра 1995. г.	0	0	0
Укупно	456	164	620

Број жалби које су завршене//Начин окончања жалби у 2020. год.

Р.бр.	Повреда права	Број препорука
1	01 - Дискриминација	28
2	02 - Медији и слобода информисања	2
3	03 - Приступ информацијама	87
4	05 - Полиција	16
5	06 - Јавни приходи	1
6	07 - Затвори	1
7	08 - Равноправност полова	1
8	09 - Правосуђе	12
9	10 - Радни односи	25
10	11 - образовање	8
11	12 - Лица с инвалидитетом	13
12	13 - Права дјетета	17
13	14 - Екологија заштита околне	1
14	15 - Имовинско-правни	5
15	17 - Јавне исправе	1
16	18 - Мањине	1
17	19 - Управа	34
18	20 - Ратна штета	2
19	21 - Комуналне услуге	9
20	22 - Владина и министарска именовања	10
21	23 - Здравство	1
22	24 - Социјална заштита	7
23	25 - Пензије	5
24	26 - Тужилаштва	3
25	28 - Предмети корупције	1
26	31 - Адвокати	2
27	32 - Инспекције	18
28	33 - Бесплатна правна помоћ	1
29	УКУПНО	312

Начин реализације	Број предмета
Дјелимично реализована	6
Нема одговора	80
Није реализована	61
Остварена сарадња	67
Реализована	98
Укупно	312

Број жалби с препорукама издатим у 2020. год. по категоријама повреде права и реализацији

ОДЈЕЉЕЊЕ	Број жалби с препоруком издатом у 2020. год.
01 - Одјелење за праћење остваривања права дјете	17
02 - Одјелење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом	13
03 - Одјелење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	1
04 - Одјелење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	56
05 - Одјелење за праћење остваривања политичких и грађанских права	153
06 - Одјелење за елиминацију свих облика дискриминације	31
07 - Одјелење за праћење остваривања права лица лишених слободе	1
08 - Одјелење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	40
УКУПНО	312

Број жалби са издатом препоруком по одјелењима у 2020. год.

Назив одјелења	Број препорука
01 - Одјелење за праћење остваривања права дјете	16
02 - Одјелење за праћење остваривања права лица с инвалидитетом	11
03 - Одјелење за праћење остваривања права националних, вјерских и других мањина	1
04 - Одјелење за праћење остваривања економских, социјалних и културних права	53
05 - Одјелење за праћење остваривања политичких и грађанских права	129
06 - Одјелење за елиминацију свих облика дискриминације	23
07 - Одјелење за праћење остваривања права лица лишених слободе	1
08 - Одјелење за праћење остваривања права у правосуђу и управи	36
УКУПНО	270

Број препорука по одјелењима у 2020. год.

Канцеларија	Број жалби с препоруком издатом у 2020. год.
Канцеларија Сарајево	136
Канцеларија Бања Лука	129
Канцеларија Брчко	15
Канцеларија Мостар	16
Канцеларија Ливно	16
УКУПНО	312

Број жалби с издатом препоруком по уредима у 2020. год.

Канцеларија	Број препорука
Канцеларија Сарајево	123
Канцеларија Бања Лука	107
Канцеларија Брчко	15
Канцеларија Мостар	12
Канцеларија Ливно	13
УКУПНО	270

Број препорука по канцеларијама у 2020. год.

Р.бр.	Назив органа	Број предмета	Сједиште органа
1	ОПШТИНСКИ СУД ЛИВНО	39	ЛИВНО
2	ОПШТИНСКИ СУД ЛУКАВАЦ	23	ЛУКАВАЦ
3	КАНТОНАЛНИ СУД ЛИВНО	22	ЛИВНО
4	ОСНОВНИ СУД БАЊА ЛУКА	21	БАЊА ЛУКА
5	ОКРУЖНИ СУД БАЊА ЛУКА	20	БАЊА ЛУКА
6	ОПШТИНСКИ СУД САРАЈЕВО	20	САРАЈЕВО
7	ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БиХ	15	САРАЈЕВО
8	КАНТОНАЛНИ СУД ТУЗЛА	15	ТУЗЛА
9	ОПШТИНСКИ СУД МОСТАР	14	МОСТАР
10	ОКРУЖНО ТУЖИЛАШТВО БАЊА ЛУКА	13	БАЊАЛУКА
11	ТУЖИЛАШТВО БиХ	13	САРАЈЕВО
12	КАНТОНАЛНИ СУД У САРАЈЕВУ	13	САРАЈЕВО
13	ОПШТИНСКИ СУД ТУЗЛА	13	ТУЗЛА
14	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ЛИВНО	11	ЛИВНО
15	КАНТОНАЛНИ СУД У МОСТАРУ	11	МОСТАР
16	УСТАВНИ СУД БиХ	11	САРАЈЕВО
17	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО У САРАЈЕВУ	11	САРАЈЕВО
18	СУД БиХ	10	САРАЈЕВО
19	ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	8	БАЊА ЛУКА
20	КАНТОНАЛНО ТУЖИЛАШТВО ХНК	7	МОСТАР

20 најчешћих противних страна из области судова

Р.бр.	Назив органа	Број предмета	Сједиште органа
1	ГРАД ПРИЈЕДОР	114	ПРИЈЕДОР
2	ФЕДЕРАЛНИ ЗАВОД ПИО/МИО	54	ТУЗЛА
3	МУП РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	31	БАЊА ЛУКА
4	ФОНД ПИО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	25	БИЈЕЉИНА
5	КАНТОНАЛНА АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА ПИО ТУЗЛА	23	ТУЗЛА
6	КПЗ ЗЕНИЦА	20	ЗЕНИЦА
7	ГРАД БАЊА ЛУКА	17	БАЊАЛУКА
8	МУП КАНТОНА САРАЈЕВО	15	САРАЈЕВО
9	РЕПУБЛИЧКА УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ	15	БАЊА ЛУКА
10	ВЛАДА КАНТОНА САРАЈЕВО	13	САРАЈЕВО
11	БХ ТЕЛЕКОМ	12	САРАЈЕВО
12	ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ	12	САРАЈЕВО
13	КАНТОНАЛНА УПРАВА ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ КАНТОНА САРАЈЕВО	12	САРАЈЕВО
14	МУП КАНТОНА ЛИВНО	12	ЛИВНО
15	ОПШТИНА ДОБОЈ	12	ДОБОЈ
16	ГРАД ЛИВНО	11	ЛИВНО
17	ГРАД МОСТАР	11	МОСТАР
18	СЛУЖБА ЗА ПРИВРЕДУ И ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ ЛИВНО	11	ЛИВНО
19	ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	10	СРЕБРЕНИК
20	ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ЗДРАВСТВА	10	САРАЈЕВО

20 најчешћих противних страна без области правосуђа

ДЕТАЉАН ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРЕПОРУКА

БРОЈ ПРЕДМЕТА	БРОЈ ПРЕПОРУКЕ	ГЛАВНА ПРЕПОРУКА	ПОВРЕДА ПРАВА	РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ	ЗАПРИМЉЕН ОДГОВОР	РЕАЛИЗАЦИЈА И САДРЖАЈ ОДГОВОРА
ПОВРЕДА ПРАВА :	01 - Дискриминација					
Реализирана						
Ж-СА-06-990/16	П-11/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини љекарске Коморе Федерације БиХ 1. Да по пријему ове Препоруке без одлагања, размотри могућност измене одредаба Статута Љекарске коморе ФБиХ и Правилника о утврђивању заједничких критерија за лиценцирање чланова љекарске коморе ФБиХ и чланова Кантоналних љекарских комора које одређују добну границу од 75 година старости до које се може издавати лиценца љекару кориснику старосне пензије, а у складу са налазима из ове Препоруке	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмана је дана 06.03.2020. године запримила од Љекарске коморе Федерације Босне и Херцеговине одговор на препоруку број П-11/20, од 28.01.2020. године у акту број 01-18/20, од 04.03.2020. године у којем се наводи: • да су о препоруци упознати сви чланови Извршног одбора Љекарске коморе ФБиХ на својој редовној сједници од 26.02.2020. године; • да како се тренутно води судски поступак, односно да је жалитељ тужио је Љекарску комору ФБиХ везано за члан 21 Правилника о утврђивању заједничких критерија за лиценцирање чланова љекарске коморе ФБиХ и чланова Кантоналних љекарских комора, чланови Извршног одбора Федералне коморе сагласни су да се о евентуалним изменама наведеног Правилника расправља након окончања овог судског поступка.
Ж-БЛ-06-706/19	П-26/20	ПРЕПОРУКУ ЈКП „Извор“ Фоча-Устиколина • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	"...Дана 19.02.2020. године, директор поменутог предузећа је доставио одговор у којем наводи да се ради о погрешном тумачењу његових поступака који се у суштини свде на премјештај столице из просторија благајне на ходник поред врата. У коментару на изјашњење директора које сте доставили 06.03.2020. године потврђујете да је интервенција Омбудсмана за људска права имала позитиван ефекат..."
Ж-БЛ-06-646/19	П-54/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини и Министарству правосуђа и управе Унско-санског кантона • Да по пријему ове препоруке предузме неопходне мјере на уједначавању прописа који регулишу запошљавање у правосудним институцијама Унско-санског кантона, руководећи се принципом стварне једнакости и отвореног приступа јавним позицијама у корист грађана, као и налазима из ове Препоруке, • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмана о начину реализације ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Поступајући по наведеној Препоруци број П- 54/20, Министарство правосуђа и управе Унско-санског кантона је актом број 07-30-2816-2/20 од 16.04.2020. године доставило изјашњење да је предузело конкретне службене радње, и то тако што је на захтјев овог Министарства кантонални управни инспектор упутио акт Кантоналном тужилаштву и судовима Унско-санског кантона којим је позвао наведене правосудне органе да у року од 15 дана од дана пријема наведеног акта ускладе своје правилнике о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, а на начин да се за иста радна мјеста утврде исти посебни услови. Обзиром на чињеницу да је препорука прихваћена и да су предузете мјере на њеном провођењу, као и да су издавањем препоруке исцрпљене могућности које институција Омбудсмана има по појединачним жалбама грађана, Омбудсмени су на донијели одлуку као у уводу овог Обавијештења, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).

Ж-БЛ-06-749/19	П-72/20	<p>ПРЕПОРУКУ Скупштини Унско-санског кантона/жупаније • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	<p>Скупштина Унско-санског кантона/жупаније је дана 09.06.2020. године, актом број 01/1-49-6-755-3/20 доставила одговор у којем наводи да при Скупштини Унско-санског кантона егзистира и дјелује Вијеће националних мањина Надаље, Влада Унско-санског кантона је путем уреда Владе доставила Министарству правосуђа и управе закључак комисије за уставна и законодавно правна питања и Европских интеграција о основаности иницијативе за измјену Устава Унско-санског кантона, гдје је надлежно министарство у складу са својим надлежностима припремило преднарт амандмана на Устав Унско-санског кантона. Између осталог, приликом доношења или измјена било којих прописа па тако и Устава односно амандмана Устава потребно је прибавити мишљење Министарства финансија о фискалној процјени амандмана на Устав Унско-санског кантона који амандмани ће имати фискалне посљедице на буџет Унско-санског кантона. Уколико министарство правосуђа и управе утврди и у скупштинску процедуру достави нацрт амандмана на Устав Унско-санског кантона скупштина се у одговору на препоруку обавезала да ће сходно пословнику заузети свој став. У конкретном случају, одговорни орган је доставио одговор на препоруку и навео конкретне кораке предузете на њеном провођењу, па је донесена одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).</p>
Ж-БЛ-06-818/19	П-72/20	<p>ПРЕПОРУКУ Скупштини Унско-санског кантона/жупаније • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Реализирана	НЕ	<p>Скупштина Унско-санског кантона/жупаније је дана 09.06.2020. године, актом број 01/1-49-6-755-3/20 доставила одговор у којем наводи да при Скупштини Унско-санског кантона егзистира и дјелује Вијеће националних мањина ...Надаље, Влада Унско-санског кантона је путем уреда Владе доставила Министарству правосуђа и управе закључак комисије за уставна и законодавно правна питања и Европских интеграција о основаности иницијативе за измјену Устава Унско-санског кантона, гдје је надлежно министарство у складу са својим надлежностима припремило преднарт амандмана на Устав Унско-санског кантона. Између осталог, приликом доношења или измјена било којих прописа па тако и Устава односно амандмана Устава потребно је прибавити мишљење Министарства финансија о фискалној процјени амандмана на Устав Унско-санског кантона који амандмани ће имати фискалне посљедице на буџет Унско-санског кантона. Уколико министарство правосуђа и управе утврди и у скупштинску процедуру достави нацрт амандмана на Устав Унско-санског кантона скупштина се у одговору на препоруку обавезала да ће сходно пословнику заузети свој став. У конкретном случају, одговорни орган је доставио одговор на препоруку и навео конкретне кораке предузете на њеном провођењу, па је донесена одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).</p>

Ж-СА-06-926/19	П-129/20	ПРЕПОРУКА Јавној установи за предшколски одгој и образовање „Младост“ Какањ • да измјени спорну одредбу у складу са налазима из ове препоруке; • да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмена је дана 20.08.2020. године запримила одговор директорице Јавне установе из којег произилази да је препорука испоштована и да Критерији за упис и утврђивање приоритета приликом уписа дјете у ЈУ за предшколски одгој и образовање „Младост“ Какањ, број 618/20, од 14.08.2020. године више не садрже спорну одредбу.
Ж-МО-06-136/18	П-186/20	ПРЕПОРУКУ Равнатељу Управе за цивилну заштиту и ватрогаство Херцеговачко-неретванске Жупаније 1. у циљу осигурања механизма унутар саме Управе за цивилну заштиту и ватрогаство ХНЖ, за рјешавање и превенирање оваквих и сличних ситуација, подузме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини према којем су сва јавна тијела те остале правне особе дужни у своје опће правне акте, или кроз посебне правне акте, регулирати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају учинковите интерне процедуре заштите од дискриминације; 2. да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте.	01 - Дискриминација	Реализирана	ДА	Изјашњењем Управе за цивилну заштиту и ватрогаство ХНЖ број 17-04-45-481-3/20, од 12.10.2020.године, обавјештавају Институцију Омбудсмана за људска права БиХ, да су у цијелости поступили по издатој препоруци, те уз изјашњење доставили Правилник о заштити од дискриминације у Управи за цивилну заштиту и ватрогаство ХНЖ, у којем је имплементирана одредба чл. 24. ст.4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини.
Дјелимично реализирана						
Ж-СА-06-626/19	П-3/20	ПРЕПОРУКУ Сенату Универзитета у Бихаћу • Да у складу са налазима из ове Препоруке, преиспита Одлуку број: 06-5287/2016, од 08.09.2016. године у дијелу који се односи на непризнавање избора у научно-наставна звања стечена на приватним високошколским установама приликом ангажмана наставничког и сарадничког особља на Универзитету у Бихаћу, односно тачку ИИ Одлуке; • Да о подузетим мјерама у циљу реализације ове Препоруке обавијести институцију Омбудсмена у року од 30 дана од дана пријема Препоруке.	01 - Дискриминација	Дјелимично реализирана	ДА	Институција Омбудсмена је дана 04.03.2020. године запримила одговор в.д. ректора Сената Универзитета у Бихаћу у акту број 02-1320/2020, од 28.02.2020. године из којег произилази да је препорука размотрена на сједници Сената Универзитета у Бихаћу одржаној дана 27.02.2020. године када је донесен Закључак број 06-1280/2020, од 27.02.2020. године да ће се расправа о препоруци Омбудсмена број П-3/20, од 14.01.2020. године наставити на сљедећој сједници планираној за крај мјесеца марта. Институција Омбудсмена је дана 12.05.2020. године запримила одговор Сената Универзитета у Бихаћу у акту број 02-2144/2020, од 08.05.2020. године у којем се наводи да је Сенат Универзитета у Бихаћу на електронској сједници одржаној у периоду 07.-08.05.2020. године донио нову Одлуку број: 06-2140/2020 од 08.05.2020. године, те је иста достављена у прилогу. Увидом у Одлуку број: 06-2140/2020 од 08.05.2020. године закључено је да је иста измијењена али на сљедећи начин: „ ИИ Избори у научно-наставна звања који нису стечени на јавним високошколским установама у Босни и Херцеговини приликом ангажмана наставничког и сарадничког особља на Универзитету у Бихаћу бит ће поновно проведени у складу са Законом и Статутом Универзитета у Бихаћу. ИИИ Сенат Универзитета у Бихаћу ће, за изборе из тачке ИИ ове Одлуке, а на основу расписаног Конкурса провести редовну процедуру избора у научно-наставна звања уколико је пријављени кандидат заинтересиран, а по основу приједлога научно-наставних вијећа факултета Универзитета у Бихаћу, у складу са Законом и Статутом Универзитета у Бихаћу. ИВ Напредовање спољних сарадника анагажованих на Универзитету у Бихаћу могуће је само у случају ако је претходни избор у звање добијен на Универзитету у Бихаћу.“

Ж-СА-06-257/19	П-30/20	ПРЕПОРУКУ Министарству вањских послова Босне и Херцеговине • да измени одредбе Правилника о издавању дипломатских пасоша у складу са налазима из ове препоруке; • да о подузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке обавијести институцију Омбудсмена у року од 30 дана од дана пријема препоруке.	01 - Дискриминација	Дјелимично реализирана	ДА	Институција Омбудсмена је дана 15.07.2020. године запримила одговор Министарства вањских послова Босне и Херцеговине у акту број 08/2-22-30-2-9386-2/19, од 07.07.2020. године у којем се између осталог наводи да је Министарство сагласно да измени одредбе Правилника о издавању дипломатских пасоша у складу са налазима из препоруке и да је одлучило да припреми у потпуности нови Правилник, којим би били обухваћени налази из препоруке, као и усклађивање са другим законским прописима који су донесени након доношења Правилника.
Остварена сарадња						
Ж-СА-06-1009/18	П-91/20	ПРЕПОРУКУ Опћинском суду у Сарајеву 1. Да предузме неопходне активности, у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а у циљу што скоријег доношења одлуке у предмету број 65 0 Рс 732477 18 Рс 2. Да о реализацији препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	10.06.2020. запримљен одговор Општинског суда у Сарајеву. 30.08.2020. запримљен одговор Мин.финансија КС. Рад на предмету у току .
Ж-БЛ-06-340/20	П-154/20	ИНИЦИЈАТИВУ предсједнику Народне скупштине Републике Српске 1. Да из оквира својих надлежности и овлашћења предузме све неопходне мјере како би се приступило измени члана 3. став 1. Закона о подстицајима у привреди Републике Српске, на начин да појам привредни субјект прошири и на апотеке 2. Да у року од 90 дана рачунајући од дана пријема иницијативе обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	25.01.2021 Рад на предмету у току
Ж-СА-06-719/20	П-190/20	ПРЕПОРУКУ МИНИСТАРСТВУ ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ ТУЗЛАНСКОГ КАНТОНА 1. да имајући у виду став Омбудсмана изнесен у овој препоруци, одмах по пријему исте успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење; 1. да у року од 10 дана од дана пријема ове препоруке изјави Омбудсмане о начину реализације исте.	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	10.11.2020 одговор 26.01.2021 рад на предмету у току

Ж-СА-06-227/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.2020. Запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". Рад на предмету у току.
Ж-СА-06-289/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.2020. Запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". Рад на предмету у току.

Ж-СА-06-645/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.20. запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". Рад на оредмету у току.
Ж-СА-06-231/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.20. запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". Рад на предмету у току.

Ж-СА-06-583/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подузму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подузму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.20. запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". РАД на предмету у току.
Ж-СА-06-603/20	П-210/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подузму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подузму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	01 - Дискриминација	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.20. запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". 25.01.2021 Рад на предмету у току.
Није реализована						

Ж-СА-06-1075/19	П-103/20	ПРЕПОРУКУ Гувернеру Централне банке Босне и Херцеговине 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са жалитељем, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Централне банке Босне и Херцеговине и жалитеља, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	Наконведеног поступка, те разматрања свих жалбених навода, као и изјашњење жалитеља и одговорног органа, Омбудсмени Босне и Херцеговине су у предмету број: Ж-СА- 06-1074/19 донијели одлуку којом се предмет затвара. Омбудсмени Босне и Херцеговине указују на надлежности прописане Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, које прописују да се институција Омбудсмена неће мијешати у рад правосудних инстанци, односно према којима институција Омбудсмена нема могућност разматрања и уласка у меритум ствари, утврђивања чињеница и преиспитивања донесених одлука у смислу оцјене доказа, а о којим одлучује стварно надлежан суд.
Ж-СА-06-708/19	П-134/20	Градоначелнику Града Сарајево ПРЕПОРУКУ 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са притужитељцом, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Града Сарајево и притужитељице, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације;	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	"...Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине није предвиђена санкција за неопштивање препоруке Омбудсмана. Имајући у виду ... сва поступања , Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине цијене да нема основа за даље подизмање активности и мјера те се предмет затвара сукладно чланку 35. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Притужитељица, уколико сматра да је жртва мобинга има могућност пред надлежним судом тужбом покренути поступак за заштиту од дискриминације сходно одредби члана 12. Закона о забрани дискриминације. "
Ж-СА-06-709/19	П-135/20	ПРЕПОРУКУ Градоначелнику Града Сарајево 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са притужитељцом, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Града Сарајево и притужитељице, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације;	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	Информација о несповтовању препоруке под напријед наведеним бројем бит ће објављена у Годишњем извјешћу о резултатима активности Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, а које ће бити доступно притужитељу на службеној веб страници Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине: Институција омбудсмана/омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине у изборнику под називом: Извјешћа, падајући изборник Годишња извјешћа.
Ж-СА-06-627/20	П-136/20	ПРЕПОРУКУ Јавном подuzeћу БХ Пошта д.о.о. Сарајево 1. да одмах, по пријему ове препоруке прекине праксу означавања конверти, којима се особама обољелим од ЦОВИД-19, достављају рјешења о изолацији, наљепницом с ознаком: "ЦОВИД-19" или "ОПРЕЗ!!! ОСОБА ОБОЉЕЛА ОД КОРОНАВИРУСА; 2. да у циљу заштите здравља радника, те заштите здравља, права и достојанства корисника поштанских услуга, доставу поштанских пошиљки организира и врши на начин прописан позитивним законским прописима, односно сукладно упутама Агенције за поштански промет Босне и Херцеговине и препорукама Кризног стожера Федералног министарства здравства/кантоналних Кризних стожера; 3. да о начину исповтовања ове препоруке обавијести Омбудсмане за људска права у што краћем року, а најдуље у року од 7 дана од дана пријема исте.	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	Дана 18.08.2020. године запримљен је акт број 01-4-1-10197-3/20 од 17.08.2020. године у којем се, између осталог наводи: "... сам начин уручења наведених поштанских пошиљака вршимо у складу са поступком уручења датим од стране Вијећа Агенције за поштански промет. Евантуалне жалбе корисника да се уручење пошиљака не врши на горе наведени начин спремни смо преиспитати те ускладити сва одступања са важећим прописима. Сходно свему напријед наведеном, молимо Вас да преиспитате препоруку коју сте дали ЈП БХ Пошта д.о.о. Сарајево, цијенећи горе утврђено чињенично стање." Изјашњење напријед наведени број прослијеђено је притужитељу путем е-маила на дан 09.09.2020. године.

Ж-СА-06-684/20	П-180/20	Након разматрања предмета Омбудсмени Босне и Херцеговине су на основу члана 32. Закона о омбудсмену за људска права ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 19/02, 35/04 и 32/06) и Закона о забрани дискриминације донијели ову препоруку: ПРЕПОРУКА Позивају се напријед наведени да се активно укључе у овај случај и подуму све законом предвиђене мјере у вези портала Антимигрант.ба који континуирано потиче на дискриминацију, на чијење кривичних дјела и шири говор мржње.	01 - Дискриминација	Није реализирана	ДА	Из обавјести о затварању: "Након проведене истраге у наведени предметима упућене су препоруке П-281/19 и П-180/120 које су Вам достављене на увид а у којима је релевантим тијелима указано да исти потиче на дискриминацију и шири говор мржње. У досадашњој комуникацији можемо указати да смо донекле задовољни поступањем надлежних тијела, посебно Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине, о чему сте упознати. Ипак, морамо са жаљењем констатирати да неведени портал је још увијек једнако активан и наставља са својим дискриминаторним активностима и радњама које несумњиво указују и на постојање евентуалних кривичних дјела. На исто ћемо указати у Годишњем извјештају за 2020. годину и наставити у сарадњи са Вама да пратимо развој овог предмета. Свакако, позивамо Вас да нас и даље обавјештавате о свим забрињавајућим појавама, како у вези овог портала, тако и у другим аспектима друштвеног живота..."
Нема одговора						
Ж-СА-06-293/20	П-95/20	МИШЉЕЊЕ Ситуација у којој су се нашле новинарке и друге раднице у медијима након избијања пандемије исту је групу изложио индиректној дискриминацији, а посебно узимајући добну структуру већег броја жена којима је закључен радни однос. Узимајући у обзир ситуацију у којој се налазе као и генерално стање у остваривању радних права у медијима, које је погоршано од избијања пандемије, потребно је размотрити све могуће модалитете остваривања права из пензионог и социјалног осигурања лицима која раде привремене и повремене послове, а нису у радном односу. Исте требају бити што флексибилније и узети у обзир положај у којем се налази та категорија.	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција омбудсмена) након више информација из медија о отказима који су услједили након избијања пандемије болести ЦОВИД 19 издала је мишљење број П 95/20. У мишљењу је указано да новинарке и раднице у медијима након избијања пандемије су изложене индиректној дискриминацији и да власти у наредном периоду требају размотрити све модалитете остваривања права из пензионог и социјалног осигурања лицима која раде привремене и повремене послове а нису у радном односу. Институција омбудсмена ће наставити пратити реализацију овог мишљења, као и раније изданог Специјалног извјештаја. Узимајући у обзир напријед наведено Омбудсмени Босне и Херцеговине закључили су да нема основа за подизмање даљих радњи у предмету, те су донијели одлуку о затварању предмета.
Ж-МО-06-105/19	П-222/20	ПРЕПОРУКУ Директору Зависног предузећа "Рудник и Термоелектрана Гацко" 1. у циљу осигурања механизма унутар друштва РиТЕ Гацко, за рјешавање и превенирање оваквих и сличних ситуација, подуме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини према којем су сва јавна тијела те остале правне особе дужни у своје опће правне акте, или кроз посебне правне акте, регулирати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају учинковите интерне процедуре заштите од дискриминације; 2. да, одмах, по пријему ове Препоруке, престане са свим радњама према жалитељима који имају обилежје мобинга;	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	25.01.2021 У тијек жалбеног поступка донесена је и Препорука број 222/20, од 05.11.2020.године, на слиједни начин : Директору Зависног предузећа "Рудник и Термоелектрана Гацко" 1. у циљу осигурања механизма унутар друштва РиТЕ Гацко, за рјешавање и превенирање оваквих и сличних ситуација, подуме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини према којем су сва јавна тијела те остале правне особе дужни у своје опће правне акте, или кроз посебне правне акте, регулирати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају учинковите интерне процедуре заштите од дискриминације; 2. да, одмах, по пријему ове Препоруке, престане са свим радњама према жалитељима који имају обилежје мобинга; 3. да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте. Слиједом предњег, позива се Наслов да што хитније поступи по датој Препоруци и о истом обавијести Институцију Омбудсмана за људска права БиХ, Подручни уред Мостар.

Ж-МО-06-24/20	П-222/20	ПРЕПОРУКУ Директору Зависног предузећа “Рудник и Термоелектрана Гацко” 1. у циљу осигурања механизма унутар друштва РиТЕ Гацко, за рјешавање и превенирање оваквих и сличних ситуација, подузме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини према којем су сва јавна тијела те остале правне особе дужни у своје опће правне акте, или кроз посебне правне акте, регулирати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају учинковите интерне процедуре заштите од дискриминације;	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	25.01.2021 ургенција У тијеку жалбеног поступка донесена је и Препорука број 222/20, од 05.11.2020.године, на слиједећи начин : Директору Зависног предузећа “Рудник и Термоелектрана Гацко” 1. у циљу осигурања механизма унутар друштва РиТЕ Гацко, за рјешавање и превенирање оваквих и сличних ситуација, подузме мјере у циљу имплементације члана 24. став 4. Закона о забрани дискриминације у Босни и Херцеговини према којем су сва јавна тијела те остале правне особе дужни у своје опће правне акте, или кроз посебне правне акте, регулирати начела и принципе једнаког поступања, те да осигурају учинковите интерне процедуре заштите од дискриминације; 2. да, одмах, по пријему ове Препоруке, престане са свим радњама према жалитељима који имају обиљежје мобинга; 3. да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о начину реализације исте. Слиједом предњег, позива се Наслов да што хитније поступи по датој Препоруци и о истом обавијести Институцију Омбудсмана за људска права БиХ, Подруччи уред Мостар.
Ж-СА-06-383/20	П-254/20	ПРЕПОРУКУ МИНИСТАРСТВУ ПРИВРЕДЕ КАНТОНА САРАЈЕВО 1. да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмане о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	25.01.2021 нема одговора, праћење предмета.
Ж-БЛ-06-656/20	П-263/20	ПРЕПОРУКА начелнику општине Сребреница 1. да у оквиру своје надлежности, као орган управљања општинском администрацијом, предузме мјере на поправљању радне атмосфере, елиминисању вријеђања и других видова нарушавања личног достојанства, све са циљем побољшања међуљудских односа између запослених, укључујући подносиоца жалбе и начелника општине, у складу са налазима из ове Препоруке; 2. да у року од 30 дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмане о начину испоштовања ове препоруке.	01 - Дискриминација	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора, рад на прдмету у току.
УКУПНО	-	01 - Дискриминација				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
21	28	6	2	4	5	4
ПОВРЕДА ПРАВА :	02 - Медији и слобода информисања					
Реализирана						

Ж-СА-05-345/20	П-68/20	ПРЕПОРУКА Позивамо напријед наведене кризне штабове да преиспитају своју праксу у вези с присуством новинара и медијских радника конференцијама за медије у смислу осигурања што веће укључености новинара, те у том смислу размотре и могућност кориштења информационих технологија. При томе, на било какав начин не угрожавајући било чије здравље. Информацију о реализацији ове препоруке потребно је доставити у року од 10 дана од дана пријема препоруке.	02 - Медији и слобода информисања	Реализирана	НЕ	Институција омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ...запримила је дана 28.04.2020. године наведену жалбу и након разматрања исте издала препоруку П-68/20 у којој је указала кризним штабовима да преиспитају своју праксу у вези с присуством новинара и медијских радника конференцијама за медије у смислу осигурања што веће укључености новинара, те у том смислу размотре и могућност кориштења информацијских технологија. При томе, на било какав начин не угрожавајући било чије здравље. Пратећи у међувремену начине на који се организују и одржавају конференције за медије евидентно је да је ранија, спорна пракса напуштена.
Остварена сарадња						
Ж-СА-05-619/20	П-170/20	ПРЕПОРУКУ Влади Кантона Сарајево Министарству правде и управе Кантона Сарајево Скупштини ЈП „Телевизија Кантона Сарајево“ д.о.о. Сарајево 1.) Да по пријему ове Препоруке без одлагања, у складу са законитом процедуром подзму активности на: - Доношењу Обавезујуће упуте за учешће у раду и одлучивању на Скупштини ТВСА засновану на објективним чињеницама и разлозима пропорционална циљу који се жели постићи, - Стављању на дневни ред и гласању о Извјештају о раду и пословању ТВСА за период 01.01. -31.12.2019. године и Плану пословању ТВСА за период 2020-2022. година. 2.) Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	02 - Медији и слобода информисања	Остварена сарадња	ДА	07.10.2020. заprimљен одговор Министарства правде и управе КС из којег је видљиво да су прихватили Препоруку П-170/20. Предмет активан на дан 05.11.20.
УКУПНО	-	02 - Медији и слобода информисања				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЛИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
2	2	1	0	1	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	03 - Приступ информацијама					
Реализирана						
Ж-БЛ-05-701/19	П-9/20	Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Служби министра, Одјељењу за односе са јавношћу ПРЕПОРУКУ 1. Да одмах по пријему ове препоруке одговори на захтјев за приступ информацијама жалитеља од 30.09.2019. године, а у складу са Законом о слободи приступа информацијама и изнесеним мишљењем омбудсмена Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"..Дана, 21.02.2020. године, Министарство унутрашњих послова је доставило одговор Институцији омбудсмена да жалитељ може у Полицијској управи Бањалука, преузети копију службене забилешке полицијских службеника. С обзиром да је подносилац жалбе упућен на који начин може остварити право на приступ траженој информацији чиме је поступљено по Препоруци, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ...

Ж-СА-05-1269/19	П-24/20	ПРЕПОРУКУ -Предсједнику Управног одбора Универзитетског клиничког центра 1. Да у другостепеном поступку размотри могућност поништења Рјешења број 02-03-56493 од 05.11.2019. и Рјешења број 02-03-55703 од 01.11.2019. године и враћања предмета првостепеном органу на поновно одлучивање; - Руководиоцу правне службе Универзитетског клиничког центра Сарајево 2. Да поново проведе поступак за остваривање права на приступ информацијама у смислу Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду наводе из ове Препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Дана 06.03.2020. године запримљен је акт Универзитетског клиничког центра Сарајево број 11-04-1-11935 од 05.03.2020. године којим су достављене Одлука Управног одбора КЦУС-а број 04-2-9147 од 19.02.2020. године и Одлука број 04-2-9146 од 19.02.2020. године. Увидом у наведене Одлуке утврђено је да су приговори жалитељица усвијени, рјешења поништена и одобрен приступ траженим информацијама. У истом акту Универзитетског клиничког центра Сарајево наведено је да су тражене информације достављене жалитељицама дописом број 01-30-12-11745 од 05.03.2020. године и број 01-30-12-11746 од 05.03.2020. године.
Ж-СА-05-1258/19	П-24/20	ПРЕПОРУКУ -Предсједнику Управног одбора Универзитетског клиничког центра 1. Да у другостепеном поступку размотри могућност поништења Рјешења број 02-03-56493 од 05.11.2019. године и Рјешења број 02-03-55703 од 01.11.2019. године и враћања предмета првостепеном органу на поновно одлучивање; -Руководиоцу правне службе Универзитетског клиничког центра Сарајево 2. Да поново проведе поступак за остваривање права на приступ информацијама у смислу Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду наводе из ове Препоруке 3. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Дана 06.03.2020. године запримљен је акт Универзитетског клиничког центра Сарајево број 11-04-1-11935 од 05.03.2020. године којим су достављене Одлука Управног одбора КЦУС-а број 04-2-9147 од 19.02.2020. године и Одлука број 04-2-9146 од 19.02.2020. године. Увидом у наведене Одлуке утврђено је да су приговори жалитељица усвијени, рјешења поништена и одобрен приступ траженим информацијама. У истом акту Универзитетског клиничког центра Сарајево наведено је да су тражене информације достављене жалитељицама дописом број 01-30-12-11745 од 05.03.2020. године и број 01-30-12-11746 од 05.03.2020. године.
Ж-БЛ-05-844/19	П-23/20	ПРЕПОРУКУ директору Еко топлане д.о.о. Бања Лука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 05.03.2020. године одговорна страна је обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине да је поступила по издатој препоруци те доставила подносиоцу жалбе тражену информацију. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Ж-БЛ-05-589/19	П-16/20	ПРЕПОРУКУ управнику Шумске управе Козарска Дубица 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 11.14.3/0722-204/20, од дана 23.04.2020. године, одговорна страна обавијестила је Омбудсмена Босне и Херцеговине о предузетим активностима на реализацији издате препоруке. У прилогу достављена је копија одговора на поднесени захтјев приступ информацијама, број: 11.14.3/0722-156/20, од дана 30.03.2020. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).
Ж-СА-05-1261/19	П-34/20	ПРЕПОРУКУ ФЕДЕРАЛНОЈ УПРАВА ЗА ГЕОДЕТСКЕ И ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ 1. да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмане о начину испоштовања ове препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 28.02.2020. године Федерална управа за геодетске и имовинско правне послове доставила је изјашњење на Препоруку П-34/20. Обзиром на чињеницу да је Препорука, напријед наведени број испоштована, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине донијели су одлуку да се предмету број Ж-СА-05-1261/19 сукладно чланку 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-БЛ-05-835/19	П-40/20	ПРЕПОРУКУ министру просвјете и културе Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 07.041/059-1927/19, од дана 28.02.2020. године, одговорна страна доставила је изјашњење по издатој препоруци, а у коме се између осталог наводи да је подносиоцу жалбе по поднесеном захтјеву одговорено актом број: 07.041/059-1927/19, од дана 22.01.2020. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
Ж-БЛ-05-769/19	П-41/20	ПРЕПОРУКУ опћинском правобраниоцу у Санском Мосту 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине 2. Да у будућим сличним случајевима подносиоцима захтјева доставља одговоре по истима обавезно уважавајући налаз и мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине из ове препоруке 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: Р-13/20, од дана 17.03.2020. године, одговорна страна доставила је изјашњење по издатој препоруци, у коме се наводи да је подносиоцу жалбе по поднесеном захтјеву одговорено актом број: Р-28/19, од дана 06.03.2020. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
Ж-СА-05-855/19	П-55/20	ПРЕПОРУКУ ректору Универзитета у Сарајеву 1. Да у што хитнијем року размотри могућност стављања ван снаге Рјешења Универзитета у Сарајеву број: 0101-10273-1/19 од 11.11.2019. године ради доношења нове одлуке у складу са овом Препоруком; 2. Да сходно Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине именује службеника за информисање, те одлуку о именовану објави на службеној веб страници Универзитета у Сарајеву; 3. Да сходно Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине донесе Индекс регистар информацијама, те исти објави на службеној веб страници Универзитета у Сарајеву; 4. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави рјешење донесено у складу са овом Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Како је у конкретном предмету, одговорни орган отклонио повреду на коју је жалитељ указивао, односно донио нову одлуку у складу с Препоруком Омбудсмана Босне и Херцеговине, којом је отклонио ранију повреду права жалитеља на приступ информацији, Омбудсмани Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 3. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
Ж-БЛ-05-750/19	П-59/20	ПРЕПОРУКУ Комисији за очување националних споменика Босне и Херцеговине 1. Да преиспита садржај донесеног рјешења број: 10-35.23-26/109-40, од дана 09.10.2019. године и спроведе одговарајући тест јавног интереса у склад са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Електронским писмом од дана 09.04.2020. године, Комисија је обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине да је у вези издате препоруке донијела рјешење број: 10.49.2-27/20-23, од дана 09.04.2020. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.

Ж-БЛ-05-304/20	П-102/20	кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже: 1. Да у складу са својим овлашћењима предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб-страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења; 2. Да о предузетим активностима на реализацији ове препоруке обавијесте Омбудсман Босне и Херцеговине у року од 15 дана рачунајући од дана пријема.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Будући да је укинута ванредно стање у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске" број 48/20), односно стање несреће у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службени гласник Федерације Босне и Херцеговине" број 53/20) , предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). ... Омбудсмани задржавају право поновног отварања предмета уколико би се указала потреба и ако би прилике то захтијевале.
Ж-БЛ-05-840/19	П-74/20	ПРЕПОРУКУ Министарству рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 18.10.2019. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 16-126-164-3/19, од дана 01.06.2020. године, одговорна страна доставила је одговор на издату препоруку у коме се наводи: „Захтјеване информације су именованом достављене у акту број: 16-126-153/2019/мл од 30.10.2019. године. Именовани је дана 15.11.2019. године изјавио жалбу на наведени акт. По истој је одлучено 03.02.2020. године, рјешењем министра број: 13-126-153-2/19, који је именовани примио 06.02.2020. године.“ Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
Ж-БЛ-05-867/19	П-75/20	ПРЕПОРУКУ командиру Полицијске станице Србац 1. Да по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за покретање прекршајног поступка од дана 26.07.2019. године, у складу са одребама Закона о општем управном поступку 2. Да у свим евентуалним будућим случајевима поступа у складу са налазом и мишљењем Омбудсмана Босне и Херцеговине изнесеним у издатој препоруци 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Одговорна страна је актом број: 09-362-1127/18 од дана 18.06.2020. године, доставила одговор на издату препоруку у коме се наводи: „ Дана 16.06.2020. године смо проследили захтјев за покретање прекршајног поступка, упућен од жалитеља , Основном суду Градишка, број акта 20-1/01-29-1-411/19 од 16.06.2020. године. У вези наведеног поступка смо обавјестили дотичног господина актом број: 20-1/01-29-1-411-/19 од 17.06.2020.године“. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се испоштованом.
Ж-СА-05-1320/19	П-84/20	ПРЕПОРУКУ главној кантоналној тужитељици Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево 1. Да интензивира рад у предмету број КТ 110967, како би тужилачка одлука била донесена у разумном року, а у смислу гаранција из члана 6., а у вези са чланом 13. Европске конвенције о људским правима и основним слободама;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	24.08.2020. запримљен одговор Кантоналног тужилаштва. "...Наведени одговор указује да је Препорука Омбудсмана број П-84/20 од дана 28.05.2020. године реализована..." "Странка се позива да се,уколико у наставку поступка који се води у Кантоналном тужилаштву Кантона Сарајево не буде задовољна ефикасношћу поступања у предмету, поново обрати институцији Омбудсмана.

Ж-СА-05-865/19	П-93/20	П Р Е П О Р У К А начелнику Општине Гацко 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, полазећи од својих статутарних надлежности, преузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	"Акти Општине Гацко број: 02-053-9/19 од 16.06.2020. године и број: 02-053-9/19 од 15.06.2020. године упућени су жалитељу дана 03.07.2020. године на увид. Обзиром да је од упућивања наведених аката, па до затварања предмета протекао период од нешто више од мјесец дана, а жалитељ у означеном року није доставио писани коментар или изјашњење, а из достављених аката Општине Гацко произилази да су жалитељу достављене тражене информације, да је одговорни орган жалитељу дао упуте како на најбољи начин да оствари комуникацију са Општином Гацко, када су у питању захтјеви за приступ информацијама, те да је одговорни орган успоставио сарадњу са Омбудсменом Босне и Херцеговине, утврђено је да жалитељ није заинтересован за даљим поступањем по жалби, те да не постоје основи за даље поступање у предмету, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 1., 3. и 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
Ж-БЛ-05-2/20	П-101/20	ПРЕПОРУКУ директору Пореске управе Републике Српске 1. Да у свим евентуалним будућим случајевима, осим лица наведених у Закону о пореском поступку Републике Српске, тајне податке доставља и лицима наведеним у Закону о тајним подацима 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Одговорна страна је актом број: 06/1.01/0103-052.2-7339/2020, од дана 14.07.2020. године, доставила одговор на издату препоруку. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
Ж-СА-05-333/20	П-117/20	П Р Е П О Р У К У Управном одбору Универзитетског клиничког центра Сарајево 1. Да поништи Одлуку број 545/20 од 08.05.2020. године и поново размотри приговор жалитеља поднесен против Рјешења број 01-33-6-17749 од 15.04.2020. године и донесе нову одлуку у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 21.08.2020. године запримљен је акт Универзитетског клиничког центра Сарајево број 55-30-9-38255 од 26.08.2020. године у који је у прилогу садржавао Одлуку Управног одбора Универзитетског клиничког центра Сарајево број 587/20 од 21.08.2020. године. Истом Одлуком прихвата се Препорука Омбудсмана, поништава се Одлука број 545/20 од 08.05.2020. године и приговор жалитеља се враћа на поновни поступак. Наведени одговор указује да је Препорука Омбудсмана број П-117/20 од дана 12.06.2020. године реализована, те је одлучено да се предмет затвори у смислу члана 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине .
Ж-СА-06-751/18	П-118/20	ПРЕПОРУКЕ Електротехничком факултету Универзитета у Сарајеву: 1. Да Вијеће Електротехничког факултета размотри и донесе одлуку о приговору проф.др. З. Б. поднесеног дана 17.07.2017. године; 2. Да Вијеће Електротехничког факултета у складу са ставом Просвјетног инспектора за високо образовање Кантона Сарајево донесе одлуку у вези са седмичним оптерећењем на предмету Пренапони и координација изолације;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	03.08.2020 одговор Електротехнички факултет - одлука којом се усваја Препорука П-118/20 институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-400/19	П-123/20	ПРЕПОРУКУ Влади Федерације Босне и Херцеговине 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама члана 14. став 3. Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 04.08.2020. године, Влада Федерације Босне и Херцеговине је обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине да је поступила по захтјеву подносиоца жалбе и доставила му тражене информације, па се с тим у вези издата препорука сматра испоштованом. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).

Ж-СА-05-139/19	П-124/20	П Р Е П О Р У К У начелнику Општине Центар Сарајево 1. Да у смислу одребе члана 258. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, поништи Рјешење број 10-23-405/19 од 01.04.2019. године и поново размотри приговор жалитеља, у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду и наводе из ове Препоруке; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 05.10.2020. године запримљен је акт Општине Центар број 10-23-405/19 од 29.09.2020. године у којем је наведено сљедеће: „...С обзиром да управни спор није окончан, а препорука Институције Омбудсмена/омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине број Ж-СА-05-139/19 од 03.07.2020. године предлаже Начелнику да у смислу члана 258. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине поново размотри приговор и дозволи подносиоцима захтјева увид у спис... обавјештавамо вас да дођете у просторије Општине Центар...у вријеме које вама одговара и извршите увид у наведени спис...” Садржај цитираног одговора указује да је Препорука Омбудсмена број П-124/20 од 29.09.2020. године у цјелости реализована, те је одлучено да се предмет затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .
Ж-МО-05-7/20	П-131/20	П Р Е П О Р У К У Директору Заводу за школство Мостар 1. Да поништи Рјешење број: 22-01-30-30/20, од дана 13.01.2020.године и донесе ново рјешење утемељено на принципима и одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Завод за школство Мостар, својим дописом од 04.09.2020.године, обавијештава институцији Омбудсмана да је уважена издата препорука, те је у складу са истом донесено ново рјешење, на основу којег је жалитељици одобрен приступ информацијама, а што је својим дописом потврдила и сама жалитељица. Имајући у виду изнесено чињенично стање, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине одлучили су да у смислу чл. 35. ст.8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број: Ж-МО-05-7/20.
Ж-БР-05-21/20	П-132/20	ГРАД СРЕБРЕНИК, СТРУЧНА СЛУЖБА ГРАДОНАЧЕЛНИКА 1-да поништи Рјешење број: 07-45-305/20 од 29. 4. 2020. године и донесе ново рјешење сукладно Закону о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2- да, убудуће, приликом одлучивања о захтјевима за слободу приступа информација поступа сукладно одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. 3-да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 17.06.2020. године, ураћен је Закључак о исправци грешке у тексту рјешења бр. 07/49-1392/20, а ново рјешење је донесено истог дана, 17.06.2020. године, као такво и достављено госпођи НН. Сва наша рјешења након напријед наведеног датума су усклађена и рађена по одредбама Закона о слободи приступа информацијама Ф БиХ. Поништили смо и рјешење бр: 0745-305/20 од 29.04.2020. године, а урадили ново, које ће бити достављено тражиоцу информације. Узимајући у обзир да је препорука П-132/20 прихваћена, Омбудсмани Босне и Херцеговине сукладно чланку 35. ставку 1. точка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине затварају предмет број: Ж-БР-05-21/20 по жалби Фемиде Башић.
Ж-БЛ-05-338/20	П-151/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Градишка 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 2. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 3. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 02-052-18/20, од дана 27.08.2020. године, одговорна страна је обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине да је рјешењем број: 03-052-18/20, од дана 27.08.2020. године, подносиоцу жалбе дјелимично одобрен приступ информацијама, па се с тим у вези издата препорука сматра исцрпљеном.

Ж-СА-05-317/20	П-142/20	ПРЕПОРУКУ МИНИСТАРСТВУ УНУТАРЊИХ ПОСЛОВА КАНТОНА САРАЈЕВО 1. да у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке, поступи по одредби чланка 11. ставак 3. Закона о заштити особних података Босне и Херцеговине који гласи: “Јавно тијело, као контролор дужан је, према својим надлежностима, донијети пропис с циљем провођења овог Закона”, сукладно мишљењу Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, датом у овој препоруци.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине запримили су дана 31.08.2020.године изјашњење Министарства унутарњих послова Кантона Сарајево под бројем 01-5-45-4343/20 од 27.08.2020. године, из којег произлази да је препорука испоштована.
Ж-БР-05-135/18	П-160/20	ЈУ Прва основна школа Живинице 1. да без одлагања преиспита поступање у предметној правној ствари сукладно одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. да поступи у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, како је наведено у овој Препоруци; 3. да у року од 20 дана Омбудсмене Босне и Херцеговине обавијести о начину испоштовања Препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 09.10.2020. године запримљен одговор ЈУ Прве ОШ Живинице, број: 01-1973/Јавна установа „Прва основна школа“ Живинице ће испоштовати дате Препоруке од стране Омбудсмана Босне и Херцеговине.“ Омбудсмани Босне и Херцеговине ће предметну правну ствар уврстили у свој Извјештај о резултатима рада за 2020.годину годину, који ће бити поднијет Предсједништву Босне и Херцеговине, Представничком дому и Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Народној скупштини Републике Српске, те са истиме упознали и јавност путем званичне Интернет странице Институције Омбудсмана 20 од 06.10.2020. године.
Ж-СА-05-730/19	П-166/20	ПРЕПОРУКУ директору Федералне управе полиције 1. Да у смислу одребе члана 244. став 1. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, у што краћем року одлучи о жалби жалитеља поднесеној против Рјешења службенице за информисање број 09-19/1-49-1-798 од 20.01.2020. године; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Дана 08.10.2020. године запримљен је акт Федералне управе полиције број 09-19/1-49-1-798/19 од 01.10.2020. године који у прилогу садржи копију Рјешења замјеника директора број 09-19/1-49-1-798/19 од 30.09.2020. године, а којим је одлучено по жалби жалитеља. С тим у вези, Омбудсмани констатују да је реализована Препорука број П-166/20 од 24.08.2020. године. У случају незадовољства наведеним Рјешењем, жалитељ је имао могућност покретања управног спора код надлежног кантоналног суда.
Ж-СА-05-732/20	П-192/20	ПРЕПОРУКУ Жалбеном вијећу при Вијећу министара Босне и Херцеговине 1. Да имајући у виду одредбе члана 7.,9. и 14. Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине, као и наводе из предметне Препоруке, поништи Рјешење Института за мјеритељство Босне и Херцеговине број 02.1-12-1-МА-872-2/20 од 06.08.2020. године; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	НЕ	Дана 19.10.2020. године жалитељ је доставио допис из којег произлази да је Жалбено вијеће донијело Рјешење број ЖВ-07-103/20 од 28.09.2020. године којим је уважило жалбу жалитеља, Рјешење дјелимично поништено у дијелу тачке 1. и предмет вратило Институту за мјеритељство Босне и Херцеговине на поновно одлучивање. Жалитељ у допису од дана 19.10.2020. године и даље изражава незадовољство недостављањем тражене информације, те с тим у вези указујемо да су Омбудсмани Босне и Херцеговине подузели све мјере прописане Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине. Омбудсмани су предметном Препоруком указали на процедуралне недостатке у поступку одлучивања по захтјеву жалитеља. Овим путем указујемо да чињеница неодобравања приступа информацијама не значи нужно и кршење права на приступ информацијама. Уколико жалитељ и даље сматра да је прекршено право на приступ информацијама, имао је могућност поновног кориштења редовног правног лијека. Омбудсмани констатују да је Препорука Омбудсмана број П-192/20 од 18.09.2020. године реализована, те је одлучено да се предмет затвори у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-ЛИ-05-168/20	П-194/20	ПРЕПОРУКУ Градоначелнику Града Ливна 1. Да, одмах подзме ефикасне мјере и радње ради доношења рјешења по Захтјеву за приступ информацијама од дана 01.07.2020. године; 2. Да у року од 15 дана обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави рјешење донесено у складу са овом Препоруком.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Подносилац жалбе је дана 13.11.2020. године обавијестио Институцију омбудсмана да је запримио донесено рјешење. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе предмет који се води по жалби, јер су оцијенили да је издата препорука прихваћена.
Ж-БЛ-05-770/19	П-202/20	ПРЕПОРУКУ шефу Бироа за представке грађана Министарства унутрашњих послова Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, донесе одговарајућу одлуку по поднесеној представи 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: С/М-059-373/19, од даан 07.12.2020. године, одговорна стран доставила је одговор на издату препоруку у коме наводи да је поменути поступак окончан. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 104/11).
Ж-БЛ-05-488/20	П-203/20	ПРЕПОРУКУ директору Зависно предузеће „Рудник и Термоелектрана Угљевик“ а.д. Угљевик 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 09.07.2020. године, а у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 31039/20, од дана 11.12.2020. године, одговорна страна доставила је одговор на издату препоруку из чијег садржаја произилази да је подносиоцу жалбе одговорено на поднесени захтјев за приступ информацијама.
Ж-БЛ-05-611/20	П-209/20	ПРЕПОРУКУ 1. да омогуће увид у документацију кандидата која је релевантна за избор у поступку по јавном конкурс (конкурвенцији), у дијелу којим се доказује исправност процедуре и одлука доноесених у конкурсној процедури 2. Да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Током поступка пред Институцијом омбудсмана, надлежни општински орган, тј. предсједник комисије актом број: 01-022-40/20-4 од 11.12.2020. године, обавијестио је Омбудсмене да је изабрани кандидат преминуо. Имајући у виду наведено, поступци пред институцијом омбудсмана који се односе на коначно именовање директора туристичке организације општине Котор Варош се обустављају.
Ж-МО-05-106/19	П-220/20	ПРЕПОРУКУ У ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ ХРВАТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ХЕРЦЕГ БОСНЕ Д.Д. МОСТАР 1. Да убудуће, приликом провођења натјечајних процедура, поступа у складу са начелом транспарентности, Уставом Босне и Херцеговине, и међународним стандардима зајамченим Уставом Босне и Херцеговине. Да, у року од 30 дана, сукладно чланку 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Из обавијести Електропривреде д.д. Мостар, од 24.12.2020.године, развидно је да, приликом провођења натјечаја, поступају у складу са Препоруком број 220/20, односно у складу са начелом транспарентности, законским и подзаконским актима, чиме се препорука сматра испоштованом. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сугласили, да у смислу чланка 35. Ст.8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-04-82/19.
Ж-БЛ-05-427/20	П-233/20	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Србац 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања подносиоцу жалбе одговори у складу са поднесеним захтјевом за приступ информацијама од дана 11.06.2020. године 2. Да у року од 90 дана рачунајући од дана пријема иницијативе обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Актом број: 02-053-4/20, од дана 14.12.2020. године, Општина је доставила одговор на издату препоруку у коме се наводи да је подносиоцу жалбе одговорено на поднесени захтјев. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине” број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.

Ж-МО-05-135/20	П-260/20	ПРЕПОРУКУ в.д. директорици Ј.У. ВИ Основне школе у Мостару 1. Да, одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу рјешења по Захтјеву за приступ информацијама поднесеном дана 01.10.2020. године; 2. Да поступи по допису институције Омбудсмена од 30.10.2020.године и достави тражени Записник са сједнице Наставничког Вијећа од 24.08.2020.године; 3. Да обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији исте и достави рјешење донесено у складу са овом Препоруком. Рок за реализацију препоруке износи 15 дана.	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	Сходно томе, надлежни јавни орган није поступио у складу с одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, чиме је прекршен члан 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, те је издата Препорука број: П-260/20. Препорука је испоштована. Дана 11.01.2021. године, достављен одговор од 06.01.2021. године број: 01-34-06-1/21 као и тражени Записник са сједнице Наставничког вијећа Основне школе, који је уједно и достављен жаљитељици, која није достављала одговор на достављено изјашњење, нити је показала интересовање са даље поступање.
Ж-СА-05-929/20	П-246/20	ПРЕПОРУКУ в.д. директору Подружнице Термоелектрана Тузла 1. Да у смислу одребе члана 260. став 1. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, поништи Рјешење број 02-4-71-12037/20 од 27.10.2020. године и Рјешење број 02-4-71-12304/20 од 03.11.2020. године; 2. Да имајући у виду наводе из ове Препоруке, поново размотри захтјев за доставу документације и информација жалитеља од 13.10.2020. године, али не у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 3. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Реализирана	ДА	14.01.2021. Запримљен одговор ЕлектропривДана 14.01.2020. године запримљен је акт Електропривреде - Подружница Тузла број 02-4-071-495/21 од 12.01.2021. године у којем је наведено да је донесено Рјешење број 02-4-71-126/2021 од дана 05.01.2021. године којим је поништено рјешење о приступу информацијама 02-4-71-12304/20 од 03.11.2020. године. Из истог акта видљиво је да су тражене информације достављене жалитељима актом број 02-4-71-126/2021 од 07.01.2021. године. Обзиром да је Препорука Омбудсмена број П-246/20 од 10.11.2020. године реализована, одлучено је да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине . реде БиХ о реализацији препоруке.
Дјелимично реализирана						
Ж-СА-05-440/20	П-207/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Опћине Ново Сарајево 1. Да имајући у виду наводе из ове Препоруке, поново размотри захтјев за приступ информацијама подносиоцу од дана 23.03.2020. године и донесе рјешење у смислу члана 14. у вези са чланом 9. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 15 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Дјелимично реализирана	ДА	Дана 30.11.2020. године запримљен је акт Опћине Ново Сарајево број 11-45-4898/20 од 23.11.2020. године у којем је наведено да је поступљено по и Препоруци, те да је донесено Рјешење о приступу информацијама број 11-45-2368/20 од 23.11.2020. године. Увидом у наведено Рјешење, утврђено је да је жалитељу дјелимично одобрен приступ информацијама, на начин да је достављен акт надлежне Службе који садржи и дио траженог Записника. За остали дио Записника утврђен је изузетак у смислу члана 6. Закона о слободи приступа информацијама, а у вези са чланом 25. Закон а о инспекцијама Кантона Сарајево . Жалитељ је имао могућност кориштења правног лијека против наведеног Рјешења. Сходно наведеном, Омбудсмени констатују да је Препорука Омбудсмена број П-207/20 од 28.09.2020. године дјелимично реализована, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-СА-05-599/19	П-247/20	ПРЕПОРУКУ Жалбеном вијећу при Вијећу министара Босне и Херцеговине 1. Да у смислу члана 250. став 1. Закона о управном поступку Босне и Херцеговине, а имајући у виду наводе из ове Препоруке, поново размотри приговор жалитеља и поништи Рјешење Конкурентијског вијећа Босне и Херцеговине број УП-15-26-10-009-2/19 од 09.05.2019. године; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	03 - Приступ информацијама	Дјелимично реализирана	ДА	Дана 08.01.2021. године жалитељи су доставили Омбудсменима акт из којег произлази да је Суд Босне и Херцеговине по тужби жалитеља донио Пресуду број С1 3 У 032632 20 У од 07.09.2020. године којим је тужба уважена, Рјешење поништено и предмет враћен на поновно одлучивање, након чега је у поновном поступку предсједник Конкурентијског вијећа Босне и Херцеговине донио Рјешење којим се усваја захтјев за приступ информацијама. Жалитељи наводе да су спорни закључци објављени у Службеном гласнику Босне и Херцеговине, али и даље изражавају незадовољство чињеницом да су подаци затамњени, укључујући и податке о другом учеснику концентрације. С тим у вези, Омбудсмени истичу да су у предметном случају исцрпили све мјере прописане Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине. Омбудсмени су у предметном поступку издали препоруку која је дјелимично реализована, те не постоје додатни инструменти и механизми присиле у циљу извршења препорука Омбудсмена. Сходно наведеном, одлучено је да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .
Остварена сарадња						
Ж-СА-06-1409/18	П-13/20	ПРЕПОРУКУ Министарству за образовање, науку и младе Кантона Сарајево • да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; • да најкасније у року од 10 (десет) дана достави институцији Омбудсмена изјашњење и релевантну документацију.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Ажурирање на дан 19.01.2021.- рад на предмету у току .
Ж-СА-05-599/19	П-87/20	ПРЕПОРУКУ Жалбеном вијећу при Вијећу министара Босне и Херцеговине да се одмах по пријему препоруке успостави сарадња са институцијом Омбудсмана на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актом институције Омбудсмена од дана 27.06.2019.године;	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	На тражење Омбудсмена запримљен је акт Жалбеног вијећа број УП2ЖВ-26-68/19 од 08.06.2020. године у којем је, између осталог, наведено и да је по жалби донесено Рјешење број УП2ЖВ-26-68/19 од 15.01.2020. године. Рјешењем је одбијена жалба жалитеља као неоснована, а у образложењу Рјешења је наведено да Жалбено вијеће сматра да је првостепени орган правилно поступио када је одбио захтјев за приступ информацијама жалитеља. Жалбено вијеће се позива на члан 44. Закона о конкуренцији Босне и Херцеговине и истиче да Конкурентијско вијеће није мериторно одлучивало и није било у обавези да поступи по члану 44. истог Закона, јер су тражени предмети били у фази прије издавања потврде о уредном и комплетном захтјеву. Жалитељ је дана 30.06.2020. године у спис предмета доставио допис из којег произлази да је против Рјешења Жалбеног вијећа поднесена тужба Суду Босне и Херцеговине код којег је поступак у току.
Ж-СА-05-65/20	П-97/20	ПРЕПОРУКУ Директору ЈУ Основна школа „Ченгић Вила И“ 1. Да поступи у складу са чланом 14. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине и донесе рјешење о приступу информацијама Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке. Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	28.10.2020. запримљен одговор ЈУ ОШ "ЧЕНГИЋ ВИЛА И". Рад на предмету у току.

Ж-СА-05-303/19	П-120/20	ПРЕПОРУКУ Премијеру Владе Унско-санског кантона да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актом институције Омбудсмана од дана 18.04.2019. године, актом од дана 06.04.2020. године и актом од дана 05.06.2020. године;	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Запримљени одговори:акт Министарства образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона број 10-04-7626-5/20 од 24.08.2020.године као и акт истог Министарства број 10-30-6199-3/20 од 16.06.2020. године. Рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-526/20	П-176/20	Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнађу техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама. Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-561/20	П-176/20	Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнађу техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама. Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-566/20	П-176/20	Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнађу техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама. Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.

Ж-БЛ-05-567/20	П-176/20	<p>Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнају техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама.</p> <p>Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.</p>	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-574/20	П-176/20	<p>Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнају техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама.</p> <p>Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.</p>	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-589/20	П-176/20	<p>Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнају техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама.</p> <p>Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.</p>	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021.нема одговора, рад на предмету у току.

Ж-СА-05-981/19	П-178/20	ПРЕПОРУКУ • Предједавајућем Жалбеног савјета при Савјету министара Босне и Херцеговине -Да у смислу одредбе члана 254. став 1. и 2. Закона о управном поступку Босне и Херцеговине , поништи Рјешење број УП2 ЖВ-07-103/19 од 05.12.2019. године и донесе ново Рјешење у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине, а имајући у виду и наводе из ове Препоруке; -Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; • Предсједништву Босне и Херцеговине -Да у смислу члана 26. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине, усклади Правилник Предсједништва Босне и Херцеговине о дојели средстава за интервентне текуће резерве са Законом о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини; -Да у року од 30 дана од дана пријема Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	28.10.2020 ургенција До дана сачињавања овог акта није достављен одговор у вези са наведеном Препоруком, те овим путем подсјећамо на одредбу члана 25. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине . С тим у вези, позивамо Вас да, у року од 7 дана од дана пријема акта, доставите институцији Омбудсмена информацију о подузетим мјерама у циљу реализације Препоруке број: П-178/20 од 28.05.2020. године.
Ж-БЛ-05-421/20	П-204/20	ПРЕПОРУКУ директору Зависно предузеће „Рудник и Термоелектрана Угљевик“ а.д. Угљевик 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 05.05.2020. године, а у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	16.12.2020 примљен одговор.Рад на предмету у току/.
Ж-БЛ-05-661/20	П-234/20	ПРЕПОРУКУ директору ШГ "Дрина" Сребреница 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори по поднесеном захтјеву од даан 21.09.2020. године у складу са чланом 14. став 3. Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	24.12.2020 примљен одговор , рад на предмету у току
Ж-БР-05-226/19	П-256/20	Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Уред Градоначелника-Службеник за етику 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сурадњу с Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено читавање, како је то наведено у актима од 13. 1. 2020.г, 20. 2. 2020. г., 28. 5. 2020. г., 16. 7. 2020.г. и 3. 9. 2020. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	НЕ	Дана 25.01.20201. године запримљен је одговор Сектора за информисање Секретаријата Владе Брчко дистрикта БиХ, број: 01.11-0299СЈ-003/20 од 29.12.2020. године. Дана 25.01.2021. године запримљен је одговор Сектора за информисање Секретаријата Владе Брчко дистрикта БиХ од 13.01.2021. године, број: 01.11-0299СЈ-006/21.

Ж-СА-05-547/20	П-249/20	ПРЕПОРУКУ Предсједнику Управе ЈП ХТ д.д. Мостар 1. Да поништи Рјешење број УД-3-46-46/20 од 16.07.2020. године и поново размотри захтјев жалитеља, у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду и наводе из ове Препоруке; 2. Да институцији Омбудсмена достави Водич за приступ информацијама и Индекс регистар информација и да исти објави на службеној интернет страници Јавног предузећа; 3. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	дана 21.12.2020. запримљен одговор ЈП ХТ Мостар. 21.01.2021. ХТ Еронет - Достава информације
Ж-СА-05-796/20	П-219/20	ПРЕПОРУКУ премијеру Владе Кантона Сарајево 1. Да, сходно Закону о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине подузме све адекватне активности и мјере како би се успоставила и осигурала двостепеност поступка када је у питању поступање по захтјевима за приступ информацијама у ЈУ Хисторијски архив, те како би се донијела одлука по приговору жалитеља од 18.09.2020. године; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	18.01.2021 Ургенција Како Влада Кантона Сарајево у остављеном року није доставила информацију о учињеним активностима на реализацији наведене Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су дана 21.12.2020. године Влади Кантона Сарајево упутили Ургенцију за реализацију Препоруке број: П-219/20 од 21.10.2020. године. Ургенција 21.12.2020.: "...Обзиром да до данас није запримљено изјашњење, овим Вас путем подсјећамо на одредбу члана 25. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине којим је прописано да у току провођења активности институције Омбудсмена, сви органи власти имају обавезу сарадње и пружању одговарајуће помоћи у истраживањима..." Дана 29.01.2021. Запримљен одговор Министарства културе Кантона Сарајево у којем је , између осталог, наведено : "...да ће један од приоритетних задатака Владе бити именовање вршилаца дужности управних одбора у свим јавним установама културе у којим их нема (И у Јавној установи Хисторијски архи Сарајево)..."
Ж-БЛ-05-562/20	П-266/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Службе за имовинско-правне, геодетске послове и катастар некретнина у општини Сански Мост 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Остварена сарадња	ДА	25.01.2021 одговор на Препоруку , рад на предмету у току.
Није реализована						
Ж-БЛ-05-806/19	П-18/20	ПРЕПОРУКУ директору Мтел а.д. Бања Лука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 21.10.2019. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Произвољним тумачењем одговорне стране да не потпадају под категорију "јавног органа" у смислу Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској, да се наслутити да одговорна страна избјегава достављање одговора, па макар се радило и о одговору којим се подносиоцу жалбе ускраћују тражене информације. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.

Ж-ЛИ-05-341/19	П-28/20	<p>ПРЕПОРУКУ Управи за питања бранитеља и страдалника Домовинског рата ХВО Кантона 10 1. да хитно, а најкасније у року од десет (10) дана од дана пријема ове препоруке донесе рјешење подносиоцу жалбе по захтјеву за приступом информација од 04.11.2016. године, а све у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине, а након тога успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена Босне и Херцеговине, како је напријед наведено. 2. да у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке извјести Омбудсмене БиХ о извршењу ове Препоруке.</p>	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	<p>Дана 24.02.2020.г. одговорна страна се у вези издате Препоруке бр:28/20 изјаснила актом број:10-01-10-4.4/19 у ком се између осталог наводи: "У предмету жалитеља, именовани се обратио Управи за питања бранитеља и страдалника Домовинског рата ХВО-а ХБЖ Томиславград са захтјевом за приступ информацијама у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Ф БиХ, којим тражи доставу података о свим бранитељима и страдалницима Домовинског рата, као и члановима њихових обитељи који имају пребивалиште на подручју Општине Томиславград, а који су остварили било које право (помоћ) при рјешавању стамбеног питања темељем судјеловања у Домовинском рату. Управа за питања бранитеља је надлежна да податке које тражи подносиоцу, уноси само у ИСВДВ информатички сустав Министарства бранитеља Ф БиХ, који није доступан јавности, а све суkladно члану 8. Закона о слободи приступа информацијама у Ф БиХ. Суkladно горе наведеном, Управа за питања бранитеља није у могућности тражене податке доставити подносиоцу захтјева. Управа за питања бранитеља ће суkladно Препоруци Ваше институције жалитељу доставити Обавијест којом ће га извјестити о горе наведеним чињеницама." Дана 27.02.2020.г. жалитељ је обавјештен о поменутом Изјашњењу одговорне стране. Будући да одговорна страна није поступила у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Ф БиХ ("С.новине Ф БиХ";бр:32/01,48/11), Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су дана 03.03.2020.г. обавијестили Владу Кантона 10 о неизвршавању Препоруке бр:28/20.</p>
Ж-БЛ-05-359/19	П-43/20	<p>ПРЕПОРУКУ директору Јавног Комуналног предузећа „Чистоћа“ д.о.о. Цазин 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одредбама члана 14. став 2. Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.</p>	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	<p>Одговорна страна до данас није доставила изјањење на издату препоруку, те се иста сматра нереализованом. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). Овај случај нереализоване препоруке ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, те ће о томе бити обавијештени Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, Парламент Федерације Босне и Херцеговине и Предсједништво Босне и Херцеговине.</p>
Ж-БЛ-05-214/19	П-52/20	<p>ПРЕПОРУКУ Предсједништву Босне и Херцеговине 1. Да одмах по добијању ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсманом Босне и Херцеговине на начин прописан чланом 25. Закона о омбудсману Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење 2. Да подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 29.01.2019. године, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији</p>	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	<p>Како одговорна страна није доставила одговор у року који јој је препоруком одређен, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом.</p>

Ж-БЛ-05-814/19	П-53/20	ПРЕПОРУКУ директору "Космос" а.д. Бањалука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Одговорна страна је актом број: 2-231-784/20, од дана 17.03.2020. године, доставила тражено изјашњење по издатјој препоруци. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 3. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).
Ж-БЛ-05-462/19	П-57/20	ПРЕПОРУКУ предсједнику Основног суда у Добоју 1. Да по пријему ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 30.04.2019. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Суд је актом број: 085-0-Су-20-000 169 – И, од дана 03.06.2020. године, доставио одговор на издату препоруку. Суд наводи да није могао поступити по поднесеном захтјеву за приступ информацијама из разлога што захтјев не садржи довољно података у вези са садржајем информација како би се могле провесети редовне активности у циљу проналажења захтијеваних информација, а како је наведено у обавијести достављеној подносиоцу жалбе од дана 15.05.2019. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине. Издата препорука сматра се неиспоштованом.
Ж-БЛ-05-649/19	П-58/20	ПРЕПОРУКУ директору Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове 1. Да одмах по добијању ове препоруке, донесе Водич за приступ информацијама и Индекс регистар, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Актом број: 21.01/052-631/19, од дана 30.03.2020. године, Републичка управа доставила је изјашњење по издатјој препоруци у коме се наводи да због ванредне ситуације нису у могућности да израде коначне документе, те да ће изради приступити кад то буде дозволила транутна ванредна ситуација. Полазећи од наведеног предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима омбудсмана за 2020. годину. Против ове одлуке није дозвољена жалба у складу са чланом 22. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06).
Ж-БЛ-05-834/19	П-73/20	ПРЕПОРУКУ Министарству просвјете и културе Републике Српске 1. Да одмах по добијању ове препоруке, донесе Правилник о нормативима и стандардима за финансирање средњих школа 2. Да донесе друге одговарајуће подзаконске акте у циљу извршавања Закона о средњем образовању и васпитању 3. Да подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама, од дана 16.10.2019. године, одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 4. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	Будући да Министарство није доставило тражени одговор по издатјој препоруци у року који му је одређен за његово достављање, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.

Ж-БЛ-05-57/20	П-69/20	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Невесиње 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Дана 21.05.2020. године одговорна страна је обавијестила Омбудсман Босне и Херцеговине да није у могућности удовољити подносиоцу жалбе јер сматрају да се није обратио са захтјевом за приступ информацијама. Слједом свега наведеног, издата препорука се сматра неиспоштованом. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Ж-СА-05-1242/19	П-86/20	ПРЕПОРУКУ Министру унутрашњих послова Кантона Сарајево 1. Да имајући у виду наводе из ове Препоруке, преиспита Рјешење број УП-ИИ-05-1-49-53/19 од 10.12.2019. године и размотри могућност поништења истог, те доношења новог рјешења у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине.	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Одговор МУП-а КС запримљен 02.07.2022: „...иако у конкретном случају не постоји законска могућност поступања овог Министарства у смислу предложеном Вашом препоруком вршења поништаја властитог рјешења...поменута је сврха ипак могла бити постигнута кроз кориштење од стране истог законског права на подношење тужбе и покретање управног спора код Кантоналног суда у Сарајеву у остављеном року од 30 дана од дана пријема ожалбеног рјешења..те тражењем поништаја наведеног рјешења из идентичних разлога обухваћених Вашом Препоруком, тј. из разлога поновног преиспитивања правилне примјене одредби Закона...нарочито везано за постојање фактора јавног интереса...“ Цитирани одговор указује да Препорука Омбудсмана Босне и Херцеговине није реализована, о чему је обавијештен премијер Владе Кантона Сарајево у циљу подузимања конкретних мјера. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада институције Омбудсмана за 2020. годину.
Ж-СА-05-373/19	П-88/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Општине Рогатица 1. Да поново размотри захтјев за приступ информацијама жалитеља од 12.02.2019. године, те да имајући у виду наводе из ове Препоруке, донесе нову одлуку у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 2. Да службенику за информисање да овлаштење за одлучивање у првом степену, у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 3. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Није реализована	НЕ	Омбудсмани констатују да Препорука број П-88/20 од 28.05.2020. године није реализована, нити је остварена сарадња са Општином Рогатица. Сходно наведеном, Омбудсмани су дана 28.10.2020. године о нереализацији препоруке обавијестили Скупштину општине Рогатица, а предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности за 2020. годину.
Ж-БЛ-05-782/19	П-108/20	ПРЕПОРУКУ Федералном министарству туризма 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 29.07.2019. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Министарство је актом број: 08-49-534/19, од дана 31.07.2020. године, доставило изјашњење по издатој препоруци у коме наводи да је подносиоцу жалбе на поднесени захтјев од дана 12.07.2019. године, одговорено актом Ур.број: 08-49-534/19, од дана 16.07.2019. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.

Ж-БЛ-05-922/19	П-109/20	ПРЕПОРУКУ Министарству за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске 1. Да одмах по добијању ове препоруке, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење по упућеним захтјевима 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Одговорна страна је актом број: 15.03-052-6093/19, од дана 13.07.2020. године, доставила одговор на издату препоруку, у ком се између осталог наводи да код одговорне стране постоји више различитих представки подносиоца жалбе, стога нису у могућности да се одреде о ком се тачно захтјеву ради. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом.
Ж-БЛ-05-274/20	П-111/20	ПРЕПОРУКУ Републичком јавном тужилаштву Републике Српске – Посебном одјељењу за сузбијању корупције, организованог и најтежих облика привредног криминала 1. Да одмах по добијању ове препоруке одговори подносиоцу жалбе, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	Како одговорна страна није доставила одговор по издатој препоруци, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издава препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.
Ж-СА-05-863/19	П-114/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Требиње 1. Да, одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу одлуке по Захтјевима за приступ информацијама жалитеља од 08.04.2019. године, 03.06.2019. године и 02.08.2019. године; 2. Да именује службеника за информисање, у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, те да одлуку о именовану достави институцији Омбудсмана на увид; 3. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави рјешење донесено у складу са овом Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	"...увидом у достављену документацију неспорно произилази да одговорни орган у конкретном предмету није поступио по Препоруци Омбудсмана Босне и Херцеговине, а у вези са доношењем одлука по захтјевима за приступ информацијама, наводећи да су тражене информације достављене путем е-маила. Међутим, Омбудсмени Босне и Херцеговине су задржали свој став да би органи који поступају по захтјевима за приступ информацијама, своје одлуке требали доносити у форми која испуњава законске увјете, те да би се посебна пажња у том случају требала посветити при доношењу одлуке којом се приступ информацијама одбија, у цјелости или дјеломично, на начин да се наведе законски основ за статус изузећа информације, као и обавјештење подносиоцу захтјева о праву доношења жалбе. Такођер, из дописа Града Требиње произилази да ни друга тачка Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине, која се односи на именоване службеника за информисање, није испоштована, наводећи проблеме у запошљавању нових службеника. Међутим, Омбудсмени Босне и Херцеговине су Препоруком, управо указали на праксу која показује да су службеници за информисање у највећем броју јавних органа особе које уз редовне задатке, обављају и послове обраде захтјева за приступ информацијама, што не изискује ангажовање односно запошљавање нових службеника, већ адекватно кориштење већ постојећих капацитета. Имајући у виду напријед наведено, Омбудсмана Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о реализацији Препоруке Омбудсмана Босне и Херцеговине бити уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2020. годину, а у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-СА-05-1283/19	П-116/20	П Р Е П О Р У К У генералном директору Обавјештајно-сигурносне агенције 1. Да у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Босне и Херцеговине, уреди питање доношења рјешења о приступу информацијама у првостепеном поступку, на начин да се осигура поштовање принципа двостепености поступка;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Дана 07.08.2020. године запримљен је акт Агенције у којем је, између осталог наведено: „...не постоји могућност за службеник за информисање одлучује о захтјевима по жалбама, јер је у чланку 27. ставак 2. точка 19. Закона, као лек специалис, изричито прописано да генерални директор одговара по жалбама које подносе особе на рад Агенција, па би давање овлашћења службенику за информисање или било којем другом појединцу, у овим ситуацијама, било протузаконито.“ Наведено упућује на закључак да Препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине није рализована, те овим путем истичемо да ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2020. годину. Сходно наведеном, одлучено је да се предмет затвори у смислу члана 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .
Ж-СА-05-311/20	П-121/20	П Р Е П О Р У К У Генералном директору „ЈП БХ ПОШТА“ д.о.о. Сарајево 1. Да поништи Рјешење број 01-36-4861-7/20-СЛ од 29.04.2020. године и поново размотри приговор Центара цивилних иницијатива, у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду и наводе из предметне Препоруке; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Дана 20.07.2020. године запримљен је акт Поште број 04-45-5-4861-16/20-СЛ од 15.07.2020. године у којем је наведено да су жалитељи благовремено покренули управни спор код надлежног кантоналног суда, који је још увијек у току. У истом акту је наведено и слједеће: „..... У вези са датим наводима из Препоруке, сматрамо да смо исправно провели тест јавног интереса, будући да Закон о слободи приступа информацијама ФБиХ у члановима 6.,7. и 8. којима утврђује изузетке као и наше предузеће, а које је имало одлучујући утицај на могућност „ЈП БХ ПОШТА“ д.о.о Сарајево да удовољи захтјеву жалитеља . Сlijедом изнад наведеног, „ЈП БХ ПОШТА“ д.о.о. Сарајево није у могућности поступити по датим препорукама имајући у виду да ће мјеродавну одлуку о предметној ствари донијети надлежни суд у управном спору...” Наведено упућује на закључак да Препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине није рализована, те овим путем истичемо да ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2020. годину.
Ж-СА-05-21/20	П-153/20	П Р Е П О Р У К У директору КЈКП „Водовод и канализација“ д.о.о. 1. Да, у складу са овом Препоруком, размотри могућност преиспитивања и поништења оспореног Рјешења КЈКП „Водовод и канализација“ д.о.о. Сарајево број: 27-2-1/20 од 27.02.2020. године којим се одбија приговор жалитеља изјављен против Рјешења број: 21-1-1/20 од 21.01.2020. године као неоснован; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави рјешење донесено у складу са овом Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	КЈКП Водовод и канализација доставио је дана 18.09.2020.године Информацију о поступању број: 456/20 од 15.09.2020. Из дописа одговорног органа сlijеди да исти није подузео активности на реализацији Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су дана 09.11.2020.године Влади Кантона СарајевоупутилиОбавијест о нереализацији Препоруке број: П-153/20 од 03.08.2020. године. Институција Омбудсмена ни по овом акту до данашњег дана није запримила изјашњење. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ћеинформација о нереализацији препорукаОмбудсменаБоснеиХерцеговине бит уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2020. годину, а у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-БЛ-05-94/20	П-147/20	ПРЕПОРУКУ ЈП Електропривреда БиХ д.д. Сарајево 1. Да усклади Правилник о пословној тајни ЈП Електропривреда БиХ д.д. Сарајево број: НО-41-2460-8.2./06 од 28.02.2016. године са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 2. Да подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине; 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	Будући да одговорна страна, није доставила одговор на издату препоруку у року који јој је одеђен за њено достављање, предмет по жалби се затвара, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом.
Ж-МО-05-60/20	П-167/20	ПРЕПОРУКУ ОПШТИНИ СТОЛАЦ, СЛУЖБИ ГРАДИТЕЉСТВА, ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА, ЗАШТИТЕ ОКОЛИША И ОБНОВЕ 1. Да поништи Рјешење број: 07-02-25-939/20 од 25.06.2020. године и донесе ново Рјешење у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине. 2. Да се обавијести Институција омбудсмана за људска права БиХ о реализацији Препоруке и доставе рјешења донесена у складу са овом Препоруком. Рок за реализацију препоруке износи 30 дана.	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	ДА	21.01.2021 ургенција Дакле, одбијање сарадње са институцијом Омбудсмана за људска права БиХ и предузимање мјера у циљу заштитити подносиоца жалбе који је пријавио повреде одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине, представља кршење закона, па Вам Омбудсмани шаљу ургенцију, којом захтијевају да поступите по Препоруци број: П-167/20 те да информације о томе доставите у року од 10 дана од дана пријема ове ургенције, на адресу: Кнеза Вишеслава бб, 88 000 Мостар, са позивом на број предмета Ж-МО-05-60/20. Уколико након ове Ургенције не дође до провођења Препоруке Омбудсмана, о томе ће бити обавијештена Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, Парламент Федерације Босне и Херцеговине уз навођење имена службеника који су заузели непријатељски став према Омбудсмену за људска права БиХ, те предузете друге мјере у складу са горе цитираним законом.
Ж-МО-05-36/20	П-187/20	ПРЕПОРУКУ Министру gospodarства Жупаније/Кантона 10 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сурадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; Да поступи по захтјевима пуномоћника подносиоца жалбе, и актима Опћинског суда у Ливну, те доставе релевантну документацију у предмету под пословним бројем 68 0 Пс	03 - Приступ информацијама	Није реализирана	НЕ	Институција Омбудсмана за људска права, у истражном поступку, тражила је, од Министарства gospodarства Владе/Жупаније Кантона 10, изјашњења дана 04.05.2020. и 07.07.2020. године, након чега је, због несурадње, Институција Омбудсмана донијела Препоруку број П-187/20, од 15.09.2020. године, према Министру gospodarства Жупаније/Кантона 10, да успостави сурадњу са Институцијом Омбудсмана, као и да поступи по захтјевима подносиоца жалбе, и актима Опћинског суда у Ливну те достави релевантну документацију за потребе судског спора. Обзиром да је јасно да, Министарство gospodarства Владе/Жупаније Кантона 10, нема намјеру поступити ни по препоруци Институције Омбудсмана, обзиром да у остављеном року нису одговорили на препоруку, нити на ургенцију од 17.11.2020. године, то Институција Омбудсмана, у складу са својим законским овластима, Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, ову жалбу доставља на знање у годишњем извјешћу.

Ж-СА-05-270/20	П-182/20	ПРЕПОРУКУ директору Оператора за обновљиве изворе енергије и ефикасну когенерацију 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, преузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадња са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализована	НЕ	Како Омбудсмени Босне и Херцеговине поводом ове Препоруке нису запримили изјашњење о њеној реализацији, а имајући у виду да током поступка није успостављена сарадња са одговорним органом, Омбудсмени Босне и Херцеговине су утврдили да овај орган није реализовао Препоруку, те су дана 08.12.2020. године упутили Обавијест о реализацији Препоруке број: П-182/20 од 02.09.2020. године Федералном министарству енергије, рударства и индустрије. Институција Омбудсмана ни по овом акту до данашњег дана није запримила изјашњење. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о реализацији препорука Омбудсмана Босне и Херцеговине бити уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2020. годину, а у складу са одредбама члана 32
Ж-СА-05-526/19	П-179/20	ПРЕПОРУКУ министру Федералног министарства расељених особа и избјеглица да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актом институције Омбудсмана од дана 06.04.2020. године, актом од дана 05.06.2020. године и актом од дана 23.06.2020. године;	03 - Приступ информацијама	Није реализована	НЕ	До дана затварања предмета није запримљен одговор поводом наведене Препоруке, те Омбудсмени констатују да у предметном случају није остварена сарадња са Федералним министарством расељених особа и избјеглица. Сходно наведеном, Омбудсмени су дана 28.10.2020. године о реализацији препоруке обавијестили Владу Федерације Босне и Херцеговине, а предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности за 2020. годину.
Ж-БЛ-05-271/20	П-205/20	ПРЕПОРУКУ директору Агенције за осигурање Републике Српске 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 02.03.2020. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Актом број: 01-120-1-11/20, од дана 10.12.2020. године, Агенција је доставила одговор на издату препоруку у којима наводе разлоге услед којих препорука неће бити реализована. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се неиспоштованом.
Ж-БЛ-05-587/20	П-214/20	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Братунац 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама члана 14. став 4. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	03 - Приступ информацијама	Није реализована	ДА	Увидом у достављени одговор од дана 27.11.2020. године, утврђено је да општина Братунац ни по издатој препоруци није поступила у складу са Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској, са образложењем да су захтјеви Дагиње Васић неосновани због чега сматрају да нису дужни поступити по издатој препоруци Омбудсмана Босне и Херцеговине. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Нема одговора						

Ж-СА-05-1073/19	П-14/20	ПРЕПОРУКУ в.д. директору Универзитетског клиничког центра Тузла 1. Да, одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу рјешења по Захтјевима за приступ информацијама жалитељице од 28.06.2019. године и 19.07.2019. године; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави одлуку донесену у складу са овом Препоруком;	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Како надлежни орган у остављеном року није доставио информације у вези са реализацијом Препоруке од 31.01.2020. године, Омбудсмени Босне и Херцеговине су дана 01.06.2020. године и 10.08.2020. године упутили допис те затражили доставу информација. Универзитетски клинички центар Тузла је упозорен да у складу са чланом 25. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, у току провођења активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (у даљем тексту: институција Омбудсмена), сви органи власти имају обавезу сарадње и пружању одговарајуће помоћи у истраживањима. До дана затварања предмета институција Омбудсмена није запримила изјашњење у вези са подузетим активностима на реализацији Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине су утврдили да одговорни орган није реализовао Препоруку, те је дана 25.09.2020. године упућена Обавијест о нереализацији Препоруке од 04.09.2020. године предсједнику Управног одбора Универзитетског клиничког центра Тузла. Институција Омбудсмена ни по овом акту није запримила изјашњење.
Ж-СА-05-864/19	П-79/20	ПРЕПОРУКУ директору Хидроелектрана на Требишњици 1. Да, одмах подузме ефикасне мјере и радње на доношењу водича за приступ информацијама, а како би се грађанима дале све потребне информације за обраћање у поступку подношења захтјева за приступ информацијама; 2. Да, именује службеника за информисање, у смислу члана 19. Закона о слободи приступа информацијама Републике Српске, те да одлуку о именовану достави институцији Омбудсмена на увид; 3. Да, подузме све адекватне активности како би се по будућим захтјевима за приступ информацијама благовремено поступало, те како би се исти обрађивали у законском року; 4. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Како одговорна страна у остављеном року институцији Омбудсмена није доставила изјашњење у вези са реализацијом наведене Препоруке, дана 10.08.2020. године и 14.09.2020. године упућене су ургенције за реализацију Препоруке. Такођер, дана 30.11.2020. године Електропривреди Републике Српске упућена је Обавијест о нереализацији Препоруке Омбудсмена Босне и Херцеговине број: П-79/20 од 21.05.2020. године. Омбудсмени Босне и Херцеговине ни на један акт нису запримили изјашњење. Сходно напријед наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине. Информација о нереализацији Препоруке бит ће уврштена у Годишњи извјештај за 2021. годину.
Ж-БЛ-05-568/20	П-176/20	Омбудсмани сматрају да би било цјелисходно да се изнађу техничке могућности како би електронска издања службених гласника била доступна на веб страницама. Осим тога, омбудсмани Вас подсећају да су издали препоруку којом се кризним штабовима у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине налаже да предузму потребне мјере како би се све одлуке кризних штабова на свим нивоима власти објављивале у свим средствима јавног информисања и на веб страницама својих институција на потпуно једноставан и схватљив начин, разумљив за све грађане Босне и Херцеговине како би се избјегла непотребна различита тумачења.	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Д.Н.А. 15.10. 2020 примљен допис Владе БиХ у којем обавјештавају Институцију омбудсмана о прослијеђивању препоруке на разматрање и даље поступање Федералном Министру правде. 22.01.2021. нема одговора, рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-39/20	П-242/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини општине и начелнику општине Власеница -да поклони дужну пажњу и размотри приједлоге Б.Ј. у погледу изгледа заједничке гробнице жртава рата из Рашића Гаја, јуна-јула 1941. године, -да о предузетим мјерама на провођењу ове Препоруке обавијести Омбудсмене у року од 30 дана од дана пријема.	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора

Ж-БЛ-05-626/20	П-239/20	ПРЕПОРУКУ директору ЈУ "Машинске школе" Приједор 1. Да одмах по добијању ове препоруке, одговори подносиоцу жалбе на поднесене захтјеве за приступ информацијама од дана 03.09.2020. године и од дана 21.09.2020. године, на начин прописан Законом о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да без одлагања предузме неопходне радње и мјере како би именовала службеника за информисање, 3. Да донесе Водич за приступ информацијама и Индекс регистар и учини их доступним јавности 4. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
Ж-БЛ-05-737/20	П-240/20	ПРЕПОРУКУ директору Туристичке организације Града Бихаћа 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе одговори на поднесени захтјев за приступ информацијама од дана 26.10.2020. године, у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
Ж-БР-05-58/20	П-255/20	ПРЕПОРУКУ У Јавној здравственој установи, Универзитетско клиничком центру у Тузли 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 25. 3. 2020.г., 28. 5. 2020.г., 2. 7. 2020. г., и 3. 9. 2020. године 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испштовања ове препоруке.	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	Рад на предмету у току.
Ж-БЛ-05-430/20	П-264/20	ПРЕПОРУКУ генералној директорици Стручне службе АМУС-а 1. Да по пријему ове препоруке, без одлагања подносиоцу жалбе одговори по поднесеном захтјеву за приступ информацијама од дана 03.02.2020. године, на начин прописан Законом о слободи приступа информацијама у Босни и Херцеговини. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	03 - Приступ информацијама	Нема одговора	НЕ	21.01.2021 нема одговора, рад на предмету у току
УКУПНО	-	03 - Приступ информацијама				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
81	87	34	2	12	25	8
ПОВРЕДА ПРАВА :	04 - Вјерске слободе / религија					
УКУПНО	-	04 - Вјерске слободе / религија				

УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
0	0	0	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	05 - Полиција					
Реализирана						
Ж-СА-05-835/19	П-2/20	ПРЕПОРУКУ Служби социјалне заштите Општине Центар 1. Да одмах, у сарадњи са оба родитеља, подзму додатне мјере и активности, с циљем унапријеђења породичних односа, а све у интересу малодобне дјече, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације. 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	05 - Полиција	Реализирана	ДА	Служба социјалне заштите Општине Центар доставила је институцији Омбудсмена дана 25.02.2020. године допис број: 35/ИИ-05-550-934/19 од 18.02.2020. године којим Омбудсмене Босне и Херцеговине обавјештава да је дана 10.02.2020. године обављен савјетодавни разговор са млдб. С. Е. и млдб. С. Ф., као и разговор са жалитељицом где је договорено, да се ради добробити малодобне дјече у наредном периоду реализује заједнички разговор са њом и супругом . Истим Актом је такођер наведено да ће наведена Служба након обављених разговора са родитељима, те уколико буде потребно подизмање и других активности у циљу заједничког рјешења настале ситуације, о свему накнадно обавијестити Омбудсмене Босне и Херцеговине. 24.07.2020. Сл.социјалне заштите Општине Центар доставила је информацију да су родитељи исказали спремност за даљу сарадњу у најбољем интересу дјетета.
Ж-БЛ-05-461/19	П-15/20	ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.	05 - Полиција	Реализирана	ДА	Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.

Ж-БЛ-05-1012/18	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-146/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-БЛ-05-70/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-59/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	НЕ	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-БЛ-05-32/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-21/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-БЛ-05-20/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-19/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-БЛ-05-17/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-7/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-БЛ-05-12/19	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-1032/18	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	05 - Полиција	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен подносиоцима жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>

Ж-ЛИ-05-330/17	П-197/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да сва надлежна тијела у Жупанији/Кантону 10 подуму ефикасне мјере и радње на досљедној provedби међународних стандарда о људским правима, домаћег законодавства и Акцијског плана за реализирање Програма мјера за превенцију, заштиту и борбу против насиља у обитељи Жупаније/Кантона 10 за 2019. и 2020. годину, а сукладно налазима из ове Препоруке. 2. Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке обавијесте Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине о подузетим мјерама у циљу реализирања исте.	05 - Полиција	Реализирана	ДА	Сва надлежна тијела Жупаније/Кантона 10 обавијестила су Омбудсмане да прихватају налазе из донесене Препоруке, као и да ће наставити рад у предметима насиља у обитељи сукладно међународним стандардима и домаћем законодавству. Сукладно наведеном, Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу чланка 35. тачке 8. Правила за функционирање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 104/11), затворе овај предмет јер су издату Препоруку оцијенили прихваћеном.
Нема одговора						
Ж-СА-05-858/18	П-228/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини Херцеговачко-неретванског кантона, Влади Херцеговачко-неретванског кантона и Министарству унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона • Да именују сва неопходна тијела и органе, као и да успоставе механизме како би се неометано проводио поступак унутрашње истраге али и сви други процеси у оквиру Министарства унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона; • Да о подузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте институцију Омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.	05 - Полиција	Нема одговора	НЕ	12.02.2021 нема одговора, рад на предмету у току.
УКУПНО	-	05 - Полиција				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
4	16	3	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	06 - Јавни приходи					
Нема одговора						
Ж-БЛ-04-540/20	П-189/20	Узимајући у обзир напријед изнесено, Омбудсмани Босне и Херцеговине су мишљења да је неопходно измјенити Закон о начину финансирања Кантоналног фонда за изградњу станова за чланове породица шехида и погинулих бораца, ратних војних инвалида, демобилизованих бораца и прогнаних особа на начин да се у члану 2. бришу правне и физичке особе приликом регистрације моторних возила као обвезници доприноса. С тим у вези, члан 5. Брише се. Овим путем позивамо предједавајућег Скупштине Унско- санског кантона да у року од 90 дана од дана пријема ове иницијативе обавијести Институцију омбудсмана о мјерама које су предузете у сврху реализације.	06 - Јавни приходи	Нема одговора	НЕ	18.01.2021 ургенција С обзиром да још увијек није запримљен одговор на иницијативу, позивамо Вас на разматрање наведене Иницијативе, и достављање одговора.
УКУПНО	-	06 - Јавни приходи				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	07 - Затвори					
Реализирана						

Ж-СА-07-1160/19	П-56/20	П Р Е П О Р У К У Казнено поправном заводу полуотвореног типа Тузла 1. Директору Казнено-поправног завода Тузла да поновно размотри захтјев за кориштење ванзаводских погодности уз обавезан надзор за осуђеницу, будући да се ради о примјерној осуђеници, класификованој у „А“ групу, радно ангажованој и која је стекла потребан омјер издржане казне затвора за кориштење ванзаводских погодности; 2. Да се у року од 15 дана достави повратна информација о provedби дате препоруке институцији Омбудсмана за људска права БиХ.	07 - Затвори	Реализирана	ДА	„ ... Након што је запримљена позитивна провјера надлежне полицијске управе, осуђена је упутила молбу директору за одобравање кориштења ванзаводских погодности те након што је молба разматрана и одобрена, први викенд користила је у периоду од 03.10.2020. године до 04.10.2020. године. Након тога, први дио годишњег одмора користила је у кругу породице у периоду од 09.10.2020. године до 23.10.2020. године...“ Сходно наведеном, Омбудсмани Босне и Херцеговине са задовољством констатују да је Препорука, број: П-56/20 реализована у цјелости, као и да ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те се овом одлуком предмет се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
УКУПНО	-	07 - Затвори				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	1	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	08 - Равноправност полова					
Нема одговора						
Ж-СА-06-686/20	П-171/20	П Р Е П О Р У К У КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈЕВУ 1. да имајући у виду мишљење Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, јавне огласе за пријем запосленика, будуће сачињава у оба рода, или у родно неутралној варијанти, изузев уколико је спол потенцијалних запосленика нужан за обављање послова оглашеног радног мјеста; 2. да о начину испоштовања ове Препоруке обавијести Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине у року од 15 дана од дана пријема исте.	08 - Равноправност полова	Нема одговора	НЕ	22.01.2021 Нема одговора, рад на предмету у току.
УКУПНО	-	08 - Равноправност полова				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	09 - Правосуђе					
Реализирана						
Ж-БЛ-08-803/19	П-25/20	П Р Е П О Р У К У Кантоналном суду у Бихаћу 1. Да без одлагања, предузме ефективне мјере ради окончања поступка у предмету број 01 0 В 014850 19 В, а у складу са налазима из ове Препоруке; 2. Да у року од 30 дана, од дана пријема препоруке извјестити Институцију омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о подузетим мјерама на извршењу Препоруке. У складу са чланом 33. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, ова препорука се доставља и подносиоцу жалбе.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Поступајући по наведеној Препоруци број П- 25/19, Кантонални суд у Бихаћу је актом број 01 0 В 014850 19 В од 09.03.2020. године доставио изјашњење да је предузео ефективне мјере у предметном спису, те да је предметно писмено упућено путем надлежног министарства Босне и Херцеговине, па су Омбудсмани донијели одлуку као у уводу овог Обавијештења, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).

Ж-БЛ-08-561/19	П-51/20	<p>ПРЕПОРУКУ Шефу Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, Подручне јединице Прњавор</p> <p>1. Да предузме неопходне мјере на провођењу закључака број: 21.36/474-1/17 од дана 31.05.2019. године. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији. Главном републичком водном инспектору 1. Да предузме неопходне мјере у вези са омогућавањем несметаног коришћења јавног добра „Мушановића јаруга“ и извора „Дјевојка“ .</p> <p>2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.</p>	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	<p>Актом број: 24.060/9993-130-2/20 од дана 16.03.2020. године, Водна инспекција доставила је одговор по издатој препоруци, у којем, између осталог, наводи: „... У вези Вашег акта поменутог броја везе могу рећи да је дана 13.03.2020. године републички водни инспектор ... изашао је на лице мјеста и Службеном забиљешком број: 24.060/338-126-22-1/20 констатовао да је у моменту контроле странка у поступку: 1. уклонила ограду, откључала бунар и напустила узурпирано земљиште означено као к.ч. 1893 „Мушановић јаруга“ поток, уписано у ПЛ број 242 к.о.</p> <p>Прњавор на име посједника Воде, са 1/1 дијела (јавно водо добро у власништву Републике Српске) 2. омогућила неодређеном броју лица да несметано могу приступати до јавног водног добра, потока и бунара и 3. омогућила кориштење воде са бунара извора „Дјевојка“, свим корисницима на начин какав је био прије реконструкције некадашње каптаже извора „Дјевојка“. Водна инспекција додаје да се може закључити да је странка у поступку извршила тражене мјере. У остављеном року није достављен одговор на издату Препоруку од стране Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, Подручне јединице Прњавор. Дана 13.07.2020. године, институција Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине упутила је Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука ургенцију поводом Препоруке Омбудсмана. Управа је доставила одговор број: 21.36/474-1/17 од дана 07.09.2020. године, у којем се наводи: „Везано за Вашу Препоруку по жалби ..., обавјештавамо Вас да је Закључак, број:21.36/474-1/17 од дана 31.05.2019. године, у цјелости извршен дана 13.06.2019. године, о чему Вам достављамо Записник, фотографије и другу документацију из списка предмета. Обзиром да је Закључак извршен, предмет је окончан, РУГИПП ПЈ Прњавор завршила је поступање по предмету.“ Управа је поткријепила поменути одговор са наведеним записником, те са фотографијама направљеним на лицу мјеста. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.</p>
Ж-СА-08-1396/19	П-47/20	<p>ПРЕПОРУКУ КАНТОНАЛНОМ СУДУ У ТУЗЛИ 1. Да у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода донесе одлуку у предмету број 126 0 Мал 170360 18 Гж;</p>	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	<p>Поступајући по препоруци Омбудсмана, Кантонални суд у Тузли доставио је Омбудсменима одговор, акт број: 003-0-Су-19-000 821 од 13.03.2020. године. Дана 08.06.2020. године одговор Кантоналног суда у Тузли достављен је подносиоцу жалбе. Имајући у виду садржај достављеног одговора Кантоналног суда у Тузли, Омбудсмени Босне и Херцеговине не налазе основа за даље поступање у предмету жалбе</p>
Ж-МО-08-101/20	П-208/20	<p>ПРЕПОРУКУ Општинском суду у Мостару • да одмах по пријему препоруке успоставе сарадњу са институцијом Омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и доставе изјашњење у вези са актима институције Омбудсмана од дана 02.10.2020. године и 14.10.2020. године, као и да Суд донесе Одлуку по поднесеној пријави од дана 06.02.2020.године.</p>	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	<p>Горе наведена препорука је испоштована, и достављена подносиоцима жалбе, те су исти на претходно наведено Рјешење Општинског суда у Мостару благовремено поднијели жалбу Кантоналном суду у Мостару, дана 05.11.2020.године.</p>

Ж-СА-08-1077/19	П-230/20	ПРЕПОРУКУ Федералном министарству унутрашњих послова 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Дана 11.12.2020. године, Омбудсмени БиХ запримили су акт Кантоналног суда у Сарајеву број: 009-0-Су-20-000886 са прилогом пресудом Кантоналног суда у Сарајеву број: 65 О П 685527 18 П. Имајући у виду чињеницу да је током интервенције Омбудсмена БиХ Кантонални суд у Сарајеву дана 10.11.2020. године, донио пресуду у предмету број: 65 О П 685527 19 Гж, Омбудсмени БиХ донијели су одлуку да се предмет број: Ж-СА-08-1077/19 затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
Ж-БР-08-10/19	П-258/20	ОПЋИНСКОМ СУДУ У ЛУКАВЦУ 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 29. 09.2019. године, 06. 12. 2019. године, те 02.06.2020. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	09 - Правосуђе	Реализирана	ДА	Одговор Опћински суд у Лукавцу број: 126 О Рс 094003 20 И 123 од 30.12.2020-г-
Дјелимично реализирана						
Ж-СА-08-1361/19	П-89/20	ПРЕПОРУКУ Опћинском суду у Сарајеву 1. Да предузме неопходне активности, у складу са стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а у циљу што скоријег доношења одлуке у предмету број 65 О Рс 734815 18 Рс. 2. Да о реализацији препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од петнаест (15) дана од дана пријема препоруке.	09 - Правосуђе	Дјелимично реализирана	ДА	Дана 18.01.2021. године подносиатељца жалбе ...обавијестила је да је њен адвокат спријечен и да се главна расправа у предмету 65 О Рс 734815 18 Рс заказан за дан 18.01.2021. године у 11:00 часова одгађа. О термину одржавања идућег рочишта подносиатељца жалбе ће обавијестити институцију Омбудсмена. Рад на предмету у току.
Остварена сарадња						
Ж-БЛ-05-735/18	П-4/20	ПРЕПОРУКУ 1. да у свим будућим сличним случајевима приликом доношења Рјешења о обустављању поступка/одбацивању приједлога наведе разлоге због којих није нашао основа за наставак поступка уставности, имајући у виду његову улогу у правном систему, као и чл. 42 ст. 1. Закона о Уставном суду Републике Српске који прописује да ..Суд није ограничен захтјевом предлагача, односно подносиоца иницијатива... 2. Народној скупштини Републике Српске, да ову препоруку узме у разматрање као Иницијативу за измјену Закона о Уставном суду Републике Српске у смислу прецизирања престанка процесних претпоставки, те овлашћења Уставног суда да настави поступак по службеној дужности ако нађе основа за то..	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	НЕ	23.01.20. Запримљен одговор НС РС да је Иницијатива прослијеђена надлежним скупштинским тијелима на разматрање. Након Ургенције Омбудсмена БиХ од 10.09.2020. год. 22.09.2020.запримљен је одговор НС РС да још увијек нису запримљена сва тражена мишљења. Рад на предмету у току

Ж-СА-08-268/20	П-183/20	ПРЕПОРУКУ Председавајућем Парламенту Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, одмах по пријему ове Препоруке, подузме одговарајуће активности на разматрању и доношењу Регулационог плана историјског градског подручја Почитељ за период од десет година (2008.-2018. година); 2. Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове Препоруке. Влади Федерације Босне и Херцеговине Парламенту Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, подузме одговарајуће активности на припреми, изради и доношењу новог Регулационог плана историјског градског подручја Почитељ који ће се примјењивати од 2018. године; 2. Да у року од 90 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	22.01.2021 упућена ургенција Дана 06.10.2020. године Представнички дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине доставио је Одговор број: 01/ц, 02/ц – 02-972/20 од 05.10.2020. године, којим је наведено: „...обавјештавамо Вас да ће се на 15. Редовној сједници Представничког дома Парламента Федерације БиХ заказаној за 14.10.2020. године разматрати Приједлог Одлуке о доношењу Регулационог историјског градског подручја Почитељ на период од десет година, који је у парламентарну процедуру достављен од Владе Федерације БиХ.“ Обзиром да до данас није запримљено изјашњење о даљим подузетим активностима на реализацији препоруке, овим Вас путем подсјећамо на одредбу члана 25. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине којим је прописано да у току провођења активности институције Омбудсмена, сви органи власти имају обавезу сарадње и пружању одговарајуће помоћи у истраживањима.
Ж-БЛ-05-811/18	П-252/20	ПРЕПОРУКУ Основном суду у Бањалуци, да одмах по пријему препоруке, предузме све неопходне радње у циљу доношења одлуке у предмету број 71 0 Рс 261418 17 Рс те да о предузетим мјерама обавијести Институцију Омбудсмана Босне и Херцеговине, у року од 60 дана.	09 - Правосуђе	Остварена сарадња	ДА	05.01.2021 одговор на препоруку, рад на предмету у току
Није реализована						
Ж-БЛ-08-567/19	П-63/20	Омбудсменима је јасно да је конкретни судски поступак окончан али дужни су констатовати повреду права на правично суђење у наведеном предмету. Праведно би било да се подносиоцу жалбе надокнади штета због очигледног кршења права на правично суђење. Узимајући у обзир напријед изнесено, Омбудсмани Босне и Херцеговине, у складу са одредбом члана 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, дају Правобранилаштву Републике Српске и Основном суду у Теслићу ПРЕПОРУКУ 1. Да се у будућим сличним предметима придржава мишљења омбудсмана изнесеног у овој препоруци	09 - Правосуђе	Није реализована	НЕ	Рад на предмету у току.
Нема одговора						
Ж-СА-08-230/19	П-227/20	ПРЕПОРУКУ Институту за медицинско вјештачење здравственог стања 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и достави изјашњење. Рок за реализацију препоруке: одмах.	09 - Правосуђе	Нема одговора	ДА	24.12.2020 примљен одговор. Рад на предмету у току
УКУПНО	-	09 - Правосуђе				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА

12	12	6	1	3	1	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	10 - Радни односи					
Реализирана						
Ж-ЛИ-04-85/20	П-66/20	ПРЕПОРУКУ 1. да се одмах по пријему ове препоруке поништи Одлука о пријему у радни однос на одређено вријеме бр:04.6-52/20 од 04.03.2020.г. , донијета од стране директора Средње техничке школе Бугојно 2. да се изврши поновна процедура пријема по предметном Конкурсу за избор професора и то на позицију бр.1. Професор тјелесног и здравственог одгоја - 4 сата седмично, на одређено вријеме, на начин да се отклоне све утврђене неправилности. 3. у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину реализације ове препоруке:	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Дана 09.06.2020.г. одговорна страна је доставила Одговор бр:02.9-126/20 којом обавјештава Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине да су поступили по издатој Препоруци, донијели Одлуку о поништењу Одлуке о пријему у радни однос на одређено вријеме бр.04.6-124/20 од 03.06.2020.г., те донијели Одлуку о пријему у радни однос на одређено вријеме по поменутом Конкурсу, бр:04.6-125/20, на радно мјесто Професора тјелесног и здравственог одгоја, којом су примили жалитеља.
Ж-СА-04-770/19	П-168/20	П Р Е П О Р У К У директору Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање • Да, одмах по пријему ове Препоруке, подзме све законом прописане мјере и активности, а како би се жалитељу омогућило остваривање права на старосну пензију; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Дана 10.11.2020. године институција Омбудсмена запримила је Обавијест Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање број: Ф312/2/1-35-1-58198-12/20 од 29.10.2020. године којим је наведено да је окончан поступак признавања права на старосну пензију осигураника , те је исти остварио право на старосну пензију, а одлука је достављена жалитељу препорученом поштом. Сходно напријед наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, обзиром да је одговорни орган отклонио повреду права на коју је жалитељ указивао...
Ж-БЛ-04-9/20	П-206/20	ПРЕПОРУКУ директору Здравствене установе Дом здравља Цазин 1. Да по пријему препоруке без одлагања оконча покренути дисциплински поступак број: 6651/19 од 18.11.2019. године 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Актом број: 7676/20, од дана 23.11.2020. године, ЗУ Дом здравља Цазин доставио је одговор на издату препоруку у коме наводи да је поменути дисциплински поступак окончан дана 06.10.2020. године. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).
Ж-МО-04-82/19	П-220/20	П Р Е П О Р У К У ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ ХРВАТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ХЕРЦЕГ БОСНЕ Д.Д. МОСТАР 1. Да убудуће, приликом провођења натјечајних процедура, поступа у складу са начелом транспарентности, Уставом Босне и Херцеговине, и међународним стандардима зајамченим Уставом Босне и Херцеговине. Да, у року од 30 дана, сукладно чланку 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Из обавијести Електропривреде д.д. Мостар, од 24.12.2020.године, развидно је да, приликом провођења натјечаја, поступају у складу са Препоруком број 220/20, односно у складу са начелом транспарентности, законским и подзаконским актима, чиме се препорука сматра испоштованом. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сугласили, да у смислу чланка 35. Ст.8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-04-82/19.

Ж-МО-04-86/19	П-220/20	П Р Е П О Р У К У ЈП ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ ХРВАТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ХЕРЦЕГ БОСНЕ Д.Д. МОСТАР 1. Да убудуће, приликом провођења натјечајних процедура, поступа у складу са начелом транспарентности, Уставом Босне и Херцеговине, и међународним стандардима зајамченим Уставом Босне и Херцеговине. Да, у року од 30 дана, суkladно чланку 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Из обавијести Електропривреде д.д. Мостар, од 24.12.2020.године, развидно је да, приликом провођења натјечаја, поступају у складу са Препоруком број 220/20, односно у складу са начелом транспарентности, законским и подзаконским актима, чиме се препорука сматра испоштованом. Имајући у виду напријед наведено чињенично стање, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су се сугласили, да у смислу чланка 35. Ст.8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, затворе предмет број Ж-МО-04-82/19.
Ж-СА-04-595/20	П-210/20	П Р Е П О Р У К У 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ “Породично савјетовалиште”; 2. Да се одмах, подузму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подузму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	10 - Радни односи	Реализирана	ДА	Дана 22.10.2020. године, Омбудсмени БиХ запримили су одговор КЈУ “Породично савјетовалиште” број: 01-34-1152/20 од 22.12.2020. године. Претходно наведени одговор прослијеђен је подносиоцу жалбе у складу са чланом 31. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права БиХ, на који је подносиоца жалбе благовремено доставио коментар. Имајући у виду да су Омбудсмени БиХ разматрали више жалби запосленика КЈУ “Породично савјетовалиште” и упутили препоруку број: 210/20, којом је обухваћен и предмет подносиоца жалбе гдје је констатовано да у конкретном случају није дошло до повреде одредаба Закона о забрани дискриминације у смислу да је подносиоца жалбе изложен дискриминацији доношењем Правилника о раду КЈУ “Породично савјетовалиште” Омбудсмени БиХ донијели су одлуку да се предмет број: Ж-СА-04-595/20 затвара у складу са чланом 35
Дјелимично реализирана						

Ж-СА-04-685/18	П-165/20	<p>П Р Е П О Р У К У СЛУЖБИ ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ ОРГАНА И ТИЈЕЛА ФБИХ • да изнађе начин да се компензирају прековремени сати упосленицима који обављају послове чија природа захтијева прековремене сате, како би се избјегли скупи и дуги судски поступци; • да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са подносиоцем жалбе, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације, на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; • да најкасније у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о подузетим активностима у циљу реализације ове препоруке.</p>	10 - Радни односи	Дјелимично реализирана	ДА	<p>Институција Омбудсмена је дана 28.10.2020. године запримила одговор на препоруку број П-165/20, од 14.09.2020. године од директора Службе за заједничке послове органа и тијела ФБИХ, акт број 03-05-1897-1/20, од 27.10.2020. године, у којем се наводи сљедеће: „Уважавајући наведено у препоруци број и датум горњи, обавјештавамо Вас о активностима које су подузете од стране Службе за заједничке послове органа и тијела ФБИХ а у циљу реализације предметне препоруке: - подузимајући мјере и радње из препоруке, Служба је увела прерасподјелу радног времена, те је на тај начин смањила број прековремених сати које упосленици остварују на мјесечном нивоу. Куповином зграде у коју се смјестио већи број федералних институција, дошло је до промјене у систему рада упосленика Одсјека за унутрашње осигурање и противпожарну заштиту јер је смањен број објеката у којим пружамо услуге унутрашњег осигурања 24 сата, а самим тим је редуциран број ноћних и прековремених сати. - Непосредно надређени је у сталном контакту са упосленицима Одсјека за унутрашње осигурање и противпожарну заштиту а са циљем заједничког рјешавања проблема као и оставривање што квалитетније будуће сарадње. Сходно свему наведеном, обавјештавамо Вас да ће Служба и у наредном периоду подузимати све активности у циљу заштите права упосленика из радног односа.“</p>
Остварена сарадња						
Ж-СА-04-1025/19	П-6/20	<p>П Р Е П О Р У К У Градоначелници Града Високо 1. Да без одлагања у оквиру својих надлежности предузме све неопходне активности те достави подносиоцу жалбе Закључак у складу са Законом о управном поступку Федерације БиХ.</p>	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	<p>Имајући у виду чињеницу да у Закључку Града Високо број: 01/2-02-1041/19 од 05.09.2019. године, није наведено да подносилац пријаве није лице које може поднјети дисциплинску пријаву у складу са чланом 31. Став 1. Уредбе, већ је та информација достављена Омбудсменима БиХ тек по издавању Препоруке, Омбудсмени БиХ не налазе основ за даље поступање у предмету обзиром да се ради о погрешној примјени материјалног прописа приликом доношења Закључка број: 01/2-02-1041/19 од 05.09.2019. Такођер Омбудсмени БиХ овим путем подсјећају да нису надлежни за одређивање који је од другостепени органа надлежан по жалби у конкретном случају.</p>
Ж-СА-04-836/18	П-33/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. КЈКП „Грас“ д.о.о. Сарајево – да у координацији са ресорним министарством и ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у циљу повезивања стажа осигурања ради остваривања права на пензију за подносиоца жалбе, као и за остале своје раднике. 2. да благовремено обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину реализације ове Препоруке.</p>	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	<p>Уважавајући чињеницу да је означени одговорни орган поступио по Препоруци П-33/20 од 14.02.2020. године, на начин да је остварио сарадњу са институцијом Омбудсмена и доставио информацију о мјерама и активностима које су подузете у циљу реализације препоруке, односно доставио информацију да ће обавезе по основу пореза и доприноса за подносиоца жалбе бити измирене када се стекну финансијски услови за исто, те да ће о истом благовремено обавијестити институцију Омбудсмена, Омбудсмени Босне и Херцеговине цијене да нема основа да даљим подузимањем активности и мјера на предмету подносиоца жалбе.</p>

Ж-СА-04-1341/19	П-125/20	ПРЕПОРУКУ Директору КЈКП „Водовод и канализација“ Сарајево 1. Да подузме активности којом ће конкретну ситуацију вратити у законске оквире; 2. Да о мјерама и активностима подузетим у конкретном предмету обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана.	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 17.07.2020. године институција Омбудсмена запримила је акт КЈКП „Водовод и канализација“ Сарајево, број: 59/20 од 17.07.2020. године у којем је између осталог наведено: „...Слиједом напријед наведеног, као релевантно истичемо да мјера упозорења која је изречена жалитељици – изречена је прије 6 (шест) мјесеци. Будући да именована у том периоду није починила нити једну повреду радне обавезе, иста не може негативно утјецати на њен даљи радно-правни статус. Напомињемо да је поуком о правном лијеку упућена у евентуални даљи поступак заштите права за које сматра да јој је повријеђено од стране послодавца, из чега произилази да није дошло до процедуралних пропуста, повреде права поступка, као ни повреде права жалитеља.“ Сходно наведеном, имајући у виду све информације из случаја и достављених одговора, овом одлуком предмет се затвара у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
Ж-СА-04-639/19	П-193/20	ПРЕПОРУКУ Премијеру Владе Федерације Босне и Херцеговине • Да, одмах по пријему ове Препоруке, подузме све законом прописане мјере и активности у циљу рјешавања статуса групе радника ЛПВЗ Орао, а како би се жалитељима омогућило одјављивање са осигурања на дан 31.12.2010. године, ради остваривања здравственог и пензијско инвалидског осигурања; • Да у року од 60 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	14.10.2020 запримљен одговор 25.12.20. Запримљен одговор из Уреда Премијера Ф БиХ.
Ж-БЛ-04-583/20	П-250/20	ПРЕПОРУКУ 1.Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, да без одгањања, доставља жалбе другостепеном органу у складу са Законом о управном поступку Босне и Херцеговине, уважавајући изнесено мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине 2.Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, да се у потпуности придржава Рјешења Одбора државне службе за жалбе од 02.11.2020. године 3.Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, да другостепеном органу одмах прослједи жалбе жалитељице од 15.09.2020. на рјешење УИО БиХ број:01-34-2-55-2896-1/20 и од 04.11.2020. на рјешење број: 01-34-2-55-3881-1/20 од 26.10.2020. године. 4.Управној инспекцији, да изврши инспекцијски надзор у предмету жалитељице, уважавајући мишљење омбудсмана Босне и Херцеговине и у складу са утврђеним чињеничним стањем предузме све мјере из своје надлежности према одговорном органу, укључујући и казнене одредбе 5.Позивају се сви надлежни органи да Омбудсману Босне и Херцеговине доставе информацију о предузетим мјерама у циљу реализације ове препоруке у року од 60 дана од дана пријема	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 24.12.2020. запримљен одговор Министарства правде Босне и Херцеговине. Рад на предмету у току.

Ж-БЛ-04-512/20	П-251/20	Републичкој управи за инспекцијске послове, Сектор инспекције рада-Одјељење Источно Сарајево П Р Е П О Р У К У 1. да у складу са својим надлежностима, изврше инспекцијски надзор у наведеном предмету и да Омбудсмане обавијесте о утврђеном чињеничном стању и евентуалним предузетим мјерама, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука, на број предмета : Ж-БЛ-04-512/20	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	29.12.2021 одговор , рад на предмету у току.
Ж-СА-04-64/20	П-244/20	П Р Е П О Р У К У директору ЈУ Пета гимназија Сарајево да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актом институције Омбудсмана од дана 23.01.2020. године;	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	Дана 25.12.2020. запримљен одговор ЈУ Пета гимназија. Рад на предмету у току.
Ж-БЛ-04-560/20	П-261/20	П Р Е П О Р У К У 1. Управи за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, да без одгађања, доставља Рјешења којим одлучује о праву подносиоца жалбе као и жалбе другостепеном органу у складу са Законом о управном поступку Босне и Херцеговине, уважавајући изнесено мишљење Омбудсмана Босне и Херцеговине 2. Управној инспекцији, да изврши инспекцијски надзор у предмету Којић Ненада, уважавајући мишљење омбудсмана Босне и Херцеговине и у складу са утврђеним чињеничним стањем предузме све мјере из своје надлежности према одговорном органу, укључујући и казнене одредбе 3. Одбору државне службе за жалбе да одмах по пријему ове препоруке одлучи о жалбама Којић Ненада од 21.09 и 27.10.2020. године	10 - Радни односи	Остварена сарадња	ДА	25.01.2021 рад на предмету у току.
Није реализирана						
Ж-СА-04-281/19	П-31/20	П Р Е П О Р У К У Туристичкој заједници Кантона Сарајево Предсједнику Повјеренства 1. да преиспита Одлуку о отказу уговора о раду број: 659/19 од 28.05.2019. године и Одлуку о отказу уговора о раду број: 681/19 од 03.06.2019. године, уважавајући наводе из ове Препоруке; 2. да у року од 30 (тридесет) дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину реализације ове Препоруке.	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	Имајућу у виду све што је наведено у Одлуци о затварању предмета, посебно уважавајући чињеницу да је Туристичка заједница КС поступила по Препоруци П-31/20 од 14.02.2020. године, на начин да је остварила сарадњу са институцијом Омбудсмана и доставила информацију да су у току судски поступци пред Опћинским судом у Сарајеву између Туристичке заједнице и подносиоца жалбе, као и уважавајући чињеницу да су подносиоци жалбе пропустили да доставе тражено очитовање, Омбудсмени Босне и Херцеговине цијене да нема основа да даљим подuzимањем активности и мјера на предмету подносиоца жалбе.
Ж-СА-04-575/19	П-31/20	П Р Е П О Р У К У Туристичкој заједници Кантона Сарајево Предсједнику Повјеренства 1. да преиспита Одлуку о отказу уговора о раду број: 659/19 од 28.05.2019. године и Одлуку о отказу уговора о раду број: 681/19 од 03.06.2019. године, уважавајући наводе из ове Препоруке; 2. да у року од 30 (тридесет) дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину реализације ове Препоруке.	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	Имајућу у виду све што је наведено у Одлуци о затварању предмета, а посебно уважавајући чињеницу да је Туристичка заједница КС поступила по Препоруци П-31/20 од 14.02.2020. године, на начин да је остварила сарадњу са институцијом Омбудсмана и доставила информацију да су у току судски поступци пред Опћинским судом у Сарајеву између Туристичке заједнице и подносиоца жалбе, као и уважавајући чињеницу да су подносиоци жалбе пропустили да доставе тражено очитовање, Омбудсмени Босне и Херцеговине цијене да нема основа да даљим подuzимањем активности и мјера на предмету подносиоца жалбе.

Ж-СА-04-820/19	П-38/20	<p>П Р Е П О Р У К У 1. министрици Министарства за образовање, науку и младе Кантона Сарајево • Да, до доношења коначне одлуке у конкретном предмету размотре став Омбудсмена Босне и Херцеговине изражен у овој Препоруци, у свим даљим одлукама које се тичу предметне ствари. • Да у року од 15 дана од окончања поступка и коначности одлуке обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;</p>	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	<p>Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да се институција Омбудсмена не може мијешати у процес одлучивања судова, односно улазити у меритум ствари о којим одлучује стварно надлежни суд. Међутим, Омбудсмени Босне и Херцеговине наглашавају да је став Омбудсмена Босне и Херцеговине о конкретном питању изражен у Препоруци број: П-38/20 од 25.02.2020. године. Сходно наведеном, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитељице, обзиром да жалитељица даљу заштиту својих права може остварити у радном спору који се води пред Опћинским судом у Сарајеву</p>
Ж-СА-04-1312/19	П-67/20	<p>П Р Е П О Р У К У И. Предсједништву Управног одбора Савеза самосталних синдиката Босне и Херцеговине 1. Да, размотре могућност измјене оспореног члана 26. Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Савезу самосталних синдиката Босне и Херцеговине, и то радног мјеста под редним бројем 2.4 Служба за заједничке и оперативне – техничке послове 1.1 Административно – технички секретар осталих кантоналних одбора ССС БиХ, у дијелу који се односи на радно вријеме, тако да будуће стоји „пуно радно вријеме“, умјесто досадашњег „непуно (пола радног времена)“, а имајући у виду Препоруку Омбудсмена Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави одлуку донесену у складу са овом Препоруком; ИИ. Предсједнику Савеза самосталних синдиката Босне и Херцеговине 1. Да, одмах, подузне активности у циљу измјене члана 6. Уговора о раду број: 01-ИИИ-240/19, закљученог дана 17.07.2019. године, између Савеза самосталног синдиката Босне и Херцеговине и жалитељице, а који се односи на дужину радног времена, на начин да умјесто „20 сати седмично“ стоји „40 сати седмично“; 2. Да, одмах, подузне потребне радње и мјере, а како би се осмислио план активности које ће жалитељица извршавати, у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Савезу самосталних синдиката Босне и Херцеговине и описом послова за наведено радно мјесто; 3. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави одлуку донесену у складу са овом Препоруком.</p>	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	<p>"... увидом у достављену документацију неспорно произилази да одговорни орган у конкретном предмету није поступио по препорукама Омбудсмена Босне и Херцеговине, обзиром да се због настале ситуације узроковане појавом вируса Covid-19, огромних губитака радних мјеста у Федерацији Босне и Херцеговине, пада прилива чланарина и других прихода Савез самосталних синдиката Босне и Херцеговине налази у тешкој финансијској ситуацији, чиме поступање по препорукама Омбудсмена Босне и Херцеговине у овом тренутку није могуће. Информација о неиспоштовању Препоруке број П-67/20 бит ће уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине."</p>
Ж-СА-04-481/19	П-106/20	<p>П Р Е П О Р У К У директору Босналијека д.д. Сарајево • Да преиспитају своје поступање у случају пријема у радни однос жалитеља, те да нађу начин да отклоне дискриминацију и поступак врате у законске оквире узимајући у обзир одредбе Закона о забрани дискриминације и Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине; • Да о подузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте институцију Омбудсмена у року од 30 дана од дана пријема препоруке.</p>	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	<p>Сходно наведеном у одговору Босналијек-а д.д. Сарајево број: 10485/20 запримљеном 22.09.2020. године Омбудсмени Босне и Херцеговине констатују да Босналијек д.д. Сарајево није реализовао Препоруку, број: П-106/20, као и да ће предмет бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те се овом одлуком предмет се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.</p>

Ж-МО-04-133/19	П-130/20	ПРЕПОРУКУ • Градоначелнику Града Мостара 1. да поништи Рјешење градоначелника Града Мостара број УП 02-36-9135/19, од 19.09.2019. године; • Градоначелнику Града Мостара и директору Агенције за државну службу Федерације Босне и Херцеговине 2. да имајући у виду налазе и закључке из ове препоруке, приступи постављењу државног службеника, поступајући сукладно, по одредби члана 19. став 2. Правилника о правилима и поступку провођења јавног натјечаја и постављења државних службеника у тијелима државне службе Федерације Босне и Херцеговине;	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	Директор Агенције за државну службу ФБиХ, изјашњењем на достављену препоруку, истакнуо је како Агенција у конкретном случају поступила на правиан и законит начин, у складу са Законом о државној служби у ФБиХ, и подзаконским прописима, те да својим радњама није повриједила прописе који регулирају ову област. Главна саветница Града Мостара у свом изјашњењу од 24.09.2020.године, истиче да је процедура и избор државних службеника, за конкретан натјечај, у складу са Законом и свим подзаконским актима који регулирају ову материју, из чега произлази јасан став да немају намјеру поступити по Препоруци број П-130/20.
Ж-БЛ-04-8/20	П-149/20	ПРЕПОРУКУ директору ЗУ Дом здравља Цазин 1. Да одмах по добијању ове препоруке спроведе рјешење Федералног инспектората здравства број: УП1-08-33-4-00057/2020-0804, од дана 15.01.2020. године 2. Да у складу са својим овлашћењима, на мјесто шефа Службе за лабораторијску дијагностику постави лице које испуњава услове за то мјесто, како прописује Наредба о стандардима и нормативима здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања у Федерацији Босне и Херцеговине 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	10 - Радни односи	Није реализирана	ДА	Одговорна страна је у акту број: 6231/20, од дана 17.09.2020. године, доставила обавјештење на издату препоруку у којој наводи да јој поменуто рјешење Федералног инспектората здравства број: УП1-08-33-4-00057/2020-0804, од дана 15.01.2020. године, никада није достављено, те с тога није ни могла поступити по истом. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11). Издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.
Нема одговора						
Ж-СА-04-403/20	П-201/20	Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево 1. Да одредбу чланка 7. Правилника са критеријима за пријем радника у ради однос у предшколским установама, основним и средњим школама као јавним установама на подручју Кантона Сарајево усклади са одредбама Закона о раду Федерације БиХ, којим је прописана забрана дискриминације лица које тражи запослење; да се у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Институција омбудсмана за људска права БиХ о реализацији Препоруке	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	15.12.2020 обавијест непосредно висем органу Овом приликом указујемо на чланак 32. ставак 2. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине: "Ако, једном када су препоруке дате, предметно тијело владе не подузме одговарајуће мјере у року који је омбудсман одредио, или ако не обавијести омбудсмана о разлозима њиховог неподузимања, омбудсман може указати министру одговорном за то тијело или највишим органима владе, на ток предмета и на дате препоруке. Ако омбудсман након тога не дође до рјешења у предмету у којем је по његовом мишљењу било могуће наћи позитивно рјешење, тај проблем бит ће уврштен у годишњи или специјални извјештај, помињући имена тијела власти или службеника који су заузели такав став." Слједом наведеног, позивамо Вас да у што краћем року од дана пријема овог акта доставите Ваше изјашњење у вези са напријед наведеним, као и информацију које мјере и активности намјеравате подузети како би се Препорука број П-171/20 прихватила и испоштовала.
Ж-СА-04-604/20	П-229/20	ПРЕПОРУКУ Начелнику Општине Фоча у ФБиХ 1. Да поништи Рјешење број: 03-4-23-610-3/2020 од 14.07.2020.године и донесе ново рјешење утемељено на принципима и одредбама Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	25.01.2021 нема одговора, праћење реализације Препоруке.

Ж-БЛ-04-858/19	П-267/20	ПРЕПОРУКУ директору Републичке управе цивилне заштите Републике Српске 1. Да одмах по добијању ове препоруке, без одлагања донесе одлуку по приговору изјављен на рјешење број: 25.04-113-18-78.1/19, од дана 08.08.2019. године 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	10 - Радни односи	Нема одговора	НЕ	27.02.2021 нема одговора.
УКУПНО	-	10 - Радни односи				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
23	25	5	1	8	6	3
ПОВРЕДА ПРАВА :	11 - Образовање					
Реализирана						
Ж-БЛ-04-584/19	П-10/20	ПРЕПОРУКУ Препоручује се Јавној установи Средњошколском школском центру „Петар Петровић Његош“ Чајничке да одмах понове поступак избора ученика генерације за 2018/2019 школску годину, поштујући позитивне прописе Републике Српске . Омбудсмени повратне информације о поступању по Препоруци очекују у року од 30 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука. О свему се обавјештавају и надлежно министарство и надлежна инспекција, како би евентуално реаговали, надзирали и помогли управи школе да оконча у што краћем року избор ученика генерације.	11 - Образовање	Реализирана	ДА	"...Дана 14.02.2020. године Омбудсмени заступају акт школе број 51/20 од 12.02.2020. године, а којим обавјештавају Омбудсмене да је поступак поновљен... и да је одлука о избору заједно са ранг листом истакнута на огласној табли школе дана 11.11.2019. године. Како жалба није изјављена у року од три дана, ученица је проглашена за ученика генерације. Даље наводе да је републички просвјетни инспектор дошао дана 11.12.2019. године у школу ради контроле извршења број 24.120/616-174-45-2/19 од 08.07.2019. године, а којим је школи наложено да овај поступак спроведу у складу са важећим Правилником. Како школа наводи, инспектор није утврдио неправилности, већ је констатовано да је поступак спроведен у складу са важећим Правилником. Школа у свом изјашњењу наводи да су чак седам пута настојали да изврше доставу позива за достављање документације жалитељу, ради провођења поновног поступка, али је сваки пут одбијен пријем писмена. Подносилац жалбе је одмах о свему обавјештен и на знање и информацију му је достављен и акт школе, као изјашњење, након издате Препоруке Омбудсмана. У складу са Правилима поступка, подносилац жалбе је позван да достави коментар поводом изјашњења, односно навода школе, а надлежна инспекција је позвана да потврди наводе школе и да достави информацију да ли је поновљени поступак избора за ученика генерације за школску 2018/2019 проведени у складу са важећим прописима. Надлежна инспекција је потврдила наводе школе да је поновљен поступак и да је поступак проведени у складу са законским и подзаконским прописима. Имајући у виду све наведено, Омбудсмени констатују да је по Препоруци Омбудсмана поступљено и предмет затварају..."

Ж-БЛ-04-310/20	П-143/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да Правилником о Плану и програму специјализација и субспецијализација дефинише критерије који се узимају у обзир приликом одабира кандидата за додјелу специјализације/субспецијализације 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	11 - Образовање	Реализирана	ДА	Поступајући по жалби, Омбудсмени су дана 27.07.2020. године донијели Препоруку број П-143/20 упућену Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске дају да Правилником о Плану и програму специјализација и субспецијализација дефинише критерије који се узимају у обзир приликом одабира кандидата за додјелу специјализације/субспецијализације и да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке. Даном 31.08.2020. године запримљено је изјашњење на Препоруку у којем се наводи да је у процедури израда горе наведеног правилника, тако да ће Министарство сходно томе, предметну препоруку размотрити а у складу са одредбом члана 90. Закона о здравственој заштити.
Ж-СА-04-371/20	П-155/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона у будућим случајевима у упутствима, а уколико буде потребно организирати консултативну наставу, јасније дефинира санкције у околностима када ученици без оправданог разлога не учествују у настави.	11 - Образовање	Реализирана	ДА	Дана 22.09.2020. године институција Омбудсмена запримила је одговор Министарства број: 10-34-4124-7-05/20 од 16.09.2020. године у којем се између осталог истиче да ће приликом израде нових упутстава о оцјењивању ученика у новим ванредним околностима, препоруке Омбудсмена БиХ бити саставни дио донесених проведених прописа.
Ж-СА-04-574/20	П-195/20	ПРЕПОРУКУ Универзитету Тузла Медицинском факултету Тузла Наставно – научном вијећу Медицинског факултета 1.) Да по пријему ове Препоруке без одлагања, у складу са законитом процедуром подуму активности на: - Омогућавању уписа подносиоцима жалбе на студиј на који је конкурисала под једнаким условима као и остали кандидати који су се пријавили на Јавни конкурс; Кантоналном инспекторату за науку образовање културу и спорт - Да у складу са својим овлаштењима изврше инспекцијски надзор имајући у виду наводе из жалбе; 2.) Да у року од 15 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за подузимање мјера на реализацији ове Препоруке.	11 - Образовање	Реализирана	ДА	Чланом 2. тачка 5. Одлуке подносиоцима жалбе ће се на њен захтјев, а сходно Правилнику о поврату погрешно или више уплаћених средстава Владе Тузланског Кантона извршити поврат уплаћеног износа школарине за зимски семестар ак. 2020/21. године на њен рачун. Претходно наведени одговори прослијеђени су подносиоцима жалбе у складу са чланом 31. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права БиХ. Имајући у виду садржај достављеног одговора односно чињеницу да је у потпуности испоштована препорука Омбудсмена БиХ број: 195/20, Омбудсмени БиХ донијели су одлуку да се предмет број: Ж-СА-04-574/20 затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине .
Остварена сарадња						
Ж-СА-04-714/19	П-115/20	ПРЕПОРУКУ директору Кантоналне управе за инспекцијске послове Кантона Сарајево • Да у случају анонимних захтјева и представки, а посебно када су претходно вршени инспекцијски надзори по истом основу, размотри могућност строжијег приступа оцјене основаности представке по наособ за сваку анонимну пријаву, посебно када је у питању предшколска установа „Том & Јерру пријатељи дјецe; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	Из свегаслиједи да је Кантонална управа за инспекцијске послове Кантона Сарајево, цијенећи препоруке Омбудсмена Босне и Херцеговине, о истом упознала Инспекторат просвјетне инспекције, као и друге инспекторате, те да овај орган у својим поступањима, када су у питању анонимне представке, примјењује одредбе члана 30. став 7. Закона о инспекцијама Кантона Сарајево. Препоруком број: П-115/20 од 05.06.2020. године Омбудсмени Босне и Херцеговине покушали су одговорном органу указати на додатни опрез и подузимање додатних мјера како би се правилно оцјенила основаност анонимних представки прије подузимања конкретних радњи и вршења инспекцијског надзора, посебно у случајевима гдје је претходно већ вршен преглед.

Ж-СА-04-868/18	П-184/20	ПРЕПОРУКУ Декану Факултета физичког васпитања и спорта Пале 1. Да, одмах, подузме све активности у организацији састанка са жалитељем, с циљем превазилажења нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације између руководства Факултета физичког васпитања и спорта и жалитеља, на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 2. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	Дана 02.11.2020. запримљен одговор Факултета физичког васпитања и спорта. 25.01.2021 рад на предмету у току
Ж-СА-04-761/20	П-196/20	ПРЕПОРУКУ И. Сенату Универзитета у Сарајеву • Да, размотри могућност измјене Одлуке број: 01-19-2/20 од 09.09.2020. године којом се даје сагласност на проширење Плана уписа у категорији – редован студент који се финансира из буџетских средстава на првој години првог циклуса и интегрираног студија, а због пропуста техничке нарави приликом онлине уписа на организационе јединице Универзитета у Сарајеву у студијској 2020/2021. години, на начин да поред наведених организационих јединица уврсти и Факултет здравствених студија; • Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, преузме одговарајуће активности како би се успоставила сарадња са Омбудсменима Босне и Херцеговине, у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине; • Да у року од 10 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о активностима усмјереним на реализацији Препоруке; ИИ. премијеру Владе Кантона Сарајево • Да, подузме одговарајуће мјере и активности како би се осигурала законитост и једнак третман свих студената, без обзира у којој организационој јединици Универзитета у Сарајеву се врши упис, посебно у погледу доношења одлука у области образовања; • Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, преузме одговарајуће активности како би се успоставила сарадња са Омбудсменима Босне и Херцеговине, у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине; • Да у року од 10 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о активностима усмјереним на реализацији Препоруке;	11 - Образовање	Остварена сарадња	ДА	Институција Омбудсмена је дана 13.10.2020. године запримила Одговор Универзитета у Сарајеву број: 0101-8775-1/20 од 12.10.2020. године којим је, између осталог наведено: „...Поред свега наведеног, уз заједнички ангажман са Деканом Факултета здравствених студија, желимо информисати Институцију омбудсмана/омбудсмена за људска права БИХ да је нађено рјешење за жалитељицу и да ће иста бити уписана на жељени студиј Факултета здравствених студија УНСА.“ Наведени акт жалитељици је упућен дана 19.10.2020. године. Дана 28.10.2020. године обављен је телефонски разговор са жалитељицом, те је иста позвана да се писмено изјасни да ли остаје при жалби поднесеној институцији Омбудсмена, те да достави изјашњење у вези са актом Универзитета у Сарајеву од 12.10.2020. године. Како до данашњег дана жалитељица није доставила писано изјашњење у вези са достављеним актом, утврђено је да жалитељица није заинтересована за даљим поступањем по жалби, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 1. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине.
Нема одговора						

Ж-БР-04-28/20	П-269/20	Министарству образовања Тузланског кантона 1. да у средњим школама Тузланског кантона преиспита постојећу праксу по питању учешћа у наставном програму особа са допунским педагошко-психолошко-методичко-дидактичким образовањем; 2. да осигура право наставника са допунским педагошко-психолошко-методичко-дидактичким образовањем на учешћу у настави, у складу са одредбама Закона о средњем образовању и одгоју Тузланског кантона 3. да у року од 30 дана Омбудсмене Босне и Херцеговине обавијести о начину испоштовања Препоруке.	11 - образовање	Нема одговора	НЕ	У току праћење препоруке
УКУПНО	-	11 - образовање				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
8	8	4	0	3	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	12 - Особе са инвалидитетом					
Реализирана						
Ж-БЛ-02-638/19	П-36/20	Федералном министарству за питања бранитеља и инвалида домовинског рата упућују: П Р Е П О Р У К У - Да усвоји таква законска рјешења којима ће се осигурати равноправан третман особа са инвалидитетом у случају погоршања здравственог стања, неовисно да ли такав инвалидитет потиче од болести или услијед ратних дјеловања; - да о учинку ове препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема исте.	12 - Особе са инвалидитетом	Реализирана	ДА	Дана 12.03.2020. Запримљен је одговор Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено ослободилачког рата број: 05-37-693/20 у којем је , између осталог, наведено "...да су у току активности на измјени и допуни Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица , те ћемо узети у разматрање Вашу препоруку ." Дана 03.07.2020. године странка је позвана да достави коментар на одговор Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата на препоруку омбудсмена. Обзиром да је рок за достављање повратних информација протекао ... те да Омбудсмени БиХ нису могли утврдити да је жалитељ заинтересован за даље вођење поступка, донесена је одлука о затварању предмета, у складу са чланом 35. став 1. тачка 1. Правила поступка институције
Ж-СА-02-1316/19	П-137/20	П Р Е П О Р У К У директору Дома здравља Витез 1. Да у смислу члана 86. и 87. Закона о здравственој заштити Федерације Босне и Херцеговине, а имајући у виду међународне стандарде наведене у овој Препоруци, подузме све потребне мјере како би се жалитељу пружила медицинска помоћ, у циљу олакшавања замјене дискова на уграђеној Терминалној Илеостоми; Да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке	12 - Особе са инвалидитетом	Реализирана	ДА	Дана 07.09.2020. године запримљен је акт ЈУ Дом здравља Витез број 11-01-2333-1/2020 од 01.09.2020. године у којем је наведено: "...у траженом року вас обавијештавамо да ће у потпуности испоштовати вашу Препоруку у вези са жалбом Фране Шамтић,а сукладно Закону о здравственој заштити...." Актом од дана 08.09.2020. године жалитељу је достављен цитирани одговор ЈУ Дом здравља Витез. Истим актом жалитељ је упућен да се јави у ЈУ Дом здравља Витез и лекару породичне медицине, у циљу даљих договора о начину рализације Препоруке. Сходно наведеном, Омбудсмени констатују да је препорука Омбудсмена број П-137/20 од 17.07.2020. године реализована...
Остварена сарадња						

Ж-СА-02-1050/19	П-231/20	<p>ПРЕПОРУКУ Влади Федерације БиХ - Да без одлагања подузме мјере како би вратила дјеловање Института у законске оквире те осигурала хумано и законито поступање према грађанима, уз пуно уважавање њиховог дигнитета и зауставила дискриминаторна понашања. Федералном министарству рада и социјалне политике - Да без одлагања у оквиру својих надлежности предузме све неопходне активности и изврши Надзор над законитошћу рада Института за медицинско вјештачење здравственог стања у вези са примјеном Упутства за примјену Листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године. - Да благовремено обавијести Омбудсмене БиХ о подузетим активностима о извршеном надзору, директору Институту за медицинско вјештачење здравственог стања - Да одмах, имајући у виду најбољи интерес подносиоца жалбе те заштиту и осигуравање пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода преиспита Налаз, оцјену и мишљења број: ДОВ-НИ-ПЛ-СА-390/19 од 29.07.2019. године Одјељења за другостепени поступак медицинског вјештачења, Института за медицинско вјештачење здравственог стања, доношењем новог Налаза, оцјене и мишљења. - Да на службеној веб страници објаве Листу инвалидитета број: У.О. 16/10 од 31.03.2010. године, како би иста била доступни грађанима; - Да у складу са овом Препоруком обуставе примјену Упутства за примјену листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године; - Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Остварена сарадња	ДА	<p>Дана 18.12.20. запримљен одговор ФМ рада и социјалне политике. 20.01.2021 ургенција Обзиром да Омбудсмени БиХ нису запримили одговор на Препоруку од стране директора Института за медицинско вјештачење здравственог стања овим путем Вас у складу са овлаштењима из члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавјештавамо о нерезимацији препоруке као непосредно виши орган. Позивамо Вас да у што краћем року доставите повратну информацију о радњама које сте подузели по препоруци број, а не дужем од 10 (десет) дана.</p>
Ж-СА-02-508/19	П-243/20	<p>ПРЕПОРУКУ министру Федералног министарства рада и социјалне политике 1. Да, имајући у виду наводе из ове Препоруке, допуни Упутство о начину правдања рачуна по спецификацији новчаних средстава за финансирање пројеката и програма из средстава дијела прихода остварених у Буџету Федерације Босне и Херцеговине по основу накнада за приређивање игара на срећу број 06-02/1-380/2020 од 11.02.2020. године, у смислу прецизирања додатних начина праћења утрошка додијељених новчаних средстава; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Остварена сарадња	ДА	<p>Дана 11.01.2021. запримљен одговор ФМ рада и социјалне политике. Рад на предмету у току.</p>

Ж-СА-02-425/20	П-245/20	<p>ПРЕПОРУКЕ • директору и Управном одбору Фонда за професионалну рехабилитацију, оспособљавање и запошљавање особа са инвалидитетом:</p> <p>1. да водећи се принципом транспарентности, отворености јавне управе и ефикасног трошења јавног новца, врши непосредан, континуиран, обавезан и ненајављен надзор извршавања уговорних обавеза привредних друштава са којима су закључени уговори; 2. да водећи се истим принципима као из тачке 1., обавезан дио извјештаја који достављају привредна друштва на име правдања утрошеног новца, укључују и фотографије израђених производа, извршеног реновирања, купљене и инсталиране опреме, записнике са одржаних семинара, радионица и слично, као и извјештаје запосленика о обављеним пословима; 3. да обавезу привредна друштва да уговори који закључују за особама са инвалидитетом обавезно садрже опис послова које ће запосленик обављати, а темељем одредби Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине; 4. Да поново размотри захтјев за приступ информацијама жалитеља и по истом поступи у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 5. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; • Главном инспектору Финансијске полиције да: 1. Да имајући у виду протек времена од дана подношења иницијалног захтјева Федералног министарства рада и социјалне политике (30.10.2019. године) за вршење надзора, подузме хитне мјере у циљу окончања надзора над привредним друштвом „Апел промет“ д.о.о. Травник, а у смислу Закона о финансијској полицији Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да у овисности од резултата инспекцијског надзора, подузме адекватне мјере у смислу наведеног Закона; 3. Да имајући у виду напаве</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Остварена сарадња	ДА	ДНА 04.01.2021. год. запримљен одговор Фед. министарства рада и социјалне политике ФБиХ. 13.01.2021. Одговор
----------------	----------	--	-----------------------------	-------------------	----	--

Ж-СА-02-525/20	П-245/20	<p>ПРЕПОРУКЕ • директору и Управном одбору Фонда за професионалну рехабилитацију, оспособљавање и запошљавање особа са инвалидитетом:</p> <p>1. да водећи се принципом транспарентности, отворености јавне управе и ефикасног трошења јавног новца, врши непосредан, континуиран, обавезан и ненајављен надзор извршавања уговорних обавеза привредних друштава са којима су закључени уговори; 2. да водећи се истим принципима као из тачке 1., обавезан дио извјештаја који достављају привредна друштва на име правдања утрошеног новца, укључују и фотографије израђених производа, извршеног реновирања, купљене и инсталиране опреме, записнике са одржаних семинара, радионица и слично, као и извјештаје запосленика о обављеним пословима; 3. да обавезу привредна друштва да уговори који закључују за особама са инвалидитетом обавезно садрже опис послова које ће запосленик обављати, а темељем одредби Закона о раду Федерације Босне и Херцеговине; 4. Да поново размотри захтјев за приступ информацијама жалитеља и по истом поступи у смислу одредби Закона о слободи приступа информацијама Федерације Босне и Херцеговине; 5. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; • Главном инспектору Финансијске полиције да: 1. Да имајући у виду протек времена од дана подношења иницијалног захтјева Федералног министарства рада и социјалне политике (30.10.2019. године) за вршење надзора, подузме хитне мјере у циљу окончања надзора над привредним друштвом „Апел промет“ д.о.о. Травник, а у смислу Закона о финансијској полицији Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да у овисности од резултата инспекцијског надзора, подузме адекватне мјере у смислу наведеног Закона; 3. Да имајући у виду напаве</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Остварена сарадња	ДА	ДНА 04.01.2021.запримљен одговор Фед. министарства рада и социјалне политике 13.01.2021. одговор
----------------	----------	--	-----------------------------	-------------------	----	--

Ж-СА-02-1391/19	П-248/20	<p>ПРЕПОРУКУ • Федералном министарству здравства 1. Да настави подузмати мјере у циљу ефикаснијег остваривања права на здравствену заштиту глухих и наглухих особа, посебно у смислу укључивања ове категорије особа са инвалидитетом у стратешке документе, политике и програме; 2. Да у сарадњи са кантоналним министарствима здравства, подузме активности у циљу креирања посебних протокола/процедура за поступање према особама са инвалидитетом; 3. Да у сарадњи са кантоналним министарствима здравства, проводи континуиране и обавезне едукације за здравствене раднике о начину поступања према особама са инвалидитетом, у оквиру којих је потребно предвидјети и курс за знаковни језик; 4. Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке. • Кантоналним министарствима здравства 1. Да у сарадњи са Федералним министарством здравства, подуму активности у циљу креирања посебних протокола/процедура за поступање према особама са инвалидитетом. Процедуре требају бити јавно објављене, видно истакнуте у здравственим установама и обавезно примјењиване од стране здравствених радника; 2. Да у сарадњи са Федералним министарством здравства, проводе континуиране и обавезне едукације за здравствене раднике о начину поступања према особама са инвалидитетом, у оквиру којих је потребно предвидјети и курс за знаковни језик; 3. Да омогуће глухим и наглухим особама несметану комуникацију са љекарем и здравственим радницима, увођењем различитих облика смс комуникације, постављањем ТВ монитора у чекаоницама, а када је потребно и тумача за знаковни језик (уколико здравствена установа нема особу која се служи знаковним језиком). Ангажовање</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Остварена сарадња	ДА	01.02.2021. запримљен одговор Министарства здравства, рада и социјалне заштите ХНК.
Није реализирана						
Ж-СА-02-1108/19	П-37/20	<p>ПРЕПОРУКУ директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања 1. Да одмах, имајући у виду најбољи интерес дјетета, те заштиту и осигуравање пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода особа с инвалидитетом, преиспитају Налаз, оцјену и мишљења број: ДОВ-НИ-СА-443/19 од 28.06.2019. године Одјељења за другостепени поступак медицинског вјештачења, Института за медицинско вјештачење здравственог стања, доношењем новог Налаза, оцјене и мишљења у складу са овом Препоруком; 2. Да на службеној веб страници објаве Листу инвалидитета број: У.О. 16/10 од 31.03.2010. године, како би иста била доступни грађанима; 3. Да у складу са овом Препоруком обуставе примјену Упутства за примјену листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године; 4. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	ДА	Како институција Омбудсмена није запримила изјашњење у вези са подузетим активностима на реализацији Препоруке број: 37/20 од 06.02.2020. године, Омбудсмени Босне и Херцеговине су утврдили да одговорни орган није реализовао Препоруку, те је дана 19.10.2020. године упућена Обавијест о нереализацији Препоруке од 06.02.2020. године Влади Федерације Босне и Херцеговине. Институција Омбудсмена ни по овом акту до дана затварања предмета није запримила изјашњење. Омбудсмени Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о нереализацији препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине бит уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2020. годину, а у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине .

Ж-СА-02-543/19	П-85/20	<p>П Р Е П О Р У К У директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања 1. да преиспита Налаз, оцјену и мишљење број НИ-ПЛ-П-СА-443/19 од 01.02.2019. године, донесено по захтјеву жалитеља.; 2. да преиспита Налаз, оцјену и мишљење број ДОВ-НИ-СА-765/19 од 14.11.2019. године донесен по жалби жалитељице.; 3. да у што краћем року престане са примјеном Упутства за примјену Листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године и да у поступцима вјештачења здравственог стања примјењује Листу инвалидитета У.О. 16/10 од 31.03.2010. године као акта који је донесен у законској процедури од надлежног органа и у складу је са међународним стандардима; 4. Да на службеној веб страници објави Листу инвалидитета број: У.О. 16/10 од 31.03.2010. године, како би иста била доступна грађанима; 5. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	НЕ	<p>Обзиром да одговор на Препоруку није запримљен у остављеном року, Омбудсмени су дана 13.08.2020. године Институту за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине упутили ургенцију за поступање. До дана сачињавања ове одлуке, одговор није запримљен. Омбудсмени констатују да Препорука број П-85/20 од 28.05.2020. године није реализована, о чему је дана 28.10.2020. године обавијештена Влада Федерације Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности за 2020. годину.</p>
Ж-СА-02-1330/19	П-85/20	<p>П Р Е П О Р У К У директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања 1. да преиспита Налаз, оцјену и мишљење број НИ-ПЛ-П-СА-443/19 од 01.02.2019. године, донесено по захтјеву жалитеља.; 2. да преиспита Налаз, оцјену и мишљење број ДОВ-НИ-СА-765/19 од 14.11.2019. године донесен по жалби жалитељица.; 3. да у што краћем року престане са примјеном Упутства за примјену Листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године и да у поступцима вјештачења здравственог стања примјењује Листу инвалидитета У.О. 16/10 од 31.03.2010. године као акта који је донесен у законској процедури од надлежног органа и у складу је са међународним стандардима; 4. Да на службеној веб страници објави Листу инвалидитета број: У.О. 16/10 од 31.03.2010. године, како би иста била доступна грађанима; 5. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;</p>	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	НЕ	<p>Обзиром да одговор на Препоруку није запримљен у остављеном року, Омбудсмени су дана 13.08.2020. године Институту за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине упутили ургенцију за поступање. До дана сачињавања ове одлуке, одговор није запримљен. Омбудсмени констатују да Препорука број П-85/20 од 28.05.2020. године није реализована, о чему је дана 28.10.2020. године обавијештена Влада Федерације Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности за 2020. годину.</p>

Ж-СА-02-845/19	П-94/20	П Р Е П О Р У К А министру Федералног министарства рада и социјалне политике 1. Да, подзме адекватне активности из своје надлежности усмјерене на измјену постојеће законске регулативе у области заштите особа са инвалидитетом, на начин да припреми и предложи измјене Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице с дјецом, и то члана 18. д), како би се осигурала заштита особа са инвалидитетом, посебно дјете, у складу са њиховим стварним потребама. директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања 1. Да одмах, имајући у виду најбољи интерес дјетета, те заштиту и осигуравање пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода особа с инвалидитетом, преиспитају Налаз, оцјену и мишљења број: ДОВ-НИ-СА-558/19 од 04.09.2019. године Одјељења за другостепени поступак медицинског вјештачења, Института за медицинско вјештачење здравственог стања, доношењем новог Налаза, оцјене и мишљења у складу са овом Препоруком; 2. Да у складу са овом Препоруком обуставе примјену Упутства за примјену листе инвалидитета број: 120/10 од 23.04.2010. године; 3. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	ДА	"...увидом у достављену документацију неспорно произилази да одговорни органи у конкретном предмету нису поступили по препорукама Омбудсмена Босне и Херцеговине, цијенећи да измјене законске регулативе, као и доношење правилника не овисе искључиво од Федералног министарства рада и социјалне политике, већ и од других органа, но да ће се препоруке узети у разматрање приликом измјене Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом. Имајући у виду напријед наведено, Омбудсмена Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о нереализацији препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине бити уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2020. годину, а у складу са одредбама члана 32. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине .
Нема одговора						
Ж-СА-02-672/19	П-122/20	П Р Е П О Р У К У директору Института за медицинско вјештачење здравственог стања у Федерацији Босне и Херцеговине да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави информацију у вези са актом институције Омбудсмана од дана 28.06.2019. године, актом од дана 09.12.2019. године и актом од дана 06.04.2020. године;	12 - Особе са инвалидитетом	Није реализирана	НЕ	Обзиром да сарадња није успостављена ни након издавања Препоруке, дана 13.08.2020.године Институту је упућена ургенција за реализацију Препоруке, поводом које до данас није запримљен одговор. Актом од дана 15.09.2020. године, обавијештена је Влада Федерације Босне и Херцеговине као непосредно виши орган. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за 2020. годину као примјер несарадње са Омбудсменима.
Ж-БЛ-02-492/20	П-241/20	П Р Е П О Р У К У 1. да без одлагања приступи изради новог мишљења у вези захтјева школе о радно- правном статусу подносиатељице жалбе у складу са важећом законским прописима и Педагошким нормативима и стандардима 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	12 - Особе са инвалидитетом	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
УКУПНО	-	12 - Особе са инвалидитетом				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
11	13	2	0	4	3	2
ПОВРЕДА ПРАВА :	13 - Права дјетета					
Реализирана						

Ж-БЛ-01-820/19	П-8/20	П Р Е П О Р У К У Препоручује се Основном суду у Бањалуци да одмах подузме све радње и размотри сваку правну могућност да оконча судски поступак и преда дијете мајци. Позива се Основни суд у Бањалуци да у року од 20 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене о радњама које су подузете у вези са Препоруком Омбудсмена, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука. Имајући у виду добру сарадњу Омбудсмена и Центра за социјални рад Бањалука, због израженог мишљења и забринутости, о свему се обавјештава и надлежни Центар као и подносиатељица жалбе.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	"...Омбудсмени предмет затварају, констатују да је суд по Препоруци поступио, с обзиром да је окончан извршни поступак, о чему се упознају сви надлежни органи и подносиатељица жалбе. "
Ж-БЛ-01-430/19	П-20/20	П Р Е П О Р У К У Препоручује се Окружном јавном тужилаштву у Приједору да у што скоријем року донесу тужилачку одлуку у предмету број Т22 ОКТ 0012791 19. Препоручује се Центру за социјални рад Нови Град да до доношења тужилачке одлуке прати остваривање свих права и интереса дјете у Дому и да размотри сваку правну и другу могућност да помогне подносиатељици жалбе у остваривању контаката са унуком . Позива се Окружно јавно тужилаштво у Приједору и Центар за социјални рад Нови Град да у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене о радњама које су подузете у вези са Препоруком Омбудсмена, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Омбудсмени констатују да су надлежни органи по Препоруци поступили, односно надлежно тужилаштво је донијело тужилачку одлуку и подигло оптужницу против подносиатељице жалбе ради кривичног дјела насиља у породици из члана 190. став 3. Кривичног законика Републике Српске... Имајући у виду све наведено, Омбудсмени предмет у формално правном смислу затварају, али указују подносиатељици жалбе да се увијек може обратити Институцији омбудсмена када се за то појаве оправдани разлози, као и да добије адекватне правне савјете.
Ж-БЛ-01-639/19	П-21/20	П Р Е П О Р У К У Препоручује се Центру за социјални рад Фоча да одмах спроведе поступак процјене услова живота и стања корисника и његовог окружења, те да сагледају све могућности збрињавања у установу која ће представљати најцјелисходнији облик заштите за жалитеља, уважавајући мишљење Омбудсмена изнесено у овој Препоруци и налаз и мишљење психијатра из Специјалне болнице за хроничну психијатрију Модрича.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	Након издавања Препоруке, Центар за социјални рад Фоча, између осталог, обавјештава Омбудсмене да ће Центар за социјални рад Модрича, у конкретном случају донијети одлуку о најцјелисходнијем облику заштите за жалитеља, те су се Омбудсмени сходно томе обратили надлежном Центру за социјални рад у Модричи. Центар за социјални рад Модрича актом број 01/2-545-1-19/20 од 30.06.2020. године обавјештава Омбудсмене да су покренули поступак процјене жалитеља, на захтјев Центра из Фоче, као и да је препорука првостепене комисије за утврђивање способности лица у поступку остваривања права из социјалне заштите и утврђивање функционалног стања корисника да жалитељ потребан смјештај у ЈУ Дом за мушку дјецу и омладину са сметњама у развоју – Приједор. Исти налаз ће, како наводе, доставити надлежном Центру у Фочи. Имајући у виду све наведено, Омбудсмени констатују да је по Препоруци Омбудсмена поступио и да предмет затварају, о чему се обавјештавају надлежни центри за социјални рад и подносиатељица жалбе.

Ж-БЛ-01-541/19	П-39/20	<p>ПРЕПОРУКУ Министарству образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.</p>	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	<p>Министарство образовања, науке, културе и спорта поступа по Препоруци и доставља тражено изјашњење, актом број 10-10-15221-6/19 од 10.03.2020. године. Како наводе, ради провјере жалбених навода дана 03.01.2020. године упутили су акт Министарству унутрашњих послова и Опћинском суду у Великој Кладуши и затражили од наведених органа податке о томе да ли је против наведеног лица подигнута оптужница или вођена истрага, односно да ли је кривично одговарао за кривично дјело насиље у породици. Додају да Министарство унутрашњих послова нема о томе података, те прилажу акт Четврте полицијске управе, Полицијске станице Велика Кладуша број 05-04/10-1-1-03-4-37/20 од 24.01.2020. године. У наведеном акту ПС Велика Кладуша је наведено да је та станица поднијела два извјештаја о почињеном кривичном дјелу са обиљежјима насиља у породици током 2015. године, али да је потребно обратити се надлежном тужилаштву за добијање наведених података. Када је у питању процедура избора и именовања директора, Министарство појашњава да је све извршено у складу са важећим прописима, правилима и законима. Оно што је најрелевантније у конкретном случају и што Омбудсмени желе установити јесте услов да кандидат мора доставити увјерење о невођењу кривичног поступка и увјерења да није осуђиван за кривично дјело (издато од МУП-а не старије од шест мјесеци).</p>
Ж-БЛ-01-333/20	П-92/20	<p>....Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине горе наведеним органима дају сљедећу: ПРЕПОРУКУ - Да у складу са својим овлашћењима предузму потребне мјере како би се дјечи омогућили контакти са родитељима са којима не живе на начин како је то дефинисано одлукама надлежних органа и у вријеме забране кретања (издавањем посебних дозвола), а у складу са израженим мишљењем Омбудсмена у овој Препоруци; - Да у складу са својим овлашћењима предузму потребне мјере како би се дјечи са посебним потребама омогућило кретање и у вријеме забране кретања (издавањем посебних дозвола), а у складу са израженим мишљењем Омбудсмена у овој Препоруци;</p>	13 - Права дјетета	Реализирана	НЕ	<p>Сасвим је јасно и оправдано да ситуација захтијева прилагођавање организације рада свих надлежних органа (полиције, тужилаштва, центара за социјални рад, адвоката, установа за извршење малољетничких кривичних санкција), с тим да се у судовима (посебно у поступцима који су хитни, а то су свакако поступци у којима се штите права малољетника, поступци са елементима насиља, поступци везани за притвор и задржавање дјече итд.) мора обезбиједити пуна ажурност у поступању у свим ситуацијама када су дјеца угрожена (случајеви насиља, те осим кривичноправне заштите дјетета, ажурност је потребна и када је ријеч о поступању по приједлозима за доношење привремених мјера, али и рјешавање других питања која се односе на дјecu у којима одлуку доноси суд, нарочито у високо-конфликтним родитељским односима). На крају, без обзира на ванредно стање, Омбудсмени сматрају да је изузетно важно одржати континуирани рад судова ради заштите права дјече и остваривања њихових права и интереса. Надлежни органи би се морали руководити Смјерницама Савјета Европе „Поштовање демократије, владавине закона и људских права у контексту здравствене кризе изазване ЦОВИД-ом 19 - Алати за државе чланице”. Мјере без преседана које се предузимају у одговору на ЦОВИД-19 могу да утичу на способност државе да гарантује право на слободу и сходно томе да измијене редовно функционисање правосудног система. Мјере које имају за циљ прилагођавање начина приступа суду требали би да буду осмишљене на начин који је компатибилан са чланом 6 ЕКЉП, нарочито у случајевима који захтевају посебну процедуралну пажњу, а што свакако подразумијева породичне спорове и спорове који се тичу права дјече. Омбудсмени у формално правном смислу предмет затварају, а посредством рада на појединачним жалбама и праћењем медија, пратиће ситуацију и у наредном периоду, у вези са заштитом права дјетета на образовање и на заштиту од насиља и занемаривања.</p>

Ж-БЛ-01-447/20	П-145/20	ПРЕПОРУКУ Позива се Окружни суд у Приједору да у што скоријем року одлучи о жалби на пресуду Основног суда у Приједору број рој 77 0 П 101068 19 П од 24.12.2019. године. Позива се Окружни суд у Приједору да Омбудсмене обавијести о учинцима Препоруке писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука у року од 30 дана од дана пријема Препоруке.	13 - Права дјетета	Реализирана	ДА	У предметима оваквог сензибилитета родитељи су дужни у други план ставити сопствени, субјективни доживљај бившег партнера и његових ставова, те константно и искључиво водити рачуна о правима дјетета. Обзиром да је временом постигнут минимум договора и сарадње, Омбудсмени предмет затварају, уз наду и очекивање да ће и у будућем периоду надлежни органи поступати ефикасно, експедитивно и у најбољем интересу дјете као најрањивије категорије којој је у сваком моменту потребна заштита.
Остварена сарадња						
Ж-СА-01-1390/19	П-119/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Општине Илића 1. Да одмах по пријему препоруке подузме мјере у циљу отклањања проблема у вези са исправком Обрасца МИП-1023, а ради остваривања права на породичну пензију за млдб. М. А. и М. Е.; 2. Да у року од 10 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	Дана 24.07.2020. године запримљен је акт Службе за рад, социјална питања, здравство, избјеглице и расељена лица Општине Илића број 08-31-168/20 ЈЋ од 23.07.2020. године у којем је наведено да је дана 29.06.2020. године Служба упутила Порезној управи Федерације Босне и Херцеговине допис којим је тражено омогућавање приступа обрасцима како би се могле извршити корекције. У истом акту се наводи да Порезна управа до момента сачињавања наведеног акта није доставила тражене обрасце. Обзиром на протек времена од дана достављања акта институцији Омбудсмена, упућена је ургенција да Служба за рад, социјална питања, здравство, избјеглице и расељена лица Општине Илића у року од 7 дана од дана пријема акта, достави институцији Омбудсмена информацију да ли је у међувремену отклоњен напријед наведени проблем, те да ли је реализована Препорука број: П-119/20 од 02.07.2020. године. Дана 26.11.2020. запримљен одговор Службе за рад, социјална питања, здравство, избјеглице и расељена лица да ће се састанак, у циљу рјешавања наведеног проблема, одржати у најскорије вријеме, узимајући у обзир ситуацију изазвану пандемијом. Рад на предмету у току.
Ж-БЛ-01-475/20	П-236/20	ПРЕПОРУКУ Позива се Центар за социјални Какањ да обавијести родитеље дјете о мишљењу Омбудсмена, с обзиром да се подносиоцу жалбе доставља један примјерак Препоруке. Позивају се родитељи дјете да сарађују са Центром за социјални рад Какањ и прихвате њихове савјете и препоруке. Позива се Центар за социјални рад Какањ родитељима дјете понуди своју стручну помоћ и подршку, те да у циљу превазилажења насталих сукоба затражи помоћ стручног особља школе коју похађају дјета и Центра за ментално здравља при Дому здравља Какањ. Позива се Општински суд у Травнику да у што скоријем року оконча поступке који се воде пред тим судом, цијенећи чињеницу да би окончању прекршајних поступака, могло доћи до смиривања свих тензија. О свему се обавјештавају и надлежни органи унутрашњих послова	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	29.12.2020 одговор надлежног органа. Рад на предмету у току

Ж-СА-01-885/20	П-235/20	<p>ПРЕПОРУКУ Опћини Нови Град Служби за урбанизам, стамбене, имовинско-правне и геодетске послове и катастар некретнина Служби за инспекцијеске послове • да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; • да најкасније у року од 15 (петнаест) дана од дана пријема ове препоруке достави институцији Омбудсмена изјашњење и информације у вези са предметом.</p>	13 - Права дјетета	Остварена сарадња	ДА	21.12.2020. запримљен одговор Општине Нови Град. Рад на предмету у току.
Није реализована						
Ж-БЛ-01-716/19	П-19/20	<p>ПРЕПОРУКУ Препоручује се Центру за социјални рад Бањалука да у складу са чланом 32. Правилника о процјени потреба и усмјеравању дјеце и омладине са сметњама у развоју покрене поступак поновне процјене потреба и усмјеравања дјетета-жалитеља. Позива се Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске да пружи сву стручну и едукативну-консултативну помоћ првостепеној и другостепеној стручној комисији, посебно узимајући у обзир да је Министарство просвјете и културе Републике Српске, између осталог, препоручио мјере да се поново преиспитају начини подршке за дијете од стране комисија. Препоручује се свим надлежним органима у наслову да размотре могућност дјеловања у конкретном случају у најбољем интересу дјетета, што би подразумјевало и подизмање додатних напора и укључивање Јавног фонда за дјечију заштиту Републике Српске у конкретном случају, са циљем да се пружи непосредна помоћ дјетету у образовном процесу, кроз пројектне активности. Омбудсмени од надлежних органа очекују повратне информације у вези са подузетим мјерама по Препоруци Омбудсмена, писменим путем у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.</p>	13 - Права дјетета	Није реализована	ДА	<p>Сумирајући све чињенице током поступка истраживања Институције омбудсмена, констатује се да је по Препоруци Омбудсмена у потпуности поступио Центар за социјални рад Бањалука и да су извршили поновну процјену потреба и усмјеравања дјетета. Међутим, без обзира на поновни поступак процјене, дјетету није обезбијеђен асистент у настави, иако је јасно да је то једна од препоручених мјера надлежних органа. Омбудсмени немају сазнања да ли су надлежни органи, изузев Центра за социјални рад Бањалука, подузели додатне напоре како би се дјетету обезбиједио асистент у настави. О свему се обавјештавају подносилац жалбе и надлежни органи, као и Влада Републике Српске, због чињенице што Препорука Омбудсмена није у потпуности реализована. Омбудсмени констатују да нереализација Препоруке Омбудсмена има за посљедицу и даље угрожавање права дјетета на образовање и изостанак адекватније и конкретније подршке породици дјетета.</p>

Ж-БЛ-01-767/19	П-50/20	<p>П Р Е П О Р У К У Препоручује се Министарству просвјете и културе Републике Српске да у што скорије вријеме размотри да прецизније и јасније кроз примјену законских рјешења и усвајањем подзаконских аката обезбиди равноправан третман дјеце која више не желе похађати часове вјеронауке у основним школама у Републици Српској, а у складу са мишљењем Омбудсмена које је изражено у овој Препоруци.</p> <p>Омбудсмени од надлежног Министарства очекују повратне информације у року од 90 дана од дана пријема ове Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.</p>	13 - Права дјетета	Није реализирана	НЕ	<p>Актом број 07.041/052-1974/20 од 23.06.2020. године, Министарство остаје код свих раније истакнутих навода, те додају да школе треба схватити као озбиљне установе и да давање могућности за одустајање од појединих наставних предмета за собом повлачи многе недоумице: уписивање и исписивање података у педагошку документацију и евиденцију, начин формирања одјељења, распоред часова, норма радника итд. Наводе да је Законом дата могућност избора, као једина могућа у пракси, да Законом није предвиђено да се доносе подзаконски акти којима се регулише ово питање, јер је дефинисано самим Законом.</p> <p>О одговору су упознати подносиоци жалбе. Имајући у виду одговор надлежног Министарства, Омбудсмени констатују да по Препоруци Омбудсмена није поступљено. Уважавајући мандат и надлежности Омбудсмена, о непоступању по Препоруци Омбудсмена упознаје се непосредно виши орган, односно предсједник Владе Републике Српске.</p> <p>Такође, Омбудсмени ће размотрити и да конкретно непоступање по Препоруци изнесу/презентују кроз Годишњи извјештај о активностима Институције омбудсмена за 2020. годину, с обзиром да се овај извјештај подноси и Народној скупштини Републике Српске. Предмети број Ж-БЛ-01-660/19 и Ж-БЛ-01-767/19 се затварају.</p>
Ж-БЛ-01-660/19	П-50/20	<p>П Р Е П О Р У К У Препоручује се Министарству просвјете и културе Републике Српске да у што скорије вријеме размотри да прецизније и јасније кроз примјену законских рјешења и усвајањем подзаконских аката обезбиди равноправан третман дјеце која више не желе похађати часове вјеронауке у основним школама у Републици Српској, а у складу са мишљењем Омбудсмена које је изражено у овој Препоруци.</p> <p>Омбудсмени од надлежног Министарства очекују повратне информације у року од 90 дана од дана пријема ове Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.</p>	13 - Права дјетета	Није реализирана	ДА	<p>Актом број 07.041/052-1974/20 од 23.06.2020. године, Министарство остаје код свих раније истакнутих навода, те додају да школе треба схватити као озбиљне установе и да давање могућности за одустајање од појединих наставних предмета за собом повлачи многе недоумице: уписивање и исписивање података у педагошку документацију и евиденцију, начин формирања одјељења, распоред часова, норма радника итд. Наводе да је Законом дата могућност избора, као једина могућа у пракси, да Законом није предвиђено да се доносе подзаконски акти којима се регулише ово питање, јер је дефинисано самим Законом.</p> <p>О одговору су упознати подносиоци жалбе. Имајући у виду одговор надлежног Министарства, Омбудсмени констатују да по Препоруци Омбудсмена није поступљено. Уважавајући мандат и надлежности Омбудсмена, о непоступању по Препоруци Омбудсмена упознаје се непосредно виши орган, односно предсједник Владе Републике Српске.</p> <p>Такође, Омбудсмени ће размотрити и да конкретно непоступање по Препоруци изнесу/презентују кроз Годишњи извјештај о активностима Институције омбудсмена за 2020. годину, с обзиром да се овај извјештај подноси и Народној скупштини Републике Српске. Предмети број Ж-БЛ-01-660/19 и Ж-БЛ-01-767/19 се затварају.</p>

Ж-БЛ-01-381/19	П-60/20	<p>ПРЕПОРУКУ Препоручује се Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске и Јавном фонду за дјечију заштиту Републике Српске да са представницима Савеза за ријетке болести Републике Српске организују радни састанак. На радном састанку представницима Савеза треба омогућити да изложе све своје захтјеве, а надлежни органи се позивају да све захтјеве Савјета озбиљно размотре како би састанак резултирао одговарајућим компромисним и конкретним рјешењима. При томе, позивају се надлежни органи да обезбиједи активно учешће представника Центра за социјални рад Бања Лука и Центра за социјални рад Бијељина, с обзиром да директно комуницирају и раде са странкама и на терену, искључиво са циљем проналажења рјешења која ће бити примјенива у пракси, а опет у складу са законским рјешењима. Омбудсмени позивају Министарству здравља и социјалне заштите Републике Српске да у року од 60 дана од дана пријема ове Препоруке обавијесте Омбудсмене о начину реализације ове Препоруке.</p>	13 - Права дјетета	Није реализирана	ДА	<p>Након издавања Препоруке, како није било одговора Министарства, актом од 29.06.2020. године, позвано је Министарство да достави информације о подузетим радњама по Препоруци Омбудсмена. Актом број 11/05-533-24/20 од 20.07.2020. године, Министарство се позива на већ истакнуте чињенице да ће организационе јединице Јавног јонда за дјечију заштиту преузети у потпуности првостепени поступак остваривања права из области дјечије заштите, што је до сада било у потпуности надлежних центара за социјални рад, али да сам тај процес реорганизације иде спорије од очекиваног. Фонд је прилагодио своју информациону базу, те када се заврши процес формирања организационих јединица Фонда у цијелој Републици Српској, поступак рјешавања захтјева биће једнообразан са могућношћу корекције свих евентуалних примједби на рад првостепеног органа и на сам поступак. О одговору Министарства упознат је Савез. Омбудсмени желе истаћи да су свјесни чињенице да је одмах по издавању Препоруке дошло до избијање пандемије проуроковане Корона вирусом. Уважавајући мандат и надлежности Институције омбудсмена, Омбудсмени желе похвалити напоре надлежних органа да се првостепени поступци за остваривања права дјетета из дјечије заштите поједноставе, што би требало резултирати помацима у интересу дјете и њихових родитеља, али морају констатовати да по Препоруци Омбудсмена није поступљено и Омбудсмени о томе упознају председника Владе Републике Српске. Омбудсмени ће примјер непоступања по Препоруци изнијети у Годишњи извјештај о активностима Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, који се између осталог, подноси и Народној скупштини Републике Српске. Имајући у виду наведено, предмет број Ж-БЛ-01-381/19 се затвара, а о чему се обавјештава и Савез (подносилац жалбе).</p>
Ж-СА-01-1284/19	П-105/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. Да Федерално министарство здравства изврши допуну Правилника о увјетима и поступку упућивања осигураних лица на лијечење у иностранство на начин да се додатно прецизира поступак у околностима када здравствена установа не поднесе приједлог за упућивање на лијечење у иностранству, водећи рачуна о обавези да пацијенту у складу са законодавством у БиХ и међународним стандардима мора бити осигурано право на ефикасан правни лијек; 2. да Клинички центар Универзитета у Сарајеву подносиоцима жалбе одговори одлуком на писмене захтјеве у вези рјешавања статуса млд. пацијентике; 3. Да Клинички центар Универзитета у Сарајеву у овом и будућим случајевима поклони додатну пажњу заштити права приватности и података у вези са лијечењем када је у питању обрада осјетљивих података, а посебно дјете поштујући одредбе Закона правима, обавезама и одговорности пацијената и Конвенције о заштити права дјетета; 4. Да у року од 30 дана обавјесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;</p>	13 - Права дјетета	Није реализирана	ДА	<p>Након Ургенције Омбудсмена БиХ од 07.12.2020. КЦУС доставио изјашњење на Препоруку П-105/20 дана 22.12.2020. 07.01.2021. запримљена Информација Министарства здравства Федерације Босне и Херцеговине. Рад на предмету у току.</p>

Ж-БЛ-01-408/18	П-144/20	Препоруку Окружном јавном тужилаштву Бањалука да у што скоријем року окончају истрагу, придржавајући се одредаба Закона о кривичном поступку Републике Српске и Кривичног законика Републике Српске и имајући у виду и мишљење Омбудсмена изражено у овој Препоруци. Позивају се надлежни органи да Омбудсмене обавијесте у року од 90 дана од дана пријема ове Препоруке о резултатима издате Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Није реализирана	ДА	Дана 11.11.2020. Окружно јавно тужилаштво одговара на наведену Препоруку, наводећи да су проведене бројне истражне радње, али да још увијек нема поузданих доказа који ће са високим степеном сигурности довести у везу одређена лица са убиством Давида Драгичевића. Истрага остаје отворена док се не открију евентуални починиоци, односно, до застаре, те, према ставу Окружног јавног тужилаштва, Препорука Омбудсмена није проводива. Иако је претходно наведено да су кривичнопроцесне, а и друге релевантне одредбе јасно формулисане, гарант једног здравог поретка и друштва, у којем је сваки човек и грађанин у потпуности заштићен од арбитрарног дјеловања надлежних органа, није само закон као слово на папиру. Закон је и његово ефективно, стварно провођење и поштовање, како од стране државе, тако и од стране појединца. Континуирана сарадња и координација свих органа на свим нивоима власти, без изузетка, основни су предуслови да се сваки грађанин у остварењу својих права у потпуности заштити, без мањкавости у спровођењу прописа. Како и сам закон каже, институција Омбудсмена упостављена је управо у циљу промовисања добре управе и владавине права, те је заштита права и слобода физичких правних лица у сваком случају императив, не само поштујући домаћи закон, већ бројне међународне прописе. Омбудсмени ће, и без обзира на неспровођење Препоруке од стране надлежног тужилаштва, своје дјеловање и даље усмјеравати на остварење највећег степена заштите људских права и слобода, у увјерењу да ће се сарадња са свим органима власти одвијати несметано, и, на концу, дати задовољавајући резултат. Имајући у виду све наведено, а у складу са чл. 30. и чл. 35. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 104/11), овај предмет се затвара, те ће бити евидентиран и објављен у годишњем извјештају.
Нема одговора						
Ж-БЛ-01-351/20	П-158/20	ПРЕПОРУКУ Препоручује се општини Шамац да јасно установи који су родитељи са списка родитеља за превоз ученика СШЦ за 02/20 (списак у посједу Одјељења за финансије општине Шамац) платити овлаштену превознику трошкове превоза за мјесец јануар 2020. године, те да уколико се установи да су родитељи то учинили, да се истим тим родитељима, рефундирају трошкови превоза у наредном периоду, а најкасније у року од 60 дана од дана пријема ове Препоруке.	13 - Права дјетета	Нема одговора	НЕ	19.11.2020 ургенција Увидом у спис утврђено је да је Препорука упућена општини Шамац обичном поштом дана 07.09.2020. године. С обзиром на остављен рок од 60 дана, Омбудсмени Вас позивају да их у што скоријем року обавијестите о поступању по Препоруци
Ж-БЛ-01-505/20	П-262/20	ПРЕПОРУКУ Позива се Парламент Федерације Босне и Херцеговине да у што скоријем року размотри све истакнуте иницијативе за измјене и допуне Закона о матичним књигама Федерације Босне и Херцеговине, као и да о подузетим мјерама обавијести Омбудсмене у року од 60 дана од дана пријема ове Препоруке, писменим путем на адресу Улица Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	13 - Права дјетета	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора, рад на предмету у току
УКУПНО	-	13 - Права дјетета				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
16	17	6	0	3	5	2

ПОВРЕДА ПРАВА :	14 - Екологија заштита околиша					
Реализирана						
Ж-БЛ-04-365/19	П-70/20	Мишљење Омбудсмена Омбудсмени прије свега наглашавају да је у конкретном случају ријеч о анонимној жалби што је у одређеној мјери отежавало поступак истраживања, јер Омбудсмени не могу установити да ли се, како то из општине наводе, вршио континуиран надзор од стране надлежних општинских органа (комунални полицијац и јавно комунално предузеће). Омбудсмени не желе прејудиирати да надлежни општински органи не врше надзор, али у овом поступку Омбудсменима нису приложили нити један писмени или други доказ да како би своје наводе поткријепили.	14 - Екологија заштита околиша	Реализирана	ДА	Након издавања Препоруке, актом број 01-013-129/20 од 20.08.2020. године, општина Костајница обавјештава Омбудсмене да је на локалној депонији постављен видео надзор и да је прилаз депонији у континуираном надзору од стране комуналне полиције и надлежног комуналног предузећа. Појашњавају да су Одлуком о прикупљању и одвожењу комуналног отпада број 01-022-153/18 прописани услови и начин обављања комуналне дјелатности прикупљања комуналног отпада из стамбених, пословних и других објеката. Надлежни се позивају и на одлуку о комуналном реду, а у складу са препорученим мјерама, усвојена је Одлука о постављању видеонадзора број 02-020-569/20 од 13.07.2020. године и усвојен је и Правилник о кориштењу система видеонадзора број 02-020-697/20 од 04.08.2020. године. Омбудсмени констатују да је по Препоруци број П-70/20 од 20.03.2020. године поступљено, те се предмет број Ж-БЛ-04-365/19 затвара, о чему се обавјештавају сви надлежни органи у наслову.
УКУПНО	-	14 - Екологија заштита околиша				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	1	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	15 - Имовинско правни					
Реализирана						
Ж-БЛ-05-69/20	П-113/20	ПРЕПОРУКУ 1. Служби за имовинско-правне, геодетске и катастарске послове града Бихаћа, да одмах по пријему ове Препоруке поступи по пресуди Кантоналног суда у Бихаћу од 10.12.2019. године и рјешењима Министарства за грађење, просторно уређење и заштиту околиша Унско-санског Кантона од 17.02. и 18.02.2020. године 2. Да у року од 60 дана обавијести омбудсмене о предузетим мјерама у циљу реализације Препоруке омбудсмена	15 - Имовинско правни	Реализирана	ДА	Дана, 06.08.2020. године, Град Бихаћ је доставио одговор да је у поновном поступку донесено рјешење Градоначелника Града Бихаћа, Службе за имовинско-правне, геодетске и катастарске послове број: 06/1-23-4-1165/19 и закључак број: 06/1-23-4-1165/19. С обзиром да је донесена одлука у поновном поступку те како су исцрпљене надлежности омбудсмена за поступање у наведеном предмету, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ...
Остварена сарадња						
Ж-СА-05-255/20	П-181/20	ПРЕПОРУКУ Начелнику и Општинском вијећу Општине Пале • Да, подуму све законом прописане активности, те планирају средства за исплату извршних судских одлука на терет буџета у износу најмање 0,3% укупно планираних прихода у буџету, сходно Закону о извршном поступку, а имајући у виду ову Препоруку; • Да подуме све законом прописане мјере и активности како би се сачинио план исплате новчаних потраживања – накнаде за експрописане некретнине жалитеља; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о активностима усмјереним на реализацији Препоруке;	15 - Имовинско правни	Остварена сарадња	ДА	21.12.2020. Запримљен одговор Општине Пале. 22.01.2021 Рад на предмету у току

Ж-БЛ-05-511/20	П-265/20	ПРЕПОРУКУ шефу Службе за имовинско-правне, геодетске и катастарске послове Града Цазина 1. Да по поднесеном захтјеву подносиоца жалбе од дана 23.09.2020. године, одлучи доношењем одговарајућег рјешења 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	15 - Имовинско правни	Остварена сарадња	ДА	21.01.2021 запримљен одговор , рад на предмету у току
Нема одговора						
Ж-СА-05-206/17	П-62/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини Кантона Сарајево Заводу за планирање развоја Кантона Сарајево 1. да подуму активне радње у оквиру своје надлежности на доношењу Урбанистичког плана Урбаног подручја Сарајево у складу са Одлуком број: 01-05-31248/16 од 26.10.2016. године; 2. да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	15 - Имовинско правни	Нема одговора	НЕ	Дана 05.10.2020. запримљен допис Савјета министара којим се тражи "достављање информације о радњама предузетим по препоруци П-62/20." Рад на предмету у току.
Ж-СА-05-1228/19	П-218/20	ПРЕПОРУКУ Општинском начелнику Општине Центар Сарајево и Општинском вијећу Центар Сарајево 1. Да по пријему ове препоруке Општински начелник и Општинско вијеће Центар Сарајево, у што краћем року, донесу одлуку којом ће се регулисати услови, критерији и поступак додјеле станова из члана 8. Закона о враћању, додјели и продаји станова , а који спадају у фонд станова дефинисаних у члану 6. Закон о враћању, додјели и продаји станова . 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	15 - Имовинско правни	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
УКУПНО - 15 - Имовинско правни						
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
5	5	1	0	2	0	2
ПОВРЕДА ПРАВА :	16 - Насиље					
УКУПНО - 16 - Насиље						
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
0	0	0	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	17 - Јавне исправе					
Нема одговора						
Ж-БЛ-05-677/20	П-262/20	ПРЕПОРУКУ Позива се Парламент Федерације Босне и Херцеговине да у што скоријем року размотри све истакнуте иницијативе за измјене и допуне Закона о матичним књигама Федерације Босне и Херцеговине, као и да о подузетим мјерама обавијести Омбудсмене у року од 60 дана од дана пријема ове Препоруке, писменим путем на адресу Улица Академика Јована Сурутке број 13, Бањалука.	17 - Јавне исправе	Нема одговора	НЕ	27.0.1.2021 нема одговора .працење предмета
УКУПНО - 17 - Јавне исправе						

УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	18 - Мањине					
Реализирана						
Ж-БЛ-03-467/20	П-172/20	ПРЕПОРУКУ Централној изборној комисији Босне и Херцеговине • Да непосредно по пријему ове Препоруке самостално и на недвосмислен начин утврди податке о саставу становништва на подручју основне изборне јединице 002 Цазин, да преиспита листу вијећника за предстојеће локалне изборе и овјери коначну листу у складу са прибављеним подацима, налазима из ове Препоруке и , првенствено, чланом 13.14 став (1) и (2) Изборног закона Босне и Херцеговине; • Да у року од 10 дана од дана пријема препоруке обавијести Институцију омбудсмена о подузетим мјерама на реализацији препоруке.	18 - Мањине	Реализирана	ДА	Градско вијеће Цазин је потврдило тачност претходно достављених података и у прилогу доставило табеларни преглед као саставни дио одлуке на којем се налазе подаци задњег пописа становништва, а копије одговора Централне изборне комисије Босне и Херцеговине и Градског вијећа Цазин Вам достављамо у прилогу. У сваком случају, издавањем препоруке испрљене су могућности које омбудсмени имају у поступању по појединачним жалбама грађана, обзиром да је у препоруци садржан налаз и мишљење омбудсмена по предмету Ваше жалбе.
УКУПНО	-	18 - Мањине				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	1	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	19 - Управа					
Реализирана						
Ж-СА-08-1058/19	П-7/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Општине Бугојно 1. да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење.	19 - Управа	Реализирана	НЕ	Општине Бугојно у потпуности је испоштовала препоруку Омбудсмена БиХ, након чега је одлучено да се предмет број: Ж-СА-08-1058/19 затвори у складу са чланом 35. став. 3 Правила поступка Институције Омбудсмана за људска права.
Ж-БЛ-08-721/19	П-17/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику града Добоја 1. Да одмах по добијању ове препоруке, без одлагања предузме активности како би се испунили неопходни услови за санацију клизишта које угрожава имовину жалитеља , да планира или издвоји из већ планираних средстава у 2020. години потребна средстава, те приступи санацији клизишта 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	19 - Управа	Реализирана	ДА	Актом број: 02-022-1-501/20, од дана 06.03.2020. године, одговорна страна обавијестила је Омбудсман Босне и Херцеговине да ће у наредном периоду у складу са могућностима издвајати средства за санације клизишта на подручју града Добоја, као и за клизиште које је предмет обраћања подносиоца жалбе. Такође, указује се да ће се предузети неопходне радње, те да ће стручно техничко лице поново изаћи на терен и констатовати шта је неопходно санирати на предметном клизишту а у циљу отклањања опасности по имовину и стамбени објекат подносиоца жалбе. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.

Ж-БЛ-05-1034/18	П-15/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. у свим будућим поступањима има у виду међународне и домаће стандарде који се односе на употребу силе приликом вршења полицијских овлашћења ; 2. се у свим будућим случајевима придржава мишљења омбудсмена израженог у овој препоруци , односно да полицијски службеници приликом вршења својих овлашћења воде рачуна да не ометају вршење професионалне дужности представника било које медијске куће; 3. још једном преиспита све одлуке донесене поводом јавних окупљања одржаних 26. И 30.12.2018. године; 4. у оквиру својих програма стручног усавршавања полицијских службеника организују стручно усавршавање полицијских службеника из области јавног окупљања и поступања према новинарима, посебно у односу на значај процесуирања кривичних дјела и прекршаја почињених према новинарима ; 5. обуке и усавршавања треба да обухватају и размјену добрих пракси и искустава, а по потреби и уз учешће представника међународних организација, невладиних организација и новинара; 6. у року од 30 дана достави повратну информацију Институцији омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о спровођењу дате препоруке.</p>	19 - Управа	Реализирана	ДА	<p>Дана, 12.03.2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Српске је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да ће Министарство уважити Препоруке омбудсмена Босне и Херцеговине Наведени одговор је достаљен односноиома жалбе. С обзиром да је Министарство доставило детаљан одговор из којег произлази да ће се Препоруке испоштовати, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмете под горе наведеним бројевима.</p>
Ж-БЛ-05-6/19	П-61/20	<p>ПРЕПОРУКУ Служби за управу економских послова и подузетништво Опћине Завидовићи 1. Да без одлагања приступи поступку извршења рјешења број: 03-23-2890/18, од дана 10.07.2018.године, и донесе одговарајућу одлуку 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији</p>	19 - Управа	Реализирана	НЕ	<p>Дана 10.04.2020. године запримљен је одговор на препоруку у којој се између осталог наводи да је „...као странка у поступку којем је наложено уклањање зида- ограде поступио сходно Закону о оросторном уређењу и грађењу („Службене новине Зе- до кантона“, број 1/14) а сходно члану 111 став 4. Тачка ц) који каже да за између осталог зидове и ограде у висини до 1,0 метра није потребно одобрење за грађење као ни урбанистичка или локацијска сагласност, што значи да је комплетан зид срушио и довео на висину до 1,0 метра... " Наведено је констатовано контролом извршења рјешења од стране надлежне инспекције. Имајући у виду наведено, предмет се затвара.</p>
Ж-СА-05-124/18	П-48/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. да одмах по пријему ове препоруке Кантонални суд у Сарајеву успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.</p>	19 - Управа	Реализирана	ДА	<p>Дана 16.03.2020. године Кантонални суд у Сарајеву доставио је одговор, акт број: 009-0-Су-20-000267 од 12.03.2020. године, који је дана 08.06.2020. године достављен пуномоћнику жалитеља. Имајући у виду садржај достављеног одговора Кантоналног суда у Сарајеву, Омбудсмени Босне и Херцеговине не налазе основа за даље поступање у предмету жалбе.</p>
Ж-БЛ-08-597/19	П-100/20	<p>ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Бањалука 1. Да одмах по добијању ове препоруке, без одлагања оконча поновљени првостепени поступак и да донесе одговарајућу одлуку 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији</p>	19 - Управа	Реализирана	ДА	<p>Одговорна страна је актом број: 09-362-1127/18 од дана 18.06.2020. године, доставила одговор на издату препоруку. Из поменутог акта произилази да је одговорна страна у поновљеном поступку донијела рјешење број: 09-362-1127/18, од дана 28.03.2020. године, као и да је исто постало правоснажно. Полazeћи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издана препорука сматра се испоштованом.</p>

Ж-ЛИ-08-112/20	П-127/20	ПРЕПОРУКУ 1. да, инспектор заштите на раду и санитарни инспектор Управе за инспекцијске послове Владе Кантона 10 поступи по Захтјеву жалитеља за инспекцијски надзор од 26.03.2020.г., те одмах успоставе сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализирања ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Дана 27.07.2020.г. се изјаснио Кантонални инспектор за заштиту на раду, те кантонални санитарни инспектор, актом бр:УП-1/19-05-33-1-1169/20 у којем се наводи да су поступили по захтјеву жалитеља и извршили инспекцијски надзор. У смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Сл.гласник БиХ;бр:104/11), Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили да затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-05-111/20, јер је, након издате Препоруке Институције омбудсмена БиХ бр:127/20, констатовано да је подносиатељ жалбе остварио заштиту својих права.
Ж-ЛИ-08-111/20	П-127/20	ПРЕПОРУКУ 1. да, инспектор заштите на раду и санитарни инспектор Управе за инспекцијске послове Владе Кантона 10 поступи по Захтјеву жалитеља за инспекцијски надзор од 26.03.2020.г., те одмах успоставе сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализирања ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Дана 27.07.2020.г. се изјаснио Кантонални инспектор за заштиту на раду, те кантонални санитарни инспектор, актом бр:УП-1/19-05-33-1-1169/20 у којем се наводи да су поступили по захтјеву жалитеља и извршили инспекцијски надзор. У смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Сл.гласник БиХ;бр:104/11), Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили да затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-05-111/20, јер је, након издате Препоруке Институције омбудсмена БиХ бр:127/20, констатовано да је подносиатељ жалбе остварио заштиту својих права.
Ж-ЛИ-08-65/20	П-126/20	ПРЕПОРУКУ 1. да Служба за геодетске, имовинско-правне послове и катастар некретнина Општине Томиславград, хитно поступи по Рјешењу Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове Сарајево бр:05-31-2-1122/2018 од 29.11.2018.г., а након тога успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана достави изјашњење, те обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Након упућене Препоруке бр:126/20, одговорна страна се изјаснила дана 23.07.2020, те на тај начин успоставила сарадњу са Институцијом омбудсмена за људска права БиХ. Изјашњење одговорне стране је достављено жалитељу на коментар дана 30.07.2020.г., по ком се у остављеном року није изјаснио. Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-65/20, јер је, након интревенције Институције омбудсмена БиХ, констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
Ж-БР-05-136/17	П-156/20	1. да без одлагања поступи по захтјеву Јовице Петровић од дана 18.01.2016. године везано за издавање урбанистичке сагласности за изградњу стамбено-пословног објекта на земљишту означеном по новом премјеру као к.ч.бр. 3295 КО Тузла ИИ а све у циљу окончања управног поступка ове Службе у предмету број: 06/22-23-729/16 ; 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмана Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Дана 15.9.2020. године одговор Града Тузле, Службе за просторно уређење и заштиту околине број: 06/22-23-729/2016-ТТНапомињемо да Градско вијеће Тузла разматра нацрт поменутог планског документа и ставља исти на јавну расправу под увјетима у трајању утврђеном у одлуци о приступању израдњи планског документа. О мјесту, времену и начину излагања нацрта планског документа на јавни увид, јавност (између осталих и Петровић Јовица који има правни интерес да учествује у јавној расправи) ће бити благовремено обавијештена средствима јавног информисања у складу са законском регулативом." Институција Омбудсмана дана 16. 9. 2020. године доставила је подносиатељу жалбе Јовици Петровић наведени акт како би именовани био упознат с садржајем одговора те како би благовремено могао присуствовати истом.

Ж-СА-08-1372/19	П-169/20	ПРЕПОРУКУ шефу Службе - Град Мостар, Одјел за финансије и некретнине, Служба за некретнине 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, полазећи од својих надлежности, преузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Реализирана	ДА	29.01.2021 запримљен одговор Рад на предмету у току
Ж-ЛИ-08-205/20	П-185/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да, Министарство рада, здравства, социјалне скрби и прогнаних Кантона 10, хитно поступи и оконча управни поступак у предмету по жалби на Рјешење Центра за социјалну скрб Града Ливна бр: 02-33-4-185/20 од дана 20.06.2020.г, а након тога успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана достави изјашњење, те обавијести Институцију омбудсмена о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Након упућене Препоруке, одговорна страна се изјаснила дана 09.10.2020, да су поступили по жалби жалитеља, те у прилогу доставили Рјешење бр:УП ИИИ 09-04-31-4/20. Изјашњење одговорне стране је достављено жалитељу на коментар дана 09.10.2020.г., по ком се у остављеном року није изјаснио. Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-205/20, јер је, након интревенције Институције омбудсмена БиХ, констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права
Ж-ЛИ-08-212/20	П-200/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да Служба за геодетске, имовинско-правне послове и катастар некретнина Опћине Томиславград, хитно поступи по Захтјеву жалитеља за доношење допунског рјешења од дана 24.02.2020.г., а након тога успостави сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да најкасније у року од 15 (петнаест) дана достави изјашњење, те обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализације ове препоруке.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-212/20, јер је, након интревенције Институције омбудсмена БиХ, те издате Препоруке констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
Остварена сарадња						
Ж-СА-08-615/19	П-29/20	ПРЕПОРУКУ У Опћини Центар и Комисији за провођење активности на реализацији Пројекта “Изградња објекта колективног типа становања, по принципу РАУ-БАУ, локалитет Шип, Опћина Центар за трајно станбено збрињавање интерно расељених породица и породица у стању социјалне потребе” 1. Да од подносиатеља жалбе као и од осталих лица који се налазе на списку интерно расељених лица са подручја Опћине Центар Сарајево којима је планирано рјешавање стамбеног питања додјелом стана у стамбено пословном објекту на локалитету „Шип“ захтјевају само доставу документације која је неопходна за реализацију наведеног пројекта, а која се не може наћи у евиденцијама Служби насловног органа.	19 - Управа	Реализирана	ДА	Омбудсмени Босне и Херцеговине прихватају изјашњење Опћина Центар Сарајево и Комисије за провођење активности на реализацији Пројекта “Изградња објекта колективног типа становања, по принципу РАУ-БАУ, локалитет Шип, Опћина Центар за трајно станбено збрињавање интерно расељених породица и породица у стању социјалне потребе”, јер исто садржи детаљно образложење о начину поступања. Слиједом наведеног, Омбудсмени Босне и Херцеговине окончавају поступак истраге и доносе Одлуку о затварању предмета Ж-СА-08-615/19. Против ове одлуке не може се подносити жалба у складу са чланом 22. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине.

Ж-ЛИ-08-86/20	П-104/20	ПРЕПОРУКУ Опћинском јавном правобранитељству Опћине Томиславград 1. да одмах подуму адекватне радње, те успоставе сарадњу са надлежним Службама Опћине Томиславград у циљу достављања података, обавијести и списка који су потребни, а везано за пријављену узурпацију, па уколико се утврди да се уистину ради о узурпацији опћинског земљишта, подуму радњи у конкретном предмету, а све у циљу заштите имовине и имовинских интереса Опћине Томиславград; 2. да у року од 30 (тридесет дана), обавијесте Институцију о подузетим радњама у циљу реализације ове Препоруке.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Дана 13.07.2020.г. се изјаснила Опћинска јавна правобранитељица опћине Томиславград, актом бр:Р-29/20 у којем обавјештава Омбудсмене Босне и Херцеговине да је поступила у складу са одредбама чл.3. Закона о јавном правобранитељству Кантона 10., о чему је упозната жалитељица дана 14.07.2020.г. У смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине су одлучили да затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-86/20, јер је, након издате Препоруке Институције омбудсмена БиХ бр:127/20, констатовано да је остварена сарадња са одговорном страном.
Ж-БР-05-218/18	П-161/20	Градначелнику Града Тузла 1. да без одлагања преиспита поступање надлежних служби у предметној правној ствари; 2. да утврди могућности заштите права, односно имовине, жалитељице ; 3. да подуме све мјере из оквира своје надлежности како би се осигурало поступање Службе за инспекцијске послове Града Тузла у складу са одредбама Закона о организацији органа управе у Федерацији БиХ и одредбама Закона о просторном уређењу и грађењу Тузланског кантона; 4. да у року од 20 дана Омбудсмене Босне и Херцеговине обавијести о начину испоштовања Препоруке.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	Дана 15.10.2020. године запримљен одговор Секретара органа државне службе Града Тузла, број: 02/10-СЛ-10-2020 од 02.10.2020. године. 03.12.2020 Град Тузла, Секретар органа државне службе је доставио информацију о начину реализације ове Препоруке уз коју је приложено и изјашњење поступајућег инспектора у којем се наводе подузете радње у предметној правној ствари као и слиједеће:“По службеној дужности ће се покренути обнова поступка инспекцијског надзора субјекта надзора С.Н, те у оквиру својих надлежности и уоченог на терену, односно увида у урбанистичко- грађевинску документацију за предметни објекат, подузет ће се законом прописане мјере.“
Ж-СА-08-404/20	П-164/20	ПРЕПОРУКУ начелнику, Служби за инспекцијске послове и Служби за просторно уређење и комуналне послове Опћине Центар • да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; • да најкасније у року од 10 (десет) дана достави институцији Омбудсмена тражене информације, изјашњење и релевантну документацију.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	05.10.2020. И 19.10.2020.запримљени одговорИ Опћине Центар. 27.01.2021 рад на предмету у току
Ж-СА-08-438/20	П-198/20	ПРЕПОРУКУ Министарству привреде Кантона Сарајево • Да, подуме одговарајуће мјере и активности, у сарадњи са партнерима, којим ће се прецизније дефинирати поједине тачке Смјерница за подносиоце пријава Јавног позива за одабир корисника грант схеме у будућим поступањима, а што се посебно односи на услове Јавног позива, односно основе критерије за пријаву и чији ће саставни дно бит и сам текст Јавног позива који се расписује; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о активностима усмјереним на реализацији Препоруке;	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	20.01.2021 Министарство је контактирало институцију Омбудсмена, те обавијестило да је акт у вези с Препоруком у изради, те да ће обзиром да је министар позитиван на цорода вирус, исти бит накнадно достављен. Дана 29.01.2021. запримљен одговорМинистарства привреде Кантона Сарајево.
Ж-СА-05-1419/18	П-177/20	ПРЕПОРУКУ 1. да Служба за инспекцијске послове Опћине Центар Сарајево, одмах, по пријему препоруке успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, Служба за инспекцијске послове Опћине Центар Сарајево, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања препоруке.	19 - Управа	Остварена сарадња	ДА	29.01.2020 нема одговора

Није реализована						
Ж-СА-08-873/19	П-1/20	ПРЕПОРУКУ Премијеру Кантона Сарајево 1. Да размотри могућност поништења оспореног Закључка Владе Кантона Сарајево број: 02-05-9126/19 од 10.10.2019. године, те доношења нове одлуке у складу са овом Препоруком, 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави одлуку донесену у складу са овом Препоруком;	19 - Управа	Није реализована	ДА	У конкретном предмету неспорно произилази да одговорни орган није прихватио Препоруку Омбудсмена Босне и Херцеговине, односно није поступно по приједлогу Омбудсмена Босне и Херцеговине да размотри могућност поништења оспореног Закључка Владе Кантона Сарајево од 10.10.2019. године, што ће свакако бити уврштено у годињи извјештај
Ж-СА-08-838/19	П-11/20	ПРЕПОРУКУ Скупштини љекарске Коморе Федерације БиХ 1. Да по пријему ове Препоруке без одлагања, размотри могућност измјене одредаба Статута Љекарске коморе ФБиХ и Правилника о утврђивању заједничких критерија за лиценцирање чланова љекарске коморе ФБиХ и чланова Кантоналних љекарских комора које одређују добну границу од 75 година старости до које се може издавати лиценца љекару кориснику старосне пензије, а у складу са налазима из ове Препоруке	19 - Управа	Није реализована	ДА	Институција Омбудсмена је дана 06.03.2020. године запримила од Љекарске коморе Федерације Босне и Херцеговине одговор на препоруку број П-11/20, од 28.01.2020. године у акту број 01-18/20, од 04.03.2020. године у којем се наводи: • да су о препоруци упознати сви чланови Извршног одбора Љекарске коморе ФБиХ на својој редовној сједници од 26.02.2020. године; • да како се тренутно води судски поступак, односно да је жалитељ тужио је Љекарску комору ФБиХ везано за члан 21 Правилника о утврђивању заједничких критерија за лиценцирање чланова љекарске коморе ФБиХ и чланова Кантоналних љекарских комора, чланови Извршног одбора Федералне коморе сагласни су да се о евентуалним измјенама наведеног Правилника расправља након окончања овог судског поступка.
Ж-БЛ-08-712/19	П-22/20	Општини Теслић ПРЕПОРУКУ - Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и доставе тражено изјашњење, како је то наведено у актима од дана 23.10.2019. године и 05.12.2019. године;	19 - Управа	Није реализована	НЕ	Општина Теслић није поступила у складу са одредбама Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и то тако што на сваки начин игнорише акте и захтјеве институције Омбудсмена, а непоступање по актима и захтјевима Омбудсмена представља кршење закона. Омбудсмени су мишљења да и поред законом предвиђене обавезе сарадње органа владе са Институцијом омбудсмена, све институције власти би требале развијати и унапријеђивати међусобну сарадњу, а све у циљу заштите права грађана. Како није било одговора од општине Теслић, актом од 05.05.2020. године Омбудсмени су још једном позвали општину да то учине, те да уколико то не учине, да ће се о несарадњи општине Теслић са Омбудсменима, обавијестити Влада Републике Српске и надлежно ресорно Министарство управе и локалне самоуправе. Имајући у виду да Омбудсмени до дана израде овог акта нису доставили тражено изјашњење, Омбудсмени констатују да општина Теслић није поступила по Препоруци Омбудсмена, те се о томе обавјештавају непосредно виши органи, односно Влада Републике Српске и ресорно министарство. Случај несарадње општине Теслић са Омбудсменима биће такође презентован у Годишњем извјештају о активности Институције омбудсмена за 2020. годину, који се, између осталог, презентује и Народној скупштини Републике Српске, а предмет број Ж-БЛ-08-712/19 се затвара.

Ж-СА-05-95/19	П-32/20	ПРЕПОРУКУ 1. Опћини Илиџа - Служби за просторно уређење - да без одлагања поступи у складу са Рјешењем Министарства просторног уређења и заштите околишта Кантона Сарајево, број: 05-23-570/19 од 26.04.2019. године, достављењем потпуне документације и образложења за наведена поступања. 2. Министарству просторног уређења, грађења и заштите околишта Кантона Сарајево – да уколико именовани поновно уложни жалбу на рјешење првостепеног органа, о истом одлучи у што краћем временском периоду уважавајући наводе ове Препоруке. 3. да благовремено обавијесте институцију Омбудсмена о начину реализације ове Препоруке.	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Министарство просторног уређења, грађења и заштите околишта Кантона Сарајево, Омбудсменима Босне и Херцеговине доставило је одговор на Препоруку број: П-32/20 од 14.02.2020. године у којем се на недвојбено јасан начин указује да је ово Министарство у најкраћем могућем року одлучило по жалби, и дало упуте првостепеном органу, Служби за просторно уређење Опћине Илиџа за поступање у конкретном предмету. Од првостепеног органа затражено је да на недвосмислен начин утврди да ли се ради о планираној изградњи или о већ изведеним радовима, те да уколико се ради о бесправно изведеним радовима Служба за просторно уређење Опћине Илиџа поступак проведе на начи који је прописан Одлуком о легализацији. Такођер, Рјешењем број: 05-19-295/20 од 16.03.2020. године, које је коначно у управном поступку, подносиоци жалбе дате су упуте за поступање, на начин да се у вези са претходно наведеним може обратити захтјевом за уклањање бесправно изведених радова опћинској урбанистичко грађевинској инспекцији.
Ж-СА-05-82/20	П-83/20	ПРЕПОРУКУ министру привреде Херцеговачко-неретванског кантона 1. Да у поступку одлучивања по приговору поднесеном против Рјешења Министарства привреде Херцеговачко-неретванског кантона број 07-02а)-20-434-12/19 од 03.01.2020. године, проведе тест јавног интереса и утврди да ли је саопћавање информације у јавном интересу;	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Дана 15.06.2020. године запримљен је одговор Министарства привреде Херцеговачко-неретванског кантона број 07-02а)-20-434-22/19 од 10.06.2020. године из којег произилази да наведени јавни орган у свему остаје код раније заузетог става, те да Препорука Омбудсмена Босне и Херцеговине број П-83/20 од 28.05.2020. године не може бити реализована јер је у току управни спор код надлежног кантоналног суда.
Ж-БЛ-08-450/20	П-148/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за саобраћај и путеве Града Бања Лука 1. Да по добијању ове препоруке, без одлагања, предузме све неопходне радње како би се завршила комплетна санација Лазаричке улице у Бањалуци, а како је предвиђено Програмом рада Одјељења за 2020. годину 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Актом број: 13-370-4384/2020, од дана 21.09.2020. године, Одјељење је доставило обавијештење у коме, између осталог, наводи да је у нацрту Програма заједничке комуналне потрошње за 2021. годину, планирало наставак радова инвестиционог одржавања на дијеловима улица Лазаричка, Јовице Савиновића, Голуба Бабића итд. Имајући у виду да се ради о нацрту акта за који не значи да ће као такав нужно бити и усвојен, а осим тога Програмом рада Одјељења за 2020. годину, већ је предвиђено обнављање асфалтног коловоза у Лазаричкој улици, а не њеним појединим дијеловима, издата препорука сматра се неиспоштованом и као таква биће уврштена у Годишњи извјештај о активностима Омбудсмана Босне и Херцеговине за 2020. годину.
Ж-ЛИ-08-146/20	П-157/20	ПРЕПОРУКУ 1. да Жалбено вијеће Владе Кантона 10 поступи по жалбама жалитеља на Рјешења Министарства знаности, просвјете, културе и шпорта Владе Кантона 10 бр: 06-01-34-2387/14 од 16.02.2015.г. и бр: 06-01-38-3976/17 од дана 13.12.2017.г. те одмах успостави сурадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да у року од 15 (петнаест) дана од дана запримања исте, Омбудсменима Босне и Херцеговине, Теренском уреду у Ливну, достави изјашњење о начину реализирања ове препоруке.	19 - Управа	Није реализирана	НЕ	Омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине, имајући у виду све напријед изнесено, а у сврху отклањања уочених повреда људских права заштићених Уставом Босне и Херцеговине и међународним споразумима који чине саставни дио Устава, на основу члана 32. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, су донијели дана 10.09.2020.г. Препоруку бр:П-157/20 да Жалбено вијеће Владе Кантона 10 хитно поступи по жалби жалитеља против Рјешења бр: 06-01-34-2387/14 од 16.02.2015.г., Министарства знаности, просвјете, културе и шпрта Владе Кантона 10, а коју је уложио дана 26.02.2015.г., те да у року од 15 (петнаест) дана од дана запримања исте, Омбудсменима Босне и Херцеговине, Теренском уреду у Ливну, достави изјашњење о начину реализирања ове препоруке. Будући да препорука Омудсмена није испоштована ни након Обавијести о неизвршавању исте, упућене Влади Кантона 10 од дана 13.10.2020.г., исцрпљена су средства дјеловања Институције,

Ж-ЛИ-08-220/20	П-199/20	ПРЕПОРУКУ 1. да управна инспекција Министарства правосуђа и управе Владе Кантона 10 подузме све радње у складу са овластима датим инспектору сукладно са одредбама Закона о организацији тијела управе у Федерацији Босне и Херцеговине, те одмах успостави сурадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је напријед наведено, 2. да у року од 15 (петнаест) дана од дана заступања исте, Омбудсменима Босне и Херцеговине, Теренском уреду у Ливну, достави изјашњење о начину реализирања ове препоруке.	19 - Управа	Није реализирана	НЕ	Будући да по издатој Препоруци нисмо добили изјашњење, то су Омбудсмени Босне и Херцеговине дана 27.11.2020.г. упутили Влади Кантона 10 Обавијест о неизвршавању Препоруке бр:П-199/00. Сходно наведеном, Омбудсмени за људска права БиХ су одлучили, сукладно чл. 35. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број:104/11) затворити предмет који се води по жалби
Ж-СА-05-1181/18	П-191/20	ПРЕПОРУКУ • Министру рада и социјалне политике и повратка Тузланског кантона 1. Да имајући у виду одредбе члана 239. ст. 1. и 2. Закона о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, поништи Рјешење Центра за социјални рад Тузла број УПИ-05-37-1092/20 од 06.08.2020. године и предмет врати на поновно одлучивање првостепеном органу; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке; • Комисији за давање стручног мишљења ради утврђивања статуса посебне категорије цивилних жртава рата 1. Да имајући у виду наводе из Препоруке, поново размотри предметни случај и донесе ново мишљење у вези са захтјевом жалитељице за признавање права на мјесечно лично новчано примање; 2. Да у року од 30 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке;	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Комисија за давање стручног мишљења ради утврђивања статуса посебне категорије цивилних жртава рата је доставила акт број СМ-06-37/3-804/20 од 29.10.2020. године у којем је наведено: „...посебном категоријом цивилних жртава рата се сматрају особе које су преживјеле сексуално лостављање и силовање, а које су у моменту трауме имале статус цивила. Особе које су као припадници оружаних снага током рата и агресије на Босну и Херцеговину, преживјеле трауматско искуство сексуалног злостављања и силовања, не могу се сматрати цивилним жртвама рата у смислу Закона о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породице са дјецом, те своја права треба да остварују у складу са законима којима су регулисана права из борачко-инвалидске заштите.“ Садржај цитираних одговора указује да Препорука Омбудсмена број П-191/20 од 22.09.2020. године није реализована. Предмет ће бити уврштен о Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2020. годину.
Ж-СА-05-792/18	П-211/20	ПРЕПОРУКУ Влади Унско-санског кантона и Скупштини Унско-санског кантона 1. Да пониште Одлуку о именовању Емрић Рифета за члана Комисије за концесије Унско-санског кантона број 01-02-3-752/18 од 23.07.2018. године и предузму све неопходне мјере којима ће осигурати да се поновно именовање изврши уз пуно поштивање Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације Босне и Херцеговине; 2. Да приликом поновног провођења поступка обавезно уважи налаз и мишљење Омбудсмена Босне и Херцеговине 3. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмен Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	19 - Управа	Није реализирана	ДА	Након разматрања достављене документације, дана 07.09.2020. године институција Омбудсмена је Скупштини Унско-санског кантона, Влади Унско-санског кантона и жалитељу доставила Налаз, закључак и препоруку у смислу одредби Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације Босне и Херцеговине . С обзиром на наведено, Омбудсмени Босне и Херцеговине овом одлуком затварају предмет под бројем: Ж-СА-05-792/18.
Нема одговора						

Ж-СА-05-796/17	П-80/20	ПРЕПОРУКУ Кантоналном суду у Сарајеву 1. Да, уважавајући жалбене наводе и дужину трајања поступка у предметној управној ствари донесе одлуку у меритуму без враћања предмета на поновно одлучивање; 2. Да у року од 30 дана, у складу са чланом 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	Будући да одговор Кантоналног суда није запримљен ни након двије ургенције, 05.11.2020. Високом судском и тужилачком вијећу БиХ упућена обавијест о нереализацији препоруке. У складу са актом Високог судског и тужилачког вијећа БиХ од 31.12.2020. године, потребно је сачекати изјашњење Уреда дисциплинског тужиоца, како би се даље наставиле радње у предмету.
Ж-ЛИ-08-191/20	П-163/20	ПРЕПОРУКУ Просвјетном инспектору Министарства знаности, просвјете, културе и шпорта Владе Кантона 10 1. да по запримању ове Препоруке поступи по Захтјеву жалитељице за инспекцијски надзор од 07.03.2020.г., над проведбом Јавног натјечаја бр:10/20 од дана 14.01.2020.г. у Средњој струковној школи Томиславград, у складу у складу одредбама Закона о просвјетној инспекцији Кантона 10; 2. да у року од 30 (тридесет дана), обавијести Институцију о подузетим радњама у циљу реализације ове Препоруке.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	Дана 14.09.2020.г. одговорна страна се изјаснила да су поступили по Препоруци П-163/20, те у прилогу доставили Закључак бр:06-01-34-И-506/20, који је достављен жалитељици. Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, су одлучили да у смислу члана 35.ст.1.тач.3. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, 104/11), затворе предмет, који се води по жалби Ж-ЛИ-08-191/20, јер је, након интвенције Институције омбудсмена БиХ, те издате Препоруке констатирано да је подносилац жалбе остварио заштиту својих права, тј. одговорна страна је у току поступка отклонила указану повреду права и слобода назначених у жалби.
Ж-ЛИ-08-147/20	П-157/20		19 - Управа	Нема одговора	НЕ	
Ж-ЛИ-08-219/20	П-199/20		19 - Управа	Нема одговора	НЕ	
Ж-БЛ-08-337/20	П-237/20	ПРЕПОРУКУ Да по пријему овог акта успостави потребну сарадњу са Институцијом омбудсмена, те достави тражена изјашњења онако како је то наведено у претходно достављеним актима.	19 - Управа	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора.
УКУПНО	-	19 - Управа				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
33	34	12	0	6	10	5
ПОВРЕДА ПРАВА :	20 - Ратне штете					
Није реализирана						

Ж-БЛ-05-757/19	П-77/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. Да предузму мјере из своје надлежности, у циљу идентификације и ексхумације посмртних остатака жалитељевог оца. 2. Да у року од 60 (шездесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.</p>	20 - Ратне штете	Није реализирана	ДА	<p>"...С обзиром да из достављених одговора произлази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а у циљу рјешавања насталог проблема подносиоца жалбе, Омбудсман је упутио акт и Републичком центру за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Републике Српске. Наведени центар је у одговору од 19.10.2020. године навео да им је случај ... у потпуности познат, да именовани није могао бити пријављен као нестало лице у базу података несталих лица јер се ради о лицу које је погинуло 24.09.1995. године у борбеним дејствима....Даље се наводи да по мишљењу овог Центра.." једино би управа гробља ЈКП „Сана“ д.о.о. Сански Мост, користећи нашу скицу затченог стања на гробљу „Греда“-Сански Мост-1998. Година, а претходно знајући која су тијела након наше ексхумације предали на сахрану породицама користећи „санитарну ексхумацију“, могли доћи до приближног мјеста гдје је био сахрањен ..., то мјесто прекопати и самим тим пронаћи посмртне остатке ..., узети коштани узорак за ДНК-а анализу и након добијања позитивног ДНК-а налаза те посмртне остатке предати породици на сахрану.." Одговор је упућен подносиоцу жалбе дана 26.10.2020. године. С обзиром да је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Такође, подносилац жалбе се, у складу са достављеним одговором, упућује да се обрати управи гробља ЈКП „Сана“ д.о.о. Сански Мост, захтјевом за ексхумацију и премјештање посмртних остатака ... те уколико се не поступи по наведеном захтјеву, може се поново обратити Омбудсману Босне и Херцеговине.</p>
----------------	---------	---	------------------	------------------	----	--

Ж-БЛ-05-83/20	П-128/20	ПРЕПОРУКУ 1. да у складу са својим надлежностима и обавезама учине додатне напоре на рјешавању стамбеног питања подносиоца жалбе 2. да Омбудсмене обавијесте о начину реализације ове Препоруке, у року од 60 дана од дана пријема Препоруке, писменим путем на адресу Академика Јована Суругке број 13, Бањалука	20 - Ратне штете	Није реализирана	ДА	Одјељење за стамбено-комуналне послове града Добој је у одговору од 23.10.2020. године навело да Одјељење нема слободних стамбених јединица, нити је познато када ће исте бити обезбијеђене. Одредбом члана 56. Закона о приватизацији државних станова је прописано да град омогући откуп стана, али не већег од стана који је користио корисник, с обзиром да је подносилац жалбе користио стан површине 28 м2, то је јасно да град има обавезу додјеле стана предметне површине. Град Добој је предузео све активности у налажењу и остваривању права подносиоца жалбе, међутим, због мале површине стана исти је тешко пронаћи и обезбједити подносиоцу жалбе. С обзиром да из достављеног одговора произлази да Препорука омбудсмана Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби Гојковић Милана а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Такође, омбудсмани Босне и Херцеговине ће упутити градоначелнику Града Добој и Министарству управе и локалне самоуправе, као надлежним вишим органима, Обавјештење о непоштовању препоруке и позвати наведене органе да предузму све мјере из своје надлежности да се препорука испоштује.
УКУПНО	-	20 - Ратне штете				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
2	2	0	0	0	2	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	21 - Комуналне услуге					
Остварена сарадња						
Ж-БЛ-04-309/19	П-188/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за саобраћај и путеве Града Бањалука 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, тако да достави изјашњење да ли су санирана настала оштећења на поменутој дионици тротоара, те у складу са чланом 23. и чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	ДА	04.01.2021 ургенција Уколико након ове ургенције не дође до провођења препоруке Омбудсмана, овај случај несарадње ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, те ће о томе бити обавијештена Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине и Предсједништво Босне и Херцеговине, уз навођење имена службеника који су заузели непријатељски став према Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине.
Ж-БЛ-04-615/20	П-212/20	ПРЕПОРУКУ 1. да се уздрже од искључивања воде у домаћинству жалитеља, као и у осталим сличним случајевима 2. да дослиједном примјеном релевантних прописа приступе утврђивању и наплати неспорног дуга 3. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	ДА	16.12.2020 примљен одговор, рад на предмету у току.

Ж-БР-04-283/19	П-257/20	ПРЕПОРУКУ Зависном електродистрибутивном предузећу "Електро Бијељина" Центру за социјални рад Бијељина 1. да у координисаној сарадњи те у оквиру својих надлежности изнађу могућност снабдијевања електричном енергијом стамбеног објекта жалитеља; 2. да у року од 15 дана доставе повратну информацију институцији Омбудсмена за људска права БиХ о provedби дате Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	НЕ	Дана 14.01.2021. године запримљен одговор ЗЕДП Електро-Бијељина, број: 103 од 11.01.2021. године. Дана 22.01.2021. године запримљен одговор ЈУ Центра за социјални рад Бијељина, број: 01/3-533.7-1-7/21 од 12.01.2021. године.
Нема одговора						
Ж-БР-04-197/18	П-140/20	ОПШТИНИ БАНОВИЋИ - да без одлагања, у складу са позитивним законским прописима, осигура и подузме ефективне мјере на рјешавању проблема г. Сеада Сејдиновић као и општинито рјешавање отпадних вода у мјесној заједници Прибитковић; -да у року од тридесет (30) дана од дана пријема препоруке обавијестите Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Нема одговора	НЕ	03.12.2020 упу'ена ургенција Институцији Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине до данас тј. 3. 12. 2020. године није запримила Вашу обавијест о реализацији наведене препоруке, те је потребно да доставите очитовање на околност до сада подузетим мјера на извршењу исте.
Ж-БР-04-70/18	П-159/20	Општини Бановићи 1. да имајући у виду наводе ове Препоруке без одлагања подузме неопходне мјере и радње у циљу системског рјешења питања одводње отпадних вода на подручју цијеле општине Бановићи; 2. да успостави систем за управљање, развој, заштиту и кориштење водних ресурса, укључујући примјену препознате добре праксе на сузбијању загађења извора свих врста; 3. да подузме неодажње мјере како би се у цијелости искључила могућност испуштања индустријских отпадних вода у околиш и загађење истог, те успостави механизам контроле и надзора; 4. да у року од 30 дана доставе повратну информацију институцији Омбудсмена за људска права БиХ о provedби дате Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Остварена сарадња	НЕ	Дана 08.02.2021. године запримљен је одговор Службе за стамбено комуналне послове, друштвене дјелатности и заједничке послове Општине Бановићи, број: 05-19-сл./21 од 04.02.2021. године.
Ж-БЛ-04-77/20	П-215/20	Препоруку Омбудсмани Босне и Херцеговине, искључиво се руководећи правима и интересима грађана, препоручују Влади Републике Српске и општини Козарској Дубици да у наредном периоду заједничким дјеловањем и подузетим напорима пронађу начин да обезбиједи финансијска средства за санацију локалног пута Бачвани – Кнежица, на подручју општине Козарска Дубица.	21 - Комуналне услуге	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 Рок за поступање по Препоруци је 90 дана у априлу мјесецу оставити рок за поступање, уколико у међувремену не стигне одговор надлежних
Ж-МО-04-65/20	П-223/20	ПРЕПОРУКУ Граду Чапљини и Јавном Комуналном предузећу Чапљина д.о.о. Чапљина 1. Да одмах по пријему ове Препоруке, Град Чапљина успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине; 2. Да надлежни орган искоординира активности и рад на рјешавању конкретних проблема, да приступи планирању и улагању проширења система водоводне мреже, односно прикључивања на водоводну мрежу; 3. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести институцију Омбудсмена о конкретном помаку а све у циљу реализације ове Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Није реализована	НЕ	27.01.2021 рад на предмету у току Дана 23.11.2020.године издата је Препорука институције Омбудсмена за људска права БиХ број : П-223/20, Граду Чапљини и Јавном Комуналном предузећу Чапљина д.о.о. Чапљина, која се односи на неизвршавање уговора о прикључењу на водоводну мрежу коју Вам, као вишем органу, достављамо у прилогу овог акта. Препорука није испоштована.

Ж-МО-04-64/20	П-223/20	ПРЕПОРУКУ Граду Чапљини и Јавном Комуналном предузећу Чапљина д.о.о. Чапљина 1. Да одмах по пријему ове Препоруке, Град Чапљина успостави сарадњу са институцијом Омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине; 2. Да надлежни орган искоординира активности и рад на рјешавању конкретног проблема, да приступи планирању и улагању проширења система водоводне мреже, односно прикључивања на водоводну мрежу; 3. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести институцију Омбудсмана о конкретном помаку а све у циљу реализације ове Препоруке.	21 - Комуналне услуге	Нема одговора	НЕ	20.01.2021 достављено ургенција Градском Вијећу Чапљина Дана 23.11.2020.године издата је Препорука институције Омбудсмана за људска права БиХ број : П-223/20, Граду Чапљини и Јавном Комуналном предузећу Чапљина д.о.о. Чапљина, која се односи на неизвршавање уговора о прикључењу на водоводну мрежу коју Вам, као вишем органу, достављамо у прилогу овог акта.
Ж-МО-04-137/19	П-259/20	ПРЕПОРУКУ ЈП Електропривреди ХЗ ХБ д.д. Мостар 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана на начин прописан Законом о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. Да, поступи сукладно захтјеву станара улице С.С.Крањчевића у Читлуку, од 19.06.2017.године, изађе на лице мјеста, те изврши потребну санацију и одржавање електропријеносне мреже, 3. да у року од (30) дана Омбудсмане за људска права Босне и Херцеговине обавијести о предузетим активностима у циљу реализације издате препоруке.	21 - Комуналне услуге	Нема одговора	НЕ	Рад на предмету у току.
УКУПНО	-	21 - Комуналне услуге				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
8	9	0	0	3	0	5
ПОВРЕДА ПРАВА :	22 - Владина и министарска именована					
Реализирана						

Ж-БЛ-05-793/19	П-27/20	<p>ПРЕПОРУКУ ЈП „Завод за изградњу града“ Приједор 1. Да, поништи поступак избора и именовања директора ЈП „Завод за изградњу града“ Приједор и проведе нови а у складу са принципима утврђеним Законом о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске и изнесеним мишљењем омбудсмена у овом Налазу и закључку</p>	22 - Владина и министарска именовања	Реализирана	ДА	<p>Дана, 27.02.2020. године ЈП „Завод за изградњу града“ Приједор је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи ...Скупштина града Приједор је на својој 30. сједници одржаној 20.10.2019. године донијела Одлуку о измјени и допуни Одлуке о оснивању Јавног предузећа „Завод за изградњу града „ Приједор којом је измјенила одредбе овог оснивачког акта у дијелу који се односи на састав Скупштине предузећа, тако што сада Скупштину предузећа чине три члана, које именује Скупштина Града Приједор. Рјешењем Скупштине Града Приједор од 07.11.2019. године именована су три члана Скупштине Јавног предузећа „Завод за изградњу града“ Приједор. Након што је конституисан нови сазив Скупштине, иста је на сједници одржаној 17.12.2019. године донијела рјешење о разрјешењу дотадашњих чланова Надзорног одбора и именовала привремени Надзорни одбор Јавног предузећа „Завод за изградњу града „ Приједор. Привремени Надзорни одбор донио је рјешење о разрјешењу директора...умјесто разрјешених чланова управе овог предузећа именовани су вршиоци дужности..за вршиоца дужности директора Јавног предузећа „Завод за изградњу града Приједор именован је ... С обзиром да је препорука Институције омбудсмена испоштована, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ...</p>
Ж-БЛ-05-47/20	П-110/20	<p>ПРЕПОРУКУ Кантоналној управи за инспекцијске послове – Инспекторату за образовање, науку, културу и спорт 1. Да по поднесеној представи подносиоца жалбе од дана 08.01.2020. године, заведеној под бројем: УП-1-17-34-00107/20, донесе одговарајуће рјешење у складу са чланом 83. Закон о кантоналним инспекцијама УСК 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији</p>	22 - Владина и министарска именовања	Реализирана	ДА	<p>Инспекторат је актом број: УП-1-17-34-09084/20-1054-002-П, од дана 12.08.2020. године, доставио обавјештење по издатој препоруци у коме се између осталог наводи да је на 5. Сједници Школског одбора одржаној 20.05.2020. године, међу присутнима у својству члана наведен и подносилац жалбе на основу чега се закључује да је Школа поступила у складу са рјешењем Владе УСК и упутству ресорног Министарства образовања када је у питању именовање члана испред реда запослених. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.</p>
Ж-БЛ-05-260/20	П-146/20	<p>ПРЕПОРУКУ Надзорном одбору Гарантног фонда Републике Српске а.д Бања Лука 1. Да поништи одлуку о именовању вршиоца дужности извршног директора за наплату потраживања Гарантног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука број: 01-28/20, од дана 24.06.2020 године; 2. Да предузме све неопходне мјере како би се осигурало именовање директора за наплату потраживања Гарантног фонда Републике Српске, уз пуно поштовање поступка и начела утврђених Законом о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске; 3. Да у складу са чланом 17. став 2. Закона о министарским, владиним и другим именовањима Републике Српске, у року од 30 дана доставе одговор о поступку и роковима за предузимање мјера на реализацији дате препоруке.</p>	22 - Владина и министарска именовања	Реализирана	ДА	<p>Одговорна страна је у акту број: 01-60/20, од дана 18.09.2020. године, доставила изјашњење на издату препоруку у којој се наводи да ће на наредној сједници бити донесена одлука о расписивању конкурса за мјесто извршног директора за наплату потраживања. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара, у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине</p>

Ж-МО-05-123/19	П-221/20	ПРЕПОРУКУ Начелнику Општине Јабланица 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, жалитељу, на поднесени захтјев, одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине и достави тражене податке, будући да не постоје сметње за неудовољавање по истом; 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	22 - Владина и министарска именованја	Реализирана	ДА	Институција Омбудсмана за људска права, наконведеног истражног поступка донијела је Препоруку број П-221/20, од 05.11.2020.године, којом се начелнику Општине Јабланица, препоручује жалитељи доставити тражене податке, у складу са одредбама Закона о слободи приступа информацијама у ФБиХ. Препорука је испоштована од стране Општине Јабланица, обзиром да је Институција писмено обавијештена да је жалитељу одобрен приступ траженим подацима, непосредним увидом.
Остварена сарадња						
Ж-СА-05-218/19	П-49/20	ПРЕПОРУКУ Градском вијећу Града Високо Градоначелници Града Високо 1. Да уважавајући мишљење из препоруке поновно размотре акт Министарства здравства број: 11-37-4161-1/17 од 13.04.2017. године, којим се тражи Поништење Одлуке Општинског вијећа о коначном именованју Управног одбора ЈУ“Дом здравља“ Високо;	22 - Владина и министарска именованја	Остварена сарадња	ДА	Одговор Градског вијећа Града Високог 29.06.2020. да је о препоруци упознат Колегиј Градског вијећа те да ће ГВ и градоначелница Града Високо предузети мјере и активности о којима ће Институција бити благовремено обавијештена . Рад на предмету у току.
Ж-СА-05-596/20	П-210/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ “Породично савјетовалиште”; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, посљедице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	22 - Владина и министарска именованја	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.2020. запримљен одговор КЈУ “Породично савјетовалиште”. Рад на предмету у току.

Ж-СА-05-588/20	П-218/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. Да Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево интензивно и континуирано врши надзор над радом КЈУ "Породично савјетовалиште"; 2. Да се одмах, подуму све активности с циљем побољшања нарушених међуљудских односа и недостатка комуникације међу запосленицима на начин да се покушају изнаћи узроци, последице и заједничка рјешења настале ситуације; 3. Да се у циљу осигурања механизма унутар КЈУ „Породично савјетовалиште“ подуму мјере у циљу имплементације члана 24. Став. 4 Закона о забрани дискриминације према којем су сви јавни органи те остала правна лица дужни да у својим опћим правним актима, или посебним правним актима, регулирају принципе једнаког поступања те да осигурају ефикасне интерне процедуре заштите од дискриминације; 4. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	22 - Владина и министарска именовања	Остварена сарадња	ДА	Дана 23.12.20. запримљен одговор КЈУ "Породично савјетовалиште". Рад на предмету у току.
Није реализована						
Ж-СА-05-978/19	П-46/20	<p>ПРЕПОРУКУ Влади Унско-санског кантона Министарству за образовање, науку, културу и спорт Унско-санског кантона 1. да подуму активности у циљу правилног и потпуног окончања процедуре именовања и давања сагласности за избор директора Јавне установе „Дјечији вртић“ Босански Петровац, уважавајући наводе из ове Препоруке; 2. предузму све неопходне мјере којима ће осигурати да се именовање изврши уз пуно поштивање одредби Закона о министарским, владиним и другим именовањима Федерације Босне и Херцеговине (Сл. новине ФБиХ бр. 12/03, 34/03, 65/13);</p>	22 - Владина и министарска именовања	Није реализована	ДА	Институција Омбудсмена у конкретном предмету подносиоци жалбе утврдила повреду одредби Закона о министарским, владиним и другим именовањима ФБиХ и повреду права на приступ правном лијеку, издала Препоруку број: П-46/20 од 03.03.2020. године, којом је исто констатовала и подузела све мјере у складу са својим законским овлашћењима. Издавањем Препоруке број: П-46/20 од 03.03.2020. године институција Омбудсмена исцрпила законом превиђене могућности. С тим у вези, Омбудсмени Босне и Херцеговине у конкретном случају окончавају поступак истраге и предмет број Ж-СА-05-978/19 овом одлуком затварају, уз упуту подносиоци жалбе да, уколико и даље сматра да је оштећена, своја права оствари пред надлежним судом.
Ж-БЛ-05-927/19	П-175/20	<p>ПРЕПОРУКУ Министарство просвјете и културе Републике Српске 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања поништи Јавни конкурс за избор и именовање директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо, од дана 14.10.2019. године, објављеног у Службеном гласнику Републике Српске број: 88/19 и рјешење о именовању директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо број:07.06/620-191-9/19, од дана 15.11.2019. године; 2. Да без одлагања спроведе нови поступак за избор и именовање директора ЈУ Народна библиотека „Просвјета“ Рудо, у складу са одредбама Закона о библиотечко-информационој дјелатности Републике Српске; 3. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.</p>	22 - Владина и министарска именовања	Није реализована	ДА	Министарство је актом број: 07.06/052-7763/20, од дана 09.10.2020. године, доставила одговор на издату препоруку. Из поменутог акта произилази да се по тужби подносиоца жалбе пред Окружним судом у Бањалуци води управни спор, а против рјешења Министарства о именовању директора број: 07.06/620-191-9/19, од дана 15.1.2019. године, те да ће се по његовом окончању поступити у складу са препоруком. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).
Нема одговора						

Ж-СА-05-1256/19	П-232/20	ПРЕПОРУКУ Градском вијећу Града Сребреника 1. да преиспитају процедуру доношења Рјешења о разрјешењу председника и чланова Комисије за избор у регулиране органе број: 01-567/19 од 06.11.2019. године, Рјешења о именовану председника и чланова Комисије за избор у регулиране органе број: 01-568/19 од 06.11.2019. године, и Рјешења о именовану радне групе број: 01-570/19 од 06.11.2019. године, и спроведу закониту процедуру у складу са Пословником о раду Опћинског вијећа Опћине Сребреник . 2. да у свим будућим случајевима поштује процедуре прописане Пословником о раду Опћинског вијећа Опћине Сребреник . 3. да у року од тридесет (30) дана од дана пријема ове препоруке обавијесте Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине о реализацији ове Препоруке.	22 - Влада и министарска именовања	Нема одговора	НЕ	Рад на предмету у току.
УКУПНО	-	22 - Влада и министарска именовања				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
10	10	4	0	3	2	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	23 - Здравство					
Нема одговора						
Ж-СА-05-1285/16	П-253/20	ПРЕПОРУКУ председавајућем Вијећа министара Босне и Херцеговине и министру Министарства сигурности Босне и Херцеговине 1. Да водећи се правом сваког човјека на адекватну здравствену заштиту, те уважавајући све међународне стандарде наведене у овој Препоруци, подузме конкретне мјере у циљу јасног и прецизног дефинисања услова боравка за особе које због принципа „забране враћања“, не могу бити враћене у земљу гдје би им живот или слобода били угрожени; 2. Да у року од 60 дана од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	23 - Здравство	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
УКУПНО	-	23 - Здравство				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	24 - Социјална заштита					
Реализирана						

Ж-БЛ-04-563/19	П-174/20	П Р Е П О Р У К У Граду Градишка - Да одмах по пријему ове Препоруке успоставе сарадњу са Институцијом омбудсмена на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине и доставе тражене информације; - Да у року од 20 (двадесет) дана од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке; - О свему се обавјештава и надлежно ресорно Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске, као и подносиатељица жалбе;	24 - Социјална заштита	Реализирана	ДА	Што се тиче конкретног предмета подносиатељице жалбе, након стварања свих потребних предуслова, Град је започео поступак легализације објекта подносиатељице жалбе. Акт Града број 02-052-38/20 од 23.09.2020. године достављен је на знање подносиатељице жалбе. Имајући у виду наведено, Омбудсмени предмет затварају и констатују да је по Препоруци поступљено. Истовремено, подносиатељица жалбе се позива да се поново обрати Омбудсменима, уколико се за то појаве оправдани разлози. О реализацији Препоруке од стране Града Градишка обавјештава се и надлежно ресорно Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске.
Ж-БР-04-35/20	П-268/20	-Градоначелнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине - Скупштина Брчко дистрикта Босне и Херцеговине - заступницима Скупштине Чланак 21. мијења и гласи: “ - Дјетету без оба или једног родитеља, дјетету без родитељске скрби, обитељи која има дијете ометено у психичком или физичком развоју, обитељи у којој су оба или један родитељ инвалиди од И. до ВИ. (завршно са ВИ.) скупштине –категирије или с тјелесним оштећењем у постотку не мањем од седамдесет (70) посто и самохраном родитељу припада право на увећан дјечји доплатак, без обзира на имовинске увјете, увећан за 50 % (педесет посто).”	24 - Социјална заштита	Реализирана	НЕ	Дана 14.01.2021. године запримљен одговор Скупштине Брчко дистрикта БиХ, број: 02-02-197/21 од 12.01.2021. године. Дана 22.01.2021. године запримљен одговор Пододрјела за социјалну заштиту Владе Брчко дистрикта БиХ, број: 05-0819НС-0002/21 од 15.1.2021. године.
Дјелимично реализирана						
Ж-СА-04-251/20	П-65/20	П Р Е П О Р У К У директору Кантоналне управе за браниоце Травник 1. Да одмах по пријему ове Препоруке поступи по Пресуди Кантоналног суда Нови Травник број 06 0 У 013457 19 У од 20.01.2020. године и донесе ново рјешење којим ће признати право на породичну инвалиднину Бербић Ханки; 2. Да у року од 15 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке.	24 - Социјална заштита	Дјелимично реализирана	ДА	У дијелу жалбе која се односи на поступање Кантоналне управе за браниоце Травник по препоруци Омбудсмена број П-65/20 од 17.03.2020. године, запримљен је акт Кантоналне управе за браниоце Травник број Р-02-41-1129-8/20-4 од 17.12.2020. године и акт Службе за опћу управу и борачко-инвалидску заштиту Опћине Фојница број 06-37-сл/20 од 21.12.2020. године из којег произлази да је у поновном поступку донесено Рјешење број Р-02-41-1129-10/20 од 19.11.2020. године којим је поништено Рјешење број Р-02-41-1129-7/19 од 23.09.2020. године и ријешено у меритуму, на начин да је жалитељици признато право на породичну пензију у износу од 80,56 КМ почев од 01.08.2019. године као и остала права прописана Законом све док постоје услови за кориштење признатих права. С тим у вези, Омбудсмени констатују да је Препорука број П-65/20 од 17.03.2020. године реализована. Сходно наведеном, одлучено је да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине Предмет је уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину.
Остварена сарадња						
Ж-СА-04-183/20	П-90/20	П Р Е П О Р У К У 1. Да Кантонални суд у Зеници размотри могућност одлучивања у меритуму у предметној управној ствари и донесе пресуду без враћања предмета на поновно одлучивање; 2. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.	24 - Социјална заштита	Остварена сарадња	ДА	Дана 03.06.2020. године институција Омбудсмена је запримила акт Кантоналног суда у Зеници број: 004-0-СуДп-20-000618 од 01.06.2020. године из којег је евидентно да је у предмету против рјешење туженог Министарства за рад, социјалну политику и избјеглице Зеничко-добојског кантона Зеница бр.09-41-81-4-2/18 од 13.01.2020. године у предмету осваривање права на посебну категорију цивилне жртве рата, донио пресуду број: 04 0 У 011645 У од 14.05.2020. године којом се тужба одбија неоснована.

Ж-СА-04-76/20	П-216/20	<p>ПРЕПОРУКА 1. Да Федерално министарство за питања бораца и инавалида одбрамбено-ослободилачког рата на правилан начин изврши обрачун мјесечне накнаде и исплати разлику примања за подносиоца жалбе; 2. Да Федерално министарство за питања бораца и инавалида одбрамбено-ослободилачког рата на веб страници учини доступним акте који се односе на кориснике права која остварују темељем Закона о посебним правима добитника ратних признања и одличја и чланова њихових породица; 3. Да у року од 30 дана, сагласно члану 32. став 1. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијести Омбудсмене БиХ о поступцима и роковима за предузимање мјера на реализацији ове препоруке.</p>	24 - Социјална заштита	Остварена сарадња	ДА	11.01.2021. одговор, рад на предмету у току.
Није реализирана						
Ж-СА-04-251/20	П-64/20	<p>ПРЕПОРУКУ директору Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање и премијеру Владе Федерације Босне и Херцеговине 1. Да се жалитељу - члану уже породице умрлог корисника права призна право на накнаду трошкова сахране иза умрлог, по основу члана 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине. Рок за реализацију препоруке: одмах 2. Да се у што краћем року приступи измијени Правилника о накнади погребних трошкова у случају смрти корисника пензије, како би се осигурала усклађеност одредби Правилника са чланом 147. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Породичним законом и Законом о наслеђивању Федерације Босне и Херцеговине. Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке 3. Да обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације препоруке. Рок за реализацију препоруке: 30 дана од дана пријема препоруке.</p>	24 - Социјална заштита	Није реализирана	ДА	<p>Дана 01.04.2020. године запримљен је акт Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање број Ф33/5/1-49-9-6930-5/19 од 27.03.2020. године у којем је, између осталог, наведено: "...област мировинског и инвалидског осигурања у Федерацији Босне и Херцеговине цјеловито уређена Законом о пензијском и инвалидском осигурању. Истим Законом су у цијелости одређена и уређена права из пензијског и инвалидског осигурања и увјети за остваривање тих права као и сви други елементи везани за остваривање тих права. Наводи се да исти Закон није оставио неуређена питања за остваривање одређених и уређених права како би се примјењивала друга законска рјешења, изузев неких проведбених аката који су само административно-техничке нарави а не суштинске па да материјално уређују права из мировинског и инвалидског осигурања. Тако је чланом 39. Закон о пензијском и инвалидском осигурању одредио која су права из пензијског и инвалидског осигурања, те је под точком ц) изричито наведено „за случај смрти осигураника, односно корисника старосне или инвалидске пензије – обитељска мировина и право на накнаду погребних трошкова суkladно овом закону“.... Недвојбено је да је Федерални завод поступио суkladно прописима који уређују област пензијског и инвалидског осигурања те да није својевољно изоставио и друге чланове обитељи које обухвата Обитељски закон Федерације Босне и Херцеговине...” Цитирани одговор указује да Препорука Омбудсмена број П-64/20 од 17.03.2020. године није реализована, о чему су Омбудсмени обавијестили Владу Федерације Босне и Херцеговине и Федерално министарство рада и социјалне политике актом од дана 15.07.2020. године. Сходно наведеном, одлучено је да се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине Предмет је уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину.</p>

Ж-СА-04-1119/19	П-81/20	<p>ПРЕПОРУКУ директору Институту за медицинско вјештачење здравственог стања 1. Да у циљу заштите и осигуравања пуног и равноправног уживања свих људских права и основних слобода особа с инвалидитетом, предузме мјере на што ефикаснијем рјешавању појединачних предмета уважавајући наводе ове Препоруке; 2. Да на службеној веб страници објаве Листу инвалидитета број: У.О. 16/10 од 31.03.2010. године, како би иста била доступна грађанима; 3. Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације Препоруке министру Федералног министарства рада и социјалне политике 1. Да актуелизира поновну успоставу права инвалидима с признатим тјелесним оштећењем мањим од 90%;</p>	24 - Социјална заштита	Није реализирана	ДА	<p>"...Омбудсмени Босне и Херцеговине су на основу Информације Федералног министарства рада и социјалне политике од 04.06.2020. године утврдили да Препорука ... није реализована, те су дана 04.08.2020. године Влади Федерације Босне и Херцеговине упутили Обавијест о нерезализацији Препоруке број 81/20 од 28.05.2020. године. Дана 07.08.2020. године институција Омбудсмена за примила је Акт Владе Федерације Босне и Херцеговине број: 05-31-344/2020 од 06.08.2020. године, прослијеђен Федералном министарству рада и социјалне политике, којим је наведено: "...Као што сте упознати, у току су активности на проналажењу рјешења из предметне материје, а што је констатовано и у обавијести Институције омбудсмена/омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, те Вам у складу са надлежностима наведену обавијест достављамо на знање и даље поступање." Омбудсмена Босне и Херцеговине напомињу да ће информација о нерезализацији Препоруке Омбудсмена Босне и Херцеговине број: П-81/20 од 28.05.2020. године бит уврштена у Годишњи извјештај о резултатима активности Институције Омбудсмана за 2020. годину</p>
УКУПНО	-	24 - Социјална заштита				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
7	7	2	1	2	2	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	25 - Пензије					
Остварена сарадња						
Ж-СА-04-74/20	П-217/20	<p>ПРЕПОРУКУ директору Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање директору Порезне управе Федерације Босне и Херцеговине • Да, одмах по пријему ове Препоруке, контролом података, евиденција и у складу са прописним процедурама и заједничком координацијом осигурају механизам и ријеше процедуре обраде и уноса података о уплаћеном стажу жалитеља , те подуму све друге неопходне активности, у виду евентуалних упута према послодавцу, а како би се жалитељу омогућило остваривање права на старосну пензију; • Да у року од 30 дана обавијесте Омбудсмене Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке;</p>	25 - Пензије	Остварена сарадња	ДА	27.01.2021 рад на предмету у току
Ж-СА-04-344/19	П-226/20	<p>ПРЕПОРУКУ Влади Федерације Босне и Херцеговине • Да приступи допуни Закона о пензијском и инвалидском осигурању којом ће се ванбрачним партнерима осигурати једнака права по основу пензијско-инвалидске заштите као што је то учињено за брачне партнере; • Да о подузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте институцију Омбудсмена у року од 60 дана од дана пријема препоруке.</p>	25 - Пензије	Остварена сарадња	ДА	Рад на предмету у току (ажурирање 23.12.2020.) 31.12.2020 примљен одговор.Рад на предмету у току
Није реализирана						

Ж-СА-04-1172/19	П-5/20	П Р Е П О Р У К У Директору Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање, Кантоналне административна службе за Кантон Сарајево 1. Да размотри могућност поништења оспореног Рјешења Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање, матични број: 1079821677 од 04.07.2018. године којим је жалитељу обустављено право на исплату старосне пензије, почев од 01.03.2018. године, због статуса осигураника у обавезном осигурању, примјеном члана 116. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, те доношења нове одлуке у складу са овом Препоруком и Пресудом Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине број У-36/18,	25 - Пензије	Није реализирана	ДА	03.0 жалитељу је дана 25.02.2020. године достављен Акт Федералног завода за пензијско и инвалидско осигурање број: Ф33/2/2-35-1-1423-15/18 од 06.02.2020. године на увид, а како би жалитељ даље могао подузети кораке и поступати према Заводу ради успоставе исплате старосне пензије. Сходно наведеном, Омбудсмани Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитеља, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 3. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.
Нема одговора						
Ж-СА-04-406/20	П-141/20	У конкретном случају субвенционирани трошкови превоза само члановима Удружења пензионера/умировљеника Зеница, а које није прописано законом, ставља у другачији третман све друге пензионере који нису чланови Удружења пензионера/умировљеника Зеница. Имајући у виду све напријед изнесено, у складу са чланом 32. Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсмани Босне и Херцеговине, дају сљедећу: П Р Е П О Р У К У 1. Да Град Зеница у будуће води рачуна о стајалишту Омбудсмана Босне и Херцеговине које је изнесено у овој Препоруци. 2. Да у року од 30 (тридесет) дана достави одговор у вези Препоруке.	25 - Пензије	Нема одговора	НЕ	18.01.2021 упу'ена ургенција Институција Омбудсмана до данас није запримила одговор на препоруку број П-141/20, од 27.07.2020. године која је послана 18.08.2020. године. Слиједом наведеног, позивамо Вас да у што краћем року, али не дужем од петнаест дана од дана пријем овог акта, доставите Ваш одговор на препоруку Омбудсмана број П-141/20, од 27.07.2020. године у циљу реализације исте.
Ж-СА-04-868/20	П-224/20	П Р Е П О Р У К У Директору Федералног завода за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање • Да Федерални завод за пензијско/мировинско и инвалидско осигурање при доношењу рјешења а на основу жалбе Ф.С., поступи и дослиједно проведе управни поступак у складу са Пресудом Кантоналног суда у Сарајеву, број: 09 0 У 027993 17 У од 06.03.2020 године; • Да о подузетим мјерама и начину поступања по овој препоруци обавијесте институцију Омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема препоруке.	25 - Пензије	Нема одговора	НЕ	22.01.2021 Нема одговора , рад на предмету у току.
УКУПНО	-	25 - Пензије				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЛИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
5	5	0	0	2	1	2
ПОВРЕДА ПРАВА :	26 - Тужилаштва					
Реализирана						

Ж-БЛ-08-569/19	П-45/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да одмах по пријему ове препоруке одговори на захтјев/е за приступ информацијама подносиоцима од 08.07. и 30.07.2019. године, а у складу са Законом о слободи приступа информацијама и изнесеним мишљењем омбудсмена Босне и Херцеговине 2. Да у року од 30 (тридесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	26 - Тужилаштва	Реализирана	ДА	Дана, 18.03.2020. године, Тужилаштво Босне и Херцеговине је доставило одговор Институцији омбудсмена у којем се наводи да је по наведеној препоруци дана 05.03.2020. године донесено рјешење по захтјеву ...чиме је извршена препорука у остављеном року. Наведени одговор је достављен подносиоцима жалбе. С обзиром да је надлежни орган поступио по Препоруци, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби Центра за хуману политику.
Ж-БЛ-08-264/20	П-173/20	ПРЕПОРУКУ главној тужитељици Тужилаштва Босне и Херцеговине 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања успостави сарадњу са Омбудсманом Босне и Херцеговине на начин прописан чланом 25. Закона о омбудсману Босне и Херцеговине и достави тражено изјашњење 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	26 - Тужилаштва	Реализирана	ДА	Актом број: А-195/20 од дана 23.10.2020. године, одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци, у којем се, између осталог, наводи: "...У погледу навода жалбе који се односе на тражене информације, у складу са Законом о слободи приступа информацијама, од стране подносиоца жалбе, Тужилаштво БиХ је дана 11.10.2012. године доставило рјешење број: А-И-23/12 уз Закључак број: А-И-23/12, Центру за хуману политику у Добоју, а везано за њихов захтјев од 10.04.2012. године, који је поновљен уз ургенцију дана 29.05.2012. године и 10.09.2012. године. На наведено рјешење и закључак није уложена жалба главном тужиоцу." Такође, у поменутом акту наводи се да везано за кривичну пријаву и допуну исте против физичког лица О.П.Тужилаштво предузима све активности у складу са позитивним законским прописима који уређују поменуто област, те је у том контексту донијело одговарајуће одлуке у складу са сопственим процјенама о најефикаснијем вођењу кривичног поступка. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана. С обзиром на све наведено, донесена је одлука као у уводу овог Обавјештења у складу са чланом 35 став 8 Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Нема одговора						
Ж-СА-08-1407/19	П-225/20	ПРЕПОРУКУ у Кантоналном тужилаштву Кантона Сарајево • да одмах по пријему препоруке успостави сарадњу са институцијом Омбудсмена на начин прописан Законом о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, а како је то напријед наведено; • да најкасније у року од 15 (петнаест) дана од дана пријема ове препоруке достави институцији Омбудсмена изјашњење и информације у вези са предметом.	26 - Тужилаштва	Нема одговора	НЕ	27.01.2021 нема одговора
УКУПНО	-	26 - Тужилаштва				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
3	3	2	0	0	0	1
ПОВРЕДА ПРАВА :	27 - Правобранилаштва					
УКУПНО	-	27 - Правобранилаштва				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА

0	0	0	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	28 - Предмети корупције					
Није реализирана						
Ж-СА-05-341/19	П-82/20	ПРЕПОРУКУ Кантоналној управи за инспекцијске послове Кантона Сарајево Инспекторату просвјетне инспекције • да уважавајући наводе ове Препоруке, кроз поновни инспекцијски преглед, на несумњив начин утврди све правно релеватне чињенице и околности у вези са доношењем Одлуке о неизбору кандидата у истраживачко звање „Стручни сарадник за област историја османског периода“ број: 02-353/19 од 14.06.2019. године. • да у року од 15 (петнаест) дана обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о мјерама подузетим у циљу реализације ове Препоруке.	28 - Предмети корупције	Није реализирана	ДА	Дана 09.09.2020. године, Омбудсмени БиХ запримили су акт Кантоналне управе за инспекцијске послове број: УП -1-14-12-38-00291/19 од 04.09.2020. године, у којем се између осталог наводи: "Детаљном анализом навода из Препоруке као и анализом комплетног предмета под горе наведеним бројем констатовано је да се не ради о новим чињеницама и да су сви наводи из Препоруке били предмет инспекцијског надзора те сходно томе нема елемената за поновно вршење инспекцијског надзора од стране кантоналног просвјетног инспектора за високо образовање. " Полазећи од наведеног, а обзиром да су Одговорни органи размотрили Препоруку Омбудсмена БиХ број 82/20 од 28.05.2019. године, те имајућу у виду чињеницу да су Омбудсмени БиХ искористили законске могућности за даље поступање у предмету у складу са одредбама Закона о Омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11).
УКУПНО	-	28 - Предмети корупције				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	1	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	29 - Миграције и азил					
УКУПНО	-	29 - Миграције и азил				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
0	0	0	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	30 - Слобода окупљања					
УКУПНО	-	30 - Слобода окупљања				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
0	0	0	0	0	0	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	31 - Адвокати					
Нема одговора						
Ж-СА-05-1066/19	П-133/20	ПРЕПОРУКУ 1. да одмах по пријему ове препоруке Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине успостави сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, како је то напријед наведено; 2. да у року од 15 (петнаест) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	31 - Адвокати	Нема одговора	НЕ	Одговорни орган до данашњег дана 04.12.2020 године, није доставио изјашњење у вези са реализацијом Препоруке, Омбудсмени Босне и Херцеговине констатују да Препорука није реализована. Сходно наведеном, о нереализацији препоруке обавјештавамо Вас у смислу члана 32. став 2. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине. Предмет ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за 2020 годину.

Ж-БР-08-223/19	П-139/20	Одвјетничкој/Адвокатској комори Федерације Босне и Херцеговине 1. Да одмах, по пријему ове препоруке, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине, на начин прописан Законом о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то наведено у актима од 18. 10.2019.г, 5. 12. 2019. г., 20. 1. 2020. г., 25. 3. 2020. г. и 28. 5. 2020. године. 2. Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове препоруке обавијести Омбудсмане Босне и Херцеговине о начину испоштовања ове препоруке.	31 - Адвокати	Нема одговора	НЕ	Одговорној страни упи'ена ургенција, нема одговора.Рад на предмету у току 25.01.2021
УКУПНО	-	31 - Адвокати				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
2	2	0	0	0	0	2
ПОВРЕДА ПРАВА :	32 - Инспекције					
Реализирана						
Ж-БЛ-05-331/19	П-44/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Бања Лука 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења предузме одговарајуће према надлежном Одјељењу за инспекцијске послове Града Бања Лука и да у складу са чланом 69. став 4. и став 5. забрани обављање дјелатности „Милкус“ д.о.о. Пале, све до извршња наложеног рјешња број: 09-371-1165/2018, од дана 11.10.2018. године. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	С обзиром на чињеницу да је означена одговорна страна поступила по Препоруци Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, донесена је одлука као у уводу ове Обавијести у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Ж-БЛ-05-116/19	П-76/20	ПРЕПОРУКУ 1. Граду Бихаћ, Кантоналној управи за инспекцијске послове и Ветеринарској станици у Бихаћу да предузму све мјере из своје надлежности у циљу проналажења адекватног рјешења за смјештање паса луталица на подручју града Бихаћа, уважавајући изнесено мишљење омбудсмана у овој Препоруци 2. да у року од 60 дана обавијести омбудсмана о начину реализације наведене препоруке	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	"...Увидом на лицу мјеста утврђено је да су побољшани услови за смјештај паса луталица, где је уочено чишћење и уређење ограђеног простора и околине и обезбјеђена адекватна храна за псе. Служба за инспекцијске послове се свакодневно среће са проблематиком напуштених паса, као и са одбјеглим власничким псима, које хигијеничарска служба континуирано уклања са јавне површине, дворишта школских објеката и здравствених установа...Наводи се да Град Бихаћ у рјешавању проблематике смјештаја и заштите паса луталица Града Бихаћа пружа подршку у финансирању и имплементацији плана и програма унапређења смјештајног капацитета у циљу заштите грађана од напада паса луталица и унапређења околине града Бихаћ. С обзиром да из достављеног одговора на Препоруку произлази да надлежни органи предузимају све мјере из њихове надлежности у циљу рјешавања збрињавања напуштених паса у граду Бихаћу те како су исцрпљене надлежности омбудсмана за поступање у наведеном предмету, омбудсмани за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води под горњим бројем.

Ж-БЛ-05-579/19	П-107/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Добој 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења предузме одговарајуће према надлежном Одјељењу за инспекцијске послове Града Добој како би се предузеле све адекватне радње до извршња наложеног рјешња број: 09/362-Н-СЛ-761.10/15, од дана 05.01.2017. године. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавјести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	Актом број: 02-022-1-1065/20, од дана 22.07.2020. године, Град је обавјестио Омбудсмане Босне и Херцеговине да је преузео све активности по закону у предметној ствари, те је исти поступио по препоруци Омбудсмана Босне и Херцеговине. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). Овај случај реализоване препоруке ће бити уврштени у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину.
Ж-БЛ-05-366/20	П-150/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Добој 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења, а све у складу са чланом 67. Закона о инспекцијама Републике Српске предузме одговарајуће мјере према надлежном Одјељењу за инспекцијске послове Града Добој како би се предузеле све адекватне радње до извршња наложеног рјешња број: 09/362-МН-8.2/19, од дана 28.08.2019. године. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавјести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	Актом број: 02-022-1-1721/20, од дана 23.09.2020. године, одговорна страна је обавјестила Омбудсман Босне и Херцеговине да је у току поступак јавне набавке „Извођење радовца на уклањању објеката на подручју Града Добој у 2020. години“, те да ће се по окончању наведеног поступка приступити уклањању објекта утврђеног предметном рјешењем Одјељења за инспекцијске послове Града Добој, а све у складу са чланом 68. Закона о инспекцијама Републике Српске. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11).
Ж-БЛ-05-45/20	П-152/20	ПРЕПОРУКУ Управној инспекцији Републике Српске • Да одмах по пријему ове препоруке успостави сарадњу са Институцијом омбудсмана, на начин прописан Законом о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, и достави тражено изјашњење, како је то напријед наведено; • Да у року од 20 (двадесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавјести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	32 - Инспекције	Реализирана	ДА	Актом број: 10.2.1-050-58/20 од дана 26.08.2020. године, одговорна страна доставила је одговор по издатој препоруци, у којем, између осталог, наводи: „... Указујемо да је Управна инспекција извршила инспекцијски надзор по службеној дужности, сходно одредбама члана 12. Закона о управној инспекцији, и о извршеном инспекцијском надзору обавјестила именованог. У прилогу Вам достављамо копију обавјештења број: 10.2.1-050-58/20 од 10.04.2020. године и доказ о достави истог именованог. Сходно одредби члана 12. Закона о управној инспекцији, обавјештавамо Вас о наведеном и извињавамо због непоступања по Вашем акту од 04.03.2020. године.“ Управна инспекција поткријепила је поменути одговором са обавјештењем од дана 10.04.2020. године. Увидом у наведено обавјештење може се утврдити да је одговорна страна поступила у складу са наведеним, те уредно доставила исто подносиоцу жалбе. Полазећи од наведеног, предмет по жалби се затвара у складу са чланом 35. став 1. тачка 8. Правила поступка Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 104/11), а издата препорука сматра се испоштованом.
Дјелимично реализирана						

Ж-БЛ-05-942/19	П-99/20	<p>ПРЕПОРУКУ 1. Одјељењу комуналне полиције и Одјељењу за инспекцијске послове Града Бањалука да, поново, уважавајући мишљење изнесено у овој Препоруци, континуирано врше комунално-инспекцијски надзор над горе наведеним субјектом и предузму законом прописане мјере из своје надлежности, у циљу престанка незаконитог поступања рада поменутог предузетника 2. Републичкој управи за инспекцијске послове, да, предузме све мјере из своје надлежности, у циљу престанка незаконитог поступања рада поменутог предузетника 3. Округном тужилаштву Бањалука, да, предузме све мјере из своје надлежности, ради утврђивања кривичне одговорности, те да од наведеном обавијести омбудсмене Босне и Херцеговине</p>	32 - Инспекције	Дјелимично реализована	ДА	<p>Одјељење комуналне полиције је 24.06.2020. године доставило одговор у којем се наводи да Комунална полиција у протеклом периоду задња четири мјесеца у оквиру своје надлежности вршећи комунално-инспекцијски надзор у предметном објекту није утврдила неправилности. Уважавајући мишљење изнесено у Препоруци, Комунална полиција ће и у наредном периоду континуирано вршити комунално-инспекцијски надзор над горе наведеним субјектом и предузимати законом прописане мјере из своје надлежности. Републичка управа за инспекцијске послове је у одговору од 03.07.2020. године навела да су предузели све мјере из своје надлежности у наведеном предмету те да се не може тражити од инспекције да уради нешто што би било супротно ставу другостепеног органа који је једини компетентан да се одређује о законитости и циљисходности управних аката које је доносила градска тржишна инспекција у конкретном случају, односно који је у крајњој линији најмјеродавнији и да се одреди и по питању тога да ли су радње контролисаног субјекта биле у складу са прописима којима се уређују питања радног времена за поједине пословне дјелатности. Одјељење за инспекцијске послове је дана 04.08.2020. године доставило одговор у којем се наводи да је по Препоруци извршен инспекцијски надзор из надлежности тржишне инспекције и то у три наврата те је утврђено да контролисани предузетник није обављао регистроване дјелатности односно објекат је био затворен и на истом је истакнуто радно вријеме од 06,00 до 23,00 часова којег се контролисани предузетник и придржава. Одговори су достављени подносиоцу жалбе. С обзиром да су надлежни органи доставили одговор на Препоруку те како су исцрпљене надлежности омбудсмена за поступање у наведеном предмету, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ...</p>
Остварена сарадња						
Ж-СА-08-1262/19	П-78/20	<p>ПРЕПОРУКУ Председавајућем Одбора државне службе за жалбе Федерације Босне и Херцеговине 1. Да, уважавајући наводе жалитељице, утврди све релевантне чињенице изражене у жалби у циљу доношења одлуке, а имајући у виду Препоруку Омбудсмана Босне и Херцеговине; 2. Да у року од 30 дана обавијести Омбудсмену Босне и Херцеговине о реализацији Препоруке и достави одлуку донесену у складу са овом Препоруком;</p>	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	<p>Одбор државне службе за жалбе Федерације Босне и Херцеговине је дана 11.06.2020. године институцији Омбудсмана доставио Изјашњење број: 01-34-277-3/19 од 08.06.2020. године којим је Омбудсмена Босне и Херцеговине обавијестио да је Одбор Рјешењем број: 01-34-1050/19 од 24.02.2020. године одлучио по жалби жалитељице против Информације о постављању државног службеника Агенције за државну службу Федерације Босне и Херцеговине број: 06-34-8-592-18/19 од 05.11.2019. године, на начин да је жалбу одбацио као недопуштену. Наведени акт жалитељици је прослијеђен дана 02.07.2020. године на изјашњење. Како је у конкретном предмету, одговорни орган донио одлуку о предметном питању, а жалитељица у остављеном року није доставила писано изјашњење, Омбудсмени Босне и Херцеговине су одлучили да нема основа за даљим поступањем по жалби жалитељице, због чега се предмет овом одлуком затвара у складу са чланом 35. став 1. и 3. Правила поступка институције Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине.</p>

Ж-СА-08-984/19	П-96/20	ПРЕПОРУКУ директору Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове 1. Да, по пријему ове Препоруке, без одлагања, полазећи од својих надлежности, преузме одговарајуће активности и мјере како би се успоставила сарадњу са Омбудсменима Босне и Херцеговине, те у складу са чланом 25. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, Омбудсменима Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење; 2. Да, у року од 30 дана од дана пријема ове Препоруке, обавијести Омбудсмене Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	Сходно напријед наведеном, а цијенећи да се предметно питање разматрало и у предмету институције Омбудсмена број: Ж-БЛ-05-903/19, те да према допису Федералне управе за геодетске и имовинско-правне послове од 03.07.2020. године произилази да од посљеднејг изјашњења од 04.02.2019. године (изјашњење у предмету број: Ж-БЛ-05-903/19) није дошло до промјена околности које би могло утицати на евентуално другачије поступање, Омбудсмени Босне и Херцеговине налазе неоснованим наводе жалитељице.
Ж-БЛ-05-722/19	П-98/20	ПРЕПОРУКУ 1. ЈУ „Завод за просторно уређење“ да одмах по пријему Препоруке изврши Рјешење Службе за комуналне дјелатности, воде и заштиту околиша и инспекцијске послове града Бихаћ број: 04/3-23-7-7335/17 од 07.11.2017. године 2. Служби за имовинско-правне послове, геодетске и катастар некретнина града Бихаћ, да одмах по пријему Препоруке настави поступак у овом предмету и донесе рјешење у овој управној ствари. 3. да у року од 60 (шездесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	Дана 26.09.2020. запримљени су одговори Службе за имовинско-правне и геодетске послове и Службе за комуналне дјелатности, воде и заштиту околиша и инспекцијске послове Града Бихаћа, о чему је обавијештен жалитељ. РАД на предмету у току.
Ж-БР-05-7/20	П-112/20	1. да без одлагања подузме неопходне мјере и радње, како би се спријечила незаконито поступања/градња пута на предметном локалитету и станарима ул. Босне Сребрене бр.111,113 и 115 у Тузли осигурало мирно уживање имовине како је то загарантирано Уставом Босне и Херцеговине и међународним документима људских права који се налазе у додатку Устава. 2. да у року од 15 дана доставе повратну информацију институцији Омбудсмена за људска права БиХ о provedби дате Препоруке.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	Омбудсмени Босне и Херцеговине су предметну правну ствар уврстили у свој Извјештај о резултатима рада за 2020.годину годину, који ће бити поднијет Предсједништву Босне и Херцеговине, Представничком дому и Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Парламенту Федерације Босне и Херцеговине и Народној скупштини Републике Српске, те са истиме упознали јавност путем званичне Интернет странице Институције Омбудсмена, чиме су испуњене све законске овласти Институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине, због чега се у складу са чланом 35. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 104/11), затвара предмет Ж-БР-05-17/20.
Ж-СА-08-68/20	П-138/20	ПРЕПОРУКУ У ЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево н/р директора Надзорном одбору 1. да одмах, по пријему ове препоруке доведе у законске оквире, процедуру и пријем кандидата по Јавном огласу за пријем радника у радни однос у КЈКП „РАД“ д.о.о. Сарајево на одређено вријеме до годину дана, објављеног дана 26.10.2019. године у дневним новинама „Дневни аваз“, на службеној интернет страници ЈУ „Служба за запошљавање Кантона Сарајево“ и на службеној веб страници предузећа, а на основу претходно прибављене сагласности Владе Кантона Сарајево број: 27-34-25586/19 од 01.07.2019. године.; 2. да о начину испоштовања ове препоруке обавијести Омбудсмане за људска права у што краћем року, а најдуље у року од 7 дана од дана пријема исте.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	10.09.2020. Запримљен одговор КЈКП Рад .Рад на предмету у току.

Ж-БЛ-05-525/20	П-238/20	ПРЕПОРУКУ начелнику Одјељења за инспекције Града Градишка 1. Да по пријему ове препоруке без одлагања, успостави сарадњу са Омбудсманом за људска права Босне и Херцеговине на начин прописан чланом 25. Закона о омбудсману за људска права Босне и Херцеговине и Омбудсману Босне и Херцеговине достави тражено изјашњење 2. Да у року од 30 дана, рачунајући од дана пријема препоруке, обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	ДА	05.01.2021 уапримљен одговор, рад на предмету у току
Ж-БР-05-46/20	П-270/20	1. Граду Тузла, 2. Министарству за борачка питања Тузланског кантона - да у координираној сарадњи, у оквиру своје надлежности, покушају изнаћи могућност обезбјеђења одговарајућег, сигурног смјештаја за породицу Тахировић Сабрије и Мирсаде из Тузле; - да у року од двадесет (20) дана Омбудсмене Босне и Херцеговине обавијесте о начину испоштовања Препоруке.	32 - Инспекције	Остварена сарадња	НЕ	Дана 29.01.2021. запримљен је одговор Службе за борачко-инвалидску заштиту, стамбене послове и интеграцију расељених лица Града Тузла, број: 10-19-622/2021 од 27.01.2021. године.
Није реализована						
Ж-СА-05-779/19	П-12/20	ПРЕПОРУКА Опћини Завидовићи да предузима даље радње на сузбијању бесправне градње и повећању средстава за ту намјену. Позива се напријед наведени да подуму мјере у складу са својим надлежностима и да о томе обавијести Институцију омбудсмена у року од 30 дана од дана пријема ове препоруке.	32 - Инспекције	Није реализована	НЕ	Институција омбудсмена до данас није запримила одговор Опћине Завидовићи и овај предмет ће бити размотрен приликом сачињавања годишњег извјештаја у дијелу који се односи на поступање јединица локалне самоуправе у случајевима бесправне градње. Узимајући у обзир напријед наведено Омбудсмени Босне и Херцеговине закључили су да нема основа за подизмање даљих радњи у предмету, те су донијели одлуку о затварању предмета.
Ж-БЛ-05-183/19	П-42/20	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Прњавор 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења предузме одговарајуће према надлежном Одјељењу за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор да спровесде рјешење о извршењу број: 10-371-395/17, од дана 19.05.2017. године. 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	32 - Инспекције	Није реализована	НЕ	Одговорна страна до данас није доставила изјањење на издату препоруку, те се иста сматра нереализованом. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35. став 8. Правила поступка институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (Службени гласник Босне и Херцеговине број 104/11). Овај случај нереализоване препоруке ће бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима активности институције Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине за 2020. годину, те ће о томе бити обавијештени Народна скупштина Републике Српске и Предсједништво Босне и Херцеговине.

Ж-БЛ-05-369/19	П-35/20	ПРЕПОРУКУ 1. Да предузму све мјере из своје надлежности, у циљу потпуног санирања асфалтног пута, прочишћавања канала и одводње површинских вода, на спорној дионици улице Гојавске 2. Да у року од 60 (шездесет) дана, од дана пријема ове Препоруке обавијести Омбудсмене о начину реализације ове препоруке.	32 - Инспекције	Није реализирана	ДА	Републичка управа за инспекцијске послове је доставила одговор Институцији у којем се наводи да је наложено Општини Рудо да ургентно поступи по Препоруци Институције омбудсмена. Општина Рудо је у достављеном одговору, између осталог, навела да општина Рудо спада у изразито неразвијене општине, из својих скромних средстава не може све путеве на својој територији сваке године наспати, већ се бирају они најугроженији, а ова дионица не спада у ту категорију. Асфалтирање око 10м2 оштењеног коловоза биће обухваћено неким наредним планом санације путева. С обзиром да Препорука омбудсмена Босне и Херцеговине није испоштована, а како је предузето све из надлежности Институције, омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине су одлучили, да у смислу члана 35. Правила за функционисање Институције омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине (“Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 104/11) затворе предмет који се води по жалби ... а подносилац жалбе се може поново обратити Институцији уколико се појаве нове чињенице или околности у његовом предмету. Такође, омбудсмени су о непоштовању Препоруке, у складу са чланом 32. Закона о омбудсмену за људска права Босне и Херцеговине, обавијестили надлежни виши орган.
Ж-ЛИ-05-151/20	П-162/20	ПРЕПОРУКУ Комунално-грађевинском инспектору Општине Томиславград 1. да одмах подузму адекватне радње, проведу поновни поступак, те донесу ново рјешење у предмету жалитељице, а у складу са Законом о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, по Рјешењу Управе за инспекцијске послове Кантона 10 бр:УП-2/19-03-19-1-0003/20-004 од 22.05.2020.г., 2. да у року од 30 (тридесет дана), обавијесте Институцију о подузетим радњама у циљу реализације ове Препоруке.	32 - Инспекције	Није реализирана	НЕ	Пошто се одговорна страна није изјаснила, то су Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине дана 10.09.2020.г донијели Препоруку П-162/20 да Служба за gospodarство и инспекцију општине Томиславград одмах подузме адекватне радње, проведу поновни поступак, те донесе ново рјешење у предмету жалитељице, а у складу са Законом о управном поступку Федерације Босне и Херцеговине, по Рјешењу Управе за инспекцијске послове Кантона 10 бр:УП-2/19-03-19-1-0003/20-004 од 22.05.2020.г., те да најкасније у року од 30 (тридесет) дана обавијесте Институцију омбудсмена о начину реализације ове препоруке. Пошто одговорна страна није поступила по наведеној Препоруци, Омбудсмени за људска права Босне и Херцеговине, суkladно члану 32. тач. 2. Закона о Омбудсману за људска права Босне и Херцеговине, су дана 14.10.2020.г. о истом обавијестили начелника Општине Томиславград.
Ж-БЛ-05-504/20	П-213/20	ПРЕПОРУКУ градоначелнику Града Бања Лука 1. Да полазећи од својих статутарних овлашћења предузме одговарајуће како би се планирала средства за изградњу јавне канализационе мрежа у дијелу Понирске улице; 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсман Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији.	32 - Инспекције	Није реализирана	ДА	Увидом у достављени одговор од дана 16.12.2020. године, утврђено је да Град није преузео одговарајуће радње како би издата препорука била на одговарајући начин реализована. Издавањем препоруке исцрпљене су све могућности које Омбудсман Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана, те се предмет затвара у складу са чланом 35
УКУПНО	-	32 - Инспекције				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
18	18	5	1	7	5	0
ПОВРЕДА ПРАВА :	33 - Бесплатна правна помоћ					
Није реализирана						

Ж-БЛ-05-740/19	П-71/20	ПРЕПОРУКУ начелнику општине Петрово 1. Да одмах по добијању ове препоруке, подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској 2. Да у року од 30 дана рачунајући од дана пријема препоруке обавијести Омбудсмен Босне и Херцеговине о предузетим активностима на њеној реализацији	33 - Бесплатна правна помоћ	Није реализована	НЕ	У остављеном року није достављен одговор на издату Препоруку. Дана 02.07.2020. годинем, институција Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине упутила је Министарству управе и локалне самоуправе Републике Српске ургенцију поводом Препоруке Омбудсмена. Наиме, Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске позвано је да као тијело које врши административни надзор над радом органа јединица локалне самоуправе, у року од 30 дана предузме мјере из своје надлежности на провођењу Препоруке Омбудсмена за људска права. Актом број: 10.2.1-050-707/19, Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске обавијестило је институцију Омбудсмена да је дана 05.09.2020. године упутило допис Општини у којем тражи од исте да поступи у складу са препоруком Омбудсмена, те подносиоцу жалбе на поднесени захтјев одговори у складу са одребама Закона о слободи приступа информацијама у Републици Српској. Издавањем Препоруке и ургенције вишем органу поводом препоруке Омбудсмена исцрпљене су све могућности које Омбудсмен Босне и Херцеговине има у поступању по појединачним жалбама грађана.
УКУПНО	-	33 - Бесплатна правна помоћ				
УКУПНО ИЗДАТИХ ПРЕПОРУКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА У КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ	РЕАЛИЗИРАНЕ	ДЈЕЛИМИЧНО РЕАЛИЗИРАНЕ	ОСТВАРЕНА САРАДЊА	НИЈЕ РЕАЛИЗИРАНА	НЕМА ОДГОВОРА
1	1	0	0	0	1	0